

BEATI RABANI MAURI

FULDENSIS ABBATIS ET MOGUNTINI ARCHIEPISCOPI

OPERUM OMNIUM PARS SECUNDA

SIVE

Scripta ab ipso edita post relictam abbatialem curam.

HOMILIÆ.

(AB ANNO 826 AD ANNUM 844.)

I

HOMILIÆ DE FESTIS PRÆCIPUIS, ITEM DE VIRTUTIBUS.

PRÆFATIO

AD HAISTULFUM ARCHIEPISCOPUM.

Sancto ac venerabili Patri HAISTULFO archiepiscopo, RABANUS, vilis servitor servitorum Dei.

Jussionibus tuis obtemperans, beatissime Pater, sermonem confeci ad prædicandam populo, de omnibus quæ necessaria eis credidi; hoc est, primum qualem observantiam deberent habere in festivitibus præcipuis quæ sunt in anni circulo, ut vacantes ab opere mundano, non vacui fierent a verbo divino, sed cognoscentes Dei voluntatem, factis eam implere studerent: deinde texuimus prædicationem illis de diversis speciebus virtutum, id est, de fide, spe et charitate, de castitate, continentia, et cæteris speciebus virtutum, qualiter eas appetentes et custodientes Deo placerent, et vitam æternam in cælis cum sanctis angelis percipere possent. Postea vero aliam adjuaximus sermonem de variis errorum et vitiorum seductionibus cum quibus antiquus hostis humanum genus deludit ac decipit: hoc est, de malo superbiæ et jactantiæ, iræ, invidiæ, fraudis, avaritiæ, gulæ et fornicationis, et his similibus, ut scirent Christi oves quomodo lupi ferocissimi et draconis sævissimi morsus evadere, et prævisos cavere possent. Verum quia hæc, diversis occupationibus intervenientibus, simul edere non potui; sed diversis temporibus, prout opportunitas dictaverat, separatim scripta in scedulis tibi transmiseram, peto ut omnia in unum volumen congregari jubeas, et istam epistolam præponi: ut sciant legentes, si aliquid utilitatis in eis repererint, non mei esse studii diligentiam, sed vestri imperii obedientiam. Hoc quoque maxime, vice remunerationis, obsecro, Pater,

PATROL. CX.

A ut meæ parvitati impendas, ut quibuscunque de subjectis, sive devotis, hoc opusculum ad legendum vel ad prædicandum committes, meam fragilitatem apud justissimum Judicem orationibus suis adjuvare præcipias, quatenus præsentis vitæ cursum per suam gratiam diutius teneam, et ad futuram beatitudinem feliciter pervenire merear. Divinitas Domini nostri Jesu Christi beatitudinem vestram omni tempore incolumem conservare dignetur, sancte Pater: memor sis nostri.

HOMILIA PRIMA.

ANTE NATALEM DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Appropinquante jam sacratissima solemnitate qua Salvator noster inter homines nasci misericorditer voluit, fratres charissimi, attentius considerate qualiter oporteat nos in adventu tantæ potentæ præparari, ut regem et Dominum nostrum læti atque gaudentes cum gloria et laudibus mereamur suscipere, et in conspectu ejus inter cœtus felices sanctorum gratulabundo exsultare magis, quam ab eo, propter fœditatem nostram repulsi, inter peccatores æternam confusionem mereri. Et ideo rogo et admoneo ut, quantum valeamus, cum Dei adjutorio laboremus; ut in illo die cum sincera et pura conscientia, mundo corde et casto corpore, ad altare Domini possimus accedere, et corpus ac sanguinem ejus non ad judicium, sed ad remedium animæ nostræ accipere. In Christi enim corpore vita nostra consistit; ipse Dominus dixit: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis (Joan. vi)*. Matet ergo vitam, qui vult habere vitam: nam si non mutet peccatricem vitam,

ut vivat juste, ad iudicium accipiet veram vitam, A quæ est corpus Christi, et magis ex ipsa corrumpitur quam sanetur, magis occiditur quam vivificetur. Sic enim dixit Apostolus: *Qui manducat corpus Domini et bibit sanguinem ejus indigne, iudicium sibi manducat et bibit (I Cor. xi)*. Et licet nos omni tempore bonis operibus ornatos ac splendidos esse conveniat, præcipue tamen in die Natalis Domini, sicut in Evangelio ipse dixit (*Matth. v*): Lucere debent hominibus opera nostra bona, ut in omnibus glorificetur Deus. Perpendite, fratres: si vos rex terrenus aut quicumque potens paterfamilias ad suum natalitium invitaret, qualibus vestimentis studeretis ornati incedere, quam novis, quam nitidis, quam splendidis; quorum nec vetustas, nec vilitas, nec aliqua foeditas, oculos invitantis offenderet: tali ergo studio B in quantum prævaletis, Christo auxiliante, contendite, ut diversis virtutum ornamentis animæ vestræ compositæ, simplicitatis gemmis et sobrietatis floribus adornatæ, ad solemnitatem æterni, id est, Natalem Domini Salvatoris, cum secunda conscientia procedant: castitate nitidæ, charitate splendidæ, eleemosynis candidæ, justitia et humilitate fulgidæ, Deitate omnia dilectione lucidæ. Christus enim Dominus, si vos ita compositos Natalitium suum celebrare cognoverit, ipse per se venire et animas vestras non visitare solum, sed etiam requiescere et in perpetuum in illis dignabitur habitare, sicut scriptum est: *Quia ecce ego veniam et inhabitabo et inambulabo in eis, et ipsi erunt mihi populus, et ego ero eis in Deum, dicit Dominus Deus (II Cor. vi; Isai. LII)*. C O quam felix est illa quæ bonis operibus promeretur Christum hospitem et habitatorem excipere, semper læta, semper hilaris, semper jucunda, et ab omni vitiorum horrore aliena: sicut e contrario, quam infelix est illa conscientia quæ se ita malis operibus cruentavit ut in ea non Christus requiescere, sed diabolus incipiat domiari; talis anima, si medicamentum pœnitentiæ non cito subvenerit, a luce relinquitur, a tenebris occupatur: vacuatur dulcedine, impletur amaritudine, a morte invaditur, a vita separatur. Non tamen de pietate Domini diffidat, qui talis est, nec mortifera desperatione frangatur; sed magis ad pœnitentiam cito recurrat, et dum adhuc nova sunt et calent vulnera peccatorum suorum, sic sibi adhibeat lacrymarum medicamenta salubria, quia medicus noster omnipotens est, et sic consuevit plagas nostras curare, ut nec cicatricum faciat vestigia remanere. Tantum fidem in illum habeamus, et bonis operibus, quantum valemus, semper insistamus, et nunquam de ejus misericordia desperemus. hæc ergo, fratres charissimi, assidue cogitantes, qui boni sunt, cum Dei gratia contendant perseverare in operibus bonis. Quia, non qui cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (*Matth. x*). Qui vero ad eleemosynam tardos, et ad iracundiam promptos, et ad exercendam luxuriam præcipientes se cognoscunt, auxiliante Domino, festinent se a malis eruere, ut quæ bona sunt mereantur implere,

ut cum dies iudicii advenerit, non cum impiis et peccatoribus puniantur, sed cum justis et misericordibus pervenire ad æterna præmia mereantur: præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA II.

ITEM ANTE NATALEM DOMINI.

Quotiescunque aliquam festivitatem e solemnitatibus sanctorum quæ sunt per totum annum celebrare desideratis, fratres charissimi, omni studio ac sollicitudine sacrarum virtutum ornamento vosmetipsos preparare statuite, ut condigni fieri valeatis cœlesti convivio et societate sanctorum, cum quibus gaudere appetitis. In divina ergo mensa non cibus invenitur hominum, sed panis ponitur angelorum; sicut scriptum est: *Panem de cælo dedit eis; panem angelorum manducavit homo (Psal. LXXVII)*. Probet autem, secundum Apostolum, seipsum homo; et sic de pane illo edat, et de calice bibat (*I Cor. xi*). Nam Christus Dominus noster, licet post passionem resurrexerit et in cœlum ascenderit, considerat tamen, ut credimus, et diligenter attendit qualiter se unusquisque servorum ejus sine avaritia, sine ira, sine superbia atque luxuria, ad celebrandum solemnitates sanctorum suorum, et maxime Natalitium suum, studeat præparare, atque componere, et secundum quod unumquemque ornatum bonis operibus viderit, ita illi gratiam suæ misericordiæ dispensabit. Si enim viderit charitatis luce vestitum, justitiæ vel D misericordiæ margaritis ornatum, castum, humilem, benignum, misericordem, mansuetum et sobrium, ad mensam suam accedere, corpus et sanguinem suum, illi non ad iudicium, sed ad remedium, per sacerdotum suorum ministeria dispensabit: si vero aliquem viderit adulterum, ebriosum, cupidum, superbum, invidum, dolosum, avarum, detractorem atque injuriosum, timeo ne illi dicatur quod in Evangelio ipse prædixit: *Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem (Matth. xxii)*; et, quod avertat Deus, fiat illud quod sequitur: *Ligate illi manus et pedes et projicite in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium (Ibid.)*. Ecce qualem sententiam in die iudicii excipiet, qui sine remedio pœnitentiæ ad festivitatem Domini vitiorum sordibus inquinatus accesserit. Et ideo, fratres, quotiescunque aut, dies Natalis Domini, aut reliquæ festivitates adveniunt, ante plures dies non ab infelici concubinarum consortio, sed etiam a propriis uxoribus abstinete; contra nullum hominum odium in corde vestro tenete; quod solebat per gulam perdere vanitas, incipiat justitia per misericordiam erogare pauperibus. Nam sunt quidam qui ebrietatem aut nullum aut parvum vitium esse putant, et non reminiscuntur Dominum dixisse apostolis suis: *Attendite autem vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate, et curis hujus vitæ, et superveniet in vos repentina dies illa; tanquam laqueus enim venit super omnes qui sedent super faciem omnis terræ (Iac.*

xxi). Et Apostolus : *Nolite, inquit, inebriari vino, in quo est luxuria; et iterum : An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare; neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces, regnum Dei possidebunt.* Et propheta dicit : *Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam et potandum usque ad vesperam, ut vino æstuetis (Isa. v); et iterum : Væ vobis, inquit, qui potentes estis ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrietatem (Ibid.).* Itaque quicumque ad ebrietatem pronus fuerit, et alios ad hoc adurare vel cogere voluerit, et pro se et pro illis in die iudicii reus erit, et Domino reddet rationem. Sed quia nunc Natalis Domini imminet, fratres, ab omni vitiorum sorde vos mundate, ac bonis operibus studiosius vos præparate : castitatem cum propriis uxoribus conservate; nullius rem aut uxorem concupiscite; nemini aliquid per vim aut fraudem auferte; ad conviviola vestra pauperes frequentius revocate; ad vigiliis sacras maturius convenite; in ecclesia stantes, aut orate aut psallite; verba otiosa aut scurrilia nec ipsi ibi ex ore vestro proferte, et eos qui proferre voluerint, castigate; pacem cum omnibus habete, et quos discordes agnoscitis, ad concordiam revocate. Hæc fideliter si volueritis Christo adjuvante implere, et in hoc sæculo ad altare Domini cum segura conscientia poteritis accedere, et in futuro ad æternam beatitudinem feliciter pervenire.

HOMILIA III.

DE JEJUNIO DECIMI MENSIS.

* Sublimitas quidem, dilectissimi, gratiæ Dei hoc quotidie operatur in cordibus Christianis, ut omne desiderium nostrum a terrenis ad cœlestia transferatur. Sed etiam præsens vita per Creatoris opem ducitur, et per ipsius providentiam sustinetur : quia idem largitor est temporalium, qui promissor est æternorum. Quidquid ergo ad usus hominum segetes, vineæ, oleæque pepererint, totum hoc a divina bonitate profluxit, quæ, elementorum qualitate variata, dubios agricolarum labores elementer adjuvit, ut utilitatibus nostris venti et imbres, frigora et æstus, diesque noctesque servirent. Non enim sibi ad effectus operum suorum ratio humana sufficeret, nisi plantationibus et rigationibus solitis Deus incrementa præberet. Unde plenum pietatis atque justitiæ est, ut de his quæ nobis cœlestis Pater misericorditer contulit, nos quoque alios adjuvemus. Sicut [Sunt] enim plurimi qui nullam in agris, nullam in vineis, nullam habent in oleis portionem, quorum inopiæ, de ea quam Dominus dedit copia, consulendum est; ut et ipsi nobiscum Deo pro terræ fecunditate benedicant, et gaudeant possidentibus fuisse donata, quæ etiam pauperibus ac peregrinis fuerunt facta communia. Quos ideo sub diversis molestiis justitia Dei laborare permisit, ut et miseros pro patientia, et misericordes pro benevolentia

* Fx sermone Leonis Magni de jejunio decimi mensis, passim.

coronaret. Huic autem operi, dilectissimi, cum omnia opportuna sint tempora, hoc nunc præcipue aptum est atque conveniens, in quo sancti patres nostri, per legem instructi ac divinitus inspirati, decimi mensis sanxere jejunium, ut omnium fructuum collectione conclusa, rationabilis Deo abstinentia dicaretur, et meminisset quisque ita uti abundantia, ut et circa se abstinentior, et circa pauperes esset effusior. Efficacissima enim pro peccatis deprecatio est in elemosynis atque jejuniis, et velociter ad divinas conscendit aures talibus oratio elevata suffragiis, et nihil est uniuscujusque tam proprium, quam quod impendit in proximum. Pars enim corporaliū facultatum quæ indigentibus ministratur, in divitiis transit æternas. Igitur, fratres, suscepturi Natalem Domini, ab omni nos delictorum fæce purgemus : repleamus thesauros ejus diversorum munerum donis, ut in die sancta sit unde peregrini accipiant, reficiantur viduæ, pauperes vestiantur, ut per multos gratiarum actio referatur Deo pro nobis, et fiat oblatio nostra sanctificata in Spiritu sancto. Quarta igitur et sexta feria in præsentī hebdomada jejunemus : sabbato autem digne jejunia exsolventes sacratissimarum solemniam apud sanctorum reliquias, qui in hoc sancto loco venerantur, simul celebremus : et maxime apud sancti Petri apostoli memoriam, ad cuius sacratissimum corpus istius diei officium Romana persolvit Ecclesia. Hic igitur sanctissimus apostolus cum cæteris sanctis Dei (sic experimur et credimus) pro commendatis sibi a Domino ovibus indesinenter pastorales prætendit excubias, exoraturus deprecationibus suis ut Ecclesia Dei, quæ ipsius est prædicationibus instituta, ab omni errore sit libera et in recta fide ac bono opere perseveret solidata.

HOMILIA IV.

DE NATALI DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Rogo vos, fratres charissimi, ut libenti animo sermone quos Dominus dabit, suscipiatis in hac dulcissima die, in qua compunctio etiam infidelibus et peccatoribus venit : in qua misericordia tangitur impius, veniam sperat compunctus, reditum non desperat captivus, remedium desiderat vulneratus; in qua nascitur *Agnus qui tollit peccata mundi (Joan. 1)*. Christus utique Salvator noster, in cuius natiuitate, qui conscientiam securam habet, dulcius gaudet; qui miseram, attentius timet; qui bonus est, affectuose orat; qui peccator, devotissime supplicat : dulcis dies, vere dulcis, et cunctis poenitentibus veniam portans. Promitto vobis, filioli, et certus sum, quia in hac die si quis ex corde poenituerit, et ad vomitum peccati reversus non fuerit, quodcumque petierit dabitur ei, tantum fide ne dubitet atque delectationem non repetat. Hodie totius mundi peccatum tollitur, et peccator desperat? Sed videte qualis esse debeat poenitentia, quia multi assidue se dicunt peccatores, et tamen adhuc illos delectat peccare : professio est istud, non emendatio; accusatur anima,

non sanatur. Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati et amor Dei, quando sic convertitur quis, ut non revertatur; quando sic pœnitet, ut non repetat. Nascente hodie Domino, fratres charissimi, promittamus ipsi Redemptori nostro vota et reddamus, sicut scriptum est: *Vovete et reddite Domino Deo vestro (Psal. lxxv)*; nos dulciter et confidenter voveamus, ille dabit possibilitatem ut reddere possimus, nos tamen quidquid illi promittimus, de illo speremus. Sed in hac promissione non aestimet ne aliquis designare res caducas et terrenas; nam hoc unusquisque nostrum offerat quod in se Salvator noster redemit, hoc est animam propriam. Et si me ita interrogas quomodo offeram animam meam, quam ipse habet in potestate, dicam tibi quomodo, moribus sanctis, cogitationibus castis, operibus fructuosis, avertendo a malo, convertendo ad bonum, dampnando vitium, amando Deum, diligendo proximum, impendendo misericordiam miseris, quia et ipsi miseri fuimus antequam redimeremur; dimittendo illis qui in nobis peccant, quia et nos omnes sub peccato fuimus; superbiam calcando, quia per superbiam deceptus est primus homo; abjiciendo invidiam, quia per invidiam deceptus est diabolus genus humanum: si quis luxuriosus hactenus fuit, spondeat deinceps castitatem; si quis invidiam contra fratrem habuit, abjiciat eam et commutet pro illa benevolentiam; si quis homicidium fecit, promittat hodie, et faciat inde modo dignos fructus pœnitentiæ, et communicare nullatenus præsumat ante perfectam pœnitentiam, ut non dupliciter infelix seipsum damnet, eo quod indignæ corpus Domini percipit; si quis linguam detrahentem vel maledicentem habuit, faciat eam magis orare et laudes Dei resonare; si quis nimis potationi deditus est, sobrietatem ex hinc voveat; si quis iracundus fuit, mansuetudinem discat; si quis aliena per vim aut per fraudem rapuit, propria largiatur pauperibus; si quis mentitus sæpius fuit, amodo loquatur veritatem; si quis crudelem se sentit, misericordiam animi moveat; si quis superbus et inobediens erat, spondeat humilitatem et obedientiam coram Deo et hominibus se habiturum. Et cum hæc feceritis, charissimi, offertis votum placabile Deo, et angeli qui custodes vitæ vestræ sunt, ante conspectum divinæ majestatis talem oblationem offerunt, et post hæc veniet vobis benedictio et salus permanens, et sicut dixit Salomon (*Sap. xvi*): *Monimentum vestrum non accipiet oblivionem*. Et dicitur de vobis: *Ecce populus meus, quem acquisivi sanguine meo, saturavit me votis, implevit me odoramentis: ego ero eis quasi Dominus, et ipsi erunt mihi in populum; et non erit in eis ultra captivitas et desolatio, dicit Dominus Deus*. Hanc ergo promissionem habentes, charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei; et sic hanc præsentem festivitatem celebrare studeamus, ut cœlesti sanctorum gaudii in æternum perfrui mereamur: præstante hoc auctore istius solemnitatis Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre

et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA V.

ITEM IN NATALI DOMINI.

Exsultemus in Domino, dilectissimi, et spiritali jucunditate lætemur: quia illuxit dies redemptionis nostræ, reparationis novæ, felicitatis æternæ, in qua dignum est nos sursum erectis cordibus divinum adorare mysterium, ut quod magno Dei munere agitur, magnis Ecclesiæ gaudiis celebretur. Ingreditur ergo hæc mundi infima Filius Dei, de cœlesti sede descendens, et a paterna gloria non recedens: novo ordine generatus; novo ordine, quia, invisibilis in suis, visibilis factus est in nostris: incomprehensibilis, voluit comprehendi; ante tempora manens, esse cepit ex tempore; universitatis Dominus, servilem formam, umbra majestatis suæ dignitate, suscepit: impassibilis Deus, non dedignatus est homo esse passibilis; et immortalis, mortis legibus subjacere. Quisquis igitur Christiano nomine pie et fideliter gloriaris, dispensationis hujus gratiam justo perpende judicio: tibi enim quondam propter prævaricationem abjecto, tibi extruso e paradisi ædibus, tibi per exsilia longa morienti, tibi in cinerem et pulverem dissoluto, cui jam non erat spes ulla vendi, per incarnationem Verbi potestas data est ut de longinquo ad tuum revertaris auctorem, recognoscas parentem, liber efficiaris ex servo, de extraneo proveharis in filium: ut qui ex corruptibili carne natus es, ex Dei Spiritu renascaris, et obtineas per gratiam quod non habes per naturam. Habentes ergo tantæ spei fiduciam, dilectissimi, in fide qua fundati estis stabiles permanete; hoc operibus condignis exhibete, quod dicti estis: insigne enim nomen Domini vestri portatis, et a Christo Christiani nuncupati estis; quod tunc vere fit si Christi præcepta servetis, et Patris cœlestis voluntatem faciatis. Nolite despiciere fratres vestros minimos, cum quibus consortium nominis Christi tenetis: sed illos ad convivia vestra, secundum Domini præceptum, frequentius revocate. Non est justum ut in sancta solemnitate, in populo Christiano ad unum Dominum pertinente, alii inebrientur, alii famis periculo crucientur. Et nos, et omnis populus Christianus, unius Domini servi sumus, uno pretio redempti sumus, pari conditione in hunc mundum intravimus, simili etiam exitu migratori sumus, et si bene agimus, ad unam beatitudinem pariter veniemus. Quare ergo pauper tecum non accipiat cibum, qui tecum accepturus est regnum: quare pauper non accipiat vel veterem tunicam, qui tecum receptorus est immortalitatis stolam; quare pauper non mereatur accipere panem tuum, qui tecum meruit accipere baptismi sacramentum: cur indignus est accipere vel reliquias ciborum tuorum, qui tecum venturus est ad convivium angelorum? Hæc, fratres, attentius considerate, hæc sine mora implere festinate, ut cum dies judicii venerit, non, cum eis qui nunc pauperes despiciunt, audiamus: *Discedite a me, maledicti, in*

ignem æternum (Matth. xxv); sed cum justis et misericordibus audire mereamur: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum: quia esurivi et dedistis mihi manducare; sitiivi, et dedistis mihi bibere (Ibid.)*. Quam desiderabilem vocem concedat nobis audire, qui hodie natus est, Redemptor noster: qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA VI.

IN OCTAVIS DOMINI.

Audistis modo ex lectione evangelica, fratres charissimi, causam istius sacratissimæ festivitatis: quia, ut scripsit sanctus Lucas evangelista: *Postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus, quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur (Luc. ii)*. Ille puer videlicet qui erat in principio apud Patrem Verbum, et Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum, omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil (Joan. i). Sed quid est hoc, ut octava die circumcideretur puer, nisi quia cum verus esset Deus, et erat semper apud Patrem: ita erat verus homo propter nos et veram carnem suscepit propter salutem nostram. Et ita erat Christus Dominus una persona in duabus substantiis, id est in substantia Dei, et in substantia hominis absque peccato; et ita est verum quod subsequenter Evangelii de eo testantur: *Et verbum, inquit, caro factum est, et habitavit in nobis*. Quia igitur Redemptor noster ad hoc in mundo nasci voluit, ut secundum nomen suum genus salvaret humanum, unicuique ordini se competenter aptavit. Circumcidi secundum legem voluit, ut eos qui sub lege erant redimeret. Hostias pro se templi Dominus non respuit offerri, ut eorum Redemptor appareret qui ab exordio mundi usque ad tempora datæ circumcisionis, vel post datam circumcisionem, de aliis nationibus Deo placuerunt, et vel hostiarum oblationibus, vel certe sola fidei virtute suas suorumque animas Creatori commendantes, a primi reatus vinculis absolvere curabant. Ad extremum quoque, id est jam tricesimo ætatis suæ anno, baptizatus a Joanne, ut demonstraret nostræ munditiæ esse auctorem, et quod ipse esset *Agnus qui tollit peccata totius mundi (Joan. i)*. Sed et hoc quia eodem die suæ circumcisionis nomen ut Jesus vocaretur accepit, ad imitationem antiquæ observationis fecit: quia Abraham, qui primus circumcisionem accepit, eodem die suæ circumcisionis ob meritum magnæ fidei, Abraham, id est pater multarum gentium, nominari promeruit (Gen. xvii); qui antea *pater excelsus* dictus est, et ita in lege, qui sub lege erant, circumcisis, statim nomina imponebant. Et sic Christiani modo, eodem exemplo, solent tempore baptismatis baptizatis nomina imponere, ut auctoritati conveniat, quia religio commendat. Quid autem hæc circumcisio legalis significet, propheta ostendit dicens: *Circumcidite corda vestra, et non corpora*. Quam circumcisionem cordis Apostolus nobis commendat: *Deponite, inquit, veterem homi-*

nem cum actibus ejus, qui corrumpitur secundum desideria erroris: et induamini novum hominem, qui renovatur de die in diem secundum imaginem ejus qui creavit eum (Ephes. iv). Veteris ergo, id est peccatoris, hominis actus sunt: *Jactantia, avaritia, fornicatio, immunditiæ, luxuriæ, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidia, homicidia, furta, ebrietates, comessationes, et his similia: quæ prædico vobis, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur (Gal. v)*. Novi autem hominis, id est justi, opera sunt: *charitas, gaudium, pax, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, modestia, patientia, continentia, humilitas, sobrietas, et his similia*; qui autem in his servit, placet Deo, et probatus est hominibus. Hac rogo, fratres, circumcissione vosmetipsos circumcidite, ut ejus fieri membra mereamini, qui hodie propter nos circumcidi voluit, et nomen accipere, quod prius angelica de eo præcinebant oracula, Jesus Christus salvator noster: qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia et infinita sæcula. Amen.

HOMILIA VII.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Nuper solemnitatem illam celebravimus, fratres charissimi, qua Deus hominem cum infirmitatibus induit; ac paulo post quod eundem circumcidi secundum legem voluit. Modo vero illud excolimus ac divinis laudibus veneramus, quod se in homine Deus virtutibus declaravit. Hæc quoque festivitas Græco vocabulo Epiphania nuncupatur: quod nos *manifestationem* interpretari possumus, pro eo quod in hac die de cœle stellæ ortus divina nuntia præbuit, ac Magos diligenter quærentes ad cunabula perduxit: sive quod in Jordanis undis Salvator aquarum naturam ad reparationem humani generis suo baptismo consecravit, ac Spiritus sancti adventu et paternæ vocis præeonio verus Deus innouit: sive quod in Cana Galiliæ in convivio nuptiali, aquam in vinum convertit; et, sicut Evangelium testatur, initio signorum suorum manifestavit gloriam suam, et crederunt in eum discipuli ejus: sive quia quinque panibus quinque millia hominum satiavit; et turliæ professione: *Hic est vere propheta, qui venturus est in mundum (Joan. vi)*, prædicatus est. His ergo auditis omnibus sacramentis, sicut sancti patres nobis tradiderunt, hodierna dies venerabilis existit, eo quod talibus indicis hodie Deus in homine Christus manifestatus est. Habent quidem omnes istæ res mysteria veneranda, sed tunc nihil aliud nobiscum agunt quam quod fidem catholicam nobis commendent, illam videlicet quæ per dilectionem operatur; et nos taliter vivere doceant, ut nostro per omnia placeamus Creatori. Sed libet, fratres, aliquid vobis dicere de illis tribus muneribus quæ Magi hodierna die Redemptori nostro offerebant. Obtulerunt quidem illi, sicut modo audistis, cum evangelium legeretur, aurum, thus et myrrham. Sed istorum triplicium munerum triplex significatio continetur: in

thure obtulerunt Christo Dei honorem ; in auro, regiam dignitatem ; in myrrha, corporis sepulturam. Offeramus ergo et nos, dilectissimi fratres, sincera et sancta munera Deo nostro, id est, fidem, spem et charitatem. Offeramus aurum sapientiæ, thus devotæ orationis, myrrham in mortificatione carnis. Offeramus devotionem carnis, honestatem locutionis, probitatem operis. Offeramus puritatem mentis, castitatem corporis et custodiam humilitatis. Offeramus compatiendam, longanimitatem et continentiam. Offeramus benignitatem, sobrietatem et misericordiam. Hæc sunt enim placita Deo dona, hæc grata munera, quæ illi quidem offeruntur, sed offerentibus prosunt : nulla enim re ille, nullo munere eget ; sed hoc illi munus optimum est ut causas habeat remunerandi. Nihil a nobis amplius exigit, nihil amplius petit, nisi salutem nostram : omnia enim sibi a nobis præstari putat, si ita nos egerimus ut nobis ab illo cuncta præstentur. Sed ab illo hujus rei nobis petenda est efficacia, ut misericordia ejus nos præveniat, et misericordia ejus subsequatur nos omnibus diebus vitæ nostræ, ut inhabitemus in domo Domini in longitudinem dierum : quod ipse præstare dignetur qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA VIII.

IN HYPAPANTI SIVE OBLATIONE DOMINI IN TEMPLO.

Sanctam ac celeberrimam solemnitatem hodiernæ celebritatis, fratres charissimi, qua quadragesimam Dominicæ Nativitatis diem debitis veneramus officiis, maxima ejusdem Domini salvatoris nostri, simul et intemeratæ genitricis ejus humilitate dedicatam, sacra Evangelii lectio quæ modo legebatur designat ; exponens eos qui legi nil debebant, implendis se legalibus per omnia subdidisse decretis : et ob id, tempus purgationis secundum legem Moysi modo eos observasse commemorat. Præcepit namque lex (*Levit. xii*) ut mulier quæ suscepto semine peperisset filium, immunda esset septem diebus, et in die octavo circumcideret infantulum nomenque aptaret. Deinde etiam aliis triginta tribus diebus ab ingressu templi ac viri toro abstinere, donec quadragesimo nativitatis die filium cum hostiis ad templum Domini deferret. Primogenitum autem omnem masculini sexus, sanctum Domino vocari, atque ideo munda quæque offerri Deo, immunda autem mundis mutari vel occidi ; et hominis primogenitum quinque siclis argenti debere redimi, et reliqua quæ liber Leviticus enumerat sufficenter. Cum enim dicat lex mulierem quæ suscepto semine peperisset, immundam decerni, et per longa tempora simul cum prole quam genuisset, oblati Deo victimis, debere mundari, profecto patet quia illam quæ sine virilis susceptione seminis virgo peperit, una cum filio qui natus est ei, neque immundam describat, neque per hostias doceat esse mundandam. Sed, sicut Dominus ac salvator noster, qui legem divinitus dedit, apparens in homine, fieri voluit sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum recipe-

remus ; ita etiam beata genitrix illius, pro ostendendo humilitatis exemplo, legalibus subdi non refugit institutis. Et ut darent, inquit, hostiam, secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum. Hostia hæc pauperum erat, præcepitque Dominus in lege ut qui possent, agnum pro filio vel filia, simul et turturem sive columbam offerrent : qui vero hoc non possent, duos jam turtures vel duos pullos columbæ offerrent. Redemptor itaque noster, per omnia nostræ salutis memor, non solum homo fieri, cum Deus esset ; sed etiam, cum dives esset, pauper fieri voluit pro nobis, ut nos paupertatē sua divites faceret, et humanitate sua Deo filios adoptaret. Sed quia hodie adventus Salvatoris cum genitricis sua ad templum solemniter colimus, imitemur nos personas illas quæ obviam ei illuc venerunt, sicut modo ex evangelio audivimus ; quod sanctus Simeon, a Spiritu sancto in templum adductus, in ulnas suas puerum acceperit, et benedixit Dominum ; et quia Anna religiosa femina atque vidua, eadem hora superveniens confitebatur Deo et loquebatur de eo omnibus qui expectabant redemptionem Israel. Veniamus et nos obviam Jesu, et exsultantes suscipiamus eum ulnis honorum operum : et confiteamur nomini ejus magno, et enarremus misericordiam ejus, et mirabilia ejus quæ fecit nobiscum omnibus qui expectant redemptionem Jerusalem et consolationem Israel. Quam consolationem Psalmista in Spiritu prævidens, ait : *Lætificabis nos, Domine, in gaudio cum vultu tuo, delectationes in dextera tua usque in finem*. Offeramus illi simplicitatem mentis, quod significat columba ; offeramus corporis castitatem, quod turtur figurat ; offeramus illi cum sobrietate conversationis compunctionem cordis, quam significat cantus utrarumque avium ; dicit enim Scriptura : *Sacrificium Deo spiritus contribulatus : cor contritum et humiliatum Deus non spernit* (*Psal. l.*). Ista sunt dona, ista sunt sacrificia, quibus Christus delectatur et gaudet. *Vetera transierunt, ecce omnia facta sunt nova* ; sicque ipsi erimus hostia grata Deo, si præterita peccata nostra stetitibus et misericordiæ operibus abluamus ; et quod supernæ beatitudinis desiderio compuncti, bene viventes, quotidie Deo in oratione dicamus : *Sitivi anima mea ad Deum vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei?* (*Psal. xli.*) Quod desiderium nostrum ad effectum perducat, qui propter nos incarnatus est, et semetipsum tradidit ut redimeret nos in sanguine suo, Christus salvator noster, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IX.

IN DOMINICA I QUADRAGESIMÆ.

De jejuniis Domini et ratione quadragesimalis jejunii, et castitate atque continentia cum propriis uzoribus. (*Evang. Matth., cap. iv.*)

Lectio sancti Evangelii quam modo audistis, fratres charissimi, hujus sacratissimæ observationis revelat exordium ; cum Domini nobis jejunii ex-

ponit sacramentum. Narrat enim sanctus evangelista Matthæus quod Salvator noster post baptismum suum et post descensionem Spiritus sancti super ipsum, ab eodem Spiritu ductus sit in desertum ut tentaretur a diabolo; et cum jejunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit, eumque tentator adiens, tentaverit: sed veris sententiis divinæ legis victus, et Domini mandato repulsus, abscesserit, et post discessum diaboli, angeli sancti accedentes, Redemptori nostro, ut vero Domino et conditori, ministraverint. Nobis ergo in his omnibus Redemptor noster, fratres dilectissimi, exemplum dedit, quia nobis jejuavit, nobis contra tentatorem conflavit, nobisque superavit. Victoria Christi gloria est nostra: sicque nos per abstinentiam carnem nostram mortificantes, animas nostras debemus præparare ad tentationem, et per orationem et Dei verbum victoriam capientes, æternam cum sanctis angelis in cælo sperare beatitudinem. Sed quia diebus his lectio congruit: nam quadraginta dierum abstinentiam nostri Redemptoris audivimus, qui quadragesimæ tempus inchoamus, discutiendum nobis est cur hæc ipsa abstinentia per quadraginta dierum numerum custoditur. Moyses enim, ut legem acciperet secundo, diebus quadraginta jejunavit (*Exod. xxiv*); Elias in deserto quadraginta diebus abstinuit (*III Reg. xix*). Ipse auctor hominum ad homines veniens in quadraginta diebus nullum omnino cibum sumpsit, nos quoque, in quantum possumus, annuo tempore Quadragesimæ carnem nostram per abstinentiam affligere conamur. Cur ergo in abstinentia quadragenarium numerum custodimus, nisi quia contra præcepta Domini, sive per corporis voluptatem, seu per affectus animi fecimus? In hoc quippe mortali corpore ex quatuor elementis, id est terra, aqua, igne et aere, subsistimus; et quatuor affectibus animi, id est metu, cupiditate, tristitia et gaudio afficimur. Præcepta autem Dominica per decalogum sunt accepta: qui ergo per carnis desideria atque affectus animi decalogi mandata contempsimus, dignum est ut eandem carnem per jejunium et pœnitentiæ luctum quater decies affligamus. Quamvis de hoc Quadragesimæ tempore sit aliud adhuc quod possit intelligi: a præsentem enim die usque ad paschalis solemnitatis gaudia sex hebdomadæ veniunt, quarum videlicet dies quadraginta et duo fiunt, ex quibus dum sex Dominici abstinentiæ subtrahuntur, non plus jam in abstinentia quam triginta et sex dies remanent. Dum vero per trecentos et sexaginta et quinque dies annus ducitur, nos autem per triginta et sex dies affligimur, quasi anni nostri decimas Deo damus per temperantiam, justitiam, prudentiam et fortitudinem. Et qui nobismetipsis in desideriis per totum annum viximus, auctori nostro in ejus decimis per abstinentiam carnem nostram mortificemus. Nullusque in isto sacratissimo tempore, exceptis Dominicis diebus, prandere præsumat, nisi forte ille quem infirmitas jejunare non permittit: quia aliis diebus jejunare aut remedium est aut præmium, in Quadra-

A gesima vero non jejunare, peccatum est. Alio tempore qui jejunat, accipiet indulgentiam: in Quadragesima quoque, qui potest, et non jejunat, sentiet pœnam. Et ipse tamen qui jejunare non prævalet, secretius sibi soli, aut si est alius infirmus cum ipso, sibi in domo sua præparet quod accipiat; et illos qui jejunare prævalent, ad prandium non invitet, ne sibi augeat etiam de alterius gula peccatum. Castitatem, fratres, cum propriis uxoribus tenete; ecclesias frequentate; ad nocturnas vigiliis maturius exsurcite; ad sacra missarum solemniam, si possibile sit, quotidie convenite; orationi sæpe incumbite; veniam peccatorum vestrorum indesinenter petite; eleemosynarum largitate peccatorum flammam exstinguite; per bona opera conditori vestro reconciliari studete; pacem cum omnibus habete; quatenus sic sanctum Pascha expectantes, gratiam in conspectu Redemptoris nostri invenire valeatis, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA X.

IN DOMINICA II QUADRAGESIMÆ.

De pœnitentia ex corde faciendâ et eleemosynarum largitate. (Evang. Matth. xv.)

Quadragesimæ tempus modo colimus, sicut nostis, fratres charissimi, quod ab ipsius Domini magisterio ordinatum, et ab apostolis atque apostolicis viris commendatum, catholica per totum orbem terrarum veneratur Ecclesia. Quod bene et apte juxta confinium Dominicæ passionis observari a patribus decretum est, ut, secundum Apostolum, passionibus Christi communicantes, ejus mereamur resurrectionis fieri consortes. Quod tunc digne fit si, ex corde pœnitentes, cunctas vitæ præteritæ maculas his sanctis diebus per jejunium et quotidianas preces et lacrymas studeamus abluere, sicut et nos docet Dominus per prophetam dicens: *Convertimini quæ me, inquit, in toto corde vestro, in jejunio et fletu, et plinctu: et scindite corda vestra et non vestimenta vestra, et convertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus et misericors est, patiens et multæ misericordie, et præstabilis super malitiam (Joel. ii)*. Et item: *Nolo, inquit, mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat (Ezech. xxxiii)*. Sed forte aliquis in corde suo ita dicit: Vellem quidem jejunare, sed non possum; vellem a carne et vino abstinere, sed non permittit me infirmitas. Nam et in hoc do consilium: Ergo si non potes jejunare, eleemosynam tribue; et quanto infirmior es in uno, tanto largior sis in altero. Bonum est jejunare, fratres, sed melius est eleemosynam dare. Si aliquis utrumque potest, optimum est; si vero non potest, melius est eleemosynam dare, quia tale est jejunium sine eleemosyna qualis sine oleo est lucerna. Nam sicut lucerna quæ sine oleo accenditur, fumare potest, lucem habere non potest, ita jejunium sine eleemosyna carnem quidem cruciat, sed charitatis lumine animam non illustrat; unde scriptum est: *Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis (Luc. xi)*. Sed forte hæc

audiens aliquis, apud se ita cogitat, dicens : Vellem A
 eleemosynam dare, sed non habeo omnino quod tri-
 buam. Illis ergo qui non habuerint unde tribuant,
 sufficit voluntas bona, secundum illud quod scriptum
 est, *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus*
bonæ voluntatis (Luc. 11). Sed quis est qui se excu-
 sare potest, cum etiam pro calice aquæ frigidæ mer-
 cedem se Dominus promiserit redditurum esse?
 (Matth. x.) Et quare *frigidæ* dixit, ne forte se posset
 aliquis pauper de lignorum penuria excusare, aut
 certe dicere se vasculum ubi aquam calefaciat non
 habere. Denique et per prophetam ita Dominus bor-
 tatur, et eo modo admonet eleemosynam fieri, ut
 prope nullus pauper sit qui se excusare valeat; sic
 enim ait : *Hoc est jejuniun quod elegi, dicit Domi-*
nus : Frange esurienti panem tuum, et egenos vagos-
que induc in domum tuam (Isa. LVIII). Non dixit ut
 integrum panem daret, cum forte ille pauper alium
 non haberet, sed *frange*, inquit; ac si diceret : Si
 tanta tibi paupertas est ut non habeas nisi unum
 panem, ex ipso quoque frange, et pauperibus tribue :
Et egenos vagosque induc in domum tuam, quasi dicat :
 Si te tam pauperem esse conquereris quod non
 habeas unde pauperi cibum tribuas, saltem vel in
 uno angulo domus tuæ peregrino præpara lectulum.
 Si *videris*, inquit, *nudum, veste cooperi eum*, non
 dixit *purpura*, vel pretiosos vestibus, induc eum, sed
cooperi eum, hoc est indumentis, qualibus habes, nu-
 ditatem ejus tege. *Et carnem tuam*, inquit, *ne despe-*
xeris, hoc est, omnem hominem qui naturæ tuæ par-
 ticeps est. Quid nos ad hæc dieturi sumus, fratres; C
 vel quam excusationem habere poterimus, qui am-
 plas et spatiosas domus habentes, vix aliquando di-
 gnatur excipere peregrinum : ignorantes, imo nou
 credentes, quod in omnibus peregrinis Christus sus-
 cipitur, sicut ipse dixit : *Hospes sui et suscepistis*
me (Matth. xxv); et : *Quandiu fecistis uni ex mini-*
mis istis, mihi fecistis (Ibid.). Laboriosum et fastidiosum
 nobis est in pauperibus recipere Christum in
 patria nostra, timeo ne nobis ille iterum vicem red-
 dat, et nos non recipiat in beatitudinem suam. Con-
 temnimus illum in mundo, timeo ne nos ille iterum
 contemnat in cœlo, secundum illud quod ipse dixit :
Esurivi et non dedistis mihi manducare, et hospes sui
et non suscepistis me; et : *Quandiu non fecistis uni ex*
minimis istis, nec mihi fecistis; et quod tunc his ipse
 judex dicet, avertat, fratres, Deus hoc a nobis : *Dis-*
cedite, inquit, *a me, maledicti, in ignem æternum,*
qui paratus est diabolo et angelis ejus; quod nos evi-
 tare, et illud magis audire quod beatis et eleemo-
 synæ largitoribus ille dicturus est : *Venite, benedicti*
Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est
ab origine mundi, ipse concedat, qui redemit nos in
 sanguine suo, Christus, salvator et judex noster, qui
 vivit et regnat cum Deo Patre et Spiritu sancto
 Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XI.

IN DOMINICA III QUADRAGESIMÆ.

De assiduitate orationis, et quod ad ecclesiam conve-
niendum, et quod non licet cuiquam venatum vel
aleas in sanctis diebus exercere.

Apostolus Petrus exhortatur nos, fratres charis-
 simi, quod cauti simus ac solliciti erga salutem ani-
 marum nostrarum, ne forte, per insidias hostis anti-
 qui circumventi, peccatorum laqueis irretiamur, et
 enormi scelerum catena constricti, æterno depretemur
 interitui. *Vigilate*, inquit, *et orate, ut non intretis in*
tentationem, quia adversarius vester diabolus, tan-
quam leo rugiens, circuit, quærens quem devoret : cui
resistite fortes in fide (I Petr. v). Et ideo omni tem-
 pore, maxime autem his sacratissimis diebus, ope-
 ram debemus impendere vigiliis et orationi, quate-
 nus per gratiam Christi tentatoris versutissimi do-
 los et nequitas possimus evadere et in Dei servitio
 sedulo permanere. Omni quidem tempore et die
 noctuque, sine somno ac sine requie, diabolus et
 angeli ejus circumeunt populum Christianum, et
 quærunt quem venenatis artibus suis decipere pos-
 sint : maxime autem tunc infesti sunt, cum vident
 servos Dei, Ecclesiam videlicet Christi, bellum con-
 tra se disponere, et sub Christo rege totis viribus
 militare velle. Angustatur enim tunc hostis ille ne-
 quissimus, quando oves quondam suas recedere velle
 conspicit, fremit, irascitur, furit, et totis viribus ad-
 versus eas commovetur, perire sibi existimans quid-
 quid Christo salvatur. Quia ergo, fratres dilectissimi,
 ad Domini sacramentum percipiendum quadraginta
 dierum jejuniis præparamur, intenti simus ad oratio-
 nem, ad sacras ecclesias conveniendum, ad offeren-
 dum ibi Domino preces et supplicationes devotas.
 Jejunemus tot diebus pro peccatis nostris, quot pro
 sceleribus nostris Dominus jejunavit. Illum post bap-
 tismum tentavit diabolus; non sciebat Dei Filium
 esse, et propterea tentare præsumebat : nos autem
 quia scit filios Dei fieri velle, propterea expugnare
 nititur, et quasi serpens lubricus, nostros invol-
 vere pedes, ne ascendere valeamus ad cœlum. Si
 ergo Dominum tentare ausus est versipellis et ne-
 quam, quanto magis nos decipere non timebit? Si
 contra Filium Dei et figulum suum vas perditum re-
 pugnavit, quanto magis contra nos, qui puri homi-
 nes sumus, audebit irruere? Sed heu, proh dolor!
 sunt aliqui tales qui in his sanctis diebus magis stu-
 dent terrenis negotiis aut vanis aleæ ludis, aut ve-
 natui, aut audiendis causis vacare, quam verbum
 Dei audire aut orationi insistere. An putatis illum
 jejunare, fratres, qui primo diluculo non ad eccle-
 siam vigilat, non beatorum martyrum loca sancta
 perquirat, sed surgens congregat servulos, disponit
 retia, canes producit silvasque perlustrat, ac servu-
 los suos pertrahit secum, fortasse ad ecclesiam ma-
 gis festinantes, et voluptatibus suis peccata accu-
 mulat aliena, nesciens se reum futurum tam de suo
 delicto quam de perditione servorum? Tota igitur
 die venatibus immoratur, nunc clamorem immode-

ratum efferens, nunc silentium latenter indicens; A latus si aliquid ceperit, iratus si id quod non habebat amiserit; et tanto studio gerit quasi ideo indicium jejunium fuerit ut venetur. Et sunt plerique qui de venatibus redeuntes, magis canum quam servorum curam gerunt, et faciunt eos juxta se recumbere vel dormire, quotidianum illis cibum sui præsentia ministrantes, qui utrum servus ejus fame moriatur ignorat; et quod est gravius, si diligenter his præparatum non fuerit, pro cane servus punitur, vel etiam occiditur. Videntur enim in nonnullorum domibus nitidi et crassi canes discurrere, homines autem pallentes et titubantes incedere. Isti ergo quomodo aliquando pauperibus extraneis miserentur, qui minime propriis famulis miserentur? Scire autem debemus, fratres, hoc acceptum esse Deo jejunium, non solum ut abstinentia castigemus corpora, sed etiam humilitate animas induamus. Simus ad servulos mites, blandi ad extraneos, misericordes ad pauperes; surgentes primo diluculo ad ecclesiam festinemus, referamus Deo gratias, peccatorum veniam postulemus, rogantes præteritis delictis indulgentiam, cautelam de futuris; tota die sit nobis assidua vel oratio vel lectio: qui litteras nescit, sanctum virum ac doctum perquirens, ejus confabulatione pascatur. Nullum actus sæculi a divina servitute abstrahant vel impediant: non ludus tabulæ mentem avocet; non voluptas canum sensus abducat; non negotii compendium animam aviditate pervertat. Quidquid enim in his vanitatibus, vel in aliis ineptiis præter mandatum Dei feceris, quamvis abstineas, non jejunas, quia voluptatem tuam exerces, non Domini facis voluntatem. Hoc est enim salutare jejunium, ut sicut abstinet corpus ab epulis, ita et anima refrenetur a vitis, ut jejunemus pariter a cibis et peccato, ut labor noster per Dei gratiam coronam nobis pariat sempiternam. Amen.

HOMILIA XII.

IN DOMINICA IV QUADRAGESIMÆ.

De misericordia et remissione debitorum in illis qui contra nos delinquenti facienda. (Evang. Luc. vi.)

Legimus in Evangelio Salvatorem nostrum ita præcepisse discipulis suis atque dixisse: *Estote misericordes, quia et Pater vester cælestis misericors est: dimittite et dimittetur vobis; date et dabitur vobis. In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.* Hanc licet sententiam Domini servare omni tempore necesse sit, fratres charissimi, maxime tamen his diebus, in quibus veniam peccatorum nostrorum promereri et misericordiam Domini nobis conciliare studemus, cum ita quotidie Deo in oratione dicamus, magisterio cælesti imbuti: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris; ne nos hac sententia magis accusare quam reconciliare apud Dominum videamur, si contra mandata ejus duros nos et immites adversus proximos nostros erigamus. Omnes enim agere debemus pœnitentiam, et omnes indigemus indulgentia, quia omnes erravimus: nam si Scripturæ testimonio nos unius diei in-*

fans mundus est, quis se immunem a peccato audebit asserere et pœnitentiæ remedia refutare: Et beatus Joannes apostolus ait (*I Joan. i*): *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nostra, fidelis est et justus, ut remittat nobis peccata nostra, et mundet nos ab omni iniquitate.* Sed quod valde dolendum est, nonnulli, peccata sua oblivioni tradentes, et per jactantiam mundanam superbientes, non solum se reos esse non cogitant, et se absolvere a propriis delictis per misericordiam in alios factam nequaquam curant: imo præceptorum divinorum immemores, ita circa servos suos et subditos sibi potestatem dominationis exercent, ut in his diebus non dubitent flagellis eos cædere, pœnis afficere, compedibus præpedire; si forte cum ad reficiendum venit, tardus minister fuerit, statim eum verberibus laniare, et prius satiari servuli sanguine appetit, quam convivii voluptate. Horum quale jejunium est, fratres, quod ideo jejunatum est, ut non Divinitatis misericordiam provocarent, sed ut clamorem familiæ ingemiscentis effunderent. Quisquis autem cupit de Deo misericordiam promereri, ipse debet prior esse misericors; scriptum est enim: *Judicium ei sine misericordia, qui non facit misericordiam (Jacob. ii)*; et: *Si non remisistis hominibus peccata eorum, nec Pater vester cælestis dimittet vobis peccata vestra (Matth. vi)*. Ergo quam absurdum est quod Christianus dominus Christiano in his diebus servo non parcat, minime respiciens quod si servus est conditione, gratia tamen frater est; etenim similiter Christum induit, iisdem participat sacramentis: eodem quo et tu utitur Deo Patre, cur te non utatur fratre? Recogitate, fratres, originem vestram: omne quidem humanum genus ex uno homine, id est Adam, procreatum est et mortali, mortale genitum, et similiter nascimur, similiter et morimur, similiter et putrescimus; soli et nudi in hunc mundum intravimus, soli et nudi exibimus: solummodo hinc exeuntes bona opera vel mala quæ hic gessimus nos prosequuntur, et unusquisque nostrum ante tribunal Christi pro se redditurus est rationem. Et ideo, fratres, quicumque ex vobis aliis præsent, per charitatem illis imperent; qui autem subditi sunt, in charitate illis serviant qui sibi præsent. Audiant quoque non me, sed Apostolum sibi ita præcipientem (*Ephes. vi*): *Servi, inquit, obedite dominis carnalibus cum tremore et timore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo. Non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo. Cum bona voluntate servientes, sicut Domino, et non hominibus. Scientes quia unusquisque quodcumque fecerit bonum, hoc recipiet a Deo, sive servus, sive liber.* His autem qui præsent idem apostolus ita dicit: *Et, domini, eadem facite illis, remittentes minas, scientes quia et illorum et vester Dominus est in cælis, et personarum acceptio non est apud Deum: sive servi, sive liberi, unum sumus in Christo (Ibid.).* Talibus enim dictis ex Apostolo Christi

admoniti fratres, studeamus inter nos charitatem atque unitatem spiritus in vinculo pacis custodire. Nulli sit grave proximo in sedelinqenti delicta parva dimittere, qui maxima et enormia apud Deum cupit scelera dissolvere. Sicque jejunium nostrum et oratio atque elemosyna Deo acceptabilis erit, si per charitatem offertur, quia *charitas operit multitudinem peccatorum* (I Petr. iv); et: *Deus ipse charitas est, et qui manet in charitate in Deo manet, et Deus in eo* (I Joan. iv). Quam nos hic feliciter habere, et ad æternam beatitudinem per hanc venire ipse concedat, qui nos per ipsam redemit, Christus, Salvator noster, qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XIII.

IN DOMINICA II QUADRAGESIMÆ.

De fidei catholicæ veritate et honorum operum concordia.

Oportet utique, dilectissimi fratres, ut in hac sacratissima observatione Quadragesimæ sicut corpus nostrum mortificamus per jejunium, ita animas nostras vivificemus per spiritale studium et illuminemus per Dei verbum, ut per interioris hominis voluntatem, atque exterioris conversationem, possimus in omnibus placere creatori nostro. Sed ad hæc, ante omnia, necessaria nobis est fides recta, quia, secundum Apostolum, *impossibile est sine fide placere Deo* (Hebr. xi). Et ideo quæso, fratres, ut nobis reserantibus expositionem symboli, attentius audiat, quia doctrina symboli virtus est sacramenti, illuminatio animæ, plenitudo credendi: quia quod in eo docetur ac discitur et unitas est Trinitatis, et Trinitas distincta personis, et excellentia Creatoris, et misericordia Redemptoris: hoc nexus infidelitatis absolvitur, hoc vitæ janua panditur, hoc gloria æterna præparatur; hoc, obsecro, fratres, memoriæ vestræ cito ac firmiter commendate: et si quos filios vel filias in baptis-mate proximo habere desideratis, si intelligibilem ætatem adhuc habent, fidem quam profiteri debent ante baptismum eos scire faciatis; sin autem ætas illa ad hoc minus idonea est, vos quoque illam fidem quam pro eis profiteri vultis, cum ad ætatem congruam pervenerint, cognoscite, ad insinuandum illis vos debitores esse. Est autem symbolum tale, quod, ab apostolis commendatum, sancta firmiter tenet Ecclesia: *Credo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cæli et terræ; et in Jesum Christum Filium ejus unicum, Dominum nostrum: qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine, passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus et sepultus: descendit ad inferna; tertia die resurrexit a mortuis, ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis: inde venturus judicare vivos et mortuos. Credo in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, vitam æternam. Amen.* Repetendus est vobis, dilectissimi, sermo symboli hujus, qualiter ea quæ dicimus vestris sensibus melius inseramus. *Credo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cæli*

et terræ. In primis dicit *Credo*, quia Deus noster non jubet nos discutere divina judicicia, sed credere: non rationem requirere, sed fidem simpliciter et immobiliter exhibere. *In Deum Patrem*: non ergo ante Deus esse cœpit et postea Pater, sed sine ullo initio et Deus semper et Pater est; quia ergo semper fuit Pater, semper habuit Filium, cui Pater est. *Omnipotentem* vero dicit, quia omnia potest, cuique nihil impossibile est; qui cœlum, terram, mare, homines atque omnia quæ sunt, vivunt, sentiunt atque discernunt, non aliquo operis actu, sed solo verbi creavit imperio. *Et in Jesum Christum, Filium ejus unicum, Dominum nostrum.* Advertite quod quomodo in Patrem, sic et in Filium ejus unicum credendum sit; et quia cum Patre æqualis est Dominus majestate, tantum ipsi, quantum et Patri, honoris, tantum debemus et servitutes. *Jesum salvator* interpretatur, Christus vero a chrismate dicitur: quia sicut antiqui reges a sacerdotibus sacro oleo perfundebantur, sic Dominus noster Jesus Christus Spiritus sancti infusione repletus est. *Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine*: non ergo ex virili semine, sed Spiritus sancti opere, caro Christi in utero Virginis formata est; et ideo quæ salvatorem genuit, et virgo fuit in partu, et virgo permansit post partum. *Passus sub Pontio Pilato*: iste Pilatus judex erat in illo tempore, ab imperatore positus in Judæa, sub quo Dominus passus est, cujus mentio tantum hic ad temporis significationem pertinet. *Crucifixus, mortuus et sepultus*: crucem illam in qua ille crucifixus est corpore, nos per similitudinem gestamus in fronte, et per hanc defendimur ab hoste, et sicut in veritate natus est Christus, ita et in veritate mortuus et sepultus est. *Tertia die resurrexit a mortuis*: triduanæ sepulturæ mora evidenter ostendit quod dum corpus in sepulcro jacuit, anima illa de inferis triumphavit. *Ascendit ad cælos*: ideo conditionem naturæ nostræ, quam de homine matre natus assumpsit, super cælos in dextera Dei, hoc est in honore Dei Patris, collocavit, ut pro nobis propitiator existeret. *Inde venturus judicare vivos et mortuos*: in ipso corpore venturus est ad judicium in quo ascendit in cœlum; Christianos judicabit et paganos, justos et peccatores, fideles et impios. *Credo in Spiritum sanctum*: advertite quod sicut in Patrem, ita et in Filium, et in Spiritum sanctum sit credendum; nam qui vel unam de Trinitate personam non crediderit, in duabus illi credidisse non proderit. *Sanctam Ecclesiam catholicam*: sciendum est quod Ecclesiam credere, non tamen in Ecclesiam credere debeamus, quia Ecclesia non Deus, sed domus Dei est. *Catholicam* dicit, id est, toto orbe diffusam: quia diversorum hæreticorum Ecclesiæ ideo catholicæ non dicuntur, quia per loca atque per suas provincias continentur: hæc vero a solis ortu usque ad occasum unius fidei splendore diffunditur. *Sanctorum communionem*, id est, illorum qui in hac fide defuncti sunt, societatem in cælis speramus. *Remissionem peccatorum*, quæ nobis præstatur munere Redempto-

ris pleniter in baptismo per fidem, et ea quæ post baptismum committimus per confessionem et veram penitentiam ac bona opera speramus dimitti. *Carnis resurrectionem* : carnem videlicet quam in hac vita sub mortali conditione portamus, resurrecturam esse immortalem ac rationem reddituram pro animæ consortio credamus. *Vitam æternam. Amen.* Vitam quoque æternam debetis credere in cælis, fratres, veraciter, quod significat *Amen*, vos percipere posse cum Christo et sanctis ejus, si hanc quam vobis exposuimus fidem fideliter teneatis ac bonis actibus conservetis : quam obsecro ut memorare bene commendetis ac digna conversatione probare et usque ad finem vitæ istius perducere contendatis, ut per hanc æterna præmia consequi Christo donante mereamini. Amen.

HOMILIA XIV.

IN DYE PASCHARUM.

(Evang. Matth. c. 1.)

Hodiernæ celebritatis observatio quid nobis innuat, non incongruum videtur, fratres charissimi, inter hæc sacra missarum solemniam vobis breviter exponere, quia aliqui vestrum hujus festi rationem sciunt : aliqui vero quod ritu cultus cum cæteris foris geritur, intellectu cordis minime intus norunt. Narrat quidem sanctum Evangelium quod Redemptor noster, appropinquante tempore suæ passionis, ante sex dies Hierosolymam pergens, per discipulos suos asellum sibi adduci jusserit, qui cum adductus esset, apostoli super eum vestimenta sua imposuerint, et Jesum desuper sedere fecerint : plurima autem turba straverit vestimenta sua in via ; alii vero ramos de arboribus cædentes, similiter viam sternerent, quatenus asinus ille sine offendiculo incederet. Illi autem qui præibant, et qui sequebantur, clamaverunt dicentes : *Hosanna filio David, benedictus qui venit in nomine Domini rex Israel, Hosanna in excelsis.* Et quod cum tali triumpho Dominus Jesus Hierosolymam ingressus sit : hæc quidem secundum historiam ita facta, hodierno conventu, in memoriam Redemptoris nostri celebravimus, opportunum æstimantes quid hæc spiritaliter significant vobis intimare. Asinus quippe hic super quem Dominus sedit, gentilem populum significat unde nos sumus : quem apostoli per prædicationem Evangelii, ab inimici vinculis, id est diaboli, absolventes, ad Christum adduxerunt ; imponentesque super eum vestimenta sua, id est, præceptis Dominicis et gratia spiritali nuditatem peccatorum ejus velantes, Dominum desuper sedere, id est, habitare et imperare, fecerunt. Plurima autem turba, quæ vestimenta sua sternobat in via, martyres significat, qui corpora sua pro Christo morti tradiderunt, nobisque exemplum dederunt, qui jumenta Domini sumus, ut pro Christi fide cuncta adversa patienter toleremus. Illi autem qui ramos de arboribus fructiferis, id est, prophetis testimonia sacra sumentes, nobis quotidie viam sternunt, id est, viam nostram ordinant quatenus sine offensa peccatorum, sub sessore Domino, in sanctam civitatem, id

est in Hierusalem cœlestem, possimus intrare. Quod autem illi qui præibant, et qui sequebantur, clamabant : *Hosanna filio David*, significat illos sanctos qui ante adventum Domini in carne præcesserunt, et eos qui post ascensionem ejus subsequuti sunt, concorditer laudes ejus resonasse et majestatem illius prædicasse veraciter : quia quod propheta et patriarchæ de eo prædixerunt futurum, hoc apostoli et evangelistæ narrabant jam esse completum. Hæc igitur considerantes, fratres charissimi, perpendamus misericordiam conditoris nostri, qui prius nos bonos et immortales creavit, et post prævaricationem ac lapsum fragiles ac mortales factos, a potestate diaboli et peccatorum vinculis per Unigenitum suum liberavit. Humiliemus nos sub tanto sessore, quia jumentum ejus suave et onus ipsius leve est ; studeamus, quantum possumus, ut cum portantes, peccatorum offendicula caveamus. Habemus viam præparatam, quia omnis Scriptura divinitus inspirata ac dictata docet et instruit nos, qualiter recto cursu pergamus ad patriam nostram, et bono studio, per fidem, spem et charitatem, veniamus ad creatorem nostrum. Jam approximat dies sanctus Paschæ : hæc hebdomada, fratres, præ cæteris totius anni septimanis, mysteriis cœlestibus plena est : hæc hebdomada Salvator quotidie usque ad tempus passionis suæ in templo docuit ; in hac quippe, id est, quinta feria hujus septimanæ, in cœna mystica, corporis et sanguinis sui sacramenta suis discipulis ipse primum tradidit, quando et eorum pedes lavit ; in sexta feria quoque crucis ac passionis suæ mysteria complevit ; sabbato vero in sepulcro requievit. Quicumque ergo in hac Quadragesima usque modo bene laboravimus, usque ad finem ejus in hoc perseverare studeamus. Quicumque ergo hactenus desidiosi fuimus, saltem in istis septem diebus cum jejuniis et elemosynis largis, cum vigiliis et oratione, cum lacrymis et compunctione cordis, misericordiam apud Redemptorem nostrum invenire satagamus : ut in sancto Pascha, quando ad mensam sacram Domini accessuri sumus, oculi ejus in nullo nostrum offendantur, ne forte ei dicat : *Amice, ad quid venisti : quomodo hic intrasti non habens vestem nuptialem ?* cujus iram nos devitare, et gratiam ejus magis invenire, ipse concedat, qui nos redemit, Christus, Salvator noster : qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XV.

IN CŒNA DOMINI.

(Evang. Joan. XIII.)

Non prætermittendum est, fratres charissimi ac Dei filii nominati, quin aliquam allocutionis admonitionem de hoc sancto et pretioso die hodiernæ festivitatis vobis faciamus, quam cuncta Dei Ecclesia, per totum mundum diffusa, celebrat et honorat : quia sicut corpus sine quotidiano victu non potest vivere, ita nec anima, quæ valde pretiosioris est conditionis, sine Dei verbo. Nam sicut caro redit ad terram, de qua sumpsit originem, ita anima ad cœlum, si sem-

per divino eloquio, quod ejus cibus est, pascatur ac reficiatur, quia hoc omnem suavitatem superat melis, testante propheta David, qui ait : *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine, super mel ori meo (Psal. cxviii)*. Unicuique ergo homini sit certum ac notum quia sicut navis est in hunc mundum, ita mundum reliquit, attestante evangelista Joanne de Filio Dei in hac evangelica lectione quam modo legere audistis, sic dicens : *Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit hora ejus ut transeat ex hoc mundo ad Patrem*. Dei Filius namque, de quo omnis honor ac potestas procedit, in multis rebus propter nos dehonestatus est, flagellis flagellatus, alapis percussus, in facie sputus, per manus vinctus, spineam portans coronam, venditus, et sic tandem per crucis passionem mortem suscipiens, et a morte resurgens, ascendit ad Patrem suum in cælum, unde descendit, sic et nos ad nostrum Patrem, quod ipse Christus est, transire debemus de hoc mundo, iniquitatem dimittere et justitiam facere; largire bona temporaria propter æterna; linquere diabolus et ejus mala opera, et quæ Deo sunt placita agere et amare; Deum ex toto corde et omni mente diligere; proximum nostrum, quod unusquisque Christianus est, sicut nosmetipsos; mendacia vitare, superbiam, homicidia, fornicationes, furta et cætera quæ his sunt similia. Si hæc ergo agamus bona, et vitemus mala quæ dixi, imitatur et nos Dei Filium, similiter ascendentes ad Patrem nostrum qui in cælis est, qui simul omnia regit et habet. Sequitur : *Cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos*. In tantum quippe Dominus dilexit suos qui erant in hoc mundo, ut se ipsum etiam tradebat propter eos in mortem : quia majorem dilectionem nemo habet, quam qui animam suam dat pro amicis suis (Joan. xv). Tunc cœna parata est, ut convenientes discipuli cum magistro, statim diabolus misit in cor Judæ ut traderet suum magistrum et Dominum nostrum Judæis : quia sicut malis et iniquis, ut Judas fuit, diabolus malas cogitationes immittit, ita Spiritus sanctus bonis et justis pias rectasque cogitationes innectit; sicut suis semper fecerat discipulis, mittens eos ad reges et præsidēs, dixit : *Dum steteritis ante eos, nolite præmeditari quomodo aut quid loquamini, quia dabitur vobis in illa hora quid loquamini (Luc. xxv)*. Traditor Dei Judas et proditor ad convivium venit sine fide, quia si veraciter fidem habuisset, nunquam eum impiis Judæis tradidisset. *Sciens autem Jesus quia Deus Pater omnia dedit ei in potestatem*, et ipsam traditorem suum, ac conscius quid facere pro amicis suis debuisset, et quia a Deo Patre in hunc mundum venerat, tamen in deitate illum non relinquens : et iterum ad eum reversurus, nunquam nos de sua gratia deserens; surgit a cœna, et ponit vestimenta sua; ac statim cœpit lavare pedes discipulorum, implens officium servi, quamvis creator omnium esset, cælestium, terrestrium et infernorum. Sed tunc primum venit ad Petrum, quia summus et princeps erat apostolorum; et juste, qui clavus regni cælorum illi

concessit, et quodcumque solveret in terris, fuisset solutum in cælis. Tunc nimium sanctus Petrus expavescit, quod Filius Dei, conditor sui et cunctarum rerum, debuisset pedes sui servi lavare, et ait : *Domine, tu nunquam mihi lavas pedes?* quia tu es Dominus, et ego servus; tu Deus, ego homo; tu redemptor, ego peccator. Respondit ei Jesus : *Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea*; quasi dixisset : Sic hujus facti mysterium needum intelligis, sed postea intellecturus eris, quia si non laverō tibi pedes, non habebis partem mecum. Iteram autem prohibuit dicens : *non lavabis mihi unquam pedes*; sed tertio, de sermone Domini territus, quia dixit : *Si non laverō tibi pedes, non habebis partem mecum*, subjunxit : *Domine, non solum pedes, sed et manus et caput*; si minariis ergo quod nullam tecum habeam communionem propter lavandos pedes, nunc pro eoque aliquam communionis tunc partem habeam, nullam tibi nego abbiendam parti corporis partem. Respondit Jesus : *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus lotus*. Significabat autem hoc : Quicumque ergo ad sacrum venerit baptismum, et in hoc mittitur in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, statim totus est mundus, tam in anima quam in corpore : quia in baptismi lavacro peccata hominum dimittuntur et delentur; nam antequam baptizetur, filius diaboli, postea vero filius Dei nominatur. Hoc significavit Dominus cum dicit : *Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet, sed est mundus lotus*. Quia sicut pedes, qui terram calcant, sine aliqua sorde esse non possunt, sic nemo in hoc sæculo et in hac mortali carne potest sine peccato vivere, D. Joanne apostolo attestante : *Si dixerimus, inquit, quia peccatum non habemus, nosipsos decipimus et veritas in nobis non est (I Joan. 1)*. Homo vero cum post baptismum per aliquod malum opus sordidatur, iterum necesse est per eandem gratiam divinæ bonitatis emundari, id est, cum pecunia, eleemosyna, oratione, flere pravum quod gessit, querere bonum quod peccando amisit. Spiritualiter autem Dominus quotidie pedes nostros lavat, cum Deum Patrem interpellat pro nobis. Similiter nos ipsi quotidie pedes nostros lavare debemus, confitendo in corde peccata nostra cum Oratione Dominica : *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*. Tunc Dei Filius quando hæc omnia quæ vobis numeravi se humilians complevit, ait ad eos : *Scitis quid fecerim vobis : si ergo Dominus et magister lavi vestros pedes, et vos debetis alter alterius lavare pedes, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciat; quasi dixisset ita : Si ego Deus et Dominus dimisi vobis peccata vestra, tanto magis et vos debetis alter alterius peccata dimittere. Quod autem dicit evangelista Dominum surrexisse a cœna, hoc est, quando Dei Filius de cælesti solio Patris descendit ad terram, nostram sibi carnem sumendo. In hoc sua ponit vestimenta, quoniam se humiliavit et obediens Deo Patri erat usque ad mortem. Linteo se procinxit, quia formam servi suscepit. Misit aquam in pel-*

vim, quando sanguinem suum misit in terram, ut A mundaret vestigia in se credentium, quæ terrenis peccatis sordida fuere. Tunc linteo pedes extersit, quando cum propria corporis sui carne scelera peccatorum nostrorum propter nos moriendo purgavit. In hoc itaque pedes discipulorum lotos habebat, quando per sui sanguinis effusionem purgationem nostræ redemptionis implevit. Quod autem ait, *accepit vestimenta sua*, hoc est, quod in die tertia de sepulcro cum eodem corpore quo moriebatur in cruce, resurgens, iterum vestitus et immortalis factus. Quod autem evangelica lectio dicit, Jesum iterum recubuisse, significat quia iterum ascendit in cælum ad Patrem suum unde descendit, sedens in dextera Dei, et in majestate paternæ divinitatis, unde iterum venturus est judicare vivos et mortuos. Ad hoc venturum iudicium, ipsum Deum cum cæteris qui iudicant orbem terræ in æquitate, mitem et pium invenire mereamini, ut cum eo regnare in æterna felicitate possitis in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XVI.

IN SABBATO SANCTO PASCHÆ.

(Evang. Matth. xxviii.)

Ecce, fratres charissimi, diu desiderata advenit sollemnitas, in qua Salvator noster alligato principe tenebrarum, et contractis portis mortis, ablataque præda sanctarum animarum, de inferno triumphans, surrexit in gloria. In hac quidem nocte, sicut modo ex Evangelica lectione audivimus, resurgente Redemptore nostro, *terræmotus factus est magnus: angelus autem Domini descendit de cælo, et accedens revolvit lapidem ab ostio monumenti, sedebatque super eum, quem Judæi ob perfidiam maximam appositum signaverunt, et munerunt sepulcrum cum custodibus. Aspectus autem angeli erat sicut fulgur, et vestimenta sicut nix. Præ timore autem ejus exterriti sunt custodes, et facti sunt velut mortui. Mulieribus quoque, quæ Salvatoris amore accensæ, ad sepulcrum venerunt, idem angelus dixit: Nolite timere vos, scio enim quod Jesum qui crucifixus est quaeritis: non est hic, surrexit sicut dixit; venite et videte locum ubi positus erat Dominus: et cito euntes discite discipulis ejus quia surrexit, et ecce præcedet vos in Galileam; ubi eum videbitis, ecce prædixi vobis. Nobis enim et pro nobis Christus nascitur, patitur, resurgit, ut nos in vita per ipsum renascamur: omnia enim per ipsum in hac nocte restaurata sunt. In hac quippe nocte, quasi primitiæ dormientium, Christus resurrexit; in hac nocte captivitas nostra solvitur, vita, in Adam amissa, restauratur; in hac nocte protoplastus antiquus peregrinus rediit ad paradisi patriam, Christo cherubin movente: ab hac enim nocte Dominicæ resurrectionis paradisi patet, nulli clauditur, nisi a seipso; nulli aperitur, nisi a Christo. Ad hoc enim hodie Dominus resurrexit, ut imaginem nobis futuræ resurrectionis ostenderet; et ideo hodie vitali lavacro resurgens Dei populus, ad instar resurrectionis, Ecclesiam nostram splendore nivei candoris illuminat. Gratias Deo nostro agere debe-*

mus, charissimi, quod dum sancti paschæ sollemnitate colimus, futuræ resurrectionis speciem in renatis jam videmus. Hoc itaque admonéo, dilectissimi fratres, ut quoties paschalis sollemnitas venit, quicumque viri, quæcunque mulieres de sacro fonte filios spiritaliter exceperunt, cognoscant se pro ipsis fidejussores apud Deum existisse, et ideo semper illis sollicitudinem veræ charitatis impendant, admo- neant et castigent, atque corripiant, ut castitatem custodiant, virginitatem usque ad nuptias servent, a maledicto vel a perjurio linguam refrænent, cantica turpia vel luxuriosa ex ore non proferant, non superbiant, non invidiant, iracundiam vel odium in corde non teneant, auguria non observent, phylacteria et characteres diabolicos nec sibi nec suis aliquando suspendant, præcantatores velut ministros diaboli fugiant, fidem catholicam teneant, ad ecclesiam frequentius currant, contempta verbositate, lectiones divinas attentius auribus audiant, peregrinos excipiant, et secundum quod in Scripturis constitutum est, hospitem pedes lavent, pacem et ipsi teneant, et discordes ad concordiam revocare contendant sacerdotibus et parentibus honorem et amorem veræ charitatis impendant: hæc ergo omnia, et his similia, filios et filias vestras admonere condecet, ut cum ipsis ad æternam beatitudinem feliciter veniatis. Nemo se circumveniat, fratres charissimi, nullus homo sibi solummodo vivat, sed, sicut frequenter suggesti, quantoscunque aliquis per exemplum sanctæ vitæ ædificaverit, cum tantis et pro tantis mercedem beatæ retributionis accipiet; et quantiscunque exemplum malæ conversationis, etiamsi illi non eum sequantur, præbuerit, pro tantis se rationem noverit redditurum, quia occasionem eis dedit mortis et causam paravit perditionis. Et ideo sicut jam supra suggesti, neophytis nostris, auxiliante Domino, exemplum bonæ conversationis, quantum possumus, debemus ostendere, ut non pro illorum destructione pœnam recipere, sed pro ædificatione ad indulgentiam delictorum nostrorum, Domino præstante, mereamur pervenire, et gaudia æternæ possidere. Amen.

HOMILIA XVII.

IN DIE DOMINICA PASCHÆ.

D Pascha nostrum, dilectissimi, Christi est resurrectio: Pascha quippe *transitus* interpretatur, videlicet de morte ad vitam, de passione ad gloriam, de inferno ad paradysum. In eo quippe quod Christus mortuus est, mors nostra destructa est; et quod ipse resurrexit, nobis resurgendi facultatem tribuit, nosque transire fecit de infidelitate ad fidem catholicam, de idololatria ad unius Dei cultum, de peccato ad justitiam, de errore ad veritatem, de discordia ad pacem, de servis inutilibus et diaboli servitio mancipatis in numerum filiorum Dei, de exsilio ad patriam, de pœna ad coronam. Et ideo, dilectissimi, pascha Christi regnum est cæli, salus mundi, occasus inferni, gloria supernorum, vita credentium, resurrectio mortuorum, testimonium miserationis diviniæ,

pretium redemptionis humanæ, contritio mortis abolita est. [*Dele abolita est*]. Quæ festivitas, Dei sacra-
 mysterio, virtutem Dominicæ resurrectionis per an-
 gelos indicat, per populos manifestat, per corda cre-
 dentium bona multiplicat. Hic est igitur dies ille
 de quo Psalmista olim præcinebat, dicens : *Hæc
 dies quam fecit Dominus, exultemus et lætemur in
 ea (Psal. cxvii)*. Celsior cunctis, lucidior universis,
 in qua Dominus resurrexit : in qua novam sibi ple-
 lem, ut ibi videtis, regenerationis spiritu conquisi-
 vit ; in qua singulorum mentes gaudio et exultatione
 perfudit. Hic ergo dies resurrectionis Christi defun-
 ctis vita, peccatoribus venia, sanctis est gloria. Quo-
 modo ergo Maria virgo, mater Domini, inter omnes
 mulieres principatum tenet, ita et in terris dies hæc
 omnium dierum caput est : et sicut Sancta sanctorum,
 vel Cantica canticorum in Scripturis legimus, ita et
 hæc solemnitate solemnitate merito dicimus.
 Igneam illam rhomphæam et paradisi januam, quam
 nullus potuit effringere, modo Christus cum latrone
 reseravit : porta paradisi, quæ nulli ante passionem
 Domini aperta est, ex eo tempore quo passus est
 Dominus usque ad præsentem diem et clausa et rese-
 rata est ; clausa est peccatoribus et incredulis, rese-
 rata est justis et credentibus : per hæc ingressus
 est Petrus, per hæc ingressus est Paulus, per hæc
 omnes sancti martyres intraverunt, per hæc quotidie
 de toto mundo justorum animæ ingrediuntur. Dux
 enim portæ sunt, porta paradisi, et porta Ecclesiæ :
 per portam Ecclesiæ intravimus primitus, id est,
 per fidem et baptismum, quia quidem, si fideliter
 permanebimus bene operantes, post exitum vitæ
 portam intrabimus paradisi. Ecclesia quoque sancta
 sine dubio domus Dei est, et ita debemus vivere ne
 ejiciamur de domo illa, et ejecti foras a bestiis, id
 est malignis spiritibus, devoremur, de quibus pro-
 pheta dicit (*Psal. xxxvii*) : *Ne tradas, Domine, bestiis
 animas confitentes tibi*. Assidue ergo versemur in
 illa, quæ omnium nostrum mater est, id est, Eccle-
 sia, quatenus ad Patris gloriæ, cui nos ipsa filios
 adoptionis genuit, ineamur pervenire regnum. Cele-
 brante hæc sacratissimam solemnitate : sicut
 apostolus Paulus nos docuit dicens : *Non in fer-
 mento veteri, neque in fermento malitiæ et nequitie
 (1 Cor. v)* ; hoc est, non in amaritudine malitiæ hu-
 manæ, sed in sinceritate divinæ sanctitatis, quæ est
 castitas, humilitas, bonitas, misericordia, humani-
 tas, justitia, lenitas, patientia, veritas, pax, beni-
 gnitas. Hæc est massa sanctitatis Christianæ quam
 humanæ malitiæ fermentum corrumpit, hoc est, li-
 bido, superbia, invidia, iniquitas, avaritia, intem-
 perantia, mendacium, discordia, odium, vana gloria,
 crudelitas et injustitia ; quæ omnia corruptionis ge-
 nera aliena nobis efficiat, et sinceritatem veritatis
 suæ ipse in nobis custodiat, auctor et largitor om-
 nium bonorum et effector istius sacratissimæ festivi-
 tatis, Jesus Christus, Salvator noster, qui vivit et
 regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus,
 per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XVIII.

IN OCTAVIS PASCHÆ, SIVE IN CÆTERIS DOMINICIS
 DIEBUS POST PASCHA.

Isti sunt dies, fratres charissimi, quos ob honorem
 Dominicæ resurrectionis per totum orbem terrarum
 catholica veneratur Ecclesia, quia Salvator noster
 post resurrectionem suam, sicut beatus Lucas te-
 statur (*Act. i*), per dies quadraginta suis discipulis in
 multis argumentis apparuit, et veritatem suæ resur-
 rectionis illis manifestavit ; et ideo sanctorum pa-
 trum traditione, debemus omnes dies istos festivos
 habere, et cum spiritali gaudio gloriam resurrectionis
 Christi celebrare, neque jejuniorum rigorem in
 illis tenere, licet sobrietas omni tempore tenenda sit.
 B Quadragesimæ ergo tempus, quod ante pascha cum
 jejuniis et afflictione carnis nostræ habuimus, præ-
 sentis sæculi typum tenet, in quo per mortificationem
 corporis nostri passionibus Christi communicare de-
 bemus : istud vero tempus quod post pascha usque in
 sanctam Pentecosten observamus, propter resurre-
 ctionem Christi, futuræ vitæ imaginem præfert, in
 quo laudes Deo cum magna lætitia decantamus ;
 Alleluia enim, quod istis diebus in laudibus Dei san-
 cta frequentat Ecclesia, canticum cœlestis est, sicut
 Joannes apostolus in Apocalypsi sua testatur (*Apoc.
 xix*), et futuræ vitæ gloriam nobis præmonstrat,
 quando ad exemplum Redemptoris nostri, a mortuis
 resurgentes in æterna beatitudine cum sanctis ange-
 lis sine cessatione laudes creatori nostro in æternum
 cantabimus. Sed quia paschalè tempus modo, fratres
 charissimi, celebramus, sic exultemus in spe ut
 perveniamus ad rem : ut quod jam præcessit in
 capite nostro, ipsi quoque in die novissima percipere
 mereamur : sicque corpori nostro relaxemus, ut pu-
 ritas mentis non obfussetur : sed potius abstinentes
 ab omni lusu, ebrietate, lascivia ac turpitudine,
 demus operam sobriæ remissioni ac sanctæ sinceri-
 tati, ut quidquid modo corporali abstinentia non
 acquirimus, mentium puritate et morum probitate
 quæramus. Audite me, fratres, omnes qui statis in
 Domino, apostolicis verbis vos alloquor : Ecce nō
 processit, dies autem appropinquavit : *Abjicite opera
 tenebrarum, et induite vos arma lucis, sicut in die
 honeste ambulemus ; non in comessionibus et ebrie-
 tatibus, non in cubilibus et impudicitis, non in con-
 tentione et æmulatione ; sed induite vos Dominum
 Jesum Christum, et carnis curam ne feceritis in con-
 cupiscentiis (Rom. xiii)*, ut et vitam æternam et sto-
 lam immortalitatis induatis, ad quam percipiendam
 in baptismo regenerati estis : *Quotquot enim in
 Christo baptizati estis, Christum induistis (Gal. iii)*,
 et ejus membra facti estis. Quia ergo membra Chri-
 sti estis, admonéo vos ut attendatis vobismetipsis,
 ne forte illam dignitatem perdatis. Magna autem et
 inæstinabilis dignitas est fieri filios Dei, fratres
 autem Christi : *cavete autem ab hominibus (Matth.
 x)*, non dico tamen a paganis, vel Judæis, vel hære-
 ticis, sed etiam a malis catholicis, qui confitentur ore
 Deum, factis autem negant (*Til. i*). Eligite vobis in

populo Dei quos imitemini, nam si turbam imitari A volueritis, timeo quod a vero devielis. Inter paucos ergo angustam viam ambulantes eligite quos sequamini : *quia arcta et angusta via est quæ ducit ad vitam, et pauci intrant per eam : lata et spatiosa quæ ducit ad mortem, et multi vadunt per illam (Matth. vii)*. A rapinis, a fraudibus, a perjuriis abstinete; gurgites ebrietatum repellantur a vobis; fornicationes sic fugite quomodo mortem, mortem non quæ animam solvit a corpore, sed ubi anima semper ardebit cum corpore. Quid prodest, fratres, quod Satanas levia dicit esse peccata, quæ Christus ostendit gravia. Dicit enim diabolus, carnis peccata non sunt magna; licitum est usque ad satietatem manducare ac bibere et cum muliere concumbere, et sic seducit. Sic fecit contra primum hominem cui Deus B dixerat : *Qua die manducaveritis ex eo, morte moriemini (Gen. ii)*; venit inimicus et ait : *Non morte moriemini, sed aperientur oculi vestri, et eritis sicut dii (Ibid.)*. Dimissa est minatio Dei, et audita est promissio diaboli. Nunquid profuit, quia dixit mulier : *Serpens decepit me*; nunquid defendebat excusatio, et non est secuta damnatio? Nolite recipere pollicitationem diaboli, qui vere inimicus est vester, sed audite magis præceptum Christi qui vos redemit, et sempiternum vobis dedit regnum. Sic peragite dies istos lætitiæ, ut ad veram in cœlis pervenire possitis lætitiæ, et sic Pascha istud transitorium modo celebretis, qualiter cum Christo et sanctis angelis ejus in æternum gaudeteis, præstante ipso Redemptore nostro, qui cum Patre et Spiritu C sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XIX.

IN LITANIIS.

Oportet, fratres charissimi, ut conventus istius causam non ignoretis, qui, secundum patrum præcedentium constituta, omnes in unum viri et feminæ, paeri et senes, convenistis. Ad conciliandum ergo nobis Dei misericordiam tempus est opportunum, ut per jejunia et castigationem corporis, per preces et compunctionem cordis remissionem peccatorum nostrorum, et gratiam in conspectu ejus invenire mereamur. Legimus enim in prophetis quia cum Ninive civitati subversio divinitus immineret, et juxta sententiam Domini (Jon. iii), destruendi illam tempus ingrueret, consistentes in ea alii non habuisse præsidium nisi ut, abjectis opiosis epulis, jejunia continuata susciperent, et divitiarum ambitione deposita, humilitatem se paupertatis induerent? scilicet, ut exinde remedium perciperent unde his perditio contingebat; hoc est, ut iram Divinitatis, quam luxuriando provocaverant, abstinendo lenirent, et offensam quam in eos superbia contraxerat, humilitas mitigaret. Dicitur enim in illa tribulatione ipse rex deposita imperiali purpura, regali ambitione submota, membra sua cilicio præcinxisse atque in sacco et cinere se diebus ac noctibus volutasse, homines et jumenta pariter jejunasse, atque ad Deum

in fortitudine clamasse. Omne Ninivitarum regnum tunc interisset, nisi illud pœnitentia patrona servasset. Sed cur jejunabant infantes et jumenta, quorum non arguuntur peccata? Jejunabat parvulus ut evaderet senior; jejunabant innocentes, ut non perirent peccatores : omnes pariter abstinebant, ut peccata quæ ab aliquibus commissa fuerant, ab omnibus solverentur. Ita et nos, fratres, cum consentientibus animis et conspirati fide clamemus ad Dominum Deum nostrum : *Adoremus et procidamus ante Deum, ploremus coram Domino qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster (Psal. xciv)*, patiens et multum misericors. Precemur illum cum lacrymis et gemitu, ut convertatur, et ignoscat, et revertatur a furore iræ suæ, et non pereamus. Igitur, fratres, quod valde dolendum est, aliqui vestrum non solum in his sanctis diebus hæc non faciunt, sed, quod pejus est, præ cæteris diebus turpius vivunt, sceleratius agunt. Nam cum isti dies adveniunt, instruunt sibi convivia, præparant domos, ut luxuria in eis diligentius exerceatur; et non in saccis neque in lugubri habitu, sed compti et ornati in publicum viri feminæque procedunt, quasi dies sint lætitiæ et non magis pœnitentiæ. Cum autem sanctæ cruces et sanctorum reliquiæ cum litanis a clero exportantur, ipsi non insistent precibus, neque sequuntur vexillum sanctæ crucis cum laudibus, sed super phaleros resiliunt equos, discurrunt per campos, ora dissolvunt risu, alterutrumque se præcurrere gestiunt, in altum clamorem cum cachinno extollunt, et non solum hæc faciendo ipsi inutiles fiunt, sed etiam alios ab intentione precum impediunt : postquam autem domum veniunt, convocant ad convivium non pauperes, vel cæcos aut debiles, secundum præceptum Domini (Luc. xiv), sed vicinos ac sodales suos qui sint ejusdem voti atque ejusdem studii : vacant epulis studentique calicibus epotandis; acquirunt si possunt musicorum instrumenta, tympanum, citharam, tibiam et lyram. Inter quæ nimia pocula, cantant carmina dæmonum arte confecta, sicque diem totum cum nocte consumunt. Hæc ergo, fratres, quid sunt aliud nisi antiqui hostis machinamenta ac dæmonum ludibria, separari a Deo et conjungi diabolo, privari vita et consumi morte, carere cœlo et retrudi in inferno? isti enim, secundum Apostolum, non serviunt Deo, sed suo ventri; non Christo, sed Belial. Obsecro autem vos, fratres, ut talium mores et consortia devitetis et si eos a talibus ineptiis abstrahere possitis, satagite; sin autem, caveate ne cum talibus pereatis, dies enim modo compunctionis et pœnitentiæ celebramus. Et licet omni tempore, fratres charissimi, nobis oporteat Dei misericordiam corpore contrito et corde compuncto requirere, et ab illo indulgentiam peccatorum fideliter postulare : nunc tamen propter imminentem peccatis nostris debitam et gravissimam siccitatem, infestationem paganorum, atque pestilentiam cum mortalitate, ingenti rugitu vel gemitu, assiduis orationibus et largioribus eleemosynis, debemus

Dei misericordiam implorare, ut ipse nobis et benedictionem aquarum cœlestium tribuat, pacem reddere dignetur, peccatorum indulgentiam dare, et prospera dignetur pro sua pietate concedere. In his præcipue diebus, otiosis fabulis finem conemur imponere, et quantum vires suppetunt, orare studeamus et psallere, sobrio victu vivere; et si pacem temporum desideramus accipere, non dissimulemus pacem cum proximis custodire: contra nullum hominem desæviant ira nostra, et cito a nobis cessabit indignatio divina, secundum illam promissionem Salvatoris. *Si, inquit, dimiseritis peccata eorum, dimittet et vobis Pater vester cœlestis peccata vestra (Matth. vi);* nullus sibi ex industria aliquas occupationes inquirat, per quas se de Ecclesiæ conventu subducatur; sine dubio peccatorum suorum vulnera diligit, qui in istis diebus tribus jejunando, orando et psallendo, medicamenta spiritalia non requirit. Isti enim dies a sanctis patribus nostris veris tempore ob hoc statuti sunt celebrandi, ut ante novarum frugum maturitatem, et ante omnem actum æstatis vel autumnii, præoccupemus faciem Domini in confessione, et in psalmis jubilemus ei (*Psal. xciv*), ut misericordia ejus subsequatur nos omnibus diebus vitæ nostræ, quatenus ipse det nobis salutem animarum nostrarum, sanitatem corporum, fertilitatem agrorum atque vinearum, securitatem hostium, et repellat insidias omnium inimicorum, atque per totum annum quiete temporum et pace concessa, in suo sancto servitio nos custodire dignetur. Curramus singuli, curramus omnes semitam mandatorum Domini, et in via peccatorum non stemus, contra diaboli insidias armis nos spiritalibus muniamus, sumamus *scutum fidei, loricaam justitiæ et galeam salutis, et gladium spiritus, quod est verbum Dei (Ephes. vi)*. Oremus ut non intremus in tentationem, ne circumveniamur a Satana, ne periclitetur vita nostra, ne peccatis nostris exigentibus tradamur in adversarii potestatem, et in carcerem mittamur, in ignem videlicet æternum, in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium: dolor sine fine, et sempiternus interitus, qui præparatus est diabolo et angelis ejus (*Matth. viii, xiii*), quem nos vitare et ad æternam beatitudinem cœlestemque gloriam nos pervenire posse, ipse sua gratia præstare dignetur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XX.

ITEM IN LITANIIS.

De Oratione Dominica (Evang. Luc. xi).

Modo, fratres charissimi, cum Evangelium legeretur, audivimus Salvatorem nostrum dicentem ac nobis præcipientem: *Petite et dabitur vobis, quærите et invenietis, pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit; et qui quærít, invenit; et pulsanti aperietur (Luc. xi)*. Et non solum nos petere jussit, sed etiam alibi petere docuit: *Orantes autem, ait, nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt (Matth. vi)*; arbitrantur enim quod in multiloquio suo exau-

diantur, quia exercendæ linguæ potius, quam munda animo dant operam. *Scit enim, inquit, Pater vester quid vobis necessarium sit, antequam petatis ab eo; et de ipso scriptum est: Homo videt in facie, Deus autem intuetur cor (I Reg. xvi)*; et item: *Dominus novit cogitationes hominum, quæ vane sunt (Psal. xciii)*. Deus ergo Dominus noster non verborum multitudinem quærít, quasi ignarus nostræ voluntatis, cui universa nota sunt antequam fiant, *omnia enim nuda et aperta sunt oculis ejus (Hebr. iv)*, sed nostri cordis internum ac purum quærít affectum: *Sic, inquit, orabitis: Pater noster, qui es in cœlis; ac si monendo dixisset nobis: Ad magnum genus pertinere cœpistis, nolite inhærere terrenis, qui Patrem invenistis in cœlis: omnes enim docet fratres unanimis esse qui unum Patrem Deum volumus habere.* Sub isto Patre, fratres sunt, dominus et servus, imperator et miles, dives et pauper. Omnes Christiani fideles diversos habent patres in terra, alii nobiles, alii ignobiles, unum vero Patrem invocant, qui est in cœlis; et si ibi est Pater noster, ibi nobis præparatur hæreditas: quia ergo audivimus a quo petamus, sciamus jam quid petamus, ne forte talem Patrem, male petendo, offendamus. Prima ergo petitio est, *sanctificetur nomen tuum*: nomen Dei semper sanctum est; quare ergo petimus ut sanctificetur, nisi ut nos per ipsum sanctificemur, et sanctificatio Dei appareat et permaneat in nobis. Sequitur alia petitio, *adveniat regnum tuum*: sive petamus, sive non petamus, venturum est regnum Dei. Quare ergo petimus, nisi ut veniat et nobis quod venturum est omnibus sanctis? ut et nos Deus in numero sanctorum suorum habeat, quibus venturum est regnum ejus. Dicimus tertia petitione, *fiat voluntas tua sicut in cœlo et in terra*: quid precamur hic aliud, nisi ut quomodo sibi serviunt angeli in cœlo, ita et nos illi serviamus in terra; Angeli autem et ipsius sancti obediunt illi, non illum offendunt, non irasci faciunt, sed faciunt ejus jussa amando eum: hoc ergo oramus ut et nos præceptum Dei charitate faciamus. Iterum, verba ista et aliter intelligi possunt, nam cœlum in nobis anima est, terra in nobis corpus est. Quid est ergo, *fiat voluntas tua sicut in cœlo et in terra*? nisi ut sicut nos audivimus præcepta Dei, sic et nobis consentiat caro nostra, ne dum contendunt caro et spiritus, præcepta Dei minus implere possimus. Istæ ergo tres petitiones pertinent ad vitam æternam, quia æterna in eis petimus: semper enim et sine ullo fine debemus desiderare sanctificari in nomine Domini, et regnum ejus fieri in nobis, et voluntatem ejus impleri: cæteræ vero quatuor sequentes pertinent ad vitam præsentem. Sequitur in Oratione Dominica, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*: sive exhibitionem corpori petimus necessariam a Deo Patre, in pane significantes quidquid nobis est necessarium; siye quotidianum panem intelligamus illum esse quem accepturi sumus de altari. Quid est enim quod oramus ut det nobis eum, nisi ne mali aliquid admittamus unde

a tali pane separemur. Et verbum Dei quod quotidie prædicatur, panis est: non enim quia non est panis ventris, ideo non est panis mentis: cum autem vita ista transierit, nec panem illum quærimus quem quærit fames, nec sacramentum altaris habemus accipere, quia ibi erimus cum Christo, cujus corpus modo accipimus in sacramento. Nec verba ista a nobis tunc dici habent, quæ nunc dicimus vobis. Nec codex legendus est, quando ipsum videbimus, qui est Verbum Dei, per quem facta sunt omnia, quo pascuntur angeli, quo illuminantur archangeli, quo sapientes fiunt omnes cælorum virtutes, non quærentes verba locutionis infructuosæ, sed bibentes unicum verbum, et inde impleti eructant laudes, et non deficiunt in laudibus. *Beati enim, ait psalmus, qui habitant in domo tua, in sæcula sæculorum laudabunt te (Psal. LXXXIII).* Ergo in hac vita petimus quod sequitur: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*: in baptismo omnia debita, id est, peccata omnia, prorsus dimittuntur nobis; sed quia hic nemo potest vivere sine peccato, et si non magno crimine, unde separentur ab illo pane, tunc nemo potest sine peccatis esse in hac terra, et non possumus accipere, nisi unum baptismum simul: in oratione autem accipiemus unde quotidie lavemur, ut nobis peccata nostra quotidie dimittantur. Sed hoc fit si faciamus quod sequitur, *sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*. Itaque, fratres mei, moneo vos, in Dei gratia filios meos, et sub illo Patre fratres meos, moneo vos ut quando vos aliquis offendit et peccat in vos, et venit, et confitetur, et petit a vobis veniam, ut ignoscatis illi, et continuo ex corde dimittatis, ne vobis a Deo veniam venientem prohibeatis: si enim non dimittetis vos, nec ille dimittet vobis. Ergo et hoc in ista vita petimus, quia hic possunt dimitti ubi possunt haberi peccata, in illa autem vita non dimittuntur, quia nec habentur. Deinde petimus dicentes, *ne nos inducas in tentationem*: Deus enim non per seipsum inducit in tentationem, sed induci patitur eum quem suo auxilio destituerit, ac deseruerit, ordine occultissimo, at meritis causisque sæpe manifestis. Aliud est autem induci in tentationem, aliud est tentari: quia tentari, probare est; unde scriptum est: *Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis (Eccli. XXVII)*. Induci autem in tentationem, est superari tentatione atque corrumpi. *Sed libera nos a malo*, hoc est ab omni peccato, sive etiam ab auctore peccati, hoc est, diabolo, ne ille nos suis tentationibus seducat atque decipiat. Orandum est enim nobis quandiu sumus in præsentī vita, ut non solum non inducamur in malum quo caremus, sed ab illo etiam liberemur quo jam inducti sumus: quod cum factum fuerit, nihil remanebit formidolosum, quia tunc gaudium nostrum erit plenum. Hanc ergo Orationem Dominicam, fratres charissimi, quæ ab ipso auctore nostro et largitore omnium bonorum instituta est, in memoria omnes teneamus, et intellectu cordis eam habere festinemus; puro ore et pacifica mente

illam proferamus, ac Lonis operibus ipsam commendemus. Scit enim ille qui taliter jussit nos petere, quid nobis utile est concedere: quia quæcumque postulaverimus secundum voluntatem ejus, audit nos ipse, videlicet mediator Dei et hominum, Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXI.

IN ASCENSIONE DOMINI.

(Evang. Marc. XVI)

Sacratissimæ festivitatis, fratres charissimi, quam hodie celebramus, lectiones sacræ quæ inter hæc missarum solemnia recitatae sunt, pandunt exordium. Ante dies ergo quadraginta Dominico Paschæ resurrectionis Domini tempus celebravimus, hodie ejusdem Redemptoris nostri Ascensionis solemnia veneramus: quia Salvator noster post resurrectionem suam, per dies quadraginta apprensus discipulis suis, veraciter se resurrexisse in multis argumentis manifestavit; novissime recumbentibus illis undecim apparuit, et verba prædicationis ob confirmationem eorum jam ascensus in cælum, impertivit, fideique magnitudinem ostendit, ac signa quæ per prædicationem eorum credituros subsequuta erant, prædixit, eisque benedicens, Spiritus sancti promisit adventum. Post hæc autem, *videntibus illis elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum, assumptusque in cælum, et sedet a dextris Dei*, in eadem humanitate venturus judicare in fine sæculorum vivos ac mortuos, qua hodie ascendit, sicut et apostolis, in cælum euntem illum intuentibus, duo angeli prædixerunt: *Viri, inquit, Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? Hic Jesus qui assumptus est a vobis, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum*. Ecce, cum Dominum in cælum ascendisse audistis, in cordibus vestris immensa lætitia exhilaramini, laudes debitas ore depromitis, gaudium vestrum etiam in vultu ostenditis, quia majestatem Christi et gloriam regni cælestis mente recogitatis. Et revera magna est et ineffabilis causa gaudendi, cum audimus et corde credulo tractamus, quod in conspectu sanctæ multitudinis, supra omnium creaturarum cælestium dignitatem humani generis natura conscenderit, supergressa angelicos ordines, et ultra cunctarum altitudinem potestatum elevata, ad Dei Patris provecta est concessum. Quia igitur Christi ascensio nostra provectio est, et quo præcessit gloria capitis eo spes tendit et corporis, dignis exultemus gaudiis, et pia gratiarum actione lætemur. Hodie enim non solum paradisi possessores firmati sumus, sed etiam cælorum in Christo superna penetrabimus, ampliora adepti per ineffabilem Christi gratiam, quam per diaboli amiseramus invidiam. Nam quos virulentus inimicus primi habitaculi felicitate dejecit, eos sibi corporatus Dei Filius ad Patris dexteram collocavit: ascendamus, difectissimi, cum Christo interim corde, cum dies ejus promissus advenerit, sequemur et corpore. Scire tamen de-

benus, fratres, quia cum Christo non ascendit superbia, non avaritia, non luxuria, non invidia; nullum vitium nostrum ascendit cum medico nostro. Et ideo si post medicum nostrum desideramus ascendere, debemus vitia vel peccata deponere: hæc enim, quasi quibusdam compedibus nos premunt, et peccatorum nos retibus ligare contendunt. Et ideo cum Dei adjutorio, secundum quod ait Psalmista: *Dirumpamus vincula eorum (Psal. II)*, ut securi possimus dicere Domino: *Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis (Psal. cxv)*. Ascendentes autem non extollamur, nec de nostris quasi de propriis meritis præsumamus. Sursum enim cor habere debemus, sed ad Dominum: sursum enim cor, non ad Dominum, erigere, superbia vocatur; sursum autem cor ad Dominum habere, refugium vocatur. Videte, fratres, magnum miraculum: altus est Deus: erigit te, et fugit a te; humiliat te, et descendit ad te. Quare hoc? Quia *excelsus est, et humilia respicit, et alta de longe cognoscit (Psal. cxxxvii)*; humilia de proximo respicit, ut attollat; alta, id est superba, de longe cognoscit, ut deprimat. Resurrexit enim Christus ut spem nobis daret quia resurget homo qui moritur, ne moriendo desperaremus, et vitam nostram morte finitam putaremus, solliciti de salute animæ et requie post mortem. Ascendit ille in cælum videntibus apostolis, et sedet a dextris Dei, et securos nos fecit quod nos in dextra sua collocaturus erit. Et ideo oportet nos interim credere, ut postea per fidem Deum mereamur aspicere. Mundemus per fidem oculum cordis nostri, quia sic solummodo Deum videre possumus, sicut ipsa Veritas dixit: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. v)*. *Humiliemus nos sub potenti manu Dei, ut nos exaltet in die visitationis (I Petr. v)*; qui enim modo ascendit tranquillus et mansuetus, tunc venit districtus et manifestus. *Ignis in conspectu ejus ardebit, et in circuitu ejus tempestas valida (Psal. xliix)*, et sedebit in sede majestatis suæ, et congregabuntur ante eum omnes gentes, ut recipiat unusquisque prout gessit, sive bonum, sive malum. *Qui vero bene egerunt, ibunt in vitam æternam; qui autem male, in ignem æternum (Joan. v)*. Ipse ergo est nobis via, ipse est et patria: secundum hominem via, secundum Deum patria. Si fideliter currimus, per ipsum imus; si in cursu perseveraverimus, ad ipsum pervenimus. Quod ipse sua gratia nobis præstare dignetur, qui hodie super omnes cælos ascendit, et spem vitæ nobis æternæ dedit, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXII.

IN DIE PENTECOSTES.

Hodiernæ celebritatis gaudia, fratres charissimi, quanto plus capimus, tanto plus appetimus; et quanto avidius ejus suavitatem bibimus, tanto ardentius ejus siti æstuamus. Pentecosten ergo hodie celebramus, hoc est quinquagesimum diem a resurre-

ctione Domini, quo Spiritus paraclitus, ex Græco vocabulo, qui *consolator* interpretatur, secundum promissionem Christi super apostolos descendit, eorumque corda flamma charitatis suæ accendit, et lumine totius scientiæ eos illustrans, inter angustias persequentium Judæorum constitutos cœlesti fecit exuberare lætitia. In primis enim sciendum est quod hæc solemnitas non evangelicis tantum consecrata charismatibus, verum etiam legalibus jam olim est præsignata mysteriis, ac Domino jubente, per omnes annos sacris observata cæremoniis. Hodierna etenim die, ut novimus, positus in cœnaculo discipulis, factus est repente de cœlo sonus, et Spiritus sanctus in visione ignis apparens, scientiam illis omnium linguarum tradidit (*Act. II*). Facta autem hac voce, convenerunt viri religiosi qui de diversis nationibus Hierosolymam paschalis festivitatis gratia confluerant, stupebantque mirantes, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes magnalia Dei. Exponentibus autem discipulis quia Spiritus sanctus esset gratia quam cernebant, olim quidem voce prophetarum promissa, tunc autem Christi munere missa, crediderunt ex cistria millia virorum, et baptizati etiam ipsi donum sancti Spiritus acceperunt. Hæc est diei hujus annua celebritas, hæc gratiæ cœlestis semper grata festivitas. Ob hujus memoriæ fidelibus cordibus arctius imprimendam, pulcherrimum sanctæ Ecclesiæ mos inolevit, ut annis singulis in ea baptismatis mysteria celebrentur; ablutisque fonte salutari credentibus, supervenienti Spiritui sancto templum venerabile paretur: ac per hoc non solum veteris facti recordatio, verum etiam in novos adoptionis filios novus in ea Spiritus sancti celebratur adventus. Qualiter ergo huic nostræ festivitati legalis festi typus et figura concinnat, charitas vestra attendat: liberati de Ægyptia servitute filii Israel, post immolationem agni paschalis, exierunt per desertum ut venirent ad terram repromissionis, perveneruntque ad mortem Sinai; et descendens Dominus in igne super montem, comitante sonitu buccinæ, tonitruis ac fulguribus, quinquagesimo die peracti Paschæ, legis decalogum eis aperta voce disposuit (*Exod. xx*): atque in memoriæ datæ legis statuit eo die, per annos singulos, sibi sacrificium novum de frugibus ejusdem anni, panes videlicet primitiarum duos, ad altare deferri. Sic quoque post immolationem veri Agni, hoc est Christi, quia *pascha nostrum immolatus est Christus (I Cor. v)*, quinquagesimo æque die, hoc est hodie, data est gratia Spiritus sancti discipulis, in cœnaculo constitutis, hoc est in sublimitate cœlestium præceptorum: quia apparente foris igne visibili, invisibiliter eorum pectora luce scientiæ irradiavit, et inextinguibili charitatis ardore succendit: novumque statim sacrificium ipsi quoque apostoli, mox accepto dono Spiritus sancti, in duobus obtulerunt panibus, hoc est duobus populis, cum evangelizantes his qui convenerant, plurimos converterunt ad fidem, et hos de fonte baptismatis renatos ac Spiritus gratia sanctificatos, vivas utique Novi

Testamenti primitias, ad communionem Dominici Altaris obtulerunt. Nos ergo, fratres, hæc considerantes, atque pura mente ac simplici fide tractantes, mundemus nos ab omni inquinamento carnis, ut Spiritum sanctum promereri et accipere possimus. Si ergo hunc mundum relinquamus, nos similem paraclitum sicut apostoli, id est Spiritum veritatis, quem mittet nobis Pater, accipiemus, quoniam non est personarum acceptio apud Deum Patrem, sed promissa apostolorum nobis proficiunt, si opera et desideria et actus gerimus, quod apostoli fecerunt. Si vero legem Domini immaculatam, et convertentem animas, implendo mandata ejus, perficiamus, nosmetipsos hæredes Domini et colæredes Christi ad hæreditatem sempiternam et ad commorationem angelorum cum gratia Christi committimus. Unde obsecro vos, fratres charissimi, ut fide integra Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, unum Deum in Trinitate, et Trinitatem in unitate, credatis, ne pedes vestrorum sensuum claudicent, aut oculi pravum videant, aut manus aridæ flant. Omnis enim qui fidem catholicam non bene sequitur, pedes debiles habet, manuum ariditas siccatur. Id ergo agite, dilectissimi, id elaborate, ne aliqua membrorum vestrorum portio hac debilitate vitietur; ne aut gula in vobis horreat, aut avaritia displiceat, aut infidelitas langueat, ut emundati penitus ac purificati, habitaculum Dei efficiamini, et Spiritus sanctus qui descendisse hodie in apostolos legitur, in vobis esse semper dignetur, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui eundem Spiritum sanctum et promisit, regnans cum Patre in unitate ejusdem Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXIII.

DE JEJUNIO QUARTI MENSIS.

Post dies illos lætitiæ quibus Salvator noster post resurrectionem suam cum discipulis suis corporaliter in terra conversatus est, et post ascensionem Domini et adventum Spiritus sancti quæ omnia solemnibus celebrationibus venerari dignum erat, sancti patres nostri ex auctoritate legis admoniti, et evangelica veritate instructi, constituerunt, fratres charissimi, jejunium celebrare, quo creatori nostro munus devotionis nostræ in modum primitiarum, quæ circa hoc tempus Domino secundum legem deferebantur, offerimus. Præcepit ergo Dominus Moysi, ita dicens: *Loquere filiis Israel et dices ad eos: Cum ingressi fueritis in terram quam ego dabo vobis, et messueritis segetes terræ vestræ, feretis manipulos spicarum primitias messis vestræ ad sacerdotem, qui levabit fasciculum coram Domino ut acceptabilis sit pro vobis (Levit. xxiii); et paulo post, cum de die expletionis hebdomadæ septimæ disputat: Offeretis, inquit, sacrificium novum Domino ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos de duabus decimis similæ fermentatæ, quos coquetis in primitiis Domini: offeretisque cum panibus agnos immaculatos septem anniculos, et vitulum de armento unum, et arietes duos, et erunt in holocaustum*

cum libamenti suis in odorem suavisimum Domino, etc. (Ibid.). Quæ omnia quoque spiritaliter modo observare et facere debemus in sancta Ecclesia, manipulum primitiarum messis nostræ ad sacerdotem nostrum offerimus, cum fidem Dominicæ passionis ac resurrectionis, qui resurrexit primitiæ dormitionum, ipso sacerdoti summo offerimus; quam ille elevabit ut acceptabilis sit coram Domino, quia ut Joannes ait: *Advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum, qui apparet nunc vultui Dei pro nobis, et ipse fit propitiatio pro peccatis nostris (I Joan. ii).* Sacrificium novum Domino offerimus ex omnibus habitaculis nostris, cum unusquisque nostrum propria voluntate, secundum evangelica mandata Novi Testamenti, mortificationem corporis sui offert Deo. Vetus enim lex præcipit: *Crescite et multiplicamini, et replete terram (Gen. i); et item: Si volueritis et audieritis me, bona terræ comedetis, ait Dominus Deus (Isa. i);* Novum autem Testamentum ita præcipit: *Contendite per angustam portam intrare (Luc. xiii); qui vult, inquit Dominus, post me venire, abreget semetipsum et tollat crucem suam, et sequatur me (Luc. ix); et Apostolus: Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis (Gal. v).* Panes primitiarum duos Domino offerimus: cum Legem et Evangelium, quæ vere sunt cibi animarum nostrarum, pro modulo nostro, quantum possumus, adimplemus; qui panes sunt ex duabus decimis similæ fermentatæ, ex doctrina videlicet quæ perfectam Christi divinitatem et humanitatem tradit, nec aliter coqui nisi per talem doctrinam possunt. Offerimusque cum istis panibus septem agnos immaculatos, cum innocentiam, quam septiformis gratia Spiritus sancti in nobis efficit; concorditer legi et Evangelio in Dei conspectu exhibemus. Offerimus et vitulum de armento, cum Christum ex patriarcharum origine secundum carnem genitum, ac pro nobis crucifixum, confitemur. Offerimus et duos arietes, cum excellentiora mandata, quæ sequi alias virtutes velut oves oportet, adimplere studemus, ut est illud: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus, etc. (Matth. xix); et illud: Diligite inimicos vestros, et benefacite his qui oderunt vos, et reliqua (Matth. v).* Horum ergo sacrificia et libatio, scientia videlicet et operatio, odor suavitatis Domino, ut Apostolus ait, *Christi bonus odor sumus Deo.* Hæc etiam oblatio festo Pentecostes competit, quia consummationem totius perfectionis Spiritus paracliti grate tribuit. Ideo, fratres, sancti patres nostri, expleta celeberrima festivitate Pentecostes, hoc salubre jejunium sanxerunt, ut per abstinentiam et supplicationes intentas Deo acceptabiles nos offeramus. Quidam vero, ex evangelica auctoritate instructi, in hoc quod Salvator Pharisæis et discipulis Joannis interrogantibus cur discipuli ejus non jejunarent, respondit, *Non possunt filii sponsi lugere quandiu cum illis est sponsus: venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus, et tunc jejunabunt (Matth. ix);* inde instituerunt, ut

post ascensionem Domini, qui matris Ecclesie verus est sponsus, et post diem Pentecostes statim die altera jejunium incipientes, usque ad quadraginta dies illud protendant. Hoc vero qui non voluerit, aut non poterit per infirmitatem carnis facere, saltem istos tres dies continentie salutaris legitime exsolvat. Jejunium quidem quarti mensis est quod nobis prophetarum lectio commendat, et nulli violare licet. Idcirco quarta et sexta feria et sabbato in hac hebdomada vobis jejunandum est, sicut sancte et apostolice Ecclesie Romanae auctoritas ex antiquis temporibus ordinabat. Nunc ergo venite, dilectissimi, obsecro, in sanctis diebus ad sacra missarum solemnia, fundite ibi preces vestras cum lacrymis coram Domino, petentes ejus misericordiam ut qui vos in veneratione Domini resurrectionis ad tempus consolabatur, in superna ejus visione in æternum consolare dignetur. Peracto autem missæ officio, cum ad comedendum domi conveneritis, non obliviscamini pauperem, sed portionem eorum eis detis, sicut sæpe vos commoneui, quia indignum est ut quando misericordiam Dei intentius expetitis, ipsi immisericordes contra proximos vestros inveniamini. Scriptum est enim: *Date eleemosynam et ecce omnia munda sunt vobis (Luc. xi)*, quia, *sicut aqua exstinguit ignem, ita eleemosyna exstinguit peccatum, charitas vero operit multitudinem peccatorum. (Eccl. iii)*. Cujus abundantiam vobis ipse tribuere dignetur, *qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo (I Petr. iv)*. Jesus Christus Salvator noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXIV.

IN NATALI SANCTI BONIFACII MARTYRIS.

Presentis diei lætitiæ, fratres charissimi, vobis audientibus, opportunum reor sermone placido cum dilectione vestra tractare, et memoriam beati pontificis et martyris Christi Bonifacii in mentem revocare, qualiter temporis vitæ cursum peragens, ad beatitudinem pervenisset perpetuam. Et dignum est ut memoria de eo cogitet, quem memoria tenet æterna; nam in psalmo scriptum est: *In memoria æterna erit justus, ab auditione mala non timebit (Psal. cxi)*. Hic ergo versus, fratres, bene tam sancto viro convenit, qui non solum justitiam diligebat mente, quin etiam servabat in prædicatione et exercebat in opere: atque ob hoc anima justi hujus modo vivit in requie cum sanctis, remota et secreta ab omnibus pœnis ac tenebris impiorum. In fine autem sæculi recepto corpore, non mortali sed immortalis, non animali sed spiritali (quia quod seminatur in contumelia, resurget in gloria) æquabitur angelis Dei, et in ipsa memoria æterna erit justus. Sed a quo auditu malo non timebit, et hoc audite, et sic agite ut ab auditu malo non timeatis. Dicit enim Dominus noster Jesus Christus quia non potest falli qui non fallit. *Cum venerit, inquit, filius hominis in gloria sua, congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eos sicut pastor segregat*

oves ab hædis; oves ponet ad dexteram, hædos autem ad sinistram (Matth. xxv). Commemorat bona opera illorum, increpat mala istorum, ne longum faciamus sermonem, dicet eis qui ad dexteram ejus sunt: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi; in hac quippe uenioria æterna erit justus. Dicit et sinistris: Ite in ignem æternum qui paratus est diabolo et angelis ejus; ab hoc auditu malo non timebit; et hoc unde, nisi quia hic positus creatori suo bene timoratus antea obtemperavit. Non ignorare vos credo, fratres, hujus sanctissimi viri probatissimum agonem ac celeberrimam victoriam, qui, secundum Veritatis vocem beatitudinis octo præcepta sequens, beatitudinem veram consecutus est. Nam Dominus dicit in Evangelio: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum (Matth. v)*. Ecce, fratres, nunquid non iste sanctus pauper fuit spiritu, qui spontaneam paupertatem eligens, rebus propriis et patrimonio, cognatis et parentibus derelictis, huic mundo quasi mortuus perfecte renuntiavit: humiliter conversans et nobiliter exsulans, et in peregrinatione solum Christum studuit lucrifacere, ut regnum cælorum cum eo perpetualiter potuisset habere. *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram; hic utique mitis erat, quia nulli nocuit, nulli calumniam fecit, imo ab aliis sibi facta patientissime toleravit: maledicentibus sibi non remaledixit, sed magis benedixit, et pro persequentibus exoravit; ob hoc quoque cum sanctis angelis terram viventium in æternum possidebit. Beati qui lugent nunc, quoniam ipsi consolabuntur; et hic cum pauperibus Christi magis elegit tribulationem et pressuram in hoc mundo habere, quam cum divitibus hujus sæculi falsa lætitiæ ad tempus ridere, et postea in æternum lugere. Nam cum ab apostolica sede episcopos est ordinatus, et vice apostolica legatus Germani us ad Francorum gentem est destinatus, illud Psalmographi in se implevit testimonium, quod de prædicatoribus sancti Evangelii dictum est: *Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua; venientes autem venient in exultatione, portantes manipulos suos (Psal. cxxv)*. *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Hoc illi desiderium semper fuit, hoc esurics mentis, hoc sitis animæ ut justificationes mandatorum Domini in se custodiret, et alios item facere persuaderet, ut Domino cum Propheta posset dicere: *Ego autem cum justitia apparebo in conspectu tuo: satiabor dum manifestabitur gloria tua (Psal. xvi)*. *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et unde tantum laborem exsilii prædicator iste eximius subiit, nisi quia misericordie visceribus instigatus, aliorum damna ut sua doluit, et ideo de multorum correctione misericordiam sempiternam coram oculis Dei invenit. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt: mundus corde fuit, qui tantum lumen sapientiæ in mente habuit; unde ubi scriptum est: *Anima justi sedes est sapientiæ; qui autem sapientiam veram possidet, frustrari Dei conspectu nullate-*****

nus potest. *Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur*: pacem iste martyr primitus in semetipso fecit, cum omnes motus carnis suæ spiritus imperio subjugavit, et sic verbum reconciliationis aliis prædicavit unde, et peccati regno destructo, multos filios per baptismum et prædicationem Evangelii Deo acquisivit. *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum*: persecutionem igitur propter justitiam non solum a paganis, imo etiam ab hæreticis et schismaticis, nec non et a falsis Christianis passus est, qui cum validis insectabantur odiis, vituperationibus et conviciis laniabant, atque insidiis dispositis, interficere sæpissime cogitabant; sed Dominus illum protegebat, ut Evangelii seminarium latius cresceret. Novissime vero, cum Frisonum genti verbum Dei prædicaret, cum palma martyrii ad Dominum migravit. Ecce audistis, fratres charissimi, per singulas species beatitudinis qualiter iste sanctus antistes Dei et martyr proficiebat, et ad quam perfectionem perveniebat. Imitemur nos, qui alumni ejus sumus, pro modulo nostro, profectum ejus; sequamur monita illius, et sic, Deo opitulante, pervenimus ad præmium ejus. Laudemus in Domino animam ipsius, quia modo cum sanctis angelis lætatur in conspectu ejus. Honoremus etiam corpus illius, quia *pretiosa est in conspectu Domini mors sanctorum ejus* (*Psal. cxv*). Commemoremus passionem ejus, et sic in loco reliquiarum illius celebremus gloriam triumphi ejus. Non enim aram constituimus tanquam Deo Bonifacio, sed vero Deo aram fecimus Bonifacium, quia sedes utique Dei est anima ipsius: ad cujus gaudium per orationem illius nos pervenire posse concedat, qui illum triumpharat, Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Deo Patre et Spiritu sancto Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXV.

IN NATALI SANCTI ALBANI MARTYRIS

Sancta solemnitas beatissimi Albani martyris, quæ nos, fratres charissimi, in nomine Domini congregavit, de meritis et gloria tanti martyris exigit aliquid dici, sed non potest aliquid digne dici: verumtamen et nos devotione magis quam facultate laudemus eum, imo Dominum laudemus in eo, Dominum in illo, et illum in Domino. Quid enim esset sine Domino, vox martyrum de psalmo cum legeretur audita est: *Auxilium nostrum in nomine Domini* (*Psal. cxliii*). Si auxilium omnium nostrum in nomine Domini, quanto magis martyrum: ubi major pugna, ibi majus auxilium necessarium est. Facile est, fratres, martyrum solemnia celebrare, sed difficile est martyrum passiones imitari. Angustam et arctam Christianorum viam dux res faciunt, contemptus voluptatis et tolerantia passionis. Quisquis igitur taliter confligit, sciat se cum toto mundo configere. Nam si hæc duo vincat, id est, quidquid blanditur et quidquid minatur, ita vincit mundum: voluptas enim mundi falsa est et pene transitoria,

sed corona martyrii fit perpetua. Beati igitur martyres sibi vixerunt, et mortui exemplum nobis reliquerunt, bene vivendo, conversationis, tolerando fortiter, passionis. Nam ideo Dominus per totum mundum diversis pœnis pati martyres voluit, ut tanquam idonei testes præsentia quadam fidei exempli suæ confessionis arguerent, ut humana fragilitas, quæ prædicationi Dominicæ auditæ longiori vix credit, vel in præsentia testimonio martyrii crederet. Cuncti igitur martyres devotissime colendi sunt, sed specialiter hi venerandi sunt a nobis quorum reliquias possidemus. Illi enim nos orationibus adjuvant, isti etiam adjuvant passione: cum his autem nobis familiaritas quædam est, semper enim nobiscum sunt, hoc est et in corpore viventes custodiunt, et de corpore recedentes excipiunt: hic, ne peccatorum labes assumant nos, ibi ne inferni horror invadat. Nam ideo a majoribus hoc provisum est ut sanctorum ossibus nostra corpora sociemus, ut dum illos tartarus metuit, nos pœna non tangat; dum illos Christus illuminat, a nobis tenebrarum caligo diffugiat. Cum sanctis ergo martyribus quiesceat, evademus inferni tenebras, et si non propriis meritis, attamen fidei veritate et consortii sanctitate. Martyres enim inferni porta non possidet, quoniam eos paradisi regnum tenet. Nam videmus eos hic utique jam regnare; cernimus eos frequenter ab immundissimis demonibus obsessos homines liberare; videmus et ab eis naturæ nostræ infirmitatem relevari, hoc est cæcos illuminari, surdis auditum præberi, claudis gressum tribui, mutis loquelam, et debilibus sanitatem conferri. Hæc quoque et alia miracula per sanctos fieri omnibus notum est, et ideo, fratres, veneremur eos in hoc sæculo, quos defensores habere cupimus in futuro: et sicut cum eis ossibus parentum nostrorum jungimur, ita et eis fidei imitatione jungamur. Diligamus quod illi dilexerunt, et odiamus quod illi oderunt; quæramus quod ipsi quæsierunt, et refugiamus quod ipsi refugerunt. Dilixerunt quidem illi Deum ex toto corde, tota anima, tota virtute, et proximos suos tanquam seipsos; ita et nos nihil amore Dei præponamus, et proximos nostros in quocumque possimus adjuvenimus. Illi oderunt vitia, et vitaverunt peccata, nos quoque similiter detestemur vitia, et vitemus peccata. Ipsi, refugientes luxum hujus vitæ, per fidem rectam et bona opera quæsierunt vitam æternam; nos quoque simili modo renuntiantes voluptatibus carnis, in fide, quæ per dilectionem operatur, quæramus vitam beatam et gaudia sine fine mansura. In nullo videlicet ab ipsis separari poterimus, si sociemus nos illis tam religione quam corpore: quod per intercessionem et merita illius sancti martyris ad cujus sacras reliquias astamus, ipse nobis præstare dignetur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXVI.

IN NATALI SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ.

Jam Domino propitiante, fratres charissimi, non parum desiderata advenit festivitas, et ideo quicun-

que bene devoti bonis operibus ad tantam celebritatem se præparaverant, securius gaudeant; qui vero ad hoc faciendum magis adhuc segnes exstiterant, misericordiam Dei saltem nunc cum lacrymis et gemitu intentius expetant, ut gaudio sanctorum perfecto in æternum non careant. Natalem quoque sancti Joannis Baptistæ hodie, fratres, celebramus, quod nulli sanctorum unquam legimus fuisse concessum. Solius enim Domini et beati Joannis dies nativitatis in universo mundo celebratur et colitur, et merito: quia utraque nativitas plena est mysterio. Joannem æterilis peperit, Christum Virgo concepit; in Elisabeth sterilitas vincitur, in beata Maria conceptionis consuetudo mutatur; Elisabeth virum cognoscendo Alium genuit, Maria angelo credidit et concepit hominem; concepit Elisabeth hominem, sed solum hominem, Maria vero Deum et hominem. Magnus igitur Joannes, cujus magnitudini etiam Salvator testimonium perhibet dicens: *Non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista* (Matth. xi). Præcellit enim cunctis et universis, autecedit prophetas, supergreditur patriarchas, et quisquis de muliere natus est, inferior est Joanne: qui autem de Virgine natus est, major est illo; unde idem Joannes ait: *Qui post me venit, ante me factus est, cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamenti* (Joan. i); et: *De plenitudine ejus nos omnes accepimus, gratiam pro gratia* (Ibid.); quia se quisque et omnes homines secum agere cum gratia conspexit, ideo nullum quasi non egentem ab hoc numero exclusit; ac si diceret: Nos omnes prophetæ, patriarchæ, apostoli, quotquot sancti et ante incarnationem præmissi, vel ab incarnato missi, omnes nos de plenitudine ejus accepimus: nos vasa sumus, ille fons est; ille creator, nos creatura; ille Deus, nos homines. Hoc ergo, fratres, mysterium est in nativitate præcursoris Domini et in nativitate Redemptoris nostri, quod in prophetæ nativitate humilitas nostra designatur, in nativitate quoque Domini exaltatio nostra. Joannes decrepante die natus est, Christus vero crescente, quia dignum fuit ut hominis fama minueretur et gloria Dei exaltaretur. Hoc idem et Joannes sentiens, ait: *Me oportet minui, illum autem crescere* (Joan. iii). Quod etiam in passionibus amborum impletum est: ut minueretur homo, caput Joannis abscinditur; ut exaltaretur Deus, Christus in ligno suspenditur. Quare autem beatum Joannem Dominus et Salvator noster lucernam esse dixerit, et quare eum ante multum voluerit, breviter charitati vestræ intimabo: præmissus est enim Joannes velut vox ante verbum, lucerna ante solem, præco ante judicem, servus ante dominum, amicus ante sponsum. Et quia universum mundum peccatorum tenebræ et nox infidelitatis oppresserat, et solem justitiæ aspicere non valebant, beatus Joannes quasi lucerna præmittitur, ut cordis oculi, qui, lippitudine iniquitatis oppressi, magnum et verum lumen videre non poterant, ad lumen lucernæ primum quasi tenuem splendorem videre consuescerent, et paulatim peccatorum nubilo remoto,

A et infidelitatis humore digesto, adveniente Christo, ab illo cœlesti lumine latificari possent potius quam torqueri. Sicut enim lippientes oculos ad videndum provocas si exiguum splendorem lucernæ ostenderitis, et amplius erucas si lumen magnum ingesseris, ita Dominus et Salvator noster, qui est lumen verum, nisi prius beatum Joannem velut lucernam præmitteret, claritatem ejus totus mundus sustinere non posset. Ergo quia beatum præcursores Domini lucernam esse cognovimus, qui veram lucem præcurabat, et testimonium perhibuit de lumine, ut omnes crederent per illum: curramus ad eum, audiamus quid resonet. Ipse quidem vox est, sicut dicit Isaias propheta: *Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. Omnis vallis implebitur et omnis mons et collis humiliabitur, et erunt prava in directa, et aspera in vias planas, et videbit omnis caro salutare Dei* (Isa. xl). Præparemus quoque et nos viam Domino venturo ad corda nostra, tollamus offensiones peccatorum per confessionem et penitentiam, rectas faciamus semitas conversationis nostræ, quæ prius pravæ et tortuosæ erant; sternamus viam veræ fidei bonis operibus, depouatur superbia mundana, et elevetur pusillanimitas formidolosa: sicque compositis, ordinatis, æquatis et condunatis omnibus, videbimus salutare Dei sicuti est: quia *in pace factus est locus ejus, et habitatio ejus in Sion* (Psal. lxxv), cujus visione perpetua nos perfici, præcursoris sui precibus exoratus, ipse concedat, qui ob hoc de cœlis descenderat, et de morto triumphans, sursum ascenderat, Jesus Christus Salvator noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæculæ sæculorum. Amen.

HOMILIA XXVII.

IN NATALI SANCTORUM APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

Hodie, fratres charissimi, beatissimorum apostolorum Petri et Pauli natalis dies est in toto orbe notissimus: In qua enim parte orbis latere potuit tanta devotio, cum virtutibus testantibus ubique prædicatur eorum gloriæ magnitudo? Si quidem cum de his dicat David propheta: *In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum* (Psal. xviii). In omnem terram mirabilium Petri virtus annuntiat: et in fines orbis terræ Epistolæ Pauli penetrarunt. Quis enim non audivit quod primum beatus Petrus apostolus sedenti ad portam speciosam templi claudo ex ventre matris suæ olim jam debili pedum suorum restituerit firmitatem (Act. iii), ut quod natura minus contulerat, apostolica gratia repararet? Aut quis locus expertus est Epistolarum Pauli? ubi verba apostoli Pauli non leguntur? et quis fidelium non ea litteris inscripsit, corde retinet, conversatione custodit? qui Paulus a Domino vas electionis est nominatus: bonum vas, in quo pretiosæ mandatorum Christi thesauri conduntur; bonum utique vas, de cujus plenitudine substantia vitæ populis semper erogatur, et plenum est. Ergo, fratres, Dominus Christus merito hos duos apostolos in cætu

sanctorum suorum eminere fecit, quos suo iudicio in tantam gloriam exaltavit. Nam Petro, sicut bono dispensatori, clavem regni cœlestis dedit; Paulo, tanquam idoneo doctore magisterium ecclesiasticæ institutionis injunxit: scilicet ut quos iste erudierit ad salutem, ille suscipiat ad quietem; ut quorum corda Paulus patefaceret doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat regna cœlorum. Itaque beatus Petrus et Paulus eminent inter universos apostolos, et peculiari quadam prærogativa præcellunt. Verum inter ipsos quis cui præponatur incertum est. Puto enim illos æquales esse meritis, qui æquales sunt passione; et simili eos fidei devotione vixisse, quos simul videmus ad martyrii gloriam pervenisse. Non enim sine causa factum putemus quod una die, uno in loco, unius tyranni tolerare sententiam. Uno die passi sunt, ut ad Christum pariter pervenirent; uno in loco, ne alteri Roma deesset; sub uno persecutore, ut æqualis crudelitas utrumque constringeret: dies ergo pro merito, locus pro gloria, persecutor decretus est pro virtute. Et in quo tandem loco martyrium pertulerunt? In urbe Romana, quæ principatum et caput obtinet nationum: scilicet ut ubi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis; et ubi gentilium principes habitarent, illic Ecclesiarum principes morarentur. Cujus autem meriti sint beatissimi Petrus et Paulus, hinc possumus intelligere quod Dominus Orientis regionem propria illustraverit passione; Occidentis, ne quid minus esset, vice sua, apostolorum sanguine illuminare dignatus est; et licet illius passio nobis sufficiat ad salutem, tamen et amborum martyrium nobis contulit ad exemplum. Hodierna die igitur beati apostoli sanguinem profuderunt; sed videamus causam cur ista perpassi sunt, scilicet quod inter cætera mirabilia, etiam magum illum Simonem orationibus suis de aeris vacuo præcipiti ruina prostraverint. Cum enim idem Simon se Christum diceret, et tanquam filium ad patrem assereret volando se posse descendere, atque elatus subito magicis artibus volare cœpisset, tunc Petrus fixis genibus precatus est Dominum, et precatione sancta vicit magicam lenitatem: prius etiam ascendit ad Deum oratio quam volatus, et ante pervenit justa petitio quam iniqua præsumptio; ante, inquam, Petrus, in terris positus, obtinuit quod petebat, quam Simon perveniret ad cœlestia quo tendebat: alius ascendit humilitas quam superbia; validius intima cœlorum penetravit charitas quam præsumptuosa iniquitas. Deinde ipsa passio, licet diversa in singulis fuerit, tamen pari referta est gratiæ sanctitate. Nam Petrus crucis sicut Salvator exitum tulit, et Dominicæ devotionis similitudine, nec morte deceptus est, scilicet ut quem imitabatur fide, imitaretur et passione. Paulus vero capite cæsus est, quia gentibus caput fidei esse probabatur, et ut ostenderet fidelibus per truncationem capitis caput verum, quod est Christus, non posse ullo modo divelli. Ecce, fratres, quantos patro-

nos habemus, quales duces religionis nostræ, quales adjutores gaudii nostri. Et ideo quotiescunque sanctorum apostolorum sive martyrum Christi memoriam celebramus, prætermisiss omnibus sæculi actibus, sine aliqua dilatione concurramus. Reddamus illis honorificentiam, qui nobis salutem pro effusione sui sanguinis pepererant, qui tanquam sacramentum hostiam pro nostra propitiatione se Domino obtulerant, præsertim cum dicat ad sanctos suos omnipotens Deus: *Qui vos honorat, me honorat; et qui vos spernit, me spernit* (Luc. x). Honoremus sanctos apostolos atque martyres Christi cultu celebri: honoremus laudibus, honoremus devotione, honoremus et imitatione; et sic per eorum orationem pervenimus ad gaudii ipsorum perpetuam societatem; præstante hoc auctore et largitore omnium bonorum Domine, videlicet Jesu Christo, qui cum Patre vivit et regnat Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia secula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXVIII.

IN NATALI SANCTÆ MARIÆ.

Adest nobis, dilectissimi, optatus dies beatæ ac venerabilis semper virginis Mariæ: ideo cum summa exultatione gaudeat terra nostra tantæ virginis illustrata nativitate, et per cujus partum mutatur natura plastorum, qua deletur et culpa: præcisam [præcisum] est namque in ea illud divinæ infelicitatis elogium quod dicit: *In tristitia paries filios*, quia ista in lætitia Dominum paritavit. Eva enim luxit, ista exultavit; Eva lacrymas, Maria gaudium in ventre portavit; quia illa peccatorem, ista edidit innocentem, virgoque genuit et virgo permansit post partum: utrumque miraculum, fratres, quod sine corruptione gravis, et in partu virgo est puerpera. Ave, inquit angelus ad eam, *gratia plena, Dominus tecum*; tecum Dominus in corde, tecum in ventre, tecum in utero, tecum in auxilio. Gratulare, beata virgo, Christus rex e cœlo suo, in utero tuo; et ideo benedicta eris tu inter mulieres, quæ vitam et viris ac mulieribus peperisti. Mater generis nostri poenam intulit mundo, genitrix Domini nostri salutem atulit sæculo: percussit illa, ista vivificavit; propter inobedientiam enim obedientia commutatur. Læta igitur Maria gestat infantem, exultans amplectatur filium, portat a quo portabatur. Audite igitur vocem verborum illius qua dixit: *Magnificat anima mea Dominum, et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo: quia respexit humilitatem ancillæ suæ; ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens est* (Luc. i). Demique post illud benedicibile præsagium, dum tacita secum Virgo mentis alternatione confligit, qualis esset ista salutatio, nuntius interim cœlestis exequitur: *Ne timeas, Maria, invenisti enim gratiam apud Deum: ecce concipies et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum*; at illa: *Quomodo, inquit, fiet istud, quoniam virum non cognosco?* et angelus ad eam: *Spiritus sanctus, ait, superveniet in te, et virtus Altissimi umbrabit tibi; ideoque quod nasco-*

Int es te sanctum, vocabitur Filius Dei. Nec mora, A revertitur nuntius, et virginalē thalamum ingreditur Christus. Gaudeamus ergo et nos, fratres, in die tantæ Virginis, quæ meruit, sola omnium feminarum, regem, quem cæli, terra, mare, capere non possunt, in suam virginalē castis et sanctis visceribus concipere vulvam, ut ipsa pia interventrix pro nobis consistat ad filium, qui eam transvexit cum omni gloria ad cæli palatium, et nunc vivit et regnat cum eo in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXIX.

IN ASSUMPTIONE SANCTÆ MARIÆ VIRGINIS.

Cum omnium sanctarum virginum festivitates, quæ castitatem mentis et corporis usque ad finem vitæ servaverunt, et per Dei misericordiam de hoc sæculo nequam triumpharunt, dignæ sint laudibus, B perpendite, fratres, quanta veneratione digna sit sollemnitas illa, qua Virgo virginum ex hac temporali vita æternam migravit ad requiem: cum non solum credimus illam nobiscum esse memorabilem, sed etiam cum ipsis sanctis spiritibus angelicis fieri valde honorabilem, qui celebri inde exsultant gaudio, cum matrem Domini atque conditoris summi æterna beatitudine secum perfrui conspiciant; matrem videlicet illam quæ sobolem in utero concepit, et casta est; filium genuit, et virgo est; mater immaculata, mater incorrupta, mater intacta, mater unigeniti Domini et regis omnium, plasmatoris et creatoris cunctorum; illius qui in excelsis sine matre, et in terra est sine Patre; ipsius qui in C cælis secundum deitatem in sinu est patris, et in terris secundum corporis susceptionem in sinu erat matris. Hujus itaque Unigeniti Dei dicitur hæc mater Virgo Maria, digna digni, immaculata sancti, una unius, unica unici: nec enim alter unigenitus Deus super terram venit, aut alia virgo unigenitum genuit. Unde et magnitudinem ejus admirantes tacitis vocibus cordis, taliter, fratres charissimi, exclamemus in laudem, atque dicamus: O vere beata virgo Maria, agnosce gloriam tuam, illam videlicet gloriam quam tibi angelus nuntiavit, vel Joannes per os Elisabeth, nondum matris adhuc de secreto uteri [egressus] prophetavit: *Benedicta itaque tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui.* Tu quoque protissimam universo mundo per tanta retro sæcula suscipere meruisti adventum; D habitaculum immense majestatis effecta es: spem terrarum, decus sæculorum, commune omnium gaudium peculiari munere novem mensibus sola possidisti. Initiator omnium rerum abs te initiatus est, et profundendum pro mundi vita sanguinem de corpore tuo accepit; uno partu tuo universorum nata est vita sæculorum: angelorum Patrem meruisti vocare filium tuum. Ecce exaltata es super choros angelorum, juxta regem filium, felix mater, regina regnabis in æternum. Et cui præstitisti uteri tui hospitium, ipse tibi dedit regna cælorum. Sed hæc dicendo, fratres, minus mihi videtur omnis laus esse gloriæ ejus, et succumbere omnis oratio honori ejus.

Laudent eam angeli, prællcent archangeli, omnes cælorum virtutes et omnes sanctorum cœtus in laudibus ejus exsultent; attamen adhuc mihi videtur excellere dignitas honorificentiae ejus. Sed hæc perpendentes, fratres, non desperemus nec refugiamus, imo magis in laudem ejus pro modulo nostro excitemur, et in prædicatione ejus exsulemus; quia quod minus est in possibilitate nostra, implebit bonitas sua. Mundemus conscientiam nostram ab operibus mortuis, et præparemus nos ad confessionem tanti nominis. Omnis persona et omnis ætas ad tantam festivitatem celebrandam bonis moribus ornare se studeat, et in quo vocatus est, in eo permanere deceret. Quicumque ergo viri sive feminae virginitatis propositum tenent, in eo perseverare satagant, ut sint sanctæ et corpore et spiritu: sint disciplinæ Dei memores, justitiam cum religione teneant, sint stabiles in fide, humiles in timore, ad omnem tolerantiam fortes, ad sustinendam injuriam mites, ad faciendam misericordiam faciles, fraterna pace unanimis atque concordēs, et ad omne bonum promptissimi; qui autem connubio sunt dediti, virginitatem tamen in fide recta habeant, in qua universa Ecclesia, sponsa Dei dicitur. Quod tamen Ecclesia catholica, quæ constat ex virginibus et pueris, ex maritatis feminis et uxoris viris, uno nomine virgo est appellata, audi Apostolum dicentem: *Desponsavi, inquit, vos uni viro virginem castam exhibere Christo (II Cor. xi).* Pudicitiam conjugalem servent, ab illicitis abstineant, bona opera faciant, hospitalitatem diligant, et eleemosynas facere non segnes fiant. Qui divites in hoc mundo fieri videantur, non superbe sapiant, nec sperent in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat omnibus abundanter. Discant bene agere, divites fieri in operibus bonis, facile tribuere communicare cum proximis, thesaurizent sibi fundamentum bonum, ut apprehendant vitam æternam. Qui autem pauperes sunt, fide non deficiant, sed magis virtutibus divites fieri studeant, quod scriptum est: *Pauperes elegit Deus in hoc mundo, divites in fide, et hæredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se (Jac. ii),* et Propheta dicit: *Junior fui et senui, et non vidi justum derelictum, nec semen ejus egens pane (Psal. xxxvi).* Sive ergo nobiles sint, sive ignobiles, sive servi, sive liberi, sive viri, sive feminae, sive senes, sive juvenes, omnes pariter audiamus Apostolum dicentem: *Stete in fide, viriliter agite et confortamini; omnia vestra cum charitate fiant (I Cor. xvi).* Et si taliter nos facientes sancta Dei genitrix suæ conspexerit adesse festivitati, facile nobis impetrabit et in præsentī opportunum solatium, et in futuro vitam æternam, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXX.

DE JEJUNIO MENSIS SEPTIMI.

Mensis septimi secundum divinæ legis sanctionem

fratres charissimi, nunc instat celebritas, quam diem expiationum et solemnitatem tabernaculorum veteres celebrabant, nos utique commouentes ut intelligamus nos in presentis vitæ peregrinatione, ab omni labe peccatorum per sanguinem mediatoris nostri expiatis, futuram in cœlis querere debere patriam: *non enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus (Hebr. xiii)*. Nam ut hæc lucidius pateant, ipsa verba legis charitati vestræ breviter commemorare liceat. Locutus est enim Dominus ad Moysen, dicens: *Loquetur filiis Israel: Mense septimo, prima die mensis, erit vobis sabbatum memoriale, clangentibus tubis, et vocabitur sanctum: omne opus servile non facietis in eo, et offeretis holocaustum Domino (Levit. xxiii)*; et paulo post: *Decima, inquit, die mensis hujus septimi, dies expiationum erit celeberrimus, et vocabitur sanctus: affigetisque animas vestras in eo, et offeretis holocaustum Domino. Omne opus non facietis in tempore hujus diei, quia dies propitiationis est, ut propitiatur vobis Dominus Deus vester. Omnis anima quæ afflicta non fuerit die hoc, peribit de populis suis, et reliqua (Ibid.)*; et post aliquanta: *Mense, inquit, septimo festiva celebrabitur et habitabitur in umbraculis septem diebus: omnis qui de genere est Israel, manebit in tabernaculis, ut discant posteri vestri quod in tabernaculis habitare fecerim filios Israel, cum educerem eos de terra Ægypti, ego Dominus Deus vester (Ibid.)*. Ecce, fratres charissimi, quanta auctoritate ritus hujus solemnitatis primitus a Domino constitutus est, quem minime violare licet, imo cum omni honorificentia virtutum, sobrietatis quoque et castitatis, jejunii et sacrarum orationum, digne venerari decet. Nec onerosum videri debet dilectioni vestræ si aliqua verba ex supra-positis sententiis exponamus, quia dulcius illud celebrabitur, cujus rationem bene cognoscitis. Septenarius ergo numerus primum evidentem gerit perfectionis ac consummationis figuram: sive specialiter uniuscujusque nostrum, sive generaliter omnium electorum, quod utique denotat illud, quia Deus in die septima cessavit ab operibus suis, dans nobis ex ipsa requiem nostram conjicere, de qua Paulus ait: *Qui enim ingressus est in illam requiem, requieverit ipse ab omnibus operibus suis, sicut a suis Deus (Hebr. iv)*. Sed initium consummationis temporum, Domini est adventus; de quo Joannes evangelista ait: *filioli, novissima enim hora est*; hoc videlicet tempus septimi mensis rite significat, in quo requiem habere incipiemus, id est, carere operibus spualis, et a gravi sarcina peccatorum liberari. In hoc ergo tuba apostolicæ prædicationis ad sanctificationem nos invitat, et servilia opera agere vetat: non est enim jam tempus opera servilia facere, quia sufficit præteritum tempus ad voluntatem gentium, in quo gesta sunt ea quæ erant turpia; et debemus quemadmodum exhibuimus membra nostra arma iniquitatis ad iniquitatem, ita exhibere membra nostra arma justitiæ in sanctificationem (Rom. vi), hoc est enim verum holocaustum Domini.

A Quod autem de tabernaculorum festivitate supra commemoravimus, hoc significat quod nos qui ab intelligibili Ægypto, hoc est infidelitatis tenebris, et a spiritalis Pharaonis servitute, qui secundum corruptionem laterum presentis sæculi est, liberati sumus, omne tempus istius vitæ, quod septenario dierum curriculo volvitur, in tabernaculis quasi peregrini habitare debemus, dicentes cum Psalmista: *Incola ego sum in terra, et peregrinus, sicut omnes patres (Psal. cxviii)*; et: *Credo videre bona Domini in terra viventium (ib. xxvi)*; imitantesque caput nostrum, ipsam Veritatem, quæ dixit: *Vulpes foveas habent, et volucres cœli vidos: filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet (Luc. ix)*; qui nos ad supernam patriam præcedens, promisit nobis, ita dicens: *Vado parare vobis locum, et iterum veniam, et accipiam vos ad meipsum, ut ubi sum ego, et vos sitis (Joan. xiv)*. Hanc lætissimam promissionem Redemptoris nostri suscipientes, fratres charissimi, totum desiderium nostrum in ejus amorem vertamus; non sinus cupidi, neque elati, ad presentem prosperitatem intendentes, sed magis festinemus per presentis vitæ laborem ad requiem venire perpetuam: *Per multas enim tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei (Act. xiv)*. Sinus ad eleemosynam prompti, largi in tribuendo solatium egentibus proximis nostris. Nudi intravimus in hunc mundum, nudi exhibimus de hoc mundo (Job. i). *Thesaurizemus nobis thesauros in cælo, ubi nec ærugo, nec tinea demolitur, nec fures effodiunt, nec furantur (Matth. vi)*. Castigemus carnem nostram cum jejuniis et vigiliis; mortificemus voluntatem corporis, ut in nobis vigeat virtus animæ. *Omnis enim anima quæ afflicta non fuerit in die hoc, peribit de populis suis*. Hoc est patenter dicere, Quisquis in presentis vita delictose et segniter vivit, exterminabitur de cœtu sanctorum, quando justus judex bene certantibus præmia reddet æterna, otiosis autem et negligentibus supplicia tribuet sempiterna. In hac quidem presentis septimana, fratres, secundum constitutionem sanctorum Patrum, quarta et sexta feria, nec non et sabbato, nobis jejunandum est, ut in diebus propitiationis per jejunia et eleemosynas, per preces et supplicationes, misericordiam in conspectu conditoris nostri invenire mereamur.

D Nullus se nostrum in prædictis diebus ab ecclesiæ conventu subtrahat, sed magis se ibidem inter sacra missarum solemnia Deo cum lacrymis et compunctione cordis orando commendare studeat: quatenus remissionem præteritorum peccatorum percipiat, et per gratiam adjutus in futuro, melius se a peccatis omnibus observare queat: præstante ipso Redemptore nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXI.

IN FESTIVITATE SANCTI MICHAELIS ARCHANGELI.

Beati Michaelis solemnia, fratres charissimi, celebrantes, libet nos aliquid vobis de hac festivitate

dicere, quatenus mens vestra eo valentior ad celestia se erigat, quo se cognoscit eorum memoriam venerari in terris, quorum habitatio est semper in cœlis. Bene ergo prævisum est nobis a sanctis Patribus, ut qui sanctorum martyrum atque confessorum per totum annum varias celebrationes habemus, in diebus natalium eorum, quando de morte triumphaverunt et ad vitam renati sunt æternam, saltem vel una die sanctorum archangelorum memoriam solemniter veneremur, ut quorum omnes semper indigemus auxilio contra hostis antiqui insidias, etiam in communi conventu pariter eorum a Domino postularem suffragia. Angelorum quippe et hominum naturam ad cognoscendum se Dominus condidit, quam dum consistere ad æternum voluit, etiam procul dubio ad suam similitudinem creavit. Novem vero sunt ordines angelorum, decimus quoque homo est creatus, qui conditori suo nec post culpam periiit, quia hunc æterna sapientia per carnem miraculis coruscans, quasi ex lumine testæ, reparavit. Nam testante sacro elogio, scimus angelos, archangelos, virtutes, potestates, principatus, dominationes, thronos, cherubim atque seraphim, qui in superni regis castris semper devoti persistunt, et ab ejus laude nunquam cessabunt. Sed tamen sciendum quod angelorum vocabulum nomen est officii, non naturæ. Nam sancti illi cœlestis patriæ semper quidem sunt spiritus, sed semper vocari angeli nequaquam possunt; quia tunc solum sunt angeli, cum per eos aliqua nuntiantur. Unde et per Psalmistam dicitur: *Qui facit angelos suos spiritus* (Psal. ciii); ac si patenter dicat: *Qui eos quos semper habet spiritus, etiam cum voluerit, angelos facit.* Sed tamen mos ecclesiasticus obtinuit, propter significationem multifariam quam unum nomen spiritus continet, quod illi cœlestis Hierusalem cives angeli generaliter nuncuparentur; Græca etenim lingua, angeli, nuntii, archangeli vero summi nuntii vocantur. Hi autem qui minima nuntiant, angeli; qui vero summa annuntiant, archangeli vocantur; qui idcirco etiam privatis nominibus censeantur, ut signetur per vocabula etiam in operatione quid valeant. Neque enim in illa sancta civitate, quam visione omnipotentis Dei plena scientia perficit, idcirco propria nomina sortiuntur, ne eorum nomine personæ sine nominibus sciri non possint: sed cum ad nos aliquid ministraturi veniunt, apud se nomina a ministeriis etiam trahunt; Michael, namque, *quis sicut Deus?* Gabriel autem *fortitudo Dei*, Raphael vero dicitur *medicina Dei*. Et quoties miræ aliquid virtutis agitur, Michael mitti perhibetur, ut ipso actu et nomine detur intelligi quod nullus potest facere quod facere prævalet Deus. Unde et ille antiquus hostis, qui se ad similitudinem ejus superbus extulerat, in fine mundi cum Michaele archangelo præliaturus esse perhibetur, ut per Michaelem peremptus discat quia ad similitudinem Dei per superbiam nullus exurgat. Ad Mariam quoque Gabriel mittitur, quia Dei fortitudo

A nominatur: illum quippe nuntiare veniebat, qui ad debellandas aereas potestates humilis apparere dignatus est. Raphael quoque, qui ad curandum Tobie oculos mittitur, dignum videlicet fuit ut *Dei medicina* vocaretur. Sciendum ergo est quod ipsi angelici spiritus, cum ad nos veniunt, sic exterius implent ministerium ut tamen nunquam desint interiorius per contemplationem. Et mittantur igitur et assistunt, quia Deo ubique præsentibus sunt: amant et obediunt atque in humilitate persistunt; fruuntur bono inæstimabili, et ob hoc gaudeat lætitia inenarrabili. Pacem inter se habent perpetuam, et pacem nobiscum tenere optant. Sunt pii, benigni, misericordes, pleni dilectione, nihil Deo charius ducunt, et ad hunc amorem nos accendere volunt. B Finem gaudii sui non pertimescunt, et hanc securitatem nos secum in cœlis habere cupiunt. Sed hæc, fratres, me loquente, introrsus vos ad vosmetipsos reducite, secretorum vestrorum merita cogitationesque discutite. Videte si quid jam boni vobiscum intus agitis, videte si in numero horum agminum, quæ breviter tangendo perstrinximus, sortem vestræ vocationis invenitis. Væ autem animæ quæ in se de his bonis quæ numeravi, minime aliquid recognoscit, eique adhuc væ deterius imminet, si privatam se donis intelligit et nequaquam gemit. Quisquis ergo talis est, fratres mei, gemendus est valde, quia non gemit. Pensemus igitur accepta electorum munera, et virtute qua possumus, ad amorem tantæ sortis anhelemus. Qui in se donorum gratiam minime recognoscit, gemat; qui vero in se minorem cognoscit, majorem aliis non invidet, quia et superæ illæ distinctiones beatorum spirituum ita sunt conditæ, ut aliæ aliis sint prælatæ, sed tamen omnes una eademque charitate sociatæ. Diligamus nos, fratres charissimi, invicem, diligamus et illos cœlestis patriæ spiritus, et illorum cœlestem conversationem, quantum possumus, in bonis moribus imitemur. Diligamus ante omnia et super omnia conditorem nostrum, deprecantes ejus clementiam, ut qui nos ab initio inter sanctorum angelorum consortia scribi voluit, sanctorum archangelorum suorum precibus exoratus, ad eorum societatem nos pervenire faciat Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen. D

HOMILIA XXXII.

IN REVELATIONE SANCTI MICHAELIS.

Memoriam beati Michaelis archangeli toto orbe venerandam ipsius et opere condita et consecrata nomine demonstrat ecclesia. Quæ non metallorum fulgore, sed privilegio commendata signorum; villi facta schemate, sed cœlesti est prædita virtute, ut pote quia fragilitatis humanæ memor archangelus, e cœlo veniens, ad promerendam ibi mortalibus supernorum gratiam donorum, propria manu sua condere dignatus est. Vertice siquidem montis excelsi posita, de corpore ejusdem saxea, speluncæ instar præcavata ostenditur. Est autem locus in Campa-

næ finibus ubi inter sinum Adriaticum et montem A Garganum civitas Sepontus posita est, qui a mœnibus civitatis ducentis duodecim milliariibus porrectus, in cacumine supremo, beati archangeli præfatam gestat ecclesiam. Hanc mortalibus hoc modo cognitam, libellus in eadem positus indicat. Erat in ea civitate prædives quidam nomine Garganus, qui et ex eventu suo monti vocabulum dedit. Hujus dum pecora, quorum infinita multitudine pollebat, passim per devexi montis latera pascerentur, contigit taurum armenti gregis consortia spernentem, singulare incidere solitum, et ad extremum redeunte pecore domum non esse regressum. Quem dominus, collecta servorum suorum multitudine, per devia quæque requirens, invenit tandem in vertice montis præ foribus ejusdam speluncæ assistere; B itaque permotus cur solivagus incederet, arrepto arcu, appetiit illum sagitta toxicata, quæ, velut venti flamine retorta, eum a quo jacta est mox reversa percussit. Turbati cives et stupefacti qualiter res fieret effectum, non enim propius accedere audebant. Consuluit episcopum quid facto opus sit, qui indicto jejunio triduanum, a Deo monuit esse quærendum: quo peracto sanctus Domini archangelus episcopum per visionem alloquitur dicens: Jam benefecisti, quod homines latebat, a Deo quærendo mysterium, videlicet hominem suo telo percussum sciatis, et hoc mea gestum voluntate. Ego enim sum Michael archangelus, qui in conspectu Domini semper assisto, locumque huic in terris incolere tutumque servare instituens, hoc volui probare judicio, omnium me C quæ ibi geruntur ipsiusque loci esse inspectorem atque custodem. His revelatione compertis consuetudinem fecerunt cives hic Deum precibus, sanctumque deprecere Michaellem, duas quidem ibi januas cernentes, quarum australis, quæ et major erat, aliquot gradibus in occasum vergentibus adiri poterat. Sed nec ultra ad præruptam cryptam intrare ausi, præ foribus quotidie orationi vacabant.

Hæc inter Neapolitæ, paganis adhuc ritibus oberantes, Sepontinos et Beneventinos, qui quinquaginta millibus a Seponto distant, bello lacessere tentant; qui antistiti sui montis edocti, triduo petunt inducias, ut triduanum jejunio liceret, quasi fidele patrocinium, sancti Michaelis implorare præsidium. Quo tempore pagani ludis obscenis, falsorum invitanti auxilia deorum. Ecce autem nocte ipsa quæ belli præcederet diem, adest in visione sanctus Michael antistiti, preces dixit exauditas, victoriam spondit adfuturam, et quarta diei hora bello præmonet hostibus occurrendum. Læti ergo mane, et de angelica certi victoria, obviant Christiani paganis, atque in primo belli apparatu Garganus mons immenso tremore concutitur, fulgura crebra volant, et caligo tenebrosa totum montis cacumen obduxit. Impletur prophetia quæ Deum laudans, ait: *Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos flammam ignis (Psal. ciii)*; fugiunt pagani, partim ferro hostium, partim igniferis impulsis sagittis, ut Neapolim

usque sequentibus, atque extrema quæque cedentibus adversariis, mœnia tandem suæ urbis moribundi subintrant, qui queant evadere periculum: comperit enim erat quod angelus Dei in adiutorium venit Christianis. Nam et sexcentos forme suorum salmine videbant interfectos; Regi regum Christo continuo colla submittentem, armis induuntur fidei. Cum vero hi domum fuissent reversi victores, vota Domino gratiarum ad templum referrent archangelo, vident mane juxta januam septentrionalem, quam prædixi, instar posteriora pusilla quasi hominis vestigia, marmore arctius impressa, agnoscuntque beatum Michaellem hoc præsentis suæ signum voluisse monstrare, ubi postea culmen appositum, et altare impositum, ipsaque ecclesia ob signa vestigiorum. Oppidania est vocata. Multa dubitatio erat inter Sepontinos quid de loco agerent, et si intrare vel dedicare illic ecclesiam debeant. Unde collatione facta, ad orientem loci illius beati Petri apostolorum principis nomine condunt ecclesiam et dedicant, in qua etiam beatæ semper virginis Mariæ sanctique Baptistæ Joannis altaria statuunt. Tandem antistes, salubri reperto consilio, Romanum episcopum quid de his agendum sit per nuntios sciscitatur, qui tunc forte in monte Saraptim, quinquagesimo fere milliario a Romana urbe distabat, quem incolæ sancti Silvestri cognomine vocant, eo quod ipse quondam ibi exsul pro fidei persecutione delituerit in monte hoc Saraptim, qui que talia mandata remisit. Si hominis est illam dedicare basilicam, hoc maxime die C quo victoria data est, fieri oportet; sin autem alias sancto provisorio loci placuerit, eodem die, præcipue illius est in hoc voluntas quærenda. Hoc ergo tempore imminente, agamus ambo triduanum cum civibus nostris jejunium, sanctam Trinitatem rogantes ut munera quæ per summum suæ sedis ministerium conferre dignatus est, ad certum usque finem perducatur. Factumque est ut suggesserat antistes: nocte vero constituti jejunii summus angelus Domini, sanctus Michael, episcopo Sepontino per visionem apparens. Non est, inquit, vobis opus hanc quam ego ædificavi dedicare basilicam: ipse enim qui condidi etiam dedicavi: vos tantum intrate, et me assistente patrono, precibus locum frequentate; et te quidem cras ibi missam celebrante, populus juxta morem communicet: meum autem erit ostendere quomodo per memetipsum locum consecraverim ipsum. Adveniunt mane cum oblationibus, et magna instantia precum intrant portam australem. Et ecce longa porticus in aquilonem porrecta, atque illam attingens posterulam januam extra quam vestigia marmore diximus impressa. Sed priusquam huc pervenias, apparet ad orientem basilica prægrandis, ad quam per gradus ascenditur. Hæc cum ipsa porticu sua quingentos fere homines capere videbatur: altare venerandum, rubroque contextum palliolo, prope erat medium parietis, meridiem ostendens: in gyro autem ipso domus angulosa, non in morem operis humani parietibus erectis, sed instar spelun-

cæ præruptis, et sæpius eminentibus asperata scopulis, culmine quoque diversæ altitudinis, quod hic vertice, alibi manu vix possit attingi. Credo quod, docente archangelo Domini, non ornatum lapidum, sed cordis quærere ac diligere puritatem oporteat. Vertex vero montis extrinsecus partim cornea silva tegitur, partim virenti plantitie dilatatur. Missarum itaque celebratione completa, magno attoniti gaudio, quique redierunt in sua loca : episcopus autem, delegato ministrorum, cantorum sacerdotumque officio, et mansione constructa, omnem ibidem quotidie psalmodiarum missarumque cursum congruo præcepit ordine celebrari. Nullus autem hic est nocturno tempore ausus ingredi, sed aurora transacta, matutinos ibi decantant hymnos. Ex ipso autem saxo quo tegitur sacra ædes ad aquilonem altaris, dulcis et nimium lucida guttatim aqua dilabitur, quam incolæ stillam vocant. Ab hoc et vitreum vas, ejusdem receptui præparatum, argentea pendet catena suspensum, morisque est populo communiter singulos ad hoc vasculum ascendere per gradus, dominique cælestis degustare liquorem : nam et gustu suavis est et tactu salubris. Denique nonnulli post longas febrium flammæ, hanc haustam stillam, celeri confortio refrigerio potiuntur salutis. Innumeris quoque et aliis modis ibi crebro sanantur ægroti, et multa angelicæ tantum potestatis licet (*sic*) geri miracula comprobantur : maxime tamen ejusdem die natalis ejus, cum et de provinciis circumpositis plus solito conflua turba occurrat, et angelicæ virtutis major quodammodo procedat adesse frequentia, ut quod spiritaliter dixerunt apostoli et corporaliter agi videatur, quod angeli sunt administratorii spiritus in ministerium missi, propter eos qui hæreditatem capiunt salutis (*Heb. 1*). In Christo Jesu Domino nostro, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXIII.

IN NATALI SANCTI MARTINI CONFESSORIS ATQUE PONTIFICIS.

Largiente divina gratia convenistis hodie, fratres charissimi, ad celebrandum festum sancti Martini pontificis : cujus inter cæteros natales et memorias sanctorum Patrum nobilis et eminentis exstat solemnitas ; et merito, quia a primis rudimentis vitæ humanæ ita gratiæ divinæ aptatus est, ut in pueritiæ suæ tempore, quando primum electione Dei fuerat advocatus, statim appareret perfectus. Denique cum necdum sacra unda baptismatis fuisset regeneratus, sed tantum verbo fidei imbutus ac catechumenus esset effectus, quodam tempore, cum jam nihil præter arma et simplicem militiæ vestitum haberet, media hieme, quæ solito asperior inhorruerat, adeo ut plerosque vis algoris exstingeret, obvium haberet, in porta Ambianensium civitatis, pauperem nudum, qui cum prætereuntes ut sui misererentur oraret, omnesque miserum præterirent, intellexit vir Deo plenus, sibi illum, aliis misericordiam non præstantibus, reservari. Quid tamen ageret, nesciebat, qui nihil præter chlamydem qua indutus erat, habebat : jam enim re-

liqua in opus simile consumpserat. Arrepto itaque ferro quo accinctus erat, mediam dividit, partemque ei pauperi tribuit, reliqua rursus induitur. Qui cum a circumstantibus irrisus esset, quod cum deformi truncatoque habitu videretur, quasi in nullo læsus ignoscens, ad remunerationem attendebat futuram. Nocte igitur sequenti, cum se sopori dedisset, vidit Christum chlamydis suæ, qua pauperem contexerat, parte vestitum, intueri diligentissime Dominum, vestemque quam dederat, jubetur agnoscere. Mox ad angelorum circumstantium multitudinem audivit Jesum clara voce dicentem : *Martinus adhuc catechumenus hac me veste contexit*. Attenditis, fratres, a quanta perfectione iste vir sanctus cœperit conversationis suæ initium ; nam hinc conjicere potestis ad quem finem cursus sui pertenderit statum. Vingt ergo annorum baptismi sacramentum suscepit, et non multo post hæc militiam deserens, sancto Hilario confessori adhærens, fit monachus ; in quo proposito tam nobiliter degebat, ut etiam signis et miraculis Dominus ejus comprobaret studium. Interea Turonensium Ecclesiæ episcopus ordinatur, in quo gradu etiam ita temperavit religionis habitum, ut in monacho posses pastoris cognoscere primatum, et in pastore mirari monastici rigoris actum. Quid plura ? Fit quidem per omnia evangelicæ insignis assertor doctrinæ, et in miraculorum frequentia apostolicæ par gratiæ ; de quo videlicet, Sulpitio Severo scribente, insigne exstat volumen. Nam dæmonum legiones ab obsessis catervis hominum expulit : varias ægritudines infirmantium abigens, saluti pristinæ erutos reddidit, debiles et leprosos verbo curavit, sanctique Spiritus gratia revelante, multa futura seu præsentia prædixit. Præter hæc quoque trium mortuorum suscitator prædicatur esse magnificus. Angelicis sæpe visitatus est officiis, atque sanctorum apostolorum, et præcipue Dei genitricis est consolatus alloquii. O vir beatus et verus Israelita, in quo dolus non fuit ! Neminem temere judicavit, neminem injuste damnavit, nulli malum pro malo reddidit, contra omnes injurias et adversariorum calumnias patientissimus exstitit. Plerumque etiam pro eorum qui obrectatores illius erant solebat flere peccatis, qui remotum illum et quietum venenatis linguis et vipereo ore carpebant. Nunquam in ore illius nisi Christus, nunquam in illius corde nisi pietas, nisi pax, nisi misericordia, nisi charitas erat. Ecce, fratres, qualem et quantam lucernam Christus super candelabrum in Ecclesia sua posuit, ut omnes qui ingrediuntur, lumen videant. Quis nostrum est qui non in conversatione ejus lucem, in doctrina splendorem, in exemplis claritatem invenire possit : sed quia nullus est qui non possit, videte ne quis sit qui non velit : non enim facile evaserimus vindictam, si tantam neglexerimus gratiam. Omnes gaudeamus celebrare festum Martini, attendamus ut sequamur exempla Martini, quo pervenire possimus ad præmium Martini. Non simus ergo superbi, elati, arrogantes, vaniloqui, mendaces, ira-

candi, maledici, invidi, blasphemii, detractores, A
 avari, ebriosi, libidinosi et voluptatum sæculi ama-
 tores, utique quod non fuit Martinus; sed simus hu-
 miles, obediens, veraces, mites, patientes, benigni,
 misericordes, pacifici, boniloqui, largi, sobrii, conti-
 nentes, longanimes, pleni dilectione Dei et proximi,
 quod sine dubio fuit Martinus. Sic quoque placebi-
 mus Martino, et sic intercessorem poterimus semper
 ipsum habere Martinum: quod nobis ejus gratia præ-
 stare dignetur, qui confessorem suum sibi feliciter ser-
 vientem gaudium æternum intrare fecerat, et super
 omnia sua constituerat, Jesus Christus Dominus noster,
 qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus
 sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXIV.

IN NATALI SANCTI ANDRÆE APOSTOLI.

(Evangeliū Joan. 1.)

Ex lectione sancti Evangelii quæ modo lecta est,
 fratres charissimi, potestis perpendere, et perpen-
 dentes cognoscere, quantum distat in imo jacens pu-
 sillanimitas infirmitatis nostræ a soliditate perfectio-
 nis apostolicæ, et quam longe differt protervitas no-
 stra a præcedentium Patrum obedientia. Audistis
 ergo quod ad unius jussionis vocem Petrus et An-
 dreas, relictis retibus, secuti sunt Redemptorem.
 Nulla vero hunc facere adhuc miracula viderant, nil
 ab eo de præmio æternæ retributionis audierant, et
 tamen ad unum Domini præceptum hoc quod possi-
 dere videbantur obliti sunt. Quanta nos ejus mira-
 cula vidimus? quot flagellis affligimur? quantis mina-
 rum asperitatibus detremur, et tamen vocentem C
 sequi contemnimus. In cælo jam sedet, qui de con-
 versione nos admonet; jam iugo fidei colla gentium
 subdidit, jam mundi gloriam stravit, jam ruinis ejus
 crebrescentibus, districti sui iudicii diem propin-
 quantem denuntiat; et tamen superba mens nostra
 non vult hoc sponte deserere quod quotidie perdit
 in vita. Quid ergo, fratres charissimi, in ejus iudicio
 dicturi sumus, qui ab amore præsentis sæculi nec
 præceptis flectimur, nec verberibus emendamur. Sed
 fortasse aliquis tacitis secum cogitationibus dicit:
 Ad vocem Dominicam uterque iste piscator quid aut
 quantum dimisit, qui pene nihil habuit? Sed in hac
 re, fratres charissimi, affectum debemus potius pen-
 sare quam censum. Multum reliquit qui sibi nihil
 retinuit; multum reliquit qui, quamlibet parvum, D
 totum deseruit. Certe nos et habita cum amore pos-
 sidemus, et quæ minime habemus, ex desiderio quæ-
 rimus. Multum ergo Petrus et Andreas dimisit, quando
 uterque etiam desideria habendi dereliquit. Multa,
 fratres, relinquitis, si desiderii renuntiatis. Exte-
 riora etenim nostra, quamvis parva sint, sufficiunt,
 si interiora cordis tota offerantur. Cor namque et
 non substantiam pensat Deus, nec perpendit quan-
 tum in ejus sacrificio, sed ex quanto offeratur. Re-
 gnum Dei tantum valet quantum habes. Valuit nam-
 que Zachæo in dimidio substantiæ, quia dimidium
 aliud ad hoc quod injuste abstulit, restituendum in
 quadruplum servavit. Valuit Petro et Andrææ, di-

missis retibus et navi; valuit viduæ duobus minutis;
 valuit alteri calicem aquæ frigidæ. Regnum itaque
 Dei, ut diximus, tantum valet quantum habes; nun-
 quam est vacua manus a munere, si arca cordis re-
 pleta est bona voluntate. Hinc etenim Psalmista di-
 cit: *In me sunt, Deus, vota tua, quæ reddam lauda-
 tiones tibi (Psal. LV)*. Ac si aperte dicat: Et si exte-
 rius munera offerenda non habeo, in memetipso ta-
 men invenio quod in ara tuæ laudis impono; nihil
 quippe Deo offeritur diu voluntate bona: voluntas
 autem bona est sic adversa alterius sicut nostra per-
 timescere; sic de prosperitate proximi sicut de nostro
 profectu gratulari: aliena damna, nostra credere,
 aliena lucra, nostra deputare; amicum non propter
 mundum, sed propter Deum diligere; inimicum
 B etiam tolerare: nulli quod pati non vis facere; nulli
 quod tibi juste impendere desideras, negare; neces-
 sitati proximi juxta vires concurrere, sed prodesse
 etiam ultra vires velle. Sed hoc bonæ voluntatis sa-
 crificium, fratres, nunquam plene persolvitur, nisi
 mundi hujus cupiditas perfecte deseratur: nam quid-
 quid in eo concupiscimus, hoc procul dubio proximi-
 mis invidemus. Et quia semper invidia a bona vo-
 luntate discordat, mox hæc mentem ut ceperit, illa
 discedit. Unde prædicatores sancti, ut possent proximi-
 mos perfecte diligere, studuerunt in hoc sæculo ni-
 hil amare: æstimantes nihil opulentius esse chari-
 tate, quæ se tenentes facit omnibus bonis abundare.
 Quia ergo, fratres charissimi, beati Andrææ natali-
 tia celebramus, debemus imitari quod colimus. Hoc
 etiam in sanctorum apostolorum memoriis venera-
 mur quod statim, vocante Domino, perfecte terrena
 reliquerunt, quo intentius appetere cœlestia, et
 cum Christo tenere possent regna superna; ita et
 nos, Domino jubente, despiciamus quæ terrena sunt,
 ac, relictis temporalibus, mereamur æterna. Si au-
 tem necdum possumus relinquere propria, saltem non
 concupiscamus aliena. Si necdum mens nostra ac-
 cenditur igne charitatis, in ambitione sua habeat fre-
 num timoris; et sic proventu suo roborata, dum ab
 alienorum appetitu compescitur, quandoque ad pro-
 pria contemnenda perducatur. Interim vero, donec
 illa perfectio nobis a Domini gratia veniat, non ne-
 gligamus, fratres, de substantia nostra eleemosynas
 facere, hospitalitatem diligere, et indigentibus proximi-
 mis nostris in omni honore communicare; ac sic, lar-
 gente Domino, poterimus ad majora conscendere,
 quia talibus hostiis promeretur ipse Deus: ad cujus
 visionem nos perducere dignetur ipse, qui est nobis
 via, qui est veritas, qui est vita, Jesus Christus Do-
 minus noster, qui vivit et regnat cum Patre et Spiri-
 tu sancto Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXV.

IN NATALI APOSTOLORUM.

Si omnium sanctorum martyrum grata nobis de-
 bet esse solemnitas, fratres charissimi, quanto gra-
 tior eorum qui præsentem secuti sunt principem
 martyrum: si agnorum, quanto magis arietum. Illo-
 rum enim filii non generatione carnis, sed imitatione

virtutis, facti sunt omnes qui posterius usque ad mortem confessi sunt Christum. Hos obtulerunt populi gentium, de quibus Psalmista ante cantavit, dicens: *Afferre Domino filios orisum* (Psal. xxviii). His primum Dominus, cum ad confessionem sui nominis hortaretur, non solum se promisit victoriae coronatorem, sed et certaminis adiutorem. Etiam in ipsis et posteros admonebat, qui quod dicebat, scriptum posteris relinquebat. Illis ergo ait, exhortans eos: Cum autem adducunt vos ad principes et potestates, nolite cogitare quid respondeatis, vel quid loquamini. *Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis* (Matth. x). Meditari vetuit, et confiteri praecepit: maluit enim auferre praesumptionem humanam, et gratiam donare divinam, ut in semetipsis timidi, et in Deo fuissent audaces. Unde et in alio psalmo vox martyrum Deo dicit, quasi ex parte humanae fragilitatis, verendo: *Eripe me de inimicis meis, Deus meus; et ab insurgentibus in me libera me* (Psal. lvm); et paulo post, de auxilio divino confidens, dicit: *Fortitudinem meam, Domine, a te custodiam* (Ibid.). Supra caeteras enim turbas fidelium nec non antiquorum iustorum et prophetarum, eminentes apostolos suos volens Dominus ostendere, dixit ad illos: *Beati oculi qui vident quae vos videtis, et aures quae audiunt quae vos auditis: multi enim prophetae et iusti voluerunt videre quae vos videtis, et non viderunt; et audire quae auditis, et non audierunt* (Luc. x). Et item alibi: *Jam, inquit, non dicam vos servos, quia servus nescit quid faciat dominus ejus. Vos autem dixi amicos, quia omnia quaecunque audiui a Patre meo, nota feci vobis* (Joan. xv). Eisdem ait item alio loco: *Quaecunque alligaveritis super terram, erunt ligata et in caelo* (Matth. xviii). Item alibi (Matth. xix), sciscitanti Petro quid sibi et sociis suis profuisset reliquisse omnia et sequi Redemptorem, respondit dicens: *Amen dico vobis quod vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede majestatis suae, sedebitis et vos super sedes duodecim: dicantes duodecim tribus Israel*. Isti sunt lux mundi (Matth. v), quia per ipsos lumen fidei et verae scientiae primum Dominus huic mundo tradidit, et ab errorum ac peccatorum tenebris gentes et populos eruit. Isti sunt sal terrae, quia per ipsos terrigenae condimentum saporis vitae aeternae perceperunt, ut restringerent carnis lasciviam, et a putredine peccatorum et vitiorum vermibus servarentur illaesi. Isti sunt duodecim lapides pretiosi, quos in fundamento caelestis aedificii posuit Joannes in Apocalypsi sua describit (Apoc. xxi), quia praedicatio eorum Ecclesiae fundamenta locavit. Unde et Paulus ait: *Vos estis cives sanctorum et domestici Dei: superaedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum* (Eph. ii). Isti sunt duodecim portae Jerusalem novae, quae de caelo descendit, quia per ipsos januam fidei primum intravimus, et inter cives sanctorum enumerati sumus. Haec ergo considerantes, fratres charissimi, recolamus quae tanti duces populi Dei

nos docuerunt. Studeamus factis implere quae illi jusserunt; discamus eorum exemplo mundi divitias contemnere, praesentis saeculi voluptatem non amare, regnum caeleste desiderare; Christo nihil praepo-
nere, sed ejus mandatis in omnibus obedire; paupertatem rerum praesentium diligere, virtutum divitias habere, sapientiae thesaurum appetere, spirituales delicias quaerere: nulli invidere, sed omnes homines diligere, amicos in Deo, et inimicos propter Deum, quia haec est sola vera dilectio: nam amor carnalis et vitiosus in praecipitium trahit et comparatur odio; unde scriptum est: *Qui vult amicus esse hujus saeculi, inimicus Dei constituitur* (Jac. iv). Isti ergo principes nostri, Dei amore perfectissimi, et proximorum dilectione repleti, hinc potuerunt mundi impetum vincere et cruentum saeculum domare, quia nihil amaverunt in omni re, nisi Dei voluntatem. Ita et nos, fratres, diligamus in omnibus rebus Dei facere voluntatem, et creatorem nostram amemus in semetipso, creaturam vero in conditore suo: et sic habebimus ordinatissimam charitatem, quia Deus charitas est, et qui diligit hanc dilectionem, diligit Deum; et si ita dilexerimus, diligit nos ipse Deus, diligit et nos sancti apostoli iudices nostri, et exorant pro nobis, ut in universali judicio Christi cum ipsis in perpetuum coronemur: quod ipse praestare dignetur iudex et Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA XXXVI.

IN NATALI MARTYRUM.

Quia beati martyris natalis hodie illuxit dies, quem vobiscum, fratres charissimi, voluit nos Dominus celebrare, aliquid, donante illo, de martyrum gloria et patientia disseramus. Gloria quidem mundana ab ipsis contempta est, et ideo patientia probata est: nam gloria eorum abscondita latebat in caelis, quia patientia eorum exercebatur in terris; qui non exhorret eorum patientiam, perveniet ad gloriam. Miseria enim putatur pati dura et aspera in carne, quia revera molestum est; nisi esset omnibus molestum, non esset martyribus gloriosum. Multis ergo lascivis et avaris martyres sancti insanire visi sunt, quando pro Christi nomine tanta patienter: et eum semper veraciter confitebantur, ut ergo negarent urgebantur. Alii vero virgis et flagellis diutissime sunt verberati, alii fustibus et plumbeis caesi, alii membratim lanjati, alii gladio occisi, alii excoriati, pice et plumbo liquato perfusi, alii ardore prunarum cruciati, alii flammis exusti, alii in mare mersi, alii bestiis deputati, alii carcerum sunt horrore et fame necati. Quot enim poenarum et mortium genera hostis excogitare poterat, tot martyribus sine ulla miseratione infligebat; sed ipsi licet in aperto horrida paterentur, in occulto tamen ineffabiliter coronabantur. Multi quidem gloriam terrenam quaesierunt, multi viri fortes et pro patria sanguinem fundendum esse duxerunt nec fundere dubitaverunt, qui gloriam etiam post mortem apud posteros habe-

rent : sed quæ illorum gloria martyribus comparantur ! Quis potuit invenire imperator quod potuit invenire piscator. Imperatorum, consulum et virorum fortium, qui orbem armis domuerunt et subjugaverunt, sepulcra sunt Romæ : ad cujus sepulcrum intrare dignatus est imperator : et tamen, diademate deposito ad sepulcrum suum orantem, suscepit enim piscator : ecce, si terrena gloria fuerat concupiscenda martyribus, nec ipsa fraudati sunt, qui honorem tamen inter angelos quæsierunt. Videmus eorum glorias in terris, et stupemus; quid pateremur, si in cælo videremus? quantus nos stupor admirationis apprehenderet, si videremus martyres inter angelos gloriantes, quorum natalitia videmus populos celebrantes! Sed nos volumus gaudere cum sanctis, et tribulationem mundi nolumus sustinere cum illis : qui enim sanctos martyres, vel in quantum potuerit, noluerit imitari, ad eorum beatitudinem non poterit pervenire. Sic et Apostolus prædicat, dicens (II Cor. 1) : *Si fuerimus socii passionum, erimus et consolationum*. Et Dominus in Evangelio : *Si mundus, inquit, vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit* (Joan. xv). Recusat esse in corpore, qui odium non vult sustinere cum capite. Sed dicit aliquis : Et quis est qui possit beatorum martyrum vestigia sequi; huic ego respondeo : Quia non solum martyres, sed etiam ipsum Dominum cum ipsius adjutorio, si volumus, possumus imitari. Audi non me, sed ipsum Dominum generi humano clamantem ac dicentem : *Discite a me quia mitis sum et humilis corde* (Matth. xi). Audi et beatum Petrum admonentem : *Christus, inquit, pro vobis passus est, relinquens vobis exemplum, ut sequamini vestigia ejus* (I Petr. ii). Ecce Christus dicit : *Discite a me*; beatus Petrus dicit : *Ut sequamini vestigia ejus*. Similiter apostolus Paulus clamat : *Imitatores Dei estote, sicut filii charissimi* (Eph. v). Quid ad hæc respondebimus, fratres, vel quam excusationem habere poterimus? Si tibi aliquis dicat ut virtutes quas fecit Dominus debeas imitari, justa potest esse excusatio tua, quia virtutes et mirabilia facere non omnibus datum est; juste autem et caste vivere, et charitatem cum omnibus custodire cum Dei adjutorio, omnibus præceptum est. Nam et ipse Dominus non dixit : *Discite a me* mortuos suscitare, super aquas siccis pedibus ambulare; non dixit; sed quid ait? *quia mitis sum et humilis corde*; et iterum : *Diligite inimicos vestros, et benefacite his qui oderunt vos : sicut et Pater vester celestis, solem suum oriri facit super bonos et malos* (Matth. v). Et licet sint alia multa in quibus Deum debeamus et beatos martyres imitari, ista tamen duo præcipua sunt : id est, ut mites simus et humiles corde, et inimicos nostros toto corde et totis viribus diligamus. De diligendis inimicis, fratres charissimi, nullus unquam in veritate se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere : Non possum jejuna, non possum res meas totas pauperibus dare, et in monasterio Deo servire; nunquid potest dicere : Non possum diligere? Sed dicit ali-

quis : Tanta mala mihi inimicus meus fecit ut cum nulla ratione possim diligere. Attendis quid tibi fecerit homo, et non attendis quid tu feceris Deo : ad conscientiam tuam diligenter discitis et inquiris, sine ulla compensatione majora tu peccata committis in Deum quam in te commiserit homo : et qua fronte vis ut tibi Deus dignetur dimittere multum, cum tu non acquiescis dimittere parum? Vos autem, fratres, quia quotidie dicitis Deo in oratione : *Dimittite nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris* (Matth. vi), dimitтите et dimittetur vobis; ipsa enim Veritas clamat terribiliter et dicit : *Si vos non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec vobis Pater vester celestis dimittet peccata vestra*. Imitemur ergo sanctos martyres Christi in fide, in humilitate, in mansuetudine, in patientia, in longanimitate, in dilectione; et sic poterimus ipsos martyres apud Deum habere intercessores, ita ut deleantur peccata nostra, et præmia æterna nobis conferantur : præstante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXVII.

IN NATALI SANCTORUM CONFESSORUM.

Hodie, fratres charissimi, sancti confessoris nostri celebramus diem, quo hanc vitam laboriosam derelinquens, in vitam renatus est perpetuam; quo fluivit laborem certaminis, et percepit præmium confessionis. Sicut enim sanctorum martyrum, ita et beatorum confessorum solet triumphos celebrare Ecclesia : illorum, quia agonem expletes, palmam martyrii meruerunt; istorum, quia in veræ fidei confessione persistentes, coronam vitæ acceperunt. Et merito utrique pari ratione honorantur, quia utrique veri testes Christi et veri laudatores exstiterunt : nam martyres Græce, testes interpretantur; confessores vero Latine laudatores significant. De ipsis enim Dominus dicit : *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo qui est in cælis* (Matth. x). Sed hæc confessio, fratres, non tantum ore, sed etiam corde simul et opere tenenda est; ipsa enim Veritas ait : *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum : sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum* (Matth. xi). Hic enim sanctus Ideo Domino placuit quia intus per credulitatem, et foris per prædicationem ac boni exempli operationem, rite Dominum laudavit. Iste quidem ex eorum servorum numero est qui secundum Domini parabolam, veniente domino suo, commendata sibi talenta cum lucro reportavit, atque bene remuneratus, in gaudium domini sui intravit. Servus ergo qui geminata talenta retulit, a domino laudatur, atque ad æternam remunerationem perducitur : cui et voce dominica dicitur : *Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam : intra in gaudium domini tui* (Matth. xxv). Pauca quippe sunt bona omnia præsentis vitæ, quamlibet

multa videantur. Sed tunc fidelis servus supra multa constituitur quando, devicta omni corruptionis molestia, de æternis gaudiis in illa cœlesti sede gloria- tur. Tunc ad domini sui gaudium perfecte intromit- titur, quando in æterna illa patria assumptus, atque angelorum cœtibus admistus, sic interior gaudet de munere ut non sit jam quod exterius doleat de cor- ruptione. Sanctus ergo iste, Domino iubente bene vigilavit, et beatus est servus, quia cum venit Do- minus ejus invenit eum vigilantem. Ipse namque vigilat qui ad aspectum veri luminis mentis oculos apertos tenet; vigilat, qui servat operando quod credit; vigilat, qui a se torporis et negligenti- æ tenebras repellit. Hinc etenim Paulus dicit: *Evigilate, iusti, et nolite peccare (1 Cor. xv)*. Fecit enim illum Dominus discumbere cum sanctis suis, id est, in æterna quiete refoveri. Et transiens ministra- bit illi, quia lucis suæ illustratione eum satiat; trans- ire enim Domini est in claritatis suæ speculationem nos ducere; cum eum quem in humanitate in iudicio cernimus, etiam in divinitate post iudicium vides- mus. Proinde, fratres mei dilectissimi, attentius vige- late, in conditionem mortalitatis vestræ mentis oculos figite: venienti vos iudici per fletus quotidie et lamenta præparate; cum certa mors maneat om- nibus, nolite de temporalis vitæ providentia incerta cogitare: terrenarum rerum vos cura non aggra- vet; quantislibet enim auri et argenti molibus cir- cumdetur, quibuslibet pretiosis vestibus induatur caro, quid est aliud quam caro: nolite ergo atten- dere quid habeatis, sed quid estis. Vultis autem au- dire quid estis: propheta indicat, dicens: *Vere fe- num est populus (Isa. xl)*; si enim fenum populus non est, ubi sunt illi qui ea quæ hodie colimus vo- biscum, transacto anno beati hujus confessoris na- talitia celebraverunt: o quanta et qualia de præ- sentis vitæ provisione cogitabant, sed subripiente mortis articulo, repente in his quæ videre nolebant inventi sunt, et cuncta simul temporalia, quæ tractata quasi stabiliter tenere videbantur, amiserunt. Quia igitur momentis suis horæ fugiunt, agite, fra- tres charissimi, ut in boni operis mercede tenean- tur. Audite quid sapiens Salomon dicit: *Omne quod potest manus tua facere, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia est apud inferos quo tu prosperas (Eccle. ix)*. Quia ergo et venturæ mortis tempus ignoramus, et post mortem operari non pos- samus, superest ut ante mortem tempora indulta rap- iamus, et laboremus utiliter quidquid possumus, quatenus cum confessoribus suis Christus nobis post finem istius vitæ concedat in cœlesti regno potius letari, quam cum peccatoribus in inferno puniri: cuius nos iram devitare et gratiam impetrare ipse concedat, qui nos redemerat, Christus Salvator nos- ter, qui vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæ- culorum. Amen.

HOMILIA XXXVIII.

IN NATALI VIRGINUM.

Immaculatus Dominus immaculatam sibi fami-

liam etiam in hoc pleno colluvionum fragilitatis hu- manæ corpore consecravit, dum in toto mundo vir- gineus flos Mariæ immarcescibiles coronas innectat, et septriferam pudoris aulam immaculato conservet affectu. Hinc eousque integritas perseveravit ad pal- mam, ut in puellis tropæum sanctitatis arriperet, et per vestigia matris virginis ad cœlestem thalamum perveniret. Virginitas quidem res est sancta, res est perfecta; principalis virtus, speciale in regno Dei habens coronam. Non enim ideo laudabilis est virgi- nitas quia et in martyribus reperitur, sed quia ipsa martyres facit. Quis autem est qui humano eam possit ingenio comprehendere, quam nec natura suis in- clusis [*Fortè, inclusam*] legibus comprehendere po- test? aut quis naturali voce completus [*Fortè, com- plectitur*] quod supra usum sit naturæ. E cœlo accer- sivit quod imitaretur in terris: nec immerito vi- vendi usum quæsitit e cœlo, quæ sponsum sibi inve- nit in cœlo. Hæc nubes aereas, angelos sideraque transgrediens, verbum Dei in ipso sinu invenit Pa- tris et toto hausit pectore. Nam quis tantum cum invenerit, relinquat bonum? Ergo de eo Scriptura dicit: *Unguentum exinanitum est nomen tuum, pro- pterea adolescentule dilexerunt et attraxerunt te (Cant. i)*. Futuræ autem resurrectionis jam iste ordo speciem tenet; unde et scriptum est in Evangelio: *In resurrectione ergo non nubunt, neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in cœlo (Matth. xxii)*. Nemo ergo miretur si angelis comparentur quæ angelorum Domino copulantur. Vera enim hæc sit Dei imago, respondens ad sanctimoniam Domini, illustrior portio gregis Christi. Gaudet per illas, atque in illis largiter floret Ecclesiæ matris gloriosa fecunditas; quantoque plus copiosa virginitas numero suo addit, gaudium matris augetur. Virginitas sacratissima in suo gradu usque in sanguinis effusionem permansit, quoniam suo illam sanguine subrigaverat Christus. Inardescit in cœlestibus animus, nil in terrenis libet; deforme conspicitur quidquid de terrena placebat specie quia sola pretiosæ margaritæ claritas fulget in mente, de cuius dilectione recte per Salomonem dicitur: *Vanaa est ut mors dilectio (Cant. viii)*, quia videlicet sicut mors interimit, sic ab amore rerum corporalium æternæ vitæ charitas occidit: nam quem perfecte absorbuerit, ad terrena foris desido- ria velut insensibilem reddit. Neque enim sancta hæc cuius hodie natalitia celebramus, mori pro Do- mino potuisset in corpore, si prius a terrenis desi- deriis mortua non fuisset in mente. Rectius namque in virtutis culmine animus tormenta risit, præmia calcavit, ante armatos reges et præsidēs ducta stetit: feriente robustior, iudicante sublimior. Quid inter hæc nos barbati et debiles dicimus, quia ire ad regna cœlestia puellas per ferrum videmus: quos ira superat, superbia inflat, ambitio perturbat, luxu- ria coinquinat? Qui si adipisci regna cœlorum per bella persecutionum non possumus, hoc ipsum nobis turpe sit quod nolumus Deum saltem per pacem se- qui. Ecce nulli nostro tempore dicit Deus: Pro me

morere, sed, illicita tantummodo in te desideria occide. Qui ergo in pace subigere carnis desideria nolumus, quando [quomodo] in bello pro Domino ipsam carnem dabimus? Ille ergo pro certo sciat unusquisque vestrum quod quicumque hic non vult in se crucifigere et mortificare carnis desideria, in futuro non perveniet utique ad æterna gaudia. Sed quia præsentia gaudia sequuntur perpetua lamenta, hic, fratres charissimi, vanam lætitiã fugite si illic flere formidatis. Nemo etenim potest et hic gaudere cum sæculo, et in futuro regnare cum Christo. Temporalem itaque lætitiã fluxam restringite, carnis voluptates edomate; quidquid in mente pueriliter hilarescit, hoc disciplinæ juvenilis censura coercet, ut dum sponte temporalia fugitis, æterna gaudia sine labore capiat: præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXIX.

IN DEDICATIONE TEMPLI

Propitia divinitate omnipotentis Dei, et annuente ejus clementia, bene convenistis hodie, fratres charissimi, ut Deo domum dedicaremus, ipso jubente ac dicente: *Facite mihi sanctuarium, et habitabo in medio vestri, dicit Dominus Deus (Exod. xxv)*. Sed hoc tuoc digne facimus si ipsi Dei templum fieri contendimus, si studemus congruere solemnitati quam colimus; ut sicut ornatis studiosius ejusdem ecclesiæ parietibus, pluribus accensis luminaribus, diversis per litanias et preces, per lectiones et cantica, excitationis vocibus, Deo laudem parare satagerimus: ita etiam penetralia cordium nostrorum semper necessariis bonorum operum decoremus ornatibus, semper in nobis flamma divinæ pariter et fraternæ charitatis augeat, semper in secretario pectoris nostri celestium memoria præceptorum et evangelicæ laudationis dulcedo sancta resonet. Hi sunt enim fructus bonæ arboris, hic boni thesaurus cordis, hæc fundamenta sapientis architecti, quæ nobis hodierna sancti Evangelii lectio commendat. Non nos formam solummodo, sed virtutem potius debemus habere pietatis, quod etiam mystica Veteris Instrumenti nobis historia diligenter insinuat, quando vel Moyses tabernaculum (*Exod. xl*), vel templum Domino Salomon in sanctæ Ecclesiæ typum condidit (*III Reg. viii*): utraque enim domus firmiter fundata esse refertur, et omnia instrumenta quæ ibi inerant, id est lapides pretiosi, ex quibus templum erat constructum; ligna imputribilia, e quibus omne tabernaculum factum, et templum intus ornatum, ac desuper tectum fulgebat; aurum, de quo et tabernaculi parietes intus ac foris vestiti, et templi non tantum parietes, verum etiam laquearia, trabes, ostia, postes et pavimenta erant cooperta; sed et vasa vel utensilia domus utriusque, cuncta pene aurea et de auro purissimo facta fuerant; fructus etiam arborum qui in domum Domini offerebantur, purissimi et exquisiti esse jubebantur, hoc est vitis, olivæ, thuris, myrrhæ vel stactis, et cæterarum hujusmodi; hæc videlicet cun-

PATROL. CX.

cta spiritualiter intellecta, veram nostræ fidei et operationis sinceritatem denuntiant, et quomodo domus Dei fieri possimus, mysticè docent. Quid ergo ipse cœditori Redemptor noster de constructione suæ domus, quæ nos sumus, in ea quæ nobis modo recitata est lectione sancti Evangelii dicat, audiamus: *Non est, inquit, arbor bona quæ facit fructus malos, neque arbor mala faciens fructum bonum (Matth. vii)*. Bonas ergo arbores et bonos earum fructus in constructionem sive ministerium sui templi rex noster quærit; at vero malæ arboris qui sit finis, idem alibi docet dicens: *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur (Matth. iii)*; arbores namque homines, fructus autem opera dicit ipsorum. Vultis autem nosse qui sicut arboris bonæ, qui malæ fructus? Apostolus id docet: *Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, hæreses, invidia, homicidia, ebrietates, comessationes et his similia (Gal. v)*. Vis audire an arbores quæ hos fructus faciunt ad æterni regis templum celeste pertineant? subjungit Apostolus dicens: *Quæ prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur (Ibid.)*. Bonæ quoque arboris fructus subsequenter enumerat, cum ait: *Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, bonitas, benignitas, fides, mansuetudo, continentia (Ibid.)*; qui nimirum fructus, cum arboribus e quibus procedunt, et hic ad domum fidei, et illic ad habitationem supernæ beatitudinis veraciter pertinent. Quapropter oremus, fratres dilectissimi, omnium bonorum auctorem et datorem, Deum Patrem omnipotentem, ut nos per virtutem et sapientiam suam arbores bonas efficiat, et ad ædificium domus suæ habitabiles faciat, et super ipsam petram, de qua Apostolus dicit: *Petra autem erat Christus (I Cor. x)*, nos fundare ac collocare dignetur: et contra inundationem variam persecutionum afflatu Spiritus sui nos protegat, et illæsos sine peccati ruina in æternum custodiat, atque ad cœlestem Jerusalem nos coadunet, suamque habitationem perennem consecret, qui vivit et regnat æternaliter ac perpetua-liter in trinitate et unitate perfecta, Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XL.

IN ANNIVERSARIA FESTIVITATE DEDICATIONIS TEMPLI.

(Evangelium Joannis x.)

Ex auctoritate lectionis evangelicæ, fratres charissimi, edocemur hujus festi habere commemorationem, ubi legitur quod facta sint Hierosolymis Encænna, et Jesus præsentia eo tempore ibi adesset (*Joan. x*). Encænna autem vocabantur solemnia dedicationis templi, quæ populus Dei, ex antiqua patrum traditione, per annos singulos celebrare consueverat: quorum vestigia nos hodie juxta morem Christiani orbis sequentes, annuam dedicationis ecclesiæ nostræ diem divinis laudibus et vigiliis studuimus

agere solemnem : et hanc nobis festivitatem eo magis devotione celebrare oportet, quo etiam Redemptori nostro gratissimum esse cognovimus ; adeo ut in illa ipse templum ingredi et sermonem facere ad populum, ac divinitatis suæ sacramenta pandere dignatus sit. *Facta sunt*, inquit, *Encænâ in Hierosolymis, et hiems erat, et ambulabat Jesus in templo in porticu Salomonis*. Si ergo voluit ambulare in templo, in quo caro et sanguis brutorum animalium offerebantur, multo magis nostram orationis domum, ubi carnis ipsius ac sanguinis sacramenta celebrantur, visitare gaudebit. Si perambulare non despexit porticum, in qua rex quondam mortalis ac terrenus, quavis potentissimus, ac sapientissimus ad orandum stare solebat, quanto magis penetralia cordium nostrorum invisere atque illustrare desiderat. si tamen ea porticum esse Salomonis, hoc est, si ea timorem suum, quod est initium sapientiæ, habere perspexerit : neque enim putandum est quia domus solummodo in qua adorandum vel ad mysteria celebranda convenimus, templum sit Domini ; et non ipsi, qui in nomine Domini convenimus, multo amplius templum ejus appellemur et simus ; cum manifeste dicat Apostolus : *Vos estis templum Dei vivi (II Cor. vi)* ; sicut dicit Dominus : *Inhabitabo in eis et inter illos ambulabo (Levit. xxvi)*. Si ergo templum Dei sumus, curemus solerter, et bonis satagamus actibus, ut in eodem suo templo sæpius ipse et venire et mansionem facere dignetur. Caveamus hiem exemplum, ne videlicet corda nostra Dominus adveniens a charitatis ardore torpentia reperiat, sicut Judæorum pectora perfidia durata invenit, ideoque ea citius aversatus relinquit ; imo magis quantum possumus, cum ipsius adjutorio laboremus, ne Deus noster in templo suo, hoc est in nobis, inveniat quod oculos suæ majestatis offendat : sed habitaculum cordis nostri evacuetur vitis, et virtutibus repleatur ; claudatur diabolo, et aperiatur Christo : et ita laboremus ut nobis honorum operum clavibus januam regni cælestis aperire possimus. Sicut enim malis operibus, quasi quibusdam seris ac vectibus, vitæ nobis janua clauditur, ita, absque dubio, bonis operibus aperitur. Et ideo, fratres charissimi, unusquisque consideret conscientiam suam, et quando se aliquo crimine vulneratum esse cognoverit, prius orationibus, jejniis vel elemosynis studeat mundare conscientiam suam, et sic eucharistiam præsumat accipere : si enim agnoscens reatum suum, ipse a divino altari se subduxerit, cito ad indulgentiam divinæ misericordiæ perveniet, quia sicut *qui se exaltat humiliabitur*, ita e contrario, *qui se humiliat exaltabitur (Luc. xiv)*. Qui enim, sicut dixi, agnoscens reatum suum, ipse se humiliter ab altari ecclesiæ pro emendatione vitæ removere voluerit, ab æterno illo et cælesti convivio excommunicari penitus non timebit. Rogo vos, fratres, diligenter attendite : si ad mensam cujuscumque potentis hominis nemo præsumit cum vestibus conscissis et inquinatis accedere, quanto magis a convivio æterni Regis, id est ab altari Domini debet

A se unusquisque invidiæ vel odii veneno percussus, iracundiæ veneno repletus, avaritiæ jaculis vulneratus, ebriositatis vitio pollutus, luxuriæ sordibus inquinatus, cum reverentia et humilitate subtrahere, ne propter præsumptionem ac pertinaciam, ab æterno Dei convivio et sanctorum consortio sequestratus, ligatis manibus et pedibus in æternum projiciatur incendium : sed magis studeat ut per penitentiam et elemosynas, per pacem et continentiam, sobrius et mundus factus, hic fiducialiter ad mensam Domini accedere possit, et in futuro ad sanctorum angelorum et apostolorum, prophetarum et martyrum, et cæterorum justorum societatem, lætabundus pervenire : quod nobis sua gratia præstare dignetur Redemptor et Salvator noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula seculorum. Amen.

HOMILIA XLI.

IN DOMINICIS DIEBUS.

Sciendum est, fratres charissimi, quod ideo a sanctis Patribus nostris constitutum est Christianis et mandatum ut in solemnitatibus sanctorum, et maxime in Dominicis diebus, otium haberent et a terreno negotio vacarent, ut paratiores et promptiores essent ad divinum cultum, eum non haberent quid eos inde tardaret incommodam, relinquerentque eo tempore terrenam sollicitudinem, quo facilius possent Dei intendere voluntatem. Inde ipse Dominus per Prophetam dicit : *Vacate et videte quoniam ego sum Deus (Psal. xlv)*. At hi qui, diversis curis ac negotiis implicati, hanc sententiam Dei spernunt, et divinæ contemplationi vacare nolunt, timeo ne in futuro judicio, illis januam Domini pulsantibus atque aperire poscentibus (*Matth. xxv*), Dominus respondeat : *Amen dico vobis, nescio vos : disceditis a me, omnes qui operamini iniquitatem (Matth. vii)* ; et qui modo Deum querere negligunt, ab ipso tunc respuantur. Idcirco, fratres mei, non sit vobis molestum in Dominicis diebus et in natalitiis sanctorum divino studere cultui. Dominicum ergo diem apostoli et apostolici viri ideo religiosa solemnitate habendum sanxerunt, quia in eodem Redemptor noster a mortuis resurrexit : quique ideo Dominicus appellatur, ut in eo a terrenis operibus vel mundi illecebris abstinentes, tantum divinis cultibus serviamus, dantes scilicet diei huic honorem et reverentiam propter spem resurrectionis nostræ quam habemus in illa. Nam sicut ipse Dominus Jesus Christus et Salvator noster tertia die resurrexit a mortuis, ita et nos resurrecturos in novissimo die speramus. Apparet autem diem etiam in Scripturis sanctis esse solemnem : ipse est enim dies primus sæculi, in ipso formata sunt elementa mundi, in ipso creati sunt angeli, in ipso quoque a mortuis resurrexit Christus, in ipso de cælis Spiritus sanctus super apostolos descendit, manna in eodem die in eremo primo de cælo datum est. His enim speciebus actualibus [*Fortè specialibus actibus et*] indicium Dominica dies exstat insignis, ac ideo sancti doctores Ecclesiæ decreverunt omnem glo-

riam Judaici sabbatismi in illam transferre, ut quod A ipsi in figura, nos celebrarem in veritate; quia tunc erit requies nostra vera, quando resurrectio fuerit perpetrata, et remuneratio in anima et corpore simul perfecta. Observemus ergo diem Dominicam, fratres, et sanctificemus illam, sicut antiquis de sabbato præceptum est, dicente legislatore: *A vespera usque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra (Levit. xxiii)*. Videamus ne otium nostrum vanum sit, sed e vespera diei sabbati usque ad vesperam diei Dominici sequestrati a rurali opere et ab omni negotio, solo divino cultui vacemus: sic quoque sanctificamus rite sabbatum Domini, dicente Domino: *Omne opus non facietis in eo*. Veniat ergo cuicunque possibile sit, ad vespertinam atque nocturnam celebrationem, et oret ibi in conventu Ecclesiæ pro peccatis suis Deum. B Qui vero hoc non possit, saltem in domo sua oret, et non negligat Deo solvere votum ac reddere pensum servitutis. In die illa vero nullus se a sacra missarum celebratione separet, neque otiosus quis domi remaneat, cæteris ad ecclesiam pergentibus; neque in venatione se occupet, et diabolico mancipetur officio, circumvagando campos et silvas, clamorem et cachinnum exaltans, non gemitum nec orationis verba ex intimo pectore ad Deum proferens. Adhuc quoque, quod detestabilius est, aliqui ad ecclesiam venientes, non intrant, non insistant precibus, non expectant cum silentio sanctam missarum celebrationem: sed quando lectiones divinæ intus leguntur, tunc ipsi foris aut causas dicere et diversis student calumniis impugnare; aut videlicet in alea, vel in C locis inutilibus insudare: aliquoties etiam, quod pejus est, aliqui nimia iracundia succenduntur et amarissime rixantur, ita ut armis se vel fustibus alterutrum impetant, et sæpe homicidium perpetrent. Et hoc ab illis maxime fit qui pleni invidia et odio, diabolo ductore, in conventum Ecclesiæ pergunt, non ut semetipsos adjuvent, sed ut alios lædant. Tales etiam si homicidio ibi pereunt, aut subita morte rapiuntur, quo alias, nisi cum ipso cuius secuti sunt vestigia, vadunt in æterna tormenta? Nolite hæc facere, fratres mei, nolite vosmetipsos decipere, nolite in conventu vestro, *locum dare diabolo (Ephes. iv)*, sed magis vosmetipsos præparate hospitium Christo. Non ergo foris fabulis, sed intus psalmodiæ et orationibus studete. Nolite invicem in ecclesia ver- D bosari, sed quieti esse. Sunt enim plurimi, et præcipue aliquæ mulieres, quæ ita in ecclesia garriunt [et] ita verbosantur, ut lectiones divinas nec ipsæ audiant, nec alios audire permittant. Nunquid talis conventus cum tali ordine, fratres mei, in domo Dei debet fieri; aut taliter decet in conspectu Dei et sanctorum angelorum ejus assistere? Adhuc quoque, quod valde dolendum est, conqueri vobiscum volo, quia sunt aliqui, et maxime potentes istius mundi, qui, cum veniunt ad ecclesiam, non sunt devoti ad laudes Dei celebrandas, sed cogunt presbyterum ut abbreviet missam et ad libitum eorum cantet; nec ei licet noxam ecclesiasticam sequi propter illorum gulam

et avaritiam, quatenus unum punctum diei ad Dei officium, et reliquum diurnum spatium, cum nocte simul, ad eorum deputetur voluptates. Nolite, fratres mei dilectissimi, hæc facere, nolite hæc facientibus consentire; quia non solum qui hæc faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, pereunt. Ante omnia ergo causas in festivitibus nolite dicere aut audire, sed alio tempore et cum justitia; nec munera accipiendi subvertatis judicia justa; quia, secundum Domini sententiam: *Quocunque iudicio judicaveritis, iudicabitur de vobis (Math. vii)*. Nullus vestrum se inebriet, quia ebrius insano simillimus est. Nolite in nominibus (*sic*) bibendo, nomina vestra delcere de cælo. Sunt quidem multi, quod pejus est, qui non solum seipsos inebriant, sed etiam alios cogunt et adjurant ut amplius quam expedit bibant, et inde sæpe inter eos nascuntur jurgia et homicidia. Nunquid perpenditis, fratres, cujus isti in hoc sequantur voluntatem? *Ebriosi enim, ait Apostolus, et homicidæ regnum Dei non possidebunt (I Cor. vi)*. Obsecro vos, dilectissimi, patres et matres, fratres et sorores, per nomen Domini nostri Jesu Christi, et per regnum ac iudicium ejus venturum, ut subtrahatis vos ab omni homine ambulante inordinate, et digne ambuletis vocatione qua vocati estis, nec negligatis honorem vestrum, sed perpendite redemptionem quæ est in Christo Jesu. Filii Dei nuncupati estis, quia verus Filius Dei vos liberavit. Studete bonis moribus tanto parenti placere, quatenus vos non ut nequissimos servos perpetuam tradat ad pœnam, sed ut charissimos filios supernam ducat ad patriam, ut sitis cohæredes Filii ejus Jesu Christi, cum quo vivit et regnat Deus in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLII.

CONTRA EOS QUI IN LUNÆ DEFECTU CLAMORIBUS SE FATIGABANT.

Gaudium est mihi magnum, fratres charissimi, quod vos video nomen Christianum diligere, ecclesias frequentare, baptismum Christi filiis et filiabus vestris appetere, et veri Dei cultui studere: sed valde doleo quod aliquibus ineptis plurimos ex vobis obligatos errare conspicio, et inter vera religionis Christianæ quædam falsa intermiscere, quod nullo modo fieri debuit; scriptum est enim: *Modicum fermentum totam massam corrumpit (I Cor. v)*. Nam cum ante dies aliquot quietus domi manerem, et de utilitate vestra, quomodo profectum vestrum in Domino amplificarem, mecum tractarem, subito ipsa die circa vesperam atque initium noctis tanta vociferatio populi exstitit, ut irreligiositas ejus penetraret usque ad cælum. Quod cum requirerem quid sibi clamor hic vellet, dixerunt mihi quod laboranti lunæ vestra vociferatio subvenisset, et defectum ejus suis studiis adjuvaret. Risi quidem, et miratus sum vanitatem, quod quasi devoti Christiani Deo ferebatis auxilium, tanquam ipse infirmus et imbecillis, nisi nostris adjuvaretur vocibus, non possit luminaria defendere quæ creavit. Facto quippe mane se-

quentis Ciel, sciscitabar ab eis qui ad nos visitandi gratia convenerant, si aliqua horum eis innotuerint. At illi professi sunt se similia et adhuc pejora in his locis in quibus ipsi manserant, sensitse: nam alius referebat mugitum cornuum se audisse, quasi in bella concitantium; alius, porcorum grunitum exegisse: quidam vero narrabant quod alios viderint tela et sagittas contra lunam jactasse; alios autem focos in cœlum sparsisse; affirmaveruntque quod lunam nescio quæ portenta laniarent, et nisi ipsi ei auxilium præberent, penitus illam ipsa monstra devorarent: alii vero ut satisfacerent dæmonum illusioni, quod sepes suas armis sciderint, et vascula quæ apud se domi habebant, fregerint, quasi illud Junæ plurimum proficeret in auxilium. Quæ est dementia, fratres, quæve hæc insania? Nunquid vos fortiores estis Deo, ut pro illo pugnare nitamini: aut succs vestræ potentiores angelis ejus sunt, ut grunitu suo ipsi indigeant? Quomodo cœlo et sideribus feretis auxillum, qui vosmetipsos in terra non sufficitis ad protegendum? Quid superbit cinis et pulvis? (Ecccl. x.) Scriptum est enim: *non est in hominis potestate via ejus (Jer. x): exiet spiritus ejus, et revertetur in terram (Psal. cxlv)*. Quid dicam vobis, fratres: laudo vos? in hoc non laudo, quia per diabolum illusi, paganico errori ex parte non parva dediti estis; et hoc unde, nisi ex paganis, quorum consortia diligitis, eorum mores imitamini: contradixi enim vobis sæpius illorum consortia et nefanda convivia; sed obedire mihi vos vetat avaritia. Pecuniam diligitis, et gehennam non expavescitis; corporales delicias appetitis, et salutem animæ æternam negligitis: Idcirco nec corporis nec animæ sanitatem habere poteritis; quia, ut ait apostolus Paulus: *Ideo sunt inter vos multi infirmi et imbecilles, et dormiunt multi (I Cor. xi)*. Nolite errare, fratres, nolite hujusmodi erroribus decipi: *Domini est terra et plenitudo ejus, orbis terrarum et universi qui habitant in eo (Psal. xxiii)*. *Beatus cujus est Deus Jacob adfutor ejus: spes ejus in Domino Deo ipsius, qui fecit cælum et terram, mare et omnia quæ in eis sunt, qui custodit veritatem in sæculum (Psal. cxlv)*. Ipsa autem monstra, quæ dicitis lunam, defectus sui tempore, laniare, nihil sunt; neque enim credi fas est homines in belluas posse mutari: sed dæmonum fictio hæc hominibus brutis et insipientibus per quædam phantasmata ingerit, quo facilius eos possint ad idololatriam provocare. Sed ne forte dubios ac sollicitos de lunæ obscuritate, quæ nuper accidit, vos relinquam, non est hoc, fratres, aliquod portentum; sed naturalis vis cogit solem ac lunam taliter eclipsin, hoc est defectum, pati. Nam manifesta ratio probat solem interventu lunæ, quæ inferior cursu, lunam ad nostros oculos non posse perfundere, quod fit in tempore accessionis ejus; lunam vero similiter, quæ a sole illustratur, per umbram terræ obscurari in plenilunio, hoc est in quinta decima die ætatis ejus, quando sol in alia parte cæli, ex alia luna relucet. Et ideo non est necesse, fratres, quando taliter evenerit, vos clamoribus laborare; permittite Creatori facturam suam, ipse enim opus summi scit regere, qui potuit et creare. Si ergo aliqua signa in sole vel luna, vel stellis, insolito more apparuerint, necesse est enim ut fiant ante diem magnum iudicii, secundum Veritatis vocem, non vos tunc tali superstitione fatigetis, sed magis in cordibus vestris Domini misericordiam deprecemini, et signo vos crucis Christi consignetis; quatenus ipse qui vos per sanctam crucem redimere dignatus est, in adventu gloriæ suæ, ejus tutamine illos ab omni errore conservare dignetur, Jesus Christus Dominus et Salvator noster, qui cum Patre et Spiritu sancto venit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLIII.

CONTRA PAGANICOS ERRORES, QUOS ALIQUI DE RUDIBUS CHRISTIANIS SEQUUNTUR.

Legimus in Veteri Testamento Dominum populo suo quem elegit sibi in hæreditatem ita præcepisse (Levit. xx): *Sancti estote, quia et ego sanctus sum Dominus Deus vester. Nolite ambulare in legitimis nationum, quas ego expulsurus sum ante vos: propter scelera enim ipsarum abominatus sum eas, et separavi vos a cæteris populis, ut essetis mei. Intranles in terram quam dabo vobis, disperditæ cunctos habitatores terræ illius, confringite titulos et statuas committite, atque omnia excelsa vastate. Maleficos in terra vestra non patiemini vivere. Vir sive mulier, in quibus pythonis spiritus vel divinationis fuerit, morte moriantur (Num. xxxiii.) lapidibus obruite illos: sin autem nolueritis hujusmodi interficere, qui remanserint, erunt vobis quasi clavi in oculis et lanceæ in lateribus, et adversabuntur vobis in terra habitationis vestræ, et quidquid illis facere cogitaveram, vobis faciam. Audistis, fratres charissimi, quam terribiliter divina vox comminatur his qui adversarios suos secum manere patiuntur; timeo quod vestri cohabitatores vobis fiant in scandalum et in ruinam, quorum mores pravissimos imitamini. Quomodo enim cum Christo et angelis ejus regnabit in cælis, qui cum diabolo et ministris ejus societatem habent in terris? quomodo gaudebunt in convivio perenni sanctorum, qui non respuunt convivia nefanda paganorum? Aut quomodo in luce perpetua possunt laudes Deo dicere cum angelis, qui hic diabolo exhibent funestos ludos in iudiculis? Apostolus autem hujusmodi nos consortia habere vetat et dicit (I Cor. x): *Charissimi, fugite ab idolorum cultura. Nolo autem vos fieri socios dæmoniorum; non potestis calicem Domini bibere et calicem dæmoniorum; non potestis mensæ Domini participes esse, et mensæ dæmoniorum. Et item alio loco (II Cor. vi): Nolite, inquit, jagum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio justitiæ, cum iniquitate, aut quæ societas luci ad tenebras; quæ autem conventio Christi ad Belial, aut quæ pars fidei cum infidei: quis autem consensus templo Dei cum idolis: vos estis templum Dei vivi; sicut dicit Deus, quia inhabitabo in illis, et inambulabo inter eos, et ero illo-**

rum Deus, et ipsi erunt mihi populus. Quapropter, A fratres charissimi, ab hujusmodi vos erroribus purgate, et filios vestros ac subditos ab hac nequitia castigantes, tollite; nullus ex vobis charagios, et divinos, vel sortilegos requirat, nec de qualibet causa eos aut infirmitate interroget; nullus sibi incantatores adhibeat: quia quicumque fecerit hoc malum, statim perdet baptismi sacramentum, et continuo sacrilegus et paganus efficitur: et nisi grandes elemosynæ, et dura ac proluxa pœnitentia subvenerit, in æternum peribit. Similiter et auguria observare nolite, nec in itinere positi aliquas aviculas cantantes attendere, nec ex illarum cantico diabolicas divinationes annuntiare præsumite. Nullus ex vobis observet qua die de domo exeat, qua iterum revertatur, quia omnes dies Deus fecit, sicut Scriptura dicit: *Et factus est dies primus, et dies secundus, et dies tertius (Gen. 1), similiter et quartus, et quintus, et sextus, et sabbatum; et illud: Fecit Deus omnia bona valde (Ibid.).* Illas vero non solum sacrilegas, sed etiam ridiculas, sternutationes considerare et observare nolite; sed quoties vobis in quacunque parte fuerit necessitas properandi, signate vos in nomine Christi, et Symbolum apostolorum vel Orationem Dominicam fideliter dicentes, securi de Dei adjutorio, iter agite. Et quia quando supradicta omnia sacrilegia, Deo vobis inspirante, contemnere vel despiciere cœperitis, scio quod moleste hoc accepturus est diabolus, quia vos videt de amicitia vel de societate sua discedere et sacrilegia per quæ vos decipiebat contemnere, aliquas nequitas vobis facturus est, aut aliquam infirmitatem immissurus, aut aliquod animal, aut per morbum aut per evagationem est ablaturus, quia ad vos probandos hoc Deus permittit fieri, ut agnoscat utrum fideliter ad ipsum venistis, et si tota diaboli machinamenta despiciatis, et utrum plus valeat apud vos amor suus quam cujusque animalis amissio. Sed si semel aut secundo nequitas quas diabolus immiserit, toto animo et tota fide contempseritis, ita ipsum diabolom postea a vestra infestatione repellere dignabitur Deus, ut nunquam vos possit sua calliditate decipere. Christus enim Deus noster ipsum diabolom et ministros ejus sola potestate sua habet, nec vos potest nec vestra in aliquo nocere nisi quantum ab ipso permittitur. Permittit autem hoc Deus duabus ex causis; ut aut nos probet si boni sumus, aut castiget, si peccatores; et ideo ipsum timete, illi soli servite, mentis et corporis puritatem servate, omne genus fornicationis ut pestem vel mortem fugite, continentibus, humiles, mites ac patientes estote, frugalitatem diligite, et in recta fide ac bonis operibus usque in finem vitæ perseverare studete, et sic ad æternam vitam sine ulla mora pervenietis: præstante ipso Redemptore nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLIV.

DE BONORUM CHRISTIANORUM ET E CONTRARIO DE MALORUM MORIBUS.

Oportet vos, fratres charissimi, sollicitè et intento considerare Christianum nomen, quod nos omnes gaudemus habere, quid nobis designet, quid promittat, quidque nobis boni conferat, hoc est, quid significet in religione, quid promittat in spe, quid conferat in remuneratione. A Christo enim Filio Dei unigenito Christiani vocamur, et ideo qui dicit se Christianum esse, debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare, id est in justitia, et sanctitate, atque veritate: hoc enim nos admonet nomen Christianum. Et quicumque his gressibus Christum sequitur, ad supernam tendit patriam, et vitam in cœlis accipiet sempiternam. Non nobis sufficit, fratres, quod Christianum nomen accepimus, si opera Christiana non fecerimus: illi enim prodest, quod Christianus dicitur, qui charitatem diligit, ebrietatem fugit, superbiam detestatur, invidiam velut venenum diaboli respuit; ille vero Christianus est qui furtum non facit, qui falsum testimonium non dicit, qui nec mentitur, nec perjurat; qui adulterium non committit, qui ad ecclesiam frequentius venit, qui de fructibus suis non gustat nisi prius ex ipsis Deo aliquid offerat, qui decimas annis singulis erogandas pauperibus reddit, qui sacerdotibus suis honorem impendit, qui omnes homines sicut seipsum diligit, qui nullum hominem odio habet. Ille vero non solum Christianus est, sed ipse Christus in illo habitat, qui stateras dolosas et mensuras duplices velut gladium diaboli pertimescit. Ille bonus Christianus est qui quando ad ecclesiam venit, et oblationem quæ in altario mittat exhibet, et pauperibus, secundum quod vires habet, aut argentum porrigit aut cibum: qui peregrinos in domum suam excipit, qui hospitibus pedes lavat; qui non solum lites non concitat; sed etiam discordes ad concordiam revocat; qui et ipse castè vivit, et filios vel vicinos suos ut castè et sobrie vivant et verbis admonet et exemplis docet. Ille bonus Christianus est qui quoties sanctæ solemnitates veniunt, ut securius communicet, ante plures dies castitatem cum propria uxore custodit, ut libera et secunda conscientia ad altare Domini, casto corpore et mundo corde, præsumat accedere: qui Symbolum apostolorum et Orationem Dominicam memoriter tenet, et filios vel filias suas ut ipsi teneant fideliter docet. Ecce audistis, fratres, quales sint Christiani boni, et ideo, quantum possumus, cum Dei adjutorio laboremus ut nomen Christianum non sit falsum in nobis, nec in nobis Christi sacramenta patiantur injuriam, sed semper opera Christiana et cogitemus in corde, et impleamus in opere. Nam ille Christianus qualis est, qui vix aliquando ad ecclesiam venit, et quando venerit, non stat in ecclesia ut oret pro peccatis suis, sed ut causas dicat, aut lites aut rixas concitet; et si locum invenerit, usque ad vomitum bibet: et posteaquam se inebriaverit, surget velut phreneticus et insanus, diabolico more ballare et

saltare, verba turpia et amatoria vel luxuriosa cantare. Iste talis non dubitat furtum facere, adulterium non timet admittere, falsum testimonium dicere, maledicere, perjurare, nec ullum omnino facinus agere pertimescit. Ideoque, sive viri sive mulieres sint, qui talia opera faciunt, non ad remedium, sed ad iudicium Christianum nomen et baptismi sacramenta suscipiunt, et nisi poenitentiam egerint, in æternum peribunt. Ecce, fratres, ostendimus vobis quales sint Christiani boni, et quales sint mali; et quos bonos videtis, imitemini; quos vero malos cognoscitis, castigate semper, increpate, corripite, ut et de profectu vestro et de illorum correctione duplicem mercedem habere possitis; præstante Domino nostro Jesu Christo, iudice vivorum et mortuorum, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLV.

DE FIDE, SPE ET CHARITATE.

Quicumque Christianum nomen tenet, et quicumque est divinis sacramentis imbutus, fratres charissimi, necesse est ut religionis Christianæ rationem sciat, et fidei charitatem agnoscat, ejus scilicet fidei quæ, ut Apostolus ait (*Gal. v*), *per dilectionem operatur*: quæ in præsentem confortat ac roborat credentes, et in futuro perducit ad Dei contemplationem. Nam tria quædam proposuit animæ nostræ necessaria beatus et egregius gentium doctor, dicens: *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: major autem horum est charitas* (*I Cor. xiii*). Primum ergo fides catholica Christiano necessaria est, quia in ipsa distinguuntur filii Dei a filiis diaboli, filii lucis a filiis tenebrarum. Per ipsam renascimur in baptisate et salutem æternam impetramus, sicut scriptum est: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit* (*Marc. xvi*). Hæc porta est vitæ, hæc janua regni: per ipsam discitur scientia veritatis, et percipitur cognitio divinitatis; per ipsam gratiam Dei invenimus; aliter autem Deo placere non possumus, quia *sine fide impossibile est placere Deo* (*Hebr. xi*). Vere enim beatus est qui et recte credendo bene vivit, et bene vivendo fidem rectam custodit. Igitur sicut otiosa est fides sine operibus bonis, ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta. Unde beatus Jacobus apostolus dixit: *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat: nunquid poterit fides salvare eum: fides sine operibus otiosa est. Sicut enim corpus sine spiritu emortuum est, ita et fides sine operibus mortua est* (*Jac. ii*). Fidem ante omnia, fratres mei, rectam et immaculatam habere contendite, et secundum apostolicæ institutionis normam, symbolum a sanctis Patribus constitutum memoriter tenete et religiose viventes, observare studete. Hæreticorum dogmata pestifera fugite, maleficorum et incantatorum venena mortifera horrescite, divinorum et sortilegorum et charagiorum nefandas traditiones, quæ cum demonibus societatem habent, penitus respuite; et ni-

hil aliud quam quod catholica fides laudat, amat, prædicat, in mente sive in professione teneatis, seu etiam moribus ostendatis. Post hanc ergo fidem, spem firmam habere discite, quæ animum nostrum ad invisibilia trahit, et intentionem nostram in cœlestia et æterna inserit, et quodammodo nexibus indissolubilibus ligat; quæ non decipit, sed fideliter obsequentes ad æternam beatitudinem perducit. Nemo igitur, quanvis ingenti peccatorum pondere prematur, de bonitate divinæ pietatis desperare debet; sed spe certæ misericordiæ illius indulgentiam sibi quotidianis deprecari lacrymis, quam certe sperare possit, si ab actione pravi operis cessabit. Ideo non propter spem veniæ perseveranter peccare debemus, neque quia Deus juste peccata punit, veniam desperare debemus, sed utroque periculo evitato, et a malo declinemus et de pietate Dei veniam speremus. Similiter et in omni tribulationum angustia, spe ad solatia supernæ pietatis currendum est, quia in illo solo omnium spes et salus sine dubio consistit, dicente Propheta: *In Deo salutare meum et gloria mea, Deus auxilium meum, et spes mea in Deo est* (*Psal. lxi*). Cum enim fidem rectam et spem firmam vobis, fratres, persuademus habere, hoc maxime hortamur ut charitatem in vobis habere et opere ostendere per omnia satagatis: per ipsam enim et in ipsa beatitudinem veram habituros vos esse sciatis, quia sine hac nemo videbit Deum. Hæc autem ideo major fide et spe ab Apostolo narratur, quia cæteris recedentibus, ipsa sola permanebit: fidei enim succedit spes, et spei beatitudo, charitati autem non transmutatio, sed sola restat perfectio. Hæc omnium ars est virtutum, hæc promissio regni, hæc præmium summum sanctorum est in cœlo, quia in perenni gaudio nihil gratius, nihil dulcius habent sancti perfecto amore Dei, quem quia præsentem vident, suavius diligunt, et dulcius fruuntur ipso bono. Oportet vos scire, fratres, quia in omnibus præceptis Dei charitas obtinet principatum, sine cuius perfectione nihil placere Deo posse Paulus apostolus testatur (*I Cor. xiii*), qui nec martyrium, nec sæculi contemptum, nec elemosynarum largitionem, sine charitatis officio, quicquam proficere posse ostendit. Unde et ipse Dominus respondit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua* (*Luc. x*); addidit quoque secundum simile huic: *Diliges proximum tuum sicut teipsum: in his duobus mandatis tota lex pendet et prophete*. Quod vero ait, *ex toto corde, et tota anima, et tota mente*, id est, toto intellectu, tota voluntate, et ex omni memoria Deum esse diligendum. Dei vero dilectio in observatione mandatorum ejus tota consistit, sicut alibi ait: *Si quis diligit me, sermones meos servat* (*Joan. xiv*). Unde ipsa Veritas alibi ait: *In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem* (*Joan. xiii*). Item Apostolus: *Plenitudo legis est dilectio* (*Rom. xiii*). Item Joannes evangelista: *Hoc, inquit, mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat*

et proximum (I Joan. iv). Si forte quislibet quærat quis sit proximus, sciat omnem Christianum recte proximum dici, quia omnes in baptismo filii Dei sanctificamur, ut fratres simus spiritaliter in charitate perfecta. Nobilior est generatio spiritalis quam carnalis, de qua in Evangelio ipsa Veritas ait: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei* (Joan. iii). Qui autem taliter proximum intelligens diligit, sine dubio charitatem veram in semetipso tenebit. Hæc igitur, fratres, diligenter considerate, et cum fide et dilectione vestram operamini semper salutem, habentes spem firmam, quia quicquid boni in præsentia agitis, in futuro ab illo inæstimabiliter remunerabimini, quia auctor et protector est salutis nostræ Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLVI.

DE CHARITATE.

Libet me aliquid in contemplatione charitatis, fratres charissimi, dilectioni vestræ dicere, quæ quanto magis cor accendit, tanto copiosorem sermonem tribuit, et quanto magis in disputando se extendit, tanto vos suavius reficit. Ipsa enim divinarum Scripturarum multiplicem abundantiam altissimamque doctrinam sine ullo errore comprehendit et sine ullo labore custodit, cujus cor plenum est charitate, dicente Apostolo: *Plenitudo legis est charitas* (Rom. xiii); et in alio loco: *Finis autem præcepti est charitas, de corde puro, et conscientia bona, et fide non facta* (I Tim. i). Quid est autem præcepti finis, nisi præcepti adimpletio? Quid est autem præcepti adimpletio, nisi legis plenitudo? Quod ergo ibi diximus, *plenitudo legis charitas*, hoc etiam diximus, *finis præcepti est charitas*. Nec dubitari ullo modo potest quod templum Dei sit, in quo habitat charitas; dicit enim Joannes: *Deus est charitas*. Hæc autem dicentes apostoli, et nobis charitatis excellentiam commendantes, non utique aliud, nisi quod comederant, eructuare poterant. Ipse quippe Dominus pascens eos cibo salutis, verbo charitatis, quod est ipse panis vivus qui de cælo descendit, *Mandatum*, inquit, *novum do vobis, ut vos diligatis invicem* (Joan. xiii). Qui ergo contra mortis vetustatem attulit vitæ novitatem, ipse contra vetus peccatum opponit novum mandatum. Quapropter vetus peccatum quisquis vis extinguere, mandato novo extingue cupiditatem et amplectere charitatem. Sicut enim *radix omnium malorum cupiditas* (I Tim. vi), ita radix omnium bonorum charitas. Totam magnitudinem et latitudinem divinorum eloquiorum secunda possidet charitas, qua Deum, proximumque diligimus. Docet enim nos cælestis unus magister et dicit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex totis viribus tuis, et diliges proximum tuum sicut teipsum: in his duobus præceptis, tota lex pendet et prophetæ* (Matth. xxii). Si ergo non vacat omnes paginas sanctas perscrutari, omnia volumina sermonum evolvere, omnia Scripturarum secreta pe-

netrare, tene charitatem, ubi pendet omnia: in tenebris quæ ibi didicisti, tenebis etiam quod non didicisti. Si enim nosti charitatem, aliquid nosti unde et illud pendet quod forte non nosti; et in eo quod in Scripturis intelligis, charitas patet; et in eo quod non intelligis, charitas latet. Ille itaque tenet et quod patet et quod latet in divinis sermonibus, qui charitatem tenet in moribus. Quapropter, fratres charissimi, sectemini charitatem: ipsa videlicet est dulce ac salubre vinculum mentium, sine qua dives pauper est, et cum qua pauper dives est. Hæc in adversitatibus tolerat, in prosperitatibus temperat, in duris passionibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tentationibus tutissima, in hospitalitate latissima, inter veros fratres jucundissima, intra falsos etiam patientissima: in Abel per sacrificium grata; in Noe per diluvium secunda, in Abrahæ peregrinatione fidelissima, in Moyse inter jurgia lenissima, in David tribulationibus mansuetissima, in tribus pueris blandus ignis innocenter spectat, in Machabæis sævos ignes fortiter tolerat, casta in Susanna erga virum, in Anna post virum, in Anna (sic) præter virum, libera in Paulo ad arguendum, humilis in Petro ad obediendum, humana in Christianis ad confitendum, divina in Christo ad ignoscendum. Sed quid ego majus de charitate aut uberius possum dicere quam per os Apostoli laudes ejus intonat Dominus, supereminentem viam demonstrantis atque dicentis: *Si linguis hominum loquar et angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, et habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas patientis est, benigna est, charitas non æmulari, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet: charitas nunquam excidit* (I Cor. xiii). Quanta est ista anima linguarum, prophetia, virtus, sacramentorum salus, scientiæ solidamentum, fidei fructus, divitiæ pauperum, vita morientium! Quid tam magnanimum quam pro impiis mori! Quid tam benignum quam et inimicos diligere! Sola est quam felicitas aliena non premit, quia non æmulatur, sola est quam felicitas sua non extollit, quia non inflatur; sola est quam conscientia mala non compungit, quia non agit perperam: inter opprobria securi, inter odia benefica est; inter injuriosos placida est, inter insidias innocens est: inter iniquitates gemens, in veritate respirans. Quid illa fortius, non ad retribuendas, sed ad sufferendas injurias? Quid illa fidelius, non vanitati, sed æternitati? Nam ideo tolerat omnia in præsentia vita, quia omnia de futura vita, et suffert omnia.

mittuntur, quia sperat omnia quæ ibi promittuntur. Merito nunquam cadet, quia sine defectu permanet. Ergo sectamini charitatem, fratres, et in ea pie cogitantes et sancte viventem, afferite fructum justitiæ et per ipsius ducatum studete ut perveniat ad summum bonum: sunimo enim bono adepti, æternam beatitudinem habebitis, ad quam nos pervenire ipse concedat, qui est beata charitas et chara beatitudo, Jesus Christus Dominus noster, cum Patre, et Spiritu sancto unus solus et verus regnans Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLVII.

DE CASTITATE ET MUNDITIA.

Gloriosum et insignem inter cæteras virtutes locum castitas et munditia tenet, fratres charissimi, quia ipsa sola est quæ mundas mentes hominum præstat videre Deum. Unde ipsa Veritas ait: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. v)*; ac si e contrario diceret: Illi vero miseri sunt quorum corda carnali concupiscentia sunt polluta, quia æternas merguntur in tenebras. Castitas enim angelica est vita; castitas cum humilitate, Spiritus sancti merebitur habitationem, quem expellit immunditia libidinum, dicente Scriptura: *Corpus peccatis subditum Spiritus sanctus effugiet (Sap. i)*. Membra nostra debent Deo esse dicata, non fornicationi: opponat homo desiderio carnis suæ æternorum flammis tormentorum; assuescat juvenis castitatem, ut sit dignus sapientiæ Dei. Ubi immunditia est corporis, ibi habitatio diabolici spiritus, qui maxime gaudet in iniquatione carnis nostræ. Omnes immunditiæ Deo displicent, et maxime quæ non sunt naturales. Admonet itaque nos Scriptura sancta dicens: *Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si præstes animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis venire (Eceli. xviii)*. Ejus quoque modi Salomon sapientissimus proferebat sententias de cavenda immunditia carnis, dicens (*Prov. v*): *Favus enim distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur ejus. Novissima autem illius amara quasi absinthium, et acuta quasi gladius biceps. Pedes ejus descendunt ad mortem, et ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam vitæ non ambulant, vagi sunt gressus ejus et investigabiles. Nunc ergo, fili, audi me, et ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam, et ne appropinques foribus domus ejus.* Hoc siquidem non solum de meretricum immunditia dixit, sed etiam de omni carnis concupiscentia, quæ sollicitat animam suam consentire desideriis suis: sed ratio mentis prohibere debet impetus carnis et refrenare voluptates ejus iniquas. Item ille qui supra, prohibens cohabitationem feminarum juvenibus, dicit (*Prov. vi*): *Nunquid abscondere potest homo ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant; aut ambulare super prunas et non comburantur plantæ ejus sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam.* Similiter et beatus Paulus admonet nos: *Bonum est, inquit, mulierem non tan-*

gere (I Cor. vii), quasi statim in tactu periculum esset: pulchra est enim casta juvenum pudicitia, et Deo amabilis, et ad omne bonum utilis. Qui filios habet spirituales, vel carnales, nutriat illos in castitate, Deo, non in fornicatione, diabolo. Quid prodest homini filium habere, nutrire, amare, si æternis eum nutriat tormentis? Qui in castitate vivunt, angelicam habent in terris conversationem. Castitas hominem cælo conjungit, angelis facit civem. Qui mulierem habet legitimam, legitime utatur ea temporibus opportunis, ut, secundum Apostolum, possit vacare orationi, et benedictionem mereatur filiorum a Deo accipere. Nemo dicat, a fornicatione se custodire non posse, *fidelis est enim Deus, dicit Apostolus (I Cor. x)*, qui non permittit nos tentari **B** *supra id quod portare possumus, sed faciet cum tentatione proventum.* Talis unicuique homini tentatio datur, sive in carnis desiderio, sive in ambitione sæculi, vel etiam in quacunque tentationis molestia, qualem aut cum laude vincere, aut cum opprobrio succumbere poterit. Omnibus enim castitas per-necessaria est, sed maxime ministris Christi altaris, quorum vita aliorum debet esse eruditio et assidua salutis prædicatio. Tales enim decet Dominum habere ministros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, sed potius continentia castitatis splendcant, et totis honestatis fulgeant in populo exemplis; quibus Dominus per legislatorem dicit: *Sancti estote, quia ego sanctus sum Dominus Deus vester (Levit. xi)*: Deus enim lux est, et tenebræ in eo non sunt **C** *ullæ, nec aliqua fœditas ei sociari potest.* Et ideo, fratres dilectissimi, sive viri, sive femine, sive clerici seu laici, secundum Apostoli admonitionem (*II Cor. vii*): *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.* Studeamus ut ei qui ad æternam suam gloriam nos vocavit, per omnia placeamus, quatenus cum eo feliciter in æternum regnare possimus, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLVIII.

DE STUDIO SAPIENTIÆ ET MEDITATIONE DIVINÆ LEGIS.

Oportet, fratres charissimi, ut mundo corde et casto corpore sapientiam divinam discere diligatis et intelligere appetatis, quia ipsa cognitio Dei se fideliter quærentibus et instanter meditantibus tribuit. Cognitioni autem Dei nihil melius est, quia nihil beatius est, et ipsa vera beatitudo est. Unde et Salvator ad Patrem ait: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te unum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum (Joan. xvii)*. Hujus ergo sapientiæ notitia, qualiter adipiscatur, fratres, audite. Primo omnium quærendum est homini quæ sit vera scientia veraque sapientia, quia *sapientia hujus sæculi stultitia est apud Deum (I Cor. iii)*. Scientia vera est a diaboli servitio, quod sunt peccata, recedere; et sapientia perfecta est Deum colere secundum mandatorum illius veritatem, quia in

his duobus vita beata acquiritur, sicut Psalmista ait: *Diverte a malo, et fac bonum* (Psal. xxxvi; I Petr. iii). Nec etiam sufficit cuiquam non mala facere, nisi etiam bona faciat; nec bona facere, nisi etiam mala omittat. Omnis ergo qui sic sapiens est, procul dubio beatus erit in aeternum, beata siquidem vita est cognitio divinitatis; cognitio divinitatis virtus boni operis est; virtus boni operis fructus est aeternae beatitudinis. Ad hoc ergo bonum habemus solatium divinarum lectionem Scripturarum, quia sacrarum lectio Scripturarum divina est praecognitio non parva beatitudinis. In his enim quasi in quodam speculo, homo seipsum considerare potest, qualis sit vel quo tendat. Lectio assidua purificat omnia, timorem inculcit gehennae, ad gaudia superna cor instigat legentis. Qui vult cum Deo semper esse, frequenter debet orare et legere: nam cum oramus, ipsi cum Deo loquimur; cum vero legimus, Deus nobiscum loquitur. Geminum confert bonum lectio sanctarum Scripturarum, sive quia intellectum mentis erudit, seu quia a mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem Dei perducit. Labor honestus est lectionis, et multum ad emundationem animi proficit: sicut ex carnalibus escis alitur caro, ita ex divinis eloquiis interior homo nutritur ac pascitur; sicut Psalmista ait: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel et favum ori meo* (Psal. cxviii). Sed ille beatissimus est, qui divinas Scripturas legens, verba verit in opera. Omnes plane Scripturae sanctae ad nostram salutem scriptae sunt, ut proficiamus in eis in veritatis cognitione. Saepius caecus offendit quam videns, sic ignorans legem Dei saepius ignoranter peccat quam ille qui scit. Sicut caecus sine ductore, sic homo sine doctore, viam rectam vix graditur. Et ideo, fratres charissimi, quicumque ex vobis lectiones sacras legere et intelligere possunt, in his studium impendant, ut earum frequenter meditatione utantur: qui vero sensum lectionis sacrae ex lectione non possunt percipere, attentius audiant interpretationem, ut recipiant saltem inde aedificationem. Cum vero magisterio caelesti instructi, quid faciendum quidve vitandum sit, dilectissimi, accipiat, non sit mora in faciendo quod intus sapiatis intelligendo, quia, ut beatus Jacobus apostolus ait: *Non auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis* (Jac. i); et ipsa Veritas ait: *Servus qui scit voluntatem domini sui, et non facit, vapulabit multis, et reliqua* (Luc. xii). Item alibi scriptum est: *Scienti bonum facere, et non facienti peccatum est illi* (Jac. i). Itaque omni diligentia studete ut cognoscatis voluntatem Dei: postquam autem cognoveritis voluntatem ejus, summo nisu contendite ut hanc faciatis, implentes mandata illius; et instanter deprecite ut in hoc perseverantes, perveniat ad promissa ipsius: ad quod vos adjuvare dignetur ipse qui per suam bonitatem nos vocavit et per suam gratiam liberavit, quique bene certantibus caelestia regna promissit, Jesus Christus Dominus noster, qui

vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA XLIX

DE JEJUNIIS, VIGILIIS ATQUE ORATIONIBUS.

Interrogatus ab apostolis Dominus, quibus ipse cedit potestatem super omnem virtutem inimici, ut infirmos curarent, daemones ejicerent, cum daemone a lunatico expellere non possent, respondit: *Hoc genus daemionum non exiet, nisi per orationem et jejunium* (Matth. xvii); quo nobis utique demonstravit quanta virtus sit abstinentiae cum pura oratione, quando hoc ipsa efficere valet quod apostolica potestas non potuit. Hoc autem dicimus, fratres, non quod negemus apostolos, principes Ecclesiae et duces populi Dei, abstinentiae operam dare, vel Christum dicamus eis plenam pietatem dare non posse: sed rudes adhuc discipuli, qui in diebus nuptiarum manentes cum sponso, jejunare vel legere non poterant, instruendi hoc modo erant, in quo protervitas hostis antiqui maxime superari possit, ut Ecclesia, quae per eos erat edocenda, agnosceret qualiter contra hostem nequissimum configere deberet et vincere posset. Sciendum est ergo illud perfectum esse jejunium quod cum elemosynis et oratione caelum transit, quia ipsum ad thronum altissimi Dei pervenit. Tunc enim homo, spiritualis effectus, angelis conjungitur Deoque liberius copulatur, si abstinentia carnis orationibus exaltatur. Per jejunia enim et orationes occulta mysteriorum caelestium revelantur, divinique sacramenti arcana panduntur, quod in Daniele propheta et Petro apostolo manifestis indiciis comprobatur. Igitur quandiu Adam abstinuit, mansit in paradiso: manducavit, et expulsus est. Jejunia sunt fortia tela adversus tentamenta daemionum: cito enim per abstinentiam vincuntur. Unde etiam Dominus et Salvator noster eorum incursus jejunii et orationibus premonet superare, et suo exemplo voluit ad hoc nos informare. Jejunavit et diabolum vicit, oravit, et principem hujus mundi foras ejecit: immundi enim spiritus ibi se fiducialius immitterent, ubi videbunt frequentes comessationes, ebrietates exerceri. Abstinentia corpus macerat, sed cor impinguescit; carnem debilitat, sed animam confortat. Sed et hoc notandum est quod jejunia solummodo cum bonis operibus Dei sunt acceptabilia; qui autem cibis abstinent, et prava agunt, daemones imitantur, quibus esca carnalis non est, et nequitia spiritalis semper inest: ille enim bene abstinet a cibis, qui et a malitiae actibus et a mundi jejunat ambitionibus. Melius est quoque praedicationis sanctae convivio victuram in perpetuo mentem reflexe, quam ventrem mortiferae carnis deliciosis epulis saturare. Vigiliis ergo studere et orationibus frequentius insistere ipse Salvator nos, fratres, docuit, dicens: *Vigilate itaque omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia quae ventura sunt, et stare ante filium hominis* (Luc. xxi); et

apostolus Petrus, similia nos exhortans, dicit : *Vigilate et orate ut non intretis in tentationem, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret; cui resistite fortes in fide* (I Petr. v). Nam modum vigilandi, qualis fieri debeat, coapostolus ejus Paulus nobis ostendit, dicens : *Evigilate justi, et nolite peccare* (I Cor. xv); et item : *Abjiciamus ergo opera, inquit, tenebrarum, et induamus nos arma lucis. Sicut in die honeste ambulemus* (Rom. xiii). Ipse namque bene vigilat qui, cum corpus suum a somno cohibet, cor in pravis desideriis aggravari non permittit, sed mentis oculos ad aspectum veri luminis apertos tenet : vigilat, qui servat operando quod credit, vigilat, qui a se torporis et negligentiae tenebras repellit. Huic ergo magnum et inestimabile praemium Dominus promisit, cum dixit : *Beatus est servus ille quem cum venerit dominus ejus, invenerit vigilantem. Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum* (Math. xxiv). Oratio ergo quae Deo offertur debet esse pura et ex gemitu cordis probata, non in strepitu vocis exuberans, quia homo videt in facie. Deus autem intuetur cor (I Reg. xvi). Et quomodo, fratres, preces suas quis Deo offert ad audiendum, quas ipse qui et has dicit non audit. Proh dolor! saepius in ecclesiis videmus quosdam ante sacrum altare corpus ad orandum inclinare, sed oculis huc illucque vagando circumspicere, et non solum lacrymis vultum non rigare, sed etiam ora in risum solvere. Quae est haec dementia, fratres? utique talis oratio non Deum placat, sed irritat; et tales unde acquirere debuerint remedium, inde sibi praeparant tormentum. Cum ergo ad orationem in domum Domini convenitis, dilectissimi, reverenter et cum timore ac tremore ibi astate, et quidquid a Deo impetrare velitis, cum humilitate et bona intentione cordis illum petatis, et maxime ea petite quae ad salutem pertinent aeternam. Caeterum de his praesentibus rebus ea solummodo rogate quae necessaria sunt, non quae ad cupiditatem vel voluptatem carnis superflue per luxuriam exaggerantur; has preces libenter Deus non accipit, et taliter petenti saepe non annuit. Unde et Jacobus apostolus increpat nos, dicens : *Petitis et non accipitis, eo quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis* (Jac. iv). Quibus autem precibus Deus libenter faveat, ab ipsa Veritate discite, ait enim : *Petite et accipietis, ut gaudium vestrum plenum sit* (Joan. xvi). Gaudium etenim plenum non in praesenti, sed in futura erit vita, hoc est, in agnitione Dei perfecta, quando infirmitas et angustia erit nulla. De praesentibus autem commodis supra modum ne simus solliciti, sed faciamus quod exhortatur Propheta : *Jacla, inquit, in Dominum cogitatum tuum, et ipse te enutriet* (Psal. lrv); et in Evangelio ipse Dominus ait : *Primum quaerite regnum Dei et justitiam ejus, et haec omnia adjicientur vobis* (Math. vi). Haec, fratres, sedulo intra vosmetipsos cogitate, haec foris operando agite, in his usque ad finem vitae per-

A severare contendite, et Dominus pacis erit vobiscum. Amen.

HOMILIA L.

DE CONTINENTIA.

Admonet nos lex divina et exhortatur, fratres charissimi, ut concupiscentiam hujus mundi deviantes, continentiae salubri operam demus, ne nos illecebra voluptatum per varia ducat desideria, et laqueo mortis irretitos in praecipitium et voraginem tradat inferni. Loquitur sapientia homini et dicit : *Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si praestes animae tuae concupiscentiam ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis* (Eccli. xviii); amor enim istius mundi parit inimicitiam Dei; unde scriptum est : *Qui vult amicus esse hujus saeculi, inimicus Dei constituitur* (Jac. iv). Hoc enim apostolus sciens Joannes persuadet nobis et dicit : *Nolite diligere mundum neque ea quae in mundo sunt. Si quis dilexerit mundum, non est charitas Patris in illo : quia omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitae* (I Joan. ii). Hoc et coapostolus ejus Paulus rursus monet et dicit : *Qui emunt, sic sint quasi non possidentes; et qui hoc mundo utuntur, quasi non utantur : praeterit enim figura hujus mundi* (I Cor. vii). Unde et ipse Salvator in parabola sua ostendit quod divitiae et voluptates saeculi suffocant verbum ita ut non referat fructum; et alibi praecipit dicens : *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me* (Math. xvi); et item : *Qui non renuntiaverit, inquit, omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus* (Luc. xiv). Haec igitur considerantes, fratres charissimi, perpendite quantum necessaria nobis sit continentia, per quam Christi discipulatu condigni ad regnum potestis cum eo venire perpetuum. Continentia vero et sobrietas non in sola integritate carnis consistit, sed etiam in cultu et in ornatu, vita pariter et moribus : debet enim unusquisque continens abstinere se ab omnibus illicitis; his autem quae licita sunt, decet cum modestia et sobrietate uti : non enim decet Christianum saeculi lucris inhiare, cui promissum est regnum caeleste, sed suo Domino per continentiam condigne vivere, ut possit cum eo in perpetuum gaudere. Castitatem debet amare et fornicationem fugere; non avaritiae studere, sed victu et vestitu contentus esse; non superbire, neque sperare in incerto divitiarum, sed humiliter sentire et mundi pompam contemnere : non debet esse vaniloquax et arrogans, non mendax, neque injuriosus, nec bilinguis, non susurro, neque detractor, sed veritatem debet ex ore et corde proferre, linguam suam a multiloquio temperare, quia scriptum est : *In multiloquio non effugies peccatum* (Prov. x). Oculos contra vanitatem claudere, auditum a scurrilitate et falsitate, imo ab omni eloquio malo, avertere, risum excelsum et excussum non amare, guttur et nasum ad illecebram dulcium ciborum et suavium odorum non libenter adhibere, sed magis bonum et suavem odorem vir-

tutum appetere, manus et pedes et omnia membra corporis sollicitè custodire, ne fiant arma iniquitatis peccato, sed magis potentia arma Deo ad destruendum spiritalem inimicum. Cor quoque miles Christi debet ante omnia sollicita custodia servare, ne forte illud jactantia extollat, ira inflammet, invidia perforat, avaritia infestet, libido exurat, tristitia gravet, torpor et ignavia oneret, et illud quod conciliis gravius est, per novitatum præsumptiones hæresis scindat. Qui enim cordis occulta per continentiam quietam servare intus contendit, utique et membra corporis facilius contra pravos actus foris custodit; scriptum est enim: *Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit (Prov. iv)*; item alibi: *Mors secus introitum delectationis posita est*; et Salvator in Evangelio: *Bonus, inquit, homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, et malus homo de malo thesauro cordis sui profert malum (Luc. vi)*; et item: *De corde, ait, exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, et cætera (Matth. xv)*. Cum ergo, fratres, de cordis radice fructus sive boni sive mali exeant, necesse est ut primum cor mundemus, deinde ipsam carnem nostram per jejunia, et vigiliam, et laborem utilem castigemus, ne carnis libido mentem maculet: difficile est enim ut in deliciis viventes mundum cor habeant. Inde dixit Apostolus (*I Cor. ix*): *Castigo corpus meum et servituti subdico, ne forte, cum aliis prædicem, ipse reprobus efficiar*; et item (*Gal. v*): *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis. Sobrie quippe et pie vivamus in hoc sæculo expectantes beatam spem, et adventum gloriæ magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum (Tit. ii)*; ut cum venerit in majestate sua cum sanctorum angelorum millibus, pro bonis laboribus et sancta conversatione reddat nobis præmia vitæ æternæ potius, quam pro desiderio et voluptate præsentis vitæ cruciatum retribuatur sempiternum, qui veraciter de eo scriptum est quod reddat singulis secundum opera sua, Jesus videlicet Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LI.

DE MISERICORDIA ET INDULGENTIA.

Inter omnia quibus humana vita indiget, maxime necessaria est misericordia, quia quanto fragilior est corrupta natura, tanto majore indiget providentia beneficii; et ideo, fratres, quia sine hac vita nostra subsistere non potest, discamus quomodo in nos primum divinam provocemus clementiam, ut secundum multitudinem miserationum suarum nostræ miseræ subvenire dignetur, quatenus in præsentis vitæ cursu vitemus nostræ salutis damnum, et in futuro interitum possimus evadere perpetuum. Ad hoc enim impetrandum, dilectissimi, sicut nobis Scriptura sacra ostendit, præcipuum est misericor-

diæ bonum, de qua ipse Salvator ait: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur (Matth. v)*. Non potest peccator misericordiam a Deo sperare, qui misericordiam non facit peccantibus in se; ergo dimittat homo temporale debitum, ut mereatur recipere æternale bonum. Si animas nostras cupimus peccatorum sordibus emundari, misericordiam in nos peccantibus non negemus, ut in die retributionis ad promerendam Domini misericordiam misericordiæ operibus adjuvemur. Quomodo misericordiam a Deo exspectat, qui crudelis est in conservos suos? Si quis cupiat Deum sibi misereri, ita et misereatur debitoribus suis. Certissime indulgentiam exspectare poterit, quia aliis indulgere novit. Ad misericordiæ opus optime nos in Evangelio Dominus exemplo roboravit, ubi ait: *Estote misericordes, sicut Pater vester cælestis misericors est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos (Luc. vi)*. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum. Qui facit misericordiam Deo, offert sacrificium satis placabile. In iudice misericordia et disciplina debet esse, quia una sine altera bene esse non poterit. Misericordia sola si fuerit, securitatem faciet peccandi subjectis; iterum, si disciplina semper aderit, vertitur animus delinquentis in desperationem, et iudex non merebitur a Deo misericordiam. Sed hanc misericordiam a seipso debet homo incipere: quomodo in aliis est misericors, qui in seipso crudelis est? In seipso crudelis est, qui sibi perpetuas peccatis suis preparat flammam. Bene misericors est, qui a seipso incipit, et se diligenter custodit, ne puniatur cum diabolo, et sic aliis præstet quod sibi bonum esse prospicit. Per indulgentiam autem docuit nos Dominus quomodo possimus impetrare misericordiam ab illo, cum in Evangelio ait: *Dimittite, et dimittetur vobis (Luc. vi; Matth. v)*; item: *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis Pater vester cælestis peccata vestra; si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester cælestis dimittet vobis peccata vestra (Matth. vi)*. Hæc quoque vera sententia magnam super nos misericordiam sonat his qui eam recte intelligere possunt. Igitur ex nostro iudicio iudicat nos Deus: quodammodo in potestate nostra est quomodo iudicemur a iudice. Si misericorditer iudicemus de in nos delinquentibus, misericorditer iudicat Deus de nobis in se peccantibus. Intendamus ergo in exemplum illius, sicut doctor gentium nos admonens ait (*Coloss. iii*): *Donate vobismetipsis, si quis adversus aliquem habet querelam, sicut Deus in Christo donavit vobis, ita et vos facite, hoc est, quomodo Deus in Christo nobis peccata donavit, sic etiam nos qui in nos peccamus, dimittamus. Item alibi idem Apostolus ait (Rom. xii): Nulli malum pro malo reddentes; et eodem loco: Noli vinci a malo, sed vince in bono malo. Sciendum est certissime quod unusquisque talem indulgentiam accepturus est a Deo, qualem et ipse dederit proximo suo. Tunc oratio nostra pro peccatis nostris ad*

aures omnipotentis Dei cito perveniet, si delinquentium preces in nostris auribus acceptabiles erunt. Qui clementer peccantibus ignoscere novit, clementiam divinæ pietatis certissime accipiet. Unde et scriptum est : *Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur a Domino (Prov. xxi)*. Sic enim remittitur nobis ut nos remiserimus eis qui nobis quacunquē malignitate nocuerunt. Multa itaque sunt genera miserationum, quæ cum facimus, adjuvamur ut dimittantur nobis nostra peccata : sed ea nihil est majus, quæ ex corde dimittimus quod quisque peccavit : non solum enim qui dat esurienti cibum, sitiēti potum, nudo vestimentum, peregrinanti hospitium, et cætera hujusmodi ; verum etiam qui dat veniam peccanti, elemosynam dat ; et qui emendat verbere in quem potestas datur, vel coercet disciplina aliqua, et tamen peccatam ejus qui ab illo læsus aut offensus est dimittit ex corde, vel orat ut ei dimittatur, non solum in eo quod dimittit atque orat, verum etiam in eo quod corripit et aliqua emendatoria pœna plectit, elemosynam dat, quia misericordiam præstat. Proinde, fratres, obsecro ut ante omnia misericordiæ operam delis, et in quibuscunque possitis, proximos vestros adjuvetis ; ad indulgendum quoque proximis vestris delicta eorum prompti sitis, ut peccatorum vestrorum veniam pro hoc ab omnipotente iudice adipisci valeatis, et vitam æternam cum sanctis omnibus in cœlesti regno perpetualiter habere mereamini : præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LII.

DE PACE ET UNITATE.

Legimus in Evangelio, fratres charissimi, quod Salvator et Dominus noster cum appropinquaret passioni, et transitum suum de hoc mundo ad Patrem discipulis insinuaret, inter alia verba quæ ob sui commemorationem dilectis comitibus suis impenderat, maxime pacis bonum et unitatis, quasi speciale munus, illis commendavit, dicens : *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis (Joan. xiv)*, ac si diceret, In pace vos dimisi, in pace vos inveniam. Proficiscens voluit dare quæ desiderabat rediens in omnibus invenire ; hanc suis hæreditatem dedit, dona omnia suæ pollicitationis et præmia in pacis conversatione promisit : atque ideo, fratres, si hæredes Christi esse volumus, in ejus pace manere debemus. Pacem nobis, sicut audistis, Christus dedit ; concordēs atque unanimes esse præcepit, dilectionis et caritatis fœdera incorrupta atque inviolata mandavit ; cujus pacis ornamenta, mirabiliter alio ostendit loco dicens : *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur (Matth. v)*. En filius Dei incipit vocari, qui pacificus esse jam cœpit ; non filius dici, qui pacem noluit amplecti ; negat sibi Patrem Deum, qui pacificus esse contemnit. Pacificos ergo oportet esse Dei filios corde mites, sermone simplices, affectione concordēs, fideliter sibi unanimitatis nexibus coherentes. Sed hæc pax cum bonis et Dei

A præcepta servantibus custodienda est, non cum iniquis et sceleratis, qui pacem inter se habent in peccatis suis. Pax Christi ad salutem sempiternam proficit, pax quæ in diabolo est ad perpetuam pervenit perditionem. Pax cum bonis et bellum cum vitiis semper habenda est : mala siquidem hominum impiorum, odio habenda sunt ; nam homines ipsi, quamvis mali sint, amandi sunt, quia creatura Dei sunt : pax vero quæ in bonis est, concordiam fratrum et charitatem copulat proximorum. Pax Spiritum Dei specialiter promeretur, pax dilectionis mater est, pax indicium est sanctitatis, de qua Dominus per prophetam ait : *Pacem et veritatem diligite (Zach. viii)*. Pax, plebis sanitas, gloria sacerdotis et patriæ lætitia, et terror hostium sive visibilibus sive invisibilibus. Omnibus viribus pax est custodienda, fratres, quia semper in Domino manet, qui in pace sancta manet et cum sanctis Dei societatem habet. Sacerdotis est in pace populum admonere quid debeat agere, populi est in humilitate audire quæ monet sacerdos. Quidquid non licet, pastoris est pronibere ne fiat, plebis est audire, ne faciat. Atque unitatis vinculum omnes debent, prælati simul et subditi, in fide et dilectione per omnia servare, quia sine pace non suscipitur sacerdotis oratio nec plebis oblatio. Si ergo volumus velociter a Deo exaudiri, et gratanter munera nostra ab eo accipi, debemus utique in pace conversari, de qua nos ipsa Veritas instruere dignata est : *Si offers, inquit, munus tuum ante altare, et ibi recordatus fueris quia* B *frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens, offeres munus tuum (Matth. v)*, Quia ergo unitatem nostram et concordiam Deus desiderat, ostendit ipse Salvator in Evangelio, ad Patrem ita loquens : *Pater, inquit, sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum sicut et nos (Joan. xvii)*. Unde et Apostolus fideles hortatur, dicens : *Obsecro vos, fratres, ut idipsum sapiatis, et unum dicatis omnes (Philip. ii)* ; et item : *Non sit, inquit, inter vos zelus et contentio : omnis amaritudo, et ira, et indignatio, et clamor, et blasphemia tollatur a vobis, cum omni malitia (Ephes. iv)* ; et in eodem loco ait : *Sustinentes invicem in charitate ; solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, unum corpus, et unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ.* Hæc itaque unanimitas sub Apostolis olim fuit : sic novus credentium populus, Domini mandata custodiens, charitatem suam tenuit ; probat Scriptura, quæ dicit : *Turba autem eorum qui crediderant, anima et mente una agebant (Act. iv)* ; et iterum : *Et erant perseverantes omnes unanimes in oratione cum mulieribus, et Maria, matre Jesu, et fratribus ejus (Act. i)* ; et ideo efficacibus precibus orabant, ideo impetrare cum fiducia poterant quodcumque de Dei misericordia postulabant. In nobis vero sic unanimitas diminuta est, ut et largitas operationis infracta sit. Domos tunc et fundos venundabant, et thesauros sibi in celo reponentes,

distribuenda in usus indigentium pretia apostolis offerrebant. At nunc de patrimonio nec decimas damus, et cum vendere jubeat Dominus, emimus potius et augemus. Sicut in nobis emarcuit vigor fidei, sic credentium robur elanguit: et ideo Dominus, tempora hæc nostra respiciens, in Evangelio suo ait: *Filius hominis cum venerit, putas inveniet fidem in terra?* (Luc. xviii.) Videmus fieri quod ille prædixit, in Dei timore, in lege justitiæ, in dilectione, in opere, fides nulla est: nemo futurorum metum cogitat, diem Domini et iram Dei, et incredulis ventura supplicia, et statuta perfidis æterna tormenta nemo considerat; quæ metueret conscientia nostra si crederet; quia non credit, omnino nec metuit; si autem crederet, et caveret; si caveret, et evaderet. Excitemus nos quantum possumus, dilectissimi fratres, et somno inertix veteris abrupto, ad observanda et gerenda Domini præcepta vigilemus. Simus tales quales esse nos ipse præcepit dicens: *Sint lumbi vestri præcincti et lucernæ ardentes in manibus vestris, et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando veniat a nu, tiis; ut, cum venerit et pulsaverit aperiant ei. Beati servi illi quos, cum advenerit dominus, invenerit vigilantes* (Luc. xii.) Accinctos nos esse oportet, ne cum expeditionis dies venerit, impeditos et implicatos apprehendat. Luceat in bonis operibus nostrum lumen et fulgeat, ut ipsum lumen nos ad lucem claritatis æternæ de hac sæculi nocte perducat, quo cum Christo, qui est veræ pacis auctor, et cum sanctis angelis ejus, æterna pace et perpetua felicitate fruamur: præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LIII.

DE BENIGNITATE, HUMANITATE ET ELEEMOSYNA.

Audivimus Apostolum, fratres charissimi, suaviter nobis loquentem ac dicentem (Tit. iii): *Apparuit benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei, non ex operibus justitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam salvos nos fecit, per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abundanter per Jesum Christum Salvatorem nostrum, ut justificati gratia ipsius, hæredes efficiamur secundum spem vitæ æternæ.* Si ergo benignitas et humanitas Salvatoris nostri, nullis nostris præcedentibus meritis, gratis nobis subvenit, quomodo nos, dilectissimi, si ejus regni hæredes effici volumus, proximis nostris pietatis opera non impedimus? Ait enim ipsa Veritas: *Date et dabitur vobis; mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis* (Luc. vi); et item: *Si enim, inquit, in iniquo mammona fideles non estis, quod vestrum est quis dabit vobis?* (Luc. xvi.) Sciendum est enim, fratres, benignitate et humanitate nobis esse opus ut de his quæ nobis cælestis Pater misericorditer contulit, nos quoque alios adjuvemus, et in quocumque possumus indigentibus proximis nostris solatia tribuere non tardemus, quia *generatur Domino qui miseretur pauperi, et ipse vi-*

cissitudinem reddet ei (Prov. xix). Sunt enim plurimi qui nullam in agris, nullam in vineis, nullam in sæculi divitiis portionem habent, quorum inopiæ de ea quam Dominus nobis delit copia consulere debemus, ut et ipsi nobiscum Deo pro terræ fecunditate benedicant et gaudeant possidentibus. *us fuisse donata, quæ etiam pauperibus ac peregrinis facta fuerint communia. felix illud est horreum, et omnium fructuum multiplicatione dignissimum, de quo egentium, et debilium, et peregrinorum saturatur esuries; quos ideo sub diversis molestiis justitia Dei laborare permisit, ut et miseros pro patientia, et misericordes pro benevolentia coronaret. Efficacissima enim pro peccatis deprecatio est in elemosynis atque jejuniis, et velociter ad divinas conscendit aures talibus oratio elevata suffragiis, quia sicut scriptum est, animæ suæ benefacit vir misericors* (Prov. xi). Pars enim corporalium facultatum quæ indigentibus ministratur, in divitiis largienti transit æternas, ita ut misericordiam Dei et indulgentiam peccatorum nostrorum pauperum miseratione et elemosynis mereamur: quoniam qui suum ab inope non avertit animum, cito ad se Domini convertit auditum, dicente Domino: *Estote ergo misericordes, sicut Pater vester misericors est* (Luc. vi); et: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur* (Matth. v). Quod ergo reddituram se promisit Veritas, secura expendet humanitas. Constans esto, Christiane largitor: da a quo accipias, sere quod metas, sparge quod colligas; noli metuere dispendium, noli de dubio suspirare proventu, substantia tua cum bene erogatur, augetur: remunerator tuus vult te esse munificum, et qui dat ut habeas, mandat ut tribuas, dicens: *Date et dabitur vobis* (Luc. vi). O avaræ, si aurum diligas vel divitiis sæculi, da ne perdas; si servaveris, sine dubio perdes si erogaveris, omnino habebis eas æternaliter, dicente ipsa Veritate: *Thesaurizate vobis thesauros in cælo, ubi nec arugo nec tinea demolitur, necque fures effodiunt et furantur: ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum* (Matth. vi; Luc. xii). Utique bene dispensantes temporalia, acquiritis æterna. Noli timidus esse in largiendo, ne sis egenus in retributione, quia qui parce seminat, parce et metet (II Cor. ix); qui autem miserebitur pauperis, beatus erit (Prov. xiv). *Redemptio itaque animæ viri, divitiæ ejus* (Prov. xiii); *honorat Deum, qui miseretur pauperis* (Prov. xiv): *absconde elemosynam in sinu pauperis, dicit Scriptura* (Eccli. xxix), *et ipsa orabit pro te; sicut aqua exstinguit ignem, ita elemosyna peccatum; animum esurientem ne despereris, et ne exasperes pauperem in clamore suo* (Eccli. iv). Qui avertit aurem ad clamorem pauperis, illius oratio clementiam Dei non merebitur; in vita tua benefac animæ tuæ, elemosynas dans miseris, quia post mortem non habebis potestatem benefaciendi: in conviviis tuis pauperes vescantur et Christus in illis. Tria sunt genera elemosynarum, una corporalis, hoc est, egenti dare quidquid potueris; altera spiritalis, hoc est, dimittere a quo læsus fue-

ris; tertia delinquentem corrigere et errantes in viam reducere veritatis. His enim omnibus speciebus placatur Deus, et vita promeretur æterna, assentiente Scriptura ac dicente: *Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis (Luc. xi)*; et item: *Dimitte, inquit, et dimittetur vobis*. Et apostolus Jacobus ait: *Fratres mei, si quis ex vobis erraverit a veritate, et converterit quis eum, scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, et operiet multitudinem peccatorum (Jac. v)*. Sed hoc tunc bene et ordinate fit, si unusquisque a semetipso primum incipiat hoc bonum misericordix, ut sui misereatur, ne per peccatorum sarcinam mergatur in pœnam; unde scriptum est: *Miserere animæ tuæ placens Deo (Eccli. xxx)*; quatenus dum aliis studium correctionis impendit, ipse efficiatur emendatus a vitiis. Ut ergo hæc agere pleniter possimus, habemus ad hoc fortem adiutorem et pium largitorem, mediatorem videlicet Dei et hominum Dominum Jesum, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LIV.

DE TIMORE DEI ET VERA HUMILITATE.

David propheta et psalmista, qui, teste Scriptura, secundum cor Domini electus, fecit omnes voluntates ejus, ipse, fratres charissimi, quid creator noster in nobis appetat et diligat quodam loco ostendit, ita dicens: *Quis sicut Dominus Deus noster qui in altis habitat, et humilia respicit in cælo et in terra (Psal. cxii)*. Si ergo Dominus altissimus, cujus excellentiæ et magnitudinis non est finis, in omni creatura sua, et ea quæ in supernis, et ea quæ in infimis est constituta, in angelis videlicet et hominibus, humilitatem considerat et probat; quantum necesse est nobis humilitati semper studere, ipsamque in omnibus conservare ut sic placeamus conditori nostro. Quanta autem sit veræ humilitatis virtus, facile ex verbis Domini agnoscitur, qui, ut superbiam Pharisæorum damnaret, dixit: *Omnis qui se exultat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur (Luc. xiv)*. Humilitatis quippe passibus ad cæli culmina conscenditur, quod Deus excelsus non superbia, sed humilitate attingitur, de quo dictum est: *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (Jac. iv; I Petr. v)*. Unde et in Psalmis dicitur: *Excelsus Dominus, et humilia respicit, et alta a longe cognoscit (Psal. cxxxvii)*. Alta posuit pro superbis; humilia vero respicit, ut attollat; alta, hoc est superba, cognoscit, ut dejiciat. Discamus humilitatem, per quam Deo propinquare poterimus, sicut ipse in Evangelio ait: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris (Matth. xi)*. Per superbiam mirabilis angelorum creatura cecidit de cælo, per humilitatem Dei fragilitas humanæ naturæ ascendit in cælum. Honesta est enim inter homines humilitatis consuetudo, sicut Salomon ait: *Ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia; ubi autem humilitas, ibi et sapientia (Prov. xi)*; item

alius sapiens: *Quanto, inquit, major es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam (Eccli. iii)*. Item Deus per prophetam ait: *Ad quem autem respiciam, nisi ad humilem, et quietum, et trementem verba mea (Isa. lxxvi)*. Quicumque humilis et quietus non fuerit, non potest in eo habitare gratia Spiritus sancti. Deus humilis factus est nostræ salutis causa, erubescat homo superbus esse. Quantum humilitate inclinatur cor ad ima, tantum proficit in excelsis: qui enim humilis erit, exaltabitur in gloria. Primus humilitatis gradus est, veritatis sermonem humiliter audire, memoriter retinere, voluntario perficere; cam quippe quam non invenit humilem, veritas fugit mentem. Quanto quis humilior erit de seipso, tanto major erit in conspectu Dei: superbus vero quanto gloriosior apparet inter homines, tanto dejectior erit ante Deum. Qui enim sine humilitate bona opera agit, in ventum pulverem portat. Item Scriptura dicit: *Quid superbit terra et cinis? (Eccli. x.)* dum vento superbiæ dispergitur quod jejuniis vel eleemosynis congregare videtur. Noli, o homo, in virtutibus gloriari tuis, quia alterum habiturus es judicem, non teipsum, in cujus conspectu teipsum in corde tuo studeas humiliare, quatenus te ille exaltet in tempore retributionis suæ. Descende ut ascendas, humiliare ut exalteris, ne exaltatus humilieris: qui enim sibi vilis videtur esse, ante Deum pulcher est; qui sibi displicent, Deo placent. Esto igitur parvus in oculis tuis, ut sis magnus in oculis Dei; tanto enim eris apud Deum pretiosior, quanto fueris ante oculos tuos despectior. In summo honore summa tibi sit humilitas; honoris laus est humilitatis virtus; sed hanc veræ humilitatis virtutem nemo sine timore Dei habere potest, quia eorum neuter sine altero esse potest. Quid autem timor Dei efficiat, fratres, audite: *Initium sapientiæ, timor Domini est (Psal. cx)*. Magna est cautela peccati, Dei semper præsentiam timere. Qui perfecte Deum timet, diligenter se a peccatis custodit. Timentem Deum in novissimo die bene erit, et merces ejus in æternum permanet. Qui erubescit in conspectu hominis peccare, quanto magis dignum est quod erubescat in conspectu Dei iniquitatem agere, qui non solum opera, sed corda considerat! Qui timore sancto Deum metuunt, inquirunt quæ placita sunt illi. Alius est timor filiorum alius est timor servorum: servi enim propter tormenta dominos timent, filii vero propter amorem patris timent. Si filii Dei sumus, timeamus eum ex charitatis dulcedine, non de timoris amaritudine. Homo sapiens in omnibus operibus suis Deum metuit, sciens se ejus nunquam præsentiam effugere posse, sicut Psalmista Deo dicit: *Quo ibo a spiritu tuo, et a facie tua quo fugiam? (Psal. cxxxviii)*; item: *quia neque ab Oriente, neque ab Occidente, subauditur, patet locus fugiendi Deum*. Qui timet Deum accipiet doctrinam ejus; et qui vigilaverint in mandatis ejus, invenient benedictionem sempiternam. Timentis Deum beata est anima, et a tentatione diabolica tuta remanet. *Beatus homo qui*

semper est pavidus (Prov. xxviii), et cui donatum est Dei timorem semper ante oculos habere. Qui timet Dominum, recedit ab itinere pravo, et ad virtutum semitam vias suas dirigit. Timor Dei repellit peccata et adjicit virtutes: timor cautum facit hominem et sollicitum ne peccet; ubi vero timor Dei non est, ibi dissolutio vitæ est. Qui Deum in prosperis non timet, timeat vel in adversis; refugiat ad illum, qui flagellat et sanat: *Beatus vir qui timet Dominum, in mandatis ejus cupit nimis* (Psal. cx1). Timor Dei timorem expellit gehennæ, quia facit hominem peccatum cavere et justitiæ opera agere. Post hæc ad illum perveniet timorem qui dicitur sanctus et permanet in sæculum sæculi quia est in dilectione. Sic ergo, fratres, timeamus Deum ut diligamus eum; quia *perfecta charitas foras mittit timorem* (I Joann. iv) servilem; atque ita habere possumus abundantiam securitatis, et plenitudinem omnium bonorum. Unde et Propheta ait: *Timeate Dominum, omnes sancti ejus, quoniam nihil deest timentibus eum. Dirites egverunt et esurierunt, inquerentes autem Dominum non deficient omni bono* (Psal. xxxiii). Quapropter obsecro vos, dilectissimi, ut timorem Dei semper ante mentis vestræ oculos habeatis et oblivionem præceptorum Dei omnino fugiatis, illudque sedulo cogitetis qualiter timentes Deum et mandatis ejus obedientes ad vitam vadunt perpetuam; contemnentes vero et præcepta ejus spernentes, in pœnam ibunt æternam; humilitatemque veram in corde vestro intus habeatis, sicque eam non sicut moribus coram proximis vestris insinuetis, ut ipsi, bonis exemplis vestris instructi, glorificent Deum, et vobiscum æternam in cœlis studeant percipere remunerationem: præsertim ante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LV.

DE CONFESSIONE AC PŒNITENTIA ATQUE COMPUNCTIONE CORDIS.

Considerare nos oportet, fratres charissimi, quid nobis Scriptura sacra insinuet faciendum, quo possimus gehennæ devitare tormentum et ad cœleste pervenire gaudium, qualiter bonum quod peccantes perdidimus, pœnitentes recuperemus: quod utique non aliter fit nisi per salubrem compunctionem et veram confessionem. Compunctio igitur cordis ex humilitatis virtute nascitur, de compunctione confessio peccatorum, de confessione pœnitentia, de pœnitentia vera proveniet delictorum indulgentia. Compunctio cordis est humilitas mentis cum lacrymis et recordatione peccatorum et timore judicii. Ex gemino fonte compunctionis solent profluere lacrymæ, hoc est, aut dum mens operum suorum diligentius mala considerat, aut dum desiderio æternæ vite suspirat. Unde et Propheta ait: *Sitivit anima mea ad Deum vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei? fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte* (Psal. xli); item: *Concupiscit et defecit*

anima mea in atria Domini. Cor meum et caro mea, exsultaverunt in Deum vivum (Psal. lxxxiii). Quatuor namque sunt qualitates affectionum quibus cogitatio justi lædio salubri compungitur, hoc est, memoria præteritorum facinorum, recordatio futurarum pœnarum, consideratio peregrinationis suæ in hujus vite miseria, desiderium supernæ patriæ, quatenus ad eam quantocius valeat pervenire. Quando ergo ista in corde hominis fiunt, sciendum est tunc esse Deum per gratiam humariorum cordi præsentem; unde et in psalmo dicitur: *Deus vitam meam nuntiari tibi: posuisti lacrymas meas in conspectu tuo, sicut in promissione tua* (Psal. lv). Promissio indulgentiæ quam habemus a Deo, lacrymas pœnitentiæ excitat cordi nostro. Thesaurus desiderabilis in corde hominis, compunctionis dulcedo: anima hominis quæ in oratione compungitur, valde illi proficit ad salutem. Cum per orationem compunctio effunditur, Spiritus sancti præsentiam cordibus nostris adesse non dubium est: sed tunc salubris est ipsa compunctio quando hominem provocat ad confessionem peccatorum et ad conversionem melioris vitæ. Hortatur itaque nos sæpius sancta Scriptura ad medicamenta fugere confessionis: non quod Deus indigeat confessionis nostræ, cui omnia præsto sunt quæ cogitamus, loquimur aut agimus; sed nos aliter salvi fieri non possumus, nisi confiteamur pœnitentes quæ imique gessimus negligentem. Qui seipsum accusat in peccatis suis, hunc diabolus non habet iterum accusare in die judicii: si tamen constitetur pœniteudo, diluit quæ fecit, nec iterum renovat quæ egit. *Confitemini*, dicit Jacobus apostolus, *alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salveamini* (Jac. v); item beatus Paulus apostolus: *Ore autem, inquit, confessio fit ad salutem* (Rom. x); sed et Salomon de confessione peccatorum dixit: *Qui abscondit scelera sua non dirigitur: qui autem confessus fuerit, et reliquerit ea, misericordiam consequetur* (Prov. xxviii). Magnum est, fratres, salutis medicamentum, non iterare quæ impie gessimus, nec priorem cicatricem vulnerum resauciare; unde dicit Joannes evangelista: *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est Deus et justus ut remittat nobis peccata, et mundet nos ab omni iniquitate* (I Joan. i); similiter et Psalmista ait: *Dixi confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei* (Psal. xxxi). Vivens constitetur peccator quæ fecit, quia non est fructuosa confessio apud inferos, nec pœnitentia ad salutem proficiens: ecce nunc tempus salutis, ecce nunc tempus acceptabile Deo. Tempus est nunc remissionis pœnitentibus, sed tempus erit post mortem vindictæ negligentibus confiteri scelera sua: omnes enim impii amaram in tormentis pœnitentiam habent, sed non proficit eis pœnitentia ad remissionem, sed conscientia torquet eos ad augmentum pœnarum que patiuntur. Potuerunt sibi per confessionem præcavere tormentorum immanitatem, et neglexerunt: ita sicut foras flammis, ita intus conscientia propria

torquentur. Quomodo potest medicus vulnus sanare quod ægrotus ostendere erubescit? Deus enim confessionem nostram desiderat, ut justam habeat causam ignoscendi. Qui peccata sua occultat et erubescit salubriter confiteri, Deum, quem testem habet, iterum habebit eum ultorem. Optime se judicat homo in hac vita, ne judicetur a Deo damnatione perpetua. Duplicem habere debet fletum in penitentia omnis peccator, sive quia per negligentiam bonum non fecit, seu quia malum per audaciam perpetravit. Confessio justificat, confessio veniam peccatis donat. Omnis spes veniæ in confessione consistit, confessio opus est misericordiæ, salus ægroti, unicum est viribus nostris medicamentum penitentia; cujus ipse Salvator in Evangelio virtutem ostendit dicens: *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum celorum*; et Joannes Baptista: *Facite, ait, fructus dignos pœnitentiæ*. Fructus dignus penitentia est transacta flere peccata, et eadem iterum non agere, sicut Scriptura ait: *Non adjicias peccatum super peccatum, et dicas: Miseratio Dei magna est, quomodo misericordia et ira ab illo est? Lavamini, mundi estote, dicit Dominus per Isaiam prophetam*. Lavatur itaque et mundus est qui et præterita plangit, et iterum flenda non admittit; lavatur et non est mundus qui plangit quod gessit, nec deserit, et post lacrymas hæc quæ fleverat repetit. De his qui post lacrymas ad delicta revertantur priora, beatus Petrus terribiliter ait: *Canis revertitur ad vomitum suum. Fili, peccasti, dicitur in Scriptura sancta, ne adjicias iterum; sed de pristinis deprecare ut remittantur tibi*. Pœnitentia vera non annorum numero censetur, sed amaritudine animi; unde beatus Petrus mox a Domino indulgentiam recepit, quia amarissime flevit trinæ negationis culpam. Pœnitentia quam jussit [*Forte, quantumvis*] exigui temporis, si intima cordis amaritudine agitur, non despicitur apud justum judicem Deum, qui cordis secreta considerat. Non enim longitudinem temporis tantum requirit Deus, quantum affectum sinceritatis pœnitentis pensat. Qui enim in Christum tota mente confidit, etiam si multis moriatur peccatis, fide sua vivit in æternum. Sicut ipse Dominus in Evangelio ait: *« Ego sum resurrectio et vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet; et omnis qui vivit et credit in me, non morietur in æternum: »* de morte animæ dixit, quæ propter peccatorum ægritudinem evenit illi. Deus natura misericors est, paratus est salvare per misericordiam quos non evenit salvare per justitiam: qui vult omnes homines salvos fieri et neminem perire; qui per prophetam ait: *In quacunque die conversus fuerit peccator, vita vivet et non morietur. Quamvis quisque sit peccator et impius, si ad pœnitentiam convertatur, consequi se posse per Dei misericordiam non dubitet. In hoc sæculo pœnitentiam facientibus subvenit Deus; in futuro autem pœnitentia non proficit, sed rationem nostrorum operum reddituri sumus. In hac vita tantum pœni-*

tentiæ patet libertas, post mortem vero, nulla correctionis est licentia. Ac ideo, fratres, non perdamus nobis tempus indultum, sed, quantum possumus, per Dei misericordiam laboremus, ut modo per fletus et gemitus digne pœnitentia pristinas sordes peccatorum lavantes, mundi et corpore et anima in die Domini inveniri mereamur ab ipso judice vivorum et mortuorum, qui vivit et regnat cum Patre et Spiritu sancto Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LVI.

DE NON TARDANDO CONVERTI A PECCATIS AD DEUM.

Legimus ergo Apostolum, fratres charissimi, dicentem: *Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus*. Ecce in litteris divinitus inspiratis reperitur scriptum: *Fili, ne tardes converti ad Dominum, quia nescis quid futura pariat dies*; nam qui tardat converti, periculum facit animæ suæ, quia mors non tardat; quæ si tardantem converti inveniat, ad tormenta deducit eum. Dissoluta, fratres, et periculosa paralytica cogitatio est, de crastina cogitare conversione, et hodiernam negligere. Quid tu, peccator, converti dissimulas, et non metuis ne tibi mors repentina subripiat diem conversionis? nonne homines subito moriuntur? si bonum est peccata dimittere, et ad Deum converti, cito fiat: Deus tibi promittit remissionem convertenti a peccatis, securitatem tibi non promisit diu vivendi. Ideo convertat se citius unusquisque ad Deum, et cum invenerit eum, derelinquat impius viam suam, et vir iniquus cogitationes suas, et miserebitur ejus, quoniam multus est ad ignoscendum. Si ergo intraverit subito dies extremus, perit dilatio, et restat damnatio; perire non vis, redi ad Deum et vives; noli desperare de venia peccatorum, nec de vita longiore confidere. Convertere ergo et pœnitentiam age. Cras, inquires, convertam; quare non hodie? Dicis: Quid mali est si cras dicam? Respondeo: Quid mali, si hodie? Forte dicis: Longa erit vita mea. Dicam: si longa erit, bona sit; si brevis, et ipsa bona sit; sed quis ferat malum longum? Prandium longum non vis habere malum, et vitam longam vis habere malam? Villam emia, bonam desideras; uxorem vis ducere, bonam quæris; filios nasci vis, bonos optas; et ut jam de rebus vilissimis loquar, caligas emis, et non vis malas, et vitam amas malam? Quid te offendit vita tua, quam solam vis malam, ut inter omnia bona tua solus sis malus? *Ne tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem (Eccli. v)*. Verba Dei sunt, non mea: non a me hæc audisti, sed ego tecum audio a Domino. Forte respondes: Cras, cras. O vox corvina. Corvus non redit ad arcam, columba redit. Si ergo tunc vis pœnitentiam agere quando peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa. Satis alienus a fide est, qui ad agendam pœnitentiam tempus senectutis expectat. Metuendum est ne, dum sperat misericordiam, incidat in judicium. Neque enim tunc ve-

niam inveniet, qui male aptum venie tempus perdidit. Ibi jam a Deo non potest mereri quod petit, qui hic noluit audire quod jussit. Qui tempus pœnitentiæ datum negligit, frustra ante tribunal Christi preces effundit. Festinare debet unusquisque nostrum, fratres, ad Deum convertendo dum potest, ne si dum potest noluerit, omnino cum intrare voluerit, non possit. Semper ergo extremum diem debemas metuere, quem nunquam possumus prævidere. Ecce nunc ipsum diem in quo loquimur, ad in lucias conversionis accepimus: et tamen mala quæ fecimus flere recusamus. Non solum commissa non plangimus, sed etiam quæ defleantur, augemus. At si aliqua nos ægritudo corripat, si signa ægritudinis vicinam mortem denuntient, inducias vivendi quaerimus ut peccata nostra defleamus: et eas cum magno æstu desiderii petimus, quas acceptas modo pro nihilo habemus. Pensemus nunc, dilectissimi, super nos divitias conditoris nostri; peccare nos vidit, et pertulit; qui nos ante culpam peccare prohibuit, etiam post culpam expectare ad veniam non desistit: ecce ipse nos, quem despeximus, vocat; aversi ab illo sumus, et tamen non avertitur. Unde per Isaiam dicitur: *Et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, et aures tuæ audient vocem post tergum monentis* (Isa. xxx). Quasi in faciem homo monitus est, quando ad justitiam conditus præcepta rectitudinis accepit; sed cum hæc eadem præcepta contempsit, quasi conditori suo dorsum mentis in faciem dedit. Sed ecce adhuc post tergum sequitur et monet; quia jam et a nobis contemptus est, et tamen nos adhuc vocare non cessat. Quasi dorsum ei in faciem dedimus, cujus verba despiciamus, cujus præcepta calcamus: sed stans post tergum nos aversos revocat; qui et videt quod despicitur, et tamen per præcepta clamat, per patientiam expectat. Pensate ergo, fratres charissimi, si cuilibet vestrum loquenti famulus suus subito superbiret, terga in faciem mitteret, nunquid non contemptus dominus, ejus superbiam feriret? vulnera districtæ animadversionis infligeret? Ecce nos peccando auctori nostro, terga in faciem dedimus, et tamen sustinemur. Superbe aversos benigne revocat: et qui ferire nos aversantes potuit, ut revertamur munera promittit. Tanta, obsecro, conditoris nostri misericordia duritiam reatus nostri emolliat, et homo qui malum quod fecit experiri percussus poterat, saltem expectatus erubescat. Habete ergo, fratres mei, fiduciam de misericordia conditoris nostri, cogitate quæ facitis, recogitate quæ fecistis, largitatem supernæ pietatis aspiciate, et ad misericordem judicem, dum adhuc expectat, cum lacrymis venite: considerantes namque quod justus sit, peccata vestra nolite negligere; considerantes vero quod pius sit, nolite desperare. Præbet apud Deum homini fiduciam Deus homo, est nobis spes magna pœnitentibus, quia advocatus noster factus est iudex noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

PATROL. CX.

HOMILIA LVII.

DE CONTEMPTU MUNDI ET DE PRÆMIO FUTURO.

Admonet nos, charissimi, beatus Joannes apostolus, et ad contemptum caducarum rerum provocat, dicens: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt*: quoniam *mundus transit et concupiscentia ejus. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum* (I Joan. ii). Similiter et beatus Paulus apostolus, scribens ad Timotheum, nos instruens docet: *Præcipe, inquit, divitibus mundi hujus non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum*. Qui divites sunt in operibus suis, facile tribuant, communicent cum his qui non habent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, *ut apprehendant veram vitam* (I Tim. vi). Attendite, fratres, et sollicitè quæ dicuntur pensate: nam cum divitibus præcipitur ut thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum ut apprehendant veram vitam, sine dubio ista falsa vita est. Et maxime hoc divites audire debent, quos quando pauperes intuentur murmurant, gemunt, laudanti invident, æquari velle optant, impares se dolent, et inter laudes divitum, hoc plerumque dicunt, *Soli sunt isti, isti soli vivunt*. Propter hæc ergo verba quibus homines tenues divitibus adulantur, quia ipsi vivunt, ne his adulantium inflati verbis, putent se vere vivere: *Præcipe, inquit, divitibus hujus mundi non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum*. Divites sint, sed ubi? In operibus, inquit, bonis: facile tribuant, quia non perdunt quod tribuunt; communicent cum his qui non habent, et ex hoc thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum ut apprehendant veram vitam, non assentientes adulantibus, qui dicunt vivere, et solos vivere. Vita ista somnus est, divitiæ istæ velut in somniis fluunt. Audi psalmum, o dives pauperrime: *Dormierunt somnum suum, et nihil incenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis* (Psal. lxxv). Aliquando et mendicus in terra jacens, frigore tremens, occupatus tamen somno, thesauros somniat, et gaudet, et superbit in somniis, et parem suum pannosum non dignatur agnoscere: et donec dormit, dives est. Cum ergo vigilaverit, invenit quod falsum gauderat; cum evigilaverit, invenit quod verum doleat. Dives ergo moriens similis est pauperi vigilianti, qui thesauros videbat in somnis. Nam et induebatur purpura et bysso quidam dives, nec nominatus, nec nominandus, contemptor pauperis jacentis ante januam suam. Induebatur purpura et bysso, sicut evangelicum testimonium est; et epulabatur quotidie splendide. Mortuus est, sepultus est, evigilavit, et se in flammis invenit. Dormivit ergo somnum suum, et nihil invenit ille divitiarum in manibus suis, quia nihil boni egit manibus suis. Propter vitam ergo quaeruntur divitiæ, non vita propter divitias. Quam multi cum suis hostibus pacti sunt, ut totum tollerent, et vitam relinquerent! quantum-

cunq̄ue habuerunt, tanti vitam emerunt: quanti comparanda est vita æterna, si tam pretiosa est vita peritura! Da Christo aliquid ut vivas beatus, si totum das hosti ut vivas mendicus. Ex vita tua temporali, quam toto pretio redimis, appende quanti valeat æterna, quam negligis: ut vivas diebus paucis, etsi ad senectutem perventurus sis; omnes enim dies hominis ab infantia usque ad senectam, pauci dies sunt, et si ipse Adam hodie moreretur, paucos dies vixerat, quia omnes finierat: paucos ergo dies, et hos laboriosos, in tanta inopia, inter tantas tentationes, redimis, quanti nihil habere vis ut habeas te; hodie redemptus, cras forte moriturus; ab isto dimissus, forte ab alio trucidandus. O homo corpore fragilis, tempore mutabilis, morte solubilis, pressus oneribus, fatigatus sollicitudinibus, audi consilium meum: Releva te dando pauperibus quod acquisisti laboribus; da non habenti aliquid, quia et tu non habes aliquid: nunquam enim vitam æternam habes; da ergo ex eo quod habes, ut accipias quod non habes. Pulsat mendicus januam tuam; pulsas tu januam Domini tui. Hoc facit Deus cum mendico suo quod facis tu cum tuo: da ergo, et dabitur tibi. Si nolueris, tu videris: clamat enim pauper, et dicit tibi, Peto panem, et non das: petis vitam, et non accipis; videamus quis nostrum majore damno laboret, ego qui fraudor buccella, an tu qui privaris vita æterna: ego qui castigor in ventre, an tu qui mente; ad postremum ego qui ardeo fame, an tu qui exurendus es igne, et flammis vivacibus mancipandus? Ilis verbis pauperis, nescio utrum respondere poterit superbia divitis. *Omni*, inquit Dominus, *petenti te da*: si omni, quanto magis egeno et misero, cujus macies et pallor mendicant; cujus lingua tacet, squalor et gemitus eleemosynam petunt. Audi ergo me, o dives, et consilium meum placeat tibi, peccata tua eleemosynis redime, noli incumbere auro; nudus existi de ventre matris tue, nudus es rediturus in terram; et si nudus es rediturus in terram, cui congregas super terram? Credo si aliquid tecum portare posses, vivos homines devorasses. Ecce nudus regredieris, cur non pecuniam vel bene vel male congregatam largiris? Præmitte quo iturus es, fac translationes rerum periturarum, ut pervenias ad regnum cælorum. Si enim homini alicui decem solidos dares, pro quibus tibi centum postmodum redderet, quantum gauderes, quanta animi lætitia exsultares! Si ergo usuris gaudes, fœnera Domino tuo, tribue Deo tuo de suo: multiplicato enim fœnore, reddet tibi. Vis nosse quam multipliciter reddet tibi? Pro buccella, pro nummo, pro tunica, accipis vitam æternam, regnum cælorum, beatitudinem sine fine. Appende cum buccella tua vitam æternam, divitias sempiternas, nulla est comparatio; das enim terram, et recipis eum qui fecit cælum et terram. Ipse enim præmium nostrum, sine quo dives mendicat, et cum quo pauper copiosissime dives est. Quid enim habet dives, si Deum non habet? Quid non habet pauper, si Deum habet? Si

ergo, fratres charissimi, esse divites cupitis. veras divitias amate. Si culmen veri honoris quaeritis, a regnum cæleste tendite. Si gloriam dignitatum diligitis, in illa superna angelorum curia ascribi festinate. Verba Dei quæ aure percipitis, mente retinete, et operibus illa implere satagite. Ecce transit omne quod in mundo agitis, et ad extremum iudicium sine ulla manentis interpositione quotidie volentes nolentesque properatis. Cur ergo amatur quod relinquitur? Cur illud negligitur quo pervenitur? Amate cælestia, respuite terrena, quaerite æterna, negligite temporalia, ut cum illo possitis perpetuum regnum tenere, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LVIII.

DE JUSTE JUDICANDO ET FALSIS TESTIBUS NON RECIPENDIS.

Audivimus Dominum in Evangelio, fratres charissimi, præcipientem atque dicentem: Nolite iudicare, et non iudicabimini; nolite condemnare, et non condemnabimini. In quo enim iudicio iudicaveritis, iudicabitur de vobis (*Matth. vii*). In quo non prohibuit iudicii sanctionem, sed ostendit iudicandi rationem. Compescuit pertinaciam, et docuit justitiam. Ait enim ipse alibi: Justum iudicium iudicate (*Joan. vii*). Et in Lege: Juste, inquit, quod justum est exsequaris. Omnis enim qui recte et juste iudicat, stateram in manu gestat. In utroque penso justitiam et misericordiam portat, sed pro justitia red-lit peccati sententiam; pro misericordia temperat pœnam; quædam vero sunt a iudice bono per æquitatem corrigenda, quædam itaque per misericordiam indulgenda. Sine personarum acceptione debent esse iudicia: nihil enim iniquius est quam munera accipere in iudiciis, quia munera excæcant prudentium corda, et subvertunt verba justorum (*Deut. xvi*). In quo enim iudicio, dicit Dominus, iudicabitis, iudicabitur de vobis. Quapropter iudex Deum iudicem timeat, ne forte eo iudicante ipse damnetur. Qui innocentes damnat vel impios justificat pro muneribus, vel cujus libet personæ amore vel odio cor acclina-verit, iudicii veritatem observare non poterit. Nemo principum stultos vel improbos iudices ponere debet: nam stultus per ignaviam ignorat justitiam; improbus autem per cupiditatem subvertit ipsam quam didicit veritatem. Pene gravius lacerantur pauperes a pravis iudicibus quam a cruentissimis hostibus: nullus prædo tam cupidus in alienis, quam iudex iniquus in suis. Pejores sunt hostibus iudices iniqui; hostes sæpe fuga vitantur, iudices propter potentiam effugi non possunt. Ipsi divitias ex civium oppressione congregare student. Ipsi divitias ex civium oppressione congregare student. Aliquoties iudices boni ministros habent rapaces, quorum scelere coinquinantur, si non prohibent rapacitatem illorum; hi in alienis pereunt peccatis, quia non solum, ut egregius mundi doctor ait (*Rom. i*), qui faciunt, sed qui consentiunt iniqua facientibus, digni efficiuntur morte

perpetua. Sæpe iudices pravi cupiditatis causa aut differunt aut pervertunt iudicia, nec sciunt causas quousque sacculus eorum impleatur; quando enim iudicant, non causam, sed dona considerant. Iudices pravi, juxta prophetæ verbum, quasi lupi, vespere non relinquunt in mane; hoc est, de præsentis vite commodo tantum cogitant, de futuro autem nihil, luporum more cuncta rapientes, et vix pauca pauperibus relinquentes. Iracundus iudex iudicii examen plene contueri non valet, quia caligine furoris non videt claritatem justitiæ. Non persona in iudicio consideranda, sed causa. Scriptum est enim: Non accipias personam in iudicio. Iniqui iudices errant in veritatis sententia, dum intendunt qualitatem personæ; et nocent sæpe justis, dum improbe defendunt impios. Acceptio munerum in iudiciis prævaricatio est veritatis. Qui Deum timentes, juste iudicant, æterna a Deo accepturi sunt præmia. Considerandum est igitur iudici ne falsorum testium dolo deludatur, ne cum ipsis sceleris sui sortiatur vindictam. *Falsus testis, dicit Salomon, non erit impunitus (Prov. xix)*. Qui falsum testimonium profert contra proximum suum, exstinguetur lucerna ejus in die ultimo (*Prov. xxiv*). Item alibi dicit: *Os quod mentitur, occidit animam (Sap. i)*, quoniam metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat, iracundiam Dei super se invocat, quia magis timet hominem quam Deum. Falsidicus testis est tribus personis obnoxius: primum Deo, cuius præsentiam contemnit; deinde iudici, quem fallit mentiendo; postremo innocenti, quem falso testimonio lædit. Sæpe enim evenit ut falsi testes, quando separantur, mox mendaces inveniantur: nec sibi blandiatur quis, si audiat falsum testimonium dici contra quemlibet, et non manifestat, eo quod ipse falsum non dicat: uterque enim reus est, et qui veritatem occultat, et qui mendacium dicit, quia ille prodesse non vult, et ipse nocere desiderat. Beatus, cuius testimonium in conspectu Dei probabile invenietur. Scire vos oportet, fratres, quod quatuor modis justitia in iudiciis subvertitur, hoc est, timore, cupiditate, odio, amore; timore, dum metu potestatis alicujus, veritatem dicere vel iudicare quislibet pavescit; cupiditate, dum præmio muneris alicujus corrumpitur iudex; odio, dum cuiuslibet inimicitia causa nocere alteri desiderat; amore, dum amicos vel propinquos contra justitiam defendit potentior. Illis quatuor modis, sæpe æquitas iudicii subvertitur, et innocentia læditur. Magisque dolendi sunt qui opprimunt pauperes, quam qui patiuntur injuriam. Illi enim qui opprimuntur temporalem miseriam cito finiunt, illi vero qui opprimunt eos per justitiam, æternis flammis deputantur. Illic vero sæpe a malis boni iudicantur, in futura siquidem vita mali iudicantur a bonis. Sæpe etiam et hic boni infelices sunt et miseri coram hominibus, et mali felices; in illa itaque retributione æterna semper boni felices erunt, et mali semper miseri erunt. Quibus bene erit in hoc sæculo contendant maxime ne bona perdant perpetua, et qui mole-

stias patiuntur, fortiter eas sufferant, ut æterna beatitudine inveniantur digni. Contestans obsecro vos, fratres charissimi, ut semper hoc attendatis, quando aliquem iudicetis, seu defendatis, sive etiam hoc facientibus consentiatis; quod veritatem et justitiam non relinquatis, sed in omnibus observare studeatis, quatenus a vero iudice vestro, ipsa videlicet Veritate, quæ iudicabit orbem terræ in æquitate et justitia, coronam immarcescibilem cum benedictis in æterna beatitudine accipere mereamini; ipso tribuente, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LIX.

DE SUPERBIA ET VANA GLORIA CAVENDA.

Oportet vos scire, fratres charissimi, quoniam cœlestis regis milites estis, contra quos hostes præliare debeatis. Dicit enim beatus apostolus Paulus (*Ephes. vi*): *Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, et adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spirituales nequitias in cœlestibus*. Si ergo spirituales sunt hostes, adversus quos belligerandum est, cum spiritualibus armis pugnare debemus. Hostes enim nostri dæmones sunt: arma eorum, cum quibus invisibiliter contra nos pugnant, sunt vitia. E contra nos, duce atque imperatore nostro Christo super nos regnante, sacris armis virtutum bellum nostrum geramus, et victoriam facile per Regis nostri auxilium capiemus. Ait enim ipse ad aciem inimicorum suos exhortans: *Nolite timere, inquit, fortior est qui in vobis est quam qui in mundo est. Confidite, quia ego vici mundum (Joan. xvi)*. Primum namque ignotorum telorum hostis antiqui ac principium est superbia, quæ ubicunque subintraverit, omnium vitiorum post se turmas trahit. Hanc quoque maxime conditor noster detestatur; unde et de eo scriptum est: *Omnis arrogantia, abominatio est apud Deum; et item: Odibilis coram Domino et hominibus superbia (Eccli. x)*. Et item: *Superbis Deus resistit, humilibus autem gratiam dat (Prov. iii)*. Maximum et primum quippe diaboli peccatum fuit superbia; et hac homines primos decepit; unde scriptum est: *Initium superbiæ homines apostatare a Deo fecit: quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor ejus, quoniam initium est omnis peccati superbia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem. Propterea exhonora vit Dominus conventus malorum, et destruxit eos usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit Deus, et sedere fecit miles pro illis. Radices gentium superbarum arefecit Deus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium evertit Dominus et perdidit eas usque ad fundamentum, arefacit ex ipsis, et disperdidit illos, et cessare fecit memoriam eorum a terra. Perdidit Deus memoriam superborum, et reliquit memoriam humilium sensu (Eccli. x)*. Quapropter omni vitio deterior est superbia: quæ sæpe et de bonis nascitur actibus, dum homo in suis bonis operibus

superbit; et post hoc perdit per superbiam quod habuit per claritatem. Item omnium vitiorum no-
vissimum est. Super his superbire cœpit, ante est ista sententia ponenda, de alto ruinam facit. Omnis quoque peccati initium, ut diximus, superbia est; quia cum anima præcepta contemnit Creatoris, max in cujuslibet peccati corrumpit foveam; nam omnis superbia tanto in imo jacet quanto in altam se erigit, tantoque profundius labitur quanto excelsius elevatur. Qui enim per propriam superbiam attollitur, per Dei justitiam damnatur. Unde scriptum est: *Ante ruinam hominis exaltatur spiritus ejus (Prov. xvi)*. Ergo, fratres, nihil magis Christiano vitandum est quam superbia, quæ iram Dei provocat: nam superbia ex angelis dæmones fecit, humilitas autem homines sanctis angelis similes reddidit. Superbi cupiunt in se prædicari quod non faciunt, humiles refugiunt quidquid boni operantur, agnoscere. Non elevetur ergo homo in bono suo, nec laudem sibi querat, quamvis aliquid boni faciat: sed Deum laudari cupiat in donis suis, qui nihil boni facit nisi quod Deus donavit ei facere: unde ad eum cuncta debet referre quæ bene facit, non ad semetipsum. Dominus namque dicit in Evangelio: *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis (Math. vi)*; id est, ut non ea intentione faciatis bona quod ab hominibus vanam laudem habeatis. Sed quidquid faciatis boni, pro Dei amore et salute animæ vestræ et fraterna charitate faciatis. Ideo ipse Dominus dixit de quibusdam qui elemosynam faciunt, vel orationes et jejunia, ut ab hominibus laudem accipiant: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam (Ibid.)*. Qui pro eo bonum quodlibet facit ut ab hominibus laudetur, hæc est merces illius quam quæsit, et nullam a Deo sperare habet retributionem; quia pro ejus amore non fecit, sed pro vana humanæ laudis jactantia, sicut hypocritæ facere solent. Quod vitium hominibus placendi in bonis operibus, Dominus Christus multum detestatur, et sæpius Phariseos, qui tales fuerunt in Judæa, terribili percussit maledictione, dicens: *Væ vobis, hypocritæ (Math. xxiii)*. Sed, secundum Apostolum, *qui gloriatur, in Domino gloriatur (I Cor. i)*. Qui enim laudem non appetit, nec pro contumelia conturbatur, nec ideo se bonum existimet homo, quamvis ab alio laudatur, quia ab aliis qualis sit intus ignoratur; sed hoc cogitet quia Deus ejus inspector est cordis: quid prodest malo homini, si bonus prædicetur? Tunc ergo veraciter hoc quod agit homo bonum est, quando placere desiderat a quo habet quidquid boni habet, vel facit quæ bona agere videtur. Et qui per hæc non Deo, sed hominibus placere cupit, in vanum laborat et in ventum seminat. Magnum se unusquisque esse studeat in suis operibus, sed de magnitudine sua humanum non querat favorem, ne perdat quod habuit, et sit parvus factus. Increpat eos beatus Paulus apostolus qui in suis gloriantur benefactis, dicens: *Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloria-*

ris quasi non acceperis (I Cor. iv)? Ergo qui aliquod donum Dei quod meruit in suam laudem convertit, procul dubio virtutem in vitium transfert, et bonum quod fecit in peccatum: cum enim causa jactantiæ paseitur pauper, etiam ipsum misericordie opus in peccatum convertitur; igitur necesse est ut quicquid homo boni agat, Deo querat laudem, non sibi, sicut ipse Dominus in Evangelio ait: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est (Math. v)*. Itaque, fratres mei amantissimi et desiderantissimi, cavete superbiam, cui Deus resistit; vitate jactantiam, quæ Deo displicet: abominamini arrogantiam, quæ abominatio est coram Deo. Habete semper in omni conversatione vestra humilitatem, custodem virtutum; tenete illam in corde, ostendite in sermone, servate in opere: et quicquid boni aut in verbo, aut in opere agatis, omnia in gloriam Dei facite, dicentes cum Propheta: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam (Psal. cxiii)*. Sicque potestis pœnam effugere gehennæ, quam merentur superbi, et ad regnum pervenire cœlestis, quod merentur humiles: præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LX.

DE IRACUNDIA ET HOMICIDIO CAVENDO.

Dominus igitur et Salvator noster, fratres charissimi, suo verbo suoque exemplo ad mansuetudinem et patientiam nos instituens, iræ et furoris pertinaciam penitus abdicavit, ut hoc quod Legis mandato implere non valuit, Evangelii consummaretur præcepto. Lex enim homicidium prohibuit, sed quia irasci permisit, quod seminarium est homicidii, ipsum vitium perfecte non abstulit. Redemptor itaque noster, qui non venit legem solvere, sed adimplere, id quod in lege minus fuit, sua sanctione adimplevit, iræ occasionem tollens: et non solum non irasci, vel non occidere jussit, quin etiam adversa quoque ab aliis irrogata, patientissime nos tolerare præcepit. Ira enim est quædam passio mentis, quæ, si ratione non regitur, in furorem vertitur, ita ut homo sui animi impotens fiat, faciens quod non convenit. Hæc enim si corde insedit, omnem eximit providentiam ab eo facti, nec judicium recte discretionis inquirere, nec honestæ contemplationis virtute, nec maturitatem consilii habere poterit, sed omnia per præcipitium quoddam facere videtur. De qua idem pullulat tumor mentis, rixæ, contumeliæ, clamor, indignatio, præsumptio, blasphemiarum, sanguinis effusio, homicidia, viciscendi cupiditas, injuriarum memoria. Quæ vincitur per patientiam et longanimitatem, et per rationem intellectualem quam Deus inserit mentibus humanis, et per recordationem Orationis Dominicæ, ubi Deo dicitur: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*. Quapropter si illam summam divini præmii cupimus adipisci, de quo dicitur: *Beati-*

mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt; non solum hæc e nostris actibus amputanda est, sed etiam de interais animæ radicitus exstirpanda. Non enim valde proderit iracundiæ cohibitus furor in verbo, nec in effectum prolatus, si illam arcanis pectoris nostri Deus, quem secreta cordium non latent, inesse perspexerit. Quasi vero universa virulenta serpentium genera vel ferarum, cum in solitudine suisque cubilibus immorantur, innoxia perseverent, nec tamen ex eo pronuntiari possunt innoxia quia nulli noceant, hoc enim eis non affectum [affectus] bonitatis, sed necessitas solitudinis confert; quæ cum lædendi nacta fuerint copiam, in semetipsis reconditum virus et animæ feritatem protinus egerunt atque demonstrant. Radices enim vitiiorum potius excidi præcipit evangelicus sermo, quam fructus qui procul dubio, evulsis fomitibus, nequaquam ulterius pullulabunt. Atque ita mens poterit jugiter in omni patientia et sanctitate durare: cum hæc non de superficie operationis et actuum, sed de cogitationum fuerint evulsa penetralibus. Et ideo nec homicidium perpetretur, ira odiumque succiditur, sine quibus homicidii crimen nullomodo valebit admitti. *Qui irascitur enim fratri suo, reus erit iudicio (Matth. v); qui odit fratrem suum homicida est (I Joan. iii);* in eo scilicet, quo eum corde cupiat interire cujus cruorem propria manu vel telo apud homines minime fudisse cognoscitur. Affectu iræ homicida pronuntiatur a Domino, quia non solum operationis effectum, sed etiam pro voluntatis ac voti desiderio unicuique aut præmium reddat, aut poenam. Egregius vero mundi prædicator dicit: *Omnis amaritudo, et ira et indignatio, et clamor, et blasphemia tollatur a vobis (Ephes. iv)*. Nec etiam ira viri iustitiam Dei operari poterit. Ira scilicet sine temperamento expers est rationis. *Responsio mollis mitigat iram, sermo durus suscitatur furem (Prov. xv)*. *Vir iracundus, ut ait Salomon, provocat rixas; qui patiens est, mitigat suscitatas (Ibid.)*. Spiritum vero ad irascendum facilem quis sustinere poterit? Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor finem vindictæ novit. Si te, o homo, præoccupaverit ira, mitiga eam. Illa ira mala est quæ mentem turbat, ut rectum consilium perdat. Illa ira est justa et necessaria, quando homo contra propria irascitur peccata, et contra seipsum indignabitur, dum male agit. Dicit Propheta: *Irascimini et nolite peccare (Psal. iv)*. Concessit quod naturæ est, tulit quod culpæ est. Ira alterius tua leniatur patientia. *Noli vinci a malo, sed vince in bono malum (Rom. xii)*. Alterius peccatum tuum sit præmium. Displicet tibi alterius ira, quod tibi in altero displicet, in teipso quoque displicet. Noli tranquillitatem mentis tuæ alterius perturbatione maculare. Noli te æqualem stulto facere, quia ira in sinu stulti requiescit: si tu irasceris contra eum, erunt duo mali, tu et ille: melius tibi esset esse bonum, quanquam ille sit malus; cur tu ex alterius malitia malus efficiaris? Sed adhuc quod est gravis, alius postulat mortem inimici: cum quem

A gladio persequi non potest, persequitur oratione. Et vivet adhuc qui maledicitur, et tamen is qui maledicit jam de morte illius reus tenetur. Jubet autem Deus ut diligatur inimicus, et tamen rogatur Deus ut occidat inimicum. Quisquis itaque sic orat, in ipsis suis precibus contra conditorem pugnat. Unde et sub Judæ specie dicitur: *Fiat oratio ejus in peccatum (Psal. cviii)*. Oratio quippe in peccato est illa petere quæ prohibet ipse qui petitur. Hinc Veritas dicit: Cum statis ad orandum, dimittite si quid habetis in cordibus vestris (Marc. xi). Sed ecce nobis inimicus graviter deliquit, damna intulit, juvenes læsit, amantes persecutus est: retinenda hæc essent, si remittenda nobis delicta non essent; advocatus etenim noster precem nobis in causa nostra composuit, et ipse ejusdem causæ iudex est qui advocatus: precem autem quam composuit conditionem inseruit dicens: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*. Quia ergo ipse iudex venit qui advocatus exstitit, ipse precem exaudit qui fecit. Aut ergo non facientes dicimus: *Dimitte nobis debita nostra*, et reliqua, et nosmetipsos hoc dicendo amplius ligamus: aut fortasse hanc conditionem in oratione intermittimus, et advocatus noster precem quam composuit, non recognoscit, atque apud se protinus dicit: Scio quod monui, non est ipsa oratio quam feci. Quid ergo nobis faciendum, fratres, nisi ut vere charitatis affectum impendamus fratribus nostris: ut sicut manus nostras foris a cæde, ita et intus ab odio corda nostra serventur innoxia. Homicidæ enim, ut scriptum est, regnum Dei non possidebunt (Gal. v); et, *Qui odit fratrem suum, in tenebris est (I Joan. ii)*; abjicite prius a vobis odium, et ita, Deo auxiliante, vitare potestis homicidium. Sic et non solum in tenebras exteriores cum homicidarum auctore, id est cum diabolo, non ibitis, imo cum pacificis Patris cælestis regnum Filii dulcissimi possidebitis: quod vobis nobisque vobiscum auctor et restitutor salutis nostræ concedere dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Deo Patre et Spiritu sancto, in unitate et trinitate perfecta Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXI.

CONTRA INVIDIAM ET ODIUM.

D Zelare quod bonum videas, et invidere melioribus, leve apud quosdam et modicum crimen videtur, fratres dilectissimi. Dumque existimatur leve esse et modicum, non timetur; dum non timetur, contemnitur; dum contemnitur, non facile vitatur: et sit cæca et occulta pernicietas, quæ, dum minus perspicitur, ut caveri a providentibus possit, improvidas mentes latenter affligit. Ego itaque puto nihil magis Christiano cavendum, nihil cautius providendum, quam ne quis invidet et livore capiatur: ne quis, fallentis inimici cæcis laqueis implicatus, dum zelo frater in fratris odio convertitur, gladio suo necescit ipse perimatur. Quod ut colligere plenius et manifestius perspicere possitis, ad caput ejus atque

ad originem recurramus. Videamus unde zelus et quando et quomodo coeperit : facilius enim a nobis malum tam perniciosum vitabitur, si ejusdem mali et origo et magnitudo noscatur. Hinc zabalus inter initia statim mundi et perit primus et perdidit. Ille angelica majestate subnixus, ille Deo acceptus et charus, postquam hominem ad imaginem Dei factum conspexit, in zelum malevolivore prorupit, non prius dejiciens alterum instinctu zeli, quam ipse pro zelo ante dejectus : captivus antequam capiens, perditus antequam perdens, dum, stimulante livore, homini gratiam datæ immortalitatis eripit, ipse quoque id quod prius fuerat amisit. Quale malum est, fratres dilectissimi, quo angelus cecidit, quo circumveniri ala et præclara sublimitas potuit; quo deceptus ipse est qui decipit! Exinde invidia grassatur in terris, dum livore perituro magistro perditionis obsequitur, dum zabalum qui zelat imitatur; sicut scriptum est : *Invidia autem diaboli mors intravit in orbem terrarum (Sap. 11)*. Imitantur ergo illum, qui sunt ex parte illius. Hinc ergo violata sunt fraternitatis primordia, hinc parricidia coeperunt nefanda : dum Abel justum Cain odit injustus, dum bonum malus invidia et livore persequitur. Tantum valuit ad consummationem facinoris æmulationis furor, ut nec charitas fratris, nec sceleris immanitas, nec timor Dei, nec pœna delicti cogitaretur. Quæ nunc considerantes, fratres dilectissimi, contra tantam perniciem mali vigilanter et fortiter dicata Deo pectora muniamus. Aliorum mors proficiat ad nostram salutem, imprudentium pœnæ providentibus conferant sanitatem. Non est autem quod aliquis existimet malum istud una specie contineri, aut brevibus terminis et angusto fine concludi. Late patet zeli multiplex et secunda perniciem. Radix est omnium malorum, fons cladium, seminarium delictorum, materia culparum. Inde odium surgit, animositas inde procedit. Avaritiam zelus inflammat, dum quis suo non potest esse contentus, videns alterum ditiozem. Ambitionem zelus excitat, dum cernit quis alium in honoribus auctiozem. Zelo excitante sensus nostros, atque in ditionem suam mentis arcana redigente, Dei timor spernitur, magisterium Christi negligitur, judicii dies non prævidetur : inflatur superbia, exacerbatur scævitia, impatientia conceutit, furit discordia, ira fervescit, nec se jam potest cohibere vel regere, qui factus est potestatis alienæ. Hinc Dominicæ pacis vinculum rumpitur, hinc charitas fraterna violatur, hinc adulteratur veritas, unitas scinditur, ad hæreses atque ad schismata prosilitur. Dum obtrectatur sacerdotibus, dum episcopis invidetur; dum quis aut conqueritur non se potius ordinatum, aut dedignatur alterum ferre præpositum, hinc recalcitrat, hinc rebellat, de zelo superbus, de æmulatione perversus, animositate et livore, non hominis sed honoris inimicus. Qualis vero est anima, et in ea quæ cogitationum tabes! pectoris quanta rubigo, zelare in altero vel virtutem ejus, vel felicitatem! id est, odisse in eo vel merita

propria, vel beneficia divina, in malum proprium bona aliena convertere, illustrium prosperitate torqueri, aliorum gloriam facere suam ponam. Mala quoque habent terrium, et quodcumque delinquitur, delicti consummatione finitur. In adulterio cessat facinus, perpetrato stupro; in latrone conquiescit scelus, homicidio admissio; et prædoni rapacitatem statuit possessa præda, et falsario modum ponit impleta fallacia : zelus terminum non habet, permanens jugiter malum et sine fine peccatum; quantoque ille cui invidetur successu meliore profecerit, tanto invidus in majus incendium livoris ignibus inardescit. hinc vultus minax, torvus aspectus, pallor in facie, in labiis tremor, stridor in dentibus, verba rabida et effrenata convicia, manus ad cædis violentiam prompta, etiam si a gladio interim vacua, oculo tamen furiatæ mentis armata : homicidii namque facinore perstringi eum quisquis zelaverit et odio habuerit fratrem suum, declarat Joannes apostolus in Epistola sua, dicens : *Qui fratrem suum odit, homicida est. Et scitis : Quia omnis homicida non habet vitam in se manentem (I Joan. 11)*. Et iterum : *Qui dicit se esse in luce, et fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc, et in tenebris ambulat, et nescit quo eat : quia tenebræ excæcaverunt oculos ejus (I Joan. 11)*. *Qui odit, inquit, fratrem suum, in tenebris ambulat, et nescit quo eat.* Item enim nescius in gehennam ignarus et cæcus præcipitatur in pœnam, recedens scilicet a Christi lumine, monentis et docentis : *Ego sum lumen mundi : qui me secutus fuerit, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ (Joan. 8)*. Sequitur Christum, qui præceptis ejus insistit, qui per magisterii ejus graditur viam, qui vestigia ejus atque itinera sectatur, qui quod Christus et coeuit et fecit imitatur. Provide tibimetipsi, o homo, et unde vulnerate eras, inde studeas curari : ama eos quos ante oderas, dilige illos quibus injustis obtreccationibus invidebas; bonos imitare, si sectari potes : si sectari non potes, collætare certe et congratulare melioribus; fac te illis adunata dilectione participem, fac te consortio charitatis et fraternitatis vinculo cohæredem. Dimittentur tibi debita, quando ipse dimiseris; accipientur sacrificia tua, cum pacificus ad Deum veneris; sensus atque actus tui divinitus dirigentur, quando ea quæ divina et justa sunt cogitaveris, sicut scriptum est : *Cor viri cogitat justa, ut a Deo dirigatur (Prov. 17)*. Habes autem multa quæ cogites : paradisum cogita, quo Cain non redit, qui zelo fratrem peremit. Cogita cœleste regnum, ad quod non nisi unanimes atque concordēs Dominus admittit. Cogita quod filii Dei hi soli possint vocari qui sint pacifici, qui nativitate et lege divina ad similitudinem Dei Patris et Christi respondeant adunari : cogita sub oculis Dei stare, spectante ac judicante ipso, conversationis ac vite nostræ curricula; sicque decurrere et pervenire nos ad hoc tunc demum posse credamus, ut eum videre contingat nobis, si ipsum nunc videntem delectemus actibus nostris, si nos dignos

gratia ejus et indulgentia præbeamus, si placituri A semper in regno, in hoc mundo ante placeamus : cui tunc sine dubio placebimus, si modo ab omni zelo et livore invidiæ alieni existimus, et proximos nostros vera dilectione amamus : quia pacifici filii sunt Dei, et qui diligit fratrem suum ex Deo natus est et videbit Deum ; cujus visione perpetua ipse nos perfrui concedat, qui nos a morte perpetua liberaverat, Christus salvator noster, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen

HOMILIA LXII.

CONTRA FRAUDEM ET AVARITIAM.

Convenit bene homini Christiano qui ad caeleste tendit regnum, et superbas divitias percipere ambit, ut se a præsentibus rebus temperet, et philargyræ malum, quod maxime humanum genus captivat, quasi venenum mortiferum fugiat, ne per fraudem aliquid adipisci gestiat, vel per rapacitatem possessa inmensurate retineat : quia omnis fraus Deo displicet, et avaritia idololatriæ ab Apostolo comparatur. *Avaro autem, dicit Scriptura, nihil est scelestius. Quid superbit terra et cinis? Nihil est iniquius quam amare pecuniam. Hic enim animam suam vendem habet (Ecclesi. x).* Avaritia enim, quam Græci philargyriam vocant, nimia est cupiditas divitiarum acquirendi vel tenendi. Quæ pestis inexplebilis est, et hydropico morbo similatur : sicut enim hydropicus quanto plus bibit, tanto plus sinit : sic et avarus quanto majorem pecuniam acquirit, tanto majorem habere appetit : et dum modus ei non est in habendo, modus illi non est in desiderando. Hinc nascuntur invidiæ, furta, latrocinia, homicidia, mendacia, perjuria, rapinæ, violentiæ, inquietudo, injusta judicia, contemptus veritatis, futuræ beatitudinis oblivio, obduratio cordis. Quæ sit contraria misericordiæ et eleemosynæ in pauperes, et totius pietatis æmula. Dominus ergo noster, qui nos benignos esse de nostra substantia pauperibus et miseris admonet, ipse nos ab omni avaritia et injusta pecuniæ acquisitione prohibet. Qui vero ait : De justis laboribus tuis fac eleemosynam, ipse per Apostolum suum hortatur nos, dicens : Nolite fraudem facere invicem (I Cor. vii). Nam qui fraude qualibet aliquid adquisierit, perdit D justitiæ æquitatem. Des, avare, dic, cupide, dic, scelestate, quid acquisisti? Forte dicis, Aurum acquisivi, et verum dicis : ecce aurum acquisisti per fraudem, et fidem perdidisti per injustitiam. Si in mercatu fillem invenires venalem, si bonus esses, quomodo comparasses eam ; quare non times perdere eam, quam te Deus voluit habere in corde? Aurum habes vel argentum vel aliud quid pretiosum in arca, sed damnum in conscientia. His omnibus meliores divitias perdidisti, id est fidem et justitiam et dilectionem Dei et proximi. Lucrum tuum cogitas, damnum tuum non consideras? Si huic lucro gaudes, quare illa perdita non plangis? plus perdidisti quam acquisisti. O dives, rapis per potentiam quod tibi placet

habere, et perdes per injustitiam quod te Deus vult habere, id est beatitudinem sempiternam. Si enim fur vel raptor oculum perdidisset in furto vel rapina, forsitan postea furtum non fecisset vel rapinam : et nescit ille talis quod in ejusmodi peccato lumen perdidit cordis, quod melior est omni lumine corporis. Magis, avare, des pauperibus quod habes, quam per fraudem acquiras quod non habes, ut invenias in celo quod dedisti in terra : quid times pecuniam tuam perdere, et non times ut totus pereas? Pro acquisitione pecuniæ falsum testimonium dicis, mentiris, rapis aliena, juras, perjuras, quæ lex vetat : nonne cum hæc omnia facis, quare non times ut totus ardeas in æternum? Cur, avare, plus amas aurum quam animam? Quid enim proderit tibi si mundum universum lucreis, anime autem tuæ detrimentum patiaris? Et ipse Dominus in Evangelio dicit : Cavete ab omni avaritia, quia non in abundantia cujusquam vita est quæ possidet. Nunquid non divites similiter moriuntur sicut et pauperes : non prodesse possunt divitiæ in die ultionis, nec liberabunt male utentes eis a pœnis sempiternis. Vultis, fratres, nosse quam perniciose, quam noxie, somes iste, nisi fuerit diligenter excisus, ad ejus interitum qui eum ceperit, fructificet, et omne genus prævalet ramusculis vitiorum? respice [respicite] in Judam apostolorum numero deputandum : quia non voluit serpentis hujus caput conterere, qualiter eum suo veneno peremerit ; et concupiscentiæ laqueis irretitum ad tam abrupta præcipitia crimen impegerit, ut redemptorem mundi et humanæ salutis auctorem ob triginta argenteos persuaserit vendere : qui nequaquam ad tam esset scelestum proditoris facinus devolutus, si non philargyræ morbo fuisset infectus ; nec Dominicæ negotiationis reus ac sacrilegus exstitisset, nisi prius solitus fuisset sibi loculos creditos compilare. Sed licet multi detestentur scelus Judæ, pauci tamen vitare student. Qui ergo Dominum vendidit, reus esse ab hominibus dijudicatur ; et qui veritatem pro mendacito commutat, vix a quocumque reprehenditur. Attendite, fratres, quæ dico, quia quicunque propter amorem pecuniæ, vel commodum terrenum, veritatem vendit, Christum prodit, et Judæ sceleris est particeps. Ait enim ipse Dominus : *Ego sum via, et veritas et vita ; vitam utique deserit, qui veritatem pro pecunia vendit : unde et mercatu infausto non vitam meretur æternam, sed mendacii debitam mergetur in pœnam. Nolite, fratres, nolite avaritiæ catenis ligari, nolite amore rerum labentium irretiri : sursum cor erigite, æternam beatitudinem desiderate. Nam mundus iste transit, et concupiscentia ejus ; verbum autem Domini manet in æternum. Hinc nos Paulus apostolus admonet et dicit : *Tempus breve est ; reliquum superest ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint : et qui flent, tanquam non flentes ; et qui gaudent, tanquam non gaudentes ; et qui emunt, tanquam non possidentes ; et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur : præterit enim figura hujus mundi**

(I Cor. vii). Ille, fratres, uxorem habens est quasi non habens, qui sic studet placere conjugi, ut tamen non displiceat Conditori. Flet quoque, sed tanquam non fleat, qui sic temporalibus damnis affigitur, ut tamen de æternis lucris semper animum consoletur. Gaudet vero, sed tanquam non gaudeat, qui sic de temporali us bonis hilarescit, ut tamen semper perpetua tormenta consideret; et in hoc quod mentem gaudio subleuat, hanc continuo pondere provili timoris premat. Emit autem, sed quasi non possidens, qui et ad usum terrena præparat, et tamen cauta cogitatione prævidet quod ea citius relinquat. Mundo quoque utitur, sed quasi non utatur, qui et necessaria cuncta exterius ad vitæ suæ ministr. rium redigit, et tamen hæc eadem non sinet suæ menti dominari, ut subjecta foris serviant, et nunquam intentionem animi ad alta tendentis frangant. Quicumque igitur tales sunt, eis profecto terrena omnia non ad desiderium, sed ad usum assumuntur, quia rebus quidem necessariis utuntur, sed nihil habere cum peccato cupiunt. De ipsis quoque rebus habitis quotidie mercedēs acquirunt, et plus gaudent bono opere, quam bona possessione. Hæc ergo cogitate, et cum relinquere cuncta quæ mundi sunt non potestis, exteriora bene exterius agite, sed et ardentem interius ad æterna festinate. Nihil sit quod desiderium vestræ mentis retardet, nullius vos rei in hoc mundo delectatio implicet. Si bonum diligitur, mens in bonis melioribus, hoc est in cœlestibus, delectetur. Si malum metuitur, mala animo æterna proponantur: ut dum illuc esse conspicit et amplius quod pertimescat, hic omnino non hæreat. Ad hæc profecto agenda habemus mediatorem Dei et hominum adiutorem nostrum, per quem citius cuncta obtinebimus, si ad illum vero amore flagramus: qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IIOMILIA LXIII.

CONTRA COMESSATIONEM, ET EBRIETATEM, ET SCURBILITATEM.

Sunt quædam vitia, fratres charissimi, quæ, cum gravia sint, ita temporibus nostris apud quosdam levia esse videntur, ut aut minima, aut nulla omnino perperam gerere credantur: et sic prævalent modo in abusione hominum, ut non solum jam vituperari ut peccata vel crimina, sed etiam laudari ut virtutes apud perditos meruerint. De quibus recte per prophetam dicitur: *Peccatum suum sicut Sodomitæ prædicaverunt, nec absconderunt (Isa. iii)*. Quibus item condigna repensatione erroris eorum Dominus per prophetam dicit: *Væ vobis, inquit, qui dicitis malum bonum, et bonum malum: Ponentes tenebras lumen, et lumen tenebras; ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum (Isa. v)*. Inter quæ maxime nunc comessatio et ebrietas impunitè regnant, cum non solum plebei viri et ignobiliores quique, sed et nobiliores gloriosique terræ his malis irretiti sunt. Omnis quo-

A que sexus omnisque ætas gulæ malum in consuetudinem vertit. *Laudatur peccator in desideriis animæ suæ, et qui iniqua gerit, benedicitur (Psal. ix)*. Tantumque hæc pestis excrevit, ut quosdam de nostro ordine, hoc est de sacerdotum numero, ita tantum captivaverit, ut non solum ipsis ebriosos non reprehenderent, sed etiam ebriosi fierent. Quæ est hæc nequitia, fratres, quod ne malum tam amarum, quod nullum præpositum, nullam dignitatem patiatum fieri illæsam: ubi virtutibus detrahitur, et vitia præconiis effertur; ubi abstinencia et sobrietas vituperantur, et gula atque ebrietas laudantur. Aiunt enim: Vere largi sunt, et quod hi soli misericordiæ et charitatis jura observent, qui ebrietati et voracitati operam dant. Quasi misericordia et charitas sit quemlibet B semetipsum decipere, et alios secum ad perditionem trahere. Nunquid Paulus apostolus, fratres, taliter prædicat charitatem? ait enim: *Charitas patiens est, benigna est: non æmulatur, non agit perperam, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt: non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati (I Cor. xiii)*. Igitur, ut au distis, *charitas benigna est, tamen non agit perperam: non est ambitiosa, querens quæ sua sunt, et non quæ Dei. Patiens est, tamen non cogitat malum, nec gaudet super iniquitatem*. Dicite mihi, qui comessionem et ebrietatem laudatis, utrum bonum sit an malum lumen mentis per ebrietatem excæcare, rationem perdere, visum oculorum turbare, loquendi usum amittere, nullo officio membrorum potiri, similem furenti et energumino fieri? Nunquid Deus hominem taleum creavit? Nunquid hæc gloria imaginis Dei est, de qua scriptum est: *Fecit Deus hominem ad imaginem suam, ad similitudinem Dei creavit illum (Gen. i)*. Nunquid Deum ad similitudinem vestram furiosum audetis dicere? Quæ blasphemia intolerabilis esset, quia ipse summe bonus, et solus beatus, et potens, Rex regum, et Dominus dominantium. *Vidit cuncta quæ fecit, et erant valde bona (Ibid.)*. Atque hinc intelligi datur quod ebrietas a Deo non est creata, nec inter ea ab eo hominibus commendata, quia non est bona, sed utique valde mala: et non solum per se mala, sed malorum aliorum effectrix. Credite mihi, fratres, quia omnia pene mala hinc exoriuntur. Nam hinc excitantur iræ, rixæ, dissensiones, detractiones, æmulationes, sectæ, invidiæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, latrocinia, blasphemix, et his similia. De quibus Apostolus ait: *Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Sed ut planius fiat quam detestabilis res sit ebrietas, sacrarum Scripturarum testimoniis utendum esse censemus; nam ipsa Veritas discipulis suis in Evangelio ait: Attendite autem vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula, et ebrietate, et curis hujus vitæ, et superveniat in vos dies illa: tanquam laqueus enim veniet super omnes qui sedent super faciem terræ (Luc. xxi)*. Ac si patenter diceret: Cavete crapulam et ebrietatem, et ambitionem

presentis sæculi, ne forte vos dies ultima implicatos his vitis inveniat, et cum amatoribus mundi æterno carcere puniendos tradat. Per Isaiam quoque prophetam Dominus potatoribus ita comminans, ait: *Væ vobis qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, et potandum usque ad vesperam, ut vino æstuetis: cithara et lyra, et tympanum et tibia, et vinum in conviviis vestris, et opus Domini non respicitis, et opera manuum ejus non consideratis. Propterea captivus ductus est populus, quia non habuit scientiam, et nobiles ejus interierunt fame, et multitudo ejus siti exaruit. Propterea dilatavit infernus animam suam, et aperit os suum absque ullo termino, et descendent fortes ejus et populus ejus, et sublimes gloriosique ejus ad eam (Isa. v).* Item in eodem propheta paulo post divina increpatio subjungit, dicens: *Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrietatem: qui justificatis impium pro muneribus, et justitiam justis auferitis ab eo. Propter quod, sicut devorat stipulam lingua ignis, et calor flammæ exurit: sic radix eorum quasi favilla erit, et germen eorum ut pulvis ascendet. Abjecerunt enim legem Domini exercituum, et eloquium sancti Israel blasphemaverunt. Ideo iratus est furor Domini in populum, et extendit manum super eum, et percussit eum; et conturbati sunt montes, et facta sunt morticina eorum quasi stercora in medio platearum. In omnibus his non est aversus furor ejus, sed adhuc manus ejus extensa (Ibid.).* Per Salomonem quoque similiter Sapientia divina detestatur ebrietatem et prohibet dicens: *Fili mi, noli esse in conviviis potatorum, nec in comessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt: qui vacantes polibus, et dantes symbola consumentur (Prov. xxiii).* Et paulo post, quasi obstupescens talium damnationem, subjungit: *Cui, inquit, væ? cujus patri væ? cui risæ? cui fovæ? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? Nonne his qui morantur in vino, et student calicibus epotandis? Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenderit in vitro color ejus: ingreditur blande, sed in novissimo mordebit ut coluber: et sicut regulus venena diffundet (Ibid.).* In Lege quoque Dominus præcepit Aaron ita dicens: *Vinum et omne quod inebriare potest non bibes tu, et filii tui, quando intrabitis in tabernaculum testimonii, ne moriamini: quia præceptum est sempiternum in generationes vestras: et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et profanum, inter pollutum et mundum: doceatisque filios Israel omnia legitima mea quæ locutus est Dominus ad eos per manum Moysi (Lev. x).* Ecce modo audistis, fratres clarissimi, ex sententiis sanctarum Scripturarum, quantum conditori nostro displiceat comessatio et ebrietas, et qualem damnationem conferat his qui ea abutuntur. Parcite, quæso, tam magno malo lammorari, quia vobis præsentem prosperitatem et vitam auferat sempiternam. Sint vobis convivia sobria, sint justii viri convivæ, et in timore Dei gloriatio vestra. In sensu vestro sit cogitatus Dei, et

A omnis enarratio vestra in præceptis Altissimi. Nam homo linguosus, et temerarius in verbo suo, odibilis est, quia, ut scriptum est: *(Cui inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala (Prov. xiii).* Recordamini quomodo Dominus supra sacerdotibus suis et ministris tabernaculi sui de ebrietate cavenda præcepit: vos enim omnes, teste apostolo Petro, estis genus regium, et sacerdotale, gens sancta, populus acquisitionis (I Petr. ii); qui quotidie debetis Deo servire in vero ejus tabernaculo, quod est Ecclesia. Quiescite et abstinete vos a comessatione et ebrietate, a loquacitate, a scurrilitate, a vanitate, et semper quod bonum est sectamini invicem et in omnes, ut ejus fieri membra mereamini, qui est verus sacerdos et verus Dominus noster, Rex regum et Dominus dominorum, Jesus Christus unigenitus Dei Filius, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXIV.

DE STUDIO BONO ET DISCRETIONIS SEMPER HABENDA.

Redemptor itaque noster, qui contentiones discipulorum suorum de primatu compescuit, in quo contendere debeant ostendit: *Contendite, inquit, intrare per angustam portam (Luc. xiii).* Angusta ergo porta et arcta via est quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui intrant per eam. Hac ergo sententia quid aliud nobis insinuare ipsa Veritas voluit, fratres charissimi, quam ut per rectam intentionem et studium bonum vitam solummodo possemus consequi sempiternam? Miles qui legitime certaverit, coronabitur (II Tim. ii); qui autem accepto bono certamine retro convertitur, aptus non esse regno cælorum dignoscitur. Studium profecto bonum est, bonaque voluntas, per mandatorum Dei custodiam velle quemlibet pervenire ad gaudium sempiternum, ut quidquid agat, ad id referat ut Deo placeat: nec sibi per hoc aliquid transitorium avarus appetat. Tunc enim bonum opus rite agitur, cum ex recta cogitationis intentione generatur. Unde bene in Evangelio Veritas dicit: *Lucerna corporis est oculus. Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit (Matth. vi).* Quid enim per oculum exprimitur, nisi opus suum præveniens cordis intentio? quia priusquam se in actione exercent, hoc jam quod appetit contemplatur. Et quid appellatione corporis designatur, nisi unaquæque actio, quæ intentionem suam, quasi intuentem oculum, sequitur. *Lucerna itaque corporis est oculus, quia per bonæ intentionis radium merita illustrantur actionis. Et si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit: quia et si recte intendimus per simplicitatem cogitationis, bonum opus efficitur, etiam si minus bonum esse videatur. Et si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit: quia cum perversa intentione quid vel rectum agitur, ad splendore coram hominibus cernitur, apud examen in-*

terni iudicis obscuratur. Vigilanti igitur cura per cuncta opera intentio nobis nostra pensanda est, ut nihil temporale in his quæ agit appetat, totam se in soliditate æternitatis figat: ne si extra fundamentum actionis nostræ fabrica ponitur, terra dehiscente solvatur. Sed ut opus vestrum ad bonum finem pervenire possit, discretio vobis valde, fratres, necessaria est, quia discretio est omnium mater virtutum. Plerumque enim virtus cum indiscrete tenetur, amittitur; cum discrete intermittitur, plus tenetur. Nec mirum si in corporeis intelligimus, quod agi et incorporeis rebus videmus. Ex studio namque arcus distenditur, ut in suo tempore cum utilitate tendatur. Qui si otium relaxationis non accipit, feriendi virtutem ipso usu tensionis perdit. Sic aliquando in exercitatione virtus cum per discretionem prætermittitur, reservatur, ut tanto post vitia valenter feriat, quanto a persecutione interrim prudenter cessat. Tunc autem recte accepta mensura cum anteposita oculis virorum spiritualium vita respicitur, quando electæ unicuique animæ ad sumendam vivendi regulam, patrum præcedentium exempla monstrantur; ut ex illorum vita consideret quid in suis actibus sernet, quatenus respecto justis limitibus transeat: nec infra minima negligens deficiat, nec ultra maxima superbiens tendat; nec minus conetur explere quam sufficit, nec plus arripiat quam accipit: ne aut ad mensuram quam debet non perveniat, aut eandem mensuram deserens, extra limitem cadat. Angusta quippe porta est quæ ducit ad vitam; et ille hanc ingreditur, qui in cunctis quæ agit discretionis subtilitate propter hanc sollicitate coarctatur: nam qui per voluntates proprias secunda mente se dilatat, angustæ sibi portæ aditum damnat. Ut ergo hujus terræ mensura servetur, super eam divinitus linea tenditur. Quia ut nostra opera vel minora proficiant, vel majora moderentur, per sacra eloquia subtilis ante nos sanctorum vita expanditur; et quid nobis quantumque agendum sit, ostensa illorum discretionem definitur. Quapropter, fratres charissimi, in omni studio spiritualium virtutum vosmetipsos exercitate, et discrete in omnibus conservari, negligere nolite, nec supra mensuram, et rationem aliquid agere assuescite. In præcipiti enim pedem porrigit, qui mensurarum suarum limitem non attendit. Et plerumque amittit quod poterat, qui audacter ea ad quæ pertingere non valet, arripere festinat. Nam et membrorum nostrorum tunc ministeriis utimur, cum sua eis officia distincte servamus. Lucem quippe oculis cernimus, vocem vero auribus audimus. Si quis autem, mutato ordine, voci oculos, luci aures accommodet, huic utraque incassum patent. Si quis odores velit ore discernere, sapes nare gustare, utriusque sensus ibi ministerium, quia pervertit, interimit. Dum enim propriis hæc usibus non aptantur, et sua officia deserunt, et ad extranea non assurgunt. Bene itaque David intra acceptas ex divina largitate mensuras, pedem cordis presserat, cum

A dicebat: *Neque ambulari in magnis, neque in mirabilibus super me (Psal. cxxx).* Super se quippe in mirabilibus ambularet, si apparere magnus ultra quam poterat quæreret. Super se namque in mirabilibus attollitur, qui et in his ad quæ non sufficit, videri conatur. Ergo, fratres dilectissimi, quodcumque boni possitis instanter agito, et inter hæc discretionis mensuram in omnibus caute et diligenter custodite. Sic currite in stadio hujus vite, ut comprehendatis vitam æternam. Sic in agone Christiano decertate, ut a Christo coronemini. Humilitatem veram præcipue tenete. Et quidquid boni agitis, divinæ gratiæ illud deputetis, non vobis: quia *omne datum optimum, et omne donum perfectum, desursum est, descendens a patre luminum (Jac. B 1).* Agonem vestrum Domino præcibus commendate. Spem vestram in Deum figite, ejusque perpetua visione perfrui ante omnia desiderate. Ad quam pervenientes, exultabitis lætitia inenarrabili, et adepto summo bono in æternum cum sanctis angelis gaudebitis: præstante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat cum Patre et Spiritu sancto unus Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

(*Quæ sequuntur homiliæ non erant notatæ in indice homiliarum: sequebantur tamen in manuscripto exemplari, et fortasse Rabani non sunt. Vide Pamelium.*)

HOMILIA LXV.

IN DOMINICIS DIEBUS QUANDO VOLUERIS.

C Oportet, dilectissimi fratres, unicuique Christiano libenter auscultare sacram Scripturam, auscultatam libentius audire. Quia tunc proficit homini audire verba divina, si vox prædicantis in aure cordis infigitur. Quia non auditores tantum verbi justificabuntur, sed factores (*Rom. II*). Ideoque, charissimi, audite verbum Domini, et intelligite et facite omnia mandata Domini; convertimini ad Dominum, et agite pœnitentiam, ut delcantur vestra peccata. Timete Dominum, et date illi honorem, quoniam venit iudicium ejus, et ipse iudicabit omnibus gentibus. Amemus Deum Patrem omnipotentem, qui in cœlo et in terra habet potestatem, in mari et in omnibus quæ in eis sunt; festinemus ad illam beatam vitam ubi semper speramus permanere. Despiciamus istam vitam terrestriam, concupiscamus illam vitam cœlestium. Ista vita est misera et decepta et concupiscentiosa, vel plena scandalis: hic in labore vivimus, et in dolore morimur; ista vita finem habet, regnum Dei finem non habet. Unde consideremus nosmetipsos, quia non scimus diem neque horam quando Dominus noster Jesus Christus erit venturus ad iudicium. In die illa veniet Dominus de cœlis cum angelis et cum omnibus sanctis ejus ad iudicandum omnes gentes, et reddet unicuique secundum opera sua. Idcirco, fratres mei, teneamus illas virtutes, quæ maxima lucra conferunt animabus nostris. Hæc sunt virtutes animarum, diligere Deum et proximum, et odire illa

quæ non diligit Deus : patientiam sectari et ab omni impatientia declinare ; castitatem corporis et animæ custodire ; vanam gloriam contemere , et omnia caduca calcare ; humilitatem habere et tumorem superbiæ abominari : iram cohibere et furorem reprimere ; ab omni stultitia declinare et sapientiam divinam amplecti , ac omnem voluntatem carnis subicere menti : avaritiam spernere et propria largiri : cœlestia rebus terrenis præponere ; iudicium Dei die noctuque impensius meditari : hæc sunt virtutes animæ , unde omnis fructus spiritalis orietur. Deus enim non se vult verbis tantum diligi , sed corde puro et operibus justis. Qui enim dicit : Diligo Deum , et mandata ejus non custodit , mendax est. Deus enim non auditor verborum , sed cordis inspector est , et diligit eos qui in simplicitate cordis diligunt illum. His etiam supradictis virtutibus animarum , fratres mei , sunt quædam vitia adversantia quæ prodeunt ex radice iniquitatis , atque mergunt homines in puteum inferni , perpetrantibus ea et non emendantibus. Hæc sunt ventris ingluvies , fornicatio , avaritia , ira , vana gloria , superbia. Ex his nascuntur comessationes , ebrietates , locus inhonestus (*Forte*, lucrum inhonestum) , stultiloquium , mendacium , furta , perjuria , turpis lucri appetitus , falsa testimonia , inhumanitas , rapacitas , homicidia , iniquitatis , contentiones , invidiæ , impatientia , indignatio , contemptus , inobedientia , murmuratio , detractio. Ab his etiam vitis et ab aliis caveamus , et declinemus ab eis , et inania emendemus in melius quod negligenter peccavimus , ne subito præoccupati die mortis , quæramus spatium pœnitentiæ , et invenire non possimus. Meditemur supradictas virtutes jugiter , operando , confitendo , pœnitendo , assidue ad ecclesiam veniendo , orando , vigilando , eleemosynam largiendo. Hæc facientibus vita erit æterna . et ingredientur ad illud regnum , ubi Rex regnum est et Dominus dominantium : ubi lux sine tenebris est , vita sine morte , lætitia sine tristitia , sanitas sine dolore ; ubi nemo esurit neque sitit ; ubi sunt majora et meliora bona spiritalia quæ lingua humana enarrare non possit , quæ præparavit Deus diligentibus se : *quod oculus non vidit , nec auris audivit , nec in cor hominis ascendit (I Cor. II)* . Ad hoc regnum , adjuvante Domino Salvatore nostro , perveniamus , ut cum illo regnemus in sempiterna sæcula . Amen.

HOMILIA LXVI.

ITEM UNDE SUPRA.

Audite , fratres charissimi , quomodo magnum periculum est sacerdotibus Christi , id est episcopis et presbyteris , qui non annuntiant vobis quæ facere , quæ vitare debeatis : quia si nos non annuntiaverimus , ut corrigatis vosmetipsos ab operibus malis , vos in die iudicii rationem reddituri erimus pro vobis . Et si unusquisque pro suo peccato vix possit pœnam evadere , quid de sacerdotibus erit ? quia nobis mandatum est ut vobis annuntiemus sine cessatione , dicentes : *Quærite Dominum , dum inveniri*

potest ; invocare eum , dum prope est . Derelinquat impius viam suam , et vir iniquus cogitationes suas pessimas (Isa. LV) . Quia sic est vita ista quasi sit homo in domo aliena : nescit quo die vel qua hora dicatur ei , Veni foras , quia non est tua domus in qua es : sic incognitus est nobis finis noster . Ideo admonemus vos ut quod promisistis in baptismo ante conspectum Dei vel angelorum , nulla sit negligentia ; et si jam fuit , accurrat pœnitentia . Duo sunt quæ promisistis : unum , credere vos in Deum Patrem omnipotentem et in Jesum Christum Filium ejus , et in Spiritum sanctum ; alterum , promisistis abrenuntiare diabolo et omnibus operibus ejus . In his brevibus sermonibus multa sunt quæ continentur . Ille abrenuntiat diabolum et opera ejus , qui fugit criminalia peccata quæ mergunt homines in supplicium æternum , hoc est , sacrilegium , homicidium , adulterium , falsum testimonium , furtum , rapinam , superbiam , invidiam , avaritiam , cupiditatem , iracundiam , comessationem , ebrietatem et reliqua , quia non mentitur sanctus Apostolus dicens : *Neque ebriosi regnum Dei possidebunt (I Cor. VI)* . Proinde nemo se circumveniat . Quicumque ebriosus , pro ipsa ebrietate , si pœnitentiam non egerit et usque ad mortem suam in ipsa ebrietate manserit , in æternum peribit , et in perpetua flamma sine fine ardebit . Similiter metuendum est juramentum , quia per Spiritum sanctum dictum est in sacra Scriptura : *Vir multum jurans implebitur iniquitate (Eccli. XXIII)* . Quia quicumque per juramentum [*Forte*, perjurium] fecerit , et si vivat corpore , tamen mortuus est in anima . Et quicumque in se vel unum de istis peccatis habere cognoscit , nisi pœnitentia ei subvenerit , regnum cœlorum habere non potest . Sed si volumus veram invenire peccatorum nostrorum remissionem , donec veram confessionem ex toto corde cum lacrymis , quia lacrymæ pœnitentium apud Dominum pro baptisate deputantur , quia nulla tam gravis culpa est quæ per pœnitentiam deleri non possit . Proinde , dilectissimi , redimite animas vestras de pœna inferni dum in hac vita vivitis , quia post mortem nullus vos redimet , si de hoc sæculo sine confessione et pœnitentia mortui fueritis . Agamus pœnitentiam , et eleemosynam erogemus pauperibus de justo labore acquisitis , quia sicut aqua exstinguit ignem , ita eleemosyna exstinguit peccatum (*Eccli. III*) . Diligamus Deum ex toto corde , et ex tota anima , et ex tota virtute , et ex tota mente ; deinde proximos sicut nosmetipsos diligamus , hoc est maximum et primum mandatum Christi . Et observate Dominicum diem , ut nullum servile opus in eo faciatis , quia in eo Deus lucem condidit : in eo manna in eremo pluit ; in eo Redemptor humani generis sponte pro salute nostra a mortuis resurrexit ; in eo Spiritum sanctum super discipulos infudit . Tanta debet esse observantia ut , præter orationes et missarum solemnia , et ea quæ ad vescendum pertinent , nihil aliud faciatis . Nam et si necessitas fuerit navigandi sive itinerandi , licentia datur , ita duntaxat ut hæc

occasione missæ et orationes non præmittantur. Et unusquisque, quacun- que arte Deus illi donaverit unde semetipsum pascere vel vestire potest, de ipsa particula pro redemptione animæ suæ donet ad ecclesiam vel pauperibus decimam ejus. Et illud certissime crede quod omnis homo, quamvis peccator sit, quamvis criminosis, qui mala ante perpetraverat, et si eleemosynas fecerit, et in bona voluntate mors illum invenerit, nunquam descendet in infernum, sed ab angelis elevatur in cælis. Propterea festinare debemus jam emendare nostra peccata, ut quod antea male fecimus deleamus, et ulterius facere desinamus : quia non requiret Deus quales ab initio fuimus, sed quales circa finem nostrum inventi fuerimus. Quod ipse ad suum regnum nos perducatur, cui est honor, gloria, virtus et potestas, in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXVII.

ITEM UNDE SUPRA.

Dilectissimi, oportet vobis enarrare quod per sacras Scripturas didicimus. Illud tamen scire et intelligere debetis, imprimis ut credatis in Deum Patrem omnipotentem, et in Jesum Christum Filium ejus, et in Spiritum sanctum : in his tribus personis et nominibus credamus unum Deum Patrem omnipotentem, creatorem cæli et terræ, visibilium omnium et invisibilium, hoc est Verbum Dei quod prædicamus. Quia si confiteamur in ore nostro Dominum Jesum, et corde nostro crediderimus, salvi erimus. Unde et misericors Dominus nos per Joel prophetam exhortatur convertere de peccatis nostris, dicens : *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, et fleu, et planctu (Joel. ii)* ; quia nolo mortem peccatorum, sed ut convertantur et vivant (*Ezech. xxxiii*). Et iterum Dominus per prophetam ait : *Nolite tardare converti de peccatis vestris, et ne differatis de die in diem (Eccli. v)*, quia finis noster et mors non tardat. Hæc enim sunt capitalia peccata de quibus nos convertere debeamus, id est superbia, invidia, homicidia, multiplex fornicatio, quod per omnia enarrare illicitum est : furta, rapina, falsa testimonia, perjurium, detractio, cupiditas, vana gloria, injusta lucra, ebrietates, comestiones, sacrilegium, quod est omnis cultura idolorum et dæmoniorum, id est, auguria, et qui immolant ad petras, vel ad arbores, sive ad fontes, aut incantationes seu divinationes faciunt, et reliqua. Hæc sunt opera Satanae, quibus abrenuntiant Christiani in baptismo. Hæc opera diabolus in die mortis nostræ in nobis requirit. Et si ille antiquus hostis in die exitus nostri invenerit reos et inemendatos de supradictis operibus, tunc trahit nos secum nudos et flentes in infernum et in æternas pœnas, ubi sunt tenebræ sine luce, ubi est ignis qui nunquam exstinguitur, ubi sunt vermes qui nunquam moriuntur : ubi aures nihil audiunt, nisi luctum et gemitum et stridores dentium ; ubi esuriunt et sitiunt in æternum, qui hic per avaritiam illorum, esurientibus et sitientibus miseris, cibum et potum dare noluerunt :

ubi est omne malum et nullam bonum his qui se emendare noluerunt. Sed tamen de Domini misericordia nullus dissidat, quia ipse Dominus per Ezechielem prophetam ait : *In quacunq; die peccator conversus fuerit ab iniustitia sua, omnes iniquitates ejus in oblivione erunt coram me (Ezech. xxxiii)*. Ideoque dilectissimi, festinemus derelinquere omne malum, et emendemus nos, et faciamus omnem voluntatem Domini. Imprimis teneamus fidem rectam, et diligamus Dominum toto corde, tota mente, tota virtute ; deinde proximos nostros tanquam nosmetipsos. Habeamus in nobis timorem Domini, humilitatem, charitatem, pacem cum omnibus, benignitatem, patientiam, modestiam, justitiam, continentiam, misericordiam. Hæc sunt opera misericordiae : esurientibus cibum dare ; sitientibus potum, nudum vestire, infirmos et in carcere clausos visitare et illis ministrare, hospites peregrinos et pauperes suscipere, justitiam laudare, iniquitatem detestari, viduas et orphanos adjuvare, eleemosynas in pauperes partiri, tribulatis auxiliari, mortuos sepelire, decimas de omnibus rebus reddere, semper orare, castitatem corporis et animæ custodire, jejunium amare, confessionem et pœnitentiam peccatorum semper agere, et indulgentiam omnibus peccantibus in se facere ; et unusquisque quod sibi non vult, alii non faciat : hæc facientibus regna præparantur æterna ; et Salvator mundi, Dominus noster Jesus Christus, in die judicii illis dicturus erit : *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi (Matth. xxv)*. *Tunc fulgebunt justi sicut sol in regno Patris eorum (Matth. xiii)* : ubi est lux sine tenebris, vita sine morte, ubi est lætitia et gaudium sine fine, ubi juvenus læta sine meta senectutis, ubi salus sine argritudine, ubi securitas sine timore, ubi regnum immutabile, ubi spiritalis scientia, et bona voluntas, et exultatio sempiterna, ubi sunt majora et meliora bona quam lingua humana enarrare possit quæ præparavit Deus diligentibus se (*I Cor. ii*) : quod nobis omnipotens Deus præstare dignetur, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXVIII.

IN VIGILIIS DEFUNCTORUM.

Admonet beatus Apostolus (*I Thess. iv*) ut de dormientibus, hoc est mortuis charissimis nostris, non contristemur, *sicut et ceteri qui spem non habent, spem scilicet resurrectionis et incorruptionis æternæ*. Nam ideo dormientes eos appellat Scriptura veracissima, ut cum dormientes audimus evigilatos, minime desperemus. Unde etiam cantatur in psalmo : *Nunquid qui dormit non adjiciet ut resurgat ? (Psal. xl)*. Est ergo de mortuis eis qui diti guntur quædam tristitia quodammodo naturalis, mortem quippe horret non opinio, sed natura ; nec mors homini accederet nisi ex pœna quam præcesserat culpa. Quapropter si animalia, quæ ita creata sunt ut suo quoque tempore moriantur, mortem fugiant, diligunt vitam, quanto magis homo, qui sic

fuerat creatus ut, si vivere sine peccato voluisset, sine termino viveret. Hinc itaque necesse est ut tristes simus quando nos moriendo deserunt quos amamus. Quia et si novimus eos non in æternum relinquere nos mansuros, sed aliquantum præcelere secuturos, tamen mors ipsa, quam natura refugit, cum occupat dilectum, contristat in nobis dilectionis affectum. Ideo non admonuit Apostolus ut non contristemur, sed non *sicut cæteri qui spem non habent*. Contristamur ergo nos in nostrorum mortibus, necessitate amittendi, sed cum spe recipiendi: inde angimur, hinc consolamur; inde infirmitas afficit, hinc fides reficit; inde dolet humana conditio, hinc sanat divina promissio. Proinde pompa funeris, agmina exsequiarum sumptuosa, diligentie sepulture, monumentorum opulenta constructio, vivorum sunt qualiacunque solatia, non adjutoria mortuorum. Orationibus vero sancte Ecclesie, et sacrificio salutari, et elemosynis, quæ pro illorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adjuvari, ut cum eis misericordius agatur a Domino quam eorum peccata meruerunt. Hoc enim a patribus traditum universa observat Ecclesia, ut pro eis qui in corporis et sanguinis Christi communione defuncti sunt, cum ad ipsum sacrificium loco suo commemorantur, oretur, ac pro illis quoque id offerri commemoretur. Cum vero eorum commendandorum causa opera misericordie celebrantur, quis eis dubitet suffragari pro quibus orationes Deo non inaniter allegantur? Non omnino ambigendum est ista prolesse defunctis; sed talibus qui ita vixerunt ante mortem, ut possint eis hæc utilia esse post mortem. Nam qui sine fide, quæ per dilectionem operatur, ejusque sacramentis de corporibus exierunt, frustra illis a suis hujusmodi pietatis impenduntur officia: cujus dum hic essent pignore caruerunt, vel non suscipientes, vel in vacuum suscipientes Dei gratiam, et sibi non misericordiam thesaurizantes, sed iram. Non ergo mortuis nova merita comparantur, cum pro eis boni aliquid operantur sui, sed eorum præcellentibus meritis consequentia ista redduntur. Non enim victum est: nisi cum hic viverent, ut hæc eos aliquid adjuvarent, cum hic vivere destitissent. Et ideo istam finiens quisque vitam, nisi quod meruit in ipsa, non potest habere post ipsam. Permittantur ergo pia corda charorum de suorum mortibus contristari dolore sanabili, et consolabiles lacrymas fundant conditione mortali: quas cito reprimat fidei gaudium, qua creduntur fideles, quando moriuntur, paululum a nobis abire et ad meliora transire. Consolemur eos etiam per fraterna obsequia, sive quæ funeribus exhibentur, sive quæ dolenter adhibentur, ne sit justa querela dicentium: *Sustinui simul qui contristaretur, et non fuit; et consolantes, et non inveni* (Psal. lxxviii). Sit pro viribus cura sepeliendi et sepulcra construendi, quia et hæc in Scripturis sanctis inter bona opera deputata sunt. Nec solum in corporibus patriarcharum, aliorumque sanctorum, et humanis calaveribus quorumcumque jacentium; verum etiam in ipsius Domini corpore predicati atque laudati sunt qui ista fecerunt. Impleant hæc homines erga suos officia postremi muneris, et sui humani lenimenta mæroris. Verum illi utique abluunt spiritus defunctorum, et oblationes, orationes, obsecrationes, multo pro eis observantius [et] abundantius impendunt, qui suos carne, non spiritu mortuos, non solum carnaliter, sed spiritaliter amant. Amen.

HOMILIA LXIX.

DE CELEBRITATE DEFUNCTORUM ATQUE RESURRECTIONE MORTUORUM.

Quando celebramus dies fratrum defunctorum, in mente habere debemus et quid sperandum, et quid timendum sit. Secundum hoc enim sperandum est, quia *pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus* (Psal. cxv); secundum hoc autem timendum est, quia *mors peccatorum pessima* (Psal. xxxiii): ideoque, propter spem, in memoria æterna erit justus; propter timorem, ab auditu malo non timebit. Erit enim auditus quo nullus sit major, quando dicitur sinisteris: *Ite in ignem æternum* (Matth. xxv). Ab hoc auditu malo justus non timebit, erunt enim ad dexteram, inter illos quibus dicitur: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum* (Ibid.). In hac autem vita, qua mediante summa bona et ante summa mala ducitur, in medio honorum malorumque mediorum, id est in neutra parte summorum, quia et bona quæcumque hic fuerint homini in comparatione bonorum æternorum nulla sunt, et mala quæcumque in hac vita experitur homo, in comparatione ignis æterni nec comparanda sunt: in hac ergo medietate vite illud quod audivimus nunc ex Evangelio tenere debemus: Qui credit, inquit, in me, licet moriatur, vivit (Joan. xi). Quid est, *moriatur, vivit*? Licet moriatur corpore, vivit spiritu. Deinde adjungit: *Et qui vivit et credit in me, non morietur in æternum* (Ibid.). Certe licet moriatur: quomodo si non moriatur, sed licet moriatur ad tempus, non morietur in æternum? Sic ista solvitur quæstio, ut non sint inter se contraria verba Veritatis, ut possint instruere affectu pietatis. Ergo, licet corpore morituri simus, vivimus, si credimus. Est autem fides nostra maxime discreta ab omni fide gentilium in resurrectione mortuorum. Hanc enim omnino illi non recipiunt, quia ubi recipiant non habent. A Domino enim preparatur voluntas hominis, ut sit fidei receptaculum. Dicit Judæus Dominus: *Sermo meus non capit in vobis* (Joan. viii). Ergo in his capit in quibus invenit quod capiat. In his enim invenit quod capiat sermo qui capit, quod Deus pollicendo non decipit. Ille enim qui quærit ovem perditam, et quam quærat novit, et ubi quærat, et quomodo ejus membra dispersa colligat, et in unam salutem redigat, et ita constituat ut eam ulterius non perdat. Consolemur ergo nos invicem, et in his sermonibus nostris. Potest non dolere cor

* Locus corruptus. Vide sanctum Augustinum. lib. de Fide, Spe et Charitate, cap. 110.

humanam defuncto charissimo : melius tamen con-
dolet et sanatur cor humanum, quam non dolendo
sit inhumanum. Maria Domino cohærebat, et mor-
tuum fratrem dolebat : sed quid miraris quia Maria
dolebat tunc, cum ipse etiam Dominus flebat? Mo-
vere autem quemvis potest quomodo flebat mor-
tuum, si continuo jubet victurum : non mortuum
flebat quem ipse suscitavit, sed mortem quam sibi
homo peccando comparavit : si enim peccatum non
præcessisset, sine dubio mors secuta non fuisset.
Secuta est ergo mors etiam corporis, quam præcessit
mors animæ. Mors animæ præcessit differendo, et
mors corporis secuta est, deserente anima : deseruit
volens, et coacta est nolens deserere. Tanquam illi
diceretur : *Recessisti ab eo quem diligere debuisti,
recede ab eo quem dilexisti. Quis enim vult mori?* B
Prorsus nemo, et ita nemo, ut beato Petro diceretur :
Alter te cinget, et feret quo tu non vis. Si ergo
nulla esset mortis amaritudo, non esset magna mar-
tyrum fortitudo. Ita et Apostolus : *De dormientibus,*
inquit, *nolo vos ignorare, fratres, ut non contriste-*
mini, sicut et gentes, quæ spem non habent ; non tan-
tum ait, *ut non contristemini, sed ut non sic contri-*
stemini, quemadmodum gentes, quæ spem non habent.
Necesse est enim ut contristemini, sed ubi contri-
staris? Ubi corpus quod vivit ex anima sit exanime,
discedente anima; qui ambulabat, jacet; loqueba-
tur, tacet; oculi lucem non capiunt, aures nulla
voce patescunt, omnia membrorum officia conquie-
verunt. Non est qui moveat gressus ad ambuland-
um, manus ad operandum, sensus ad percipiend-
um. Nonne ista est domus, quam nescio quis invi-
sibilis habitator ornat? Discessit qui non videtur,
remansit quod cum dolore videbatur : ista est causa
tristitiæ. Si hæc est causa tristitiæ, hujus tristitiæ
quæ consolatio? Quia ipse Dominus in jussu, et in
voce archangeli, et in tuba, descendet de cælo, et
mortui in Christo resurgent primi; deinde nos vi-
ventes, qui reliqui sumus, simul cum illis rapiemur
in nubibus, obviam Christo in aera, et ita semper
cum Domino erimus. Pereat contristatio, ubi tanta
est consolatio; detergatur luctus ex animo; fides
expellat dolorem : in tanta spe, non decet esse triste
templum Dei : ibi habitat bonus consolator, ibi qui
non fallit promissor. Scio ut mortuum diu planga-
mus, quoniam mors amara est. Per illam transivit
et Dominus. Sufficiant hæc pauca charitati vestræ.
Consoletur abundantius, qui non migrat de corde
vestro, sed ita dignatur habitare, ut nos dignetur
etiam in sine invitare. Amen.

HOMILIA LXX.

REVERSIO SANCTÆ ATQUE GLORIOSISSIMÆ CRUCIS DOMINI
NOSTRI JESU CHRISTI.

Tempore illo postquam, Constantino Augusto con-
tra Maxentium tyrannum proferant ad bellum, si-
gnum sanctæ crucis cœlitus fuisset ostensum, et ipso
feliciter obtinente triumphum, ab Helena jam dieti
principis matre sancta crux fuisset inventa, atque
per sanitatem ægroti et resuscitationem mortui fuis-

set evidenter indicio virtutis declarata, regina, voti
compos effecta, ita salutare lignum fecit secare per
medium, ut et crucem Constantinopoli deferret ad
filium, et crucem Hierosolymis thecis argenteis con-
ditam reservaret; in loco (sic) usa sapiente consilio,
scilicet ut ubi fuerat membris Dominicis aptata sup-
plicio, ibidem glorifica veneraretur a populo. Multo-
rum itaque temporum labente curriculo, cum, exi-
gente mole peccatorum hominum, flagellari permit-
teret Dominus populum Christianum per sævitiam
paganorum, Chosroe quidam profanus et impius reg-
num est adeptus Persarum, qui in tantam prorump-
ere est ausus proterviam, ut ab incolis vicinarum
gentium, quos impetu vastans barbarico suo nefan-
do subjugaret dominio, coli se juberet ut Deum, ut
vocaret se regem regum, et dominum dominantium.
Nec hoc solum ei abundavit ad suæ damnationis in-
teritum, verum etiam Syriam et Palæstinam cum
subjugasset et Ægyptum, regna quæ extra et infra li-
mitanea glomerabantur per circulum suo crudelissimo
subjugaret dominatui. Hierosolymam advenit, ac
ecclesias Christi subvertit, totamque finitimam re-
gionem vastavit, incendit atque prælavit. Ad sepul-
crum ergo Domini cum voluisset accedere, territus
redit; sed tamen ligni salutaris partem, quam reli-
giosa regina ibi in testimonium virtutis reliquerat,
asportavit. Fecerat namque sibi turrem argenteam,
in qua interlucentibus gemmis thronum extruxerat
aureum, ubi solis quadrigam et lumen vel stellarum
imagines collocaverat, atque per occultas fistulas
aquæ meatus adduxerat, et quasi deus pluviam de-
super videretur infundi, et dum subterraneo specu
equis in circuitu trahentibus, circumacta turris fa-
brica movere videbatur, quasi quodammodo rugitum
tonitruj juxta possibilitatem artificis mentiebatur. In
hoc itaque loco sedem sibi paraverat, atque juxta ea,
quasi collega Deo, crucem Dominicam posuerat. Fi-
lio suo regno tradito, ipse in fanum hujuscemodi
residebat. Illo itaque tempore Gracchus arcem tene-
bat imperii, vir armis strenuus, lingua eruditus, cor-
pore decorus, et quamvis sæculari actui deditus, to-
tus tamen erat fide catholicus; et ergo Dei cultori-
bus duplex, benevolus ac devotus. Pergens igitur
filius Chosroe contra Gracchum, juxta Danubium
magnum fluvium consedit exercitus. Tandem inspi-
rante clementia Salvatoris, utrisque principibus pla-
cuit ut ipsi singuli in medio ponte fluminis dimica-
turi confligerent, et cui sors victoriam contulisset,
ipse sine damno victorque exercitus imperium usur-
paret. Decretum etiam cum juramento processit, ut
si aliquis ex eorum populo principi suo venire in
auxilium præsumpsisset, cruribus excisis et brachiis,
in flumen mergeretur. Cumque utrique populo hæc
pactio placuisset, invicem ut dictum est dimicantes,
adeoque in pontis medio sunt congressi. Tandem
pulsatus Dominus lacrymis Christianorum, per vir-
tutem sanctæ crucis, cui se die eodem memoratus
princeps attentius commendaverat, fideli suo Grac-
cho Christus concessit de hoste triumphum; tanta

que mentis mutatio Chosroe invasit exercitum, ut non solum prædictam pactionem nequaquam vellent transcendere, sed etiam voluntarie, cum omni sua familia atque prole Graccho se subderent tam potestate quam fide. Quos ille benigniter suscipiens in hoc illis clementiam præstitit, ut omnes ad baptismum convolarent: quod ita se facturos esse omnes pariter sponderunt. Ipse autem Christianissimus princeps cum suo tantum exercitu regna quæ Chosroe tenuerat circumquaque perlustrans, ad sedem ipsius venit. Cum paucis ad eum ascendit, sedentemque eum in throno aureo reperit. Nullus namque ex ejus exercitu fuerat, qui ei excidium belli aliquatenus nuntiasset, quia propter suæ crudelitatis superbiam eum omnes exosum habebant; nec immerito, quippe qui manifeste Deo erat contrarius, quomodo a creatura Dei esse potuisset amatus? Cumque tremefactus salutationis verba proferret Graccho, ille respondit: Si vis salutem habere, pro eo quod lignum sanctæ crucis, quamvis indignus, honorifice juxta modulum tuum tractasti, si credere Domino Jesu Christo volueris, et servum te illius esse promiseris cujus ego sum famulus, in veritate confessus fueris, regnum tibi Persarum tantum cum patrimonio et vitam, acceptis a te pacis obsidibus, dabo; sin autem aliud egeris, mox neo gladio interibis. Cumque ille nequaquam acquiesceret, Gracchus extracto gladio caput illius amputavit. Tamen sepeliri eum iussit, quia rex fuerat, filium autem ejus baptizari iussit, ipseque eum de sacro fonte suscepit; erat enim decem annorum. Descriptiones etiam regni Persarum sub ejus nomine fecit, totumque argentum turris illius in prædam sui exercitus deputavit, aurum vero vel gemmas in vasis vel utensilibus ad restaurationem ecclesiarum, quas tyrannus destruxerat, reservavit. Suscipiens igitur gloriosissimum lignum crucis, quod impius asportaverat, Hierosolimam detulit; gaudentes omnes populi cum ramis palmarum, cereis et lampadibus vel diverso gloriæ apparatu, cum hymnis et canticis obviam alii pergunt, atque alii subsequuntur. Cumque imperator de monte Oliveti descendisset per eam portam quam Dominus intragerat quando ad passionem venerat, ipse regio [diademate] et ornamentis imperialibus decoratus, sedens voluisset intrare, repente lapides portæ descendentes, clausurunt se invicem, et factus est paries unus. Cumque mirarentur attoniti, nimio terrore constricti, respicientes in altum, viderunt signum sanctæ crucis in cælo, flammæ fulgore resplendere. Angelus enim Domini aspiciens illud in manibus, stetit super portam et ait: Quando rex

A cælorum Dominus totius mundi passionis sacramenta per hoc aditum completurus introiit, non se purpuratum, nec diademate nitentem exhibuit, aut equi potentis vehiculum requisivit, sed humilis aselli terga insidens, cultoribus suis humilitatis exempla reliquit. Tunc imperator gaudens in Domino de visu angelico, depositisque imperii insignibus, discalceatus, protinus, lintea tantum zona præcinctus, crucem Domini manu suscipiens, perfusus facie lacrymis, ad cælum oculum erigens properabat, ad portam usque progrediens. Mox illo humiliter propinquante, duritia lapidum cælestis persensit imperium, statimque porta se subrigens liberum intrantibus patefecit ingressum. Odorque suavissimus qui, volitante divinitus aura de Persarum provincia, per longa terrarum spatia Hierosolymis fuerat illapsus momento eodem quo de fano Chosroe sancta crux fuerat Graccho bajulante egressa, tunc rediit, omniumque pectora gratanter infudit. Vincebat enim aromata omnia terebinthi natura vel balsami atque myrrhæ. Confestim igitur popularis gaudii favor in alto sublatus Dei laudabat potentiam; sicque gloriosus Augustus erumpens in laudibus ait: O crux, admirabile signum, in qua Dominus noster Jesus Christus Dei Filius suspensus, pro nostrorum pondere criminum mortis damnavit [portavit?] supplicium, et sanguis ejus adorandus, thronis et angelis, niveis candoribus radiante turba virtutis, effusus est in pretio nostræ salutis! O crux splendidior astris, mundo celebris, hominibus multum amabilis, sanctior universis! quæ sola digna fuisti portare talentum mundi; dulce lignum, dulces clavos, dulce pondus sustinuit. Salva præsentem catervam, in tuis hodie laudibus congregatam, et tuo vexillo signatam. Hæc cum dixisset, pretiosissimam partem ligni, quam secum detulerat, loco suo restituit. Tunc renovante Domino antiqua miracula, die eodem mortuus unus recepit præcipiam vitam; paralytici quatuor adepti sunt sanitatem amissam; leprosi decem cutem receperunt mundam; quindecim quoque cæci luci sunt restituti; plurimi quoque a demonibus erepti, multique a variis sunt infirmitatibus liberati. Tunc imperator, oratione peracta, offerens multa donaria, ecclesias reparare fecit suis sumptibus, reddens privilegia auctoritate prolata, restituens captivos in propria, dans opportuna præsidia; Constantinopolim rediit, fretus divina providentia. In sanctæ crucis signaculo, miraculorum plurima incrementa, donante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria, cum Patre et Spiritu Sancto omnipotente, per omnia sæcula sæculorum. Amen-

II.

HOMILIE IN EVANGELIA ET EPISTOLAS.

PRÆFATIO.

AD LOTHARIUM AUGUSTUM.

Amantissimo imperatori LOTHARIO Augusto salus, victoria et vita perpetua.

Cognoscat almitas vestra, mi domine, quod sicut primam partem homiliarum in lectiones evangelicas atque apostolicas mihi scribere jussistis, quam etiam a Natali Domini incipiens, usque in vigiliis Paschæ perduxisti, et vobis peractam transmissi, ita a Pascha usque ad quintam decimam Dominicam post Pentecosten, secundam partem pertraxi, ut haberetis quod in præsentia vestra tempore veris et ætatis, si vobis ita placeret, horis competentibus legeretur. Tertiam vero partem a termino supra notato usque ad finem anni perducere, si Deus ita voluerit, cogito atque decerno, et vobis eam similiter, cum perfecta fuerit, transmittere dispono, ubi etiam prope terminum ipsius operis de sanctorum festivitatis, nec non et de aliis celebritatibus, quæ de diversis causis observandæ a patribus statuta sunt, sermones conscripti tenentur. Ad extremum vero lectiones quæ in defunctorum vigiliis leguntur juxta quod postulastis posite sunt. Fiat Domini voluntas ut tam ad vestram quam ad vestrorum utilitatem proficuum sit. Ego enim, quantum potui, feci; vos autem quod mihi impossibilitas denegavit per vestram sanam prudentiam et bonum studium adimpleri non dubito. Confido ergo quod sic mihi consolatio non minima conferatur, et vobis pro perfecto opere æterna merces a bonorum omnium largitore in cælis præparetur.

HOMILIA PRIMA.

IN VIGILIA PASCHÆ SABBATO SANCTO

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Colossenses.

Fratres, si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt querite, ubi Christus est ad dexteram Dei sedens; quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram, etc.

Domini nostri Jesu Christi honorabilem solemnitate sua favente clementia, fratres charissimi, fideliter veneremur, pietatemque ejus ineffabilem admiremur, qui non solum nostræ redemptionis causa humanam carnem suscepit, verum etiam diversa pœnarum genera pro nostra salute subire dignatus est, ut licet post multum inertix et pigritix nostræ somnum non inviti, sed voluntarii, sanctæ et Christianæ religionis dulcedine provocante, in sanctissimæ solemnitatis conventu expergefati, libenter et devote cum omni sollicitudine resurgamus, secundum illud quod Apostolus ait in præsentis lectione: *Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt querite,*

A ubi Christus est ad dexteram Dei sedens; quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Ac si dicatur nos qui ad imaginem sanctæ Trinitatis conditi sumus, trina subversione baptizati per invocationem ejusdem sanctæ Trinitatis ad eandem renovamur imaginem, et qui trino peccato maxime decidimus in mortem, id est, in cogitatione iniqua, in delectatione carnis cum consensu operum malorum, tertio elevati de fonte, remissione omnium peccatorum percepta per Christi gratiam, sicut ipse tertia die resurrexit, nos resurgamus ad vitam. Nos vero si consurgere cupimus cum Christo, prius moriamur mundo et concupiscentiis carnalibus, et deponamus veterem hominem, id est, malam voluntatem, vel usum prævum et delectationes pessimas; induamus nos benignitate ut proximis nostris cum omni devotione bona faciamus, et post Dei dilectionem nihil amoris proximi præponamus, sed ut nosipsum illos diligamus. Sequitur: *Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram*, tantum ea quæ cœlestia sunt, non quæ terrena, querentes. Terræ mori, vivere autem Domino, cœlestem sectari sapientiam, non terrenam; nam subditur:

Mortui enim estis et vita nostra abscondita est cum Christo in Deo, quia filii Dei sumus. Unde sequitur: *Cum enim Christus apparuerit vita nostra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria*. Nondum enim apparet quid et quales futuri sumus ad iudicium; cum enim Christus ad iudicandos vivos et mortuos apparuerit, tunc et nos simul cum ipso apparebimus, in gloria resurrecturi. Nobis enim et pro nobis Christus nascitur, patitur et resurrexit, ut nos in vita per ipsum renascamur in tribulationibus, et cum eo in virtutibus resurgamus. Omnia enim per ipsum in hac nocte restaurata sunt: in hac quippe nocte quasi primitiæ ipse resurrexit, ut nos omnes postea resurgamus; in hac ergo nocte captivitas nostra solvitur, vita in Adam amissa restauratur, in hac nocte protoplastus Adam a peregrinatione redit ad patriam paradisi; in hac enim nocte Dominicæ resurrectionis paradisi omnibus patet, nulli clauditur nisi a seipso, nulli aperitur nisi a Christo; et ideo cum omni sollicitudine caveamus ne propter opera dialoli, quæ pertrahunt ad interitum, apertum nobis iter regni cœlestis nos ipsi claudamus, sed potius per opera justitiæ et misericordiæ planum nobis iter faciamus ad regnum cœlorum. Ergo humilitate nostra humilitatem pro nobis Domini nostri in memoriam revocemus, humiliter in ista vigilemus, humiliter ad curam oremus qui nobis gloria sui nominis illuminavit hanc noctem, cui dicimus: *Deus meus, illumina*

nebras nostras, illumque rogemus ut præbeat lucem cordibus nostris, ut quemadmodum gaudentibus oculis istum splendorem luminum cernimus, ita hujus noctis præclaram gloriam illuminata mente videamus ipsumque precemur ut exaudiat nos vigilantes in solemnitate sua qui dormivit pro salute nostra. Vigilemus ergo et oremus forinsecus, et intrinsecus hanc vigiliam celebremus. Deus nobis loquitur in lectionibus suis, Domino loquamur in precibus nostris. Si eloquia ejus obedienter audiamus, in nobis habitat quem rogemus, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA II.

ITEM IN SABBATO SANCTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore, vespere sabbati quæ lucescit in prima sabbati, venit Maria Magdalene et altera Maria ridere sepulcrum, etc.

Quærendum est nobis cur noctem Dominicæ resurrectionis evangelista describens ait: *Vespere autem sabbati quæ lucescit in prima sabbati*, cum consuetus ordo temporum habeat vesperam magis tenebrescere in noctem quam in diem lucescere. Sed mystice loquens evangelista quantum dignitatis hæc sacratissima nox de gloria evictæ mortis acceperit, insinuare studuit dum ejus exordium quo devotæ Christo feminæ in obsequium illius vigilare cœperint, insequentem jam diem lucescere perhibuit. Nam Dominus auctor et ordinator temporum, qui in ultima noctis hujus parte surrexit, totam eam nimirum resurrectionis lucem festivam reddidit et coruscantem: siquidem ab exordio mundanæ creationis usque huc ita temporum cursus distinguebatur ut dies noctem præcederet juxta ordinem videlicet primæ conditionis, hæc autem nocte per mysterium resurrectionis Domini temporum ordo mutatus est. Nam quia nocte surrexit a mortuis, die vero sequente ejusdem resurrectionis effectum discipulis ostendit, ac participato cum eis convivio veritatem virtutis suæ mirantibus simul et gaudentibus astruxit, rectissime nox illa sequentis diei conjuncta est luci, ac sic temporum ordo statutus ut dies noctem sequatur. Et quidem aptissime quondam diem sequebatur nox, quia homo a luce paradisi peccando lapsus, in hujus sæculi tenebras ærumnasque decedit. Aptissime nunc dies sequitur noctem quando per fidem resurrectionis a peccati tenebris et umbra mortis ad lucem vitæ Christo largiente reducimur. Quapropter necesse est, fratres benigni, ut quia noctem hanc præcipuam gratia Dominicæ resurrectionis illustratam cognovimus, ipsi quoque curemus sollicite ut nequaquam ejus particula nostro in corde tenebrescat, sed tota lucescat in diem. Et nunc videlicet nobis vigiliis digna devotione laudis agentibus, completis quoque vigiliis, sobria ac pura conscientia Dominici diei paschalia festa celebremus.

Veni, inquit, Maria Magdalene et altera Maria videre sepulcrum. Duæ unius nominis ejusdemque amoris ac devotionis feminæ, quæ Dominicum venerunt

invisere sepulcrum, duas fidelium plebes Judaicam scilicet et gentilem designant, quæ uno atque indissimili studio passionem resurrectionemque sui Redemptoris quacunque ejus Ecclesia per orbem diffusa est celebrare desiderant. Quod autem terræ motus resurgente Domino de sepulcro, sicut etiam moriente in cruce factus est magnus, significat terrena prius corda et cœlesti spe dejecta per fidem passionis ac resurrectionis ejus concutienda ad poenitentiam ac saluberrimam pavore permota ad vitam sublimandam perpetuam. Quod angelus advenit, obsequium suæ servitutis quod Domino debuit exsolvit; quia enim Christus Deus et homo est, interdicta humanitatis ejus semper angelorum ministeria Deo debita non desunt, sicut inquisita sancti Evangelii copiosissime probat historia. Revolvit autem lapidem, non ut egressuro Domino januam pandat, sed egressus ejus jam facti hominibus præstet indicium. Qui enim mortalis adhuc clauso virginis utero potuit nascendo mundum ingredi ipse absque ulla dubietate jam factus immortalis clauso licet sepulcro potuit resurgendo exire de mundo. Nec prætereundum quare testis Dominicæ resurrectionis angelus sedens apparuerit, cum is qui nativitatis ejus mundo gaudium evangelizabat, juxta pastores stetisse legatur: stare quippe pugnantis est, sedere regnantis. Et recte stans apparuit angelus qui adventum Domini in mundo prædicabat, ut etiam stando signaret quia is quem prædicabat ad debellandum mundi principem veniret. Recte præco resurrectionis ejus sedisse memoratur, ut etiam sedendo figuraret, superato mortis auctore, sedem regni jam conscendisse perpetui, de qua ipse paulo post discipulis apparens, ait: *Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra.* Et evangelista Marcus: *Et Dominus quidem, inquit, Jesus, postquam locutus est eis assumptus est in cælum et sedet a dextris Dei*, Sedebat autem super lapidem revolutum quo ostium monumenti claudabatur, ut claustra inferorum sua illum virtute dejecisset ac superasse doceret, quatenus omnes quos ibi suos invenisset, ad paradisi lucem requiemque sublevaret, juxta illud propheticum: *Tu quoque in sanguine testamenti tui eduxisti victos de lacu in quo non est aqua.*

Erant aspectus ejus sicut fulgur, et vestimenta ejus sicut nix: ut ipso quoque habitu ac vultu significaret, quia is cujus gloriam resurrectionis nuntiabat, et terribilis ad damnandum reprobos, et benignus esset ac blandus ad consolandum electos. In fulgure enim terror timoris, in nive autem blandimentum candoris exprimitur; in cujus indicium divinæ discretionis ipse quoque angelus apparet, et custodes sepulcri impios timore perterret, ac mortuorum instar terræ prosternit, et visitatrices ejusdem sepulcri piissimas benigna consolatione refovet ac ne paveant confortat. Insuper etiam familiari affatu prior ipse quia sciret Jesum quærere dicit, et quia jam surrexit addit, mox etiam ipsas honorifico ac lætissimo subditas ministerio gaudium resurrectionis

nis ejus evangelizare præcepit. Et quam felices femine quæ angelico doctæ oraculo triumphum resurrectionis mundo annuntiare meruerunt, ac mortuis quod Eva serpentino seducta affatu contraxit imperium prædicare dirutum! Quanto feliciores anime virorum pariter et feninarum, quotquot in die iudicii percussis pavore ac digna ultione reprobis, ipsæ cælesti gratia adjute triumphare de morte et gaudium beatæ resurrectionis intrare meruerint! Currentibus autem eis evangelizare discipulis occurrit Jesus easque salutatur, ostendens se omnibus iter virtutum inchoantibus, ut ad salutem perpetuam pervenire queant, adjuvando occurrere.

Illæ autem accesserunt, et tenuerunt pedes ejus. Videamus, fratres, in Domino resurgente a mortuis veritatem nostræ carnis, videamus gloriam novæ incorruptionis. Superius quippe lectum est quia clauso surrexit monumento; nunc autem legitur quod mulieres tenuerunt pedes ejus et adoraverunt eum. Surrexit enim clauso ostio monumenti et exiit, ut immortale jam factum doceret esse corpus, quod in monumento clausum fuerat mortuum. Tenendas mulieribus præbuit plantas, ut veram se habere carnem quæ mortalibus tangi posset intimaret.

Ite, inquit, nuntiate fratribus meis ut eant in Galilæam, ibi me videbunt. O mira pietas Salvatoris, mira benignitas! Quos ante passionem discipulos et aliquando etiam servos vocare consueverat, hos post resurrectionem fratres appellat, ut et ejusdem se humanitatis quam et habuerat habitum resurgendo resumpsisse monstraret, et illos quoque ad promerendam spectandamque in sua carne coronam immortalitatis, qua ipse jam præminabatur, erigeret. Sane quod se in Galilæa videndum a discipulis prædixit, et sicut sequentia sancti Evangelii declarant, exhibuit, etiam in hoc mystice et virtutem suæ resurrectionis et nostræ profectum vitæ spiritualis insinuat. Galilæa quippe *transmigratio facta* interpretatur; et bene in Galilæa videtur a discipulis qui jam de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna transmigraverat ad gloriam, ut victoriam resurrectionis non solum ostensione corporis et exhortatione sermonis, sed nomine quoque loci in quo appareret, et loqueretur eis commendaret. Sed et nos ipsi gaudium resurrectionis ejus ita solum tunc frui valemus, si nunc de corruptela vitiorum ad virtutum opera transmigrare satagimus. Unde curandum summopere, fratres mei, ut quia resurrectionis Domini et Salvatoris nostri tempus agnovimus quia ejus solemnia celebramus continuis bonorum operum profectibus, ad contemplandam ejus celsitudinem transmigramus. Quia nostræ resurrectionis tempus ignoramus, quod tamen futuram nullo modo ambigimus, et omni quidem et in hac præcipue nocte pro ejus expectatione vigiliis agamus, obsecremus misericordiam illius qui susceptam pro nobis humiliter mortem mox sublimiter superavit, ut nostræ nos tempore resurrectionis de morte ad vitam transmigrare concedat. Ro-

A genus cum qui *Pascha nostrum immolatus est Christus*, ut inchoata paschalis gaudii solemnitas nos digne peragere et per hæc contingere ad gaudia faciat sempiterna, præstante ipso Domino nostro Jesu Christo, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

IIOMILIA III.

IN DIE SANCTÆ PASCHÆ.

Lectio Epistolæ Pauli apostoli ad Corinthios.

Fratres, expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azymi. Etenim pascha nostrum immolatus est Christus.

Resurrectio Domini nostri Jesu Christi, fratres charissimi, fidem nostram roborat cum facta creditur, memoriamque ejus renovat cum solemniter celebratur. Denique cum ante annos plurimos Christus resurrexerit, non absurde dicimus quando anniversario reditu ista solemnitas præsentatur. Hodie Dominus resurrexit. Quod ergo annis omnibus iteratur cum omni devotione agere debemus, et quod semel factum est, fide necesse est ut teneamus. Illud factum est ut redimeremur, hoc institutum est ne oblivisceremur. Nam qui istum diem digne cupit celebrare, meminere debet quod apostolus Paulus ait in præsentis lectione: *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio sicut estis azymi.* Excludendum ergo omne fermentum peccati de cordibus nostris est ut pura mente et recta conscientia tanquam panes azymi efficiamur, ut recte Pascha Domini celebrare possimus. Verum si fermentum peccati et malitiæ in corde tenemus, non mereamur Pascha Domini celebrare, et ideo Apostolus ait: *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut azymi estis.* Azymi sumus, si alieni sumus ab omni conscriptione peccati. *Modicum enim fermentum, ut Apostolus ait, totam massam corrumpit;* et ideo expurgare et abicere debemus a nobis omne fermentum peccati ut frui tantæ Paschæ solemnitatis mereamur. Quia participes ergo nos facere sanctæ Paschæ Dominus voluit, oremus ut sacramenta ejus digne sumamus, ut jure benedictionem Domini consequi mereamur. Hæc est, charissimi, dies Dominicæ resurrectionis et nostræ initium redemptionis. Hæc est, inquam, dies quam fecit Dominus. Exsultemus in ea, hanc omnes voce consona, læto spiritu, corde contrito celebremus, et agamus spiritalem in psalmis et hymnis lætitiâ in memoriam passionis et resurrectionis Christi in spe futuræ vitæ. Ecce ista die, quando audivimus Alleluia, quodammodo lætatur spiritus noster, et jucunditate totus perfunditur: Alleluia namque *laus in excelsis Domino* dicitur. Quia nobis convenit ut devota mente omni tempore, die tamen isto præcipue laudem in excelsis Domino decantemus, id est, non solum ore, sed etiam opere perfecte Dominum nostrum voce et corde in laudibus exsultare studeamus, ut nos in cælesti vita per illum exsultare mereamur, qui cum Deo et Spiritu sancto vivit et regnat unus Deus per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IV.

ITEM IN DIE SANCTÆ PASCHÆ.

Lectio sancti Evangelii secundum Marcum.

Maria Magdalene et Maria Jacobi, et Salome emerant aromata ut venientes ungerent Jesum

Audistis, fratres charissimi, quod sanctæ mulieres quæ Dominum fuerant secutæ cum aromatibus, ad monumentum venerunt, et eum quem viventem dilexerant et jam mortuo humanitatis obsequuntur. Sed res gesta aliquid in sancta Ecclesia signat gerendum; sic quippe necesse est ut audiamus quæ facta sunt, quatenus cogitemus etiam quæ nobis sunt ex eorum imitatione facienda; et nos ergo in eo qui est mortuus credentes, si odore virtutum referti cum opinione bonorum operum Dominum quærimus, ad monumentam profecto illius cum aromatibus venimus. Illæ autem mulieres angelos vident quæ cum aromatibus venerunt, quia videlicet illæ mentes supernos cives aspiciunt, quæ cum virtutum odoribus ad Dominum per sancta desideria proficiscuntur. Notandum vero nobis est, quidnam sit quod in dextris sedere angelus cernitur. Quid namque per sinistram nisi vita præsens? Quid vero per dextram nisi perpetua vita signatur? Unde scriptum est: *Læva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me.* Quia igitur Redemptor noster jam presentis vitæ corruptionem transierat, qui nuntiare perennem ejus vitam venerat, in dextra sedebat; qui stola candida coopertus apparuit, quia festivitatis nostræ gaudia nuntiavit; candor etenim vestis splendorem nostræ denuntiat solemnitatis. Nostræ dicamus, an suæ? Sed ut fateamur verius, et suæ dicamus et nostræ. Illa quippe Redemptoris nostri resurrectio, et nostra festivitas fuit, quia nos ad immortalitatem reduxit, et angelorum festivitas existit, quia nos revocando ad cælestia eorum numerum implevit. In sua ergo ac nostra festivitate angelus in albis vestibus apparuit, quia dum nos per resurrectionem Dominicam ad superna reducimur, cælestis patriæ damna reparantur. Sed quid venientes feminas affatur audiamus.

Noliæ expavescere. Ac si aperte dicat: Paveant illi qui non amant adventum supernorum civium; pertimescant qui carnalibus desideriis pressi ad eorum se societatem pertingere posse desperant. Vos autem cur pertimescitis qui vestros concives videtis? Unde et Matthæus angelum apparuisse describens, ait:

Erat aspectus ejus sicut fulgur, et vestimenta ejus candida sicut nix. In fulgure etenim terror timoris est, in nive autem blandimentum candoris. Quia vero omnipotens Deus, et terribilis est peccatoribus et blandus justis, recte testis resurrectionis ejus angelus et in fulgure vultus et in candore habitus demonstratur, ut de ipsa sua specie et terreret reprobos et mulceret pios. Unde recte quoque populum per desertum gradientem columna ignis in nocte et columna nubis præibat in die. In igne

A etenim terror est, in nube autem visionis lene blandimentum. Dies vero justis, et nox accipitur vita peccatoris; unde et conversis peccatoribus Paulus dicit: *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* In die ergo per nubem columna monstrata est, et in nocte per ignem, qui omnipotens Deus et blandus justis et terribilis apparebit injustis: istos in judicio veniens per lenitatis mansuetudinem demulcet, illos vero per justitiæ distictionem terret. Sed jam quid angelus subjungat audiamus.

Jesum quæritis Nazarenum. Jesus Latino eloquio salutaris, id est *Salvator* interpretatur. At vero multi tunc Jesus dici poterant, non tamen substantialiter sed nuncupative; ideo et locus subjungitur, ut de quo Jesu dictum sit manifestetur, *Nazarenum.* Et causam protinus subdit, *crucifixum*; atque addit:

Surrexit non est hic. Non est hic dicitur per præsentiam carnis, qui tamen nusquam deerat per præsentiam majestatis.

Sed ite, d'cite discipulis ejus et Petro quia præcedet vos in Galilæam. Quærendum nobis est cur nominatis discipulis Petrus designetur ex nomine? Sed si hunc angelus nominatim non exprimeret, qui magistrum negaverat venire inter discipulos non auderet. Vocatur ergo ex nomine ne desperaret ex negatione. Quia in re considerandum nobis est cur omnipotens Deus eum quem cunctæ Ecclesiæ præferre disposuerat, ancillæ vocem pertimescere et seipsum negare permiserit. Quod nimirum magnæ actum pietatis dispensatione cognoscimus, ut is qui futurus erat pastor Ecclesiæ in sua culpa disceret qualiter aliis misereri debuisset. Prius itaque eum ostendit sibi, et tunc præposuit cæteris, ut ex sua infirmitate cognosceret quam misericorditer aliena infirma toleraret. Bene autem de Redemptore nostro dicitur:

Præcedet vos in Galilæam, ibi cum videbitis sicut dixit vobis. Galilæam namque *transmigratione facta* interpretatur; jam quippe Redemptor noster a passione ad resurrectionem, a morte ad vitam, a pœna ad gloriam, a corruptione ad incorruptionem transmigrarat, et prius post resurrectionem in Galilæa a discipulis videtur, quia resurrectionis ejus gloriam post læti videbimus, si modo a vitiis ad virtutum celsitudinem transmigramus. Qui ergo in sepulcro nuntiatur, in transmigratione ostenditur, quia is qui in mortificatione carnis ansœcitur, in transmigratione mentis videtur. Transmigremus ad virtutes a vitiis, ut Redemptorem nostrum in Galilæa videre mereamur. Adjuvet omnipotens Deus ad vitam desiderium nostrum, qui pro nobis in morte dedit unicum filium suum per eundem Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum eo vivit et regnat Deus in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA V.

FERIA II.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis stans Petrus in medio plebis dixit:

Viri fratres, vos scitis quod factum est verbum per universam Judæam, incipiens a Galilæa, post baptismum quod prædicavit Joannes, Jesum a Nazareth, etc.

Breviter omnia quæ in Symbolo continentur complexus est apostolus Petrus in lectione præsentis quam audistis, fratres charissimi, quod Jesus sit Christus, quod omnium sit Dominus. *Stans enim in medio plebis dixit: Viri fratres, vos scitis quod factum est verbum per universam Judæam, incipiens enim a Galilæa, post baptismum quod prædicavit Joannes, Jesum a Nazareth.* Totum hic pariter demonstratur, quod mundum Deo reconciliare missus sit Christus, quod Joannis voce est præco natus, quod Spiritu sancto perunctus, quod Deo inhabitante per miracula declaratus, quod crucifixus et a mortuis suscitatus suisque manifestatus, quod iudex sit omnium in fine venturus, quodque etiam per Ecclesiam suam per fidem totum sit orbem illuminaturus. Deinde subjungitur:

Quomodo unxit eum Deus Spiritu sancto et virtute. Unctus est ergo Jesus non oleo visibili, sed dono gratiæ spiritualis, quæ omnia pleniter continebat; quod visibili significatur unguento quo baptizatos ungit Ecclesia, dum per impositionem manus episcopi Spiritus septiformis invocatur; in qua similitudine super eum baptizatum Spiritus sanctus in specie columbæ descendit. Tunc Ecclesiam suam præfigurare dignatus est, in qua præcipue baptizati accipiunt Spiritum sanctum; tunc enim intelligendus est unctus cum *Verbum caro factum est*: id est, quod humana natura sine ullis præcedentibus honorum operum meritis Deo verbo est in utero virginis copulata, ut pariter divina et humana natura una esset persona, et ob hoc eum confitemur natum de Spiritu sancto et Maria Virgine. *Qui pertransiit bene faciendo ac sanando omnes oppressos a diabolo, quoniam Deus erat cum illo.* Id est, Pater cum Filio semper manere, melius est intelligere quam divinitatem Filii cum homine, quem assumpsit, cohabitantem significare, ne Christi personam geminaret et in errorem maximum incideret. Sequitur:

Et nos testes sumus omnium quæ fecit, in regione Judæorum et Jerusalem. Recte autem testes se esse testantur, qui per universum mundum missi sunt Evangelium, prædicare ut in psalmo legimus: *In omnem terram exiit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum.* Deus Pater duas in Christo operatur naturas: per unam quæ ei communis est cum Deo Patre, ex eo quod Deus est; per alteram qua ex Maria Virgine homo factus est. Per has duas naturas in uno Filio Dei Deus Pater duas facit resurrectiones humani generis, id est, animarum et corporum. Habent enim et animæ mortem suam in impietate atque peccatis, secundum quam mortem mortui sunt, de quibus idem Dominus ait: *Sine mortuos sepelire mortuos suos*; ut scilicet in anima mortui in corpore mortuos sepelirent. Mors est videlicet animæ quando Deus deserit eam

ob peccatorum magnitudinem; corporis est mors quando ab anima deseritur. Ab his duobus mortis generibus resuscitatorum duas dicimus resurrectiones. Nunc autem animarum in Ecclesia per Filium Dei, Verbum Dei, fit resurrectio, quando per gratiam Dei vivificatæ resurgent a morte iniquitatis; et hæc est prima resurrectio, quam qui habent, in secunda, quæ est corporum, feliciter resurgent in vitam æternam. Resurgent et impii unusquisque cum sua carne, ut cum diabolo et angelis ejus puniantur. Hoc certissime sciendum est, quod nemo nisi per indebitam misericordiam Dei liberabitur, et nemo nisi per debitum iudicium damnabitur. Tunc sancti sciunt plenius, quid boni ejus contulerit gratia, vel quid essent consecuti si divina eos gratuito munere non elegisset. Tunc erit ipse Deus sanctorum satietas, beatorum jucunditas, et omnia quæcunque ab eis honeste desiderari possunt, et vita, salus, et victus, et copia, et gloria, et honor, et pax, æterna beatitudo, et beata æternitas, cui sit honor et gloria nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

HOMLIA VI.

ITEM FERIA II.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, duo ex discipulis ibant in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Jerusalem nomine Emmaus, et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus quæ acciderant, etc.

In quotidiana vobis solemnitate laborantibus, fratres charissimi, pauca loquenda sunt, et fortasse hæc utilius proferunt, quia sæpe et alimenta quæ minus sufficiunt, avidius sumuntur. Lectionis ergo evangelicæ summatim sensum statui non per singula verba discurrere, ne dilectionem vestram valeat sermo prolixior expositionis onerare. Ecce audistis, fratres charissimi, quia duobus discipulis ambulantiibus, in via, non quidem credentibus, sed tamen de se loquentibus Dominus apparuit, sed eis speciem quam recognoscerent non ostendit. Hoc ergo egit foris Dominus in oculis corporis quod apud ipsos agebatur intus in oculis cordis. Ipsi namque apud semetipsos intus et amabant et dubitabant, eis autem Dominus foris et præsens aderat, et quid esset non ostendebat. De se ergo loquentibus præsentiam suam exhibuit, sed de se dubitantibus cognitionis suæ speciem abscondit. Verba quidem contulit, duritiam intellectus increpavit, Scripturæ sacra mysteria quæ de seipso erant aperuit, et tamen qui adhuc in eorum cordibus peregrinus erat a fide, ire se longius sinxit; fingere namque componere dicimus, unde et compositores luti *figulos* vocamus. Nihil ergo simplex veritas per duplicitatem fecit, sed talem se eis exhibuit in corpore, qualis apud illos erat in mente. Probandi autem erant sibi, qui eum etsi necdum ut Dominum diligerent, saltem ut peregrinum amare potuissent. Sed qui esse extranei a charitate non poterant, hi cum quibus veritas gradiebatur eum ad hospitium quasi peregrinum vocant. Cur autem dicimus *vocant*, cum illic scri-

ptum sit, et coegerunt eum. Ex quo nimirum exemplo colligitur qui [*Fortè*, quia] peregrini ad hospitium non solum invitandi sunt, sed etiam trahendi. Mensam ponunt, cibos offerunt, et quem in Scripturæ sacræ expositione non cognoverant, in panis fractione cognoscunt. Audiendo ergo præcepta Dei illuminati non sunt, faciendo illuminati sunt, quia scriptum est : *Non auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur.* Quisquis ergo vult audita intelligere, festinet ea quæ jam intelligere potuit opere implere. Ecce Dominus non est cognitus dum loqueretur, et dignatus est cognosci dum pascitur. Hospitalitatem ergo, charissimi fratres, diligite, charitatis opera amate, hinc enim per Paulum dicitur : *Charitus fraternitatis maneat in vobis, et hospitalitatem nolite oblivisci.* Per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis. Hinc Petrus ait : *Hospitales invicem sine murmurationibus.* Ipsa Veritas dicit : *Hospes fui, et suscepistis me.* Opinata res est valde et seniorum nostrorum nobis relatione tradita. Quidam pater familias cum tota domo sua magno hospitalitatis studio serviebat; cumque quotidie ad mensam suam peregrinos susciperet, quodam die peregrinus qui iam inter alios venit, ad mensam ductus est. Dumque paterfamilias ex humilitatis consuetudine aquam vellet in ejus manibus fundere, conversus urceum accepit, sed repente eum in cujus manibus aquam fundere volebat non invenit. Cumque hoc factum secum ipse miraretur, eadem nocte ei Dominus per visionem dixit : *Cæteris diebus me in membris meis, hesterno autem die me in memetipso suscepisti.* Ecce in iudicium veniens dicit : *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Ecce ante iudicium cum per membra suscipitur sua, susceptores suos etiam per semetipsum requirit, et tamen nos ad hospitalitatis gratiam pigri sumus. Pensate, fratres, quanta hospitalitatis virtus sit; ad mensas vestras Christum suscipite, ut vos ab eo suscipi ad convivia æterna valeatis; præbete modo peregrino Christo hospitium, ut vos in iudicio non quasi peregrinos nesciat, sed ut proprios recipiat ad regnum, ipse Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula. Amen.

HOMILIA VII.

FERIA III.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis, surgens Paulus, et manu silentium indicens ait : Viri fratres, filii generis Abraham, et qui in vobis timent Deum, etc.

Omnes quibus ista loquebatur apostolus, secundum carnem filii Abrahæ erant, sicut et ipsi de seipsis alio in loco dixerunt : *Semen Abrahæ sumus et nulli servivimus unquam; et iterum : Pater noster Abraham est. Et dixit illis : Scio quod filii Abrahæ estis.* Imitatione enim non filii Abrahæ erant illi quibus Dominus loquebatur : *Vos ex patre diabolo estis.* Unde ergo Judæi filii diaboli? Non nascendo, sed invitando. Vos, inquit Dominus, ex patre diabolo

A estis, et desideria patris vestri facere vultis. Ecce vult filii diaboli. Quæ sunt illius desideria? *Ille homicida erat ab initio, et vos queritis me occidere.* Ecce quomodo imitatione filii diaboli : nam et filii erant Abrahæ propter originem carnis quibus ista apostolus loquebatur, et filii imitationis propter castitatem timoris quibus specialiter dicebat : *Et qui in vobis timent Deum verbum salutis hujus missum est.* Illud utique de quo Isaias ait : *Verbum misit Dominus in Jacob, et cecidit in Israel, id est, misit Deus Filium suum, de quo Joannes ait : In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum.* Ad Jacob, id est, ad Judæos. Et venit ad Israel, hoc est ad gentium populum. Dei autem verbum, ipse est Dei Filius, quapropter cum eum Pater verbo [verbum] misit, a Patre et Verbo ejus factum est ut mitteretur. Ergo a Patre et Filio missus est idem Filius, qui verbum Patris est ipse Filius in ipso Dei Verbo, quod erat in principio apud Deum et Deus erat. In ipsa scilicet sapientia Dei erat, quo tempore Verbum caro fieret et habitaret in nobis; quia plenitudo temporis cum venisset, misit Deus Filium suum factum ex muliere, ut incarnatum Verbum hominibus appareret.

Qui enim habitabant in Jerusalem et principes ejus, ignorantes Jesum et voces prophetarum, quæ per omne sabbatum leguntur, etc. Hinc et in Actibus apostolorum scriptum est : *Moses enim a temporibus antiquis habet in singulis civitatibus, qui eum prædicent in synagogis.* In his testimoniis manifeste declaratur quia lectio legis vel prophetarum a Judæis sabbato semper in synagogis legebatur.

Cumque consummasset omnia quæ de eo scripta sunt. Hæc verba et Joannes hoc modo narrat dicens : *Postquam sciens Jesus quod omnia consummata sunt, ut consummaretur Scriptura dicit : Sitio, etc.* Peractis omnibus Jesus quæ ante suam mortem peragi oportebat, quando voluit et sicut voluit tradidit spiritum.

Deponentes eum de ligno. A Moyse in eremo æneus serpens ligno suspensus est, ut Dominus et in serpente mortuus, et in ære significaretur æternus. Unde licet ut judicaretur mortuus per humanitatem, et tamen esset quasi æneus per divinitatem. Quod respondendum est Judæis objicientibus testimonium illud : *Maledictus omnis qui pendit in ligno, maledictum esse hominem qui in ligno pendeat, sed noxium non innocentem; neque enim innocentia potest esse maledictum pænæ peccati.* Etenim si Mardochæus præparato ligno appensus, sententiam regis crudelitatis explesset, nunquid eum hi tunc dignum hac maledictione judicarent? Non omnino. Idcirco Dominus noster pendit in ligno ut nos a delicto quod in ligno fuerat perditionis admissum ligno appensus absolveret.

Posuerunt in monumentum. In monumento novo positus est Jesus, in quo nondum quisquam positus erat : sicut in virginis utero nemo ante illum, nemo post illum, conceptus est. Ita in hoc monu-

mento nemo ante illum, nemo post illum sepultus A est.

Deus vero suscitavit eum a mortuis. Radix amara crucis evanuit, flos vitæ cum fructibus surrexit in gloria. Hæc est virga Aaron quæ post siccitatem floruit. Virga enim post ariditatem virescens, Christus est post mortem resurgens, qui est flos virginum, coroua martyrum, gratia continentium.

Qui visus est per dies multos, id est per dies quadraginta, non tamen eis per omnes quadraginta illos dies continue apparuit, sed quoties voluit, quibus voluit, et quemadmodum voluit apparuit.

His qui simul ascenderunt cum eo de Galilæa in Hierusalem, etc. Salva historia videamus intelligentiam. Galilæa namque *transmigratio facta* interpretatur, Hierusalem *visio pacis*. Illi enim cum Domino B de Galilæa ascendunt in Hierusalem, qui prius hic vitiorum fomitem respuentes, ad virtutum culmina transmigrant. Illi scilicet cum Redemptore nostro a passione ad resurrectionem, a morte ad vitam, a pœna ad gloriam, a corruptione ad incorruptionem transmigrabunt, et in Hierusalem cœlesti quandoque Dominum læti videbunt, quando vitii derelictis ad virtutum celsitudinem transierint.

Et nos vobis annuntiamus eam quæ ad patres nostros repromissio facta est, etc. Abrahæ enim dictum, est : *In te benedicentur universæ cognationes terræ.* Jacob autem : *Et benedicentur in te et in semine tuo cunctæ tribus terræ* Quod Apostolus exponens ait : *Non dixit in seminibus, sed in semine tuo, quod est Christus.* Semen quidem Abrahæ Christus est, in cujus nomine fide omnibus terræ familiis, videlicet Judæis et Gentibus, est benedictio repromissa. Idem significat *Dabo vobis sancta fidelia David,* id est quæcunque David promisi, ea vobis fidelis sponsor implebo, Christum scilicet de ejus stirpe nasciturum, qui omnibus in se credentibus et mandata ejus rite custodientibus vitam in cœlis conferet sempiternam.

HOMILIA VIII.

ITEM FERIE III.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, stetit Jesus in medio discipulorum suorum, et dixit eis : Pax vobis : Ego sum, nolite timere, etc.

Hanc ostensionem Domini post resurrectionem et Joannes commemorat dicens : *Cum esset sero die illo una sabbatorum, et fores essent clausæ ubi erant discipuli congregati propter metum Judæorum, venit Jesus et stetit in medio, et dixit eis : Pax vobis.* Quid mirum si clausis januis post resurrectionem suam in æternum jam victurus intravit, qui moriturus veniens non aperto utero virginis exivit? Quod autem dicit Joannes non cum illis fuisse tunc apostolum Thomam, cum secundum Lucam duo illi quorum erat unus Cleophas regressi in Hierusalem invenerunt congregatos undecim, et eos qui cum ipsis erant procul dubio intelligendum quod inde Thomas exlerit antequam eis Dominus hæc loquentibus appareret.

Conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum videre. Quod hæretici Manichæi de Christo suspicantur et credunt quia non erat vera caro sed spiritus erat, hæc prima cogitatio surrexit in cordibus apostolorum; et illi quidem Manichæi nunquam credunt Jesum fuisse hominem, discipuli autem noverant hominem cum quo tanto tempore [tantum tempus] fuerant conversati. Sed posteaquam mortuum est quod noverant, quomodo crederent hoc potuisse resuscitari quod potuit mori? Apparuit ergo oculis ipsorum talis qualem illum noverant; et non credentes tertia die potuisse veram carnem de sepulcro surgere, putaverunt se spiritum videre. Error iste apostolorum secta est Manichæorum. Solent autem quando hæc illis objiciuntur ita respondere : B *Quid mali credimus, quia Christum Dominum credimus, spiritum fuisse credimus, carnem non credimus? Melior est spiritus quam caro. Quod melius est credimus, quod deterius est credere nolumus. Si nihil mali est in isto sermone, dimittat Jesus discipulos suos in isto errore. Quid mali crediderunt et discipuli? Christum spiritum crediderunt. Non enim putaverunt esse nullum, sed spiritum. Parvo morbo te putas periclitari? Audi sententiam medici.*

Et dixit eis : Quid turbati estis, et cogitationes ascendunt in corda vestra? Quales utique cogitationes, nisi falsæ, morbidæ, perniciosæ? Perdidisset enim Christus fructum passionis, si non esset veritas resurrectionis. Quid turbati estis, et cogitationes ascendunt in corda vestra? C Tanquam si bonus agricola diceret : Quod ibi plantavi, ibi inveniam, non spinas quas non plantavi. In cor vestrum descendit fides quia desuper est; cogitationes autem istæ non desuper descenderunt, sed in ipso corde sicut herba mala ascenderunt.

Videte manus meas et pedes, quia ipse ego sum, palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere. Resurrectionem suam certam et veram, et multis variis documentis persuadere dignatus est propter ædificandam fidem et fugandam de corde perfidiam, omnemque dubitationem de sua resurrectione tollendam. Parum fuit oculis se videndum præbere, si non præberet etiam manibus contractandum. Qui dum palpanda discipulis ossa carnemque præmonstret a parte statum veræ resurrectionis quæ et in se facta et in nobis est futura significat, quia non, sicut Eutychius Constantinopolitanæ urbis episcopus scripsit, corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, ventis aereque subtilius. In illa enim resurrectionis gloria erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritalis potentæ, sed palpabile per veritatem naturæ. Neque huic assertioni putetur apostoli sermo repugnare. Quia *caro et sanguis regnum Dei non possidebunt.* Hoc enim loco Apostolus carnis et sanguinis nomine non substantiam veri corporis, sed corruptionem mortalitatis significat. Sicut ipse consequenter exposuit dicens : *Neque corruptio incorruptelam possidebit.* Aliter namque caro in Scriptura

sacra juxta naturam, aliter juxta culpam; aliter A juxta corruptionem mortalitatis quæ ex culpa contigit appellatur. Juxta naturam quidem cum dictum est: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea, et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis.* Juxta culpam vero cum dicitur, *Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus adversus carnem;* juxta corruptibilitatem autem cum scriptum est: *Et memorati sunt quia caro sunt,* id est fragiles et moribundi. Hoc enim se carnis nomine designasse manifestat ipse psalmista qui protinus addit: *Spiritus vadens et non rediens.* Regnum itaque Dei caro non possidebit, id est, caro juxta culpam vel mortalitatem. Et tamen caro possidebit regnum Dei, id est, caro juxta naturam quam et Dominus post resurrectionem videndam palpandamque discipulis exhibuit. Et de qua beatus Job, cum gloriam resurrectionis describeret, ait: *Et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum.* Lege epistolam sancti Augustini ad Consentium, de corpore Domini post resurrectionem.

Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et pedes, non solum manus et pedes quibus indita clavorum claruere vestigia, sed attestante Joanne, etiam latus quod lancea perforatum fuerat ostendit: ut videlicet, ostensa vulnerum suorum cicatrice, dubietatis atque infidelitatis eorum vulnus sanaret. Verum quomodo post resurrectionem clavorum vel lanceæ loca patiendo discipulorum dignatus est, fidem spemque roborare, ita in die judicii, et eadem suæ passionis indicia, et ipsam pariter crucem monstrando venturus est impietatem superborum infidelitatemque confundere: scilicet et ut ipsum se esse qui ab impiis et pro impiis mortuus est cunctis palam angelis et hominibus ostendat, videantque ut scriptum est: *In quem pupugerunt, et plangent se super eum omnes tribus terræ.* Sane notandum quod solent in hoc loco gentiles calumniam struere et fidem speratæ a nobis resurrectionis stulta garrulitate deridere. Si enim ipse Deus vester, inquit, nec sibi inflictæ a Judæis vulnera curare prævaluit, sed cicatricum vestigia cælo secum, ut dicitis, invexit, qua temeritate putatis eum vestra de pulvere membra ad integrum esse restauraturum? Quibus respondendum, quia Dominus noster, qui suam perpetua jam immortalitate glorificatam de sepulcro carnem resuscitare quando voluit, et quomodo voluit potuit, etiam qualem voluit suscitavit. Neque enim consequens est ut qui majora fecisse probatur, minora facere nequiverit; sed certe dispensationis gratia qui majus fecit minus facere supersedit, hoc est qui mortis regna destruxit signa mortis obliterare noluit. Primo videlicet ut per hæc discipulis fidem suæ resurrectionis astrueret; deinde ut Patri pro nobis supplicans, quale genus mortis pro mortalium vita pertulerit semper ostendat; tertio ut sua morte redemptis quam misericorditer sint adjuti propositis semper ejusdem mortis innovet indicia, ideoque misericordias Domini in æternum cantare non cessent, sed dicant qui redempti sunt a Domino:

Quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus. Postremo ut etiam perfidis in judicio quam juste damnentur ostensa inter alia, flagitia etiam vulnerum quæ ab iis suscepit cicatrice denuntiet. Veluti si miles aliquis fortissimus, jubente suo rege pro totius gentis salute, singulari certamine desudans, multis quidem vulneribus exceptis, hostem tamen interficiat, spolia ejus diripiat, victoriam suæ genti reportet, et interrogatus a medico cui curandus committitur, hanc velit curari ut nec vestigia vulnerum ulla resideant, an magis ita ut cicatrices quidem remaneant, deformitas vero prorsus omnis et fœditas absit, respondeat sæpius ita se velle sanari ut toto salutis decorisque pristini statu recuperato, perpetua secum tanti circumferat signa triumphi: sic profecto Dominus perpetis ob signum victoriæ non excepta pro nobis vulnera passionis, sed ipsorum cicatrices cælo inferre quam abolere maluit. Nec tamen ex his quidpiam fidei nostræ resurrectionis præjudicat, de qua veraci promissione prædicatur: *Et capillus de capite vestro non peribit.* Adhuc autem non credentibus et mirantibus præ gaudio dixit:

Habetis hic aliquid quod manducetur? Ad insinuandam resurrectionis suæ veritatem, non solum tangi a discipulis, sed etiam convesci cum illis dignatur. Non quidem quasi post resurrectionem cibo indigens, nec quasi nos in resurrectione cibis egere significans, sed ut eo modo naturam corporis resurgentis astrueret, ne illud non corpus sed spiritum esse arbitrarentur, et sibi non solide sed imaginalliter apparere, manducavit potestate non necessitate. Aliter enim absorbet aquam terra sitiens, aliter solis radius candens; illa indigentia, iste potentia.

At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis; et cum manducasset coram eis, sumens reliquias dedit eis. Quid significare credimus piscem assum? nisi ipsum mediatorem Dei et hominum passum. Ipse enim latere dignatus est in aquis generis humani, capi voluit laqueo mortis nostræ, et quasi tribulatione assatus est tempore passionis suæ. Sed qui piscis et assus fieri dignatus est in passione, favus mellis nobis exstitit in resurrectione; et qui in pisce asso figurari voluit tribulationem passionis suæ in favo mellis utranque naturam exprimere voluit personæ suæ: favus quippe mel in cera est; mel vero in cera est divinitas in humanitate. Sic autem sua Redemptor indicat ut imitationis viam nobis sequentibus sternat. Ecce enim in cibo suo pisci asso conjungere favum voluit, quia videlicet illos in suo corpore ad æternam quietem suscipit, qui cum hic tribulationes pro Deo sentiunt ab amore internæ dulcedinis non recedunt. Cum asso pisce favus sumitur, quia qui hic afflictionem pro veritate suscipiunt, illic dulcedine vera satiantur.

Et dixit ad illos: Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, id est, cum adhuc essem in carne mortali, in qua estis et vos. Tunc enim in eadem carne, sed illis in eadem mor-

talitate non erat. Et cum illis quidem, posteaquam surrexit, fuit quadraginta diebus exhibitione corporalis presentiae, sed non cum illis fuit consortio instruitatis humanae.

Quomodo necesse est impleri omnia, quae scripta sunt in lege Moysi et prophetis, et psalmis de me. Vide quomodo tulit omnes ambiguitates: visus est, tactus est, manducavit; ipse certe erat. Tamen ne in aliquo sensus humanos ludificasse videretur, misit manus ad Scripturas. Dicant pagani quidquid volunt: Magus fuit, potuit se sic ostendere. Nunquid magus antequam natus, potuit se sic prophetare? Date Scripturas, quia quod videtis ante provisum est, quod cernitis ante praedictum est. *Audi, filia, et ride*; audi praedicta, vide completa. *Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent Scripturas, et dixit eis: Quomodo sic scriptum est, et sic oportebat Christum pati et resurgere a mortuis die tertia.* Praebet se videndum oculis, praebet manibus contrectandum. Parum est; legis commemorat Scripturas; et hoc parum est: aperit sensum ut quod legis intelligas. Deinde commendatam sui corporis veritatem, commendat Ecclesiae unitati.

Et praedicari in nomine ejus poenitentiam in remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Hierosolymis. Non latet pravitas haereticorum: de angulo toto terrarum orbe Ecclesia diffusa est. Omnes gentes habent Ecclesiam. Nemo nos fallat, ipsa est vera, ipsa est catholica; coepit ab Hierosolymis, pervenit ad nos, et ibi est, et hic. Non enim ut huc veniret inde discessit: crevit, non migravit. Et merito sic scriptum est inter caetera Dominicae pietatis sacramenta, et sic oportebat ut ministri sermonis qui in nomine Christi crucifixi et resuscitati a mortuis poenitentiam erant et remissionem peccatorum in omnes gentes praedicaturi, ab Hierosolymis inciperent. Non solum quia credita sunt illis eloquia Domini, quia eorum adoptio est filiorum, et gloria, et testamenta, et legislatio, et obsequium et promissa; quia eorum patres et ex his Christus secundum carnem qui est super omnia Deus benedictus in saecula, verum etiam ut gentes quae variis erant erroribus et facinoribus implicatae, hoc maxime divinae pietatis iudicium ad spem impetrandae veniae provocaret. Quod eis quoque qui Filium Dei crucifixerunt, non tantum veniam reatus a Patre, sed et vitae aeternae gaudium viderent esse donatum; quia misericors et miserator est Dominus, patiens et multum misericors, qui vult omnes homines salvos esse, et ad agnitionem veritatis pervenire, cui est honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA IX.

FERIA IV.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis: Aperiens Petrus os suum dixit: Viri Israelitae et qui timetis Dominum, audite, etc.

Notandum quod viros de genere Israel, et timentes Dominum ad audiendum Domini provocat verbum. Viri enim dicuntur a viribus, qui nesciunt tolerando deficere, aut in prosperis aliqua se elatione

A *jactare, sed animo stabili desixi et caelestium rerum contemplatione firmati, manent semper impavidi. Qui timetis Dominum, inquit, audite, id est, qui reverentiam habetis nominis ejus; quia ejus verba non meretur audire, nisi qui cognoscitur et timere. Timor autem Domini quia justus et rectus est, auditum renovat, amorem tribuit, ardorem charitatis inflammat.*

Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob, Deus patrum nostrorum. Poterat dicere Deus Abraham, Isaac, Jacob; sed ter nominat Deum Abraham, Deum Isaac, Deum Jacob, ut tu intelligas Patrem et Filium et Spiritum sanctum, et ne tibi scandalum terra Dei nominatio generaret addit, *Deus patrum nostrorum.* Prudenter enim personas distinxit, et naturam univit.

B *Glorificavit Filium suum Jesum.* Glorificavit Filium suum, quando post resurrectionem nimis mirabilem totius mundi credulitatem Deus eum in eo quod homo factus est habere concessit. Glorificavit eum gloria resurrectionis, glorificavit gloria ascensionis, et glorificavit gloria suae dextrae sessionis.

Quem vos quidem tradidistis. Hinc enim respondit Pilatus Domino dicens: Nunquid ego sum Judaeus? Gens tua et pontifices tradiderunt te mihi. Tradiderunt enim Dominum sacerdotes per invidiam. Tradidit semetipsum Filius pro nostra dilectione. Deatre enim ait Apostolus: *Qui proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum.* De Filio autem: *Qui dilexit et tradidit semetipsum pro nobis.*

C *Et negastis ante faciem Pilati, dicentes, Crucifige talem, nos non habemus regem nisi Caesarem. Nos legem habemus et secundum legem debet mori quia Filium Dei se fecit.*

Judicante illo dimitti. Querebat, enim ait Evangelium, Pilatus opportunitatem ut dimitteret Jesum, dicens: Ego non invenio in eo causam; sed neque Herodes. Pilatus mittit ad Herodem; Herodes remittit ad Pilatum. Inter duas impieates discurrit pietas, et tamen impietas pietatem non potest condemnare: praesens est reus, et non invenitur reatus. Tradidistis mihi hunc hominem, inquit, quasi avertentem populum, et ecce coram vobis interrogans nullam invenio in eo causam in his quibus eum accusatis. Dicitis quod praecipiat tributa non solvi Caesari: comprobavi falsum esse quod objicistis.

D *hunc contra legem dicitis: probavi eum non destruere legem sed implere. Omnia quae objecistis in diversum inventa sunt. Et petistis virum homicidam donari vobis. Erat autem, ait Evangelium, qui dicebatur Barabbas vincitus, qui in seditione fecerat homicidium. Barabbas enim filius patris nostri interpretatur; significat diabolus, qui multas seditiones in toto concitat orbe, et homicidia scilicet et adulteria, et omnia crimina, qui statim ut Jesus crucifixus est Barabbas iste dimissus suffocet populum Judaeorum.*

Auctorem vero vitae interfecistis, etc. Illum qui plasmavit hominem de limo terrae et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitae, et factus est homo in animam viventem. Illum qui dixit: Ego sum via, et veritas et

vita; et de quo Joannes ait : *Hic est verus Deus et A* vita aeterna.

Et nunc, fratres, scio quia per ignorantiam fecistis. Si enim cognovissent, ait Apostolus, nunquam Dominum glorie crucifixissent.

Deus autem qui prænuntiavit per os prophetarum pati Christum suum, implevit sic, etc. Hinc et ipse Deus Cleophae et alii discipulo ait : *O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt propheta! nonne hæc oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a Moysæ et omnibus prophetis interpretabatur illis de omnibus Scripturis quæ de seipso erant.* Si enim Moysæ et omnes prophetae Christum locuti sunt, et hunc per angustiam passionis in gloriam suam intraturum, qua ratione se gloriantur esse Christianos, qui juxta virium suarum modulum neque Scripturas qualiter ad Christum pertineant investigare, neque ad gloriam quam cum Christo habere cupiunt per passiones tribulationum desiderant attingere, cum manifeste Scriptura dicat illos beatos qui in lege Domini meditantur die ac nocte, et timentes Deum ambulat in viis ejus. Illis enim labor suus proficiet ad æternam salutem quando post finem istius vite ad æternam perventuri sunt requiem, præstante ipso Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA X.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore : Manifestavit se Jesus ad mare C Tiberiadis. Manifestavit autem sic : Erant autem simul! Petrus et Thomas, qui dicitur Didymus et Nathanael qui erat a Cana Galilææ, et filii Zebedæi, et alii ex discipulis ejus duo. Dicit eis Simon Petrus : Vado piscari. Dicunt ei : Venimus et nos tecum. Et exierunt et ascenderunt in navem ; et illa nocte nihil ceperunt, etc.

Quæri potest cur Petrus, qui piscator ante conversionem fuit, post conversionem ad piscationem redit, cum Veritas dicat : *Nemo mittens manum suam in aratrum, et aspiciens retro, aptus est regno Dei?* Cur repetit quod dereliquit? Sed si virtus discretionis impenditur, citius videtur quia nimirum negotium quod ante conversionem sine peccato exstitit, hoc etiam post conversionem culpa repetere non fuit. Nam piscatorem Petrum, Matthæum vero telonarium scimus; et post conversionem suam ad piscationem Petrus rediit, Matthæus vero ad telonei negotium non rediit : quia aliud est victum per piscationem quærere, aliud telonei lucris exercitia augere. Sunt enim pleraque negotia quæ sine peccatis exhiberi aut vix aut nullatenus possunt. Quæ ergo ad peccatum implicant, ad hæc necesse est ut post conversionem animus non recurat.

Mane autem jam facta stetit Jesus in littore; non tamen cognoverunt discipuli quia Jesus est. Dicit ergo eis Jesus : Pueri, nunquid palmentarium habetis? Responderunt ei : Non. Quæri potest cur discipulis in mari laborantibus post resurrectionem Dominus in

littore stetit, qui ante resurrectionem suam coram discipulis in fluctibus maris ambulavit? Cujus rei ratio festine cognoscitur, si ipsa quæ tunc inerat causa pensetur. Quid enim mare nisi præsens sæculum significat? quod se causarum tumultu et undis vitæ corruptibilis illidit. Quid per soliditatem littoris, nisi illa perpetuitas quietis æternæ figuratur? Quia igitur discipuli adhuc fluctibus mortalis vitæ inerant, in mari laborabant; quia vero Redemptor noster jam corruptionem carnis excesserat, post resurrectionem suam in littore stabat, ac si ipsum resurrectionis suæ mysterium rebus discipulis loqueretur dicens : Jam vobis in mari non appareo, quia vobiscum in perturbationis fluctibus non sum. Facta est autem discipulis piscationis magna difficultas, ut magistro veniente B fieret admirationis magna sublimitas. Qui protinus dixit eis : *Mittite in dextram navigii rete, et invenietis.* Bis in sancto Evangelio legitur, quia Dominus jussit, ut ad piscandum retia mitterentur, ante passionem videlicet et post passionem. Sed priusquam Redemptor noster pateretur et resurgeret, mitti quidem rete ad piscandum jubet, sed utrum in dextram an in sinistram mitti debuisset, non jubetur. Post resurrectionem vero discipulis apparens mitti rete in dextram jubet. In illa piscatione tanti capti sunt, ut retia rumpentur; in ista autem et multi capti sunt, et retia rupta non sunt. Quis vero nesciat bonos dextra et malos sinistra figurari. Illa ergo piscatio in qua specialiter in quam partem mitti debeat rete non jubetur, præsentem Ecclesiam designavit quæ bonos simul ac malos colligit, nec eligit quos trahat, quia et quos eligere possit ignorat. Hæc autem piscatio post Domini resurrectionem facta in solam dexteram missa est, quia ad videndam claritatis ejus gloriam sola electorum Ecclesia pertingit, quæ de sinistro opere nil habebit. In illa piscatione præ multitudine piscium rete rumpitur, quia nunc ad confessionem fidei etiam cum electis reprobi tanti intrant, qui ipsam quoque Ecclesiam hæresibus sciundant. In ista vero piscatione et multi pisces et magni capiuntur, et rete non rumpitur, quia sancta electorum Ecclesia in continua auctoris sui pace requiescens nullis jam dissensionibus dilaniatur.

Miserunt ergo rete, et jam non valebant illud trahere a multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat Jesus Petro : Dominus est. Simon Petrus cum audisset quod Dominus est, tunica succinxit se; erat enim nudus; et misit se in mare. Alii autem discipuli navigio venerunt. Non enim erant longe a terra, sed quasi cubitis ducentis trahentes rete piscium.

Ut ergo descenderunt in terram, viderunt prunas positas et piscem superpositum et panem. Ubi non est intelligendum etiam panem fuisse superpositum prunis, sed tantum subaudiendum *viderunt* : lidem viderunt prunas positas, et piscem superpositum viderunt, et panem viderunt. Vel ita potius viderunt prunas positas, et piscem superpositum viderunt et panem.

Dixit eis Jesus : Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit Simon Petrus, et traxit rete in

terram. Captis autem tam magnis piscibus, ascendit A Simon Petrus, et traxit rete in terram. Jam credo quod vestra charitas advertit quid est quod Petrus ad terram trahit. Ipsi quippe sancta Ecclesia est commissa, ipsi specialiter dicitur: *Simon Joannis, amas me? Pasce oves meas.* Quod ergo postmodum aperitur, hoc nunc signatur in opere. Quia igitur prædicator nos a mundi hujus fluctibus separat nimirum necesse est, ut rete plenum piscibus Petrus ad terram ducat. Ipse enim pisces ad soliditatem littoris pertrahit, qui sanctæ prædicationis voce stabilitatem æternæ patriæ fidelibus ostendit. Hoc egit verbis, hoc epistolis, hoc agit quotidie miraculorum signis. Quoties per eum ad amorem quietis æternæ convertimur, quoties a terrenarum rerum tumultibus separamur, quid aliud quam intra rete fidei pisces ad littus trahimur?

Plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus.

A magno mysterio numerus non vacat, sed intentos vos tanti mysterii profunditas exspectat, neque enim quantitati summam solenter evangelista exprimeret, nisi hanc sacramento plenam esse judicasset. Scitis namque quod in Testamento Veteri omnis operatio per decalogi mandata præcipitur. In Novo autem ejusdem operationis virtus per septiformem gratiam sancti Spiritus multiplicatis fidelibus datur, quem propheta denuntians dicit: *Spiritus sapientiæ et intellectus, Spiritus consilii et fortitudinis, Spiritus scientiæ et pietatis, et Spiritus timoris Domini.* Sed ille in hoc Spiritu operationem percipit qui fidem Trinitatis agnoscit, ut et Patrem et Filium et eundem Spiritum sanctum, unius virtutis credat, unius C substantiæ esse fateatur. Quia igitur septem quæ superius diximus per Novum Testamentum latius data sunt, decem vero per Veteris Testamenti præcepta, omnis nostra virtus et operatio per decem et septem potest plene comprehendi. Ducamus ergo per trigonum decem et septem et veniunt quinquaginta et unum, qui profecto numerus a magno mysterio non vacat, quia jam in Testamento Veteri legimus, quod annus quinquagesimus Jubilæus vocari jussus est, in quo videlicet cunctus populus ab omni opere requiesceret, sed vera requies in unitate est: dividi quippe unum non potest. Ubi enim scissura divisionis est, vera requies non est. Ducamus per trigonum quinquaginta et unum et fiunt centum et quinquaginta tres. Quia igitur et omnis operatio nostra et virtus D in fide Trinitatis exhibita ad requiem tendit, septem et decem ter ducimus ut ad quinquaginta et unum venire debeamus. Et vera nostra requies tunc est, cum ipsam jam claritatem Trinitatis agnoscimus, quam in unitate divinitatis esse certam tenemus. Quinquaginta et unum ter ducimus, et electorum summam in superna patria quasi centum quinquaginta trium piscium numerum tenemus. Post resurrectionem vero Domini missum rete, dignum fuit ut tot pisces caperet, quot solummodo electos dignos supernæ patriæ designaret. Est quoque alia supputatio hujus septenarii et denarii numeri. Nam si ab uno omnes numeros computes usque ad decem et septem,

hoc modo: Unum duo tres sunt; adde tres, fiunt sex; his adijunge quatuor, fiunt decem; his quinque, et habebis quindecim; et sic crescentibus numeris et multiplicatis usque ad decem et septem, fit omnium numerorum summa istorum qui multiplicatur ab uno usque ad decem et septem centum quinquaginta tres. Quæ computata superiori significatione, id est legis in denario, et gratiæ in septenario satis congruenter conveniet. Sed plura sunt inde considerare admiratione digna, quæ hujus temporis angustia prohibet nos omnia dicere.

Et cum tanti essent non est scissum rete. Adjecit evangelista rem necessariam dicens: *Et cum tanti essent;* sive tam magno, sicut superius dictum, plenum magnis piscibus; *non est scissum rete:* id est magni erant, sed inter eos hæreses non erant, et ideo magis hæreses non erant, quia magni erant.

Dicit eis Jesus: Venite, prandete. Et nemo audebat discumbentium eum interrogare: Tu quis es? Sensus ergo hic est: Tanta erat evidentia veritatis quia Jesus illis discipulis apparebat ut eorum non solum negare, sed ne dubitare quidem ullus auderet, quoniam si quisquam dubitaret utique interrogare deberet. Sic ergo dictum est:

Nemo audebat interrogare: Tu quis es? Ac si diceretur: *Nemo audebat dubitare quod ipse esset.*

Et venit Jesus, et accepit panem, et dabat eis, et piscem similiter. Notandum quoque quod ultimum convivium Dominus cum septem discipulis habuisse describitur. Petrus namque et Thomas, Nathanael et filii Zebedæi et alii ex discipulis ejus duo in eo fuisse memorantur. Cur cum septem discipulis ultimum convivium celebrat, nisi quia eos tantummodo qui septiformi gratia sancti Spiritus pleni sunt futuros secum in æterna refectione denuntiat? Septem quoque diebus omne hoc tempus evolvitur et sæpe septenario numero perfectio designatur. Illi ergo ultimo convivio de præsentia veritatis epulantur, qui nunc perfectionis studio terrena transcendunt, quos mundi amor non alligat, quibus etsi utcumque per tentamenta obstrepit, cepta tamen eorum desideria non retundit. De hoc extremo convivio alias per Joannem dicitur: *Beati qui ad cœnam nuptialem agni vocati sunt.* Idcirco enim non ad prandium sed ad cœnam vocatos narrat, quia nimirum in fine diei convivium cœna est. Qui ergo finito vitæ præsentis tempore ad refectionem supernæ contemplationis veniunt, non ad agni prandium, sed ad cœnam vocantur. Quæ videlicet cœna hoc ultimo convivio exprimitur. Ubi cum Jesu septem discipuli adesse memorantur, quia illos ut diximus tunc in æterna refectione recipiet, qui pleni nunc septiformis gratiæ in amore Spiritus anhelant, quid est quod Redemptor noster piscem assum post resurrectionem manducavit, et in alio Evangelio dicitur cum pisce asso favum mellis, in isto vero panem cum pisce? Quid enim piscis assus significat, nisi Christum passum? Quid favus mellis, nisi divinitatis dulceamen? Piscis est quia ipse latere dignatus in aquis humani generis est. Capi voluit

laqueo mortis nostræ, et quasi tribulatione assatus est tempore passionis suæ. Sed qui piscis assus fieri dignatus est in passione favus mellis nobis exstitit in resurrectione. An qui in pisce asso figurari voluit tribulationem passionis suæ, in favo mellis utramque naturam exprimere voluit personæ suæ; favus quippe mel in cera est divinitas in humanitate: quod ab hac quoque lectione non discrepat, nam pisces comedit et panem. Qui enim assari ut piscis potuit ex humanitate, pane nos reficit ex divinitate, qui ait: *Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi*. Assum vero pisces comedit et panem, ut ipso suo cibo nobis ostenderet quia et passionem ex nostra humanitate perulit, et resurrectionem nostram ex sua divinitate procuravit. Hoc jam tertio manifestatus est discipulis suis cum surrexisset a mortuis. Hoc non ad ipsas demonstrationes, sed ad dies referre debemus, id est, primo die cum resurrexit et post dies octo quando discipulus Thomas eum vidit et credidit, et hoc die quando hoc de piscibus fecit. Post quot autem dies id fecerit hic dictum non est: nam ipse primo die non semel visus est; sic evangelistarum omnium testimonia collata demonstrant, sed, sicut dictum est, secundum dies numerandæ sunt manifestationes ejus, ut ista sit tertia.

HOMILIA XI.

FERIA V.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis, angelus Domini locutus est ad Philippum dicens: Surge et vade contra meridianum, et reliqua.

Bene in meridie quæritur, et invenitur, et abluitur ille qui devotione pectoris ardens velut quædam gentium primitiæ Deo meruit consecrari, in quo spiritaliter illud Psalmistæ completum est: *Æthiopia præveniet manus Deo*.

Ad viam quæ descendit ab Hierusalem in Gazam; hæc est deserta. Et surgens abiit. Non via sed Gaza deserta dicitur. Vetus enim illa Gaza quæ terminus quondam erat Chananzorum juxta Ægyptum ad solum usque destructa, et alia pro illa alio loco est constructa. Quæ allegorice gentium plebem designat olim a Dei cultura desertam, neque prophetarum ullius prædicationibus excultam. Via vero quæ ad eandem ab Hierosolymis descendens fontem salutis apernit Dominus Jesus Christus est qui ait: *Ego sum via et veritas et vita*; quia superna Hierusalem ad nostra infirma descendit, baptismatis unda dealbavit, nostrique reatus crimina delevit.

Ecce vir Æthiops eunuchus potens. Pro virtute et integritate mentis vir appellatur; nec immerito, qui tantum studium in Scripturis habebat, ut eas etiam in via legere non cessaret, tantumque amoris in religione gerebat ut aula regia derelicta de ultimis mundi partibus veniret ad templum Domini. Unde juxta mercedem dum quærit interpretem lectionis, Christum quem quærebat invenit, plusque, ut Hieronymus ait, in deserto fonte Ecclesiæ quam in auro Synagoga templo reperit. Ibi enim quod Jere-

mias admirando proloquitur: *Mutavit Æthiops pellem suam*: id est sorde peccatorum abluta de lavacro Jesu dealbatus ascendit.

Candacis reginæ Æthiopum. Et in Regum libro legimus quia regina Austri venit a sinibus terræ audire sapientiam Salomonis. Moris quippe fuit illi nationi semper a feminis regi easque Candaces appellare. Regina Æthiopum, thesaurarium præmittens in Hierusalem, gentium designat Ecclesiam, virtutum fideique Domino dona laturam. Sed et nominis etymologia convenit. Potest enim Candacis ex Hebræo commutata interpretari; ipsa quippe est cui in psalmo pro his qui commutabantur in Scriptura dicitur: *Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui, etc.* Dixit autem Spiritus Philippo:

Accede et adijunge te ad currum istum. Accurrens autem Philippus audivit illum legentem Isaiam prophetam, et dixit: Putasne intelligis quæ legis? Qui ait: Et quomodo possum, nisi aliquis ostenderit mihi? Rogavitque Philippum ut ascenderet et sederet secum. Locus autem Scripturæ hic erat quem legebat. In corde Spiritus Philippo loquebatur. Spiritui enim Domini quasi quædam nobis verba facere est occulta vi et quæ agenda sunt intimare.

Tanquam ovis ad occisionem ductus est. Sicut ovis, cum ducitur ad victimam, non repugnat, sic ille propria passus est voluntate; vel altiori intellectu sicut agnus in pascha immolari solebat, sic pascha nostrum immolatus est Christus.

Et sicut agnus coram tondente se sine voce. Non solum nos sanguine redemit, sed et lanis operuit, ut algentes in fidelitate sua veste calefaceret, et audiremus Apostolum nobis loquentem. *Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis.*

Sic non aperuit os suum, cum in passione sua Pilato et pontificibus pauca, Herodi nulla respondere volebat.

In humilitate judicium ejus sublatum est. Quia iudex omnium iudicii reperit veritatem, sed absque ulla culpa seditione Judæorum et Pilati voce damnatus est.

Generationem ejus quis enarrabit? Aut de divinitate ejus accipiendum est, quod impossibile sit divinæ nativitatis nosse mysteria de qua Pater loquitur: *Ante luciferum genui te*; aut de partu virginis, quod difficulter possit exponi. Cujus rationem Mariæ quærenti per angelum dicitur: *Spiritus sanctus superveniet in te*; ut vel ab angelo vel evangelista tantum nativitatis ejus sacramenta dicantur, cujus narratorem rarissimus est.

Quomodo tolletur a terra vita ejus? ut nequaquam in terra, sed in cælo viveret. Hoc testimonium, cum in Actibus apostolorum reginæ Candacis eunuchus rheda verberetur, et legens non intelligeret, interpretante Philippo super passione et nomine Salvatoris intellexit, et statim baptizatus in agni sanguine quem legebat, vir meruit appellari et Apostolus genti Æthiopum missus est

Qui igitur oblatas est Pilato quia ipse voluit, et non respondit ut patibulum pro nobis damnatus subiret. Ac si diceret: Ipse sicut ovis ad occisionem ductus est, et quasi agnus coram tondente obmutuit; etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Quem Joannes Baptista monstrabat dicens: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*. Qui et in Apocalypsi Joannis evangelistæ agnus occisus sæpe monstratur, quod de se ipso loquitur in Jeremia: *Ego autem sicut agnus innocens et ductus ad victimam nesciebam*. Cum enim nesciret peccatum, pro nobis peccatum factus est, et sicut agnus cum ducitur ad victimam non repugnat, sic ille passus est voluntate ut destrueret eum qui habebat mortis imperium, humilians se usque ad mortem, et mortem crucis. Ille agnus est in cuius typo immolabatur agnus, cuius cruor litus in postibus exterminatorem fugabat Ægypti, qui non solum sanguine suo nos redemit, sed et lanis operuit ut algentes in fidelitate sua veste calefaceret, et audiremus Apostolum loquentem nobis: *Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis*; et in alio loco: *Induimini Christo Jesu*. Quo loque sequitur:

De angustia et de iudicio sublatus est, sive ut Septuaginta transtulerunt: In humilitate iudicium ejus sublatus est, illud significat quod de tribulatione atque iudicio ad Patrem victor ascenderit, sive quod iudex omnium iudicii non reperit veritatem, sed absque ulla culpa seditione Judæorum et Pilati voce damnatus sit, ut admiraretur propheta quod omnium Deus se tradiderit passioni; de quo Paulus loquitur: Si enim credidissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixerunt. Sequitur:

*Generationem ejus quis enarrabit? Quod dupliciter intelligitur. Aut enim de divinitate ejus accipiendum est, quod impossibile sit divinæ nativitatis nosse mysteria: de qua ipse loquitur in Proverbiis: Ante omnes colles generavit me, juxta illud quod alibi legimus: Quis cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? id est, nullus; aut de partu virginis, quod difficulter possit exponi. Deinde cum Mariæ diceretur ab angelo, *Concipies et paries filium*, illa respondit: *Unde mihi hoc, quæ virum non cognovi? Cui rursus angelus: Spiritus, inquit, sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi; ut vel ab angelo, vel ab evangelista tantum nativitatis ejus sacramentum dicatur, cuius narrator rarissimus est. Aperiens autem Philippus os suum, et incipiens ab hac Scriptura, evangelizabat illi Jesum*. Philippus interpretatur *os lampadis*; pulcherque est sensus quod os lampadis suum aperiret os dum obscura prophetiæ in scientiæ lucem proferret: quamvis et juxta historiam possit ista circumlocutio designare aliquando longiorem futurum tunc esse ejus sermonem. Et dum irent per viam, venerunt ad quamdam aquam. Est hodie Bethsur, sive Bethsoro, vicus in tribu Juda euntibus ab Helia Chebron vicesimo lapide. Juxta quem fons ad radicem montis ebulliens ab eadem qua gignitur sorbetur humo. Apostolorum Acta refe-*

runt in hujus viculi fonte eunuchum a Philippo fuisse baptizatum. Nam est Helia Bethsur in tribu Juda mille passus distans ab Heliotripoli. *Et ait eunuchus: Ecce aqua, quis prohibet me baptizari? Et jussit stare currum; et descenderunt uterque in aquam Philippus et eunuchus, et baptizavit eum*. O mira doctoris virtus! Erat in vehiculo eunuchus, sacras litteras legebat, sed de quo legeret ignorabat; sed tamen eum quem in libro nesciens legebat pia mente scire cupiebat. Venit Philippus philosophus, ostendit ei Jesum qui clausus latebat. Et secundum aliam traditionem dixit Philippus eunuchus: *Si credis ex toto corde tuo, salvus eris*. Et respondit eunuchus: *Credo in Christum Filium Dei*. Ea hora baptizatus est, fidelis factus est et sanctus, et de discipulo magister effectus est, et deinceps prædicator, et gentis suæ apostolus effectus est. *Cum autem ascendissent de aqua, Spiritus Domini rapuit Philippum, et amplius non vidit eum eunuchus*. Sunt quidam qui hæc angelum in Spiritu sancto fecisse testantur. Ut Hieronymus prodit; nam et similiter factum legitur de Habacuc portante prandium Daniel: *Philippus autem inventus est in Azoto*. Azotus oppidum insigne Palæstinæ quod Hebraice vocatur Isdoth, et est una de quinque olim civitatibus Allophylorum. Interpretatur enim Azotus *ignis generationis seu ignis patruelis*. *Et pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis, donec veniret Cæsaream*. Cæsarea Palæstinæ dicitur, ubi infra domum habuisse describitur Philippus quæ usque hodie demonstratur, nec non et cubiculum quatuor siliarum ejus virginum prophetantium. Cæsareæ civitates duæ sunt in terra repromissionis. Una Cæsarea Palæstinæ in littore maris Magni sita, quæ quondam Pirgos, id est Turris Stratonis dicta est; sed ab Herode rege Judææ nobilis et pulchrius, et contra vim maris multo utilius exstructa in honorem Cæsaris Augusti Cæsarea cognominata est, cui etiam templum in ea marmore albo construxit, in qua nepos ejus Herodes ab angelo percussus, Cornelius centurio baptizatus, et Agabus propheta zona Pauli ligatus est. Altera vero Cæsarea Philippi, cuius Evangelium meminit esse tetrarchiam ad radices montis Libani facta, et in honore Cæsaris cognominata est. Sed et tertia Cæsarea Cappadociæ metropolis est, cuius Lucas ita meminit: *Descendens Cæsaream salutavit Ecclesiam*.

HOMILIA XII

ITEM FERIA V.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore, Maria autem stabat ad monumentum foris plorans, et reliqua.

Pensandum est hujus mulieris mentem quanta vis amoris accenderat, quæ a monumento Domini etiam discipulis recedentibus non recedebat, exquirebat quem non invenerat, stebat inquirendo, et amoris sui igne succensa, ejus quem ablatum credidit ardebat desiderio. Et oculi, qui Dominum quaesierunt et non invenerunt, lacrymis jam exundabant, amplius dolentes quod fuerat ablatas de monumento, quam quod fuerat occisus in ligno, quoniam magistri

tanti, cujus eis vita subtracta fuerat, nec memoria remanebat. Unde contigit ut eum sola videret quæ remansit, quia nimirum virtus boni operis perseverantia est, ut voce Veritatis dicitur: *Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Dum ergo staret, inclinavit se et prospexit in monumentum, et vidit duos angelos in albis sedentes, unum ad caput et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu.* Ista itaque quæ sic amabat, quæ se ad monumentum quod perspexerat iterum inclinat, videamus quo fructu amoris in ea ingeminat opus inquisitionis. Sequitur: *Vidit duos angelos in albis sedentes, unum ad caput et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu.* Quid est quod in loco Dominici corporis duo angeli videntur: unus ad caput atque alius ad pedes sedens, nisi quod Latina lingua angelus nuntius dicitur, et ille ex passione sua nuntiandus erat, qui et Deus est ante sæcula, et homo in fine sæculorum. Quasi ad caput sedet angelus cum per apostolos prædicatur, quia *In principio erat Verbum et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum.* Et quasi ad pedes sedet angelus cum dicitur: *Et Verbum factum est.* Possumus etiam et duos angelos duo Testamenta cognoscere, unum prius et aliud sequens; qui videlicet angeli per locum Dominici corporis sibimetipsis sunt conjuncti, quia nimirum utraque testamenta dum pari sensu incarnatum, et mortuum, ac surrexisse Dominum nuntiant, quasi Testamentum prius ad caput et Testamentum posterius ad pedes sedet. *Dicunt ei: Mulier, quid ploras?* quasi dixissent: Non est mortuum plorare, quem viventem credere debes. *Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, etc.* Dominum suum vocat Domini sui corpus exanime, a parte totum significans, sicut omnes confluemur Jesum Christum Filium Dei unicam Dominum nostrum; quod utique simul est et verbum et anima, et caro, crucifixum tamen et sepultum, cum sola ejus sepulta sit caro. *Et nescio, inquit, ubi posuerunt eum.* Hæc erat causa major doloris quod nesciebat quo iret ad consolandum dolorem. Sed prope erat hora, qua tristitia ejus venteretur in gaudium. *Hæc cum dixisset, conversa est retrorsum, et vidit Jesum stantem, et non sciebat quia Jesus est.* Notandum quod Maria quæ adhuc de Domini resurrectione dubitabat, retrorsum conversa est, videret Jesum, quia videlicet per eandem dubitationem suam quasi terga in Domini faciem miserat quem resurrexisse minime credebat. Sed quia amabat et dubitabat, videbat et non cognoscebat; eumque illi amor ostenderat et dubietas abscondebatur, cujus adhuc ignorantia exprimitur cum infertur, et nesciebat quia Jesus esset. *Dicit ei Jesus: Mulier, quid ploras? Quem quæris?* Interrogatur doloris causa ut augeatur desiderium, quatenus cum nominaret quem quæreret, in amore ejus ardentius æstuarat. *Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi ubi tu posuisti eum; et ego eum tollam.* Forsitan nec errando mulier hæc erravit quæ Jesum hortulanum credidit. An non ei

A spiritaliter hortulanus erat, qui in ejus pectore per amoris sui semina virtutum virentia plantavit sata? Sed quid est quod viso eo, quem hortulanum credidit, cui necdum dixerat quem credebat, ait ei: *Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi?* Nemo calumniatur mulierem quod hortulanum dixerit Dominum et Jesum magistrum. Ibi enim rogabat, hic agnoscebat. Ibi honorabat hominem a quo beneficium postulabat; hic recolebat doctorem a quo discerneret humana, et divina discebat. Appellabat Dominum cujus ancilla non erat, ut perveniret ad Dominum cujus erat. Aliter ergo Dominum dixit: *Sustulerunt Dominum meum.* Aliter autem: *Domine, si tu sustulisti eum.* Ibi ex veritate, hic ex honore. Quærebat itaque, et non dicebat. Quæ cum dixisset, *Domine, si tu sustulisti eum,* hoc habet vis amoris, hoc agere solet in animo ut quem ipse semper cogitabat, nullum alium credat ignorare. Recte et hæc mulier quem quærit non dicit, et tamen dicit, *Si tu sustulisti eum,* quia alteri non putat esse incognitum, quem ipsa continuo plangit desiderio. *Dicit ei: Maria. Conversa illa dicit ei: Rabboni; quod dicitur magister.* Postquam eam communi vocabulo appellavit et sexu, et agnitus non est, vocat ex nomine. Ac si aperte dicat ei: *Recognosce eum a quo recognosceris.* Perfecto quoque viro dicit, *Novi te ex nomine,* quia homo commune omnium nostrum vocabulum est; Moyses vero proprium, cui recte dicitur, quia ex nomine scitur. Ac si aperte Dominus dicat: *Non te generaliter ut cæteros, sed specialiter scio.* Maria ergo quia vocatur ex nomine cognoscit auctorem atque eum protinus *Rabboni* id est magistrum vocat, quia et ipse erat qui quærebatur exterius, et ipse qui eam interius ut quæreret docebat. *Dicit ei Jesus: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum.* Sic enim dictum est, *Noli me tangere,* ut in illa femina figuraretur Ecclesia de gentibus qui in Christo non credit, nisi cum ascendisset ad Patrem; aut certe sic credi voluit Jesus, hoc est sic se spiritaliter tangi quod ipse et Pater unum sint. Aliter, non recte tangitur, id est, non recte creditur. Jam vero ab evangelista non subditur quid mulier fecerit, sed ex eo innuitur quod audivit cui dicitur: *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum.* In his namque verbis ostenditur quod Maria amplecti voluit ejus vestigia quem recognovit. Sed ei magister dicit: *Noli me tangere, non quia post resurrectionem Dominus tactum renuerit feminarum cum de duabus ad sepulcrum ejus scriptum sit: Accesserunt et tenuerunt pedes ejus.* Sed cur tangi non debeat ratio quoque additur, cum subinfertur: *Nondum enim ascendi ad Patrem meum.* In corde etenim nostro tunc Jesus ascendit ad Patrem cum æqualis Patri creditur. Nam quisquis eum æqualem Patri non credit, adhuc in ejus pectore ad Patrem non ascendit. Ille ergo Jesum veraciter tangit qui Patri Filium coæternum credit. *Vade ad fratres meos et dic eis: Ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum, et*

ad Deum meum et Deum vestrum. Non ait Patrem nostrum; aliter ergo meum, aliter vestrum: Deum meum sub quo et ego homo sum; Deum vestrum inter quos et ipsum mediator sum. Cum meum dicat et vestrum, cur non communiter dicit nostrum? Sed distincte loquens indicat quia eundem Patrem et Dominum dissimiliter habet ipse quam nos. *Ascendo ad Patrem meum*, videlicet per naturam, et *Patrem vestrum*, per gratiam; *ad Deum meum* quia descendi, *ad Deum vestrum* quia ascendistis. Quia enim et ego homo, Deus mihi est; quia vos ab errore liberati, Deus est vobis. Distincte ergo mihi Pater et Deus est, quia quem ante sæcula Dominum genuit hominem, in fine sæculorum mecum creavit. *Venit Maria Magdalene annuntians discipulis: Quia vidi Dominum, et hæc dixit mihi.* Ecce humani generis culpa ibi abscinditur unde processit; quia enim in paradiso mulier viro propinavit mortem, a sepulcro mulier viris annuntiat vitam, et dicta sui vivificatoris narrat quæ mortiferi serpentis verba narraverat. Ac si humano generi non verbis Dominus, sed rebus dicat: De qua manu vobis illatus est potus mortis, de ipsa suscipite poculum vitæ. In hoc istarum duarum sit concordia lectionum quia locutus est angelus Mariæ, locutus est et Philippo, evangelizavit Jesum Philippus eunucho, nuntiavit Maria apostolis Jesum. Omnia enim illa ad gloriam ipsius facta sunt, cujus dono electis Dei largitur. Omne donum bonum, et omne datum perfectum Domini videlicet nostri Jesu Christi, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XIII.

FERIA VI.

Lectio Epistolæ beati Petri apostoli.

Charissimi, Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis, ut nos offerret Domino, et reliqua.

Qui ergo justus patitur, Christum imitatur; qui in flagellis corrigitur, latronem qui in cruce Christum cognovit, et post crucem cum Christo paradisi intravit. Qui nec inter flagella desistit a culpis, sinistrum imitatur latronem, qui propter peccata ascendit in crucem, et post crucem ruit in tartarum. Ideo autem Christum semel mortuum esse commemorat, ut nobis quoque in memoriam revocet quia temporaneis nostris passionibus merces reddetur æterna.

Ut nos offerret Deo mortificatos quidem carne, vivificatos autem spiritu. De hac mortificatione carnis et vivificatione spiritus, quam habent hi qui pro Domino per patientiam laborant, dicit et apostolus Paulus: *Et si exterior homo noster corrumpitur, sed tamen is qui intus est renovatur de die in diem.* Offert ergo nos Deo Patri Christus cum post mortificationem carnis pro illo immolari gaudemus, id est, vitam nostram laudabilem in conspectu Patris ostendit, vel certe offert nos Deo cum absolutis carne in æternum nos regnum introducit. Sane hoc

A quod dicitur *vivificatos autem spiritu*, sanctus Athanasius Alexandrinæ pontifex non ad hominis spiritum, qui mortificata carne melius vivificatur, dicente Propheta de Domino *ut vivificet spiritum humilium, et vivificet cor contritorum*, sed ad gratiam potius refert Spiritus sancti qui mortificantibus carnem suam vitam retribuit sempiternam. Utitur enim et hoc testimonio contra Arianos qui æqualitati sanctæ Trinitatis contradicunt, instruens quod individua divinæ operationis unitate vivificet Pater, vivificet Filius, vivificet Spiritus sanctus: Pater vivificet et Filius, quia scriptum est: *Sicut enim suscitavit Pater mortuos et vivificavit, sic et Filius quos vult vivificavit.* Spiritus vero sanctus et hoc testimonio declarat quod dicitur de Filio *ut nos offerret Deo mortificatos quidem carne, vivificatos autem spiritu*; ideoque quorum una operatio est horum esse dispar substantia et essentia non possit.

In quo et his qui in carne erant conclusi spiritualiter veniens prædicavit, qui increduli fuerant aliquando, qui nostris in temporibus carne veniens iter vitæ mundo prædicavit, ipse etiam ante diluvium qui tunc increduli erant et carnaliter vixerant spiritu veniens prædicavit; ipse enim per Spiritum sanctum erat in Noe cæterisque qui tunc fuere sancti, et per eorum bonam conversationem pravis illius ævi hominibus ut ad meliora converterentur prædicavit. Conclusos namque in carne dicit carnalibus desideriis aggravatos. Unde de illis Scriptura ait quod *Omnis caro corruperit viam suam.* Quod autem dicit in quo, significat in eo quod promiserat ut nos offerret Deo: quod et tunc si qui ad prædicationem Domini, quam post vitam fidelium prætendebat, credere nolissent, et ipsos offerre Deo Patri gaudebat. Si qui autem detrahebant de bonis tanquam de malefactoribus, hi veniente diluvio confundebantur; nam et de utroque potest intelligi quod ait, in quo, id est, in quo et eis qui in carne conclusi erant spiritualiter, id est spiritu veniens prædicavit, ut per eandem prædicationem suam et credentibus corona laudis, et his qui in infidelitate persistenter confusio nasceretur. Quidam codices habent, *In quo et his qui in carcere erant spiritu veniens prædicavit*, quod ad eandem pravorum et incredulorum intentionem respicit, qui quomodo tenebris obscuratum habent sensum, merito etiam in hac vita in carcere conclusi esse dicuntur, in quo videlicet carcere interioribus adhuc tenebris hoc est cæcitate mentis et operibus injustis gravantur, donec carne soluti in tenebras exteriores etiam in carcerem projiciantur æternæ damnationis. De quo Dominus in Evangelio: *Et iudex, inquit, tradat te ministro et in carcerem mittaris.* Quamvis etiam sancti in hac vita se in carcere positos, cum gaudium supernæ patriæ sitiunt, merito proclamant, juxta illud Psalmistæ: *Educ de carcere animam meam ad confitendum nomini tuo*, distat namque multum inter utrumque carcerem, siquidem reprobis in carcere sunt peccatorum et ignorantia, justis vero in carcere licet tribulationum positique, luce semper justitiæ dilatato in

Domnum corde fruuntur. Quod designaverunt apostoli Paulus et Silas, cum media nocte intimo carceris horrore vincti licet et flagellati hymnum Deo laudibus lætissima voce canebant. Quidam hunc locum ita interpretatus est, quod consolationem illam de qua dicit apostolis Dominus: *Multi prophetæ et justi cupierunt videre quæ vos videtis, et non viderunt, et audire quæ auditis, et non audierunt.* De qua et Psalmista: *Defecerunt, inquit, oculi mei in eloquium tuum dicentes: Quando consolaberis me?* Sancti quiescentes in inferno desideraverunt, quod descendente in inferna Domino, etiam his qui in carcere erant, et increduli quondam fuerunt in diebus Noe, consolatio vel exhortatio prædicata fuerit, hæc ille dixerit. Sed catholica fides habet quod descendens ad inferna Dominus non incredulos inde, sed fideles solummodo suos educens, ad cœlestia secum regna perduxerit; neque exulis corpore animabus et inferorum carcere damnatis salutem quam ante mortem dilexerant prædicaverit, sed carcere scelerum inclusi in hac vita vel per seipsum vel per suorum exempla sive verba fidelium quotidie viam vitæ demonstrant, de quibus dicit: *Qui increduli fuerant, quando expectabat Dei patientia in diebus Noe, cum fabricaretur arca.* Nam et ipsa Dei patientia prædicatio ejus erat cum Noe centum annos arcae operibus insistens. Quid mundo futurum esset quotidiani operis executione monstrabat, quia Paulus ait: *An ignoras quia patientia Dei ad penitentiam te adducit, et cætera.* Alia translatio hunc locum ita habet: *Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis, ut nos ducat ad Deum mortificatos corpore, sed vivificatos in spiritu, in quo spiritu et eis qui in carcere erant prædicavit: qui quondam non crederant in diebus illis cum expectaret Dei patientia in diebus Noe, cum fabricaretur arca, in qua pauci, id est octo animæ salvæ factæ sunt per aquam.* Quod et nos nunc similis formæ salvos facit baptisma. Formam baptismi assimilata dicit arcae, et aquis diluvii. Et recte omnino quod et ipsa fabricatio arcae de lignis levigatis constructionem signat Ecclesiæ, quæ fit de collectione animarum fidelium per architectos verbi, et quod pereunte orbe toto pauci, id est, octo animæ salvæ factæ sunt. Per aquam significat quod ad comparationem pereuntium, gentilium, Judæorum, hereticorum et falsorum fidelium multo brevior est numerus electorum. Unde, de angusta porta et arcta via quæ ducit ad vitam dicitur: *Et pauci sunt qui inveniant eam, et iterum: Noli timere, pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum.* De quo pusillo grege et hic apte subjungitur: *Non carnis depositio sordium, sed conscientia bonæ interrogatio in Deum.* Ubi est enim conscientia bona, nisi ubi est fides non ficta? Docet namque apostolus Paulus, quod *finis præcepti est charitas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta.* Quod ergo aqua diluvii non salvavit extra arcam positos, sed cecidit, sine dubio præfigurabat omnem hæreticum, licet habentem baptismatis sacramentum, non aliis, sed ipsis aquis ad inferna

A mergendum quibus arca sublevatur ad cœlum. Ipse quoque octonarius numerus animarum quæ salvæ factæ sunt per aquam significat, quia sancta Ecclesia in sacramentum Dominicæ resurrectionis baptismi lavacrum percipit, ut sicut ipse resurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita et nos expurgati a peccatis per aquam regenerationis in novitate vitæ ambulemus. Octavo namque die, hoc est post septimam sabbati, Dominus a mortuis resurgens et exemplum nobis futuræ resurrectionis et mysterium novæ conversationis, qua in terris positi cœlestem vitam ageremus, ostendit. Quam etiam ipse Petrus exponendo subjungit dicens:

Per resurrectionem Jesu Christi, qui est in dextera Dei, deglutens mortem ut vitæ æternæ participes efficeremur; profectus in cælum. Sicut enim ipse resurgens a mortuis ascendit in cælum et sedet a dextris Dei, sic etiam nobis per baptismum viam salutis ac regni cœlestis introitum patere signavit. Bene autem ait, *deglutens mortem*; quod enim deglutimus, agimus, ut virtute nostri corporis assumptum, nusquam pareat; et deglutivit mortem Dominus, quam resurgens a mortuis ita funditus consumpsit; ut nihil contra se ultra per attackam alicujus corruptionis valeret, ac manente specie veri corporis abesset prorsus labes omnis priscae fragilitatis. Quod ipsum et nobis in fine promittitur futurum, dicente Apostolo cum de nostra resurrectione loqueretur: *Tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria.* Bene absorpta, quia et cum nos vitæ æternæ participes fuerimus effecti, ita nimirum virtus corporalis immortalis omne præteritæ corruptionis novum tollet, quomodo solet flamma ignis immisam aquæ guttam ardoris sui consumere virtute.

HOMILIA XIV.

ITEM FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore: Undecim discipuli abierunt in Galilæam in montem ubi constituerat eis Jesus, etc.

Post resurrectionem enim Jesus in Galilææ monte conspicitur ibique adoratur. Licet quidam dubitent, et dubitatio eorum nostram augeat fidem, dum manifestius ostenditur Thomæ et latus lancea vulneratum et manus fixas demonstrat clavis.

Et accedens Jesus locutus est eis dicens: Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra. Data ei qui paulo crucifixus ante, qui sepultus in tumulo, qui mortuus jacuerat, qui postea resurrexerat. In cælo autem et in terra potestas data est, ut qui antea regnabat in cælo per fidem credentium regnet in terris.

Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Primum docent omnes gentes, deinde doctos intingunt aqua. Non enim potest fieri ut corpus baptismi recipiat sacramentum, nisi antea anima fidei susceperit veritatem. Baptizantur autem in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti ut quorum est una divinitas, sit una largitio, nomenque Trinitatis unus Deus est.

Docentes eos servare omnia quaecumque mandavi A vobis. Ordo præcipuus jussit apostolis ut primum docerent universas gentes, deinde fidei tingerent sacramento, et post fidem ac baptismum quæ essent observanda præciperent. At ne putemus leviam esse quæ jusserunt et pauca addit.

Omnia quaecumque mandavi vobis, ut qui crediderint, qui in Trinitate fuerint baptizati, omnia faciant quæ præcepta sunt.

Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi. Qui usque ad consummationem sæculi cum discipulis se futurum esse promittit, et illos ostendit semper esse victuros, et se nunquam a credentibus recessurum. Qui autem ad consummationem mundi sui præsentiam pollicetur, non ignorat eam diem in qua die se scit futurum cum apostolis. Quomodo dixit, *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*; et iterum: *Hæc sunt, inquit, verba mea cum adhuc essem vobiscum, hoc est cum adhuc mortalis essem sicut et vos? Cum illis enim erat præsentia corporis, non cum illis erat conditione mortalitatis. Et modo nobiscum est præsentia majestatis, et nobiscum non est præsentia corporis. Istarum duarum in sacrosancto baptismo fit concordia lectionum. Apostolus enim dicit: Et vos similis formæ salvos facit baptismum; Evangelium ait: Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit et baptizatus non fuerit, in æternum damnabitur.*

HOMILIA XV.

SABBATO IN OCTAVA PASCHÆ.

Lectio Epistolæ beati Petri apostoli.

Charissimi, deponentes omnem malitiam, et omnem dolum, et simulationes, et invidias, et omnes detractiones, sicut modo geniti infantes, rationabile, sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem, etc.

Qui renati estis, inquit, nuper et filii Dei per baptismum facti tales estote modo per studium bonæ conversationis, quales sunt recensiti infantes per naturam innoxie ætatis, ignari malitiæ et omnis doli, simulare, invidere, detrudere, aliis hujusmodi vitiis mancipari omnimodis ignorantes. Qui sicut lac in æternum naturaliter desiderant ut ad salutem crescere, atque ad panem comedentes pervenire valeant, ita et vos simplicia rudimenta fidei primo de Ecclesiæ matris uberibus quærite, hoc est, de utriusque testamenti doctoribus qui divina eloquia vel scripsere, vel etiam viva voce vobis prædicant ut bene discendo perveniat ad refectionem panis vivi qui de cælo descendit, hoc est per sacramenta Dominicæ incarnationis quibus renati estis et quibus nutrimini, perveniat ad contemplationem divinæ majestatis.

Rationabile, inquit, *et sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in salutem*, præcepto concupiscendi lac verbi tangit eos qui ad audiendas lectiones sacras inviti et fastidiosi adveniunt, ignari illius sitis et esurie de qua Dominus ait: *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam*, ideoque tardius ad perfectum salu-

tis clementiam pervenientes, quo possint solido verbi cibo refici, id est, arcana cognoscere divina, et majora facere bona.

*Si tamen gustastis quomodo dulcis est Dominus. Hoc, inquit, pacto dimissa atque emundata cordis vestri malitia et spurcitia spiritalem Christi alimoniam concupiscite, sic divinæ dulcedinis quanta sit multitudo sapitis. Nam qui nihil de superna suavitate gustat animo, non est mirum si hunc terrestribus illecebris sordidare non evitat. Bene autem Psalmista gustare monet quam dulcis sit Dominus, quia nonnulli sunt qui non id de Domino sentiunt quod dulce interius sapiant, sed quod excussum interius squet. Qui et si secreta quædam intelligendo percipiunt, eorum dulcedinem experiri non possunt. Et si noverrunt quomodo sunt, ignorant, ut dixi, quomodo sapient. Et quo modo in ipso psalmo de quo hunc versiculum assumpsit præmissum est: *Accedite ad eum et illuminamini*; recte beatus Petrus subdit dicens:*

Ad quem accedentes lapidem vivum ab hominibus quidem reprobatum, a Domino autem electum et honorificatum. Et hoc de lapide testimonium sumit ex psalmo, ubi scriptum est: *Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli.* Quod ne quis Judaico sensu putaret de materiali lapide a Propheta cantatum, qui in ædificatione terrenæ cujuslibet domus contra hominum dispositionem divino judicio componeretur consulte addit, *vivum; ad quem accedentes*, inquit *lapidem vivum*, ut de Christo dictum significet qui recte lapis appellatus est, qui in carne veniens ædificationi sanctæ Ecclesiæ qui hanc confirmaret sese inserere dignatus est. Vivus autem qui dicere potuit: *Ego sum via, veritas et vita.* Qui ab hominibus reprobatus est cum diceret: *Ego autem constitutus sum rex ab eo, etc.* Et honorificatus, quoniam post mortem crucis *Deus illum exaltavit, et donavit illi nomen quod est super omne nomen, etc.*

*Et ipsi tanquam lapides vivi superædificamini in domos spirituales. Superædificamini illos dicit, quia sine Domino Jesu Christo, lapide scilicet vivo, nulla spiritalis ædificatio stare potest. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere præter ipsum cujus participatione fideles lapides vivi efficiuntur, qui per infidelitatem lapides mortui fuerant, duri scilicet et insensibiles quibus merito diceretur: *Auferam a vobis cor lapideum, et dabo vobis cor carneum.* Sed tanquam lapides vivi ad spiritale ædificium aptantur, qui per discretionem eruditi doctoris amputatis actibus et cogitationibus superfluis velut ictu quadrantur securis, et sicut ordines lapidum in pariete portantur alii ab aliis, ita portantur fideles quique a præcedentibus in Ecclesia justis; portant ipsi sequentes per doctrinam et tolerantiam usque ad ultimum justum, qui cum a prioribus portetur quem portare debeat, ipse sequentem non habebit. Qui autem omne ædificium portat, et ipse a nemine portatur, Dominus est Christus, unde et lapis a Propheta pretiosus vocatur*

in fundamento fundatus. *Superædificamini*, inquit, in domos spirituales. Ita fieri illos domos spirituales dicit, cum sit una domus Christi ex angelis et electis hominibus collecta, quo modo cum sit una Ecclesia catholica toto orbe diffusa, sæpe pluraliter appellantur ecclesie propter multifaria scilicet fidelium conventicula variis tribubus populis et linguis discreta. Unde dicit ipse : Ego Jesus misi angelum meum testificari vobis hæc in ecclesiis. Nec prætereundum quod quidam codices habent numero singulari superædificamini domus spiritualis, alii superædificamini in domum spiritalem, in quo nimirum unitas ipsa totius sanctæ Ecclesie aptius commendatur. Cum autem jam dixisset *Superædificamini domos spirituales* sive domus spiritualis addit :

Sacerdotium sanctum, id est, sacerdotium secundum vos ipsi existentes super fundamentum Christi. Omnem ergo Ecclesiam sacerdotium sanctum appellat, quod sola domus Aaron in lege nomen et officium habuit. Quia nimirum omnes summi pontificis membra sumus, cuncti oleo lætitiæ signamur, universis congruit quod subdit :

Offerre spirituales hostias per Jesum Christum. Spiritales autem hostias opera nostra, eleemosynas et preces dicit, ad distinctionem carnalium in lege victimarum. Quod autem in conclusione dicit *per Jesum Christum* ad cuncta quæ promiserat pertinet quo per ipsius gratiam et superædificamur in illo per architectos sapientes, hoc est ministros Novi Testamenti, et domus spirituales efficiuntur per spiritum ejus contra pluvias, ventos, flumina tentationum muniti, et sacerdotio sancto participari, et boni aliquid acceptabile Domino gerere, non nisi per ipsum valemus. *Sicut enim palme non potest ferre fructum a semetipso nisi manserit in vite, sic nec vos*, inquit, *nisi in me manseritis*.

Propter quod continet Scriptura : Ecce pono in Sion lapidem summum angularem electum, pretiosum. Hoc testimonium de Isaia ponit ad confirmandum hoc quod promiserat *ad quem accedentes lapidem vivum*, astruens et affirmans Dominum Salvatorem propter firmitatem suam lapidem a prophetis vocari, et quod addit :

Et omnis qui credit in eum non confundetur, propter hoc ponit quod dixerat : *Et vos tanquam lapides vivi superædificamini*. Pulchre autem prophetæ hic conveniunt, et Apostoli sermo quo dicitur : *Accedentes ad lapidem vivum*, vel *credentes in eo non confundi*, illius psalmi versiculo in quo cum dictum esset, *Accedite ad eum et illuminamini*, continuo subjunctum est : *Et vultus vestri non erubescunt*. Cui simile est quod Joannes ait : *Et nunc, filii, manete in eo, ut cum apparuerit habeamus fiduciam et non confundamur ab eo in adventu ejus*.

Vobis igitur honor creditibus. Ille nimirum honor ut non confundamini ab eo in adventu ejus. Sed sicut ipse ait : *Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus*.

Non creditibus autem lapis quem reprobave-

PATROL. CX.

runt ædificantes, ut sicut illum reprobaverunt cum ædificarent actus suos, nolentes eum in fundamento cordis sui ponere, ita et ipsi reproberentur ab eo in adventu ejus, nolente illo tunc eos qui se reprobaverunt in ædificationem accipere domus suæ quæ est in cælis. Et hæc distinctio honoris credentium, non credentium autem reprobationis hucusque pertingit, hinc item de creditibus infert :

Hic factus in caput anguli. Quia videlicet sicut lapis angularis duos parietes conjungit, ita Dominus Judæorum plèbem et gentium in una sibi fidei societate copulavit. Ac mox de infidelibus addit :

Et lapis offensionis et petra scandalum. Hinc et Paulus : *Nos prædicamus, inquit, Christum Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam*.

His qui offendunt verbo, nec credunt in quo positi sunt. Offendunt verbo eo ipso quod verbum Dei audire eos contingit; offendunt animo, dum nolunt credere quod audiunt. Quorum stultitiam exaggerando subjecit, *nec credunt in quo et positi*. Sunt qui in hoc positi, id est per naturam homines facti sunt ut credant Deo et ejus voluntati obtemperent, Salomone attestante cum ait : *Dominum time et mandata ejus observa, hoc est omnis homo*, id est, in hoc naturaliter factus est omnis homo ut Deum timens ejus mandatis obsecundet. Quidam codices habent, *in quo et positi*. Item quod intelligitur juxta hoc, quod Paulus de Domino loquens ait : *In ipso enim et vivimus, et movemur, et sumus*.

Vos utem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Hoc est, laudis testimonium quoniam antiquo Domini populo per Moysen datum, quod nunc recte gentibus dat apostolus Petrus, quia videlicet in Christum crediderunt, qui velut lapis angularis in eam quam in se Israel habuerat salutem gentes adunivit, quos *genus electum* vocat propter fidem, ut distinguat ab eis qui lapidem vivum reprobando facti sunt ipsi reprobi. *Regale autem sacerdotium* qui illius corpori sunt uniti qui rex summus et sacerdos est verus, regnum suis tribuens ut rex, et ut pontifex eorum peccata sui sanguinis hostia mundans, *Regale sacerdotium* eos nominat, et ut regnum sperare perpetuum et hostias immaculatæ conversationis Deo semper offerre meminerint. *Gens quoque sancta et populus acquisitionis* vocantur juxta id quod apostolus Paulus prophetiæ exponens sententiam dicens : *Justus autem meus ex fide vivit. Quod si subtraxerit se non placebit animæ meæ. Nos autem, inquit, non sumus subtractionis in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ*. Et in Actibus apostolorum : *Vos Spiritus sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Domini quam acquisivit sanguine suo*. Populus ergo acquisitionis facti sumus in sanguine nostri Redemptoris, quod erat quondam populus Israel, redemptus sanguine agni de Ægypto. Unde et in sequenti quoque versiculo mystice veteris recordatur historiæ, et hac novo Dei populo spiritualiter docet intendendum dicens :

Ut virtutes annuntietis ejus qui de tenebris vos voca-

vit in admirabile lumen suum. Sicut enim hi qui de Ægyptia servitute liberati sunt per Moysen carmen triumphale post transitum maris Rubri, et demersum Pharaonis exercitum Domino cantarunt, ita et nos oportet post perceptam in baptismo remissionem peccatorum dignas beneficiis cœlestibus rependere gratias. Namque Ægyptii non solum quia populum Dei affligebant, verum etiam quia tenebræ vel tribulationes interpretantur apte persequentia nos peccata, sed in baptismate significant deleta. Liberatio quoque filiorum Israel, et ad promissam olim patriam perductio congruit mysterio nostræ redemptionis per quam ad lucem supernæ mansionis illustrante nos ac ducente Christi gratia tendimus; cujus lucem gratiæ etiam illa nubes et ignis columna præmonstravit, quæ eos in toto itinere illo a tenebris defendit noctium et ad promissas patriæ sedes in venerabili calle perduxit.

Qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei; qui non consecuti misericordiam, nunc autem misericordiam consecuti. Indicat aperte per hos versiculos, quod his qui de gentibus ad fidem venerant hanc scripsit epistolam; qui quondam alienati a conversatione populi Dei, tunc per gratiam fidei populo sunt ejus uniti, et misericordiam quam sperare non noverant adepti. Assumit autem eos de propheta Osee qui de vocatione gentium præcincens ait: *Vocabo, inquit, non plebem meam, plebem meam, et non misericordiam consecutam, misericordiam consecutam. Et erit in loco ubi dictum est eis: Non plebs mea vos; ibi vocabuntur filii Dei vivi.* Et juxta Psalmistæ sententiam: *Omnes gentes plaudent manibus et jubitant in voce exultationis.* Et item: *Omnes gentes, inquit, venient, et adorabunt coram te, et honorificabunt nomen tuum in æternum, quia magnus est Dominus Deus noster et magnitudinis ejus non est finis; qui vivit et regnat in Trinitate et unitate perfecta Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA XVI.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore, una sabbati Maria Magdalene venit mane, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum et vidit lapidem sublatum a monumento, etc.

Sicut in principio mulier auctor culpæ viro fuit, vir executor erroris, ita nunc quæ prius mortem gustaverat resurrectionem prior vidit; et ne perpetui reatus apud viros opprobrium sustineret quæ culpam viro transfuderat, transfudit et gratiam. *Una sabbati dicit, quam jam diem Dominicum propter Domini resurrectionem mos Christianus appellat; quem Matthæus solus in evangelistis primam sabbati nominavit.*

Cucurrit ergo, et venit ad Simonem Petrum et ad alium discipulum quem amabat Jesus, et dixit eis: Tulerunt Dominum de monumento, et nescio ubi posuerunt eum. Amore nimio turbata dum quem quæsit non invenit: cucurrit discipulis nuntiare ut aut se-

cum quærerent, aut secum dolerent ablatum Dominum, quem Dominum nominare non metuit dum corpus illius tantummodo quæreret in sepulcro.

Exiit ergo Petrus et ille alius discipulus, et venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul, et ille alius discipulus præcucurrit citius Petro, et venit primus [prius] ad monumentum. Advertenda hic et commendanda recapitulatio quomodo reditum est ad id quod fuerat prætermissum, et tanquam hoc sequeretur adjunctum est. Cum enim jam dixisset *Venerunt ad monumentum*, regressus est ut narraret quomodo venerunt, atque ait: *Accurrebant autem duo simul, etc.* Ubi ostendit quod præcucurrit ad monumentum prior venerit ille alius discipulus, quem seipsum significat, sed tanquam de alio more sanctæ Scripturæ cuncta narrat.

Et cum se inclinasset, vidit linteamina posita, non tamen introivit. Quod vero Maria Magdalene venit ad monumentum cum adhuc tenebræ essent, juxta historiam notatur hora, juxta intellectum vero mysticum requirentis signatur intelligentia. Maria enim auctorem omnium quem carne viderat mortuum quærebat in monumento, et quia hunc minime invenit, furatum credidit. Adhuc ergo erant tenebræ, cum venit ad monumentum. Cucurrit citius, discipulis nuntiavit; sed illi præ cæteris cucurrerunt qui præ cæteris amaverunt, videlicet Petrus et Joannes. Currebant autem diu simul, sed Joannes præcucurrit citius Petro, venit prior ad monumentum et ingredi non præsumpsit.

Venit ergo Simon Petrus sequens eum, et introivit in monumentum. Iste vero cursus duorum discipulorum magnum habet mysterium. Quid enim per Joannem qui prior venit ad monumentum et non intravit nisi Synagoga significatur? Quid per Petrum, nisi Ecclesia ex gentibus congregata demonstratur, quæ posterior vocata, prior intravit? Cucurrerunt enim pariter Gentilitas et Synagoga per hujus sæculi successiones, sed non pari intelligentia veniebant. Venit Synagoga prior ad monumentum, sed minime intravit, quia legis quædam percepit mandata, prophetas incarnationis ac passionis Dominicæ audivit, sed credere in mortuum noluit.

Vidit Joannes posita linteamina, non tamen introivit, quia videlicet Synagoga et Scripturæ sacræ sacramenta cognovit, et tamen ad fidem passionis Dominicæ credendo, intrare distulit; quem diu longæque prophetavit, præsentem vidit et renuit, hominem esse despexit, Deum carne mortalem factum credere noluit. Quid ergo est, nisi quia et citius cucurrit, et tamen ad monumentum vacua stetit. *Venit autem Simon Petrus subsequens eum et introivit in monumentum,* quia secuta posterior Ecclesia gentium mediatorem Dei et hominum hominem Jesum Christum, et cognovit carne, mortuum et viventem credidit Deum. Sequitur:

Et vidit linteamina posita, et sudarium, quod fuerat super caput Jesu non cum linteaminibus positum,

sed separatim in unum locum. Quid est quod sularium capitis Domini cum linteaminibus non invenitur in monumento, nisi quod attestante Paulo *caput Christi est Deus* et divinitatis incomprehensibilia sacramenta ab infirmitatis nostræ cognitione disjuncta sunt, ejusque potentia creaturæ transcendit naturam. Et notandum quod non solum separatim, sed etiam involutum invenire dicitur. Linteum quippe quod involvitur, ejus nec initium nec finis aspicitur Recte ergo sudarium capitis involutum est, quia celsitudo divinitatis nec cœpit esse nec desivit. Bene autem additur, *in unum locum*, quia in scissura mentium Deus non est; Deus quippe in unitate est, et illi ejus habere gratiam merentur qui se ab invicem propter persecutorum scandala non dividunt. Potest quoque per sudarium passio Domini nostri designari, cujus passionis sacramenta infidelibus sunt involuta, quia quem videbant carne mortalem, Deum esse immortalem non credebant. Sudarium ergo quod super ejus caput fuerat, seorsum invenitur, quia ipsa passio Redemptoris nostri longe a nostra passione disjuncta est, quoniam ipse sine culpa pertulit quod nos culpa toleramus. Ipse sponte morti succumbere voluit, ad quam nos invitum venimus. Sequitur:

Tunc ergo introiit et ille discipulus qui venerat prius ad monumentum. Postquam intravit Petrus, ingressus est et Joannes. Posterior intravit qui prior venerat. Notum est quod in fine mundi ad Redemptoris fidem etiam Judæa colligetur, Paulo attestante qui ait: *Donec plenitudo gentium intraret, et sic omnis Israel salvus fiet.*

Et vidit et credidit. Quid ergo vidit et quid credidit? Vidit linteamina posita, et credidit quod mulier dixerat, de monumento Dominum fuisse sublatum. Adhuc enim tenebræ erant in monumento, id est, in mentibus illorum, ideo sequitur, et dixit: *Nondum enim sciebant Scripturas, quia oporteret eum a mortuis resurgere.* Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos, id est, ubi habitabant, et unde ad monumentum cucurrerant. Hocque notandum est, quod in lapidis nomine et in duorum significatione populorum, istarum duarum congrua sit concordia lectionum et in angulari lapide secundum Apostolum uterque populus copulatur, et in duobus apostolis secundum Evangelium utriusque populi designantur; Joannes enim Judæorum, Petrus gentium populum figurabat. Qui tamen utriusque et Judæis atque gentibus verbum Dei prædicabant, et Salvatorem nostrum Dominum Jesum Christum veraciter a mortuis resurrexisse ostendebant, cui est gloria cum Domino Patre in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XVII.

DOMINICA OCTAVA PASCHÆ.

Lectio Epistolæ beati Joannis apostoli.

Charissimi, omne quod natum est ex Deo, vincit mundum, etc.

Ileo namque mandata divina non sunt gravia,

quia omnes qui vera devotione mancipantur, et adversa mundi hujus et blandimenta pari mente contemnunt, ipsam quoque mortem vel ingressum patriæ celestis amantes. Et ne quis sua virtute mundi vel luxus vel labores se superare posse confideret, consulte subjungit.

Et hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Illa nimirum fides quæ per dilectionem operatur, illa fides qua ejus humiliter auxilium flagitamus, qui ait: *In mundo pressuram habebitis: sed confidite, ego vici mundum.*

Quis est autem qui vincit mundum, nisi qui credit quod Jesus est Filius Dei? Vincit mundum, qui Jesum esse Filium Dei credens, digna eidem fidei opera jungit. Sed nunquid sola divinitatis ejus fides et confessio valet ad salutem sufficere? Vide sequentia.

Hic est, qui venit per aquam et sanguinem, Jesus Christus. Qui ergo erat æternus Filius Dei, factus est homo in tempore, ut qui nos per divinitatis suæ potentiam creaverat, per humanitatis suæ infirmitatem recrearet.

Qui venit per aquam et sanguinem suæ passionis. Non in aqua solum, sed in aqua et sanguine. Non solum baptizari propter nostram ablutionem dignatus est, ut nobis baptismi sacramentum consecraret et traderet, verum etiam sanguinem suum dedit pro nobis et sua nos passione redemit; cujus sacramentis semper refecti nutrimur ad salutem.

Et spiritus est qui testificatur quomodo Christus est veritas. Baptizato in Jordane Domino descendit Spiritus sanctus in specie columbæ super eum, testimonium illi perhibens quia veritas est, hæc est verus Dei Filius, verus mediator Dei et hominum, verus humani generis Redemptor ac reconciliator, vere ipse mundus ab omni labe peccati, vere sufficiens tollere peccata mundi. Quod etiam ipse Baptista, viso ejusdem Spiritus adventu, intelligens ait: *Qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem et manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto, et ego vidi, et testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei.* Quia ergo Spiritus Jesum Christum esse testatur, ipse se veritatem cognominat. Baptista illum veritatem prædicat, filius tonitruum veritatem evangelizat. Taceant blasphemi qui hunc fantasma esse dogmatizant, pereat de terra memoria eorum, qui eum vel Deum vel hominem esse verum donogant.

Quia tres sunt qui testimonium dant, spiritus, aqua, et sanguis. Spiritus dedit testimonium quomodo Jesus est veritas, quando super baptizatum descendit. Si enim Filius verus Dei non esset, noquaquam in eum tanta manifestatione Spiritus sanctus veniret. Aqua etiam et sanguis dedere testimonium quomodo Jesus est veritas, quando de latere ejus in cruce mortui manarunt, quod nullatenus fieri posset, si veram carnis naturam non haberet. Sed et hoc quod cum ante passionem oraret, factus est sudor

ejus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram, A
 veritati carnis assumptæ testimonium dat. Nec re-
 jiciendum quod in hoc quoque sanguis et aqua
 testimonium illi dederunt quando de latere mor-
 tui vivaciter effluxerunt, quod erat contra naturam
 corporis; atque ob id mysteriis aptum et testimo-
 nio veritatis fuit congruum, videlicet insinuat
 quia et ipsum Domini corpus melius post mortem
 esset victurum resuscitatum in gloria, et ipsa mors
 illius nobis vitam donaret. Hoc quoque quod sudor
 ejus instar guttarum sanguinis decurrebat in ter-
 ram testimonium perhibebat illi sacrosancto my-
 sterio, quod Ecclesiam totum per orbem suo san-
 guine lavaret.

Ethitrosunum sunt. Individua namque hæc ma-
 nent, nihilque eorum a sua connexionem sejungitur, B
 quia nec sine vera divinitate humanitas, nec sine hu-
 manitate divinitas. Sed et in nobis hæc unum sunt,
 non naturæ ejusdem substantia, sed ejusdem opera-
 tione mysterii. Nam, sicut beatus Ambrosius ait,
 Spiritus mentem renovat, aqua proficit ad lavacrum,
 sanguis spectat ad pretium. Spiritus enim nos per
 adoptionem filios Dei fecit, sacri fontis unda nos
 abluit, sanguis Domini nos redemit. Alterum igitur
 invisibile, alterum visibile testimonium sacramento
 consequitur spiritali :

*Si testimonium hominum accepimus, testimonium
 Dei majus est, quoniam hoc est testimonium Dei quod
 majus est, quia testificatus est de Filio suo.* Magnum
 est testimonium hominis quod perhibet de Filio Dei,
 licens : *Dixit Dominus Domino meo : Sede a dextris
 meis.* Et ex persona illius Filii : *Dominus dixit ad
 me : Filius meus es tu.* Itemque ex persona Patris
 loquentis de Filio : *Ipse invocabit me, Pater meus
 es tu, Deus meus, et susceptor salutis meæ.* Pater
 meus, quia ego Filius Dei; Deus meus, quia ego
 homo; susceptor salutis meæ, quia ego passurus
 et a morte salvandus sum. *Et ego, inquit, primoge-
 nitum ponam illum excelsum præ regibus terræ.*
 Magnum est hoc testimonium verax, et omni accep-
 tione dignum hoc est testimonium de Filio Dei; sed
 multo magis est testimonium Dei, quod testificatus
 est ipse de Filio suo, cum de cælo illum alloquens
 ait : *Tu es Filius meus dilectus, in te complacuit
 mihi.* Magnum est testimonium præcursoris quod
 Dei Filio perhibens, ait : *Ego baptizavi vos aqua, ille
 vero baptizabit vos Spiritu sancto.* Majus est testi-
 monium Patris quo Spiritum sanctum in eum, quo
 semper erat plenus etiam visibiliter misit.

*Qui credit in Filium Dei habet testimonium Dei in
 se.* Qui ita credit in Filium Dei, ut exerceat ope-
 rando quod credit, habet testimonium Dei in se,
 illud utique, quia ipse quoque in filiorum Dei nu-
 mero jure computetur, ipso unico Dei Filio sic suis
 fidelibus pollicente : *Si quis mihi ministraverit, hono-
 rificabit eum Pater meus.* Quod si Dei testimonium ha-
 bere merueris, si Dominum testem tuæ fidei inteme-
 ratæ possederis, quid te hominum infamia, aut per-
 secutio lædet : *Si enim Deus pro nobis, quis contra*

*A nos; qui redimet animas servorum suorum et non
 derelinquet omnes sperantes in se Jesus Christus,
 Dominus noster qui cum Patre et Spiritu sancto vi-
 vit et regnat, per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA XVIII.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

*In illo tempore, cum esset sero die illo una sab-
 batorum, et fores essent clausæ ubi erant discipuli
 congregati propter metum Judæorum, venit Jesus et
 stetit in medio eorum, etc.*

Quid mirum si clausis januis post resurrectionem
 suam in æternum jam victurus intravit, qui moritu-
 rus veniens non aperto utero virginis exivit? Sed
 quia illud corpus quod videri poterat fides intuen-
 tium dubitabat, ostendit eis protinus manus et latus,
 palpandam carnem præbuit quam clausis januis in-
 troduxit. Clavi enim manus fixerant, lancea latus
 aperuerat : ibi ad dubitantium corda sananda vulne-
 rum sunt servata vestigia, quia in se duo mira et
 juxta humanam rationem sibi valde contraria osten-
 dit, dum post resurrectionem corpus suum et incor-
 ruptibile et tamen palpabile demonstravit. Nam et
 corrumpi necesse est quod palpatur, et palpari non
 potest quod non corrumpitur. Sed miro modo atque
 inestimabili Redemptor noster et incorruptibile post
 resurrectionem et palpabile corpus exhibuit, ut mon-
 strando incorruptibile invitaret ad præmium, præ-
 bendo palpabile formaret ad fidem. Et incorrupti-
 bilem se ergo et palpabilem demonstravit ut profecto
 esse post resurrectionem ostenderet corpus suum,
 et ejusdem naturæ et alterius glorie.

Dicit eis : Pax vobis. Pacem offerebat qui propter
 pacem venit, et quibus ante dixit : *Pacem relinquo
 vobis, pacem meam do vobis,* modo dicit *Pax vobis :*
 quam pacem in nascente Christo angeli prædicaverunt
 mundo.

Et hoc cum dixisset, ostendit eis manus et latus.
Gavisi sunt ergo discipuli viso Domino. Parum fuit
 oculis se videndum præbere, si non præberet etiam
 manibus contrectandum. Qui dum palpanda discipu-
 lis ossa carnemque præmonstrat, aperte statum veræ
 resurrectionis quæ in se facta, et in nobis est futura
 significat. Quia non sicut Eutychius Constantinopo-
 litanæ urbis episcopus scripsit, nostrum corpus nulla
 resurrectionis gloria erit impalpabile, ventis aereque
 subtilius; in illa enim resurrectionis gloria erit cor-
 pus nostrum subtile quidem per effectum spiritalis
 potentiae, sed palpabile per veritatem naturæ. Neque
 huic assertioni putetur apostoli sermo repugnare,
 quia *caro et sanguis regnum Dei non possidebunt;* hoc
 enim loco Apostolus carnis et sanguinis nomine non
 substantiam veri corporis, sed corruptionem morta-
 litatis significat, sicut ipse consequenter exposuit
 dicens : *Neque corruptio incorruptelam possidebit.*
 Aliter namque in Scriptura sacra caro juxta natu-
 ram, aliter juxta culpam, aliter juxta corruptionem
 mortalitatis, quæ ex culpa contigit, appellatur. Juxta
 naturam quidem cum dictum est : *Hoc nunc os es*

ossibus meis et caro de carne mea; et Verbum caro factum est et habitabit in nobis. Juxta culpam vero cum dicitur: *Caro concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem.* Juxta corruptibilitatem autem, cum scriptum est: *Et memorati sunt quia caro sunt,* id est, fragiles et moribundi. Hoc enim se carnis nomine designasse manifestat ipse Psalmista, qui protinus addit: *Spiritus vadens et non rediens.* Regnum itaque Domini caro non possidebit, id est caro juxta culpam vel mortalitatem; et tamen caro possidebit regnum Domini, id est, caro juxta naturam quam et Dominus post resurrectionem videndam palpandamque discipulis exhibuit. Et de qua beatus Job cum gloriam resurrectionis describeret, ait: *Et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Dominum.* Lege epistolam sancti Augustini ad Crescentium de corpore Domini post resurrectionem.

Dicit ergo eis iterum *Pax vobis.* Iteratio sermonis confirmatio est. Quod autem dicit secundo, *Pax vobis,* ostendit pacificata esse quæ in cœlis sunt, et quæ in terris per sanguinem suum.

Sicut misit me Pater, et ego mitto vos. Pater Filium misit, qui hunc pro redemptione generis humani incarnari constituit; quem videlicet in mundo venire ad passionem voluit, sed tamen amavit Filium quem ad passionem voluit. Electos vero apostolos Dominus non ad mundi gaudia, sed sicut ipse missus est ad passiones in mundum mittit. Quia ergo Filius amatur a Patre, et tamen ad passionem mittitur, et ita discipuli amantur a Domino, qui tamen ad passionem mittuntur in mundum. Itaque dicitur: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos,* id est ea charitate vos diligo, cum inter scandala persecutorum mitto, qua me charitate Pater diligit, quem venire ad tolerandas passiones fecit.

Hoc cum dixisset, insufflavit, et dicit eis: Accipite Spiritum sanctum. Quærendum nobis est quid est quod Spiritum sanctum Dominus noster, et semel dedit in terra consistens, et semel cœlo præsidens. Neque enim alio in loco Spiritus sanctus aperte monstratur, nisi nunc cum per insufflationem percipitur, et postmodum cum de cœlo veniens in linguis variis demonstratur. Cur ergo prius in terra discipulis datur, postmodum de cœlo mittitur, nisi quod duo sunt præcepta charitatis, dilectio videlicet Dei et proximi: in terra datur Spiritus ut diligatur proximus, e cœlo datur spiritus ut diligatur Deus. Sicut ergo una est charitas et duo præcepta, ita unus Spiritus et duo data. Prius a consistente Domino in terra, postmodum e cœlo, quia in proximi amore discitur qualiter pervenire debeat ad amorem Dei. Insufflando significat Spiritum sanctum non Patris solius esse Spiritum, sed et suum.

Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt. Ecce charitas quæ per Spiritum sanctum diffunditur in cordibus nostris, participum suorum peccata dimittit; eorum autem qui non sunt ejus participes tenet. Ideo postquam dixit, *Accipite Spiritum sanctum,* hoc continuo de

A peccatorum remissione ac detentione subjecit. Scien- dum vero est quod hi qui primum Spiritum sanctum habuerunt ut et ipsi innocenter viverent et in prædicatione quibusdam prodescent, idcirco hunc post resurrectionem Domini patenter acceperunt, ut non prodescent paucis, sed pluribus profuissent.

Thomas autem unus de duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Jesus. Iste unus discipulus defuit. Reversus quod gestum est audivit, audita credere renuit. Venit iterum Dominus et non credenti discipulo latus palpandum præbuit, manus ostendit, et ostensa vulnere suorum cicatrice, infidelitatis illius vulnus sanavit. Quid, fratres charissimi, quid inter hæc animadvertistis? nunquid casu gestum creditis ut electus ille discipulus tunc deesset? Post hæc veniens audiret, audiens dubitaret, dubitans palparet, non hoc casu sed divina dispensatione gestum est. Egit namque miro modo superna clementia ut discipulus dubitans dum in magistro suo vulnera palparet carnis, in nobis vulnera sanaret infidelitatis. Plus enim nobis Thomæ infidelitas ad fidem, quam fides credentium discipulorum fuit, quia dum ille ad fidem palpando reducit, nostra mens omni dubitatione postposita in fide solidatur.

Dixerunt ergo ei alii discipuli: Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, et mittam digitum meum in locum clavorum, et mittam manum meam in latus ejus, non credam. Quod autem dicit Joannes non cum illis fuisse tunc apostolum Thomam, cum secundum Lucam duo illi, quorum erat unus Cleophas, regressi Jerusalem invenerunt congregatos undecim, et eos qui cum ipsis erant, procul dubio intelligendum est quod inde Thomas exierit antequam eis Dominus hæc loquentibus appareret.

Et post dies octo iterum erant discipuli ejus intus, et Thomas cum eis. Venit Jesus januis clausis, et stetit in medio eorum et dixit: Pax vobis. Deinde dicit Thomæ: Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et offer manum tuam, et mitte in latus meum, et noli esse incredulus sed fidelis. Sic quippe discipulum post resurrectionem suam dubitare permisit, nec tamen in dubitatione deseruit, sicut ante nativitatem suam habere Mariam sponsum voluit, qui tamen ad ejus nuptias non pervenit. Nam ita factus est discipulus dubitans et palpans testis veræ resurrectionis, sicut sponsus fuit matris custos integerrimæ virginitatis. Non solum manus et pedes quibus indita clavorum claruere vestigia, sed attestante Joanne etiam latus quod lancea perforatum fuerat ostendit, ut videlicet ostensa vulnere suorum cicatrice dubietatis atque infidelitatis eorum vulnus sanaret. Verum quomodo post resurrectionem clavorum et lanceæ loca pandendo discipulorum dignatus est fidem spemque roborare, ita in die judicii et eadem passionis judicis et ipsam pariter crucem monstrando venturus est impietatem superborum infidelitatemque confundere, scilicet ut ipsum se esse, qui ab impiis et pro impiis mortuus est, cunctis palam angelis et hominibus ostendat,

videantque, ut scriptum est, in quem pupugerunt, et plangant se super eum omnes tribus terræ. Sane notandum quod solent in hoc loco gentiles calumniam struere, et fidem speratæ a nobis resurrectionis sulta garrulitate deridere. Si enim ipse Deus vester, inquit, nec sibi inflicta a Judæis vulnera curare prævaluit, sed cicatricum vestigia cælo secum, ut dicitis invexit, qua temeritate putatis eum vestra de pulvere membra ad integrum esse restauraturum. Quibus respondendum, quia Deus noster qui suam perpetua jam immortalitate glorificatam de sepulcro carnem resuscitare quando voluit, et quomodo voluit, potuit, etiam qualem voluit suscitavit. Neque enim consequens est ut qui majora fecisse probatur minora facere nequiverit, sed certe dispensationis gratia qui majus fecit minus facere supersedit. Hoc est quod mortis regna destruxit, signa mortis obliterare noluit: primo videlicet ut per hæc discipulis suis fidem suæ resurrectionis astrueret; deinde ut Patri pro nobis supplicans quale genus mortis pro mortaliū vita protulerit semper ostendat; tertio ut sua morte redemptis qua misericorditer adjuti sint propositis semper ejusdem mortis innovet indicis, ideoque, misericordias Domini in æternum cantare non cessent sed dicant qui redempti sunt a Domino: *Quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus; postremo ut etiam perfidis in judicio quam justè damnentur ostensa inter alia flagitia etiam vulnerum quæ ab eis suscepit cicatrice denuntiet.* Veluti si miles aliquis fortissimus jubente suo rege pro totius gentis salute singulari certamine desudans, multis quidem vulneribus exceptis, hostem tamen interficiat, spolia ejus diripiat, victoriam suæ genti reportet, et interrogatus a medico, cui curandus committitur, ita ne velit curari ut nec vestigia vulnerum ulla resideant, an magis ita ut cicatrices quidem remaneant, deformitas vero prorsus omnis et fœditas absit, respondeat sæpius ita se velle sanari ut, toto salutis decorisque pristini statu recuperato, perpetua secum tanti circumferat signa triumphi. Sic profecto Dominus perpetis ob signum victoriæ non curari excepta pro nobis vulnera passionis, sed ipsorum cicatrices cælo inferre quam abolere maluit; nec tamen ex his quippiam fidei nostræ resurrectionis præjudicat, de qua veraci promissione prædicatur: *Et capillus de capite vestro non peribit.*

Respondit Thomas et dixit ei: Dominus meus et Deus meus. Dicit ei Jesus: Quia vidisti me credidisti. Dum ergo vidit Thomas, dum palpavit, cur ei dicitur: *Quia vidisti me, credidisti?* Sed aliud vidit, aliud credidit; a mortali quippe homine divinitas videri non potuit. Hominem igitur vidit et Deum confessus est dicens: *Dominus meus et Deus meus.* Videndo ergo credidit qui considerando hominem verum hunc Deum quem videre non poterat exclamavit.

Beati qui non viderunt, et crediderunt. In hac nimirum sententia nos specialiter signati sumus, qui cum quem carne non vidimus, mente retinemus.

A Nos signati sumus, sed si fidem nostram operibus sequimur; ille etenim vere credit, qui exercet operando quod credit. Quod autem ait, *Beati qui non viderunt et crediderunt,* præteriti temporis usus est verbo, tanquam ille qui quod erat futurum in sua noverat prædestinatione jam factum. Sed his verbis proprie gentium, ut diximus, fides designatur. *Multa quidem et alia signa fecit Jesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc,* significans evangelista plurima fecisse Jesum signa et miracula salutis et prædicationis quæ non scripta essent propter multitudinem illarum rerum quæ gestæ fuerunt ab eo.

Hæc autem scripta sunt ut credatis quia Jesus Christus est Filius Dei, et ut credentes vitam æternam habeatis in nomine ejus. Ille enim qui credit quia Jesus est Christus Filius Dei, credendo ipsum Filium in se habet: habendo Filium et vitam habet, quia ipse dixit: *Ego sum via et veritas et vita.* Insuper vitam cum sanctis possidebit æternam ubi erit certa securitas, sempiterna felicitas, inenarrabile gaudium ubi implebitur illud: *Ero illorum Deus, et ipsi mihi erunt populus,* id est ero unde satientur, ero eorum et vita, et salus, et victus, et copia, et gloria, et honor, et pax, et omnia bona. Et sic implebitur illud Apostoli: *Ut sit Deus omnia in omnibus,* ipse finis erit desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fastidio amatur, sine fatigatione laudatur Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XIX.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ ad Hebræos.

Fratres, obedite præpositis vestris et subjacete eis; ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant et non gementes; hoc enim non expedit vobis.

Postquam superius dixerat, *Quorum contemplantes exitum conversationis, imitamini fidem,* tunc intellet: *obedite præpositis vestris, et subjecti estote.* Primum constituit eos et tunc dixit: *Obedite præpositis vestris, et subjacete eis.* Quid ergo, dicit aliquis, dum præpositus malignus exstiterit? Non obaudimus malignum, qualiter dicis malignum; si quidem in causa fides est, fuge illum et evita, non solum si homo fuerit, sed etiam si angelus de cælo descenderit. Si vero in toto corde et moribus malignum ducis, noli scrutari. Et hæc non ex me ipso dico, sed ex divina Scriptura. Audi Jesum dicentem: *Super cathedram Moysi sederunt scribæ et Pharisei;* et primo dicens de his multa mala tunc dixit: *Super cathedram Moysi sederunt; omnia, inquit, quæ dixerint vobis facite, quæ autem fecerint, facere nolite.* Habent, inquit, dignitatem, licet vitæ sint perditæ, verum non ad vitam eorum, sed ad sermones intendite. Quantum enim ad mores attinet nullus poterit lædi. Qua ratione hoc? quia quæ facit manifesta sunt omnibus, et neque ipse, ac si ad cacumen iniquitatis perveniat,

poterit alios maia docere. Cum autem fidei causa A vertitur, neque manifestum est omnibus quod dicitur, neque malignus dubitat docere contraria: nam et quod dictum est: *Nolite judicare ne judicemini*, de vita dictum est, non de fide. Quod enim inferitur hoc manifestat: *Quid vides*, inquit, *stipulam in oculo fratris tui et trabem in oculo tuo non vides? Omnia ergo quæ vobis dixerint*, inquit, *ut facialis facite*. Facere autem operis est non fidei. *Secundum autem opera eorum nolite facere*. Intueris quomodo non de dogmatibus, sed de vita et operibus sermo est. *Ipsi enim vigilant pro vobis rationem reddituri*. Audiant et principes, non soli illi qui reguntur a principibus, quomodo sicut obedientes oportet esse qui reguntur, sic etiam rectores et principes vigilantes esse dicit. *Hoc*, inquit, *dico ut cum gaudio faciant et non gemiscentes*, non enim expedit vobis. Intueris quando contemnuntur principes, non oportet ultiones ingerere, sed tota ultio est plorare et ingemiscere. Nam et medicus quando ab ægro contemnitur, non se ulciscitur, sed plorat et ingemiscit; sed dicit quia ille ingemiscit, ulciscitur in te Deus. Si enim cum pro nostris peccatis ingemiscimus, adducimus ad nos propitiationem Dei, per aliorum vero superbiam et contemptum cum ingemiscimus, nonne amplius advocamus Deum? Gemitus enim omni erit ultione deterior. Quando enim ipse non intelligit, ingemiscens invocatur Dominum. Et sicut cum doctor contemnitur a puero, pædagogus cogatur qui severius accedit ad puerum, sic etiam hi qui inobedientibus discipulis non loquentur periculum.

Orate pro nobis; confidimus enim quia bonam habemus conscientiam in omnibus bene volentes conversari. Intueris quomodo hæc deprecationes sunt veluti ad contristatos scribens, et ad eos qui avertentur, et qui circa eum veluti circa prævaricatorem affliciebantur, non ferentes ne quidem nomen ejus audire. Quomodo igitur ab obedientibus sibi talia postulabat, qualia quis a dilectoribus potest præsumere, propterea in hoc loco hoc constituit dicens, *Confidimus quia bonam conscientiam habemus*, veluti si diceret: *Nolo mihi accusationes aliquas proferatis*. Conscientia, inquit, nostra nos in nullo condemnat, neque nobis aliquid conscii sumus quomodo vobis insidias fecerimus. *Confidimus*, inquit, *quoniam bonam conscientiam habemus in omnibus*, non in gentibus tantum, sed etiam in vobis. Nihil negotiationis gratia fecimus, nihil confectionis protulimus; forsasse enim in talibus accusabatur. *Audierunt enim*, inquit, *de te quomodo discessionem doces a lege*; non sicut inimicus, inquit, neque sicut hostis, sed sicut amicus hæc scribo. Hoc etiam ex his quæ sequuntur ostenditur.

Amplius autem deprecor vos hoc facere, ut quo celerius restituar vobis. Hoc enim nimium amantis est sic orare non simpliciter, sed cum tota intentione et omni prorsus studio. Ut cito, inquit, ad vos veniam. Hoc animi est nihil sibi conscii festinare, ut ad eos velociter adveniret, et exhortari illos, orare pro il-

lis, ut hoc ei concederetur. Primum ab ipsis postulata orationes, tunc etiam ipse pro eis omnia dona deprecabatur.

Deus autem pacis, qui eduxit de mortuis pastorem magnum ovium in sanguine testamenti æterni Dominum nostrum Jesum Christum, apert vos in omni opere bono, ut facialis voluntatem ejus, faciens in vobis quod placeat coram se per Jesum Christum, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen. Deus, inquit, *pacis*; nolite igitur dissidere a nobis si vultis Dominum habere propitium. *Qui eduxit*, inquit, *de terra pastorem magnum*. Hoc de resurrectione dictum est. Hinc enim usque ad finem orationis rationem eis de resurrectione confirmat, et testificatur eis majora perfectionis. Ad illos enim pertinet, qui jam sumpsere principium, et quorum ad perfectionem omnis cursus intenditur; oratque pro eis: quod pertinet ad amantem. Et in aliis quidem epistolis in exordiis orat, hic autem in fine. *Aperit vos*, inquit, *in omni opere bono ut facialis voluntatem ejus, faciens in vobis quod placeat coram se*. Intueris qualiter ostendit ingenerari posse virtutem; neque ex Domino dicit totum, neque ex nobis eam perfici tantum. Nam quod dicit, *Ut perficiat vos in omni opere bono*, hoc significat: Habetis quidem virtutem, indigetis autem complemento. Quid autem est quod dicit, *in omni opere et sermone bono*? Ut videlicet vitam rectam haberent et dogmata. Secundum voluntatem ejus, inquit, faciens in vobis, beneplacitum in conspectu ejus. Hæc quippe est maxima virtus facere beneplacitum in conspectu Dei, secundum quod etiam Propheta loquitur dicens: *Et secundum munditiam manuum mearum in conspectu oculorum ejus*; cui rei vera in cælis est merces præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XX.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Marcum.

In illo tempore, surgens Jesus mane prima sabbati apparuit primo Mariæ Magdalene, etc.

Hæc apparitio quo modo et ubi sit facta Joannes plenissime docet. Surrexit autem Dominus mane de monumento in quo, sero jam facto, erat depositus, ut adimpleretur illud Psalmistæ: *Ad vesperum demorabitur fletus, et ad matutinum lætitia*. Sepultus ergo sexta sabbati quæ dicitur Parasceve circa horam vespertinam, sequenti nocte ac die sabbati cum nocte subsequenti in monumento positus, sic die tertia id est, primo mane sabbati surrexit. *Apparuit*, inquit, *primo Mariæ Magdalene de qua ejecerat septem demonia*.

Ille vadens nuntiavit his, qui cum eo fuerant, lugentibus et flentibus. Sicut in principio mulier auctor culpæ viro fuit, vir executor erroris, ita nunc quæ prius mortem gustaverat resurrectionem prior vidit; et ne perpetui reatus apud viros opprobrium sustineret, quæ culpam viro transfuderat, transfudit

et gratiam. Unde recte mulier, hæc quæ viris lugentibus ac fletibus lætitiæ Dominicæ resurrectionis prima nuntiavit, a septem dæmonibus curata esse memoratur, ut universis vitibus plena fuisse, sed ab his omnibus divino munere mundata esse signetur, et ubi abundavit peccatum superabundasse gratia monstretur.

Et illi audientes quia viveret et visus esset ab ea, non crediderunt. Quod resurrectionem Dominicæ discipuli tarde crediderunt, non tam illorum infirmitas quam nostra, ut ita dicam, futura firmitas fuit, Ipsa namque resurrectio illius dubitantibus per multa argumenta monstrata est, quæ dum nos legentes agnoscimus, quid aliud quam de illorum solidamur dubitatione? Minus enim mihi Maria Magdalena præstitit quæ citius credidit, quam Thomas qui diu dubitavit. Ille etenim dubitans vulnere cicatrices tetigit, et de nostro pectore dubietatis vulnus amputavit.

Post hæc autem duobus ex eis ambulantis ostensus est in alia effigie euntibus in villam; et illi euntes renuntiaverunt cæteris. Quomodo hoc factum sit Lucas exposuit latius. Quod autem dicit Marcus, *ostensus est in alia effigie*, hoc apertius dicit Lucas: *quia oculi eorum tenebantur ne eum agnoscerent, donec venientes cum illo in castellum quo ibant, et ponentes ei mensam quasi peregrino, tandem cognoverunt eum in fractione panis.* Qui sicut idem Lucas consequenter adjungit: *Surgentes eadem hora sunt regressi in Hierusalem, et invenerunt congregatos undecim, et eos qui cum ipsis erant dicentes: Quod surrexit Dominus vere et apparuit Simoni. Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via et quomodo cognoverunt eum in fractione panis.* Quod autem ait Marcus, *annuntiaverunt cæteris, nec illi crediderunt*, cum Lucas dicat quod iam ante loquebantur vere resurrexisse, et Simoni apparuisse, quid intelligendum est, nisi aliquos fuisse ibi qui hoc nolent credere? Cui autem non eluceat prætermisisse Marcum quæ Lucas narrando explicavit, hoc est quæ cum illis locutus fuerit Jesus antequam agnoscerent eum et quomodo eum in fractione panis agnoverint? Quando quidem mox ut dixit eis apparuisse in alia effigie euntibus in villam, continuo conjunxit, *Et illi euntes nuntiaverunt cæteris, nec illi crediderunt*: quasi possent nuntiare quem non agnoverant, aut possent agnoscere quibus alia effigies ejus apparuerat. Quomodo ergo eum agnoverint ut nuntiare possent, Marcus sine dubio prætermisit. Quod ideo memoriæ commendandum est, ut assuescamus advertere evangelistarum morem ita prætermittentium quæ non commemorant, et conjungentium quæ commemorant, ut eis qui usum in hac consideratione non habent, non aliunde maxime error oriatum, quo putant eos non sibi congruere, cum eis una fides, unum baptisma esset, et unum Deum veraciter colebant, qui in Unitate et Trinitate perfecta regnat, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXI.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore, exierunt cito mulieres de monumento cum timore et gaudio magno, currentes nuntiare discipulis ejus, etc.

Duplex enim mentes mulierum tenebat affectus, timoris et gaudii; alter de miraculi magnitudine, alter ex desiderio resurgentis: et tamen uterque femineum concitabat gradum; pergebant ad apostolos ut per illos seminarium fidei spargerent. Currentibus autem evangelizare discipulis occurrit Jesus eosque salutatur, ostendens se omnibus iter virtutum inchoantibus, ut ad salutem perpetuam pervenire queant adjuvando occurrere.

Ecce Jesus occurrit illis dicens, Ave. Quæ sic quærebant, quæ ita currebant, merebantur obvium habere Dominum resurgentem, et primæ audire, *Ave*, ut maledictum Evæ mulieris in mulieribus solveretur.

Illæ autem accesserunt, et tenuerunt pedes ejus, et adoraverunt eum. Istæ accedunt et tenent pedes ejus, quia adoraverunt eum. Cæterum illa quæ quærebat viventem cum mortuis, et nesciebat adhuc Filium Dei resurrexisse, merito audivit: *Ne tangas me, nondum enim ascendi ad Patrem meum.* Videamus resurgentem a mortuis Dominum in veritate nostræ carnis, videamus gloriam novæ corruptionis. Superius quippe lectum est quia clauso surrexit monumento; nunc autem legitur quia mulieres tenuerunt pedes ejus, et adoraverunt eum. Surrexit enim clauso ostio monumenti et exiit, ut immortalæjam factum doceret esse corpus, quod in monumento clausum fuerat mortuum. Tenendas mulieribus præbuit plantas, ut veram se habere carnem quæ a mortalibus tangi posset intimaret.

Tunc ait illis: Nolite timere. Et in Veteri et Novo Testamento hoc semper observandum est, quod quando augustior aliqua apparaverit visio, primum timorem pellat, ut sic mente placida possint quæ dicuntur audiri.

Ite, nuntiate fratribus meis ut eant in Galilæam, ibi me videbunt. His fratribus dicit, de quibus in alio loco dicitur: *Annuntiabo nomen tuum fratribus meis*, qui Salvatorem nequaquam in Judæa conspiciunt, sed in gentium multitudine. Ecce humani generis culpam ibi abscidit unde processit. Quia enim in paradiso mulier viro propinavit mortem, a sepulcro mulier viri annuntiavit vitam; et dicta sui vivificatoris narrat quæ mortifera serpentis verba narraverat.

Quæ cum abiissent, ecce quidam de custodibus venerunt in civitatem, et nuntiaverunt principibus sacerdotum, omnia quæ facta fuerant. Simplex animi qualitas, et indocta hominum rusticitas sæpe veritatem rei ut est sine fraude manifestat. At contra versuta malignitas et exercitata pravæ mentis nequitia dolos versando falsitatem verisimilibus verbis pro ipso vero commendare decertat, sibi que in assensum

plures convertere et coadunare festinat; quod se A
quens sententia ita ostendit.

Et congregati cum senioribus consilio accepto, pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes: Dicite quia discipuli ejus nocte venerunt et furati sunt eum nobis dormientibus. Miracula talia facta sunt circa sepulcrum ut eorum ipsi milites qui custodes advennerant, testes fierent, si vellent vera nuntiare; sed avaritia illa quæ captivavit discipulum comitem Christi, captivavit et milites custodes sepulcri.

Et si hoc auditum fuerit a præsidente, nos suadebimus ei, et securos vos faciemus. Custodes miraculum confitentur, ad urbem conciti redeunt, nuntiant principibus sacerdotum quæ viderant, quæ facta conspexerant. Illi qui dubii erant converti ad pœnitentiam, et Jesum quærere surgentem perseverant in malitiam, et pecuniam, quæ ad usum templi datæ fuerant, vertunt in redemptionem mendacii, sicut ante triginta argenteos Judæ dederant proditori. Omnes igitur qui stipe templi et his quæ conferuntur ad usum Ecclesiæ abutuntur in aliis rebus, quibus suam expleant voluptatem, similes sunt scribarum et sacerdotum redimentium mendacium et sanguinem Salvatoris. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant docti. O pestis maligna et semper bonis animis detestanda avaritia, quid illæsum, quid inconcussum dimittis? Tu primum hominem perdidisti, tu genus humanum confudisti, tu fratres unanimes in prælium armasti, tu pacificos discordes fecisti, tu discipulum comitem Christi de apostolatu præcipitasti, tu militem custodem sepulcri captivasti, et errorem nequissimum in mundum introduxisti, et gentem antiquam et quondam nobilissimam seduxisti. Unde sequitur:

Et divulgatum est verbum istud apud Judæos usque in hodiernum diem. Hactenus quidem error iste manet apud Judæos; et sicut sanguinis reatus quem sibi et posteris suis ipsi imprecabantur, gravi sarcina peccatorum illos premit, ita emptio mendacii per quod resurrectionis denegant veritatem reatu eos constringit perpetuo respuentes Christum et expectantes Antichristum, ut qui vili pretio vendiderunt veritatem, erroris in capite suo apprehendant universitatem, per quam justo iudice retribuente prenam percipiant sempiternam in sæcula sæculorum. Amen.

Lectionem et evangelium in CONCEPTIONE SANCTÆ MARIÆ require in lectionibus mensis x, feria quarta infra hebdomadam II ante Natalem Domini.

Lectio Isaïæ prophetæ.

In diebus illis locutus est Dominus ad Achaz, dicens: Pete tibi signum a Domino Deo tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, missus est angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro cui nomen erat Joseph, de domo David, et nomen virginis Maria.

IN NATALI SANCTI LEONIS PAPÆ

Lectio libri Sapientiæ.

Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit Deo, et inventus est justus.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore, dixit Jesus discipulis parabolam hanc: Homo quidam peregre proficiscens vocavit servos suos et tradidit illis bona sua.

Lectionem et Evangelium in NATALI SS. TIBURTII ET VALERIANI ET MAXIMI require in Natali sanctorum plurimorum.

Lectio libri Sapientiæ.

Lingua sapientium ornat scientiam et os fatuorum ebullit stultitiam.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore videns Jesus turbas ascendit montem.

HOMILIA XXII.

DOMINICA I POST OCTAVAM PASCHÆ.

Lectio Epistolæ beati Petri apostoli.

Charissimi, Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia ejus. Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus; qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur: tradebat autem iudicanti se injuste.

Audisti, *Christus passus est pro nobis*, et gaudes quia pro te mortuus est Christus. Attende quod sequitur: *Relinquens vobis exemplum, ut sequamini vestigia ejus; exemplum tribulationum, non deliciarum; contumeliarum, flagellorum, dolorum, opprobriorum, spinarum, crucis, vulnerum, mortis.* In psalmo scriptum est: *Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras.* Propter quæ verba labiorum Dei, nisi quibus promittit vitam æternam?

Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui iustitiæ vivamus, cujus morte sanati estis. Cum supra ad servos specialiter faceret sermonem, nunc generaliter admonet, ut etiam Dominis in memoriam revocet, quid pro illis Dominus Deus sustinuerit. Imo totam Ecclesiam instruit, quid pro ejus liberatione suus auctor pertulerit. Non enim ait *peccata vestra*, sed etiam se addito; *qui peccata, inquit, nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum.*

Eratis enim sicut oves errantes. Quomodo et oves dicit et errantes, cum hi qui in errore vitam ducunt hædorum potius quam ovium nomine censeantur? nisi quia novit Dominus qui sunt ejus, qui et multos diu male conversantes sustinet, quos tamen in ovium suarum numero salvandos esse prævidet.

Sed conversi estis nunc ad pastorem et episcoporum animarum vestrarum. Tangit evangelicam parabolam ubi pius pastor relictis nonaginta novem ovibus in deserto, venit visitare unam quæ erraverat. Nam quod ibi dictum est, quod hanc inventam imposuerit in humeros suos gaudens, hoc ista beatus Petrus præmisit: *Qui peccata nostra ipse portavit in corpore suo super lignum.* Quia nimirum ita nos redimere

voluit ut lignum in quo peccata tolleret pendens in humeris haberet. *Ad pastorem ergo, inquit, et visitatorem animarum vestrarum.* Pastorem videlicet, quia pascua nobis vitæ donat æternæ, pascua in presenti temporalium præstat gratiarum. Visitatorem vero animarum vestrarum, quia *visitavit nos oriens ex alto, illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent.* Visitat quotidie ipsam in nobis quam donavit lucem, ne deficiat servando, imo ut et crescat juvando. Quidam codices ipsum Græcum habent, *ad pastorem et episcopum animarum vestrarum.* Episcopus autem Latine *superintendens* dicitur; quia nimirum oculi Domini super justos et aures ejus ad preces eorum et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos, cui gloria honor et potestas in sæcula sæculorum.

HOMILIA XXIII.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam suam dat pro ovibus suis, etc.

Dum Dominus boni pastoris opus ostendere voluit, seipsum proposuit in exemplo dicens: *Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis.* Fecit quod non nuit, ostendit quod jussit: animam suam posuit pro ovibus suis. Ostensa est nobis de contemptu mortis via quam sequamur, apposita forma cui imprimamur. Primum nobis est exteriora nostra misericorditer ovibus ejus impendere; postremum vero si necesse sit, etiam mortem nostram pro eisdem ovibus ministrare. Qui non dat pro ovibus substantiam suam, quomodo daturus est animam suam? Exposuimus vel magis Domino docente intelleximus, quis sit pastor, quis ostium, quis ostiarius, qui etiam et oves, nec non qui sint fures et latrones cognovimus; sed modo de mercenario et lupo consideremus, de quibus ipse Dominus dixit:

Mercenarius autem, et qui non est pastor, cujus non sunt oves propriæ, videt lupum venientem, et dimittit oves, et fugit. Non pastor, sed mercenarius vocatur, qui non pro amore intimo oves Dominicas, sed ad temporales mercedes pascit. Mercenarius quippe est, qui locum quidem pastoris tenet, sed lucra animarum non quærit, terrenis commodis inhiat, honore prælationis gaudet, temporalibus lucris pascitur, impensa sibi ab hominibus reverentia lætatur. Iste sunt enim mercedes mercenarii, ut pro eo ipso quo in regimine laborat, hic quod quærit inveniat et ab hæreditate gregis in posterum alienus existat.

Et lupus rapit et dispergit oves. Lupus rapit et dispergit oves cum alium ad luxuriam pertrahit, alium in avaritiam accendit, alium in superbiam erigit, alium per iracundiam dividit, hunc invidia stimulat, illum in fallacia supplantat. Quasi ergo gregem lupus dissipat, cum fidelium populum diabolus per tentationes necat. Sed contra hæc mercenarius nullo zelo accenditur, nullo fervore dilectionis excitatur, quia dum sola exteriora commoda

requirit, interiora gregis damna negligenter patitur.

Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, et non pertinet ad eum de ovibus. Sola ergo causa est ut mercenarius fugiat, quia mercenarius est. Ac si aperte diceretur: Stare in periculo ovium non potest, qui in eo quod ovibus præest; non oves diligit, sed lucrum terrenum quærit. Dum enim honorem amplectitur, dum temporalibus commodis lætatur, opponere se contra periculum trepidat, ne hoc quod diligit amittat. Item lupus super oves venit, cum quilibet injustus et raptor fideles quosque atque humiles opprimit. Sed is qui pastor esse videbatur, et non erat, relinquit oves et fugit, quia dum sibi ab eo periculum metuit, resistere ejus injustitiæ non præsumit; fugit autem non mutando locum, sed subtrahendo solatium, fugit qui injustitiam vidit et tacuit; fugit qui se sub silentio abscondit. Sed est illis lupus qui sine cessatione quotidie non corpora sed mentes dilaniat, malignus videlicet spiritus, qui caulas fidelium insidians circuit et mortes animarum quærit. *Ego sum pastor bonus:* quia superius Redemptor noster culpas ficti pastoris innotuit, iterum formam cui debeamus imprimi ostendit dicens:

Ego sum pastor bonus; atque subjungit: *Et cognosco meas, hoc est diligo. Et cognoscunt me meæ, id est obsequantur diligentes.*

Sicut me novit Pater, et ego agnosco Patrem, et animam meam pono pro ovibus meis. Ac si aperte dicat: In hoc constat quia et cognosco Patrem et cognoscor a Patre, quia animam meam pono pro ovibus meis, id est ea charitate qua pro ovibus morior, quantum Patrem diligam ostendo. Quia vero non solum Judæam, sed etiam gentilitatem redimere venerat, adjungit:

Et alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ovili; et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile et unus pastor. Redemptionem nostram qui ex gentili populo venimus, Dominus aspexerat, cum se adducere et alias oves dicebat. Hoc quotidie fieri, fratres, aspicitis, hoc reconciliatis gentibus, factum hodie videtis quasi ex duobus gregibus unum ovile fecit, quia Judaicum et gentilem populum in sua fide conjungit, Paulo attestante qui ait: *Ipsæ est pax nostra qui fecit utraque unum.* Dum enim ad æternam vitam ex utraque natione simplices eligit, ad ovile proprium oves deducit. Igitur istarum duarum et in ovibus et in pastore sit conveniens concordia lectionum ubi demonstratur capitis et membrorum concordia quæ sit in Christo et Ecclesia, quia ipse mediator Dei et hominum Christus Jesus simul cum membris suis, hoc est electis omnibus gaudet et regnat, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXIV.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ beati Petri apostoli.

Charissimi, scientes quod non corruptibilibus, auro et argento redempti estis de vana vestra conversatione

paternae traditionis, sed pretioso sanguine, quasi aigni incontaminati et immaculati Jesu Christi, etc.

Quanto majus est pretium quo redempti estis a corruptione vitæ carnalis, tanto amplius timere debetis ne forte ad corruptelam vitiorum revertendo animum vestri Redemptoris offendatis. Renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum Dei vivi et permanentis in æternum, tale est in Evangelio Joannis: *His qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.* Sicut ergo incorruptibile est pretium Dominicæ passionis quo redempti sumus, ita etiam incorruptibile est sacramentum fontis sacri quo renascimur: quæ ita sibi invicem connectuntur, ut unum nobis sine altero salutem conferre nequeat, quia nimirum Dominus ita nos tempore incarnationis suæ sacro sanguine simul omnes redemit, ut nos quoque nostro tempore viritum per regenerationem baptismi, ad consortium ejusdem regenerationis pervenire debeamus. De qua regeneratione bene dicitur: *Quia non ex semine corruptibili, sed per verbum Dei vivi et permanentis in æternum agatur, ut hinc colligatur, quia sicut ex semine corruptibili caro quæ corrumpatur nascitur, sic per aquam verbo Dei consecratam, vita nobis quæ fluem nesciat tribuitur.* Quod etiam apte prophetico astruit testimonio subjiciens, quia *Omnis caro fenum et omnis gloria ejus tanquam flos feni; exaruit fenum et flos decidit: verbum autem Domini manet in æternum.* Sicut ergo corruptibilis corruptibilem caro generat carnem, ita verbum Domini, quod manet in æternum, æternam his quos ex aqua recreat in carne simul et animam vitam dat. Hujus testimonii sanctus Cyprianus, in libro de Habitu virginum ita meminit: *Clama, inquit Isaia Deus: Omnis caro fenum, et omnis claritas ejus ut flos feni; aruit fenum et flos decidit, sermo autem Domini manebit in æternum.* Neminem Christianum decet et maxime virginem non decet claritatem ullam computare carnis et honorem, sed solum appetere sermonem Dei, bona in æternum mansura complecti. Aut si carni sit gloriandum, tunc plane quando in Christi nominis confessione cruciatur, quia tunc fortior femina viris torquentibus invenitur, quando ignes, aut cruces, aut ferrum aut bestias patitur ut coronetur. Illa sunt carnis pretiosa monilia, corporis ornamento meliora; cruciatibus autem carnis, in quibus per patientiam anima decoratur, gloriam sanctis ac fidelibus præparat sempiternam, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXV.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore una sabbati valde diluculo venerunt ad monumentum, portantes quæ paraverant aromata, etc.

Una sabbati sive prima sabbati, prima est dies a sabbato, quam diem Dominicam propter Domini re-

surrectionem mos Christianus appellavit. Quod autem valde diluculo mulieres venerunt ad monumentum, juxta historiam quidem magnus quærendi et inveniendi Dominum fervor charitatis invenitur; juxta vero intellectum mysticum nobis datur exemplum illuminata facie discussisque vitiorum tenebris ad sacrosanctum Domini corpus accedere. Nam et sepulcrum illud venerabile figuram Domini habebat altaris in quo carnis ejus ac sanguinis solent mysteria celebrari. Aromata autem quæ mulieres deferunt odorem virtutum et orationum quibus ad altare appropinquare debemus, suavitatem significant. Unde Joannes in Apocalypsi sua, cum phialas in manu angelorum aureas, id est mundas in electorum corde conscientias plenas odoramentorum descripsisset, subjunxit exponens atque ait: *Quæ sunt orationes sanctorum.*

Et invenerunt lapidem revolutum a monumento, et ingressæ non invenerunt corpus Domini Jesu. Quomodo lapis per angelum revolutus sit Matthæus sufficienter exposuit. Sed revolutio lapidis mystice reserationem sacramentorum quæ velamine litteræ tegebantur insinuat. Lex enim in lapide scripta est, cujus ablato tegmine corpus Domini mortuum non invenitur, sed vivum evangelizatur, quia etsi cognovimus secundum carnem Christum, sed jam nunc non novimus.

Et factum est dum mente consternatæ essent de isto, ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Mente consternatæ erant, quia et lapidem tam immensæ magnitudinis revolutum stupebant, et corpus tam eximie venerationis non invenire dolebant. Sicut autem tentato in solitudine Domino, mox impleta victoria, accedentes ei angeli ministrant, ita eodem passo in carne Salvatore, post devictæ certamina mortis veniunt angeli, qui non solum verbo consolante sed et fulgente habitu gloriam triumphantis annuntiant. Quoniam autem posito in sepulcro copore Salvatoris astitisse leguntur angeli, ita etiam celebrandis ejusdem sacratissimi corporis mysteriis tempore consecrationis assistere sunt credendi, monente Apostolo mulieres in Ecclesia velamine habere propter angelos.

Cum timerent autem et declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas: Quid quæritis viventem cum mortuis? Non est hic, sed surrexit. Nolite, inquit, cum mortuis, hoc est in monumento qui locus est proprie mortuorum, quærere eum qui ad vitam jam surrexit a mortuis. Et nos autem exemplo devotarum Deo seminarum, quoties ecclesiam intramus et mysteriis cælestibus appropinquamus, sive propter angelicæ præsentiam virtutis, seu propter reverentiam sacræ oblationis cum omni humilitate et timore ingredi debemus. Ad conspectum quippe angelorum vultum declinamus in terram, cum supernorum civium quæ sunt gaudia æterna contemplantes, humiliter nos cinerem esse terramque recolimus: sicut beatus Abraham: *Loquar, inquit, ad Dominum meum cum sim pulvis et cinis.* Et notandum quod sanctæ mulie-

res astantibus sibi angelis non in terram ceciisse, sed vultum dicuntur in terram declinasse; nec quempiam sanctorum legimus tempore Dominicæ resurrectionis vel ipso Domino vel angelis sibi visis, terræ prostratum adorasse; unde mos obtinuit ecclesiasticus, ut vel in memoriam Dominicæ et in nostræ spem resurrectionis, et omnibus Dominicis diebus, et toto Quinquagesimæ tempore non flexis genibus, sed declinatis in terram vultibus oremus.

Recordamini qualiter locutus est vobis cum adhuc in Galilæa esset dicens: Quia oportet Filium hominis tradi in manus peccatorum, et crucifigi, et die tertia resurgere. Die tertia Dominus sicut ipse, quod ex hoc loco discimus, inter discipulos viros etiam feminis quæ eum sequebantur prædixit, ita resurrectionis suæ triumphum celebravit. Die namque Parasceves hora nona spiritum tradens vespere sepultus, mane prima sabbati surrexit sicut aperte Marcus evangelista designat. Non ergo immerito uno die in sepulcro et duabus noctibus jacuit, qui videlicet lucem suæ simplæ mortis, tenebris duplæ nostræ mortis adiunxit. Ad nos quippe venit qui in morte spiritus carnisque tenebamur: unam ad nos suam, id est, carnis mortem delulit, et duas nostras quas recepit solvit. Si enim ipse utramque susciperet, nos a nulla liberaret. Misericorditer accepit et juste utramque damnavit simplam suam duplæ nostræ contulit et duplam nostram moriens subegit.

Et recordatæ sunt verborum ejus. Mulieres quæ in monumento Domini stantes verborum quæ de sua dispensatione præfatus est recordantur, formam nobis præbent ut inter ipsa Dominicæ passionis mysteria celebranda, non solum ejusdem passionis, sed et ab inferis resurrectionis, nec non et in cælos gloriosæ ascensionis digna semper veneratione recordemur. *Et egressæ a monumento nuntiaverunt hæc omnia illis undecim et cæteris omnibus.* Sicut in principio mulier auctor culpæ viro fuit, vir exsecutor erroris, ita nunc quæ prior mortem gustaverat resurrectionem prior vidit, et ne perpetui reatus apud viros opprobrium sustineret, quæ culpam viro transfuderat, transfudit et gratiam.

Erat autem Maria Magdalene, et Joanna, et Maria Jacobi, et cæteræ quæ cum eis erant, quæ dicebant ad apostolos hæc. Maria Magdalene ipsa est soror Lazari quæ unxit Dominum unguento, Joanna uxor Chuza procuratoris Herodis, de quibus supra lectum est. Maria Jacobi mater est Jacobi junioris et Joseph, et ut Marcus evangelista dicit, *soror matris Domini*; unde et ipse Jacobus *frater Domini* meruit vocari.

Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista, et non credebant illis. Quod resurrectionem Dominicam discipuli tarde crediderunt, non tam illorum infirmitas, quam nostra ut ita dicam futura firmitas fuit. Ipsa namque resurrectio illius dubitantibus per multa argumenta monstrata est, quæ dum nos legentes agnoscimus, quid aliud quam de illorum

visione solidamur?

us autem surgens currit ad monumentum, et

A procumbens vidit linteamina sola posita et abiit secum mirans. Quod factum fuerat Lucas breviter de cursu Petri commemorat. Sed hoc quomodo gestum sit plenius exsequitur Joannes dicens etiam illum discipulum quem diligebat Jesus cucurrisse cum Petro, se videlicet insinuans. Unde quæritur quomodo Lucas de Petro dicat: *Et procumbens vidit linteamina sola posita*, cum Joannes se potius hoc fecisse significet, Petrum vero introentem in monumentum vidisse non solum linteamina, sed et sudarium quod fuerat super caput ejus. Sed intelligendum est Petrum, primo procumbentem vidisse quod Lucas commemorat, Joannes tacet. Post autem ingressum, ut diligentius interiora dignosceret; ingressum tamen antequam Joannes intraret. Qui tamen ambo perfecto amore adherent Redemptori suo, et ideo modo cum illo in gaudio regni cælestis simul cum sanctis angelis manentes lætabuntur in perpetuum. Amen.

HOMILIA XXVI.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore, accesserunt ad Jesum discipuli Joannis dicentes: Quare nos et Pharisæi jejunamus frequenter, discipuli autem tui non jejunant?

Superba interrogatio et plena de supercilio Pharisæorum, certe ut aliud non dicamus reprehendenda jejunii jactantia. Nec poterant discipuli Joannis non esse sub vitio qui calumniabantur eum, quem sciabant magistri vocibus prædicatum, et jungebantur Pharisæis quos ab Joanne noverant condemnatos cum ait: *Generatio viperarum, quis ostendit vobis fugere ab ira ventura?*

Ait illis Jesus: Nunquid possunt filii sponsi lugere quandiu cum illis est sponsus? Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus, et tunc jejunabunt. Si sponsus Christus, sponsa Ecclesia est. De hoc spiritali connubio apostoli sunt creati qui lugere non possunt, quandiu sponsam in thalamo vident, et sciunt sponsum esse cum sponsa. Quando vero transierunt nuptiæ, et passionis ac resurrectionis tempus advenerit, tunc sponsi filii jejunabunt. Nonnulli putant idcirco post dies quæraginta passionis jejunia debere committi, licet statim dies Pentecostes et Spiritus sanctus adveniens indicet nobis festivitatem, et ex hujus occasione testimonii Montanus, Prisca, et Maximilla etiam post Pentecosten faciunt quæragessimam, quod ablato sponso filii sponsi debeant jejunare. Ecclesiæ autem consuetudo ad passionem Domini et resurrectionem per humilitatem carnis venit, ut spiritali saginationi jejuniis corporis præparemur. Juxta leges autem tropologiæ sciendum, quod quandiu sponsus nobiscum est et in lætitia sumus, nec jejunare possumus nec lugere; cum autem ille a nobis propter peccata recesserit et avolarit, tunc indicendum jejunium est, tunc luctus recipiendus est.

Nemo mittit commissuram panni rudis in vestimento veteri; tollit enim plenitudinem ejus de vestimento et

pejor scissura fit. Neque mittunt vinum novum in utres veteres, alioquin rumpentur utres et vinum effundetur, et utres peribunt. Sed in utres novos vinum novum mittunt et ambo conservantur. Quod dicit, hoc est : donec quis renatus fuerit, et veteri homine deposito per passionem meum novum hominem induerit, non potest severiora jejunii et continentiae sustinere praecepta, ne per austeritatem nimiam etiam credulitatem quam nunc habere videtur amittat. Duo autem exempla posuit, vestimenti et utriusque veterum et novorum; veteres debemus intelligere scribas et Phariseos; plagula vestimenti novi et vinum novum praecepta evangelica sentire, quae non possunt sustinere Judaei ne major scissura fiat. Tale quid et Galatae facere cupiebant, ut cum Evangelio praecepta legis miscerent, et in utribus veteribus mitterent vinum novum. Sed Apostolus ad eos loquitur : *O insensati Galatae! quis vos fascinavit veritati non obedire? Sermo igitur evangelicus apostolis potius quam scribis et Phariseis est injungendus, qui majorum traditionibus depravati sinceritatem praeceptorum Christi non poterant custodire. Alia est enim puritas virginalis animae et nulla prioris vitii contagione polluta, et aliae sordes ejus quae multorum libidini subjacuerit. Unde necesse est ut prius ab uno quoque abluantur sordes vitiorum et vetustas peccati per poenitentiam expurgetur, et sic Domini opitulante gratia virtutum scientia et spiritualis doctrinae Christo largiente conferatur, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti, per omnia saecula saeculorum. Amen.*

HOMILIA XXVII.

DOMINICA II POST OCTAVAM PASCHAE.

Lectio Epistolae B. Petri apostoli.

Charissimi, obsecro vos tanquam advenas et peregrinos, etc.

Advenae Latine dicuntur proselyti quo nomine appellabantur Judaei eos qui de gentibus nati in Deum, credere et circumcissione accepta Judaico more juxta Dei legem vitam ducere noluerunt. De quorum numero fuere quidam eorum qui in die sancto Pentecostes quo apostoli Spiritum sanctum in ignis visione ceperunt, ad praedicationem eorum Christo crediderunt, dicente Scriptura quod Judaei quoque et proselyti adessent. Sed et nos si veraciter cum Propheta Deo dicere possumus. *Quoniam incolae nos sumus apud te in terra et peregrini sicut omnes patres nostri, ad nos quoque Epistolae beati Petri scriptas credere, et quasi nobis missas legere debemus.*

Abstinetes vos a carnalibus desideriis, quae militant adversus animam. Dum concupiscentiis blandientibus caro enerviter subjugatur, jam vitiorum exercitus firmiter adversus animam armatur. Quos competenter advenas vocat et peregrinos, ut eo minus terrenis rebus animam supponant, quo se patriam in caelis habere meminerint. Namque hoc distare in hac vita inter electos solet et reprobos, quod electi peregrini nunc exsules expectant futura, tantoquo minus in praesenti gaudiis delectantur caducis, quanto futura

A sine sine gaudia se sperant accipere, et in aeternum regnare cum Christo. At vero reprobi hic habent patriam, cujus solum vitae desideriis norunt inhicere. Ideoque post hanc vitam in exilium relegantur perpetuum, ubi cunctis carentes voluptatibus, sola in tormentis patiantur adversa.

Conversationem vestram inter gentes habentes bonam, ut in eo quod detrectant de vobis tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes glorificent Deum in die visitationis. Plerumque contingit ut pagani qui fidem Christianorum vituperabant quare deos suos dereliquissent, postmodum considerantes castam eorum conversationem et invictum in Christo animum, cessarent eis detrahere, magisque Deum glorificare ac laudare inciperent qui bonitate ac justitia cultorum suorum bonus esse probaretur et justus.

Glorificent, inquit, Deum in die visitationis, hoc est, in tempore retributionis. Quanta vobis sit gloria per Deum donanda jam nunc agnoscant increduli, cum vos instanter per obstantia pericula illum sequi perspexerint.

Subjecti estote omni humanae creaturae propter Deum. Omni humanae creaturae dicit omni dignitati hominum, omni personae, omni principatui cui vos divina dispositio subdi voluerit. Hoc est enim quod ait, *propter Deum, quia non est potestas nisi a Deo, et qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Quam creaturam subsequenter adjungens exponit : *Sive regi, quasi praecellenti, sive ducibus, tanquam ab eo missis.*

C Ideo regi tantum ac ducibus, non autem et dominis dicit, quia hoc in loco illos specialiter ut praefati sumus instruit, qui sunt domini servorum; subsequenter vero, et servos quomodo dominis famulentur admonet. Docet ergo fideles famulos videlicet aeterni regis etiam mundi potestatibus subdi, ne vel in hoc fidei et religioni Christianae conditionis jura turbentur. Nam et ita recte potest intelligi quod dictum est, *omni humanae creaturae, ut significetur et fidelibus et incredulis rerum dominis.*

Ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. Non quod omnes qui a regibus mittuntur duces et malefactores punire et laudare bonos noverint, sed quae esse debeat actio boni ducis simpliciter narrat, hoc est, ut male facientes coerceat, ut bene agentes remuneret; qui etiamsi injuste agit si bonos damnat, nihilominus ad laudem eorum pertinent quae facit, si patienter ejus stultitiae resistunt. Unde et Paulus dicit : *Vis, inquit, non timere potestatem? bonum fac et habebis laudem ex illa.* Non dicit ab illa, sed ex illa, quia etsi potestas te mundana non laudat, imo si etiam persequitur, si occidit gladio ut Paulum, si crucifigit ut Petrum, habebis ex illa laudem, dum ex eo quod illa malefacit in te justum et innoxium, tuae virtutis patientia coronam laudis meretur. Nam et hoc intendisse beatum Petrum in hac sententia verba sequentia docent quibus dicitur :

Quia sic est voluntas Dei ut beneficientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Haec est

ergo laus honorum ad quam duces a rege dicit missos dum ignorantia ducum imprudentium boni ad laudem suam perpetuam bene agendo utuntur.

Quasi liberi et non quasi velamen habentes malitiæ libertatem. Quasi liberi bona faciunt qui in exemplum Joseph patriarchæ tametsi servitio deprimuntur hominum, servi esse vitiorum nulla arte compelluntur. At vero libertatem suam in velamen malitiæ vertunt, qui quominus humani famulatus jugo cohibentur, eo latius peccatorum dominio mancipantur, et cum vitiis impune serviunt, libertatem vocant: hoc prætexunt nomine culpam. Potest autem juxta illud apostoli Pauli generaliter accipi. *Vos in libertatem vocati estis, fratres; tantum ne libertatem in occasionem carnis detis.* Liberi enim recte vocamur quia per baptismum a peccatorum sumis nexibus absoluti, quia a dæmonica servitute redempti, quia filii Dei effecti. Non tamen dono libertatis potius peccandi facultatem vel licentiam accipimus; quinimo si peccamus mox libertate perditam servi efficiamur peccati; et quisque se ad hoc libertatem accepisse a Domino putat, ut licentius peccet, talis suam libertatem in velamen malitiæ mutat. Vult enim nos beatus Petrus liberos esse a servitio culparum, ut servi creatoris nostri boni et fideles permanere possimus: unde subsequenter adjungit:

Sed sicut servi Dei omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, regem glorificate. Monet ergo congruum cunctis impendere honorem et juxta imperium Domini Cæsari quæ Cæsaris sunt, et Deo reddere quæ Dei sunt. Et bene inter alia fraternitatem diligere jubet liberos, ut eos quoque qui temporali conditione subjecti sunt, fratres sibi esse in Christo factos recolant, una cum ipsis Patrem invocantes, eum qui sine acceptione personarum judicat.

Servi subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis et modestis, sed etiam dyscolis. Dyscolis indiscipline dicit, nomine ducto a Græco eloquio, quia Græcæ schola vocatur locus in quo adolescentes litteralibus studiis operam dare, et audiendos magistros vacare solent: unde schola *vacatio* interpretatur. Denique in psalmo ubi canimus: *Vacate et videte quomodo ego sum Deus*, pro eo quod nos dicimus *vacate* in Græco habetur *scholaste*. Scholastici sunt ergo eruditi; dyscoli, indocti et agrestes; sed utrisque vult obedire subditos, explicans apertius quomodo nos supra omni humanæ creaturæ jussu esse subjectos. Alia editio pro dyscolis *difficiles* habet, et sanctus antistes Fulgentius in opusculis suis sic ponit: *Servientes cum timore non tantum bonis, sed etiam difficilioribus.* Sed si bene facientes, et patientes sustinetis.

Hæc est enim gratia in Christo Jesu. Hæc est ergo gratia apud Deum; in hoc enim vocati estis quia et *Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum*, etc. Notandum attentius quam summe conditionem servorum glorificet quos bene facientes et absque culpa vapulantes a dominis crudelibus et improbis imitatores esse Dominicæ passionis afir-

mat. Qui enim passionis Christi particeps benevolus et patiens esse voluerit in præsentī vita, sine dubio ejus gloriæ in futura vita consors erit, ubi in ejus laudibus simul cum sanctis angelis in æternum exultans permanebit, ipso præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXVIII.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me.

Ad illos specialiter hæc quæ dicta sunt pertinent, qui ejus discipulatu prædicantis in carne adhærere, et post tristitiam passionis visa resurrectione et ascensione ejus lætificari meruerunt. Modicum etiam fuit ab illa hora illius noctis qua traditus est, in horam passionis, sive quando eum discipuli carnaliter videbant; et iterum modicum fuit quo clausus in sepulcro tertia die resurrecturus jacuit et illorum aspectibus videri non potuit: hoc est quod ait, *Modicum et non videbitis me.* Quod vero ait, *Iterum modicum et videbitis me*, significat post resurrectionem tempus, quo cum discipulis conversatus est, et illis multimoda ostensione apparuit usque dum ascendit in cælum illis viventibus, ut in Evangelio et Actibus apostolorum legitur. Et hoc est quod ait:

Quia vado ad patrem. Ac si patenter dicat: *Quia post modicum a vestris aspectibus in monumenti claustrum abscondar, et iterum post modicum, destructo mortis imperio, vobis intuentibus apparebo, quia tempus est ut expleta dispensatione assumptæ mortalitatis cum resurrectionis triumpho jam revertar ad Patrem.* Hæc vero verba Domini, ut diximus, illis specialiter qui ejus resurrectionem videre potuerunt conveniunt, quæ apostoli tunc temporis non potuerunt intelligere. Et hanc illorum ignorantiam pius magister intelligens, subsequenter secundum animi illorum dubitationem respondit, quasi expositurus quid esset quod dixit: *Modicum et non videbitis me; iterum modicum et videbitis me.*

Cognovit ergo Jesus qui volebant eum interrogare et dixit eis: De hoc queritis inter vos, quia dixi: Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me? Amen, amen dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit; vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Et ipsorum et totius Ecclesiæ statui congruit. Plorabant quippe et flebant amatores Christi, cum illum comprehendere ab hostibus, ligari, ad consilium duci, damnari, crucifigi, mori et sepeliri viderent. Gaudebant mundi amatores, quos ab infima cogitatione mundum vocat Dominus, cum morte turpissima condemnarent illum, qui gravis erat eis etiam ad videndum. Contristabantur discipuli posito in morte, sed agnita etiam resurrectione tristitia illorum versa est in gaudium; visa est ascensionis potentia, jam majore gaudio sublevati laudabant et benedicebant Domi-

num, ut Lucas evangelista testatur. Sed et cunctis A
 fidelibus hic Domini sermo convenit, qui per lacry-
 mas pressurasque præsenles ad gaudia æterna per-
 venire contendunt. *Qui seminant in lacrymis in gau-
 dio metent; cuncte ibant et flebant*, quatenus in
 æterna beatitudine laboris sui mercedem recipiant.
 Mandus autem, id est, mundi amatores gaudebunt,
 qui ad æterna gaudia se præparare per lacrymas et
 afflictiones despiciunt; *vos autem contristabimini per
 labores et pressuras, sed tristitia vestra vertetur in
 æternæ beatitudinis lætitiã.*

*Mulier cum parit tristitiam habet, quia venit hora
 ejus.* Mulierem dicit sanctam Ecclesiam, propter fe-
 cunditatem honorum operum, et quia spiritales Do-
 minus filios gignere nunquam desinit; hæc mulier
 cum parit tristitiam habet, quia venit hora ejus. B

*Cum autem peperit puerum, jam non meminit pres-
 suræ propter gaudium, quia natus est homo in mun-
 dum;* quia nimirum sancta Ecclesia, quandiu in
 mundo spiritualium virtutum profectibus insistit,
 nunquam mundi tentationibus exerceri desistit. At
 cum devicto laborum certamine ad palmam pervene-
 rit, jam non meminit pressuræ præcedentis propter
 gaudium perceptæ retributionis: *non sunt enim con-
 dignæ passionibus hujus temporis ad superventuram
 gloriam quæ revelabitur in nobis. Non meminit, in-
 quit, pressuræ propter gaudium, quia natus est homo
 in mundum.* Sicut enim mulier nato in hunc mun-
 dum homine lætatur, ita Ecclesia nato in vitam fu-
 turam fidelium populo digna exultatione repletur,
 pro qua ejus nativitate multum laborans et gemens C
 in præsentem quasi parturiens dolet. Nec novum debet
 cuiquam videri si natus dicitur, qui ex hac vita mi-
 graverit; quomodo enim nasci dicitur cum quis de
 utero matris procedens hanc in lucem egreditur, ita
 etiam rectissime potest natus appellari qui solutus a
 vinculis carnis ad lucem sublimatur æternam. Unde
 et mos obtinuit ecclesiasticus ut dies beatorum mar-
 tyrum sive confessorum Christi, quibus de sæculo
 transierant, *natales* vocitemus, eorumque soleinnia
 non funebria, sed *natalitia* dicantur.

*Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis; ite-
 rum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et
 gaudium vestrum nemo tollet a vobis.* Quod de ipsis
 quidem discipulis facile intelligitur quia tristitiam
 habuerunt passo ac sepulto Domino; sed peracta D
 resurrectionis gloria gavisus sunt viso Domino, et
 gaudium eorum nemo tollit ab eis; licet pressuras
 ac persecutiones passi essent in hoc mundo, semper
 in spe gaudebant futuræ retributionis pro eo quod
 digni essent pro nomine Jesu contumelias pati.

*Iterum autem videbo vos et gaudebit cor vestrum, et
 gaudium vestrum nemo tollet a vobis.* Videt itaque
 electos post tristitiam Dominus cum eorum patien-
 tiam damnato impugnatore remunerat. *Videbo vos,*
 id est, cum assumpsero vos ad meipsum ut ubi sum
 ego et vos sitis, et in illa visione perpetuæ gloriæ
 gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tol-
 let a vobis, quia ibi nullus adversarius, nullus per-

secutor, nemo qui tristitiam ingerat animis vestris,
 dum videbitur Deus deorum in Sion.

HOMILIA XXIX.

IN NATIVITATE SS. APOSTOLORUM PHILIPPI ET JACOBI.
 Lectio libri Sapientiæ.

*Stabunt justi in magna constantia adversus eos qui
 se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores illorum.*

Narrat divina Sapientia qualis in extremo judicio
 sanctorum erit gloria, qualisque reproborum angus-
 tia cum viderint sanctos stantes ad dexteram Dei
 cum gloria incorruptionis et immortalitatis, pii ju-
 dicis expectantes sententiam, qua eos ad regnum
 invitaret æternum; se autem merito condemnari eo
 quod illos persecuti sunt, nec doctrinæ eorum salu-
 bri obedire voluerunt, sed irridentes eos magis spre-
 verunt, nec honorem condignum illis præbuerunt,
 unde modo cum lectio legeretur audistis: *Tunc sta-
 bunt, inquit, justi in magna constantia, adversus eos
 qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores illo-
 rum, videntes turbabuntur timore horribili, et mira-
 buntur in subitatione insperatæ salutis, gementes
 per angustiam spiritus, dicent inter se pœnitentiam
 agentes: Hi sunt quos habuimus aliquando in de-
 risu et in similitudine imperitii. Nos insensati vitam
 illorum æstimabamus insaniam, et finem illorum
 sine honore. Quomodo ergo computati sunt inter filios
 Dei et inter sanctos sors illorum est?* Tunc utique
 stabunt justi in magna constantia adversus persecu-
 tores suos qui eos pœnis indebitis hic affecerunt,
 et labores illorum quasi stultos vituperaverunt,
 quando claritate superna revelati judices erunt illo-
 rum secundum veritatem qui ante se injuste damna-
 verunt. Unde illi cum se subitanea commutatione
 viderint de gloria ad ignobilitatem perductos, et e
 contrario adversarios suos de afflictione temporali
 ad honorem supernum translatos, sera pœnitentia
 atque infructuosa tunc conquerentur quod antea
 dum licuit si vellent fructuose agere possent. Unde
 necesse est ut quicumque vitam suam negligenter
 duxit et peccatis servivit, ante terminum vitæ præ-
 sentis pœnitentiam condigne agat de malis commis-
 sis, et studeat operibus bonis per gratiam Dei, in-
 dulgentiam promereri peccatorum, et vitam consequi
 sempiternam largiente ipso Redemptore Domino no-
 stro Jesu Christo, *qui vult omnes homines salvos esse,
 et ad agnitionem veritatis pervenire*, regnans cum Spi-
 ritu sancto Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXX.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

*In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Non
 turbetur cor vestrum. Credite in Deum, et in me cre-
 dite, etc.*

Ne mortem tanquam homines timerent, et ideo
 turbarentur, consolatur etiam eos Deum se esse con-
 testans. Consequens est enim ut si in Deum creditis,
 et in me credere debeatis: quod non esset conse-
 quens, si Christus non esset Deus. *In domo Patris
 mei mansiones multæ sunt.* Quia merita sanctorum

diversa sunt, ideo in domo Patris multæ sunt mansiones. Nullus eorum alienabitur ab illa domo, ubi mansionem pro suo quisque accepturus est merito. Ideo non turbetur cor vestrum, nam unus denarius omnibus in vinea laborantibus, id est, omnibus in Ecclesia per fidem laborantibus vita dabitur æterna. Sed multæ mansiones diversas meritorum in una vita æterna significant dignitates, eritque *Deus omnia in omnibus, quia Deus charitas est*. Sic enim quisque habet, cum amat in altero, quod ipse non habet, quia regnat in omnibus unitas charitatis.

Si quo minus dixissem vobis, quia vado parare vobis locum. Quomodo ad illas mansiones membra pervenissent, si caput non præcessisset? Paravit nobis locum dum pro nobis mortuus est, et resurrexit, imo ascendit in cælos. Hæc omnia pro nobis fecit, ut nobis pararet locum in regno Patris sui.

Si abiero et paravero vobis locum, iterum veniam ad vos. Si abiero per carnis absentiam, veniam per divinitatis præsentiam, in qua vobiscum ero usque ad consummationem sæculi. Vel etiam si abiero ascendendo ad cælos, veniam iterum judicare vivos ac mortuos: quod angeli attestati sunt dicentes: *Hic Jesus qui assumptus est a vobis, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum*. Sequitur:

Et accipiam vos ad meipsum, ut ubi sum ego et vos sitis. Hoc est quod in sequentibus dixit: *Volo, Pater, ut ubi sum ego, et isti sint mecum*.

Eti quo ego vado, scitis, et viam scitis. Quo vado, id est, ad Patrem, et via qua venitur, scitur.

Dicit ei Thomas: Domine, nescimus quo vadis, et quomodo possumus viam scire? Videbatur ei nescire quod Christus convincit eum scire dum ait:

Ego sum via, et veritas, et vita. Quasi dixisset: Si me scitis et viam scitis; et ego sum ad quem itur, id est, veritas, et ego sum vita in qua statur. Si me scitis et viam scitis, et quo ibo scitis, et ubi manseritis scitis. Qui ad Patrem vadunt per me vadunt, et qui ad Patrem veniunt ad me veniunt, quia et ego et Pater unum sumus, et in me manent, quia hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum. Unde secutus est dicens:

Nemo venit ad Patrem nisi per me. Exponens quid sit quod ait, *ego sum via*, statim subjungens:

Si cognovissetis me utique, et Patrem meum cognovissetis, quia ego sum veritas in vero Patre. *Et amodo cognoscitis eum, et vidistis eum*. Si me spiritualiter cognoscitis et videtis, illum cognoscitis et videtis, quia ego et Pater unum sumus. Unum natura non unus in persona.

Dicit ei Philippus hoc non intelligens: Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis. Quasi aliquid melius esset Pater quam Filius in cujus esset visione sufficiens beatitudo. Quam vocem discipuli redarguit magister.

Tanto tempore vobiscum sum, et non cognovistis me? Non cognovistis me esse in Patre, et Patrem in me, Philippe?

A *Qui videt me, videt et Patrem*. Qui me intelligit, utique et Patrem in me intelligit. Sed ideo magister discipulum arguebat, quoniam cor postulantis videbat. Tanquam enim melior esset Pater quam Filius, ita Philippus Patrem nosce cupiebat, et ideo nec Filium sciebat quo melius aliquid esse credebat. Ad hunc sensum corrigendum dictum est: *Qui videt me videt et Patrem*.

Quomodo tu dicis: Ostendat nobis Patrem? Video quomodo tu dicis: non alterum quæris videre similem, sed illum putas esse meliorem.

Non credis quia ego in Patre et Pater in me est? Cur inseparabiles separatim desideras nosce? Deinde non ad solum Philippum, sed ad eos pluraliter loquitur:

Verba quæ ego loquor vobis a me ipso non loquor, Pater autem in me manens, ipse facit opera. Quid est, a me ipso non loquor? nisi a me ipso non sum qui loquor. Ei quippe tribuit quod facit, de quo est ipse qui facit. Pater enim Deus non est de aliquo, Filius autem Deus est quidem Patri æqualis, sed de Patre Deo. Ideo ille Deus sed non de Deo, et lumen sed non de lumine. Iste vero Deus de Deo, lumen de lumine. Denique adjungit et ait:

Non creditis quia ego in Patre et Pater in me est? Alioqui propter opera ipsa credite. Ante solus Philippus arguebatur; nunc autem non ibi eum solum fuisse qui esset arguendus ostenditur; *propter opera ipsa, inquit, credite, quia ego in Patre et Pater in me est*. Neque enim si separati essemus inseparabiliter operari ulla ratione possemus, sed quid est quod sequitur: *Amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio et ipse faciet, et majora horum faciet, quia ego ad Patrem vado*. Non se extollat servus super dominum, nec discipulus super magistrum. Majora quam ipse facit dixit eos esse facturos, sed sine illo, ut in sequentibus dixit, quid potuerunt facere? Sed quæ sunt tandem ista majora?

C An forte quod ægros ipsis transeuntibus etiam eorum umbra sanabit? Majus est enim ut sanet umbra quam simbria, illud per se, hoc per ipsos, sed utrumque in se; vel majora sunt opera apostolorum in omnium gentium salute, quam Christi tantummodo in salute Judæorum, et hoc in paucissimis. Tamen utrumque et ille fecit, et salutem aliquorum in Judæa per se, et salutem gentium per apostolos: Nec solum per apostolos, sed et per alios quoque prædicatores. Unde subjunxit et ait: *Qui credit in me opera quæ ego facio et ipse faciet, et majora horum faciet*. Non quo major sit magistro discipulus, vel domino servus, et adoptatus unigenito, et homo Deo, sed quod per illos ipse dignaretur eadem majora facere. Unde majora potuissent mox ostendit dicens: *Qui credit in me opera quæ ego facio et ipse faciet, et majora horum faciet*. Continuo secutus adjunxit: *Quia ego ad Patrem vado*.

D *Et quodcumque petieritis in nomine meo, hoc faciam*. Qui dixit, *faciet*, post ait, *faciam*. Tanquam diceret: Non vobis hoc impossibile videatur; non

enim poterit esse major me qui credit in me : ideo A
 majora non per se facit, sed per me qui in me cred-
 dit. Nec est defectio potestatis, sed miseratio pieta-
 tis. Dives ergo ab eo recessit tristis, non recipiens
 verba salutis ; apostolis igitur prædicantibus, multi
 divites panperiem voluntate secuti sunt > ita quod
 ab illo audiens unus non fecit, fecerunt multi cum
 loqueretur per discipulos magister bonus. Ecce ma-
 jora fecit prædicatus a credentibus quam locutus au-
 dientibus, sed hoc per prædicatores. Nunquid omnes
 qui credunt in eum prædicatores sunt ? Tamen dicit
 qui credunt in eum opera facere majora. In hoc
 opere fidei faciemus opera Christi, quia et ipsum
 credere in Christum opus est ; Christus autem ope-
 ratur in nobis, non utique sine nobis. Prius ego facio
 præveniens gratiam, deinde et ipse facit subse-
 quens gratiam, quia facio ut faciat. Quæ opera, nisi
 ut ex impio justus fiat ? Fortasse majus est opera
 salutis nostræ nos per ipsum facere, quam verba salu-
 tatis prædicare, quod ipse fecit sine nobis, dum hæc
 dixit : *Quia ego ad Patrem vado. Et quodcumque pe-*
tieritis in nomine meo, hoc faciam. In his verbis ma-
 gnam spem promisit orantibus. Sic ergo perrexit ad
 Patrem, ut non reliqueret indigentes, sed audiret
 petentes. Tamen non omnia petentes, sed quæ ad
 salutem pertinent petentium. Ideo dixit : *Si quid*
petieritis me in nomine meo, hoc faciam. Quid est in
 nomine meo ? nisi in nomine Salvatoris. Si petieritis
 quæ ad salutem pertinent vobis, in nomine meo pe-
 tieritis. Quando enim delectant mala et non delectant
 bona, rogare potius debemus Deum ut delectent
 bona quam ut concedantur mala. Qui ergo credit
 in eum, quodcumque petierit in nomine quod est illis
 datum qui credunt in eum, hoc facit, quo hoc sicut
 Salvator facit. Si autem qui in eum credit, aliquid
 per ignorantiam contra salutem suam petit, non in
 nomine Salvatoris petit, quia Salvator ei non erit ;
 si quis ejus salutem impedi fecerit, non est ejus
 Salvator. Quid melius aut quid magis nobis prodest
 quam nosmetipsos salvari ? Ideo petendum est ut fiat
 voluntas ejus in nobis, qui vivit et regnat cum Deo
 Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæ-
 cula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXI.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ beati Joannis apostoli.

Charissimi, hæc scribo vobis ut non peccetis, etc.

Non sibi ipse contrarius est qui supra non sine
 peccato nos vivere perhibebat, nunc autem ideo
 scribere se nobis dicit, ut non peccemus. Sed ibi nos
 necessarie providendo salubrius nostræ fragilitatis
 admonuit, ne quis sibi quasi innocens placeat, et se
 de meritis extollendo plus percat, hic consequenter
 hortatur ut si omni culpa carere nequimus, demus
 tamen operam quantam valemus, ne nos ipsi fragili-
 tate nostræ conditionis negligenter agendo vivamus,
 sed contra omnia vitia strenue vigilanterque dimi-
 cemus, maxime majora et apertiora, quæ, juvante
 Domino, facilius superare et cavere valeamus, ut

PATROL. CX.

A juxta quod Paulus ait, *Tentatio nos non apprehendat
 nisi humana*, hoc est, ea sola quam humana infirmi-
 tas ad integrum declinare non potest.

*Sed et si quis peccaverit, advocatum habemus apud
 Patrem Jesum Christum justum.* Vide Joannes in
 quantum servet humilitatem, quam docet. Certe vir
 justus erat, et magnus qui de pectore Domini myste-
 riorum secreta bibebat. Non tamen dixit *advocatum
 me habetis* apud Patrem, sed *advocatum*, inquit, *ha-*
bemus ; non dixit, *habetis*. Maluit se ponere in nu-
 mero peccatorum, ut haberet advocatum Christum,
 quam ponere se pro Christo advocatum et inveniri
 inter damnandos superbos. Nec tamen dicendum,
 quia episcopi vel præpositi non petant pro populo ;
 orat enim Apostolus pro plebe, orat plebs pro Apo-
 stolo, qui dicit, *orantes simul et pro nobis, ut Deus
 aperiat nobis ostium verbi.* Et pro Petro orabat Ec-
 clesia cum esset in vinculis Petrus, et exaudita est ;
 quomodo et Petrus pro Ecclesia : quia omnia pro in-
 vicem membra orant, caput pro omnibus interpellat
 de quo scriptum est, *Qui est ad dexteram Dei, qui
 etiam interpellat pro nobis.* Unigenito enim Filio pro
 homine interpellare, est apud coeternum Patrem
 seipsum demonstrare ; eique pro humana natura ro-
 gasse, est eandem naturam in divinitatis suæ celsi-
 tudinem suscepisse. Interpellat igitur pro nobis Do-
 minus non voce sed miseratione, quia quod damnare
 in electis noluit suscipiendo servavit. Et bene cum
 diceret advocatum nos apud Patrem habere Jesum
 Christum, addit *justum*. Justus namque advocatus
 injustas causas non suscipit ; qui tamen justos de-
 fendit in judicio, si nosmetipsos cognoscimus et ac-
 cusamus injustos. Cur enim justus non sit, qui contra
 suam injustitiam jam per lacrymas sævit ?

*Et ipse est propitiatio pro peccatis, qui per humili-
 tatem interpellat pro nobis apud Patrem :* Id est, per
 divinitatem propitiatur nobis cum Patre.

*Non pro nostris tantum, sed etiam pro totius
 mundi.* Non pro illis solum propitiatio est Dominus,
 quibus tunc in carne viventibus scribebat Joannes,
 sed etiam pro omni Ecclesia, quæ per totam mundi
 latitudinem diffusa est ; a primo nimirum electio
 usque ad ultimum qui in fine mundi nasciturus est
 porrecta. Quibus verbis Donatistarum schisma re-
 probat, qui in Africæ solum finibus Ecclesiam Chri-
 sti dicebant esse inclusam. Pro totius ergo mundi
 peccatis interpellat Dominus, quia per totum mun-
 dum est Ecclesia, quam suo sanguine comparavit.
 Neque huic verbo repugnat quod in sequentibus dixit :
Et mundus totus in maligno, id est, antiquo
 hosti, *suppositus est.* Quod etiam per totum mundum
 sunt qui maligno, id est, antiquo hosti famulentur.

*Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum, si man-
 data ejus observemus.* Quæ mandata dicat in sequen-
 tibus aperit, id est, charitatem.

*Qui dicit eum se nosse, et mandata ejus non custo-
 dit, mendax est et in eo veritas non est.* Christus ve-
 ritas appellatur : *Ego sum*, inquit, *via et veritas et
 vita.* Frustra ergo nobis in eo applaudimus cujus

mandata non facimus, nec grande putemus unum Deum nosse, cum et demones credant et contremiscant. Quid sit autem veraciter Deum nosse subsequenter ostendit dicens: *Qui untem servat verbum ejus, vere in eo charitas Dei perfecta est.* Ille itaque vere Deum novit, qui ejus mandata servando charitatem ejus se habere comprobat; hoc est enim Deum nosse, quod amare. Nam quisquis cum non amat, profecto ostendit quod quam sit amabilis non novit, quam sit suavis Dominus et dulcis gustare ac videre non didicit, qui ejus placere conspectibus continua intentione non satagit.

Et in hoc scimus quomam in ipso sumus. Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ille ambulat, et ipse ambulare, id est, per dilectionem nimiam etiam pro inimicis orare, dicens: Pater, ignosce illis; sed et prospera mundi cuncta forti animo contemnere, libenter irrisiones et opprobria tolerare, sicut et ipse dicit: Si quis vult venire post me, abneget seipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me.

Charissimi, non mandatum novum scribo vobis, sed mandatum vetus quod habuistis ab initio. Mandatum vetus est verbum quod audistis; iterum mandatum novum scribo vobis. Eadem charitas et mandatum vetus quia ab initio commendata, et mandatum novum quia tenebris ejectis desiderium novæ lucis infundit; unde recte subditur: *Quod est verum et in ipso, et in vobis, quoniam tenebræ transierunt et lumen verum jam lucet.* Ecce unde novum quia tenebræ ad vetorem hominem, lux vero ad novum hominem pertinet. Denique dicit apostolus Paulus: *Exiite veterem hominem et induite novum.* Et iterum: *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Felix ille est qui veteris hominis actus respuens novi hominis conversationem recte appetit, quoniam juxta illud quod scriptum est: *Omnis qui male agit, odit lucem, et non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus. Qui autem facit veritatem venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia secula sæculorum. Amen.*

HOMILIA XXXII.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore, facta est quæstio ex discipulis Joannis cum Judæis de purificatione, etc.

Zelantes discipuli Joannis magistrum, quia pluriores audiebant concurrere ad baptismum Christi, et præferre Judæos baptismum Joannis baptismum Christi, ita ut novissime ventum sit ad ipsum Joannem, ut solveret quæstionem quam habuerunt discipuli ejus cum Judæis de discretionem inter baptismum Christi et baptismum Joannis, et dixerunt ei:

Rabbi, qui erat tecum trans Jordanem, ecce hic baptizatur et omnes veniunt ad eum. Quasi indignantes quod pluriores venissent ad baptismum Christi dixerunt: *Omnes veniunt ad eum et te dimittunt, dum*

tu baptizatus es ille, ad cujus baptismum omnes modo convenerunt.

Respondit et dixit: Non potest homo accipere quidquam, nisi ei fuerit datum de cælo. Vos mihi testimonium perhibetis quod dixerim: Ego non sum Christus. Si meo testimonio credatis, scitote me non esse Christum; sed illum et illius baptismum esse, in quo remissio est peccatorum, et Spiritus sanctus datur, non meum in quo tantummodo pœnitentia dabatur, et fides in eum de quo querimoniam nunc habetis. *Non potest homo aliquid accipere, nisi fuerit illi datum de cælo. Ministerium accepi quod mihi datum fuit de cælo; præco sum, ille iudex; ego servus, ille dominus; ille sponsus, ego amicus sponsi; illum oportet crescere, me autem minui; veniebam illi viam parare, non me exaltare; ego vox clamantis, ille Verbum Patris; qui post me venit, ante me factus est, id est, dignitate prælatus est mihi, cujus ego non sum dignus corrigiam calceamenti ejus solvere, id est, nativitate illius, qua ex virgine natus venit in mundum enarrare mysterium.* Audistis testimonium meum; credite testimonio meo; concurrite ad illum in cujus baptismo est remissio peccatorum. Iste Joannes tantæ auctoritatis habebatur, ut a populo Christus putaretur. Sed ille falsum respuit honorem, ut solidam potuisset habere veritatem. Noluit de se jactare quod non fuit, ne sine eo esset qui semper fuit.

Qui habet sponsam sponsus est. Ego non sum sponsus, sed quid sum? Amicus sponsi, gaudens in voce illius. Quis est sponsus? Ille de quo dicitur: *Rex omnis terræ Deus, et adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes servient ei.* Ille sponsus verus. Sponsa vero sancta Ecclesia, ex omnibus congregata gentibus, de qua Apostolus ait: *Desponsavi vos uni viro virginem castam exhibere Christo.*

Amicus autem sponsi, qui stat et audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi, non sibi gaudium facit de se; qui enim vult gaudere de se tristis erit; qui autem de Deo gaudere vult, semper gaudebit, quia Deus sempiternus est. Talem se dixit Joannes. Propter vocem sponsi gaudebit amicus sponsi, ait, non propter vocem suam. Et stat et audit eum. Si ergo cadit non audit eum. De illo quondam qui cecidit dictum est, *et in veritate non stetit*, de diabolo dictum est. Ergo stare debet amicus sponsi et audire. Quid est stare? Permanere in gratia ejus quam acceperit, et audit vocem ad quam gaudeat. Sic erat Joannes: noverat unde gaudebat, non sibi arrogabat quod ipse non erat; sciebat illuminatum se, non illuminatorem.

Illum oportet crescere, me autem minui. Quid est hoc? Illum oportet exaltari, me autem humiliari. Magnum hoc sacramentum est. Antequam veniret Dominus Jesus, gloriabantur homines de se; venit ille homo ut minueretur hominis gloria, et augetur gloria Dei. Etenim venit ille sine peccato et invenit omnes cum peccato. Si sic venit ille ut dimitteret peccata, Deus largiatur, homo confiteatur. Etenim

confessio hominis humilitas, hominis miseratio, Dei A altitudo. Si ergo venit ille dimittere peccata, agnoscat homo humilitatem suam, et Deus faciet misericordiam suam.

Qui desursum venit super omnes est, id est, Christus. Qui autem est de terra, de terra loquitur, id est, Joannes. Quomodo ergo de terra loquitur? Omnis homo terrenus est, et dum terrena loquitur, de terra loquitur, qui vero illuminatus est ab eo qui est lumen verum, de divinis loquitur.

Qui de cælo venit super omnes est, Dominus Jesus Christus de quo superioris dictum est: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, filius hominis, qui est in cælo; est autem super omnes.*

Et quod vidit et audivit, hoc loquitur. Habet enim et Patrem ipse Filius Dei; habet et Patrem B et audivit a Patre.

Quod vidit et audivit illud testatur, et testimonium ejus nemo accipit. Si nemo, ad quid venit? Quorundam ergo nemo est. Quidam populus præparatur ad iram Dei, damnandus cum diabolo, quorum nemo accipit testimonium Christi. Nam si omnino nemo nullus homo, quid est quod sequitur

Qui accipit testimonium ejus, signavit quia Deus verax est. Certe ergo nemo, si tu ipse dicis, qui accipit testimonium ejus, signavit quia Dominus verax est.

Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur. Ipse est verax, ipse est Deus et Dominus noster Jesus Christus, de quo Apostolus ait: *Postquam venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege. Quem enim misit Deus, C verba Dei loquitur; hoc utique de Christo dicebat, ut se ab illo distingueret.*

Non enim ad mensuram dat Deus spiritum. Audi Apostolum dicentem: *Secundum mensuram donationis Christi hominibus ad mensuram dat.* Unico Filio non dat ad mensuram; quomodo hominibus ad mensuram. Alii quidem datur per Spiritum sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ secundum eundem Spiritum, alii fides in eodem Spiritu, alii prophetia, alii judicatio spirituum, alteri genera linguarum, alii dona curationum.

Pater diligit Filium. Quare enim? Pater diligit Joannem, et tamen non omnia dedit in manu ejus; Pater diligit Paulum, et tamen non omnia dedit in manu ejus. Pater diligit Filium, sed quomodo pater filium, non quomodo dominus servum; sed quomodo unicum, non quomodo adoptatum.

Itaque omnia dedit in manu ejus. Quid est omnia? Ut tantus sit Filius, quantus est Pater. Dominus enim, Pater et Filius, et Spiritus sanctus, unus et omnipotens est Deus, cujus est una voluntas, una potestas, qui in tribus exstat personis et una substantia vivens et regnans per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXIII.

FERIA VI.

LECTIO sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Ego

lux in mundum veni ut omnis qui credit in me in tenebris non maneat.

Dixit quodam loco discipulis suis: *Vos estis lumen mundi: non potest abscondi civitas super montem constituta; neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lumen vestrum coram hominibus, ut videant opera vestra bona et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est. Non tamen dixi vobis: Lux venistis in mundum, ut omnis qui credit in vos in tenebris non maneat.* Nusquam hoc legi posse confirmo. Lumina ergo sunt omnes sancti, sed credendo illuminantur ab eo, a quo si quis recesserit, tenebrabitur. Lumen autem illud quod illuminatur a se, recedere non potest, quia incommutabile omnino est. Cum autem dicit, *Omnis qui credit in me in tenebris non manet*, satis manifestat omnes se in tenebris invenisse; sed ne in eis tenebris remaneant in quibus inventi sunt, debent credere in lucem quæ venit in hunc mundum, quia per illam factus est mundus.

Et si quis audierit, inquit, verba mea et non custodierit, ego non judico eum. Audite quomodo dicit Filius, *Ego non judico eum*, cum dicat alio loco: *Pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio, nisi quod intelligendum est quod sequitur: Non enim veni, inquit, ut judicem mundum, sed ut saluum faciam mundum.* Nunc ergo est tempus misericordiæ; post erit judicii, quia *misericiordiam*, inquit, *et judicium canuabo tibi, Domine.* Sed de ipso etiam futuro novissimo judicio videte quid dicat: *Qui spernit me, et non accipit verba mea, habet qui judicet eum; sermo quem locutus sum, ille judicabit eum in novissimo die.* Ait ergo: *Qui spernit me et non accipit verba mea, habet qui judicet eum; sermo quem locutus sum, ille judicabit eum in novissimo die.* Non ait: *Qui spernit me, et non accipit verba mea, ego non judico eum in novissimo die.* Venit ergo Filius Dei ad salvandum, non ad judicandum. Ideo dixit, *non judico eum*, id est molo, id est in præsentem, sed judico eum in novissimo die. Cum enim dixisset, *Qui spernit me, et non accipit verba mea, habet qui judicet eum*, expectantibus quisnam ille esset, cautus adjunxit: *Sermo quem locutus sum, ille judicabit eum in novissimo die.* Seipsum quippe locutus est, seipsum annuntiavit, seipsum januam posuit, qua ipse ad oves pastor intraret. Aliter itaque judicabuntur qui non audierunt, et qui audierunt et contempserunt. *Qui enim sine lege peccaverunt*, ait Apostolus, *sine lege peribunt; et qui in lege peccaverunt, per legem judicabuntur.*

Quia ego, inquit, ex me non sum locutus. Idem se dicit non locutum ex seipso. Jam hoc sæpe diximus quod Filius a se non est, sed a Patre; ideo adjunxit:

Sed qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit quid dicam et quid loquar. Non enim locorum spatium, non syllabarum expressione, non vocali sono Pater Filio loquitur, ut Filius mandatum Patris audiat,

sicut filius hominis ab homine audire solet quid pater mandet illi; sed unicus Filius est Verbum Patris et sapientia Patris, in illo sunt omnia mandata Patris, neque enim mandatum Patris aliquando Filius nescivit, ut cum necesse esset ex tempore habere quod accepit ut nascendo acciperet, dederitque illi agnoscendo Pater quod non haberet, sed cum genuit vitam habentem, sicut superius ait: *Sicut Pater habet vitam, sic dedit et Filio vitam habere in semetipso*, id est, genuit Filium vitam habentem in semetipso, sic dicit hic, *Sicut mandatum dedit mihi Pater*; et quia æterna est ipsa nativitas, nunquam non fuit Filius, qui est vita; et sicut est vita æterna, ita et mandatum: non quod Filius non habeat Pater dedit, sed sicut dixi, in sapientia Patris, quod est Verbum Patris, omnia mandata sunt Patris. Sequitur enim:

Et scio quia mandatum ejus vita æterna est. Si ergo vita æterna est ipse Filius, et vita æterna est mandatum Patris, quid aliud dictum est quam, Ego sum mandatum Patris? Proinde et id quod adjungit et dicit: *Quæ ego loquor sicut mihi dixit Pater, sic loquor*, non accipiamus, *dixit mihi*, quasi verbo locutus sit unico Verbo, aut egeret Dei verbis Deus Verbum. Dixit ergo Pater Filio, *Sicut dedit Filio vitam*, non quod nesciebat vel non habebat, sed ipse Filius erat. Quid est autem, *Sicut dixit mihi sic loquor*, nisi verbum loquor? Ita ille dixit ista ut verax, iste loquitur ut veritas; verax autem genuit veritatem. Quid ergo jam diceret veritati? Non enim imperfecta erat veritas cui verbum aliquod adderetur; dixit ergo veritati quia veritatem genuit. Porro ipsa Veritas sic loquitur ut ei dictum est, sed intelligentibus quos docet ut nata est; ut autem crederent homines quod intelligere nondum valent, ex ore carnis verba sonuerunt, et abierunt transvolantis soni peractis morulis temporum suorum. Sed res ipsæ quarum signa sunt soni, tractæ quodammodo in eorum memoriam qui audierunt, etiam ad nos per litteras, quæ visibilia signa sunt, pervenerunt. Non sic loquitur Veritas intelligentibus mentibus, intus loquitur, sine sono instruit, intelligibili voce profundit. Qui ergo potest in ea videre nativitatis ejus æternitatem, ipse illam sic audit loquentem. Sicut ei dixit Pater quid loqueretur, excitavit nos ad magnum desiderium interioris dulcedinis suæ. Sed crescendo capiamus, ambulando crescamus, proficiendo ambulemus, ut pervenire possimus per seipsum ad seipsum, seipso ducente nos et promittente nobis. *Ego sum via, et veritas, et vita*: via quærentibus, veritas invenientibus, vita permanentibus. Ipse enim vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXIV.

DOMINICA III POST OCTAVAM PASCHÆ.

Lectio Epistolæ B. Jacobi apostoli.

Charissimi, omne datum optimum et omne donum perfectum, desursum est descendens a Patre lumine, etc.

Postquam docuit vitia quibus tentamur non a Deo nobis, sed a nobis ipsis iussu, ostendit e con-

tra quod quidquid boni agimus, hoc a Deo donante percepimus. Inde etenim Patrem luminum appellat, quia auctorem novit spirituum charismatum, cui consonat illud Apostoli: *Quid enim habes quod non accepisti?*

Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Quia in Dei natura mutabilitas non est, neque lumen ejus sicut lumen hujus mundi aliqua vicissitudinis umbra intercidit. Liquet utique, quia sola nobis dona lucis, et non etiam tenebras mittit errorum.

Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis. Et Dominus in Evangelio: *Non vos me elegistis, inquit, sed ego elegi vos.* Et in Osce propheta: *Diligam vos sponte.* Quia ergo dixerat: *Omne datum optimum et omne donum perfectum a Deo descendere*, consequenter astruit addendo quia non nostris meritis sed suæ beneficio voluntatis per aquam regenerationis de filiis tenebrarum nos in filios lucis mutaverit.

Ut simus initium aliquid creaturæ ejus. Ne in eo quod ait *genuit*, hoc nos fieri putarem quod ipse est, ideo principatum quemdam creaturæ nobis hac adoptione concessum ostendit. Hos etenim versiculos quidam ita transtulit: *volens genuit nos verbo veritatis ut simus primitiæ creaturarum ejus*, id est, ut cæteris quas cernimus creaturis simus meliores. Primitias namque frugum et animantium consecrari lex præcipit, primitias auri et argenti ad opus tabernaculi jussit conferri, id est, optima quæque in metallicis; et de antiquo Dei populo dixit propheta Jeremias: *Sanctus Israel Domino, primitia frugum ejus.*

Scitis, fratres mei dilecti. Notissimum, inquit, vobis est, quod a vobis ipsis habuistis ad vitia labi, a Domino autem vos illustrari, non vestra promissione, sed superna gratia vos præveniente contigit.

Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum, et tardus ad iram. Hinc auditorem moralibus instruit præceptis, et recte primo admonet aurem quemque citius accommodare docenti, sero autem os ad docendum aperire: quia stultum est quemlibet quæ ipse non didicerat aliis velle prædicare. Qui ergo sapientiam diligit, primo ut supra admonuit, hanc a Deo postulet, dehinc magistrum humilis veritatis auditor inquirat, et inter agendum suam cautissime linguam non solum ab otiosis sermonibus coerceat, verum et ipse quam et nuper didicit veritatem prædicandam contineat. Hinc Salomon de distantia temporum scribens ait: *Tempus tacendi, et tempus loquendi.* Hinc Pythagorici, naturalis scientiæ magisterio præditi, auditores suos per quinquennium jubent silere et sic demum prædicare permittunt. *Et tardus ad iram.* Quia si a veritate sapientiæ non nisi tranquilla mente percipitur; scriptum est enim, quia *Ira in sinu stulti requiescit.* Non ita velocitatem iræ vetat ut hujus tarditatem approbet, sed hoc potius admonet, ut et ejus hora perturbationis ac litium ne nobis ira subripiat caveamus; aut si forte subriperit, intra oris septa ejus cohibeamus impetum, et exacta hora discriminis liberius

eam ad integrum a nostro corde per tempus expurgemus; vel certe tardos ad iram nos esse præcipit, ut non quaslibet ob causas securitatem nostri vultus in austeritatem vertamus, sed certa existente ratione, verbi gratia, si aliter corrigi proximos, maxime qui nobis commissi sunt, non posse cernamus, severitatem erga eos verbi vel etiam iudicii districtioris exhibeamus, manente tamen, quantum natura humana patitur, statu nostræ mentis sereno. Crelo Phinees, Samuel, Elias et Petrus tardi fuerunt ad iram, et tamen peccantes vel verbo vel gladio peremerunt. Sed et Moyses, cum esset vir mitissimus, exivit a Pharaone, quem incorrigibilem vidit, iratus, minus comminatus ei pœnam, quam et opere paravit.

Ira enim iri justitiam Dei non operatur. Facilis est sensus: quod quia qui iracundiæ vitiose incautus subjagat, etsi hominibus justus apparet, in divino tamen examine nondum perfecte justus est. Verum aptius potest intelligi quod a Domino dictum est: *Tu autem, Domine virtutum, cum tranquillitate iudicas.* Qualiscunque iudex homo amissa mentis tranquillitate delinquentem iudicat, etiamsi juste iudicat, justitiam tamen divini examinis, in quam perturbatio cadere nescit, imitari non potest.

Propter quod abicientes omnem immunditiam et abundantiam malitiæ, in mansuetudine suscipite verbum insitum. Primo et corpus et mentem a vitiiis jubet expurgari, ut digni existere possint qui verbum salutis percipiant. Qui enim non declinat prius a malo, non potest facere bonum. Omnem quippe immunditiam et carnis et animæ nuncupat; malitiæ autem proprie interioris hominis pravitatem respicit. *Suscipite, inquit, insitum verbum, id est, verbum Dei, quod vestris cordibus prædicando imponimus, vos discendo suscipite; vel certe ita sentiendum: Verbum quod vobis in die resurrectionis insitum est, quando voluntarie genuit nos Deus, jam nunc perfectius suscipite, etiam operibus implendo quod jam in mysterio tenetis.*

Quod potest salvare animas vestras. Etiamsi in corpore tentationes patiamini, vel a perfidis morte consumamini, tamen vita futura præstabitur vobis cum sanctis angelis in luce perpetua.

HOMILIA XXXV.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Vado ad eum qui me misit, et nemo ex vobis interrogat me; Quo vadis?

Significat sic se iturum ad eum qui misit illum, ut nulus interrogaret quod palam fieri visu corporis cernebat. Nubes enim suscepit eum quando ascendit ab eis, et cum euntem in cœlum viderunt, non verbis quesierunt, sed oculis deduxerunt.

Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum. Videbat utique quid illa sua verba in eorum cordibus agerent, spiritalem quippe nondum habentes interius consolationem quam per Spiritum sanctum fuerant habituri, id quod exterius in Christo videbant amittere metuebant.

A *Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis ut egrediamini.* Expedit ut forma servi vestris subtrahatur aspectibus quatenus amor divinitatis aptius vestris infigatur mentibus. Expedit ut notam vobis formam cœlo inferam, quatenus per hoc majore desiderio illuc suspiretis.

Si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eum ad vos. Non quia non poterat ipse in terra positus dare Spiritum discipulis, hæc loquitur, cum aperte legatur quia post resurrectionem apparens eis insufflavit et dixit eis, *Accipite Spiritum sanctum*, sed quia, ipso in terra posito et corporaliter conversante cum eis, non valebant ad eum erigere mentem, ad sitienda munera gratiæ cœlestis. Ascendente autem illo ad cœlos et illi pariter omne desiderium suum in illo transferebant. Ideo capaces Spiritus sancti jam facti erant; non ultra de morte ejus contristati, sed de promissionis ejus spe letati. Patet autem, nec laboriosa expositione indiget, cur eundem Spiritum paraclitum, id est consolatorem, cognominaverit, quia nimirum corda discipulorum quæ recessus ipsius mœsta reddidisset, hujus consolaretur et recrearet adventus. Non quod antea Spiritus sanctus non esset in cordibus discipulorum vel etiam in antiquorum sanctorum, sed manifesta plenitudine ante sic non fuit datus, quomodo post ascensionem die decima in centum viginii nomina transmissus legitur. Sed in nullo opere cujuslibet personæ Patris, vel Filii, et Spiritus sancti, totius sanctæ Trinitatis operatio defuit; sed oportebat ita insinuari Trinitatem ut quamvis nulla esset diversitas substantiæ, sigillatim tamen commendaretur distinctio personarum.

Et cum venerit ille, arguet mundum. Quid est quod dixit, *Cum venerit ille, arguet mundum?* Nunquid non Christus, dum esset in mundo, non arguit mundum de his omnibus quæ sequuntur. Sed Christus solam Judæorum gentem arguit, Spiritus vero sanctus in discipulis ejus toto orbe diffusus, non unam gentem intelligitur arguisse, sed mundum. In quo arguit? In eo quia per Spiritum sanctum charitas diffusa est in cordibus eorum, quæ foras mittit timorem ut non metuerent mundum, id est, amatores mundi arguere.

D *De peccato, et de justitia, et de judicio.* Quam sententiam ipse Christus expressit dicens:

De peccato, quoniam non crediderunt in me. Peccatum in eadulteratis quasi speciale posuit, quia sicut fides origo virtutum, ita solidamentum est vitiorum in incredulitate persistere, Domino terribiliter attestante qui ait: Qui autem non credit jam judicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei. Judicatus dixit, id est, damnatus.

De justitia vero, quia ad Patrem vado, etiam non videbitis me. Justitia discipulorum Christi erat quod Dominum, quem verum hominem cernebant, verum quoque Dei Filium esse crediderunt; et quem sibi corporaliter ablatum noverant, certo semper amorem colebant. Justitia cæterorum fidelium, id est, eo-

rum qui Dominum in carne non viderunt, hæc est, quod eam quem corporali intuitu nunquam viderunt, Deum et hominem verum corde credunt ac diligunt. De qua profecto iustitia fidei arguuntur infideles, cur ipsi videlicet, cum similiter verbum vitæ audirent, noluerint credere in iustitiam. Neque enim nequitia malorum ex sua solum pravitate, sed etiam ex comparatione justorum, quam statim damnandi sint denuntiat. Arguit ergo mundum Spiritus sanctus de peccato, quia non crediderit in Christum. Arguit et de iustitia credentium, quia exemplum eorum sequi noluerit, qui hunc ad Patrem ascendisse, neque ultra corporaliter in terris conversaturum esse sciebant, nec tamen ab ejus dilectione poterant ulla ratione separari. Hoc est enim quod ait, *quia ad Patrem vado, et jam non videbitis me*. Non videbitis me, postquam ascendero, qualem nunc videre soletis carne mortali et comprehensibili circumdatum, sed in majestate ad iudicium venientem, et, peracto iudicio, in majori gloria cum sanctis apparentem. Sequitur :

De iudicio autem, quia princeps mundi hujus iudicatus est. Principem mundi diabolum dicit, qui primatum habet in cordibus infidelium, quos hic mundi nomine voluit intelligi, qui ordine perverso mundum potius quam mundi creatorem diligunt; qui iudicatus est a Domino, qui ait : *Videbam Satanam sicut fulgur cadentem de caelo*. Iudicatus est ab eo cum et ipse daemonia eijceret, et discipulis daret potestatem calcandi supra omnem virtutem inimici. Arguitur itaque mundus de iudicio, quo diabolus est iudicatus, quando homines ne Dei voluntati resistere præsumant, exemplo damnati propter superbiam terrentur archangeli. Credant itaque homines in Christum, ne arguantur de peccato infidelitatis suæ, quo peccato omnia peccata detinentur. Transeant in numerum fidelium ne arguantur de iustitia eorum quos iustificatos non imitantur. Caveant futurum iudicium ne cum mundi principe iudicentur quem iudicatum imitantur. Etenim ne sibi existimet parci superbia dura mortalium, de superborum supplicio terrenda est angelorum.

Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Certum est autem quod, veniente desuper Spiritu, apostoli majorem multo scientiam veritatis quam carnales eatenus potuere consecuti sunt; et majore desiderio certandi pro veritate succensi sunt. Non tamen putandum est in hac vita quampiam omnem veritatem posse comprehendere. Unde et ipse beatus Paulus apostolus, qui ad tertium cælum raptus est, et ibi audivit arcana verba quæ non licet homini loqui, ait : *Ex parte cognoscimus, et ex parte prophetamus; cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est*. Intelligendum est ergo quod ait de Spiritu, *Docebit vos omnem veritatem*, quasi diceret : Diffundet in cordibus vestris charitatem, quæ vos omnem veritatem faciat amare: cujus magisterio

intus edocti, proficiatis de virtute in virtutem, dignique efficiamini pervenire ad vitam, in qua vobis æterna claritas summæ veritatis et veræ sublimitatis, id est, contemplatio vestri conditoris appareat.

Non enim a semetipso loquetur, sed quæcumque audiet loquetur. Non enim Spiritus loquetur a semetipso, fortasse quia non est a semetipso, sed a Patre. Nam Filius natus est a Patre, et Spiritus sanctus procedit a Patre. Non enim loquitur a semetipso, id est, sine Patris et Filii communionem. Non enim divisus est Spiritus sanctus a Patre et Filio, sed unum opus est Patris, et Filii, et Spiritus sancti. *Sed quæcumque audiet loquetur*. Audiet videlicet per unitatem substantiæ et proprietatem scientiæ. Non enim loquitur a semetipso, quia non est a semetipso: Pater quippe solus de alio non est, Filius a Patre genitus est, et Spiritus sanctus a Patre procedens. Ab ipso enim audiet Spiritus sanctus a quo procedit, quia non est a seipso, sed ab illo a quo procedit. A quo illi est intelligentia, ab illo utique et scientia: ab illo igitur audientia, quod nihil est aliud quam scientia. Quod vero a Iunxit :

Et quæ ventura sunt annuntiabit vobis. Constat enim nonnullos sanctorum in Spiritu sancto futura prædixisse. Sed tamen altius sunt hæc verba Domini consideranda, quæ omnibus sanctis communia esse possunt. Igitur Spiritus adveniens quæ ventura sunt annuntiabit, cum gaudia nobis patriæ cælestis ad memoriam reducit, cum festa illa supernæ civitatis per donum nobis suæ aspirationis innouat. Ventura nobis annuntiat, cum nos a delectatione præsentium abstrahens, promissum in cælis regnum nostris cordibus desiderandum inflammât.

Ille me clarificabit, quia de meo accipiet et annuntiabit vobis. Spiritus clarificabit Christum, quia per eum ea charitas in cordibus discipulorum accensa est, ut abjecto timore carnali effectum resurrecti nominis ejus constanter prædicarent, qui paulo ante tempore passionis pavidi fugerant. Unde scriptum est : *Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et loquebantur verbum Dei cum fiducia*. Spiritus clarificavit Christum, cum impleti gratia spiritali doctores sancti tot et tanta miracula in nomine Christi fecerunt, quibus orbem totum ad fidem Christi converterent, tot ac tanta pro Christi nomine passionum certamina pertulerunt. Clarificat, dum charitatem in cordibus nostris diffundit, æternæ patriæ amorem inspirat.

Quia de meo accipiet et annuntiabit vobis, id est, de meo Patre. De Patre accipit Spiritus sanctus, quia de Patre procedit, de quo et Filius natus est. Qui vero de nullo natus est, et de nullo procedit, Pater est solus.

Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt. Propterea dixi : *Quia de meo accipiet et annuntiabit vobis*. De his dixit quæ ad ipsam Patris divinitatem pertinent, in quibus ille est æqualis Patri, in qua Spiritus sanctus æqualis est Patri et Filio, qui una substantia, una natura, una majestas, una gloria, una æternitas est Patris, et Filii, et Spiritus sancti

e: est unus Deus omnipotens, invisibilis et incomprehensibilis omni creaturæ, Pater, et Filius, et Spiritus sanctus. In nomine justitiæ et in Spiritu sancti dono et missione, istarum duarum fit concordia lectionum. Beatus qui intelligit veritatem et sequitur justitiam, quia si in hoc permanserit, simul cum Christo in æternum gaudebit.

HOMILIA XXXVI.

IN INVENTIONE SANCTÆ CRUCIS.

Lectio Epistolæ B. Pauli ad Galatas.

Fratres, confido in vobis in Domino, quod nihil aliud sapietis, etc.

Hac spe dicit se confidere, de his quia non sponte erraverunt.

Qui autem conturbat vos, portabit iudicium, quicumque est ille. Quomodo qui errantem converti facit remunerandus est, dicente Jacobo apostolo in Epistola sua: *Qui converti fecerit peccatorem, salvabit animam ejus et operiet multitudinem peccatorum;* ita et qui recta incedentem in iter devium cogit flectere, damnationem consequitur, quicumque fuerit. Hoc propter hos subjicit, ne quis sibi meritum defenderet eo quod filii essent Abrahæ secundum carnem, denique exclamantes dicunt ad Jesum: *Nos filii Abrahæ sumus.*

Ego autem, fratres, si circumcisionem prædico, quid adhuc persecutionem patior? Apertum est quod dicit; ideo enim quasi inimicus a Judæis odiebatur et non desinebant a persecutione ejus, quia circumcisionem jam cessare docebat. Denique Judæis compellentibus et sæpenumero falsas accusationes contra eum deferentibus, obliquum iudicem videns, coactus appellavit Cæsarem.

Ergo evacuatum est scandalum crucis. Scandalum erat Judæis prædicatione crucis, quia sabbatum et circumcisionem evacuabat. Si autem admitteret circumcisionem, non esset scandalum, et pacifici essent nobis Judæi. Nam dicebant de Salvatore: *Non est hic homo a Deo qui sabbatum non custodit.* Ergo evacuatum est scandalum crucis.

Utinam et abscondantur qui vos conturbant, id est, utinam abscondantur qui vos subvertunt. Tale est hoc quale et illud ad Corinthios prima: *Qui non, inquit, amat Dominum Jesum, anathema sit.* Ex ipso grege morbido sunt et hi, quos sociat sententiæ eorum ut abscondantur a misericordia Dei, qui Galatas Dei gratia extuerunt, et non solum spiritaliter, sed et carnaliter hos maledicit, ut quia circumcidi Galatas cogebant ipsi abscondantur, ut multiplicaretur his dolor corporis.

Quicumque volunt placere in carne, hi cogunt vos circumcidi tantum, ut crucis Christi persecutionem non patientur. In carne placere, hominibus placere significat; ut enim Judæis propitiis aut non infensiviverent, quos pseudoapostolos dicit, sic Christum prædicabant, ut et legem servandam docerent. Quod apostolus nunquam metuit, sed constanter quod verum est non tacuit, et sibi ex his providens quos docebat. *Denique ego, inquit, non solum ligari, sed*

A et mori paratus sum in Hierosolyma pro nomine Domini nostri Jesu Christi. Neque enim qui circumciduntur legem custodiunt, sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorificentur. Tale hoc est, quale et illud dictum ad apostolum Petrum: *Si tu cum Judæus sis gentiliter vivis, quomodo compellis gentes judaizare?* Ita et hic cum ipsi legem non custodirent conversantes injuste, circumcisionem sectabantur, ut prinde vincere et amatores legis viderentur, cum constet hunc legem defendere et custodire, qui justitias ejus exsequitur, et mandatum quod ad vitam pertinens datum est, non prætermittit. Clades ergo Galatarum excusatio erat eorum hæc, ut vel sic intelligant quia ludebantur, velut stulti et hebetes, de quorum doloribus glorificantur.

B Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo. Quomodo pseudoapostoli tribulationes pro nomine Christi, quasi nihil profuturas per hypocrisin redimebant erubescens in his, ita et Apostolus gloriabatur de his, sciens magnam pro istis sibi fore mercedem, quemadmodum et cæteris apostolis Christi, sicut scriptum est in Actibus apostolorum: *Tunc, inquit, cæsi exierunt apostoli de concilio, gaudentes quia digni habiti sunt pro nomine Christi contumeliam pati.* Cujus ergo omnis spes in Christo est, hic gloriatur in cruce ejus, huic et mundus crucifixus est, certum habens amorem crucis Christi vitam esse, mundi vero amorem parare mortem. Beatus ille est qui mortificat desideria carnis suæ, et patienter suffert tribulationes præsentis vitæ, quia si in hoc studio bono usque in finem perseveraverit, æternæ vitæ cum Christo et sanctis ejus particeps factus, sine dubio in æternum gaudebit. Ipso præstante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXVII.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ B. Pauli ad Thessalonicenses.

Fratres, omnes vos filii lucis estis et filii diei; non sumus noctis, neque tenebrarum.

Quomodo dicit, *Sicut fur in nocte, sic veniet,* hoc in loco dicit, quoniam non estis in tenebris, cognovistis enim veritatem. Itaque et si repente dies instat, sed non erga vos ordinem sibi vindicat furis, qui juvandi estis ex ejus adventu, sed illis qui noxam expectant pœnalem. Et ut recognitionem sufficere sibi non existiment, adjicit.

Igitur non dormiamus sicut et cæteri, sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim dormiunt, nocte dormiunt; et qui inebriantur, nocte inebriantur. Nos autem, qui diei sumus, sobrii simus, et induti loriceam fidei et charitatis, et galeam spem salutis. Quoniam non posuit nos Deus in iram, sed in acquisitionem salutis per Dominum nostrum Jesum Christum, qui mortuus est pro nobis, ut sive vigilemus, sive dormiamus, simul cum illo vivamus. Convenit igitur nos tali remuneratos scientia vigilare, et sobrios esse erga illorum diligentiam quæ nobis conveniunt, ad custodiendum

nocturnum tempus, nec nobis necessarium est ad sectandam ebrietatem. Latere enim poterit facile is qui talis est. Illos vero qui per cognitionem tanquam in die jam consistunt, sobrios esse convenit et vigilantes erga studia virtutum, quasi qui et in diei tempore conversantur, in quo neque latere quemquam possibile est, si tamen aliquid ex illis quæ non conveniunt perfecere. Quæ sunt illa opera per quæ nobis, ut in die conversantibus, deponamus fidem et charitatem, ex quibus spes nobis acquiritur salutis, per quod et Dominus Deus per Christum, qui pro nobis suscipere voluit mortem, salutem nobis prodidit, non pœnam, ut licet secundum præsentem hanc vitam habeamus; hoc enim dicit, *vigilemus* etiamsi egressi fuerimus a vita hac; hoc dicit *dormiamus*. Vult enim dicere ut illi qui tunc vivunt in Christi adventu, et qui jam sunt mortui, omnes æternam vitam et incorruptam acquiramus, dum illi qui præcesserunt dudum in mortem, ita resurgunt et illi, qui tunc vivunt, in incorruptibilitatem mutantur, sicut idem Apostolus in alio loco dicit, *quoniam omnes immutabimur*. Igitur nihil est quod prohibeat salute nos frui futura, si tamen illa quæ ex nobis sunt minime nobis obstiterint. Et hinc dicens adjicit :

Propter quod consolamini in invicem et ædificate alterutrum, sicut et facitis in Christo Domino nostro, cui est honor et gloria simul cum Patre et Spiritu sancto, in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXVIII.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore respiciens Jesus in discipulos suos dixit : Pater sancte, serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi, etc.

Nempe sicut homo Deum rogat pro discipulis suis, quos accepit a Deo. Attendite quod sequitur :

Ut sint, inquit, *unum sicut et nos*. Non ait ut nobiscum sint unum, aut ut simus unum ipsi et nos sicut unum sumus nos, sed ait : *Ut sint unum sicut et nos*; ipsi utique in natura sua sint unum sicut et nos in nostra unum sumus. Quod procul dubio non diceret nisi secundum hoc diceret, quod Filius æqualis est Patri, sicut in alio loco dicit : *Ego et Pater unum sumus*; non secundum id quod homo est, nam secundum hoc dixit : *Pater major me est*. Sed quomodo una eademque persona est Deus et homo, intelligimus hominem in eo quod rogat, intelligimus Deum in eo quod unum sunt et ipse et ille quem rogat. Sequitur :

Cum essem cum eis, ego servabam eos in nomine tuo. Me, inquit, veniente ad te, serva eos in nomine tuo in quo eos, quando cum eis eram, et ipse servabam. In nomine Patris servabat discipulos suos filius hominis in humana præsentia constitutus, sed etiam Pater in nomine Filii servabat quos in nomine Filii petentes exaudiebat; his quippe idem Filius dixit : *Amen amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Simul enim nos custodiunt Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, qui est unus

et beatus Deus. Intelligamus cum ita loquitur, sicut hic locutus est, personas eum distinguere, non separare naturam, licet ablata ab eis corporali præsentia filii; sed nunquam spiritualis custodia deerat, de qua dicit : *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*.

Quos dedi mihi custodiri; et nemo ex his perit nisi filius perditionis, ut Scriptura impleatur. Filius perditionis dictus est traditor Christi, de quo in psalmo centesimo nono maxime prophetatur.

Nunc autem, inquit, ad te venio; et hæc loquor in mundo, ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ecce in mundo loqui se dicit, qui paulo ante dixerat : *Jam non sum in mundo*. Ergo et quia non uatura ibat, hic adhuc erat; et quia fuerat hinc abiturus, hic quodammodo jam non erat. Quid sit autem hoc gaudium de quo ait, *ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis*, jam superius expressum est, ubi ait, *ut sint unum sicut et nos*. Hoc gaudium suum, id est, a se in eos collatum in eis dicit implendum propter quod locutum se dixit in mundo. Hæc est pax illa et beatitudo in futuro sæculo, propter quam consequendam temperanter et juste et pie vivendum est in hoc sæculo. Loquens adhuc Dominus ad Patrem et orans pro discipulis suis,

Ego, inquit, dedi eis sermonem tuum. In prioribus expositum est.

Et mundus odio habuit. Significat passiones quas in mundo habituri erant a persecutoribus, quos hic mundi nomine demonstrat. Deinde causam subjiciens cur eos oderit mundus :

Quia non sunt de mundo, sicut et ego non sum de mundo. Sed aliter illi, aliter ego; illi regeneratione, ego generatione; illi eguerunt secunda nativitate, quia in peccatis nati sunt : ego quia sine peccato natus sum, non egui regeneratione. Donatum est ergo eis, ut de mundo non essent : ego vero nunquam fui de mundo, quia nunquam in peccato. Ipse autem de mundo nunquam fuit, quia etiam secundum formam servi de Spiritu sancto natus est, de quo illi renati. Si ergo illi ideo non de mundo quia renati sunt de Spiritu sancto, propterea ille nunquam de mundo, quia natus est de Spiritu sancto.

Non rogo, inquit, ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo. Adhuc enim necessarium fuit, quamvis jam non essent de mundo, esse tamen in mundo, ut impleatur quod dictum est : *In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum*.

Sanctifica eos in veritate. Sic enim servantur ex malo quod superius oravit, ut fieret de malo perfidæ in quo cecidit Judas proditor. Sanctificantur itaque in veritate hæredes testamenti novi, cujus veritatis umbræ fuerunt sanctificationes veteris testamenti. Et cum sanctificantur in veritate, utique sanctificantur in Christo, qui veraciter dixit : *Ego sum via, et veritas, et vita, et veritas liberabit vos*.

Sicut me misisti in mundum, et ego misi eos in mundum. Quos misit, nisi apostolos suos? Nam ex

ipsum nomen apostolorum, quod Græcum est, nihil nisi *missos* significat in Latino. Misit ergo Dominus Filium suum absque peccato conceptum et natum; misit Filius discipulos suos quos ipse sanctificavit, vel per baptismi sacramentum, vel per sanguinis sui redemptionem, ut prædicarent mundo sanctificationem et ablutionem, et remissionem peccatorum suorum. Unde et subiecit :

Et pro eis ego sanctifico meipsum, id est, in eo quia non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me, Patris. Sanctificatio fidelium est obedientia Filii, qui *obediens* fuit Patri usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod et Deus exaltavit illum. Quod vero ait :

Ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Hoc est, in me ipso, sicut et ego sanctificatus sum in verbo Dei. Igitur subiecit et ait :

Non pro his rogo tantum, id est, pro discipulis qui cum illo tunc erant.

Sed pro eis, inquit, *qui credituri sunt per verbum eorum in me*. Ubi omnes suos intelligi voluit : non solum hos qui tunc erant in carne, sed etiam qui futuri erant. Quotquot postea crediderunt in eum per verbum apostolorum, sine dubio crediderunt, et donec veniat credituri sunt; ipsis enim dixerat : *Et vos testimonium perhibetis quia ab initio mecum estis*.

Ut omnes unum sint. Unum in charitate, unum in fide, unum in pace, quia in unum regnum futuri sunt. Licet in eo regno mansiones diversæ sint propter merita sanctorum diversa, tunc quicumque in eo regno erit beatus erit, et sufficit sibi quod habet, in eo gaudet quod possidet.

Sicut tu, Pater, in me et ego in te. Hoc est quod paulo ante dixit : *Ego in Patre, et Pater in me*. Nam totus Pater in Filio est, et totus Filius in Patre; et qui Filius habet, habet et Patrem; et qui Patrem habet, habet et Filium. Unde subiecit :

Ut et ipsi in nobis unum sint. Id est, una charitate nos diligant, et una fide nos credant, et una spe in nos confidant : ut sit unitas corporis in capite, et sit unus Deus omnia in omnibus.

Ego in eis, sicut caput in membris, *et tu in me*, sicut pater in filio *ut sint consummati in unum*, id est perfecti, quod perficiat qui nos voluit unum esse in se et per se.

Ut cognoscat mundus quia tu me misisti et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Dilexisti eos ut essent quod non erant; dilexisti me ut essem quod semper fui.

Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et illi sint mecum. Nunc per fidem, tunc ergo per speciem, cum Christus apparuerit vita nostra, tunc et nos apparebimus cum ipso in gloria. Tunc patet quod erimus, quia tunc apparebit is qui ante erat quam nos essemus.

Ut videant, inquit, *claritatem meam quam dedisti mihi*. Pater juste, mundus te non cognovit. Quia justus es, ideo te non cognovit. Mundus vero quidam natus est per justitiam, te non cognovit; ille vero qui salvandus erat per misericordiam, te cognovit. Mun-

us vero quem per Christum conciliavit sibi, non merito, sed gratia cognovit. Denique sequitur :

Ego autem te cognovi. Ipse fons gratiæ est Deus natura; homo autem de Spiritu sancto et virgine ineffabili gratia in unitate personæ Filii Dei assumptus est. Per illum cognoverunt hi et omnes per eos credituri.

Quia tu me misisti, ideo cognoverunt, igitur per gratiam cognoverunt.

Et notum feci eis, inquit, *nomen tuum, et notum faciam*. Notum feci per fidem : notum faciam per speciem; notum feci in sæculo peregrinantibus : notum faciam in cælo regnantibus.

Ut dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit, et ego in ipsis. Quomodo autem dilectio qua dilexit Pater Filium est et inter nos, nisi quia membra ejus sumus et in illo diligimur, cum ille diligitur totus, id est, caput et corpus. Ideo subjunxit, *et ego in ipsis*, tanquam diceret : Quoniam ego sum in ipsis, qui si in recta fide et bonis operibus usque in finem perseveraverint, paratus sum regni cœlestis gloriam dare ubi vivant et gaudeant per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXIX.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis : Adhuc modicum vobiscum sum, etc.

Tanquam diceret : Continuo quidem resurrectione glorificabor, non tamen continuo ascensus in cœlum, sed *adhuc modicum vobiscum*, significans quadraginta dies, quibus erat cum discipulis temporibus opportunis apparens illis. Potest tamen intelligi quod parvum tempus illius tantummodo noctis usque ad passionis horam cum discipulis se esse significaverit. Est et alia divina præsentia, sensibus ignota mortalibus, de qua item dicit : *Ecce vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. Hoc certe non est *adhuc modicum vobiscum sum*; sed est *modicum vobiscum sum*, vel ante passionis horam vel post resurrectionem. Alio loco dixit discipulis suis : *Hæc sunt verba quæ locutus sum vobis cum adhuc essem vobiscum*, nisi cum adhuc essem in carne mortali in qua estis et vos. Tunc enim cum hæc diceret in eadem carne suscitata erat, sed cum illis in eadem mortalitate jam non erat.

Quæretis me : sicut dixi Judæis : Quo ego vado vos non potestis venire ; et dico vobis modo. Hoc est, modo non potestis. Judæis autem cum hæc diceret, non addidit modo. Isti itaque non poterant venire tunc quo ille ibat, sed poterant postea; ideo desiderans eos quomodo idonei esse possent pergere quo ille antecederet :

Mandatum novum, inquit, *do vobis, ut diligatis invicem*. Hi sunt gressus quibus sequendus est Christus; hoc mandatum charitatis. Innovat quippe audientem vel potius obedientem non omnis, sed ista dilectio, quam Dominus ut a carnali dilectione distingueret, ait : *Sicut dilexi vos*. Dilectio ista non innovat ut simus homines novi, sed hæredes testamenti

novi. Hæc dilectio populorum novum collegit Christo; A hæc antiquos Patres innovabat ut essent in Christum credentes qui venturus erat redimere eos. Audiant enim atque custodiant, *Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem*, omnes qui volunt fratres esse unici Filii Dei, qui seipsum in hæc dilectione tradidit pro nobis. Nam et in hoc mandato illud mandatum est quod prius ponitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua*. Sed bene intelligentibus utrumque invenitur in singulis; nam et qui diligit Deum non eum potest cohibere præcipientem ut diligit proximum, et qui ante atque spiritaliter diligit proximum, quid in eo diligit nisi Dominum? Ipsa est dilectio ab omni mundana dilectione discreta quam distinguendæ addidit Dominus, *sicut dilexi vos*, cum Dominus Jesus B sanctam dilectionem, qua se invicem diligerent, discipulis commendaret.

Dicit ei Simon Petrus: Domine, quo vadis? Sic utique hoc dixit magistro discipulus et Domino servus tanquam sequi paratus, propterea quippe Dominus qui ejus animum vidit quare hoc interrogaverit, sic ei respondit:

Quo ego vado non potestis me modo sequi. Tanquam diceret: Propter quod interrogas non potes modo. Non ait: Non potes; sed non potes modo: dilationem intulit, non spem tulit; et eandem spem quam non tulit, sed potius dedit, sequenti voce firmavit addendo atque dicendo:

Sequeris autem postea. Respondit Petrus: Quare te non possum sequi modo? Animam meam pro te ponam. C Quid in animo ejus esse cupiditatis videbat? Quid virium non videbat? Voluntatem suam jactabat infirmus, sed impendebat valetudinem medicus. Iste promittebat, ille prænoscebat. Qui nesciebat, audiebat; et qui præsciebat, docebat.

Respondit Jesus: Animam tuam pro me pones. Quod promittis, modo non potes; prius est anima mea pro te ponenda, ut possis postea animam tuam pro me ponere; sicque resurrectionis unæ gloria complebitur et passionis tuæ merces in cælesti regno tibi præparabitur ut cum sanctis angelis vivas et gaudeas per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XL.

DOMINICA IV POST OCTAVAM PASCHÆ.

Lectio Epistolæ beati Jacobi apostoli.

Charissimi, estote factores verbi, et non auditores tantum, etc.

Sic et Paulus de legis cultoribus ait: *Non auditores tantum legis justificabuntur apud Deum, sed factores legis justi sunt*. Et in Apocalypsi Joannis, cum dixisset: *Beatus qui legit et qui audit verba prophetiarum libri hujus, protinus adjunxit: Et servat ea quæ in illo scripta sunt*.

Quia si quis auditor est verbi et non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitalis suæ in speculo; consideravit enim se et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit. Vultum nativitalis dicit vultum infantia, quæ nondum ad perfectum pervenit virum.

Mos mulierum est aspicere se in speculis, ut quidquid in se sordidum perspexerint, aut non bene compositum, in melius emendatum, suis satagant placere maritis. Quod facere moraliter animabus convenit nostris. Debemus etenim nos in Evangelii, seu omnium divinarum Scripturarum conspiciere speculo, et depositis sordibus, ornatisque moribus animarum nostrarum, Christo vero placere merito [*Forse leg-marito*].

Qui autem perspexerit in lege perfecta libertatis, et permanserit in ea. Legem perfectam libertatis gratiam Evangelii dicit; nihil enim ad perfectum lex adduxit. Et alibi: *Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum*. Et iterum: *Ubi enim spiritus Domini, ibi libertas*. Et ipse Dominus: *Si vos, inquit, Filius liberaverit, vere liberi eritis*.

Non auditor obliviosus factus, sed factor operis: hic beatus in facto suo erit. Non auditu verbi supervacuo, sed operis executione beatitudo præparatur, sicut et Dominus loquens ad discipulos: *Si autem scitis, beati eritis, inquit, si feceritis ea*.

Si quis autem putat se religiosus esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio. Monuerat supra verbum Dei non solum audire, sed et facere, nunc addit, quia et si mandata quis Domini quæ didicit factis exercere videtur, si non etiam linguam a detractionibus, mendaciis, blasphemis, stultiloquiis, ab ipso etiam multiloquio, cæterisque quibus peccare solet refrenaverit, frustra se de operum justitia jactat, sicut et Paulus gentilis poetæ sententiam approbans ait: *Corrumpunt bonos mores colloquia mala*.

Religio munda et immaculata apud Deum et Patrem, hæc est. Pulchre addidit, *apud Deum et Patrem*, quia sunt qui hominibus religiosi videntur, cum coram Deo habeantur profani. Unde et Salomon ait: *Est via quæ videtur homini justa; novissima autem ejus deducunt ad mortem*.

Visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum, et immaculatum se custodire ab hoc sæculo. Quia dixerat factorem operis bestum in facto suo futurum, nunc quæ facta Deo maxime placeant dicit, misericordia scilicet et innocentia. Namque in eo quod pupillos et viduas in tribulatione eorum visitare jussit, cuncta D quæ erga proximum misericorditer agere debemus insinuat. Quod quantum valeat, ipso judicii tempore pandetur, ubi dicturus est iudex: *Quandiu fecistis uni de fratribus meis minimis, mihi fecistis*. Porro in eo quod immaculatos nos ab hoc sæculo custodiri præcepit universa in quibus nos ipsos castos servare decet ostendit; in quibus sunt ea quæ supra observare monuerat, ut tardi simus ad loquendam, et tardi ad iram; et in patientia et in tribulatione præsentis vitæ fortes simus ad sustinendum cuncta adversa, sicque recta fide ac bonis operibus studeamus ad æternam vitam pervenire, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen

HOMILIA XLI.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis : Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Usque modo non petistis quidquam in nomine meo : petite et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.

Quod duobus modis intelligi potest : vel quia non in nomine meo petistis, quod nomen non sicut cognoscendum est, cognovistis ; vel non petistis quidquam, quoniam in comparatione rerum quam petere debuistis, pro nihilo habendum est quod petistis ; quia qui petit quod ad supernam salutem et gaudium æternum non pertinet, nihil petere videtur ad comparationem illius petitionis quam petere debuit. *Petite et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.* Ac si patenter dicat : Non fluxa sæculi gaudia, quæ et mœrore semper mixta et dolor : finientia sunt ; sed illud singulare gaudium a Patre petite, cujus plenitudo nullo cujuslibet inquietudinis attacku minuat. Æternitas nullo unquam termino dissolvetur, si ei per se præstiteritis talia petendo, procul dubio quæ petitus, accipietis, si mores menti concordant potentis. Parum enim utilitatis affert bene orando superna querere, qui non destitit perverse vivendo inferioris implicari.

Hæc in proverbii locutus sum vobis. Venit hora cum jam in proverbiiis non loquar vobis, sed palam de Patre annuntiabo vobis. Jam parvuli fuerant, necdum intelligere poterunt quomodo Pater esset in Filio, et Filius in Patre, et cætera quæ ad profunda mysteriorum divinitatis pertinebant ; necdum scire poterunt, ideo in proverbiiis quasi ænigmate loqui illis videbatur Dominus, sed promittit ille horam in qua palam loqueretur. Illam nimirum horam significans qua eis, peracta sua passione ac resurrectione, Spiritus sancti erat gratiam daturus. Tunc etenim spiritualiter intus instructi, spiritali delectatione successi, quo perfectius omnia quæ agnitione divinitatis mortalibus erant capienda, acceperunt, eo ardentius sola quæ ad ejus visionem promerendam juverent petere ac desiderare curaverunt.

In illo die in nomine meo petetis. Id est, quæ ad salutem tantummodo animarum vestrarum, et quæ ad gaudia æterna pertinere videntur petere incipietis. Et maxime, ut intelligatis quid sit quod dixit : *Ego et Pater unum sumus*, et quoniam Pater sit in me et ego in Patre. Tunc in nomine ejus petunt, qui petunt, quia in sono ejus nominis non aliud quam rem ipsam esse, quæ hoc nomine vocatur, intelligunt. Illi possunt utcumque cogitare Dominum nostrum. Jesum Christum, in quantum homo est, pro nobis interpellare Patrem : in quantum Deus est, nos audire cum Patre. Quod eum significasse arbitrator, ubi ait :

Et non dico vobis quia ego rogabo Patrem de vobis. Potest enim non inconvenienter accipi quod ait, *Et non dico vobis, quia ego rogabo Patrem de vobis*, quia non de presenti rogo, sed de futuro. Po-

A *suit, rogabo*, quod sanctis ad internam pacem receptis non possit jam aliquis rogare de illis, quia nimirum tanta beatitudine donandi sunt, quæ amplius esse non possit.

Ipsa enim Pater amat vos, quia vos me amastis et credidistis quia ego a Deo exivi. Non ita intelligendum est quod dixit, *quia vos me amastis*, quasi priores illi amarent Christum ; sed ita potius quia Pater illos gratuito amore prævenit, atque ad amandum credendumque Filium amando sustulerit. Et quia ipsam agnitam Filii dilectionem ac fidem pio et sollicito corde servaverint, majorum eos donis paternæ dilectionis esse remuneratos, una cum Filio et Spiritu sancto amare, quos amore dignos judicat. Quod adjunxit, *quia vos me amastis*, eadem ratione sentiendum est. Quapropter quicumque Filium recte habet, hunc cum Patre et Spiritu sancto amat ; et quia quorum inseparabilis est natura divinitatis, horum una eademque sunt dona virtutis, hoc est, *quod amatis et creditis quia a Deo exivi.*

Exivi a Patre et veni in mundum ; iterum relinquo mundum et vado ad Patrem. Exivit a Patre et venit in mundum, quia visibilis mundo apparuit in humanitate qui erat invisibilis apud Patrem in divinitate. Exivit a Patre quia non in ea forma qua æqualis est Patri, sed in assumpta creatura, minor apparuit. Et venit in mundum, quia non in ea forma servi quam accepit, etiam mundi hujus amatoribus se vivendum [*Forte, videndum*] præbuit. Iterum reliquit mundum et rediit ad Patrem, quia ab aspectu amatorum mundi quod viderant abstulit, et se amatoribus suis æqualem Patri esse credendum docuit. Reliquit mundum et rediit ad Patrem, quia humanitatem, quam induit per ascensionem, ad invisibilia paternæ majestatis adduxit. Hæc quidem verba Domini mystica, et, sicut ipse testatur, in proverbiiis sunt dicta ; sed discipuli quibus dicebantur adeo adhuc carnales erant, ut eorum profunditatem minime caperent, et non solum arcana dictorum, sed nec ipsam ignorantiam suam intelligerent, putantes simpliciter et dilucide prolata, quæ non intelligentibus proverbialia erant. Ecce continuo responderunt :

Ecce nunc palam loqueris, et proverbium nullum dicis. Palam igitur loqui aestimabant, cujus mysteria dictorum necdum comprehendere valebant. Quod autem adjungunt :

Nunc scimus quia scis omnia, et non opus est tibi ut quis te interroget, in hoc credimus quia a Deo existi, aperte ostendunt quia loquens ad eos Dominus de his maxime disputabat quæ illos delectabat audire ; et quæ illi interrogare volebant, hæc ipse præveniens, eis ultrò proferebat ; unde merito illum scire omnia quasi Deum, et quasi Dei Filium a Deo venisse credunt et consentunt. Apertum namque divinitatis indicium est cogitationum nosse secreta. Istarum duarum in Dei et Patris nomine fit concordia lectionum, quia Patris, et Filii, et Spiritus sancti, una est substantia, una gloria, una majestas regnans per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLII.

IN LITANIA MAJORE.

Lectio Epistolæ beati Jacobi apostoli.

Charissimi, confitemini alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini.

In hac sententia illa debet esse discretio, ut quotidiana levique peccata alterutrum cœqualibus [Ms., cœquales] confiteamur, eorumque quotidiana credamus oratione salvari. Porro gravioris lepræ immunditiam juxta legem sacerdoti pandamus; atque ad ejus arbitrium, qualiter et quanto tempore jusserit, purificari curemus.

Multum enim valet deprecatio justî assidua. Elias homo erat similis nobis passibilis; et oratione oravit ut non plueret super terram, et non pluit annos tres, et menses sex. Decenter astruit exemplo quantum deprecatio justî valeat assidua, cum Elias una tantum oratione orando tam longo tempore cœlos continuerit, terris imbres averterit, fructus mortalibus negaverit; et rursus ubi voluit, ubi tempus esse perspexit, ubi longo inedix tabe cor regis superbi et gentis idololatrx ad pœnitentiam vidit inflexum, una solummodo oratione oraverit et fructus atque aquas quas negaverat terris, restituerit. Sic enim sequitur:

Et rursus oravit, et cœlum dedit pluviam, et terra dedit fructum suum. Si semel ergo et prius et postmodum oravit, et hoc unus Elias ac tanta impetravit, quantum autem valeat frequens plurimorum oratio justorum ostendit; sed ne trepidaret nostra fragilitas reputans se tanto prophetæ, qui curru igneo raptus ad cœlos, similia facere non posse, consulte beatus Jacobus de ejus oratione locuturus ita inchoavit: *Elias homo erat similis nobis passibilis.* Homo namque erat, tametsi nulli hominum virtute secundus, similis nobis origine carnis, passibilis ut nos et mentis fragilitate et carnis. Nam quod carne fragilis esset apud Sarepthanam viduam victum quærendo monstravit. Quod mente quoque passibilis fuerit, ostendit, cum post redditas terras aquas extinctosque prophetas et sacerdotes idolorum, unius mulierculæ minis exterritus, per deserta diffugit. Quanti autem sit meriti apud Dominum pro infirmantibus orare, eosque sua peccata confitentes ad amissam revocare sospitatem subdendo manifestat.

Si quis autem erraverit ex vobis a veritate, et convertit quis eum, scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte. Quia enim in superioribus hujus Epistolæ partibus linguam nostram a maligna vel otiosa locutione restringit, opportune in fine quid maxime loqui debeamus, ostendit. Jubemur itaque orare et psallere Domino quoties aliquibus pulsamur adversis. Item, confiteri alterutrum peccata nostra et orare pro invicem ut salvemur; pro sanitate proximorum non solum temporali, sed potius æterna quantum possumus sollicitudinem impendere euremus. Si enim mercedis est a morte eripere carnem quandoque morituram, quanti est meriti a morte animam liberare, in cœlesti patria sine fine victuram? No-

A tandem sane quod qui 'am colices habent: *Salvabit animam suam a morte*; et ex ambiguo Græco ita etiam recte interpretari potest: et revera qui errantem corrigit, sibimetipsi per hoc vitæ cœlestis gaudia ampliora conquirit. *Salvabit*, inquit, *animam ejus a morte, et operiet multitudinem peccatorum.* Qui peccatorem ab errore convertit et ejus peccata per hanc conversionem ab aspectu interni judicis superpositione vitæ melioris abscondit, sua quoque in quibuscumque offendit errata ab intuitu ejus qui omnia videt proximum curando contegit. Juxta illud Psalmistæ: *Beati quorum remissæ sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata.* Nec obliviscitur beatus Jacobus quod superius ait: *Nolite plures magistri fieri, fratres mei*; ibi namque imperfectos in propria actione a magisterii officio, quod per jactantiam quærebant, submovet; hic vero instructos ex omni parte, quid erga salutem proximorum per amorem fraternitatis agere debeant, edocet. Quod enim hoc doctor facere perhibetur, hoc alio loco charitas facere memoratur, dicente beato Petro apostolo quia *charitas operit multitudinem peccatorum.* Nec prætereundum quod hæc errantis conversio non solum loquendo, sed plerumque etiam bene agendo perficitur. Nam si quis etiam lingua tacente proximis exempla bonæ actionis ostendit, eosque admittenda, quæ neglexerant, eleemosynæ, vel hospitalitatis, vel aliarum opera virtutum, convertit, officium profecto doctoris exsequitur, ac pro ejus, quem correxerat, salvatione fratris certam a pio judice mercedem consequetur.

HOMILIA XLIII.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Quis vestrum habebit amicum et ibit ad eum media nocte, et dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, et non habeo quod apponam ante illum, etc.

Rogatus a discipulis Salvator non modo formam orationis, sed et instantiam frequentiamque tradidit orandi. Amicus ergo ad quem media nocte venit, ipse Deus intelligitur, cui in media tribulatione supplicare, et tres panes, id est, intelligentiam Trinitatis, qua præsentis vitæ consolentur labores, efflagitare debemus. Amicus qui venit de via, ipse noster est animus, quoties a nobis recedit, quoties ad appetenda terrena et temporalia foris vagatur. Redit vero cœlestique alimonia refici desiderat, cum in se reversus superna cœperit ac spiritalia meditari. De quo pulchre qui petierat adjungit: Non se habere quod ponat ante illum; quoniam animæ post sæculi tenebras Deum suspiranti, nihil præter eum cogitare, nil loqui, nil libet intueri; solum, quod recognovit, summæ Trinitatis gaudium contemplari, atque ad hoc plenius intuemum pervenire satagit.

Et ille deintus respondens, dicat: Noli mihi molestus esse, jam ostium meum clausum est, et pueri mei mecum sunt in cubili, non possum surgere et dare tibi. Ostium amici divini est intelligentia sermonis,

quod sibi apostolus orat aperiri ad loquendum mysterium Christi, clausumque est tempore famis verbi, cum intelligentia non datur, et illi qui evangelicam sapientiam tanquam panem erogantes, per orbem terre prædicaverunt. Pueri patrisfamilias jam sunt in secreta quiete cum Domino, et tamen orando efficitur ut accipiat desiderans intellectum ab ipso Domino, etiamsi homo desit per quem sapientia prædicetur.

Et ille si perseveraverit pulsans : dico vobis, et si non dabit illi surgens eo quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus surget et dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis : Petite et dabitur vobis; quærite et invenietis; pulsate et aperietur vobis. Comparatio a minore : si enim amicus homo surgit de lecto, et dat non amicitia, sed tædio compulsus, quanto magis dat Deus, qui sine tædio largissime donat quod petitur : sed hoc se peti vult, ut capaces donorum ejus fiant qui petunt, ne ita de via veniens amicus inedia dispareat, hoc est, ne animus nuper ab erroris sui vanitate respiscens, desiderii spiritualis diutius inopia tabescat. Petamus epulas verbi, quibus alimur; quæramus amicum qui det; pulsemus ostium, quo servemur absconse : namquam spem dedit et dat ille qui promittendo non decipit. Omnis enim qui petit accipit, et qui querit invenit, et pulsanti aperietur. Ergo, juxta præmissam postulantis amici parabolam, perseverantiæ opus est ut accipiamus quod petimus, et inveniamus quod quærimus, et quod pulsamus aperiat. Nam si petenti non datur, et quærens non invenit, et pulsanti non aperitur, apparet quod non bene petierit, quæserit, pulsaverit.

Quis autem ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi ? Panis intelligitur charitas, propter majorem appetitum, et tam necessaria, ut sine illa cætera nihil sint, sicut sine pane mensa inops est; cui contraria est cordis duritia, quam lapidi comparavit.

Aut si piscem, nunquid pro pisce serpentem dabit illi ? Piscis est fides invisibilium, vel propter aquam baptismi, vel quia de invisibilibus locis capitur. Quia etiam fides hujus mundi fluctibus circumdata non frangitur, recte pisci comparatur : cui contrarium posuit serpentem propter venena fallaciæ, quæ etiam primo homini male suadendo persemnavit.

Aut si petierit ovum, nunquid porrigit illi scorpionem ? In ovo indicatur spes, ovum enim nondum est fetus perfectus, sed fovendo speratur : cui contrarium posuit scorpionem, cujus aculeus venenatus retro timendus est, sicut spei contrarium est retro, cum spes futurorum in ea quæ ante sunt extendit.

Si ergo, vos cum sitis mali, nostis bona dare filiis vestris ; quanto magis Pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se ! Quomodo mali dant? sed malos appellavit dilectores adhuc hujus sæculi et peccatores : bona vero quæ dant, secundum eorum sensum dona dicenda sunt qui hæc pro nobis [bonis] habent, quanquam et in rerum natura ista bona sint, sed temporalia. et ad istam vitam infirmam per-

tinentia, et quisquis ea malus dat, non de suo dat. *Domini est terra et plenitudo ejus, qui fecit cælum et terram, mare, et omnia quæ in eis sunt.* Quantum ergo sperandum est daturum Deum non is bona petentibus, nec nos posse decipi ut accipiamus aliud pro alio cum ab ipso petimus, quando nos etiam, cum simus mali, novimus id dare quod peti mus. Non enim decipimus filios nostros : et qualiacumque bona damus, non de nostro sed de ipsis damus. Aliter apostoli, qui electionis merito bonitatem generis humani excesserant, omnibus modis, superne bonitatis intuitu, mali esse dicuntur, quia nihil est per semetipsum stabile, nihil immutabile, nihil bonum, nisi deitas sola. Omnes vero creature ut beatitudinem æternitatis vel immutabilitatis obtineant, non hoc per suam naturam, sed per creatoris sui participationem et gratiam consequuntur. Quod vero dicitur, *quanto magis Pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se*, pro quo Matthæus posuit, *dabit bona petentibus se*, ostendit Spiritum sanctum plenitudinem esse bonorum Dei, et ea quæ divinitus administrantur, non alia a se ipse ea subsistere, quia omnes utilitates quæ ex donorum Dei gratia suscipiuntur, ex isto fonte emanant. In petitione orationis et in acceptione muneris istarum duarum fit concordia lectio- num, quæ utraque in Deum recte credentibus, ac firmiter in ejus misericordiam sperantibus, perveniunt ad salutem perpetuam : præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLIV.

IN VIGILIA ASCENSIONIS DOMINI,

Lectio Epistolæ ad Ephesios.

Fratres, unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Propter quod dicit : Ascendens in altum captivam duxit captivitatem : dedit dona hominibus, etc.

Gratiam et misericordiam Domini nostri Jesu Christi, quam generi contulit humano, breviter hic Apostolus in electione replicavit præsentem, ut audistis; ait enim : *Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi*; juxta mensuram namque credentium datur gratia spiritualis, tantum muneris misericordia sua largiens, quantum potest ille cui donatur accipere : *Propter quod dicit : Ascendens in altum captivam duxit captivitatem : dedit dona hominibus.* Nos qui nunc credimus in Christum de gentibus congregati, cum essemus creatura Dei, diabolo capti sumus et ejus satellitibus distributi : venit igitur Dominus noster Jesus Christus, divinam majestatem abscondens in homine ne a diabolo cognosceretur, et prædicavit nobis, qui a diabolo captivati fuimus, remissionem, et qui in mortis vinculis tenebamur, solutionem : sustinens pro hominibus mortem in humanitate, qui in divinitate mori non potest; et æternam mortem sua morte devicit, et de terra resurgens in excelsa cælorum hominem, quem assumpsit, evexit; sanctorum ani-

mas qui in inferno tenebantur captivitate eripuit et ad regna secum cœlorum perduxit, et credentibus in se hominibus Spiritus sancti dona largitus est, ut Apostolus ipse alibi docet: *Alii gratiam sanitatum, alii operationem virtutum, alii prophetiam, alii discretionem spirituum, alii genera linguarum, alii quoque interpretationem sermonum: dividens singulis prout vult.*

Quod autem ascendit, quid est, nisi quia et descendit primum in inferiores partes terræ? Secundum formam scilicet servi ascendit, ad quam non localiter, sed dignanter descendit. Descendere autem ideo dicitur in infernum ad servandas animas justorum, ut homines etiam secum ad cœlestia revocaret. Qui descendit cum anima in infernum, ipse cum anima et corpore ascendit in cœlum, ut impleret omnia quæ scripta sunt de gloria triumphii sui.

Et ipse dedit quosdam apostolos, qui per orbem terræ missi sunt prædicare, quosdam autem prophetas, alios autem evangelistas, alios autem pastores et doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi. Quia corpus Domini esse Ecclesia intelligitur, quæ de vivis lapidibus, id est, de hominibus construitur fidelibus, hoc ipsi habent operis ut secundum dispensationem et officia sibi credita Ecclesiam Christi, id est, corpus ejus, ædificent.

Donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Unde omni studio laborandum nobis est primo ut in fidei occurramus omnes unitatem; deinde in eadem unitate habere agnitionem Filii Dei, ita ut in interiore homine Christum fiducialiter imitando, perfecti viri vocabulum sortiamur. Presenti enim festivitate, id est, ascensione Christi Domini ad cœlos, quam hodie venerando prævenimus, Deo sumus, dilectissimi, mira reconciliatione sociati et cœlestem misericordiam pleniter consecuti: in qua pax nobis miranda donata est per Christum, quam nullis unquam nostris meritis volumus adipisci. Nos qui terra videbamur indigni, in hac solemnitate elevati sumus ad cœlum. Qui nec terrestria merebamur, cœlorum transivimus fines et ipsa sede regali decoramur in natura humana. Exsultemus itaque, dilectissimi, gaudio spiritali, et digna apud Deum gratiarum actione ketantes, liberos cordis oculos ad illam altitudinem in qua Christus est, erigamus: sursum vocatos animos desideria terrena non deprimant, ad æterna prelatos peritura non occupent, viam veritatis ingressos vanitates mundanæ non retrahant. Nihil est autem validius, dilectissimi, contra diaboli dolos, quam benignitas misericordiæ et largitas charitatis, per quam omne peccatum aut vincitur aut declinatur. Sed hujus virtutis sublimitas non prius apprehenditur quam illud quod ei est adversarium, subruatur. Quid ergo tam inimicum misericordiæ et operibus charitatis quam avaritia, de cuius radice omnium malorum germen emergit? quæ

nisi in suis fomitibus enecetur, necesse est ut in agro illius in quo hujus mali plantatio convaluit, spinæ potius tribulique vitiorum quam ullum veræ virtutis semen oriatur. Resistamus ergo, dilectissimi, huic tam pestifero malo et charitatem, sine qua nulla virtus potest nitere, sectemur, ut per hanc, qua ad nos Christus descendit, dilectionis viam, et jam nos ad ipsum possimus ascendere, cui est cum Deo Patre et Spiritu sancto honor in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLV.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem

In illo tempore, sublevalis Jesus in cœlum oculis, dixit: Pater, venit hora, clarifica Filium tuum, etc.

Potuit silenter hæc eadem verba orationis Patri Filius dicere, sed oratio Filii doctrina est discipuli, nec non et eorum qui illorum exempla sequi voluissent, vel eorum scripta legere. Dixit, *venit hora*, hora utique passionis appropinquat. *Clarifica Filium tuum*, id est, resurrectionis gloriam præcedat humanitatis passio, et subsequatur cito resurrectionis clarificatio. Sequitur:

Ut Filius tuus clarificet te. Clarificatio Patris æterna est, quæ nec augeri nec minui potest; sed hæc clarificatio ad notitiam Dei Patris pertinet, ut resurrectionis gloria, in Filio peracta, innotesceret Deus Pater toto orbi, qui ante in Judæis tantummodo notus erat. Clarifica Filium tuum ut Filius tuus clarificet te. Quasi dixisset, Resuscita me, ut innotescas toto orbi per me. Sequitur

Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis. Id est, omnis hominis, a parte totum, nam caro pro homine toto dicit. Hæc ait ut ostenderet magis ac magis quomodo clarificaturus esset Patrem. Sicut ergo dedisti ei potestatem, inquit, omnis carnis, ita clarificet te Filius. Id est, notum te faciat omni carni, quam dedisti ei. Sic enim dedisti, ut omne quod dedisti ei det eis vitam æternam.

Hæc est autem vita æterna: ut cognoscant te solum verum Deum, et, quem misisti, Jesum Christum. Ordo verborum est iste: Et quem misisti Jesum Christum cognoscant solum verum Deum. Plena cognitio Dei Patris, et Filii, et Spiritus sancti, plena est et perfecta vita æterna, summa beatitudo est; summa beatitudo non est nisi in vita æterna; ideo dixit: Hæc est vita æterna, ut cognoscant te et quem misisti, Jesum Christum, solum et verum Deum.

Ego clarificavi te super terram: opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam. Quid est quod præterito tempore posuit, clarificavi et consummavi, et statim subjunxit futuri temporis verbum, faciam, nisi quod omnia Deo sunt presentia et in divina prædestinatione futura quasi transacta esse credenda sunt? Quod enim futurum fuit ut fieret, hoc ei quasi transactum fuit. Ego te clarificavi. Quasi dixisset, Ego te clarificabo prædicationis gloria, quam in discipulis meis toto mundo efficiam, dum opus con-

summabo passionis meae et resurrectionis, quod dedisti mihi ut faciam.

Et nunc vero clarifica me tu, Pater. Dicendo enim, *te clarificavi super terram*, se a Patre apud eundem Patrem postulans clarificandum, modum profecto utriusque clarificationis ostendit: ipse quippe Patrem clarificavit super terram, eum gentibus praedicando; Pater vero ipsum apud semetipsum ad suam dexteram collocando. Subjunct, *claritate quam habui apud te priusquam mundus fieret.* Ordo verborum est, quam habui apud te priusquam mundus esset. In hoc valet quod ait, *et nunc clarifica me*, hoc est, sicut tunc, ita et nunc; sicut tunc praedestinatione, ita nunc perfectione: fac in mundo quod apud te fuerat ante mundum, fac in suo tempore quod ante omnia tempora statuisti. Convenit nos intelligere in hoc loco praedestinationem claritatis humanae, quae in illo est, naturae ex mortali immortalis apud Patrem futurae, et hoc jam praedestinando factum fuisse antequam mundus esset quod in mundo etiam suo tempore fieret. Sicut de nobis dixit Apostolus: *Sicut elegit in ipso ante mundi constitutionem.*

Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. Quod ergo facturus erat per doctores sanctos in toto orbe post gloriam resurrectionis et ascensionis suae, et post Spiritus sancti dona quae in discipulos delata sunt, hoc quasi factum esse dixit. Tale est hoc quale et illud quod paulo ante dixit: *Ego te clarificavi super terram.* Pro tempore futuro et illic et hic praeteritum ponens tempus, sicut qui sciret praedestinatum esse ut id fieret, et ideo fecisse se dicens quod erat sine ulla dubitatione facturus. Sequitur:

Tui erant et mihi eos dedisti; et sermonem tuum servaverunt. Nunc cognoverunt quia omnia quae dedisti mihi, abs te sunt: quia verba quae dedisti mihi, dedi eis; et ipsi acceperunt et cognoverunt vere quia a te exivi, et crediderunt quia tu me misisti. Quamquam et haec omnia de omnibus futuris fidelibus dici poterunt spe perfecta cum adhuc essent futura, tamen et haec specialiter de discipulis dici possunt, ad quos tunc praesentialiter loquebatur. Quia illud quod sequitur:

Cum essem cum eis, ego servabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi, custodivi; et nemo ex his perivit nisi filius perditionis. Judam significans, qui tradidit eum, qui unus fuit de duodecim, magis huic sensui convenit, ut apostolis specialiter haec loqueretur. Deinde subiungit:

Nunc autem ad te venio. Cum manifestum est eum de corporali sua dixisse praesentia, cum essem cum eis ego servabam eos, veluti jam cum eis ea praesentia non esset, eo modo enim significare voluit ascensionem mox futuram, de qua dicit: *Nunc autem ad te venio.* Iurus utique ad dexteram Patris, unde venturus est ad vivos et mortuos iudicandos. *Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi.* Non illud nomen quo Deus es, sed illud nomen quo Pater

meus es, quod nomen manifestari non potest sine illius Filii manifestatione. Nam vero illud nomen quod Deus est, nulli naturae rationabili incognitum omnimodis esse putavit. Haec est enim vere vis divinitatis, ut creature rationali non omnino incognitus possit abscondi, exceptis paucis, in quibus natura rationalis nimium depravata est. Propriodum omnes gentes Deum esse fatentur, licet diversis erroribus verum Deum agnoscere impellantur. Quod vero in Psalmis legitur: *Notus in Iudaea tantum Deus*, quia legitimo cultu tantummodo Deum verum cognoverunt et coluerunt. *Et sermonem tuum servaverunt. Nunc cognoverunt quia omnia quae dedisti mihi, abs te sunt.* Id est, cognoverunt quia abs te sunt: simul enim Pater dedit omnia cum genuit eum qui haberet omnia, sicut in prioribus hujus Evangelii ipse Dominus ait: *Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio vitam habere in semetipso.* Id est, genuit Filium vitam habentem in semetipso. *Quia verba quae dedisti mihi dedi eis, et ipsi acceperunt.* Id est, intellexerunt atque tenuerunt. Tunc enim verbum accipitur quando mente percipitur, et tenetur ne oblivione pereat. *Et cognoverunt, inquit, vere quia a te exivi, et crediderunt quia tu me misisti.* Et hic subaudiendum est *vere*; quod enim dixit, *cognoverunt vere*, exponere noluit adjungendo *et crediderunt*. Hoc itaque crediderunt vere quod cognoverunt vere; id enim est *a te exivi, quod est, tu me misisti*. Sed tamen adhuc non erant discipuli tales quales eos futuros esse dicit, verbis praeteriti temporis usus quasi jam esset, pronuntians quales futuri essent, accepto scilicet Spiritu sancto, qui eos, sicut promissum est, doceret omnia et induceret eos in omnem veritatem. Dedit eis verba, sicut dixit, quae dedit ei Pater, sed quando illa non foris in auribus sed intus in cordibus spiritualiter acceperunt. Tunc vere acceperunt, quia tunc vere cognoverunt; vere autem cognoverunt, quia vere crediderunt. Sed haec verba quae dicit Filius sibi Patrem dedisse, si ad Divinitatis unitatem intelligitur pertinere, eo modo dedit verba Pater Filio, quod genuit Verbum coeternum sibi; si vero ad humanitatem respicit, quis intelligit quomodo dedisset, vel quomodo accepisset Deus homo factus ex Virgine, quando etiam ipsam, quae de Virgine facta est, generationem quis enarrabit? Sequitur:

Ego pro eis rogo, non pro mundo, sed pro his quos dedisti mihi. Haec enim dixit inter alia, dum oraret pro eis quos dedit ei Pater. Mundum vult modo intelligi, qui vivunt secundum concupiscentiam mundi, et non sunt in ea forte gratia, ut ab illo eligantur ex mundo. Non itaque pro mundo, sed pro eis quos Pater dedit rogare se dicit. Per hoc enim quod eos illi Pater jam dedit, factum est ut non pertineant ad eum mundum pro quo non rogat. Deinde subiungit, *quia tui sunt.* Neque enim quia Pater eos Filio dedit, amisit ipse quos dedit, cum adhuc Filius sequatur ac dicat: *Et mea omnia tua*

sunt, et tua mea; ubi satis apparet quomodo unici Filii sunt omnia quæ sunt Patris; per hoc utique quod etiam ipse Deus est; et de Patre Patri est natus æqualis. Hoc enim dictum est de sancta et rationali creatura, quam elegit Deus et quæ subilita est Patri et Filio, et æqualiter sunt Patris et Filii. Hæc ergo cum sit Dei Patris, non simul esset et Filii, nisi Patri Filius esset æqualis. Nec fas est ut sancti de quibus hæc locutus est cujusquam sim; nisi ejus a quo creati et sanctificati sunt. Ergo cum et Patris et Filii sunt, æquales esse demonstrant, quorum æqualiter sunt. *Et clarificatus sum, inquit, in eis.* Nunc suam clarificationem, tanquam facta sit, dicit, cum adhuc esset futura. *Et clarificatus sum in eis.* Id est, per eorum prædicationem clarificatus sum in toto mundo. Et quia prædestinatum est ut fieret, certum voluit esse quod futurum erat: ideo præteriti temporis verbo usus est. *Et jam, inquit, non sum in mundo, et hi in mundo sunt.* Significat horam qua transiturus erat ex hoc mundo; et verbo præsentis temporis usus est pro futuro, quia quod cito erat futurum quasi factum esse dixit. Quod autem ait, *et hi sunt in mundo,* significat eos ad quos loquebatur, tardius transire ex hoc mundo, dum illo abeunte ex hoc mundo, necesse esset ut illi remanerent, per quos prædicaretur nomen ejus sanctum in mundo. Prævidensque quid eos movere posset qui non audirent hæc quæ legerent, adjecit: *Nunc autem ad te venio.* Ascensionis gloriam designat, per quam elevatus est homo super altitudinem cælorum et omnium angelicarum potestatum dignitates, ita ut in dextera Dei Patris collocaretur, ubi manet cum ipso et regnat simul cum sancto Spiritu unus Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLVI.

IN DIE ASCENSIONIS DOMINI.

Lectio Actuum apostolorum.

Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile, quæ cepit Jesus facere et docere usque in diem qua præcipiens apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est, etc.

Lucas evangelista, fratres mei, qui unum ex quatuor Evangelii scripsit, ipse librum Actuum apostolorum, unde nunc præsens lectio sonuit, edidit: ubi et primitus de ultimo convivio quod Dominus post resurrectionem suam cum discipulis suis habuit, simul et de ascensione ejus ad cælum quam hodie celebramus, mentionem facit. Exordium enim ipsius libri ita est. *Primum quidem sermonem feci, id est, Evangelium, de omnibus, o Theophile* episcopo, qui hunc me librum Actuum apostolorum scribere cogis, quæ cepit Jesus, primo signa monstrando vel ea quæ ad exempla vite pertinebant, facere et postea docere: quia Jesus, bonum doctorem instituens, nulla nisi quæ docuit fecit, usque in diem qua præcipiens apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est, dans præcepta ante assumptionem observare et adimplere quæ vel in hoc libro vel in Evangelii leguntur.

A *Quibus et præbuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, et loquens de regno Dei.* Per hanc quadraginta dierum cum discipulis conversationem significat omnia se, tam aperta quam occulta, quæ promiserat impleturum; et de multis vel unum dicimus quod ait: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.*

Et convalescens, præcepit eis ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris. Quod cibos cum discipulis sumpsit, hoc ideo fecit ut eandem, quam mortuus suscitaverat, carnem, palpando atque tractando veram monstraret. Sequitur:

Quam audistis, inquit, per os meum, quia Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto, non post multos hos dies. Fuerunt autem jam apostoli aqua baptizati, sed nondum Spiritu sancto pleniter, qui eis promittitur post ascensionem illum futurus. Neque autem ipsi apostoli, neque successores eorum, hucusque in Ecclesia aliter quam Joannes Baptista, id est, in aqua, baptizare valebant, sed tamen, invocato nomine Christi, adest interior virtus Spiritus sancti, quæ hominem in aqua mergendo baptizatorum simul animas et corpora purificet, quod in Joannis baptisate non fiebat.

Igitur qui convenerant, interrogabant eum, dicentes: Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel. Consequenter de regno Dei percunctantur, utrum videlicet mox adveniente Spiritu sancto, in præsentem esset restituendum, an in futuro sanctis reservandum credere. *Dixit autem eis: Non est vestrum nosse tempora et momenta, quæ Pater posuit in sua potestate.* Ostendit quia non expedit nobis nosse mortalibus diem vocationis nostræ, ut semper incerti de adventu judicis, ita sollicitè quotidie vivamus, quasi die illa ad iudicium properare debeamus.

Sed accipietis, inquit, virtutem supervenientis Spiritus sancti in vos, et eritis mihi testes in Hierusalem, et in omni Judæa, et Samaria, et usque ad ultimum terræ. Ac si diceret, Non enim putare debetis veniente in vos Spiritu sancto, statim hujus mundi fieri consummationem, sed vobis tantum virtutem de me testificandi præbere.

Et cum hæc dixisset, videntibus illis, elevatus est. et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Ubique creatura creatori suo præstat obsequium: astra indicant nascentem, patientem obnubunt, recipiunt nubes ascendentem, redeuntem ad iudicium comitabuntur.

Et ecce duo viri astiterunt juxta illos in vestibus albis, qui eis dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? Hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic venit quemadmodum vidistis eum euntem in cælum. Id est, in ea forma carnis atque substantiæ venit iudicaturus, in qua venit iudicandus. Nos ergo dignis moribus ascensum in cælum nobis præparemus, et peregrinari nos in hac mundi valle

cognoscemus, in qua etiam si quaedam commoda blandiantur, non amplectenda sunt nequiter, sed despicienda sunt fortiter. Ideo, dilectissimi fratres, si ascendere vultis in caelum, hoc in spe nostra interim roboremus; in hoc votis omnibus aestuemus, hoc meditemur in terris, quod computamus in caelis. Tunc exuturi carnis mortalitate, nunc exuamus animum vetustate; facile enim corpus levabitur in alta caelorum, si non premat spiritum sarcina peccatorum. Quapropter, dilectissimi, erigamur ad eum qui pulverem nostrae abjectionis corpus fecit gloriae suae, et ut ascensionis ejus mereamur esse consortes humilitati et patientiae ipsius per omnia congruamus. Magni nominis malitiam [*Forte*, militiam], magnae promissionis suscepimus disciplinam. Sectatores Christi discedere a regia non licet via, nec dignum est temporalibus occupari ad aeterna tendentes. Et quia pretioso sanguine Christi redempti sumus, glorificemus et portemus Deum in corpore nostro, ut ad ea quae fidelibus per omnia sunt preparata pervenire mereamur. Per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA XLVII.
IN EODEM FESTO

Lectio sancti Evangelii secundum Marcum.

In illo tempore novissime recumbentibus undecim discipulis, apparuit Jesus, et exprobravit incredulitatem eorum et duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse non crediderunt.

Quomodo novissime? quasi jam ultra eum non viderent: novissimum quippe illud est quod Dominum apostoli in terra viderunt, quando ascendit in caelum, quod factum est quadragesima die post resurrectionem. Nunquidnam tunc exprobraturus erat quod non credidissent eis qui eum viderunt resurrexisse, quando et ipsi post resurrectionem toties eum viderant? Illud ergo accipimus post multas demonstrationes ejus, quibus per dies quadraginta discipulis praesentatus est, cum etiam novissime recumbentibus illis undecim apparuisse, id est, ipso quadragesimo die, et quomodo jam erat ab eis ascensus in caelum, hoc eis illo die maxime exprobrare voluisse, quod his qui viderant eum resurrexisse non crediderant antequam ipsi eum viderent, cum utique post ascensionem suam praedicantibus illis Evangelium, gentes quod non viderunt fuerint crediturae. Post illam quippe exprobrationem secutus ait idem Marcus.

Et dixit eis: Euntes in mundum universum praedicate Evangelium omni creaturae. Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. Hoc ergo praedicaturi, quomodo qui non crediderit condemnabitur, cum id utique non crediderit quod non vidit; nonne ipsi primitus fuerant objurgandi quod antequam Dominum vidissent, non crediderint eis quibus Dominus apparuisset? Quod vero dixit eis: *Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturae.* Nunquid san-

ctum Evangelium vel insensatis rebus, vel brutis animalibus fuerat praedicandum, ut ideo discipulis dicatur, *praedicate omni creaturae*? Sed omnis creaturae nomine potest omnis caro gentium designari. Ante etenim dictum fuerat: *in viam gentium ne abieritis*, nunc autem dicitur, *praedicate Evangelium omni creaturae*; ut scilicet prius a Judaea apostolorum repulsa praedicatio, tunc nobis in adiutorium fieret, cum hanc illa ad damnationis suae testimonium superba repulisset. *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.* Fortasse unusquisque apud semetipsum dicat: Ego jam credidi, salvus ero; verum dicit, si fidem operibus tenet: vera etenim fides est quae in hoc quod verbis dicit moribus non contradicit. Hinc est enim quod de quibusdam falsis fidelibus Paulus dicit, *qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant.* Hinc Joannes ait: *Qui dicit se nosse Deum et mandata ejus non custodit, mendax est.* Cum autem dicatur, *qui vero non crediderit, condemnabitur*, quid hic dicemus de parvulis, qui per aetatem adhuc credere non valent, nam de majoribus nulla quaestio est? in Ecclesia ergo Salvatoris per alios parvuli credunt, sicut ex aliis ea, quae illis in baptismo remittuntur, peccata traxerunt.

Signa autem eos qui crediderint haec sequentur: in nomine meo ejicient daemones, linguis loquentur novis; serpentes tollent: et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit; super aegros manus imponent, et bene habebunt. Nunquid quoniam signa non facimus, minime credimus? Sed haec necessaria in exordio Ecclesiae fuerunt: ut enim fides credentium cresceret, miraculis fuerat nutrienda, quia et nos cum arbuta plantamus, tandiu eis aquam fundimus, quousque ea in terra convaluisse videmus; at si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit. Hinc est etenim quod Paulus dicit: *Linguae in signa sunt non fidelibus, sed infidelibus.* An habemus de his signis atque virtutibus, quae adhuc subtilius considerare debeamus? Sancta quippe Ecclesia quotidie spiritaliter facit quod tunc per apostolos corporaliter facebat. Nam sacerdotes ejus cum per exorcismi gratiani manum credentibus imponunt, et habitare malignos spiritus in eorum mente contradicent, quid aliud faciunt nisi daemones ejiciunt? Et fideles quique qui jam vitae veteris saecularia insonant [*Forte* miserunt], conditoris sui laudem et potentiam, quantum praevalet, narrant, quid aliud faciunt, nisi novis linguis loquuntur? qui dum bonis suis exhortationibus malitiam de alienis cordibus auferunt, serpentes tollunt; et dum pestiferas suasiones audiunt, sed tamen ad operationem pravam minime pertrahunt, mortiferum quidem est quod bibunt, sed non eis nocebit. Qui quoties proximos suos in bono opere infirmari conspiciunt, dum eis tota virtute concurrunt, et exemplo suae operationis illorum vitam roborant, qui in propria actione titubabant, quid aliud faciunt nisi super aegrotos manus imponunt ut bene habeant? Quae nimirum miracula tanto majora sunt, quanto

spiritualia : tanto majora sunt, quanto per hæc non A corpora sed anime suscitantur.

Et Dominus quidem Jesus postquam locutus est eis, assumptus est in cælum et sedet a dextris Dei. Considerandum nobis est quid est quod Marcus ait, *sedet a dextris Dei*? Stephanus dicit : *Video cælos apertos et Filium hominis stantem a dextris Dei*. Quid est quod hunc Marcus sedentem, Stephanus vero stantem, se vidisse testatur? Sed scimus quia sedere judicantis est, stare vero pugnantis vel adjuvantis. Quia igitur Redemptor noster assumptus in cælum, et nunc omnia judicat, et ad extremum iudex omnium veniet, hunc post assumptionem Marcus sedere describit, quia post ascensionis suæ gloriam iudex in fine videbitur; Stephanus vero, in laboris certamine positus, stantem vidit, quem adiutorem habuit, B quia ut iste in terra persecutorum infidelitatem vinceret, pro illo de cælo illius gratia pugnavit.

Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Quid in his considerandum est? quid memoriæ commendandum? nisi quod præceptum obedientiæ, obedientiam vero signa secuta sunt. Restat sane quæstio non minima, quomodo scripserit idein evangelista dixisse angelum mulieribus : *Ite, dicite discipulis ejus et Petro quia præcedet vos in Galilæam : ibi eum videbitis, sicut dixit vobis*, nec tamen ibi visum a discipulis Dominum in ullo posthæc Evangelii sui loco retulerit, sed quod ita ab angelo et a Domino dictum sit, propheticè dictum accipiendum est. Galilæa namque interpretatur vel *transmigratio* C vel *revelatio*. Prius itaque, secundum transmigratio- nis significationem, quid aliud occurrit intelligendum, *præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis*, nisi quod Christi gratia de populo Israel transmigratura erat ad gentes, quibus apostoli prædicantes Evangelium nullo modo crederentur, nisi eis ipse Dominus viam in cordibus hominum præpararet, et hoc intelligimus *præcedet vos in Galilæam*. Quod autem mirarentur gaudentes, disruptis et evictis difficultatibus, aperiri sibi ostium in Domino per illuminationem fidelium, hoc intelligitur, *ibi eum videbitis*, id est, ibi membra ejus invenietis, ibi vivum corpus ejus in eis qui vos susceperint, agnoscentis. Secundum illud autem quod Galilæa interpretatur *revelatio*, non jam in forma servi intel- D ligendum est, sed in illa qua æqualis est Patri, quam promisit apud Joannem dilectoribus suis cum diceret : *Et ego diligam eum et ostendam meipsum illi*. Illa erit revelatio tanquam vera Galilæa, cum similes ei erimus ubi eum videbimus sicuti est. Ipsa erit etiam beatorum transmigratio ex isto sæculo in illam æternitatem, si ejus præcepta sic amplectamur, ut ad dexteram ejus segregari mereamur : tunc enim ibunt sinistri in combustionem æternam, justi autem in vitam æternam. In ascensione Domini istarum duarum sit concordia lectionum, ubi demonstratur ejus resurrectionis atque ascensionis gloria de hoc sæculo, et venturum ejus iudicium in fine præ-

sentis sæculi, quando unicuique reddet præmia secundum propria merita, ubi mansuri erunt sine fine per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLVIII.

DOMINICA POST ASCENSIONEM DOMINI.

Lectio Epistolæ B. Petri apostoli.

Charissimi, estote prudentes et vigilate in orationibus, etc.

Et Dominus in Evangelio nos incerti finis intuitu semper orare ac vigilare præcepit. Ait nauque loquens de die iudicii : *Vigilate, omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia quæ futura sunt, et stare ante filium hominis*. Bene autem in orationibus vigilare jubemur, ut cum stamus ad orationem, cogitatio omnis carnalis et sæcularis abscedat, nec quidquam tum animus præter id solum cogit quod precatur. Subrept enim frequenter hostis, et subtiliter fallens, preces nostras a Deo avocat, ut aliud habeamus in corde et aliud proferamus in voce, cum intentione sincera Deum debeat non sonus vocis, sed animi sensus orare

Ante omnia autem mutua in vobismetipsis charitatem continuam habentes. Bene addit *continua*, quia semper diligere valemus, semper autem vigilare in orationibus, fragilitate carnis obstante, nequimus, semper his, quas subjungit, virtutibus insistere minime valemus, id est, hospitalitati, doctrinæ, administrationi gratiarum, vel communium vel spiritualium in proximos, cæterisque hujusmodi ; quia hæc nimirum et per officium corporis, et per tempora opportuna fieri necesse est : ipsa autem charitas, cujus instinctu hæc foris aguntur, quæ interiori homini præsidet, semper ibidem haberi potest, quamvis in publicum non semper ostendi potest.

Quia charitas operit multitudinem peccatorum, etc. In eo maxime cum Deo dicitur veraciter, *et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*. Et siquidem cuncta opera bona quæ facimus, culpas quas fecimus diluere et cooperire certum est; sed hæc ideo specialiter de charitate dicit, per quam proximis nostris ea quæ nobis debent donamus, quia justissimum est apud Deum ut juxta mensuram pietatis qua mensi fuerimus, remetiatur nobis. Sicut e contra terribiliter duri cordis vir sapiens arguit dicens : *Homo homini servat iram et a Deo quærit medelam*. Nec dubitandum quod in eo quoque qui per charitatem, quidquid valet erga correctionem proximi, admonendo, increpando, castigando, operatur, charitas ipsa cooperit multitudinem peccatorum.

Si quis loquitur quasi sermones Dei. Timens videlicet ne præter voluntatem Dei, vel præter quod in sanctis Scripturis evidenter præcipitur, vel dicat aliquid vel imperet, et inveniatur tanquam falsus testis, aut sacrilegus, vel introducens aliquid alienum ad doctrinam Domini; vel certe subrelinquens et præteriens aliquid eorum quæ Deo placita sunt, cum ipse manifestissime prædicatoribus veritatis de his

quos vitia inbucrent, præcipiat dicens : *Docentes eos a serbare omnia quæcunque mandari vobis.* Et ea enim quæ ipse mandavit, non alia, et hæc, non ex parte, sed omnia suis auditoribus ad servandum contradere jubet.

Si quis ministrat tanquam ex virtute, quam administrat Deus : Tanto humiliter impendat quisque proximo bonum omne quod potest, quanto certissime novit quoniam a semetipso non potest habere quod impendat, ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum, juxta ipsius Jesu Christi præceptum quo ait : *Videant vestra bona opera, et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est.* Honorificatur ergo Deus in actibus nostris, cum omne quod bene ac secundum voluntatem Dei facimus, non hoc nostris meritis, sed ejus gratiæ tribuimus; e contra autem mala quæ gerimus nostræ solam malitiæ, vel inertitiæ, vel ignorantitiæ deputamus: ideo necesse est ut vitam nostram in omnibus secundum voluntatem Dei ordinemus, et ea quæ ab eo jussa sunt studiose faciamus; quæ autem ab eo prohibita sunt nullo modo agantur, sed in recta fide et bonis operibus, usque in finem vitæ perseverare contendamus: præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLIX.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Cum venerit Spiritus paracletus, quem ego mittam vobis a Patre meo, spiritum veritatis, qui a Patre procedit, etc.

Ex multis sancti Evangelii locis invenimus quia discipuli ante adventum sancti Spiritus minus capaces erant ad intelligendum arcana divini sublimitatis, minus fortes ad toleranda adversa humanæ pravitatis, sed eis, adveniente Spiritu, cum augmento divinæ agitionis data est etiam constantia ad vincenda humanæ persecutionis tentamenta: unde eos Spiritus sancti adventu promisit roborandos esse, vel ad fiduciam prædicationis, vel ad constantiam passionis, sicut in ipso principe apostolorum factum esse cognovimus, qui prius ad unius aucillæ vocem Christum timuit confiteri, quem postea palam, et omnibus ceteris constantius, Spiritu sancto roboratus multis Judæorum millibus prædicavit; ita ut ad ejus prædicationem tria millia virorum legentes credidisse et baptizatos esse, et non post multum temporis etiam quique milia credidisse. Quod vero ait, *qui a Patre procedit*, et statim subjunxit, *quem ego mittam*, significat quod æqualiter idem Spiritus sanctus a Patre et Filio procedit et æqualiter a Patre et Filio mittitur: sed propter distinctionem personarum hic dicitur a Patre procedere et a Filio mitti, in eadem distinctione personarum: unam esse operationem ac voluntatem suam cum Patris voluntate denuntiat. Venit etiam et sua sponte, quoniam

æqualis est Patri et Filio, ut cognoscatur unam esse voluntatem atque operationem sanctæ Trinitatis.

Ille, inquit, testimonium perhibebit de me, et vos testimonium perhibebitis. Quia quod Spiritu intus docente perceperunt, hæc, abjecto timore, præstiterunt foris loquendo et aliis ministrando. Ipse namque Spiritus corda eorum ad scientiam veritatis illustravit, et ad docenda quæ noscent culmina veritatis erexit. *Cum autem venerit, ait, Paracletus, ille testimonium perhibebit de me.* Tanquam diceret, Odio me habuerunt et occiderunt videntes, sed tale de me Paracletus testimonium perhibebit, ut eos faciat in me credere non videntes. *Et vos, inquit, testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis.* Perhibebit Spiritus sanctus, perhibebitis et vos, qui ab initio mecum estis, potestis prædicare quod nostis quod modo non facitis, quia illius Spiritus plenitudo nondum adest vobis.

Hæc locutus sum vobis ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos. Curavit namque pius magister futura discipulis pravorum bella prædicere, quo minus hæc eos venientia possent turbare; solent enim levius ferri adversa quæ præcipientur, quam quæ subito ex desperato superveniunt. Sicut in sæculari litteratura legitur, scilicet repentini casus et perturbationes fortissimos quosque in bello milites solent fatigare.

Sed venit hora ut omnis qui interfecit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Arbitrabantur enim obsequium se Deo præstare Judæi, in eo quod ministros Novi Testamenti odii insequiebantur et morte; sed, sicut illis testimonium perhibet Apostolus, emulationem habent sed non secundum scientiam. Arbitrantur ergo legis æmulatores obsequium se præstare Deo, dum præconibus gratiæ necesse inferunt, sed ejus legem quæ per famulum data est defendunt, qui gratiam quam ipse Filius offert accipere renunt. Sed incassum Patri placere æstimant, qui Dei Filium contemnere, imo etiam persequi ac blasphemare laborant. Duo dixit illis esse ventura a Judæis, id est, ut extra synagogam eos facerent, et ut eos interficerent, quæ etiam ad cumulum damnationis illius populi pertinebant, ut ad salutem gentium profutura fuissent. Sicut Paulus in Actibus apostolorum illis Judæis dixit: *Quia indignos vos verbo Dei fecistis, ecce convertimur ad gentes.* Sic enim præcepit nobis Dominus: *Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salvus in ea usque ad extremum terræ.* Sequitur:

Et hæc facient quia non noverunt me neque Patrem meum. Quia enim Filius in Patre, et Pater est in Filio, et qui videt Filium videt et Patrem, patet profecto quod quicumque Filium credulitatem obstinata mente rejiciunt, nec Patrem nosse probantur.

Hæc ab initio vobis non dixi, quia vobiscum eram. Magna consolatio est discipulorum ut reminiscerentur ante prædicta esse a magistro quæ passuri essent, et eundem se scirent habere adiutorem et remuneratorem.

tozem, pro cuius nomine talia passuros se esse prædictum est illis.

Sed hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis. Quæ sunt quæ ab initio illis non dixit? Etiam de Spiritu sancto quem missurus erat illis a Patre, et de consolatione et confirmatione ejusdem Spiritus, quo consolandi et roborandi fuissent, ut omnia mundi adversa, vel Judæorum scandala et persecutiones, libero animo formidare non debuissent.

Hæc ab initio non dixi, quia vobiscum eram. Quoniam mea præsentia consolabatur vos. Istarum duarum in charitatis officio sit concordia lectionum, quam qui perfecte habet, et tam corde quam operibus pleniter usque in finem vitæ servare contendit, sine dubio æterno regno et contemplatione vultus Dei, et sanctis angelis fruatur in perpetuum: præstante Domino nostro, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA L.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Hebræos.

Frates, vidimus Jesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.

Hic ostendit quia gloria et honor crux est Christi, pro qua modicum minoratus est ab angelis, sicut ipse Dominus eam semper vocat dicens: Ut glorificetur filius hominis. Si ille ea quæ pro servis passus est gloriam vocat, multo amplius tu, homo, qui pro Domino pateris, tibi ad gloriam pertinere sempiternam dubitare non debes. Addidit, *ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.* Ipsum vero gratiam nominat qui pro omnium salute gustavit mortem; non enim debebatur nobis ut Filius pro nobis gustaret mortem, sed gratia hoc fecit, ipse quidem pro omnibus mortuus est. Quid autem si non omnes credunt, ille tamen quod suum erat implevit, propterea dixit, gustavit mortem, quia brevi tempore in illa fuit, ut ea devicta confestim resurgeret.

Decebat enim eum propter quem omnia, et per quem omnia, qui multos filios adduxerat in gloriam, auctorem salutis eorum per passionem consummare. Decebat enim per passionem consummare. Id est, pericere omnium salutem, per quem omnia, id est, per ejus mortem, sive quæ in cælis, sive quæ in terris restaurata sunt, per quem etiam omnia creata sunt. Vides quantum est in medio nostrum, et ipse Filius et nos filii, ille proprius, nos adoptati: sed ille salvat et nos salvamur. Vides quomodo nos et conjungit et discernit: multos filios, inquit, inducens in gloriam, hic conjunxit, auctorem, inquit, salutis eorum, hic discrevit.

Qui enim sanctificat, et qui sanctificantur, ex uno omnes. Ecce iterum quomodo conjungit honorans et consolans, et Christi fratres eos nominans, secundum quod ex uno eos esse dicit. Deinde munens

A sermonem suum et ostendens quomodo de eo qui secundum carnem est dixit, *qui enim sanctificat, hoc est Christus; et qui sanctificantur, hoc est, nos, interis quantum interest? Ille sanctificat, nos sanctificamur.* Addidit, *ex uno omnes.* Unus est enim Deus a quo omnia; sed ille aliter, aliter et nos; ille quasi proprius Filius, nos vero quasi adoptivi. Attamen unum habemus Patrem Deum; ille quasi proprius Filius sanctificat, nos sicut adoptivi sanctificamur, propter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens:

Nuntiabo nomen tuum fratribus meis. In eo enim quod dixit, *non erubescit fratres eos vocare,* demonstrat nostræ naturæ esse fraternitatem, sed misericordiæ ejus et humilitatis multæ, quia nos fratres elegit sibi. Et hoc prophætico affirmat testimonio, ne quasi novum putaretur, et non multo ante prædictum. Ait enim, *nuntiabo fratribus meis;* post sacram passionem et resurrectionem dicit gloriam Divinitatis toto orbe vulgandam. *Nuntiabo enim dicit, id est, narrare facio, sicut in Evangelio mulieribus dixit: Ite, nuntiate fratribus meis; fratres autem dicuntur et qui diligunt et qui diliguntur.* Addidit:

In medio Ecclesiæ laudabo te. In medio sanctorum laus Domini resonat per eum qui ait: *Confiteor tibi, Pater, Domine cæli et terre, quia abscondisti hæc a sapientibus et revelasti ea parvulis.* Laus Domini vera non solum ore sed etiam corde, amantis et perficientis præcepta Domini narratur. Et iterum: *Ego ero fidens in eum.* De suscepto homine hoc dictum est, cujus confidentia tota in Deo Patre esse non dubium est; sicut in Evangelio ipse ait pro quibus supplicabatur dicens: *Volo, Pater, ut ubi ego sum, et isti sint mecum.* Quos etiam ut confidentiam haberent exhortabatur dicendo: *Confidite, ego vici mundum.* Et iterum:

Ecce ego et pueri quos mihi dedit Deus. Hoc testimonium de Isaia protulit Apostolus ad Christum, et ad apostolos referens, quos propter innocentiam pueros nominavit. De quibus ipse Dominus ait: *Sinite parvulos venire ad me, talium est enim regnum cælorum.*

Quia ergo pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse similiter participavit iisdem. Hic astruit fraternitatem veram et humanitatem in Christo non fictam: sicut pueri carne et sanguine constant, et ille participavit carni et sanguini, ut haberet unde gustaret mortem pro procerum salute, cujus dispensationis affatim causam subjungens:

Ut per mortem, inquit, destrueret eum qui habebat mortis imperium. Hoc est diabolus. Hic admirabile quiddam demonstrat, quia per quod potestatem habuit diabolus, per hoc victus est: arma quæ fuerant illi fortia adversum mundum, hoc est mors, per eam illum Christus percussit; hic magnitudinem virtutis ejus qui vicit insinuat, ostendendo quantum bonum operaretur mors.

Et liberaret, inquit, eos qui timore mortis per te-

tam vitam obnoxii erant servituti. Quare tremitis, A quare timetis eam quæ jam condemnata est? Jam terribilis non est, sed optabilis, quasi laborum finis et requiei initium. Cur, ait, *timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti?* Servi siquidem mortis cænes fuerant quia mortem timebant, necdum erant soluti a timore mortis, cujus legibus tenebantur. Nunc itaque sancti derident eam, qui, agone trans-acto et morte devicta, ad regnum transituri sunt. Unde et ipse Paulus ait: *Cupio dissolvi et esse cum Christo.*

Nusquam enim angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit. Unde debuit per omnia fratribus similari. Honorat hic patriarcham eosque qui de ejus sunt genere, ad quos hæc Epistola scripta est. Commemorat ergo de beneficiis Dei, et de propin-quitate carnali ad Christum, et de promissione quæ dicta est ad Abraham: *Tibi et semini tuo dabo terram hanc. Quia ex uno omnes.* Id est, ab Abraham Christum secundum carnem et illi ad quos hæc loquebatur. Quod vero superius ait: *Quia pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse similiter participavit iisdem.* Exsequitur amplius hunc sensum, unde participaret carnem et sanguinem. Ideo ait, *non enim quemquam angelorum apprehendit,* id est, non cujuslibet angeli naturam suscepit, sed semen Abrahæ apprehendit. Non enim angelis una dignitas donata est, ut in unam personam Dei Filius eorum naturæ conjungeretur, sed honorem et hanc dignitatem humanæ naturæ Deus Dei Filius contribuit, ut Deus et homo una esset persona. Quare dixit *apprehendit?* quia nos quasi recedentes ab eo et longe fugientes insecutus apprehendit, et in unam personam nostræ fragilitatis naturam sibi contemperavit. *Unde debuit, inquit, per omnia fratribus similari.* Quid est, *secundum omnia?* Natus est, inquit, educatus crevit, passus est omnia quæ oportuit, in fine mortuus est: hoc est secundum omnia fratribus similari. Quoniam multa quippe dixit de majestate ipsius et superiore gloria, jam de dispensatione movet sermonem, ut contemplerur cum quanta sapientia illum ostendit multum studium habentem ut nobis similaretur, quod fuit curam de nobis plurimam gerentis. Dicens enim superius: *Quia pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse similiter participatus est iisdem;* et hic dixit secundum omnia fratribus similari, quasi dicens: Qui tam magnus est, qui est splendor gloriæ, qui est character substantiæ, qui sæcula fecit, qui sedet in dextera Patris, iste voluit et studuit frater noster in omnibus fieri.

Ut misericors feret et fidelis pontifex ad Dominum, ut repropitiaret delicta populi. Nec itaque fuit alia causa illi per omnia fratribus assimilari, nisi ut fidelis pontifex esset in nobis, nostrisque propitiaret delictis.

In eo enim in quo passus est ipse tentatus, potens est eis qui tentantur, auxiliari. In eo, id est homine, in quo passus est, potens est viactos liberare, tentatosque adjuvare ne vincantur, quia tentationes no-

stras non solum sicut Deus, sed etiam sicut homo in seipso per experimentum cognovit; licet Deus in sua natura sit impassibilis, tamen in nostra quam assumpsit, idem Dei Filius passibilis fuit nostræ naturæ consimilis. In ea vero carne quam suscepit multa sæva passus est, novit quid est tentatio patientium: ipse tentatus est sed non superatus. Quid est ergo quod dicit, *potest eos qui tentantur adjuvare?* Tanquam si quis diceret: Cum multa alacritate protendam manum ad compatiendum.

Unde, fratres sancti, vocationis cælestis participes, considerate apostolum et pontificem confessionis nostræ Jesum Christum Dominum nostrum. Adhuc etiam de incarnationis Christi loquitur mysterio, nam in Evangelio ipse testatur se missum non esse nisi ad oves perditas, hoc est, domus Israel. Apostolus igitur Græce, Latine missus dicitur. Cognoscite quid est Jesus sacerdos et qualis, et non habebitis opus consolatione alia neque solatio. Pontificem enim eam dixit confessionis nostræ, id est fidei nostræ, cui iste populus novus commissus est, sicut et Moysi prior populus in regimen datus est: sed huic majora et longe meliora commissa sunt. Vult enim beatus Paulus erigere animos Israelitarum ad excellentiam promissionum Dei, ut intente parent se accipere quod Deus benigne illia promisit afferre per Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LI.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Si manseritis in me et verba mea in vobis manserint; quodcunque volueritis petetis, et fiet vobis.

Manendo quippe in Christo quid velle possunt, nisi quod convenit Christo. Quid velle possunt manendo in Salvatore, nisi quod alienum non est a salute? Nec enim petere volunt, nisi quod expedit ad salutem. Manentes autem in eo cum verba ejus in nobis manent, quodcunque voluerimus, petamus et fiet nobis. Quia si petimus et non fiet, non hoc petimus quod ad illud pertinet ut maneat in eo, nec quod suadent verba ejus quæ in nobis maneat, sed quod habet cupiditas et infirmitas carnis quæ non est in eo, et in qua non manent verba ejus. Tunc enim dicenda sunt verba ejus in nobis manere, quando facimus quæ præcepit et diligimus quæ promisit. Magis magisque Salvator gratiam qua salvamur discipulis loquendo commendans:

In hoc, inquit, clarificatus est Pater meus, ut fructum plurimum afferatis et efficiamini mei discipuli. Si enim hoc gloriæ est Patris ut fructum plurimum afferamus et simus discipuli Christi, non hoc nostræ gloriæ tribuamus, tanquam hoc ex nobis ipsis habeamus: ejus est enim hæc gratia, et ideo in hoc non nostra sed ejus gloria. A quo ergo efficiamur ut simus discipuli Christi, nisi ab illo cujus misericordia prævenit nobis velle, subsequitur

posse, quæ ad id pertineant ut perpetualliter maneamus.

Sicut dilexit me Pater, et ego dilexi vos, manete in dilectione mea. Ecce unde sunt nobis bona opera? nam unde nobis essent, nisi quia fides per dilectionem operatur? unde autem diligimus, nisi prius diligeremur? Et unde illa dilectio Dei in nobis esset, nisi prius nos sua præveniret gratia, in qua nos dilexit cum essemus in peccatis, et convivificavit nos in Christo? Quod autem ait, *sicut dilexit me Pater, et ego dilexi vos*, non æqualitatem naturæ ostendit nostræ et suæ, sicut est Patris et ipsius, sed gratiam qua est mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus. Mediatorem se ostendit cum dixit: *Dilexit me Pater et ego vos*, nam Pater utique diligit et nos, sed in ipso, quia in hoc clarificatur Pater ut fructum afferamus in vite, hoc est in Filio, et efficiamur ejus discipuli. *Manete*, inquit, *in dilectione mea*; quomodo manebitis audi quod sequitur:

Si præcepta mea, inquit, servaveritis, manebitis in dilectione mea. In hoc enim apparebit quod in dilectione mea manebitis, si mea præcepta servaveritis. Nemo se fallat dicendo quod eum diligit, si ejus præcepta non servet, nam in tantum eum diligimus, in quantum ejus præcepta servamus; in quantum autem minus servamus, in tantum minus diligimus. Quid est quod dixit, *manete in dilectione mea*, nisi manete in gratia mea? Et quid est, *si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea*, nisi ex hoc scietis quod in dilectione mea, qua vos diligo manebitis, si mea præcepta servaveritis? Sed quid est quod adjungit: *Sicut et ego præcepta Patris mei servavi et maneo in ejus dilectione.* Quæ sunt præcepta Patris nisi quæ ante dixit, *sicut mandatum dedit mihi Pater sic faciam.* Quod Apostolus exponens ait, *Christus factus est obediens Patri usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod Deus illum exaltavit, et dedit illi nomen quod est super omne nomen.* Adjungit: *et maneo in ejus dilectione.* De hac dilectione dixit, qua diligit eum Pater, sed nunquid et hic gratia intelligenda est, qua Pater diligit Filium, sicut gratia est qua nos diligit Filius, cum simus nos illi gratiæ, non naturæ: unigenitus autem natura non gratia, manet ergo Filius dilectione qua eum dilexit Pater, et ideo servavit præcepta. Quid est, *ille homo ex virgine natus*, nisi quod Deus susceptor est ejus? Deus enim erat unigenitus Dei Patris Filius, sed ut mediator daretur nobis per ineffabilem gratiam, *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis.*

Hæc locutus sum vobis ut gaudium meum in vobis sit, et gaudium vestrum impleatur. In vobis sit verbum meum et impleatur. Quid est gaudium Christi in nobis, nisi salus nostra propter quam factus est homo? Et quid est gaudium vestrum quod dicit implendum, nisi ejus habere consortium, sicut in sequentibus dicit. *Volo Pater ut ubi sum ego et isti stant mecum.* Gaudium igitur ejus de salute nostra, quod illi semper fuit quod præcivit et prædestinavit nos, cœpit esse in nobis quando vocavit nos. Et hoc

gaudium merito nostrum dicimus, quo et nos beati futuri sumus. Illius vero gaudium semper perfectum est, nec minui potest, nec habere quo crescat, hoc vero gaudium nostrum inchoatur in fide renascentium, implebitur in præmio resurgentium.

Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos. Nam in superioribus dixit dum de dilectione præcepit, *mandatum novum do*, modo dixit, *præceptum meum.* Novum dixit ne in vetustate nostra perseveremus, hic dictum est memini, ne contemnendum putemus, repetitio vero hujus mandati commendatio est. Quia sine charitate nullum præceptum Deo est acceptabile, de qua Apostolus ait: *Plenitudo legis est charitas*; ubi ergo charitas est, quid est quod possit deesse? ubi autem non est quid est quod possit prodesse? Nemo diligit qui non credit, nemo desperat qui diligit, et hæc tria spes, fides, charitas, in quibus Christiana religio consistit; sed majus his est charitas, quia non præterit, sed permanet, cum hic incipit, illic perficietur ubi permanet. Hoc ergo præceptum Domini teneamus ut nos invicem diligamus, et quidquid aliud præcipit facimus, quomodo quidquid est aliud habemus. Hujus dilectionis in seipso exemplum ostendit et ideo subjunxit, *ut diligatis invicem sicut ego dilexi vos.* Ut quid enim nos dilexit Christus, nisi ut possimus regnare cum Christo? Ad hoc nos diligere debemus, ut habeamus Deum et maneamus in Deo, et sic qui se diligunt Deum diligunt, et hæc est dilectio qua fit Deus omnia in omnibus. Sequitur:

Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Quid est quod Dominus ioster Jesus Christus, toties charitatis præcepta iteravit, nisi quod omne præceptum et omne opus bonum in sola charitate solidatur. Præcepta ergo Dominica et multa sunt per diversitatem operis, et unum in radice dilectionis. Hanc itaque charitatem veraciter habet, qui et inimicum diligit in Deo, et inimicum diligit propter Deum. Ideo subjunxit *sicut ego dilexi vos*, id est, ad hoc amate ad quod amavi vos, unde et in cruce positus oravit pro inimicis suis, dicens: *Pater, ignosce illis, majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* In hoc Christi dilectio supereminet in nos, quia venit ut animam suam poneret pro amicis suis, ad hoc tamen ut ex inimicis faceret amicos, sed non omnium est martyrium, tamen omnium beneficium est fratribus misericordiam impendere. Qui vero substantiam suam fratri in necessitate posito non tribuit, quomodo animam suam in persecutione daturus est pro fratre suo? Virtus vero hujus charitatis est in pace sua distribuere pro Christi amore, ut possit in perturbatione seipsum tradere pro nomine ejus.

Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis. Magna est dignitas amicorum esse Dei, sed videndum est quibus gradibus ad hanc celsitudinem perveniat, subjungit, *si feceritis quæ ego*

præcipio vobis. Ac si aperte dicat, gaudetis de culmine, pensate quibus laboribus pervenitur ad culmen. Magna est misericordia largitoris nostri, servi non fuimus digni, et amici vocamur. Ideo subjungit :

Jam non dico vos servos, quia servus nescit quid faciat Dominus ejus. Aliud est servitium timoris, aliud amoris, quæ duo ipsa Veritas in hoc eodem Evangelio exprimit dicens : Servus non manet in domo in æternum, filius autem manet, filius servit Patri propter amorem, servus autem propter timorem. De quo servitio modo Dominus dixit : Jam non dico vos servos sed amicos, quia filii non servi, i. leo et amici, quia servus nescit quid faciat dominus ejus. Nescit enim voluntatem Domini sui, qui per timoris amaritudinem servit Domino, et non per charitatis dulcedinem quasi Patri serviat.

Vos autem dixi amicos, quia omnia quæ audivi a Patre meo, nota feci vobis. Quæ sunt omnia quæ audivit a Patre suo, quæ nota fieri voluit servis suis, ut eos perficeret amicos suos, nisi gaudia internæ charitatis, nisi illa festa supernæ patriæ, quæ nostris quotidie mentibus per aspirationem sui amoris imprimit? Sed hæc cognitio quæ nunc ex Patre proficit in illa plenitudine scientiæ perficietur, de qua Apostolus ait, cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Hoc enim Dominus discipulis se fecisse dixit, quod se facturum esse sciebat.

Non vos me elegistis sed ego elegi vos, hæc est ineffabilis gratia quæ prævenit nos, ut simus amici ex servis, ideo nobis non subrepat superbia, quasi per nos possimus facere, ut paulo ante ipsa Veritas ait : Sine me nihil potestis facere.

Et posui vos ut eatis et fructum afferatis. Posui, ad gratiam plantavi, ut eatis volendo, fructus afferatis, operando. Eat is enim volendo dixi, quia velle aliquid facere jam multum ire est. Qualem vero fructum afferre debeant, subjungit :

Et fructus vester maneat, ut quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, det vobis. Nomen filii Jesus est, Jesus autem Salvator vel etiam salutaris dicitur. Ille ergo in nomine Salvatoris petit qui illud petit, quod ad veram salutem pertinet, nam si id quod non expediat petitur, non in nomine Jesu, petimus, quapropter opus est ut pro æterna salute adipiscenda usque in finem certemus, sique habebimus hic consolationem in præsentî tribulatione, et in futura vita requiem percipientes æternam, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto, vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen

HOMILIA LIJ.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis : Ego mitto promissam Patris mei in vos.

Promissum Patris Spiritus sancti gratiam dici et

A in Evangelio Joannis plenus, et hic quoque breviter intimatur eum sequitur :

Vos autem sedete in civitate, quoadusque indumini virtute ex alto. De qua virtute, id est, Spiritu sancto, et Mariæ dicit Angelus : Et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Et ipse Dominus alibi : Nam et ego novi virtutem de me exisse. Sed et ipse Lucas apertius in Actibus apostolorum hujus promissæ virtutis ex alto, et præceptæ in civitate sessionis meminit. Præcepit, inquit, eis, ab Hierosolymis ne discederent, sed exspectarent promissionem Patris quam audistis, inquit, per os meum. Quia Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies. Et paulo post, sed accipietis virtutem supervenientis Spiritus sancti in vos, et eritis mihi testes.

Eduxit autem eos foras in Bethaniam, et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis, recessit ab eis, et ferebatur in cælum. Prætermisiss omnibus quæ per quadraginta dies agi ab illo cum discipulis potuerunt, primo die resurrectionis ejus, conjungit tacite novissimum diem quo ascendit in cælum. Pulchre autem ascensus in cælum, discipulos quibus benedicit foras in Bethaniam educit. Primo quidem propter nomen civitatis, quæ domus obedientiæ dicitur, quia qui propter inobedientiam perversorum descendit, propter obedientiam nimirum conversorum ascendit. Mortuus est enim sicut Apostolus ait propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram. Deinde etiam propter situm ejusdem villæ sive civitatulæ, quæ in latere montis olivarum posita esse narratur, quia videlicet obedientis Ecclesiæ domus Apostolico digna hospitio, non alibi quam in ipsius montis summi, id est, Christi latere fidei, spei, dilectionisque suæ fundamenta locavit. De quo nimirum latere lancea patefacto sacramenta sibi sanguinis, et aquæ quibus nascatur simul, et nutriatur gaudet emanasse, de cujus vertice uberimo, id est, apice divinitatis unctionis spiritalis munera desiderat, lucisque ac pacis perpetuæ promissa inhianter exspectat.

Et ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno; et erant semper in templo laudantes et benedicentes Deum. Ascendente in cælum Domino discipuli adorantes in loco ubi steterunt novissime pedes ejus confestim Hierosolymam redeunt, quia ibi promissionem Patris quam audire per os Domini sunt exspectare præcepti, gaudia magna referunt, quia Deum ac Dominum suum post triumphum resurrectionis, etiam cælos penetrasse letantur. Manent semper in templo laudantes et benedicentes Deum, ut in loco orationis, et inter laudum devotiones promissum sancti Spiritus adventum promptis per omnia paratisque cordibus exspectent. Et nos autem discipulorum exemplo post celebrata Hierosolymis, hoc est, in visione pacis Dominicæ passionis et resurrectionis solemnata Bethaniæ mox arva Christo duce potamus, ut eum

mente quietata et ab omni discordiarum turbine, jam peccata carnis et sanguinis perceptione imbuamur, ipsi domus obedientiæ curemus existere, per quam pessimus Deo miserante gloriam consequi sempiternam.

HOMILIA LIII.

IN SABBATO VIGILIÆ PENTECOSTES.

Require in sabbato sancto Paschæ. I. De Genesi, Tentavit Deus Abraham. II. De Deuteronomio, Scripsit Moyses canticum. III. De Isaia, Apprehendent septem mulieres. IV. De Jeremia, Audi, Israel. De Psalmo XLI. Canticum. Sicut cervus.

Lectio libri Genescos.

In diebus illis tentavit Deus Abraham, et dixit ad eum : Abraham, Abraham. Ille respondit : Adsum. B Ait illi : Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, et vade in terram visionis, atque offer ibi holocaustum super unum montium quem monstravero tibi.

Age nunc videamus quid sub hujus sacramenti lateat mysterio. Iste enim Abraham quando filium suum unicum perduxit ad immolandum habebat personam Dei Patris. Sed quid est quod eum senex suscepit? Non enim senescit Deus, sed ipsa pronuntiatio de Christo jam quodam modo senuerat, quando natus est Christus. Inchoata est ab Adam ubi dictum est : *Et erunt duo in carne una, et completa est sexta ætate sæculi quæ senecta significatur Abrahæ.* Quia ipsum sacramentum Dei jam longævum erat, et senectus sacra in plebe Dei, hoc est, in multitudine Prophetarum hoc idem significat, quia in fine temporum ex ipsa plebe sanctarum animarum natus est Christus, sterilitas autem ejus intimat, quod in hoc sæculo spe salvi facti sumus, et in Christo tanquam in Isaac, omnes nati sumus, quem partum Ecclesia in fine temporum mirabili Dei gratia, non naturali fecunditate procreavit. Jam deinde sequentis historiæ sacramentum, quid imaginarie portendebat inspiciendum est. Quis ergo in Abraham ut prædictum est, per illam immolationem figurabatur nisi Pater excelsus? Quis in Isaac nisi Christus? Nam sicut Abraham unicum et dilectum filium Deo victimam obtulit, ita Dominus Deus unigenitum filium suum pro nobis omnibus tradidit. Et sicut Isaac ipse sibi ligna portavit quibus erat imponendus, ita et Christus gestavit in humeris lignum crucis suæ, in quo erat crucifigendus, duo autem servuli dimissi et non perducti ad locum sacrificii Judæos significabant. Qui cum serviliter viverent et carnaliter saperent, non intelligebant humilitatem Christi, adeo quia non intelligebant passionem Christi non pervenerunt ad locum sacrificii. Cur autem duo servi? Nisi quia populus ipse in duas partes dividendus erat, quod factum est Salomone peccante, quando divisus est idem populus loco regni, non errore impietatis, quibus utiam sæpe per Prophetas dicitur : Adversatrix Israel et prævaricatrix Juda. Asinus autem ille in-

mensata stultitia Judæorum, ista insensata stultitia portabat omnia sacramenta, et quod ferebat nesciebat. Jam quod dictum est eis :

Expectate hic cum asino : postquam autem adoraverimus, revertemur ad vos. Apostolum audi, cæcitas, inquit, ex parte in Israel facta est, donec plenitudo Gentium subintraret, et sic omnis Israel salvus fiet. Ad tempus ergo cæcitatibus obtusio data est Judæis his, qui dum æmuli legis sunt, non viderunt donum venisse promissum a Deo quod prædicabatur a Christo. Zelo enim excæcati sunt putantes legem factorum nunquam debere cessare. Triduum autem illud in quo venerunt ad locum immolationis, tres mundi ætates significat, unam ante legem, aliam sub lege, tertiam sub gratia. Ante legem ab Adam usque ad Moysen, sub lege a Moysen usque ad Joannem, inde jam a Domino et quidquid restat, tertius dies est gratiæ, in qua tertia ætate quasi post triduum sacramentum sacrificii Christi completum est, deinde Isaac i' gatis pedibus altari superponitur, et Dominus in ligno suspensus cruci affigitur. Sed illud quod figuratum est in Isaac transgestum est ad arietem. Cur? quia Christus ovis, ipse enim filius, ipse agnus filius quia natus est, aries quia immolatus. Sed quid est quod in vepribus hærebat aries ille, crux cornua habet. Sic enim duo ligna compinguntur secum et speciem crucis reddunt, unde scriptum est de eo. *Cornua in manibus ejus sunt,* cornibus ergo hærens aries crucifixum Christum significat. Vepres autem spinæ sunt, spinæ iniquos et peccatores significant, qui suspenderunt Dominum in cruce, inter spinas itaque peccatorum Judaicorum suspensus est Dominus, sicut per Hieremiam idem dicit, spinis peccatorum suorum circumdedit me populus hic. Alii hunc arietem cornibus in vepribus obligatum eundem Christum senserunt, ante quam immolaretur spinis a Judæis coronatum. Peracto igitur sacrificio dicitur Abrahæ, *in semine tuo benedicentur omnes gentes.* Quando enim hoc factum est, nisi quando dicit ille aries, *foderunt manus meas et pedes meos, et dinumeraverunt omnia ossa mea?* Hoc enim quando peractum est illud in Psalms sacrificium, tunc in ipso Psalmo dictum est, *commemorabuntur et convertentur ad Dominum universi fines terræ, et adorabunt in conspectu ejus omnes patriæ gentium, quoniam Domini est regnum, et ipse dominabitur gentium.* Immolato igitur Abraham pro Isaac filio suo ariete, vocavit nomen loci illius, Dominus videt, pro eo quod Dominus videri se fecit utique per incarnationem, quam pro redemptione generis humani suscepit, et per quam omnes electos suos ad vitam perducet sempiternam Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Lectio libri Deuteronomii.

In diebus illis scripsit Moyses canticum, etc. Require in vigilia Paschæ.

Lectio Isaiae prophetæ.

In diebus illis apprehendent septem mulieres, etc. Require in vigilia Paschæ.

HOMILIA LIV.

IN EODEM FESTO

Lectio Jeremiæ [Baruch] prophetæ.

Audi, Israel, præcepta vitæ: auribus percipe ut scias prudentiam, etc. Hæc lectio tam Israelitis juxta historiam quam etiam populum Christianum secundum allegoriam docet atque exhortatur ut auditum cordis adhibeat ad discenda mandata Dei et Evangelicam doctrinam percipiendam impleatque opere quod intelligit corde.

Quid est, Israel, quod in terra inimicorum es inveteratus? coinquinatus es cum mortuis, deputatus es cum his qui in inferno sunt, causam vindictæ quam prior populus perpessus est in captivitate terræ alienæ sub interrogatione exquirat, sed mox exponit, unde eis tanta mala venerunt, scilicet quod dereliquerunt fontem sapientiæ Deum verum, et Dominum nostrum Jesum Christum, quoniam si Dei mandatis obedirent, cum pace in terra sua habitarent; similiter etiam ecclesiasticus populus, si Evangelica præcepta recte credendo et bene vivendo custodiret et peccata in quantum posset devitaret: in pace sempiterna habitaret, unde Scriptura dicit: pax multa diligentibus nomen tuum, Domine, et non est in illis scandalum, etc.

Disce ubi sit sapientia, ubi sit virtus, ubi sit prudentia, ut scias simul ubi sit longiturnitas vitæ et victus, ubi sit lumen oculorum et pax. Provocat ergo admonitio prophetica auditores suos ad exquirendam sapientiam divinam, et virtutem atque prudentiam. Et quæ est illa nisi redemptor noster, qui est sapientia Dei et virtus, et salvator omnium hominum, maxime fidelium. De quo Apostolus ait: *Christum dico virtutem et Dei sapientiam, nec est aliud nomen datum hominibus sub cælo in quo oporteat salvari.* Qui ergo credit in illum et mandata ejus recte custodit non confundetur in æternum, quia ipse lux est vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, et pax firma quæ fecit utraque unum, et medium parietem dissolvens interfecit inimicitias in carne sua. Ipsius ergo locus est sacrum Evangelium, et sacra scripta ubi sunt thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, mysteria videlicet divina a sæculis et generationibus, revelantur autem fidelibus et bene devotis hominibus per ipsum mediatorem Dei et hominum, qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Sequitur:

Ubi sunt principes gentium et qui dominantur super bestias quæ sunt in terra? Qui in avibus cæli ludunt, qui argentum thesaurizant et aurum, in quo confidunt homines, et non est finis possessionis eorum? Qui argentum fabricant et solliciti sunt, nec est inventio operum illorum. Et tamen exterminati sunt, et ad inferos descenderunt, et alii in locum illorum surrexerunt. Juvenes viderunt lumen et habitaverunt super terram, viam autem disciplinæ nescierunt, neque

*A intellexerunt semitas ejus, neque susceperunt eam fidem eorum, a facie illorum longe facta est. Arguit propheta stultitiam gentium, quæ in principibus suis videbantur dominari super bestias terræ et ludos exercere manibus cæli, et in hoc voluptatem suam explere se posse æstimabant, et per avaritiam argentum et aurum multum exquisierant, et possessiones ultra modum habere certabant, feceruntque sibi sculptilia atque simulacra ex auro atque argento juxta inventionem quam ipsi sibi excogitaverunt. Et licet in plurimis divitiis et opibus terrenis sibi applauderent, qui spem suam totam in illis posuerunt, tamen presentem vitam in carne mortali finierunt. Illorumque animæ pro errore et malefactis eorum inferno demersæ sunt, et alii in locum ipsorum surrexerunt juvenes, viderunt lumen et habitaverunt super terram. Juvenes hic possumus philosophos gentium intelligere, qui aliquam scintillam scientiæ, in diversis artibus et disputationibus disertæ linguæ acceperunt, sed tamen hanc veraciter per omnia non invenerunt, quia ad terrenam sapientiam et istius mundi stultitiam quidquid in dogmatibus suis proferebant totum redigebant, viam autem disciplinæ nescierunt, quia viam disciplinæ quæ Christus est, quomodo ipse est auctor totius boni nescierunt, neque intellexerunt semitam mandatorum ejus, nec ipsi, nec filii eorum, hoc est, imitatores perfidiæ illorum, longè enim a facie eorum facta est, quia veram fidem Christi percipere renuerunt. Unde de illis Psalmista ait: *Longe est a peccatoribus salus, quia justificationes Dei non exquisierunt.* Sequitur:*

Non est auditu in Chanaan, neque visa est in Theman. Filii quoque Agar, qui exquirunt prudentiam quæ de terra est, negotiantes terræ [Merrhæ] et Theman, et sbulatores, et exquisitores prudentiæ et intelligentiæ: viam autem sapientiæ nescierunt, neque meminerunt semitarum ejus. Per nomina locorum in quibus gentes olim habitabant exprimitur erroris eorum nequitia et doctrina stultitiæ. Nam Chanaan interpretatur negotiator, Theman interpretatur Auster. Agar interpretatur advena vel conversa. Quicumque enim negotiis terrenis indiscrete abutitur et ardore cupiditatis inhiante incumbit, alienumque a disciplina Domini et sanctæ Ecclesiæ societate effecerit, fabulisque otiosis et vanis lusibus se occupaverit, licet se prudentem æstimet, per omnia se stultum esse indicat, quia viam veritatis, et sapientiæ normam non eligit et judicia Dei discere et servare per omnia spernit. Postquam propheta de reproborum damnatione sermonem explevit, convertit se ad prædicandam laudem domus Dei et virtutis divinæ potentiam demonstrandam dicens:

O Israel! quam magna domus Dei, et ingens locus possessionis ejus! Magnus est et non habet consummationem; excelsus et immensus. Ibi fuerunt gigantes nominati illi qui ab initio fuerunt, statura magna, scientes bellum. Non hos elegit Dominus, neque viam disciplinæ imenerunt: propterea perierunt. Et quoniam non habuerunt sapientiam, interierunt propter suam insipientiam.

tionem. Domus ergo Dei non tam tabernaculum Mosai-
cum vel templum Salomoniacum significat, quam
etiam sanctos homines, qui fuerunt sub Vetere et
Novo Testamento, in quibus Deus ipse inhabitat et
permanet in sempiternum. Hæc ergo domus et hic
locus possessionis Dei magnus est et non habens
consummationem, excelsus et immensus. Quia san-
cta Ecclesia per totum mundum diffusa et dilatata
est nec habet terminum, quia in cælo et in terra in
sanctis angelis et bonis hominibus consistit. Quod
autem dicit quod gigantes ibi essent nominati illi
qui ab initio fuerunt statura magna scientes bellum,
significat superbos homines qui ante adventum Do-
mini fastu principatus sui et mundana sapientia su-
per cæteros homines in terra se exaltabant, et pru-
dentiores atque potentiores se esse jactabant. Qui
quoniam veritatem veræ sapientiæ ignoraverunt et
disciplinam justitiæ non observaverunt, ideo justo
Dei iudicio perierunt : unde autem vera sapientia in
mundum venerit sequens sermo ostendit.

Quis ascendit, inquit, in cælos ? Nullus alius nisi
Dominus Jesus Christus qui in cælis regnat cum
Patre et Spiritu sancto. Ipse enim sicut a Patre est
genitus, ita et ab ipso accepit sapientiam, qua in
servis suis, hoc est in prophetis et apostolis qui
merito nubes vocantur, eo quod occultum Dei donum
in se gestabant, sanorum verborum pluviam juxta
dispensationem divinam in mentes fundebat huma-
nas. Hinc quoque per Psalmistam dicitur : *Omnia
quæcumque voluit fecit in cælo et in terra, in mari et
in abyssiis : Ipse perfecit terram in sempiterno tem-
pore. Quia per ipsum cælum et terra condita sunt ab
initio.* In principio enim hoc est in Filio, fecit Deus
cælum et terram, id est cælestem et terrestrem
creaturam.

Adimplevit terram pecudibus, quia et ex terrena
materia diversa condita sunt animalia. Possunt
etiam in pecudibus diversæ personæ hominum intel-
ligi, quibus auctor omnium rerum secundum suum
vultum arbitrium, atque ad ipsum universa respi-
ciunt, ut fiat in eis quicquid ille decreverit, quia in
ipsius potestate consistunt cælum et terra, mare et
omnia quæ in eis sunt, nec ulla creatura resistere
poterit voluntati ejus.

Stellæ autem, hoc est prædicatores sancti, *dederunt
lumen sanæ doctrinæ in officiis suis,* et cum
gaudio magno letitiæ spiritualis implebant officium
prædicationis, et hoc donum quod acceperunt non
sibi sed divinæ deputabant largitati.

*Hic enim Deus est noster et non æstimabitur alius
ad illum.* Quoniam dii gentium sunt dæmonia. Do-
minus autem cælos fecit.

Hic adinvenit omnem viam disciplinæ. Hoc est,
præcepta legis divinæ.

*Et dedit illam Jacob puero suo, et Israel electo
suo.* Ille est, populo priori, patriarchis videlicet
atque prophetis, nec non et omnibus qui fidem re-
ctam habebant et ei devote serviebant. Post hæc
verè tempore incarnationis suæ super terram visus

A est, et cum hominibus conversatus est prædicans
Evangelium et sanans omnem languorem et omnem
infirmiorem in populo.

HOMILIA LV.

IN VIGILIA PENTECOSTES.

Lectio Actuum apostolorum.

*In diebus illis, cum Apollo esset Corinthi, et Paulus,
peragratis superioribus partibus, veniret Ephesum
et inveniret quosdam discipulos, dixit ad eos : Si Spi-
ritum sanctum accepistis credentes ? etc.*

Plenissime quidem nobis, dilectissimi, causam at-
que rationem præsentis festivitatis divinarum elo-
quiorum textus ostendit, quo Spiritum sanctum
quingentesimo post resurrectionem die, qui ab
ascensione ejus est decimus infusum Christi discipu-
lis sicut promissus sperabatur, agnovimus, sed ad
monendos vos addendus est etiam sermo ex lectione
præsentis quam audistis, factum est, inquit, cum
Apollo esset Corinthi et Paulus peragratis superiori-
bus partibus veniret Ephesum et inveniret quosdam
discipulos, dixit ad eos si Spiritum sanctum acce-
pistis credentes, hoc est, si post baptismum manus in-
positionem quam Spiritus sanctus dare solet acce-
pistis.

*At illi dixerunt ad eum : Sed neque si Spiritus
sanctus est, audivimus. Ille vero ait : In quo bap-
tizati estis ? Qui dixerunt : In Joannis baptismate.
Dixit autem Paulus : Joannes baptizavit baptismum
pœnitentiæ populum, dicens : In eum qui venturus
esset post ipsum ut crederent, hoc est in Jesum.* Non
hoc baptismum remissionem peccatorum dare potuit,
sed pœnitentiæ tantum docere, nam sicut circum-
cisio in patriarchis signaculum erat fidei quam gere-
bant, ita et hoc lavacrum populus pœnitens quasi
singulare signaculum suæ devotionis accepit. Quod
tamen ipsum etiam figuraliter Christi baptismum quo
remissio daretur ostenderat.

His auditis baptizati sunt in nomine Domini Jesu.
Si enim talibus sola communicatio corporis et san-
guinis Christi, ut quidam dogmatizant sufficere po-
tuisset, non opus esset a discipulis Christi baptizari
quos Joannes aqua baptizaverat, sed tantum corpo-
ris et sanguinis Christi participatione confirmari.
Baptismus enim a pœna pœnitentiæ præsentis
vitæ supplicio liberat. Quod si a pœna præsentis ho-
mines liberarentur per baptismum, ipsum putarent
baptismi præmium, non illud æternum. Attamen
soluta reatu peccati manet quædam temporalis pœ-
na ut illa vita ferventius requiratur quæ erit a pœ-
nis omnibus aliena. Nullus negat fidelium etiam
post baptismum quo peccata delentur quotidie
quandiu in isto sæculo sumus, ad Dominum nos
debere converti, quod quamvis sine intermissione
sit quotidie agendum, nunquam tamen fecisse suffi-
ciet. Qui autem in maternis uteris sunt, ideo cum
matre baptizari non possunt, quia qui natus adhuc
secundum Adam non est, renæci secundum Chri-
stum non potest. Neque enim dici regeneratio in
eum poterit quæ generatio non processit. Qui ac-

terate vivunt in Ecclesijs et communicare non desinunt, putantes se tali communicatione mandari, dicant nihil ad emundationem proficere sibi dicente Propheta, *quid est quod dilectus meus in domo mea fecit ocellera multa? Nunquid carnes sanctas auferent a te malitias tuas?* et Apostolus: *probat, inquit, ac homo et sic de pane illo edat et de calice bibat.* Nos vero, dilectissimi, Deo auxiliante dedignemur servire peccato, quibus tanta beatitudo preparatur in cœlo. Dum ergo licet nobis et in nostra potestate est, falsa et transitoria respiciamus ut ea quæ vera bona sunt recipiamus a Domino, evacuemur vitis, et virtutibus repleamur, largiente Domino nostro Jesu Christo qui vivit cum Patre et Spiritu sancto, et regnat unus Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LVI.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

Si diligitis me, mandata mea servate. Et ego rogabo Patrem et alium paraclenum dabit vobis, etc.

Quid est, quod dicit quod diligentibus Deum et servantibus mandata ejus Spiritus paraclenus datur? dum Deus diligi et mandata ejus servari non possint nisi per Spiritum sanctum. Quid est aliud nisi quod qui per Spiritum sanctum diligit Deum meretur diligendo ut plus habeat, et plus habendo plus diligit. Paraclenus quippe consolator interpretatur, et Spiritus sanctus recte paraclenus vocatur: quia corda fidelium ne inter hujus sæculi adversa deficiant cœlestis vitæ desiderijs sublevari ac reficit. Habebant itaque discipuli Spiritum sanctum, sed occulta quadam inspiratione per quem Dominum diligebant, sed nondum habebant sicut Dominus promittebat: habebant si quidem occulte, quem postea quadam manifestatione habituri erant: id est, dum igneis linguis venit et sedit super eos, et linguis loquebantur magnificantes Deum. *Rogabo, inquit, Patrem meum et alium paraclenum dabit vobis, ostendens seipsum esse paraclenum.* Habebant autem et prius paraclenum ipsum videlicet Dominum secum in carne commorantem: cum et miraculorum dulcedine, et opere prædicationis, ne propter infidelium persecutionem scandalizari possent, erigi et confortari solebant: *Rogabo, dixit, propter humanitatem, qui dat cum Patre per divinitatem, ut maneat vobiscum in æternum.* In æternum namque manet cum sanctis, quos et in hac vita semper invisibiliter intus illustrabit, et in futuro ad contemplandam perpetuo spem suæ majestatis introducet.

Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non vidit eum nec scit eum. Mundum autem appellat homines mundi hujus amori datos. Mundus ergo eum accipere non potest, id est, mundiales homines, qui non habent invisibiles charitatis oculos, quibus solummodo Spiritus sanctus videri potest et seiri sciendoque intelligi.

Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit et in vobis erit. Erit ut maneat in æternum. Domi-

num namque salvatorem et infideles ante passionem in carne viderunt: sed quia Filius Dei esset, quin paraclenus a Deo missus in mundum, non nisi fideles scire poterunt. Spiritum autem sanctum neque oculis videre infideles, neque animo valebant cognoscere; quia non indutus humanitate discipulis apparuit, sed ita ad eos venire, ita apud eos mansit manere, ut in ipsis eorum cordibus gratissimam sibi sedem consecraret. Hoc est, quod ait, *vos autem cognoscetis eum, qui apud vos manebit et in vobis erit.* Qui autem invisibiliter in hac vita manet cum electis, visibiliter utique eis gratiam suæ cognitionis exhibet.

Non relinquam vos orphanos: veniam ad vos. Videbatur infidelibus, quod moriens in croce Dominus discipulos relinqueret orphanos, sed non reliquit orphanos quibus et præbuit se ipsum vivum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta et post dies decem assumptionis suæ. Spiritus sancti illis de cœlo charismata donavit, ubi ipsum Christum ad eos venisse nullus ambigit, qui inseparabilem sanctæ Trinitatis naturam, virtute et operatione esse cognovit.

Adhuc modicum, et me jam mundus non videt, vos autem videtis me. Modicum erat, usque ad tempus expletæ passionis, ex quo illum reprobi videre non valebant; soli etenim justis qui morte illius erant contristati, gaudium resurrectionis ejus videre meruerunt.

Quia ego vivo et vos vivetis: Quid est, quia ego vivo et vos vivetis? Car de præsentis se dixit vivere, illos autem de futuro esse victuros nisi vita etiam carnis utique resurgentis qualis in ipso præcedebat, et illis est pollicitus securura? et qui ipsius mox futura erat resurrectio; præsentis posuit temporis verbum propter significandam celeritatem, illorum autem quoniam in sæculi differtur finem, non ait vivitis, sed vivetis. Duas ergo resurrectiones, suam scilicet mox futuram, et nostram in fine sæculi secururam, duobus verbis præsentis temporis et futuri eleganter breviterque promisit.

In illa die, inquit, vos cognoscetis quia ego sum in Patre meo, et vos in me, et ego in vobis. In quo die, nisi, de quo ait: *et vos vivetis?* Noverant apostoli tunc esse Christum in Patre per unitatem individuae divinitatis, noverant se esse in Christo per susceptionem fidei et sacramentorum ejus, noverant veraciter vivere tunc esse Christum in Patre, in se esse Christum per dilectionem et observantiam mandatorum ejus. Novit et hoc sancta Dei Ecclesia, sed longe melius et plenius, in illa die, de qua dixit: *et vos vivetis*, in qua veraciter vivere incipiunt, hoc est, in die resurrectionis, quando eo perfectius cuncta quæ scienda sunt, quo ipsum scientiæ fontem vicinius sine fine conspiciunt. Ut ergo omnibus hujus promissionem beatitudinis promitteret, non solum modo apostolis, mox subjunxit:

Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligitur a Patre

meo, et ego diligam eum et manifestabo ei meipsum. Ubi omni intentione considerandum est quia Christum vere diligere est, non ipsam dilectionem ambit qui ambit conâteri, sed mandata Christi; quæ discendo habet debet operando servare. *Qui habet, loquit, mandata mea et servat ea, ille est qui diligit me, qui habet in memoria et servat in vita. Qui habet in sermonibus, et servat in moribus. Qui habet audiendo et servat faciendo. Aut qui habet faciendo, et servat perseverando, ipse est, inquit, qui diligit me.* Notandum quia cum præsentis temporis verbo diceret, *qui autem diligit me*, adjecit de futuro *diligetur a Patre meo, et ego diligam eum et manifestabo ei meipsum.* Diligit namque etiam nunc dilectores suos cum Patre Filius, sed nunc diligit ad hoc ut recte vivant ex fide quæ per dilectionem operatur, tunc ad hoc diliget ut perveniant ad visionem veritatis quam per fidem gustaverant. Non autem frustra addidit, *et manifestabo ei meipsum.* Si vero secundum humanitatem cunctis in iudicio manifestabit, solis vero justis et sanctis divinitatis gloriam, in qua æqualis est Patri et Spiritui sancto, ad beatitudinem æternam manifestaturus erit, ut vivant semper et gaudeant secum in regno cœlesti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LVII.

DOMINICA IN PENTECOSTE.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis, dum complerentur dies Pentecostes, erant pariter omnes in eodem loco. Et factus est repente de cœlo sonus, tanquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam domum ubi erant sedentes, etc.

Hodiernam, dilectissimi, festivitatem toto terrarum orbe venerabilem ille sancti Spiritus consecravit adventus, qui post resurrectionem Domini 50 die in apostolos populumque credentium sicut sperabatur influxit, ut in præsentī lectione, cum legeretur audistis. *Cum complerentur dies*, inquit, *pentecostes erant omnes pariter in eodem loco*, hoc est in cœnaculo ubi collegerunt se post ascensum statim Domini, ubi exspectabant promissum Spiritus sancti. Quicumque enim Spiritu sancto adimpleri desiderant, carnis domicilium necesse est ut mentis contemplatione transcendant: *Et factus est repente de cœlo sonus tanquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam domum ubi erant sedentes.* Per ignis quidem similitudinem Dominus discipulis apparuit, sed per semetipsum locutionem interius fecit, et neque ignis neque ille sonitus fuit, sed per hoc quod exterius exhibuit expressit hoc quod interius gessit.

Et apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis. Spiritus enim sanctus in linguis igneis apparuit; quia omnes quos impleverit ardentis pariter et loquentes facit, quia sancta Ecclesia per mundi terminos dilatata omnium gentium erat voce locutura.

Seditque super singulos eorum: Certe, requies ejus indicatur in sanctis.

Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et cœperunt loqui veris linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Varietas enim linguarum, dona variarum significat gratiarum. Verum non incongrue intelligitur Spiritus sanctus, ideo primum linguarum donum dedisse hominibus, quibus humana sapientia forinsecus et discutitur et docetur, ut ostenderet quam facile possit sapientes facere sapientia Dei quæ in terra est. *Erant autem in Hierusalem habitantes Judæi viri religiosi ex omni gente quæ sub cœlo est. Facta autem hac voce, convenit multitudo, et mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illor oquentes.* Ipse enim eorum sermo hanc in se vim habebat, ut cum diversarum gentium auditores ibi essent præsentis unusquisque secundum linguam suam ipsius unius sermonis qui ab apostolis fuerat pronuntiatus susceperat auditum et capiebat intellectum, his, dilectissimi, aliisque documentis, quibus innumerabiliter divinorum eloquiorum coruscat auctoritas ad venerationem pentecostes unanimiter incitemur, exsultantes in honore Spiritus sancti, per quem omnis catholica Ecclesia sanctificatur, omnis anima rationabilis imbuitur, qui inspirator fidei, doctor scientiæ, fons dilectionis, signaculum castitatis, et totius est causa virtutis. Gaudeant fidelium mentes quod in toto mundo unus Deus Pater, et Filius et Spiritus sanctus omnium linguarum confessione laudatur. Illa significatio quæ in specie ignis apparuit, et opere perseverat et munere; ipse enim Spiritus veritatis facit donum gloriæ suæ luminis sui nitore fulgere, et in templo suo nec tenebrosum aliquid vult esse nec tepidum. De qua ope atque doctrina etiam jejuniarum atque elemosynarum nobis est collata purgatio. Nam hanc venerabilem diem sequitur saluberrimæ observantiæ consuetudo quam utilissimam sibi omnes sancti semper experti sunt, et ad quam sedulo celebrandam pastoralī vos sollicitudine cohortamur, ut si quid macularum proximis diebus negligentia incæta contraxit, id et jejunii censura castiget, et devotio pietatis emendet per Dominum nostrum Jesum Christum, qui vivit et regnat cum Patre et Spiritu sancto Deus in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LVIII.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus, etc.

Probatio dilectionis adhibitio est operis. Hinc in Epistola sua idem Joannes dicit: *qui dicit, diligo Deum et mandata ejus non custodit, mendax est.* Vere enim diligimus Deum si mandata ejus observamus et a nostris nos voluptatibus ad mandata illius coarctamus. *Et Pater meus diliget eum.* Quia opera quæ Pater facit hæc et similiter Filius facit, et qui diligit Filium diligit et Patrem, et qui diligi-

tur a Filio, diligitur a Patre, et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Qui enim vere Deum diligit nec tentationis tempore recedit ab amorē Dei, ad hunc veniunt Pater et Filius spiritali accessione et mansionem apud eum habent. Ille enim vere amat, cujus mentem delectatio prava ex consensu non superat. Nam tanto quisque a superno amore disjungitur, quanto inferius delectatur. Dilectio sanctos discernit a mundo, quæ fecit unanimes habitare in domo, in qua domo facit Pater et Filius mansionem, qui donant et ipsam dilectionem quibus donant in fine etiam suam manifestationem. De qua manifestatione discipulus interrogavit et audivit, ad hanc manifestationem per dilectionem veniendum esse.

Qui non diligit me, sermones meos non servat. Hi sunt qui Patrem et Spiritum sanctum nunquam vident, Filium autem, non ut beatificentur, sed ut judicentur ad modicum vident nec ipsum in forma Dei ubi est cum Patre et Spiritu sancto pariter invisibilis, sed in forma hominis ubi esse mundo voluit patiendi contemptibilis, judicando terribilis.

Et sermonem quem audistis non est meus, sed ejus qui misit me, Patri. Quid est quod prius plurali numero sermones dixit, nunc autem singulari sermonem? fortassis prædicationis ibi sermones monstravit, hic vero se ipsum qui est Verbum Patris, et ideo dixit non suum quia a seipso non est, sed a Patre, sicut nec sua est imago sed Patris, nec suos filius sed Patris. Recte igitur auctor tribuit quidquid facit æqualis a quo habet hoc ipsum, quod in est indifferenter æqualis.

Hæc locutus sum vobis apud vos manens. Illa mansio de qua superius dixit spiritalis est quæ solis sanctis datur: hæc vero de qua nunc dicit corporalis est, de sua præsentia corporali tantummodo dixit, quam utrique et justī et impij videre poterunt. Illa in æternum beatificat liberatos, hæc in tempore visitat liberandos. *Hæc, inquit, locutus sum vobis apud vos manens,* utique præsentia corporali una cum illis visibiliter loquebatur.

Paracletus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit, et suggeret vobis omnia quæcunque dixero vobis. Multa dixit audientibus infidelibus quæ in eorum cordibus locum non invenerunt, quia Spiritus sanctus intus eos non docebat: multa dicit quotidie per sanctos prædicatores quæ audientes exterius non recipiunt, quia Spiritus sanctus non suggerit eis exterius quæ audierunt exterius. De quo recte promittitur, ipse vos docebit omnia, qui nisi idem Spiritus cordi assistat audientis, otiosus est sermo doctoris. Nemo enim docenti homini tribuit quod ex ore docentis intelligit, quia nisi intus sit qui doceat doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Aliter itaque prædicantem Christum audierunt Judæi, aliter apostoli: illi ad iudicium, isti ad salutem. Quia hos Spiritus in animo docuit, quod foris audierunt in aure.

Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. In pace relinquo vos, in pace inveniam vos. Hic relin-

quo, illic do, sequentibus relinquo, pervenientibus do. Pacem suam reliquit nobis, ut nos invicem diligamus; pacem suam dabit nobis, ubi nunquam invicem dissentire possumus. Quid est quod dicit, *pacem meam do vobis*, et non dicit pacem meam relinquo vobis? fortassis quia aliter nunc aliter tunc pax erit. Hic bella cum vitiis habemus, ideo non addidit meam, illic vero in æterna pace æterna erit tranquillitas et concordia, et talis pax qualem ille habuit cum seipso, qui nullum habuit in se peccatum.

Non quomodo mundus dat, ego do vobis. Id est non quomodo in mundo homines sæpe sibi in sua malitia concordant: sed quomodo qui sibi in sanctitate concordant et in Christi se charitate conjungunt.

Non turbetur cor vestrum neque formidet. Audistis quia dixi vobis: *Vado et venio ad vos.* Hinc turbari et formidare poterat cor illorum quod ibat ab iis, quamvis venturus esset ad eos, ne forsitan gregem lupus hoc intervallo invaderet pastore absente. Sed a quibus homo abscedebat, Deus non relinquebat: et idem ipse Christus et homo et Deus. Ergo ibat per id quod homo erat, et manebat per id quod Deus erat. Igitur Deus qui nullo continetur loco, discedit ab eorum cordibus, qui eum relinquunt moribus non pedibus, et veniet ad illos qui convertuntur ad eum non facie sed fide, et accedunt ad eum non carne sed charitate.

Si diligeretis me, gauderetis utique, quia ego ad Patrem vado, quia Pater major me est. Per quod igitur Filius non est æqualis Patri, per hoc erat iturus ad Patrem, in quo venturus est vivos iudicaturus et mortuos. Per illud vero, quod est æqualis Patri, nunquam recessit a Patre, sed cum illo est ubique totus per divinitatem quam nullus continet locus. Agnoscamus geminam substantiam Christi, divinam scilicet, quæ æqualis est Patri, humanam quæ major est Pater. Utrumque autem simul non duo, sed unus est Christus, ne sit quaternitas sed trinitas Deus. Sicut enim unus est homo anima rationalis et caro; sic unus est Christus Deus et homo; ac per hoc Christus est Deus, anima rationalis et caro; Christum in his omnibus, Christum in singulis confitemur. Quis ergo est per quem factus est mundus? Christus Jesus, sed in forma Dei. Quis est sub Pontio crucifixus? Christus Jesus, sed in forma servi. Item de singulis quibus homo constat. Quis non est derelictus in inferno? Christus Jesus, sed in anima sola. Quis resurrecturus tertio jacuit in sepulcro? Christus Jesus, sed in carne sola. Dicitur ergo in his singulis Christus; verum hæc omnia non duo vel tres, sed unus est Christus. Ideo ergo dixit: *Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad Patrem,* quomodo naturæ humanæ gratulandum est, eo, quod assumpta est a verbo unigenito, ut immortalis constitueretur in cælo. Hoc enim modo se iturum dixit ad Patrem. Non profecto ad illum ibat qui cum illo erat, sed hoc erat ire ad eum, et recipere a nobis mortale, atque im-

mortale facere quod mortale suscepit ex nobis, et ad dextram constituere Patris, per quod fuit in terra pro nobis. Deinde ipse Dominus Jesus subjunxit :

Et nunc dixi vobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit, credatis. Illud utique dicit, quod factum fuerit, quod enim post mortem visuri erant viventem, et ad Patrem ascendentem, quo viso illud fuerant credituri, quod ipse Christus filius Dei jam potuit hoc facere cum dixisset, et prædicare antequam faceret. Poterant enim dubitare si Filius Dei esset, cum eum viderunt moriturum, sed cum viderunt eum resurrexisse, credebant in quo antea dubitabant, et confirmata est fides in cordibus eorum quam illis prædixerat, qui et ore promisit quod facturus erat, et opere complevit quod ante prædixit. Deinde quod dicit :

Jam non multa loquar vobiscum, venit enim princeps hujus mundi. Quis nisi diabolus?

Et in me non habet quidquam. Nullum scilicet omnino peccatum. Hic enim ostendit diabolum principem esse peccatorum hominum non creaturarum Dei, et quotiescunque mundi figura in mala significatione ponitur, nihil ostendit nisi mundi istius amatores et non Dei. Absit enim ut credamus principem esse cæli et terræ, et creaturarum omnium quæ generaliter mundi appellantur. Totus itaque mundus servit suo creatori, non deceptor, redemptori non interemptori, et regitur dispensatione divina, non inimici versutia subvertitur : præter homines partis illius qui propria voluntate non necessitate aliqua se subjiciunt diabolo. Unde et Apostolus ait : *Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem*, id est, adversus homines : *sed adversus potestates et rectores tenebrarum harum*, id est, peccatorum, qui in tenebris manent iniquitatis : quos rectores, angelos esse desertores designat ; sed sunt qui per gratiam Dei non propriis meritis inde erant, de quibus ait Apostolus : *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino : Ut filii lucis ambulate : sed gratias Deo qui eruit nos*, sicut idem dicit apostolus, *de potestate tenebrarum et abstulit in regnum filii charitatis suæ : in quo princeps mundi*, hoc est tenebrarum harum, non habebat quidquam, quia neque cum peccato Deus venerat, nec ejus carnem de peccati propagine virgo pepererat et tanquam ei diceretur : cur ergo morieris si non habes peccatum cui debebatur mortis supplicium, continuo subiecit :

Sed ut cognoscat mundus quia diligo Patrem, et sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. In explestone ergo mandatorum Dei manifestata est dilectio Christi, quam habuit erga Patrem suum, quoniam sicut ipse eum incarnatum salvatorem mundi esse constituit, sic ipse beneficiendo et mandata ejus custodiendo, eripuit a morte oppressos a diabolo, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate sancti Spiritus Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LIX.

FERIA II POST PENTECOSTEN

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis aperiens Petrus os suum dixit : Viri fratres et patres, nobis præcepit Dominus prædicare populo, et testificari quia ipse est qui constitutus est a Deo iudex vivorum et mortuorum, etc.

Sanctus Petrus apostolus volens ostendere Dominum nostrum Jesum Christum verum iudicem esse vivorum et mortuorum, sibi hoc et cæteris apostolis commendatum esse dicit ab ipso Domino ut prædicarent populis verbo et testificarentur dictis, atque exemplis sanctorum prophetarum, hoc dudum pronuntiatum esse. Remissionem videlicet peccatorum accipere per nomen ejus, omnes qui credunt in eum : quia non est in alio aliquo salus, nisi in eo quem Deus Pater omnipotens misit in mundum ut salvaretur per ipsum omnis qui crederet in eum, accepta remissione peccatorum per nomen ejus intinctione sacri baptismatis et sancti Spiritus confirmatione, et probatione honorum operum quæ in fide recta ostendi debent. Unde consequenter legitur, quod cum Petrus gentibus prædicasset verbum Dei, continuo cecidisset *Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Et obstupuerunt ex circumcissione fideles qui venerant cum Petro, quia et in nationes Spiritus sancti gratia effusa est. Audiebant enim illos loquentes linguis et magnificantes Deum.* Ne baptisma gentibus tradere dubitet, Spiritus sancti testimonio confirmatur, ipsas lavacri aquas quas sanctificare solet, novo ordine præcurrentis ; quod semel in testimonium fidei gentium, nunquam vero in Judæis evenisse reperitur.

Et jussit eos in nomine Jesu Christi baptizari. Cum Ecclesiæ regula sit fideles in nomine sanctæ Trinitatis baptizari, quæritur quomodo Lucas per totum hujus libelli textum non aliter quam in nomine Jesu Christi baptismum dari testetur. Quod ita beatus Ambrosius solvit : quia per unitatem nominis impletum mysterium sit ; quia sive Christum dicas, et Deum Patrem, a quo unctus est Filius, et ipsum qui unctus est Filium, et Spiritum sanctum quo unctus est designasti. Scriptum est enim *Jesum a Nazareth, quomodo unxit eum Deus Spiritu sancto : sive Patrem dicas : et Filium ejus et Spiritum oris pariter indicasti.* Si tamen id etiam corde comprehendas. Sive Spiritum dicas et Deum Patrem a quo procedit Spiritus, et Filium quia Filii quoque est Spiritus nuncupasti. Unde et rationi copuletur auctoritas : in Spiritu quoque recte baptizari posse Scriptura indicat dicente Domino, *Vos autem baptizabimini in Spiritu sancto*, et Apostolus ait : *Omnes enim in ipso corpore in unum Spiritum baptizati sumus.* Aliter præcipue congruit nos in nomine Domini nostri Jesu Christi baptizari, quia sicut Apostolus ait : *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus, consepulti enim sumus cum illo per baptismum in morte : ut quomodo resurrexit Christus a mortuis per glo-*

riam Patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul et resurrectionis erimus, præstante ipso Redemptore nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LX.

ITEM FERIA II.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore dixit Jesus discipulis : Sic dilexit Dominus mundum, ut Filium suum unigenitum daret ; ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam, etc.

Notandum quod eadem de Filio Dei unigenito replicat, quæ de filio hominis in cruce exaltato promiserat dicens : *ut omnis qui credit in eum non percat, sed habeat vitam æternam.* Quia profecto idem redemptor et conditor noster Filius Dei ante sæcula existens, filius hominis factus est in fine sæculorum, ut qui per divinitatis suæ potentiam nos creaverat ad perficiendum vitæ beatitudinem perennis, ipse per fragilitatem humanitatis nostræ restauraret, ad recipiendam quam perdidimus vitam. Sequitur autem :

Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Ergo quantum in medico est, sanare venit a grotum, se interimit qui præcepta medici observare non vult : venit salvator ad mundum : Quare Salvator dictus est mundi : nisi ut salvet mundum, non ut judicet mundum. Salvare non vis ab isto ipso : ex te judicaberis, et quid dicam judicaberis. Vide quid ait :

Qui credit in eum non judicabitur, qui autem non credit, quod dicturum sperabas, nisi, judicatus est [jam, inquit, judicatus est]. Nondum apparuit iudicium, sed jam factum est iudicium. Novit enim Dominus qui sunt ejus. Novit qui permaneant ad flammam, novit in arca sua triticum suum, novit et paleam, novit et segetem, novit et zizania. Judicatus est qui non credit. Quare judicatus ? *quia non credidit in nomine unigeniti Filii Dei. Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem ; erant enim mala opera eorum.* Fratres mei quorum bona opera invenit Dominus ? nullorum. Omnia enim mala opera invenit. Quomodo ergo quidam fecerunt veritatem, et venerunt ad lucem ? Hoc enim sequitur :

Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta. Quomodo ergo quidam bonum opus fecerunt ut venirent ad lucem, id est, ad Christum : et quomodo quidam dilexerunt tenebras, si omnes peccatores invenit, et omnes a peccato sanat, et serpens ille, in quo figurata est mors Domini, eos sanat, qui morsi fuerunt, et propter morsus serpentis erectus est serpens, id est, mors Domini propter mortales homines, quos invenit injustos. Quomodo intelligitur : *hoc est ju-*

*dicium ; quoniam lux venit in mundum et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem, erant enim mala opera eorum : quid est enim, hoc, quorum enim erant bona opera ? nonne venisti, ut justifies impios ? Sed dilexerunt, inquit, tenebras magis quam lucem, tibi posuit vim : multi enim dilexerunt magis peccata sua, quia qui confitetur peccata sua et accusat peccata sua, jam cum Deo facit. Accusat Dominus peccata tua, si et tua accuses conjungentis Deo, quasi duo essent, homo et peccator. Quod audis homo Deus fecit. Quod audis peccator, ipse homo fecit : dele quod fecisti, ut Deus salvet quod fecit, oportet ut oderis in te opus tuum et ames in te opus Dei, cum autem cæperit tibi displicere quod fecisti, inde incipiunt bona opera tua, quia accusas mala opera tua, initium bonorum operum, confessio est operum malorum. Facis veritatem, et venis ad lucem. Quid est facis veritatem, non te palpas, non tibi blandiris, non tibi adularis, non dicis justus sum, cum sis iniquus et incipis facere veritatem, venis autem ad lucem ut manifestentur opera tua quia in Deo facta sunt, quia et hoc ipsum, quod tibi displicuit peccatum tuum, non tibi displiceret nisi Deus tibi luceret et ejus veritas tibi ostenderet, Sed qui etiam admonitus diligit peccata sua, odit admonentem lucem et fugit eam, ut non arguantur opera ejus mala quæ diligit. Qui autem facit veritatem accusat in se mala sua, non sibi parcat, non sibi ignoscit, ut Deus ignoscat, qui quod vult ut Deus agnoscat ipse ignoscit, et venit ad lucem, cui gratias agit, eo quod ille qui dum se occidisse ostenderet dicit Domino, *averte faciem tuam a peccatis meis.* Et qua fronte dicit, nisi iterum dicat, *quoniam facinus meum ego agnosco et peccatum meum contra me est semper.* Sit ante te quod non vis esse ante Deum, si autem post te feceris peccatum tuum, retorquet tibi illud Deus ante oculos tuos, et tunc retorquet, quando jam pœnitentiæ fructus nullus erit : currite ne tenebræ vos comprehendant, quicumque enim in præsentī vita in servitio Dei bene laborat in futuro requiem et gloriam percipiet sempiternam. Præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto, vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA LXI.

FERIA III, AD SANCTAM ANASTASIAM.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis, cum audissent apostoli qui erant Hierosolymis quia recepit Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum et Joannem, etc.

Post martyrium Stephani, ut liber Actuum apostolorum narrat, facta est persecutio magna in Ecclesia, quæ erat Hierosolymis, et omnes dispersi sunt per regiones Judææ et Samariæ præter apostolos. Philippus vero, descendens in civitatem Samariæ, prædicabat illis Christum. Intendebant autem turbæ his quæ a Philippo dicebantur unanimiter, audientes et videntes signa quæ faciebat. Multi enim

eorum qui habebant spiritus immundos, clamantes voce magna exibant. Multi autem paralytici et claudi curati sunt. Factum est ergo magnum gaudium in illa civitate. Cum autem audissent apostoli qui erant Hierosolymis, quia recepit Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum et Joannem. Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum sanctum: nondum enim in quemquam illorum supervenerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos et accipiebant Spiritum sanctum. Societas Petri et Joannis in prædicatione evangelii significat castitatem rectæ fidei, quam prædicatores sancti in verbo doctrinæ et dono Spiritus sancti docent semper fieri debere. Quod pulchre arator versibus exponit dicens: *Sape sibi socium Petrus facit esse Joannem, Ecclesiæ quia virgo placet.* Notandum autem quod Philippus, qui Samariæ Evangelizabat, unus de septem fuerit. Si enim apostolus esset, ipse utique manum imponere potuisset, ut acciperent Spiritum sanctum. Hoc enim solis pontificibus debetur, nam presbyteris sive extra episcopum, seu præsentem episcopum, cum baptizant, chrismate baptizatos ungere licet, sed quod ab episcopo fuerit consecratum, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis episcopis debetur, cum tradunt Spiritum paraclæti baptizatis: unamquamque enim personæ decet ut ritum ordinis sui et mensuram gradus servet, quia non est Deus dissensionis sed pacis, et Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, atque in malevolam animam non introibit sapientia. Unde Salvator discipulis suis præcepit, dicens: *qui vult inter vos major fieri, fiat sicut minor, quia omnis qui se exaltaverit humiliabitur, et qui se humiliaverit exaltabitur.* Studeat unusquisque ut humilitatem habeat in animo et bona opera ostendat in exemplo: sicque ipse non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus habeat laudem et gratiam inveniet in conspectu Domini nostri Jesu Christi, qui cum Patre et Spiritu sancto, vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXII.

ITEM FERIA III.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Amen, amen dico vobis: qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro, etc.

Hoc proverbium dicit eis Jesus, illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis: propter Pharisæorum qui se videre jactabant cum cæci essent venenatam et superbam et insanabilem arrogantiam Domini Jesus ista contexuit, quæ in hac parabola legantur, quam ipse illis non intelligentibus exponere dignatus est, in qua nos salubriter si advertamus admonuit non gloriari in sapientia humana, non in morum dignitate, si humilitas fidei Catholica in Christum desit: multi enim sunt pagani, qui secundum quandam vitæ hujus consuetudinem

dicuntur boni homines, innocentes, et quasi observantes ea quæ in lege præcepta sunt, deferentes honorem parentibus suis, non mœchantes, non homicidium perpetrantes, non furtum facientes, non falsum adversus quemquam testimonium perhibentes, et cætera quæ in lege mandata veluti observant: et Christiani non sunt: et plerumque se jactant, quomodo isti Pharisæi, dicentes: *Nunquid et nos cæci sumus: sed hæc omnia inaniter faciunt: quia non intrant per ostium sed aliunde tunido fastu quasi per seipsos ascendere quærunt.* Quapropter Dominus similitudinem proposuit de grege suo et de ostio qua intratur ad ovile, quid enim prodest vana jactantium de bene vivendo inflatio? dum ad finem perpetualiter bene vivendi vita eorum non perveniat? At hoc enim debet unicuique prodesse bene vivere, ut detur illi semper bene vivere. Nam si cui non datur semper bene vivere, quid prodest ei bene vivere ad tempus? Igitur nec bene vivere dicendi sunt, qui finem bene vivendi vel cæcitate nesciunt, vel inflatione contemnunt. Non est autem cuiquam spes vera et certa semper vivendi, nisi agnoscat vitam, quæ est Christus, et per januam intret in ovile. Sunt enim quidam homines qui in suis gloriantur moribus, et alios post se trahere quærunt, non de Christi præceptis instruendo suos sectatores, sed suis exemplis vivere eos suadentes. De quibus alio loco ipsa Veritas ait: *docentes doctrinas hominum, et mandata Dei contemnentes, qui per aliam portam ascendere quærunt rapere et occidere non ut pastor salvare atque conservare.* De talibus hic dictum est, *qui ascendit aliunde, ille fur est et latro.* Non solum vero tales inveniuntur doctores inter eos, qui sine nomine Christi sunt; sicut multi philosophorum, qui suam sapientiam buccis crepantibus ventilabant et vitam beatam suis sectatoribus promiserunt. Verum etiam plurimi qui Christiano nomine censentur et illuminatos a Christo se esse jactitant fingentes sibi nova quoque nomina de Christo, et fidei Catholicæ contraria: sicut innumerabiles hæretici faciebant, æstimantes se falso nomine per januam, quæ Christus est, intrare. Sabellius dicit: *Qui Filius est, ipse est Pater, sed Filius non est Pater;* non intrat per ostium qui Filium dicit Patrem. Arius dicit: *Aliud est Pater aliud est Filius.* Recte diceret si diceret: alius? non aliud. Quando enim dicit aliud, ei contradicit a quo audit: *Ego enim Pater unum sumus:* nec ipse ergo intrat per ostium. Prædicat enim Christum, qualem sibi fingit, non qualem veritas habet. Fotinus dicit: *Christus homo est tantum, non Deus: nec ipse intrat per ostium, quia Christus et homo et Deus est.* Hinc enim nova hæresis, quæ in nostris orta est, consentire videtur, affirmando et prædicando, Christus sicut quilibet sanctorum nuncupativus Deus est et non verus. Quid opus est multa percurrere et multa vana hæresium denumerare. Hoc tenete, in ovile Christi Ecclesiam catholicam esse credite. Quicumque vult

intrare in ovile, per ostium intret, id est, per Christum, et Christum verum Deum, et verum Filium Dei prædicet, et non solum Christum prædicet, sed et Christi gloriam quærat, non suam: nam multi quærendo gloriam suam, oves Christi sparserunt potius quam congregaverunt. Humilis est enim janua Christus Dominus Deus noster, qui intrat per hanc januam, oportet ut humiliet se, ut sano capite possit intrare. Hi sunt qui vocem veri pastoris audiunt, hi sunt quos proprias oves nominatim verus pastor vocat, de his dictum est, *gaudete et exsultate, quoniam nomina vestra sunt scripta in cælis*. Hinc enim eas nominatim vocat, et quis alius eas emittit? nisi qui eorum peccata dimittit, ut eum sequi duris liberata vinculis possint. Et quis eas præcessit, quo eum sequantur? nisi qui resurgens a mortuis jam non moritur et mors illi ultra non dominabitur. Has vero educit, a fide ad speciem, et ante istas vadit, quia prior omnium ascendit in cælum, et quæ sunt oves suæ illum sequuntur, quia sciunt vocem doctrinæ ejus. Alienos vero ductores non sequuntur, sed fugient ab eis, quia non noverunt vocem, id est, doctrinam alienorum; sed loquente Domino Jesu non intellexerunt, qui audierunt, incrassatum enim habuerunt cor, et graviter audierunt. Nominat ostium, nominat ovile, nominat oves, commendat hæc omnia, sed nondum exponit. Audiamus exponentem qui audivimus proponentem:

Iterum Jesus dicit eis: Amen, amen dico vobis, quia ego sum ostium ovium. Ecce ipsum ostium quod clausum posuerat aperuit, ipse est ostium, agnovimus, intremus, ut nos intrasse gaudeamus.

*Omnes quotquot venerunt, fures sunt et latrones. Quid est hoc, Domine? omnes quotquot venerunt, quid enim tu non venisti? sed intellige omnes quotquot venerunt, dixit utique omnes præter me. Recordatus ergo ante adventum ipsius, venerunt prophetae, nunquid fures fuerunt et latrones? Absit; non præter illum venerunt, venturus præcones mittebat, sed eorum corda quos miserat possidebat, cum illo ergo venerunt qui cum verbo Dei venerunt: *Ego sum, inquit, veritas, vita*. Ipse est veritas, cum illo venerunt, qui veraces fuerunt et veritatem prædicaverunt, quotquot autem præter illum venerunt fures sunt et latrones; per se venerunt, quia per eum missi non fuerunt, non sanæ doctrinæ inhaerentes, de quibus dictum, *fures sunt et latrones*, id est, ad furandum et occidendum venerunt. Sed non audierunt eos oves, quæ veræ sunt oves, non sub pelle ovina, lupinum cor abscondentes; igitur qui ante adventum Christi prædicaverunt, eodem Spiritu prædicaverunt quo apostoli et sancti doctores post adventum Christi veritatis viam mundo ostenderunt; quotquot autem illo tempore crediderunt vel Abraham, vel Isaac, vel Jacob, vel Moysen, vel aliis patriarchis, aliisque prophetis Christum pronuntiantibus, oves erant et Christum audierunt, non alienam vocem sed ipsius Christi audierunt. Nam iudex clamat in præcone, dum præco iudicem annun-*

ciat venturum. Alii sunt ergo quos non audierunt oves in quibus non erat vox Christi; errantes, falsa dicentes, inania garrientes, vana fugentes, miseros seducentes, sicut pseudoprophetae, sicut scribae et pharisæi temporibus ipsius Domini. Hi sunt qui venerunt per se, et non sunt a iudice missi. His vero cum doctrinis suis procul expulsis videamus quo nos pastor bonus vocat. Dicit enim:

Ego sum ostium. Per me si quis introierit, salvabitur: et ingreditur, et egredietur, et pascua inveniet. Ex hoc evidenter ostendit non solum pastores, sed etiam oves intrare per ostium; sed quid est, *ingreditur et egredietur, et pascua inveniet*. Ingressi quippe in Ecclesiam per ostium Christum valde bonum est, exire autem de Ecclesia, sicut ait ipse Joannes Evangelista in Epistola sua, *ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Ego veni ut vitam habeant, et abundantius habeant*. Videtur enim dixisse, ut vitam æternam habeant ingredientibus. Non autem potest quisque per ostium, id est, per Christum egredi ad æternam vitam, quæ erit in sapiente, nisi per ipsum ostium, hoc est, per eundem Christum Ecclesiam ejus quod est ovile ejus, intraverit ad vitam temporalem, quæ est in fide. Ideo ait: *ego veni ut vitam habeant*: hoc est, fidem, quæ per dilectionem operatur: per quam fidem in ovile ingrediuntur ut vivant? quia justus ex fide vivit; et abundantius habeant, qui perseverando usque in finem salvus erit. Per illud ostium, id est, per fidem Christi egrediuntur quando veri fideles moriuntur, et abundantius habebunt vitam veniendo, quo pastor ille præcessit, ubi nunquam deinde moriantur, sed cum ipso pastore vivant in æterna beatitudine et regnent per omnia sæcula sæculorum.

HOMILIA LXIII.

FERIA IV.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis, stans Petrus cum undecim, levavit vocem suam et locutus est eis: Viri Judæi, et qui habitatis Hierusalem universi, hoc vobis notum sit, et auribus percipite verba mea, etc.

Postquam per Spiritus sancti gratiam, quæ in die Pentecostes effusa est super centum viginti credentes qui fuerunt in cænaculo Sion positi, et loquebantur variis linguis, mirati sunt isti qui assuerunt, stupentes admiraculum tam laudabile. Alii quidam in hoc laudabant Deum, alii vero ebrietati deputabant diversam locutionem, non rite intelligentes, quod factum fuerat; unde Petrus apostolus, sicut modo lectum est, *levavit vocem suam et locutus est eis*: manifestans laudabile Dei donum. Non solum ergo, inquirunt, qui natura sunt Judæi ex diverso orbe convenerunt; verum et qui in præputio nati eorum adhæsere ritui. *Alii autem irridentes dicebant, quia musto pleni sunt isti*; irridentes licet mystice tamen vera testantur; quia non vino veteri quod in nuptiis Ecclesie deficit, sed musto sunt gratiæ spiritualis impleti, jam enim vinum novum in utres novos venerat, cum

apostoli non in vetustate litteræ, sed in novitate spiritus, Dei magnalia resonarent.

Non enim, sicut vos æstimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia. Spiritus sanctus gloriam individue Trinitatis mundo prædicaturus, tertia convenienter hora descendit, et quia supra dicitur. *Erant in oratione perseverantes*, recte spiritum sanctum orationis hora percipiunt, ut ostendatur legentibus, quia spiritus sancti gratia non facile percipitur, nisi gratia a carnalibus supernorum intentione levetur: tria enim tempora quibus Daniel in die flectere genua sua et adorare legitur, tertia, sexta, nona, hora ab Ecclesia intelligitur? Quia et Dominus tertia hora spiritum sanctum mittens, sexta ipse crucem ascendens, nona animam ponens, easdem nobis horas cæteris excellentius est intimare et sanctificare dignatus. *Effundam de spiritu meo super omnem carnem*, verbum effusionis ostendit muneris largitatem, quia non ut olim prophetis et sacerdotibus tantum, sed omnibus passim in utroque sexu conditionis et personis Spiritus sancti esset gratia condonanda, quæ sit enim omnis caro Propheta consequenter exponit: *Et prophetabunt*, inquires, *filii vestri et filie vestræ*, et cætera. *Et dabo prodigia in cælo sursum et signa in terra deorsum*: prodigia in cælo cum Domino nascente novum sidus apparuit. Illo crucem ascendente, sol obscuratus et ipsum cælum est tenebris obductum. Signa in terra, quia Domino spiritum emittente contremuit, monumenta aperuit, saxa fissit, et multa quæ dormierunt, sanctorum corpora rediva protulit. *Sanguinem et ignem et vaporem fumi.* Sanguinem Domini lateris. Ignem Spiritus sancti, vaporem compunctionis et fletuum. Quia sicut ab igne sumus, ita ab ardore Spiritus sancti ignis amoris nascitur. Nam et sanguinem de mortua carne vivaci rivo profluere, quia contra naturam est nostrorum corporum, signi loco factum credere restat: cuius videlicet, nisi nostre salutis ac vitæ quæ de illius utique morte nascitur? Potest etiam in igne fidelium illuminatio, in vapore vero fumi Judæorum, qui nolunt credere, cæcitas intelligi: unde et legem daturus Dominus in igne fumoque descendit, quia et humiles per charitatem suæ ostensionis illuminat, et superbiorum oculos per caliginem erroris obscurat. *Sol convertetur in tenebras, et luna in sanguinem.* Hoc in Domini passione partim factum, partim ante diem Domini magnum, id est, iudicii futurum creditur. Tunc enim sol obtenebratus est. Sed luna in sanguinem versa palam hominibus apparere non potuit, quæ tunc ut pote in Pascha xv existens interdum fuerat mortalium visibus objectu telluris occulta. Et erit, omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit: hoc est, quod alibi Petrus ait, *quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet Deum, et operatur justitiam, acceptus est illi.* Beatus ille, qui in recta fide et bonis operibus studet in præsentis vita dies suos finire, quia pro omni labore suo merebitur Domino retribuente in futura vita cum sanctis angelis plenam mercedem et gloriam percipere sempiternam

A ipso præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXIV.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Nemo potest venire ad me nisi Pater, qui misit me, traxerit eum; et ego resuscitabo eum in novissima die, etc.

Dum dixit, *nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, attraxerit eum*, continuo subjunxit, *et ego resuscitabo eum in novissima die*: credat quod speravit. Videbit quod adhuc non videndo credidit; manducabit quod non esuriit; satiabitur eo quod sitit. Ubi? In resurrectione mortuorum, quia ego resuscitabo eum in novissima die.

Scriptum est enim in Prophetis: Et erunt omnes docibiles Dei. Quare hoc dixit? O Judæi, Pater vos non docuit quomodo me potestis cognoscere; omnes regni illius homines docibiles Dei erunt, non ab hominibus audient: et si ab hominibus audivit, tamen quod intelligunt intus datur, intus coruseat, intus revelatur. Homines foras verbum seminare possunt, sed in vanum laborant, nisi intus Deus docens aperiat sensus. Ille est Deo docibilis, quem Dominus intus veritatis instruit agnitione et amore.

Omnis qui audivit a Patre, et didicit, venit ad me. Quomodo trahit Pater? docendo delectat; non necessitate credidit sed voluntate: Filius dicebat, Pater docebat, homo qui videbatur loquebatur, sed ut Deus in corde audientis interius docebat: ideo subjunxit:

Non quia Patrem vidit quisquam, nisi is qui est a Deo, hic vidit Patrem: nolite putare Patrem esse visibilem vobis: *nemo vidit Patrem, nisi is qui est a Deo, hic vidit Patrem.* Ego sum a Patre, et ideo Patrem video; quid est autem vos trahi a Patre, nisi discere a Patre: quid est discere a Patre, nisi audire Patrem, nisi audire Verbum Patris? id est, me. Ne forte ergo cum dico vobis *omnis qui audit a Patre et didicit*, dicatur apud vos, sed nunquam vidimus Patrem? quomodo autem discere potuimus a Patre? a meipso audite, *non quia Patrem vidit quisquam, sed qui est a Deo, hic vidit Patrem, ego novi Patrem, ab illo sumus*, sed quomodo verbum ab illo cujus est verbum non quod sonat et transit, sed quod manet cum dicente et trahit audientem.

Amen, amen dico vobis: qui credit in me habet vitam æternam. Revelare se noluit quid esset, nam compendio dicere potuit, *qui credit in me habet me*: ipse enim Christus verus Deus, et vita æterna: qui credit ergo in me id ad me, et qui id ad me, habet me. Quid est autem habere me? habere vitam æternam. Mortem assumpsit vita æterna, mori voluit: sed de tuo, o homo, non de suo; accepit a te ubi moreretur pro te. Assumpsit ergo vita mortem, ut vita occideret mortem. Nam *qui credit*, inquit, *habet vitam æternam*, non quod patet sed quod latet: vita enim æterna Verbum in principio erat apud Deum, et Deus

erat Verbum, et erat lux vita hominum : mori venit, A sed tertia die resurrexit.

Ego sum, inquit, panis vitæ, et uade superbiebant.

Patres, inquit, vestri manducaverunt manna et mortui sunt. Quare manducaverunt et mortui sunt : quia quod videbant credebant, quod non videbant non intelligebant. Ideo patres vestri, quia similes estis illorum, manducaverunt, Moyses et Aaron et cæteri sancti qui fuerunt in populo, manna, et non sunt mortui : qui spiritaliter visibilem cibum intellexerunt, spiritaliter esurierunt. Alii vero manducaverunt et permanserunt in infidelitate, sicut Judæi audierunt loquentem Christum, sed non spiritaliter verba ejus intellexerunt. Ideo dixit eis : *Patres vestri manducaverunt manna in deserto et mortui sunt;* B qua morte : nisi infidelitatis. Nam communi morte mortui sunt et sancti qui fuerunt inter eos : ideo signavit Dominus his verbis mortem spiritalem, non carnalem : patres ergo istorum, id est mali patres naturalium, infideles patres infidelium, murmuratores patres murmuratorum. Nam de nulla re magis Deum offendisse ille populus dictus est, quam contra Deum murmurando : ideo et Dominus volens ostendere talium filios hinc ad eos cœpit, *Quid murmuratis in iracem, murmuratores filii murmuratorum : patres vestri manna manducaverunt, et mortui sunt.* Non quia malum erat manna, sed quia male manducaverunt.

Hic est panis qui de cælo descendit. Hunc panem significavit manna, hunc panem significat altare Dei. Sacramenta illa fuerunt in signis diversa, in re quæ significatur paria sunt : Apostolum audi : *Nolo enim vos, inquit, ignorare, fratres, quia patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes per mare transierunt, et omnes in Moysæ baptizati sunt in nube et in mari, et omnes escam spiritalem manducaverunt :* spiritalem utique non corporalem. Alteram quia illi manna, nos aliud. Spiritalem vero, quam nos : sed patres nostri non patres illorum, quibus nos similes sumus non quibus illi similes fuerunt. *Hic est ergo panis de cælo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit non moriatur.* Sed quod pertinet ad virtutem Sacramenti, nonquid pertinet ad visibile Sacramentum : qui manducat intus, non foris, qui manducat in corde, non qui præmittente : C

Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi : ideo vivus, quia de cælo descendit et manna, sed manna umbra erat, iste veritas est.

Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum; et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Hoc quando caperet caro, quod dixit, panem, carnem, vocatur caro quod non capit caro : et ideo magis non capit caro quia vocatur caro : hoc enim exhorruerunt, hoc assimilatum esse dixerunt, hoc non posse fieri putaverunt. *Caro mea, inquit, est pro mundi vita.* Noverunt fideles corpus Christi, si corpus Christi esse non negligunt, fiunt corpus Christi si volunt vivere de spiritu Christi; de spiritu

Christi non vivit, nisi corpus Christi; quisquis vivere vult, credat in Christum : manducet spiritaliter spiritalem cibum, incorporetur corpore Christi et non sit putridum membrum quod resecari mereatur. Sit pulchrum, sit sanum, sit aptum capiti suo Christo videlicet Domino nostro, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXV.

FERIA V.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis, Philippus, descendens in civitatem Samariæ, prædicabat illis Christum, etc.

Post passionem Stephani protomartyris, ut liber Actuum apostolorum testatur, facta est persecutio magna in Ecclesia quæ erat Hierosolymis et omnes dispersi sunt per regiones Judææ et Samariæ præter apostolos : unde et Philippus unus de septem Diaconibus ut præsens lectio commemorat, descendens in civitatem Samariæ prædicabat illis Christum.

Intendebant autem turbæ his quæ a Philippo dicebantur. Unanimiter audientes verbum Dei, et videntes signa quæ faciebat. Beneficii gratiæ cælestis provocati sunt ad perficiendam fidem Domini.

Multi enim qui habebant spiritus immundos, clamantes voce magna exibant; multi autem paralytici et claudi curati sunt. Juxta illud sancti Evangelii narrat historia, quod convocatis Jesus duodecim discipulis dederit illis virtutem et potestatem super omnia dæmonia, ut et languores curarent, et misit illos prædicare regnum Dei et sanare infirmos. Illi autem egressi circuibant castella evangelizantes et curantes ubique. Quod etiam liber Actuum apostolorum manifeste narrat completum, cum virtute magna Apostoli testimonium reddebant resurrectionis Jesu Christi Domini nostri, et gratia magna erat in omnibus illis. Unde etiam legitur hic quod de miraculis, quæ fecit Philippus in Samaria, magnum esset gaudium in illa civitate, quoniam hi qui vere crediderunt in Christum anima et corpore sanati sunt : illi vero qui per simulationem se sinxerunt credere, et perfido corde magis diabolo quam Christo servire elegerant, nequitia suæ justam retributionem perceperunt. Unde hic consequenter legitur quod *Simon qui ante fuerat in civitate magus, seducens gentem Samariæ, dicens se esse aliquem magnum, licet baptizatus a Philippo fuisset, tamen simulationis suæ et hypocrisis vindictam non evasit.* Devictus ergo beati Philippi verbis et virtute veraciter se credere quoadusque baptismum susceperet simulavit. Ut quomodo laudis erat avidissimus, ita ut Christum se credi vellet, sicut historizæ narrant, artes ab eo quibus miracula faceret edisceret, quod jam successores ejus fecisset docentur, qui auctoris sui malignis artibus instituti, Ecclesiam fraude qualibet ingressi baptismum furari consueverunt. Cum autem per Petrum et Joannem qui missi fuerunt in Samariam imponere credentibus manus ut acciperent Spiritum sanctum, multi credentium donum Spiritus sancti se percepisse manifestis indicibus ostendunt.

debant. Videns hoc miraculum Simon : quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus sanctus : obtulit eis pecuniam dicens : Date mihi hanc potestatem ut cuiuscunque imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum : Pecunia tua tecum sit in perditionem : quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Non est tibi pars neque sors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram Deo ; penitentiam itaque age ab hac nequitiâ tua, et roga Deum si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui, in felle enim amaritudinis et obligatione, iniquitatis video te esse. At ille licet se penitere velle finisset, tamen qui in malitiâ cœpta usque in finem perseveravit, iniquitatis suæ condignam mercedem cœlesti vindicta recepit. Ideo enim Spiritus sanctus in columbæ specie super baptizatum Salvatorem descendit ut eos qui se accipere velint, simplices esse doceret, nam qui fel amaritudinis in corde reservat quamlibet baptizatus videatur : non est iniquitatis suæ vinculis absolutus, sed si ad punctum hora baptizandi purgatus : mox acriori est dæmone septempliciter oppressus. Frustra ergo gratiam spiritus emere tentat, qui se mente corvina non curavit exuere. Quapropter valde necesse est unicuique Christiano ut juxta Pauli doctrinam, corde credat ad justitiam, ore autem confiteatur ad salutem. Ipsam fidem festinet bonis operibus adornare et in hoc usque in finem vitæ perseverare, quatenus per gratiam Salvatoris mereatur gaudium cœleste simul cum sanctis angelis in æterna beatitudine possidere, præstante Domino nostro Jesu Christo qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum.

HOMILIA LXVI.

ITEM FERIA V.

LECTIO sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, convocatis Jesus duodecim discipulis, dedit illis virtutem et potestatem super omnia dæmonia, ut et languores curarent. Et misit illos prædicare regnum Dei et sanare infirmos. Et ait ad illos : Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Et in quamcunque domum intraveritis, ibi manete, et inde ne exeatis. Et quicumque non receperint vos, exeuntes de civitate illa, etiam pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium super illos, etc.

Concessa primum potestate signorum misit prædicare regnum Dei ut promissorum magnitudini attestaretur etiam magnitudo factorum, fidemque verbis daret virtus ostensa, et nova facerent, qui nova prædicarent : unde nunc quoque cum fidelium numerositas excrevit intra sanctam Ecclesiam : multi sunt qui vitam virtutum tenent : et signa virtutum non habent : quia frustra miraculum foris ostenditur : si deest quod intus operetur. Nam juxta magistrum gentium vocem linguæ in signum sunt, non fidelibus sed infidelibus.

Et ait ad illos : Nihil tuleritis in via, neque virgam,

neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Solet quæri quomodo Matthæus et Lucas commemoraverint dixisse Dominum discipulis ne virgam ferrent, cum dicat Marcus, et præcepit eis, ne quid tollerent in via nisi virgam tantum, quod ita solvitur : ut intelligamus sub alia significatione dictam virgam, quæ secundum Marcum ferenda est, et sub alia illam quæ secundum Matthæum et Lucam non est ferenda : sicut sub alia significatione intelligitur tentatio de qua dictum est : Tentat vos Dominus Deus noster : ut sciat si diligatis eum : illa seductionis est, hæc probationis. Utrumque ergo accipiendum est a Domino apostolis dictum : ut et nec virgam ferrent, et ut non nisi virgam ferrent : cum enim secundum Matthæum diceret eis : Noli possidere aurum neque argentum, et cætera, continuo subjicit : dignus est operarius cibo suo : unde satis ostendit cur eos possidere hæc, ac ferre noluerit, non quo necessaria non sint sustentationi hujus vitæ, sed quia sic eos mittebat : ut eis hæc deberi monstraret ab illis quibus Evangelium credentibus annuntiarent. Claret autem hæc non ita præcepisse Dominum tanquam Evangelistæ vivere aliunde non debeant, quam eis præbentibus, quibus annuntiant Evangelium : alioquin contra hoc præceptum fecit Apostolus, qui victum de manuum suarum laboribus exquirebat, ne cuiquam gravis esset ; sed potestatem dedisse in qua scirent sibi ista deberi. Cum autem a Domino aliquid imperatur nisi fiat, inobedientiæ culpa est. Quam autem potestas datur, licet cuique non uti, et tanquam de suo jure cedere. Hoc ergo ordinans Dominus, qui eum ordinasse dicit Apostolus, his qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivere, illa apostolis loquebatur : ut securi non possiderent, neque portarent huic vitæ necessaria nec magna nec minima, ideo posuit, nec virgam, ostendens a fidelibus suis omnia deberi ministris suis nulla superflua requirentibus, ac per hoc addendo : dignus est enim operarius cibo suo, prorsus aperuit, et illustravit unde hæc omnia loqueretur. Hanc ergo potestatem virgæ nomine significavit, cum dixit, ne quid tollerent in via nisi virgam tantum, ut intelligatur quia potestate a Domino accepta, quæ virgæ nomine significata est, etiam quæ non portantur non deerunt. Hoc et de duabus tunicis intelligendum est, ne quisquam eorum præter eam quam esset indutus, aliam portantam putaret sollicitus : ne opus esset, cum ex illa potestate possit accipere. Quod vero secundum Marcum non portari vel haberi duas tunicas : sed expressius indui prohibet dicens, et ne induerentur duabus tunicis, quid eos monet nisi non dupliciter, sed simpliciter ambulare ? Aliiter in duabus tunicis videtur mihi duplex ostendere vestimentum ; non quod in locis Scythiæ et Galatiæ frigidis regionibus una quis tunica debeat esse contentus, sed quod in tunica vestimentum intelligamus : non alio vestra aliud nobis futurorum timore servemus. Et in quamcunque domum intraveritis, ibi manete et inde ne exeatis, dat constantiæ generale mandatum,

ut hospitalis necessitudinis jura custodiant, alienum a prædicatore regni cœlestis astruens cursitare per domos et inviolabilis hospitii jura multare. Nec otiose secundum Matthæum domus quam ingrediantur apostoli eligenda decernitur, ut mutandi hospitii necessitudinisque violandæ causa non suppetat. *Et quicumque non receperint vos, exeuntes de civitate illa, etiam pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium supra illos.* Pulvis excutitur de pedibus suis in testimonium laboris sui: quod ingressi sint in civitatem et prædicatio apostolica ad illos usque pervenerit. Sive excitetur pulvis, ut nihil ab eis accipiant, ne ad victum quidem necessarium qui Evangelium spreverunt. Allegorice autem, qui verbo humiliter intendunt, si aliquibus ut homines terrenæ levitatis nævis obscurantur per ea mox quæ recipiunt Evangelicæ prædicationis vestigia purgantur. Qui vero perfidia vel negligentia vel etiam studio contemnunt: horum vitanda communio, fugienda synagoga censetur; excutiendum pedum pulmo ne gestis inanibus et pulveri comparandis mentis castæ vestigium polluantur.

Egressi autem circuibant per castella, evangelizantes et curantes ubique. Quod evangelizarent, vel quomodo curarent apostoli, Marcus exponit plenius, *predicabant, inquit, ut pœnitentiam agerent: et ungebant oleo multos ægros et sanabant.* Dicit et Jacobus: *Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesie, et orent super ipsum, ungentes eum oleo in nomine Domini, et si in peccatis sit, dimittentur ei.* Unde patet ab ipsis Apostolis nunc sanctæ Ecclesiæ morem esse contraditum, ut Pontificali benedictione consecrato oleo perungantur ægroti, *predicabant autem ut pœnitentiam agerent;* et supra, *misit illos, inquit, evangelizare Regnum Domini.* Quia videlicet utrumque juxta Joannis Baptistæ vel ipsius Salvatoris exemplum prædicant: *Pœnitentiam agite, appropinquabit enim Regnum cœlorum:* regni enim cœlorum januis propinquare est de his quemque, quibus ab eo discesserat pœnitere, et per opera justitiæ ad vitam festinare perpetuam præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXVII.

FERIA VI.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis aperiens Petrus os suum, dixit: Viri Israël, audite verba hæc: Jesum Nazarenum, virum approbatum a Deo in vobis, virtutibus, et prodigiis, et signis, quæ fecit per illum Deus in medio vestri, sicut vos scitis: hunc definito consilio et præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes interemistis, etc.

Quasi doctus magister prius incredulos commissi reatus admonet, ut justo timore compunctis consilium salutis postmodum opportunius impendat, ut quia scientibus legem loquitur, ipsum Christum esse qui a prophetis esset promissus ostendit, nec tamen hunc auctoritate sua Dei filium nominat, sed virum pro-

batum, virum justum, virum a mortuis suscitatum; non cum cæteris, atque communi resurrectione; id est, in finem sæculi dilata, sed tertia die celebrato, ut singularis et gloriosæ resurrectionis assertio testimonium æternæ divinitatis acquireret. Cum enim cæterorum corpora corruptioni probaret subesse post mortem, hunc utique, de quo dicitur: *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem,* comprobatur humanæ fragilitatis expertem, probatur etiam humanæ conditionis merita supergressum: et ideo Deo magis quam hominibus conferendum; qualibus vero apud gentiles apostoli prædicationis antur exordis, in Cornelii Centurionis historia, et in sermone apostoli Pauli, Athenis habito, doceberis: *Providebam Dominum coram me semper, quoniam a dextris est mihi ne commovear,* et cætera: *Veniens, inquit, in ea quæ transeunt, non abstuli oculum ab eo qui semper manet.* Hoc providens, ut in eum post temporalia peracta recurrem, quomodo savet mihi ut stabiliter in eo permaneam; et hoc quod peccatum non feci, nec dolus inventus est in ore meo, non humanitati sed divinitati ascribam; propter hoc et in cogitationibus meis jucunditas, et in verbis exsultatio, propter resurrectionem scilicet quia per eam liberatus est mundus, insuper et caro mea non deficiet in interitum, sed in spe resurrectionis obdormiet, quoniam neque animam meam inferis possidendam dabis, neque sanctificatum corpus per quod et alii sanctificandi sunt corrumpi patieris; quia notas mihi fecisti vias, quibus itur ad æternitatem, in quibus post tristitiam passionis, adimplebis me lætitia cum vultu tuo. Et ascendenti in cœlis dabis delectationes in dextera tua usque in finem; quia neque derelictus in inferno, descendit quidem Christus secundum animam ad inferos, ut quibus oportuit, subveniret; sed non est derelictus in inferno, qui citissimo reditu corpus resurrecturum petivit. Tertia videlicet die resurrexit a mortuis et quadragesima postea die ascendit in cœlum, et sedet ad dexteram Dei patris omnipotentis, inde venturus judicare vivos et mortuos et sæculum per ignem.

HOMILIA LXVIII.

ITEM FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, factum est in una dierum, et Jesus sedebat docens, et erant Pharisei sedentes, etc.

Ubi Dominus sedens docuerit, quando Scribis et Phariseis consedentibus paralyticum curavit, Lucas breviandi gratia præterit, sed Matthæus et Marcus qui narrant, quæstionem facere videntur, quoniam quidem Matthæus in civitate sua, Marcus in Capharnaum, hoc eum fecisse testatur. Quæ difficilior solvetur, si juxta Matthæum etiam Nazareth intelligenda est dicta civitas Christi ad distinctionem videlicet regionis Transmarinæ Gerascenorum, de qua transfretando, sicut Matthæus scribit, venerat Galilæam: vel certe ipsa Capharnaum, civitas Christi est dicta, quam non nascendo, sed virtutibus illustrando suam ipse fecerat.

Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paralyticus; et querebant eum inferre, et ponere ante eum. Curatio paralytici hujus, animæ post diuturnam illecebræ carnalis inertiam ad Christum suspirantis salvationem indicat; quæ primo omnium ministris qui eam sublevant, et Christo afferant, id est, bonis doctoribus, qui spem sanationis, opemque intercessionis suggerant indiget. Qui bene Marco narante quatuor fuisse reperiuntur, sive quia quatuor Evangelii libris omnis prædicantium virtus, omnissermo firmatur, seu quia quatuor sunt virtutes, quibus ad promerendam sospitatem fiducia mentis erigitur, de quibus in æternæ sapientiæ laude dicitur: sobrietatem enim et sapientiam docet et justitiam et virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus; quas nonnulli versis nominibus prudentiam, fortitudinem, temperantiam, et justitiam appellant.

Et non inveniētes qua parte illum inferrent præ turba, ascenderunt supra tectum per tegulas. Desiderant paralyticum Christo offerre, sed turba interposita ab omni parte recludunt, quia sæpe anima post infirmæ corporis desiderium ad Deum respiciens, supernæ gratiæ remedio cupiens innovari, priscæ consuetudinis obstaculo retardatur, sæpe inter ipsas orationis secretæ dulcedines, et quasi suave cum Domino colloquium, turba cogitationum interveniens aciem mentis ne Christus videatur intercludit. Et quid inter hæc agendum, non utique in infimis exterius qua turbæ tumultuantur remanendum, sed tectum domus, in qua Christus docet, ascendendum, id est, sacræ Scripturæ sublimitas est appetenda, lexque Domini cum Psalmista die noctuque meditando: *In quo enim corrigi junior viam suam? in custodiendo*, inquit, *sermone tuos.*

Et submiserunt illum cum lecto in medium ante Jesum. Patefacto tecto æger ante Jesum summittitur, quia reseratis Scripturarum mysteriis ad notitiam Christi pervenitur. Hoc est, ad ejus humilitatem fidei pietate descenditur; et bene domus Jesu regulis cuncta describitur, quia sub contemptibili litterarum velamine, si adsit qui reseret doctor, divina spiritalis gratiæ virtus invenietur; quod autem cum lecto deponitur, significat ab homine in ista carne adhuc constituto Christum debere cognosci.

Quorum fidem ut vidit, dixit: Homo, remittuntur tibi peccata tua. Hominem Dominus a paralyti curaturus, primo peccatorum vinculo dissolvit, ut ostenderet eum ob nexus culparum actuum dissolutione damnari, nec nisi his relaxatis membrorum posse recuperatione sanari, sic et illi paralytico qui juxta Probaticam piscinam diu motum atque frustra præstolabatur, sanato a Domino dicitur: *Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Et bene is cui peccata dimittebantur homo vocatur, qui hoc ipso quo lecto homo erat non posset dicere, Non peccavi. Simul etiam ut ille qui homini dimittebat intelligeret Deus. Intuendum sane, quanti propria cujusque fides apud Deum valeat, ubi tanti valuit aliena, ut totus homo repente, id est, exterius

interiusque jam salvatus exurgeret, aliorumque merito aliis laxarentur errata.

Et cæperunt cogitare scribæ et Pharisei, dicentes: Quis est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Verum dicunt scribæ, quia nemo dimittere peccata nisi Deus esset potest, qui per eos quoque dimittit quibus dimittendi tribuit potestatem. Et ideo Christus vere Deus esse probatur, qui dimittere peccata quasi Deus potest. Verum Deo testimonium reddunt; sed personam Christi negando falluntur. Errant itaque Judæi, qui cum Christum et Deum esse, et peccata dimittere posse credant, Jesum tamen Christum esse non credunt. Sed multo dementius errant Ariani, qui cum Jesum et Christum esse et peccata posse dimittere Evangelii verbis devicti negare non audeant, nihilominus tamen Deum negare non timent. At ipse perfidos salvare desiderans et occulorum cognitione, et virtute operum Deum se esse manifestat.

Respondens enim dixit ad illos: Quid cogitatis in cordibus vestris? Eidem namque Domino Deo qui dicit: *Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas*, sapientissimus adorator ait: *Tu enim solus nosti corda omnium filiorum hominum.* Eadem ergo, inquit, majestate et potentia qua cogitationes vestras intueor, possum et hominibus delicta dimittere: ex vobis intelligite quid paralyticus consequatur.

Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata, an dicere: Surge et ambula? Verum sint paralytico peccata dimissa solus noverat qui dimittebat, surge autem et ambula, tam ille qui surgebat quam hi qui surgentem videbant approbare poterant. Fit igitur carnale signum ut probetur spiritale.

Ut autem sciat quia filius hominis potestatem habet in terra dimittere peccata. Si et Deus est juxta memoratum Isaïæ testimonium qui delet iniquitates nostras, et filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata, ergo idem ipse et Deus et filius hominis est, ut et homo Christus per divinitatis suæ potentiam dimittere peccata posset, et idem Deus Christus per humanitatis suæ fragilitatem pro peccatoribus mori.

Ait paralytico: Tibi dico, surge, tolle lectum tuum, et vade in domum tuam. Spiritualiter de lecto surgere est animam se a carnalibus desideriiis ubi ægra quiescebat abstrahere. Lectum vero tollere est, ipsam quoque carnem per continentiæ frena correptam spe cælestium præmiorum, deliciis privare terrenis, ipse est enim lectus qui per singulas noctes lavatur a David, id est, per uniuscujusque noxiæ maculis digno poenitentiae flumine castigatur. Sublato autem lecto domum ire ad paradysum redire est. Ipse est enim vera domus quæ hominem prima suscepit, non jure amissa sed fraude, tandemque restituta per eum qui fraudulentum hosti nihil debuit. Aliter, sanctus qui languebat tectum reportat domum: cum anima peccatorum remissione accepta, ad internam sui custodiam cum ipso corpore refert, ne post veniam, quid, unde iterum juste feriatur, admittat.

Et confestim surgens coram illis, tulit lectum in quo jacebat et abiit in domum suam, magnificans Deum, et cætera. Mira divinæ potentiae virtus, ubi, nulla temporis interveniente morula, jussa Salvatoris salus festina comitatur: merito qui adfuerant damnatis blasphemiae jaculis ad laudem tantæ majestatis stupentia corda convertunt, qui cognoverunt veram Dei potentiam, glorificaverunt Deum Dominum, videlicet nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto unus Deus potentialiter regnat et veraciter vivit per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXIX.

SABBATO.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis convenit universa civitas audire verbum Dei, etc.

In superioribus hujus capituli sententiis narratur, quomodo Paulus indicis prædicaret Christum prænantiatum esse a prophetis, ad salutem generis humani mittendum, et per passionem suam genus humanum ipsum redempturum affirmans illud testimoniis prophetis, sed quia Judæi hæc audientes facile credere noluerunt, rogaverunt Paulum ut sequenti sabbato iterum de eadem re sermonem faceret ad populum.

Cumque dimissa esset synagoga, secuti sunt multi Judæorum et colentium advenarum, Paulum et Barnabam, qui loquentes suadebant eis ut permanerent in gratia Dei. Audierunt enim ipsi prædicatores verbi Dei quod Deus de stirpe David venturum esse Christum promisisset. Sic enim Isaias Novi Testamenti mysteria prægestans ait: *Et constituam vobis tesamentum sempiternum sancta David fidelia*, quod in Hebraica veritate ita legitur, *et seriam vobiscum pactum sempiternum.* Misericordias David fideles, inde secuti sunt multi Judæorum et colentium advenarum, quod etiam melius legitur colentium Deum sicut in Græco vidimus, significat autem eos qui natura gentiles erant, sed religione Judæi, quos Græci proselytos nuncupant, sed quoniam ipsi apostoli sentiebant Judæos incredulos esse et rebelles, eo quod nolabant recipere verbum Dei.

Tunc constanter Paulus et Barnabas dixerunt: Vobis oportebat primum loqui verbum Dei; sed quoniam repellitis illud, et indignos vos judicatis æternæ vitæ, ecce convertimur ad gentes. Sic enim præcepit nobis Dominus: Posui te in lumen gentibus, ut sis in salutem usque ad extremum terræ. Audientes autem gentes glorificabant verbum Domini; et crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam. Disseminabatur autem verbum Domini per universam regionem. Judæi autem concitaverunt religiosas mulieres et honestas, et primos civitatis, et excitarunt persecutionem in Paulum et Barnabam, et ejecerunt eos de finibus suis. At illi, excusso pulvere pedum in eos, venerunt Iconium. Discipuli quoque replebantur gaudio et Spiritu sancto. Pulvis juxta Evangelii præceptum excutitur de pedibus in testimonium laboris

sui, quod in illorum ingressi sunt civitatem et prædicatio apostolica ad illos usque pervenerit: sive excutitur pulvis ut nihil ab eis accipiant ne ad victum quidem necessarium, qui Evangelium spreverint, *discipuli quoque replebantur gaudio et Spiritu sancto*, in Græco habet *discipuli autem*, ut intelligamus Judæis fidem persequentibus discipulos e contrario spiritali gaudio ditatos, et merito quia omnis qui recte credit in Deum et bonis operibus ipsam fidem usque ad finem vitæ suæ ornat, gaudium Spiritus sancti et veram beatitudinem in contemplatione Dei percipiet, e contrario vero qui increduli erant Deo et verbis ejus pravis operibus repugnant, pœnam gehennæ in futuro percipient: quia in extremo judicio ibunt impii in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.

HOMILIA LXX.

ITEM SABBATO.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore surgens Jesus de synagoga, introivit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus, etc.

Si virum a Dæmonio liberatum, moraliter animum ab immunda cogitatione purgatum significare dicimus, consequenter femina febribus tenta, sed ad imperium Domini curata, carnem ostendit a concupiscentiæ suæ fervore per continentiæ præcepta frænata; omnis enim amaritudo et ira et indignatio, et clamor et blasphemia spiritus immundi furor est. Fornicationem vero immunditiam, libidinem concupiscentiam malam et avaritiam, quæ est simulacrorum servitus, febrem illecebrosæ carnis intellige.

Et rogaverunt illum pro ea. Et stans super illam, imperavit febri, et dimisit illam. Modo Salvator rogatus, modo ultro curat ægrotos, ostendens se contra peccatorum quoque passionem et precibus semper annuere fidelium, et ea quæ ipsi minime in se intelligunt et intelligendâ dare vel etiam non intellecta dimittere; juxta quod Psalmista postulat, *delicta quis intelligit? Ab oculis meis munda me, Domine.*

Et continuo surgens, ministrabat illis. Naturale est febricitantibus incipiente sanitate lascessere et ægrotationis sentire molestiam, verum sanitas quæ Domini confertur imperio, simul tota redit, sed et tanto robore comitante, ut eis continuo qui se adjuverant ministrare sufficiat. Ut, juxta leges tropologiæ, membra quæ servierant immunditiæ ad iniquitatem ut fructificarent morti, serviant justitiæ in vitam æternam.

Cum sol autem occidisset, omnes qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens, curabat eos. Solis occubitus passionem mortemque significat illius qui dixit: *Quandiu in mundo sum, lux sum mundi*, et Sole occidente plures dæmoniaci quam ante sanantur ægroti. Quia qui temporaliter in carne vivens paucos Judæorum docuit, calcato regno mortis omnibus per orbem gentibus fidei salutisque dona transmisit. Cujus ministris quasi vitæ lucisque præconibus Psal-

mista canit, iter facite ei qui ascendit super occasum. A Super occasum quippe Dominus ascendit, qui unde in passione occubuit, inde majorem suam gloriam resurgendo manifestavit.

Exhibant autem dæmonia a multis, clamantia et dicentia : Quia tu es Christus Filius Dei : et increpans non sinobat ea loqui quia scribant ipsum Christum. Dæmonia Filium Dei constabantur, et attestante Evangelista sciebant ipsum esse Christum, quia quem dierum quadraginta jejunio fatigatum diabolus hominem cognoverat, nec tentando valebat an et Dei Filius esset experiri, jam nunc per signorum potentiam vel intellexit vel potius suspicatus est esse Filium Dei. Non igitur ideo Judæis eum crucifigere persuasit, quia Christum sive Dei Filium non esse putavit; sed quia se morte illius non prævidit esse damnandum: vere enim de hoc mysterio a sæculis abscondito dicit Apostolus: *Quod nemo principum hujus sæculi cognovit: si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixerant.* Quare autem dæmonia Dominus se loqui prohibeat, Psalmista manifestat, qui ait, *peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras justitias meas? et cætera.* Ne eum quis dum prædicantem audit, sequatur errantem, improbus enim magister est diabolus, qui falsa veris sæpe permiscet, ut specie veritatis testimonium fraudis obtegat. Alias autem non sibi dæmones, qui inviti constabantur, jubentur silere de Christo, sed et illi qui ab eo sanati sponte confiteri volebant; imo ipsi Apostoli qui eum post resurrectionem toto erant orbe prædicaturi, ante passionem ejus præcipiuntur omnino reticere de illo; ne divina scilicet majestate prædicata passionis dispensatio differretur, et dilata passione, salus mundi, quæ per hanc futura erat, negaretur.

Facta autem die egressus ibat in desertum locum, et turbæ requirebant eum, et venerunt usque ad ipsum, etc. Si occasu solis Domini mors exprimitur, quare non die redeunte resurrectio illius indicetur, cujus manifestata luce a credentium turbis inquiritur et in gentium deserto inventus, ne abeat delinetur; maxime cum hæc prima sabbati quo resurrectio celebrata est, egressio, quæsitio, et inventio contigerit, in quibus omnibus manifestatur bonitas et misericordia Domini nostri Jesu Christi, in quo vivimus, movemur, et sumus, et per cujus clementiam ad futuram vitam pervenire nos speramus præstante ipso creatore et redemptore nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXI.

DOMINICA OCTAVA PENTECOSTES.

Lectio libri Apocalypsis.

In diebus illis, vidi ostium apertum in cælo: et vox prima quam audivi tanquam tubæ loquentis mecum, dicens: Ascende huc et ostendam tibi quæ oportet fieri, etc.

Descriptis Ecclesiæ operibus, quæ esset et qualis futura esset recapitulat a Christi nativitate, eadem aliter dicturus, totum enim tempus Ecclesiæ variis

in hoc libro figuris repetit. *Ecce, inquit, ostium apertum in cælo; convenienter ostium cæleste ascensuris aspiciet, cui celsa mysteria pandi promittuntur; vel quia ostium Christus est, qui illum crediderit matum et passum conscendit cælum, id est, Ecclesiæ altitudinem, et videt futura spiritalis effectus, sicut dicit: Et statim fui in spiritu. Et vox prima quam audivi, tanquam tubæ loquentis mecum, dicens: Ascende huc, et ostendam tibi quæ oportet fieri post hæc, statim fui in spiritu, simile est utique hoc priori voci quæ dixerat: Quod vides scribe in libro. Et ecce sedes posita erat in cælo: et supra sedem sedens Ecclesiam in cælesti conversatione positam Dominus inhabitat. Gregorius Papa solium Dei in visione Michææ angelicas potestates interpretatur, quarum mentibus altius præsidens, inferius cuncta disponit.*

Et qui sedebat, similis erat aspectui lapidis jaspidis et sardini. Jaspidis color aquam, sardini igne: significat, quibus duobus judicium novimus celebrari. Sicut enim, inquit, in diebus Noe, ita erit et adventus filii hominis.

Et iris erat in circuitu sedis, similis visioni smaragdine. Iris quæ sit sole nubes irradiante, et post diluvium primo propitiationis judicio factus est, intercessu sanctorum, quos Dominus illustrat, Ecclesiam muniri designat. Qui bene smaragdo lapidi nimirum viriditatis comparatur, quo enim hæreditatem inmarcescibilem fide profectiori expectant, eo potentius etiam cæteros orando protegent.

Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor, et supra thronos viginti quatuor, sedentes seniores. Ecclesiam quam propter societatem fidei in una sede viderat, eandem per geminum testamentum de patriarchis et apostolis generatam in xxiv sedilibus cernit, sedentem autem, propter judiciariam ejus in Christo dignitatem. *Sedebant enim et judicabant universa membra, sed in uno et per unum caput.* Nam quomodo poterunt sancti in judicio sedere stantes ad dexteram judicis. Possunt etiam viginti quatuor seniores in illis intelligi, qui perfectionem operis quæ senario numero commendatur, clara Evangelii prædicatione consummant. Nam quater seni xxiv faciunt.

Circumamictos vestimentis albis et in capitibus eorum coronas aureas. Id est, bonis operibus indutos perenni mentis memoria gaudia superna quærentes. Sæpe enim capitis nomine, mens solet intelligi.

Et de throno processerunt fulgura, et voces, et tonitrua. Hoc est quod Marcus ait, *illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante et sermonem confirmante, sequentibus signis.*

Et septem lampades ardentes ante thronum, qui sunt septem Spiritus Dei. Unum Spiritum dicit septiformem, unus est enim Spiritus, septiformitas autem perfectio est et plenitudo. Commemorato vero Spiritu sancto convenienter unda baptismi sequitur, in qua idem Spiritus percipi creditur.

Et in conspectu sedis tanquam mare vitreum simile crystallo. Propter fidem veri baptismatis refertur ad vitrum, in quo non aliud videtur exterius quam quod

gestat interius, crystallo quoque quod de aqua in A glaciem et lapidem pretiosum efficitur baptismi gratia figuratur.

Et in medio sedis, et in circuitu sedis, quatuor animalia plena oculis ante et retro. Cunctas throni Dei, id est, Ecclesiae, partes lumen Evangelii de praeteritorum futurorumque scientia replet.

Et animal primum simile leoni, etc. Haec animalia multifarie interpretantur. Beatus autem Augustinus, juxta ordinem libri istius, Matthæum in leone sicut intelligi, qui regiae dignitatis in Christo prosapiam narrat, quia vicit leo de tribu Juda. Catulus enim leonis Juda: et in quo ut rex a rege timetur, a Magis adoratur: ubi etiam rex cum servis rationem ponit: rex nuptias filio facit, et ad ultimum rex segregat oves ab hædis. Lucam in vitulo, quia hostia magna fuit in lege: ejus enim non solum principia circa templum et sacrificia diversantur, sed et ita concluditur: *Et erant semper in templo laudantes et benedicentes Deum.* Facies vero hominis Marcum significat, qui nihil de regali et sacerdotali Domini potentia locutus, tantum hominis Christi gesta simpliciter narrat. Aquila autem Joannes est, qui nativitatem Verbi velut ortum solis perspicaciter aspectat: animalia hæc nunc Evangelistas, nunc totam significant Ecclesiam, cujus fortitudo in leone, victimatio in vitulo, humilitas in homine, sublimitas in aquila volante monstratur.

Singula eorum habebant alas senas, perfectione suae doctrinae Ecclesiam ad alta sublevant: senarius enim numerus ideo perfectus dicitur, quia primitus suis partibus impletur. Unum quippe quod est sexta senarii pars, et duo, quod est tertia, et tria, quod est dimidium eundem senarium faciunt. Aliter aliae senae quatuor animalium, quæ sunt viginti et quatuor, totidem veteris instrumenti libros insinuant, quibus Evangelistarum et fulcitur auctoritas et veritas comprobatur.

Et in circuitu et intus plena sunt oculis. Sancta Ecclesia et coram Deo et coram hominibus se vigilantè attendit: cujus interiores oculos aspexerat Psalmista, cum dicit, *Omnis gloria ejus filia regis ab intus,* exteriores vero, cum continuo subdit, *in fimbriis aureis circumamicta varietate.* Aliter, sive litteram attendas, sive allegoriam quæras, lucem semper in Evangelio reperis. Alia translatio sic habet, *plena oculis ante retro,* quia lux Evangelii et ænigmata legis irradiat, et novæ gratiæ mundo fulgur infundit.

Et requiem non habent die ac nocte, dicentia: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus, Deus omnipotens. Sancta animalia cuncto tempore sæculi unam dominationem deitatis, omnipotentiam et æternitatem Sanctæ Trinitatis affirmant, manente intellectualis creaturæ perpetua in cælestibus laude.

Procidebant viginti quatuor seniores ante sedentem in throno, et adorabant viventem in sæcula sæculorum. Animalibus personantibus laudem, id est, Evangelistis prædicantibus Christi dispensationem, omnis Ecclesia quæ in præpositis constat et populis, hoc

enim geminatus duodenarius numerus significat, statim cadens in faciem adorat viventem in sæcula sæculorum.

Et mittebant coronas suas ante thronum. Deo videlicet assignantes quiddam virtutis, quiddam habebant dignitatis, quippe qui ex nihilo cuncta creaverat et dominator est omnium rerum, qui vivit et regnat in unitate, Trinitate perfecta Deus per omnia sæcula sæculorum.

HOMILIA LXXII.

IN EODEM FËSTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore erat homo ex Pharisæis, Nicodemus nomine, princeps Judæorum. Hic venit ad Jesum nocte, etc.

B *Princeps Judæorum venit ad Jesum nocte.* Cupiens secreta ejus allocutione plenius discere mysteria fidei, cujus aperta ostensione signorum aliquatenus jam rudimenta perceperat, qui quoniam prudenter ea, quæ ab illo fieri videbat, intelligere curavit, subtiliter ea quæ ab illo quærebat, investigare promeruit.

Rabbi, scimus quia a Deo venisti magister: nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. A Deo igitur ad magisterium cælesti mundo exhibendum eum venisse confessus est, Deum cum illo fuisse miraculis prodentibus intellexit, necdum tamen ipsum Deum esse cognovit. Sed quia quem magistrum noverat veritatis, studiose docendus adiit, merito et agnitionem divinitatis ejus perfecte doctus subiit, merito utriusque nativitatis ejus, divinæ scilicet et humanæ, sed et passionis atque ascensionis illius arcana percepit, nec non etiam modum secundæ generationis, ingressum regni cælestis, et alia perplura doctrinae Evangelicæ sacramenta Deo revelante didicit.

Respondens Jesus dixit: Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei. Quæ sententia tanto apertius cunctis fidelibus lucet, quanto constat, quia sine hujus luce fideles esse nequeunt. Quis etenim sine lavacro regenerationis remissionem peccatorum consequi et regnum valet intrare cælorum? Sed Nicodemus, qui nocte venit ad Dominum, necdum lucis mysteria capere noverat. Nam et nox in qua venit ipsam ejus, qua premebatur, ignorantiam designat, necdum enim eorum numero sociatus erat, quibus ait Apostolus, *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Sed inter eos potius remanebat, quibus dicit Isaias: *Surge, illuminare, Hierusalem, quia venit lumen tuum et gloria Domini super te orta est.*

Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo homo potest nasci, cum sit senex: nunquid potest in ventrem matris suæ iterato introire et renasci? Quia enim secundæ nativitatis adhuc nescius perseverabat, de salute autem sua jam sollicitus exstiterat, necessario de una quam noverat nativitate, an posset iterari, vel quo ordine regeneratio posset impleri, quærebat: ne hujus expertus remanendo vitæ cælestis participans esset.

nequiret. Notandum autem, quia quod de carnali dixit, hoc etiam de spiritali est regeneratione sentiendum. Nequaquam videlicet eam postquam semel expleta fuerit, posse repeti. Sive enim hæreticus sive schismaticus facinorosus quisque in confessione sanctæ Trinitatis baptizet, non valet ille qui baptizatus est, a bonis catholicis rebaptizari, ne confessio et invocatio tanti nominis videatur annullari. Et quia Nicodemus ad primam Domini responsionem sollicitus quomodo sit intelligenda diligenter inquiri, meretur jam planius instrui, et quia secunda nativitas non carnalis est, sed spiritalis audire.

Respondit Jesus : Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Cujus nativitatis modum subsequenter exponens, prorsusque a carnali distinguens, ait :

Quod natum est de carne, caro est ; et quod natum est ex spiritu, spiritus est. Natura spiritalis invisibilis, carnalis est visibilis ; atque ideo carnalis generatio visibiliter administratur, visibilibus incrementis, qui in carne nascitur per ætatum momenta proficit : spiritalis autem generatio tota invisibiliter agitur. Nam videtur quidem qui baptizatur, in fontem descendere, videtur aquis intingi, videtur de aquis ascendere ; qui autem in illo lavacrum regenerationis egerit minime potest videri : sola autem fidelium pietas novit, quia peccatum in fontem descendit, sed purificatus ascendit ; filius mortis descendit, sed filius resurrectionis ascendit. Filius prævaricationis descendit, sed filius reconciliationis ascendit ; filius iræ descendit, sed filius misericordiæ ascendit ; filius diaboli descendit, sed filius Dei ascendit : sola hæc Ecclesia mater quæ generat novit. Cæterum oculis insipientium videtur talis exire de fonte qualis intravit, totumque ludus esse quod agitur. Unde in fine videntes gloriam sanctorum dicent gementes in tormentis : *Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, et in similitudinem improperii, quomodo ergo computati sunt inter filios Dei ?* Ait apostolus Joannes : *Charissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit quid erimus.* Quod ergo natum est, ex Spiritu sancto est, quia qui ex aqua et Spiritu regeneratur invisibiliter, in novum mutatur hominem et de carnali efficitur spiritalis. Qui ideo recte non solum spiritalis, sed etiam Spiritus vocatur, quia, sicut substantia spiritus invisibilis est nostris aspectibus, ita is qui per gratiam Dei renovatur, invisibiliter fit spiritalis et Dei filius, cum visibiliter omnibus caro et Filius hominis appareat.

Non mireris quia dixi tibi : Oportet vos nasci de novo. Spiritus ubi vult spirat, et vocem ejus audis, sed non scis unde veniat et quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Spiritus ubi vult spirat, quia ipse habet in potestate, cujus cor gratia suæ visitationis illustret, et vocem ejus audis, cum, te præsentem, loquitur is qui Spiritu repletus est. Sed non scis unde veniat, et quo vadat qui etiam si, te præsentem,

A quempiam Spiritus ad horam impleverit non potest videre, quomodo intraverit et quomodo redierit qui natura est invisibilis. *Sic est omnis qui natus est ex spiritu, et ipse enim invisibiliter agente spiritu incipit esse quod non erat, ita ut fideles nesciant unde veniat et quo vadat, id est, qui gratia regenerationis venit in adoptionem filiorum Dei, et vadit in perceptionem regni cælestis. Quærente adhuc Nicodemo quomodo hæc possent fieri,*

Respondit Jesus et dixit ei : Tu es magister in Israel, et hæc ignoras ? Non quasi insultare volens ei, qui magister vocetur, cum sit ignarus sacramentorum cælestium, sed ad humilitatis illum viam provocans, sine qua janua cælestis non potest inveniri.

B *Amen, amen dico tibi quia quod scimus loquimur, et quod vidimus testamur, et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi vobis, et non creditis, quomodo si dixero vobis cælestia, creditis ?* Terrena illis dixit ut in superiore lectione invenimus, cum de passione ac de resurrectione sui corporis quod de terra assumpserat loqueretur dicens : *Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud.* Non tamen credebant verbo quod dixit, sed ne hoc quidem intelligere valebant quod non de alio quam de templo corporis sui diceret ; qui ergo terrena audientes non capiebant, quanto minus ad cælestia, id est, divinæ generationis capienda mysteria sufficiunt : addit autem adhuc Dominus, et de cælestibus sacramentis et de terrenis instruere eum quem videt sapienter ac diligenter his quæ audit intendere. Cælestis namque est ascensio ejus ad vitam sempiternam, terrena vero exaltatio ejus ad mortem temporalem. Dicit ergo de cælestibus :

Et nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, Filius hominis, qui est in cælo. Merito quæritur quomodo dicatur Filius hominis vel descendisse de cælo, vel eo tempore quo hæc in terra loquebatur jam fuisse in cælo. Non enim caro Christi descendit de cælo, neque ante tempus ascensionis erat in cælo, et qua ratione dicitur, *nisi qui descendit de cælo filius hominis qui est in cælo, nisi quia una Christi persona est in duabus existens naturis.* Atque ideo filius hominis recte dicitur et descendisse de cælo, et ante passionem fuisse in cælo : quia quod in sua natura habere non potuit hoc in filio Dei a quo assumptus est habuit. Sed et hoc quærendum quomodo dictum sit, *et nemo ascendit in cælum nisi qui descendit de cælo, cum omnes electi se veraciter confidant ascensuros in cælum, promittente sibi Domino : quia ubi sum ego illic et minister meus erit.* Cujus tamen nodum quæstionis apertissima ratio solvit, quia videlicet mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus electorum omnium caput est, itemque omnes electi ejusdem capitis membra sunt, dicente Apostolo : *Et ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam.* Et rursus : *Vos enim estis corpus Christi, et membra de membro.* Nemo ascendit in cælum nisi Christus in corpore suo, quod est

Ecclesia, qui in seipso quidem primum cernentibus apostolis eminentioribus nimirum membris suis ascendit; et exinde in membris suis quotidie ascendens se colligit in cœlum. Quisquis in cœlum ascendere desiderat ei qui de cœlo descendit et est in cœlo, se vera fidei et dilectionis unitate conjungit; aperte intelligens quia nullo alio ordine, nisi per eum qui descendit de cœlo, potest ascendere in cœlum. Unde alias ipse dicit: *Nemo venit ad Patrem nisi per me.*

Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis. Mira magisterii cœlestis arte Dominus magistrum legis Mosaicæ ad spiritualem legis ejusdem sensum inducit, recordans historiæ veteris, et hanc in figuram suæ passionis atque salvationis humanæ factam edisserens. Narrat quippe liber Numerorum quia per cæsus in eremo populus Israel itineris longi ac laboris, murmuravit contra Dominum et Moysen: ideoque Dominus miserit in illum ignitos serpentes, ad quorum plugas et morsus plurimorum cum clamarent ad Moysen et ille oraret, jussit eum Dominus facere serpentem æneum et ponere pro signo. *Qui percussus, inquit, aspexerit eum, vivet;* et ita factum est. Plagæ igitur serpentium ignitorum venena sunt et incentiva vitiorum, quæ animum quem tangunt spiritali morte perimunt. Et bene murmurans contra Dominum populus serpentium morsibus sternebatur ut, ex ordine flagelli exterioris, agnosceret quantum intus perniciem murmurando pateretur, exaltatio autem serpentis ænei, quem dum percussi percipere sanabantur, passio est nostri redemptoris in cruce, in cujus solum fide regnum mortis et peccati superatur. Recte etenim per serpentes peccata, quæ animam simul et corpus ad interitum trahunt, exprimentur, non solum quia igniti, quia virulenti, quia ad perimendum sunt statuti, verum etiam quia per serpentem primi parentes nostri ad peccandum persuasi, ac de immortalibus sunt peccando mortales effecti. Recte per serpentem æneum Dominus ostenditur qui venit in similitudinem carnis peccati. Quia sicut æneus serpens effigiem quidem ignitis serpentibus similem, sed nullam prorsus in suis membris habuit ardorem veneni nocentis, quin potius percussos, a serpentibus sua exaltatione sanabat: sic nimirum sic Redemptor humani generis non carnem peccati, sed similitudinem induit carnis peccati, in qua mortem crucis patiendo, credentes in se ab omni peccato et ab ipsa etiam morte liberaret.

Ut omnis qui credit in ipso, non pereat, sed habeat vitam æternam. Cujus quidem verbi patet sensus, quia qui credit in Jesum non solum perditionem evadit pœnarum, sed et vitam percipit æternam. Et hoc inter figuram distat et veritatem: quia per illam vita protelabatur temporalis, per hanc vita donatur sine fine mansura. Sed curandum solerter est ut quod intellectus bene sentit: operatio condigna perficiat: quatenus confessio recte nostræ fidei, pie et

sobrie conversando ad perfectionem promissæ nobis vitæ mereatur attingere, verum quia hæc de filio hominis dicuntur, qui exaltari meruit et mortem potuit pati, ne putaret Nicodemus filium tantum cum hominis esse, a quo vita esset exspectanda perpetua, curavit ei Dominus etiam divinitatis suæ patefacere sacramentum, nūmque et eundem filium hominis mundi ostendere Salvatorem, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus S. Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXXIII.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ sancti apostoli Pauli ad Corinthios.

Fratres, si Christus prædicatur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mortuorum non est? Si autem resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est et fides nostra, etc.

Hæc a falsis apostolis erant tradita, qui Christum neque natum, neque in carne passum, neque resurrexisse asserabant. Quos et Joannes apostolus denotat, qui Christum in carne venisse negabant. Unde dicit, *qui negat Christum in carne venisse, hic est Antichristus.* Et *qui negat Filium, nec Patrem habet,* isti ambulabant et quorundam fidem ne imprudentes a mundi sapientibus judicarentur subvertebant, quia prudentes sæculi stultum judicant, cum audiunt resurrectionem mortuorum. *Quod si,* inquit, *verum est quia Christus non resurrexit, falsi sumus prædicatores, et fides nostra inanis est.* Hoc enim crediderunt Apostolo prædicante, quia mortui resurgent, et hac spe attracti sunt ad fidem, quod utique ad detrimentum illorum proficere asserit, si crediderint, quod futurum non est. Et pudoris est ut aliquis profiteatur, hoc credidisse quod falsum est. Et verecundiam ergo illis incutit, et labores illorum dicit infructuosos, si quod a falsis apostolis audierunt verum est, quod mortui non resurgent. Quod nemo utique de se patitur audire ut videntes hoc contra se esse revertentur ad primam fidem.

Invenimur autem et falsi testes Dei, quoniam testimonium dicimus adversus Deum, quod suscitaverit Christum, quem non suscitavit. Qui asserit quod Christum Deus a mortuis, suscitavit, falsus est testis si non est factum. Virtutem tamen Dei prædicat, non utique ut inimicus qui tam admirabile factum virtuti ejus ascribit. Quod si verum est, quia excitavit Christum a mortuis, quid hic dicturus est qui et testis contra Deum factus est, et opus ejus stultitiam asserit.

Nam si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. Quod si Christus non resurrexit, adhuc estis in peccatis vestris: ergo qui dormierunt in Christo, perierunt. Terret illos ut quia nemo sibi male vult, doleat illos hoc cœpisse credere quod contra ipsos est; quis enim peccata sibi remissa nolit audire? *Et qui dormierunt, ait, in Christo, perierunt.* Addit

ad terrorem quia charorum suorum excessus noluit A
æstimare perditionem. Qui enim sub hac spe de sæ-
culo exierunt, sive occidi non timuerunt, quia re-
surgere exemplo Christi crediderunt, et non est ve-
rum, perierunt. Hoc illis dicit quod amore suorum
defunctorum nolunt audire, ut illis imputetur quod
prius per errorem volebant audire. Sunt etiam veræ
connectiones in ratiocinatione falsas habentes sen-
tentiâs, quæ consequuntur errorem illius cum quo
agitur, quæ tamen ad hoc inferuntur a bono et do-
cto homine ut, in his erubescens ille cuius errorem
consequitur, eundem errorem relinquat, quia si in
eodem manere voluerit, necesse est ut etiam illa quæ
damnat tenere cogatur.

Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus,
miserrabiliores sumus omnibus hominibus. Manifestum
est, quia et in hac vita præsentis et in futura speramus
in Christo, nec enim hic deserit servos suos Christus,
sed reddit illis gratiam et in futuro erunt in gloria
æterna. Si autem futuræ vitæ spes non esset, omni-
bus hominibus, quod dixit, miserabiliores essemus.
Ut quid enim jejunia, vigiliæ, exitus, munda vita,
iustitia, misericordia, mors, si pro his nulla merces
erit in futuro? increduli autem vel ac vita fruun-
tur.

Nunc autem Christus resurrexit a mortuis primitiæ
dormientium; quoniam quidem per hominem mors, et
per hominem resurrectio mortuorum. Hoc dicens tan-
git pseudopphetas, qui Christum natum negabant,
ac per hoc non resurrexisse carnem. Qui enim natus
non est nec moritur. Sic autem probat Christum re-
surrexisse a mortuis, quia homo fuit: ut dubium non
sit hominem a Deo a mortuis excitatum, ut quia pec-
cato hominis mors inventa est, Christi iustitia re-
surrectionem meruit mortuorum.

Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita et in
Christo omnes vivificabuntur. Hoc dicit quia sicut
Adam peccans mortem invenit et omnes ejus origine
tenuit, ut dissolverentur, ita Christus non peccans
et per hoc vivens mortem, quia qui non peccat
vincit mortem, quia mors expectatio justorum. Om-
nibus ergo qui sunt ex ejus corpore acquisivit vitam,
id est, resurrectionem, quamvis generalem tribuerit
resurrectionem, ut sicut in Adam omnes sive justis
sive injustis moriuntur, ita et in Christo tam omnes
credentes quam diffidentes resurgant, licet ad pœnam
increduli, tamen vivificari videntur, quia corpora
sua recipiant, jam non morituri, sed passuri pœnam
in eis sine fine, eo quod credere noluerunt. Sicut in
Adam, inquit, omnes moriuntur, ita et in Christo
vivificabuntur. Quia sicut in regno mortis nemo sine
Adam, ita in regno vitæ nemo sine Christo; sicut
per Adam omnes mortales in pœna facti sunt filii
sæculi, ita et per Christum omnes immortales fiunt
in gratia filii Dei.

Unusquisque autem in suo ordine: nunc ordines
resurrectionis vult exponere: ne Deo putarent fa-
bulosum esse, quia factum adhuc non est in cæteris.
Ordines illis exponit et tempora quando factum sit

et quando futurum est ut resurgant mortui: primitiæ
Christus sicut et in Actibus apostolorum testatur
scriptum esse in Moyse, si passibilis Christus, si prior
resurgens ex mortuis, etc. Prior ergo resurrexit ut
forma fieret credentibus sili.

Deinde [ii] qui sunt Christi, qui in adventu ejus
crediderunt. Hoc duplici modo intelligendum, quia
et in adventu ejus secundo sancti resurgent juxta
fidem Apocalypsis Joannis, sicut et in primo adventu
cum resurrexit, multa corpora sancta resurrexerunt
ad protestationem evictæ mortis ac spoliatæ; sub
una ergo significatione duplicem adventum Domini
comprehendit, hoc est, primum quando venit ut sal-
varet genus humanum, et secundum, quando ventu-
rus est judicare vivos ac mortuos et sæculum per
B ignem.

HOMILIA LXXIV.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore accesserunt ad Jesum quidam Sad-
duccæorum, qui negant esse resurrectionem, etc.

Duæ erant hæreses in Judæis, una Phariseorum,
et altera Sadduceorum, Pharisei traditionum et
observationum quas illi deuteroseos vocant, justiti-
am proferebant, unde et divisi vocabantur a po-
pulo. Sadducei autem qui interpretantur justis et
ipsi vendicabant sibi quod non erant. Prioribus et
corporis et animæ resurrectionem credentibus con-
fidentibusque angelos et spiritus sequentia, juxta Acta
apostolorum, omnia denegabant.

Et interrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses
scripsit nobis: Si frater alicujus mortuus fuerit ha-
bens uxorem, et hic sine filiis fuerit, ut accipiat eam
frater ejus uxorem et suscitet semen fratri suo. Vide
distantiam litteræ et spiritus. Juxta litteram nubere
cogitur in vita, ut defuncti semen suscitet frater,
Spiritus autem Magister est castitatis.

Septem ergo fratres erant: et primus accepit uxorem
et mortuus est sine filiis; et sequens accepit illam, et
ipse mortuus est sine filio; et tertius accepit illam, si-
militer et omnes septem, et non reliquerunt semen et
mortui sunt. Novissima omnium mortua est et mulier.
Qui resurrectionem corporum non credebant, animas
judicantes interire cum corporibus, recte istiusmodi
fingunt fabulam, quæ deliramenti arguat eos qui re-
surrectionem asserant mortuorum, potest autem
D fieri ut fere in gente eorum aliquando hoc acci-
derit.

In resurrectione ergo cujus eorum erit uxor: si-
quidem septem habuerunt eam uxorem. Turpitudi-
nem fabulæ opponunt, ut resurrectionis denegent
veritatem. Verum mystice septem hi fratres sine
filiis defuncti reprobis quibusque congruunt, qui per
totam hujus sæculi vitam, quæ septem diebus vol-
vitur a bonis operibus steriles existunt: quibus
viriliter morte misera præreptis, ad ultimum et ipsa
mundana conversatio quam illi sine vitali opere
transegerant quasi uxor infecunda transibit.

Et ait illis Jesus. Filii sæculi hujus nubunt et

traduntur ad nuptias. Cum Dominus dicat, nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, quod ipse quædam vel hic de gloria resurrectionis, vel alibi de dispensationis, aut etiam divinitatis suæ mysterio dixisse invenitur quæ multi qui addiderant vel resistendo vel contemnendo non acceperunt, non putandus est sanctum dedisse canibus, aut margaritas misisse ante porcos. Non enim eis dedit qui capere non poterant, sed eis qui poterant et simul aderant, quos propter aliorum immunditiam negligi non oportebat, et cum eum tentatores interrogabant, respondebatque illis ita, ut quid contradicerent haberent, quamvis venevis suis contabescerent potius quam illius cibo saturarentur, alii tamen qui poterant capere ex illorum occasione multa utiliter audiebant.

Illi autem qui digni habebuntur sæculo illo et resurrectione ex mortuis, neque nubunt neque ducunt uxores. Non ita intelligendum est, quasi digni tantum vel resurrecturi vel sine nuptiis futuri sint, indigni autem, id est, peccatores, vel minime resurrecturi, vel ad nuptias resurrecturi sint crelendi: sed ita potius sentiendum quod omnes et resurrecturi, et absque nuptiis sint in sæculo illo mansuri, Dominus autem Salvator ut ad gloriam resurrectionis animos excitaret inquirendam, de electis solummodo voluit facere sermonem. Si autem in resurrectione neque nubunt neque ducunt uxores, resurgunt ergo corpora, quæ possunt et nubere uxores: hoc est feminarum et virorum certis discreta membra speciebus: sed nulla concumbendi voluptate vel necessitate mancipata. Nemo quippe dicit de lapide et arbore et his rebus quæ non habent membra genitalia, quod non nubant neque ducant uxores: sed de his qui cum possint nubere, tamen alia ratione non nubunt.

Neque enim ultra mori poterunt. Quia connubia propter filios, filii propter successionem, successio propter mortem. Ubi ergo mori non est neque connubia.

Equales enim angelis sunt, et filii sunt Dei, cum sint filii resurrectionis. Equales angelis et filii sunt Dei, qui gloria resurrectionis innovati, sine ullo mortis metu, sine ulla labe corruptionis, sine ullo terreni status actu perpetua Dei visione fruuntur, ad quam necesse est angelicæ dignitatis æqualitatem, quisquis tunc accedere desiderat, nunc minimis fratribus condescendat.

Quia vero resurgunt mortui et Moyses ostendit secus rubum, sicut dicit Dominum Deum Abraham, et Deum Isaac, et Deum Jacob. Ad comprobandam resurrectionis veritatem, multis aliis manifestioribus exemplis uti potuit, e quibus est illud, *suscitabuntur mortui, et resurgent, qui in sepulcris sunt.* Queritur itaque quid sibi voluerit Dominus hoc proferre testimonium, quod videtur ambiguum, vel non satis ad resurrectionis pertinens veritatem; sed Sadducæi quinque tantum libros Moysi recipiebant, prophetarum vaticinia respuentes. Stultum ergo erat

A inde proferre testimonia quorum auctoritatem non sequebantur: porro ad æternitatem animarum probandam de Moysi ponit exemplum: *Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob.* Et statim infert:

Deus autem non est mortuorum, sed viventium. Ut comprobaret animas permanere post mortem, quod illi inter cætera negabant, neque poterat enim fieri, ut corum esset Deus, qui nequaquam subsisterent, consequenter introduceretur et corporum resurrectio, quæ cum animabus bona valave gesserunt, omnes enim vivunt ei, omnes videlicet illi quorum Dominus est Deus vivunt ei, vita utique vera qua justi vivunt, etiam quando corpore moriuntur. De qua alibi Dominus ait, *Qui credit in me etiamsi mortuus fuerit, vivet.* Crede ergo, etsi mortuus fueris vires; si autem non credis, et cum vivis mortuus es: vidua enim quæ in deliciis vivit, mortua est. *Respondentes autem quidam scribarum dixerunt ei: Magister, bene dixisti. Et amplius non audebant eum interrogare quidquam.* Principes sacerdotum Sadducæi et scribæ quærentes occasionem calumniæ et verbum aliquod invenire quod pateret insidias: quia in sermonibus confutati sunt, ultra non interrogant, sed apertissime comprehensum Romanæ tradunt potestati, ex quo intelligimus venena invidiæ posse quidem superari, sed difficile conquiescere. Unde scriptum est, *per invidiam diaboli mors introivit in orbem terrarum:* imitantur autem eum, qui sunt ex parte ejus, per charitatem ergo et misericordiam conditoris nostri collata est nobis salus æterna et vita perpetua, cujus mandatis si rite obiederimus æternam vitam in cælesti regno percipiemus præstante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum Amen.

HOMILIA LXXV

FERIA V.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Cum autem inducent vos in synagogas, et ad magistratus et potestates, nolite solliciti esse qualiter aut quid respondeatis, aut quid dicatis: Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora que oporteat dicere, etc.

D Cum ergo propter Christum dueimur ad iudices, voluntatem tantum nostram pro Christo debemus offerre; cæterum ipse Christus qui in nobis habitus loquitur pro se, et Spiritus sanctus in respondendo gratiam ministrabit.

Ait autem ei quidam de turba: Magister, dic fratri meo ut dividat tecum hæreditatem. At ille dixit ei: Homo, quis me constituit iudicem aut divisorem supra vos? Merito refutatur hic frater qui magistro supernæ pacis unitatisque gaudia commendanti terræ divisionis vult ingerere molestiam, merito hominis vocabulo notatur. Cum enim sit inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis, nonne homines estis, et secundum hominem ambulatis? Negatque se Do-

minus hominum esse divisorem, ad quos et secum et cum angelis pacificandos venerat. *Non enim est Deus dissensionis sed pacis et multitudinem credentium erat eorum et anima una, nec quisquam eorum quæ possidebant aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Solus autem fraternitatis divisor et auctor dissentivus est ille, de quo supra dicitur, *qui non colligit mecum dispergit; et de membris illis: Omne regnum in se ipso divisum desolatur, et domus supra domum cadit.*

Dixitque ad illos: Videte, et cavete ab omni avaritia, quia non in abundantia cujusquam vita ejus est, ex his quæ possidet. Sicut supra Dominus adversum blasphemos et hypocritas multa dixerat, sic et hinc occasione hujus stulti petitoris, adversus avaritiæ pestem qua plerique mortalium satisque superque laborant et turbas et discipulos præceptis pariter et exemplis munire satagit. Et notandum quod non ait, *cavete ab avaritia*, sed adjunxit, *ab omni*, quia nonnulla simpliciter hominibus geri videntur, sed internus arbiter qua intentione fiant qui cernit, judicat. Quis enim cum fratre hæreditatem dividens adultos agro proprio fructus in horrea recondi pro crimine deputaret? sed ipse est testis iudex ut scriptum est.

Homini cujusdam divitis uberes fructus ager attulit: et cogitabat intra se dicens: Quid faciam, quod non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam: destruiam horrea mea et majora faciam, et illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi et bona mea. Non in eo reprehenditur iste dives, quod terram coluerit, natosque ex ea fructus in horrea collegerit, sed quod omnem vitæ suæ fiduciam in ipsa abundantia rerum posuerit, fructusque quos uberiores solito terra protulerat, suos fructus, et sua bona computans, non pauperibus erogaret, juxta imperium Domini dicentis, *quod superest date eleemosynam*: sed factis receptaculis majoribus suæ in futurum luxuriæ reservare studerit.

Anima, inquiens, habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce, comede, bibe, epulare. Cui simile in Ecclesiastico legitur, *est qui locupletatur parce agendo, et est pars mercedis illius in eo quod dicit, inveni requiem mihi, et nunc manducabo de bonis meis solus, et nescit quod tempus prætereat et relinquat omnia aliis.*

Dixit autem illi Dominus: Stulte, hac nocte animam tuam repetent a te: quæ autem parasti cujus erunt? Qui multa tibi deliciarum tempora stultus in vita promittebas, proxima hac nocte morte præreptus aliis congregata relinques. Hæc Deo ad hominem dicere, est pravæ ejus machinationes subita animadversione conspescere. Aliter, in nocte ablata est anima quæ in obscuritate est cordis amissa, in nocte ablata est, quæ considerationis lucem habere voluit, ut quod poterat pati prævideret. Unde bene discipulis futura cogitantibus, Paulus apostolus dicit: *Vos autem, fratres, non estis in tenebris, ut vos dies illa tanquam fur comprehendat: omnes enim vos*

fili lucis estis, et filii diei; non sumus noctis neque tenebrarum, dies enim exitus tanquam fur in nocte comprehendit: quando stultorum animas futura nos præmeditantes ejicit.

Sic est qui sibi thesaurizat, et non est in Deum dives. Stultus est, et in nocte rapiendus, ergo qui vult esse in Deum dives, non sibi thesaurizat, sed pauperibus possessa distribuat. Sic enim sapiens et filius lucis esse merebitur. Unde bene Psalmista cum de avaro quolibet divite præmississet, Sed et frustra conturbatur, thesaurizat, et ignorat cui congregabit ea, mox ubi cordis sui thesaurum locasset, aperuit, dicens: *Et nunc quæ est expectatio mea? nonne Dominus? et substantia mea apud te est.* Illa quippe substantia apud Deum est quæ bono animo et corde humili pauperibus et egentibus a fidelibus distribuitur, quia illis merces æterna, in regno cælesti pro hoc recompensabitur a iudice vivorum et mortuorum Jesu Christo Domino nostro, qui reddet unicuique secundum opera sua, bonis præmia vitæ æternæ, malis poenam perpetuam. Ipsi honor gloria in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXVI.

DOMINICA II POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ B. Joannis apostoli.

Charissime, Deus charitas est. In hoc apparuit charitas Dei in nobis quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut vivamus per eum, etc.

Intente oportet audire, fratres charissimi, diligenterque memoriæ commendare, simul et operibus adimplere, quod nobis Joannes apostolus in præsentī docet lectione dicens: *Deus charitas est; charitas autem dilectio est pura et immaculata, pura ab omni labe peccati, pura a cogitatione perversa, pura ab otiosa et inutili loquela, pura ab omni opere malo, pura ab omni concupiscentia mala, et ab omni malitia pura, [charitatis] castus amor, dilectio sincera, dilectio vera, fidelis amor qui nutrit omne bonum, amor, qui fugit et oclit omne malum, amor sine quo nihil est bonum, amor a quo procedit omne bonum.* Hunc qui habet omne bonum habet, quia ipsum Deum habet, quia *Deus charitas est. In hoc apparuit charitas Dei in nobis: quoniam filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut vivamus per eum.* In hoc probatur charitas Dei Patris in nobis esse, quia unicum filium suum misit mori pro nobis. In hoc probatur Christi Filii Dei charitas in nobis, quia mortuus est pro nobis, justus pro injustis, ut justificemur, et digni Deo per opera bona et voluntatem puram in Domino. Et ita pro mortuis moritur ut nos qui eramus mortui in peccatis, et in delictis necati, ab omni liberaret peccato, remissionemque nobis donaret omnium criminum atque a morte nos revocaret ad vitam. Salus pro infirmis, mortuus est Christus, ut nobis salutem donaret æternam.

In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quia ipse prior dilexit nos et misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Nullis etc.

nim meritis hominum Deus Pater dilexit homines : A sed sola tantum gratuita misericordia sua in tantum dilexit homines ut unicum filium suum mitteret mori pro peccatis hominum, ne homines amplius moriantur in peccatis, quicumque ejus obedierint præceptis. Et quia per inobedientiam primi hominis Adam moriebantur omnes homines Deo in peccatis : ideo obediens esse dignatus est, Deus ipse filius Dei Domino Patri suo usque ad mortem, ut pro hominum moreretur vita et salute, ut omnibus sibi crederentibus vitæ viam aperiret, eosque secum ad æternam et beatam immortalitatem perduceret unde per culpam ceciderant.

Charissimi, si sic Deus dilexit nos, et nos debemus invicem diligere. Cum ergo in tantum nos Deus nullis nostris præcedentibus meritis dilexit, ut diximus : B cur nos invicem odio habemus, nisi ut diabolo satisfaciamus et Dei voluntati repugnemus? Cur invidia proximi stimulamur, nisi ut ingrattam dilectionem nobis faciamus? Cur iracundia et zelo mordemus proximos, nisi ut Dei mandata despiciamus et non Deo sed diabolo nos mancipemus? Et cum hæc ita sint, fratres, omni intentione, omni cautela, omni festinatione, omnique sollicitudine fugere ista et his similia mala debemus, et omni studio per Dei misericordiam devitare : ut æterna possimus supplicia evadere. Meminisse sollicite debemus, quia in tantum nos Deus dilexit, ut filium suum unicum mori mitteret pro nobis : et quia Dei filius etiam mortuus est pro nobis : et quia nihil Deo pro tanta et pro tam inestimabili pietate sua retribuere digne C valemus, nisi ut nos invicem puro corde et casta ac sincera charitate diligamus in Deo non iniquo et noxio amore sæculari. Nihil nostris proximis faciamus quod nobismetipsis fieri nolumus : nihil boni quod nobismetipsis fieri optamus, proximis nostris invidiamus ; talibus enim verbis fratres mei cognoscere possumus : quia contra talem facere dilectionem, ut audistis contra Deum facere est, quia Deus est dilectio : Nemo dicat in hominem pecco : quando non diligo fratrem meum : jam si audes fac contra Deum : et noli diligere fratrem tuum. Nam qui non diligit manet in morte : Qui autem diligit inhabitat in eo Spiritus sanctus Deus. *Quiu Deus charitas est, et qui manet in charitate in Deo manet et Deus in eo.* Omnis enim qui non diligit Deum alienus est ab eo, D et hic est Antichristus, et quamvis intret in basilicam, numerari inter filios Dei non potest. Habere enim baptismum et malus esse potest, accipere sacramentum corporis et sanguinis Domini, et malus esse potest. Nam de talibus scriptum est, *qui manducat et bibit indigne judicium sibi manducat et bibit.* Christianus enim vocari, et malus esse potest, habere autem charitatem et malus esse non potest. Hoc est ergo proprium hominibus a Deo donum, ipse est salutaris fons : ad hunc bibendum docet nos Apostolus, ad hunc bibendum nos hortatur Spiritus sanctus, quia *si diligamus invicem, Deus in nobis manet, et charitas ejus in nobis perfecta est*, ipso largiente

Domino nostro Jesu Christo cui sit laus, honor et gloria per infinita sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXVII. IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore. Homo quidam erat dives, et induebatur purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide, etc.

Purpuram regii habitus esse colorem marinis e conchulis vinctam nemo fere qui dubitet : nam conchulæ ferro circumeisæ lachrymas purpurei coloris quibus lana tingatur emittunt, byssus vero genus est quoddam lini, nimium candidi et mollissimi : quod Græci papaten vocant. Admonuerat ergo Dominus supra facere, *amicos de mammona iniquitatis, qui cum ab hac vita defecerimus, recipiant nos in æterna tabernacula.* Quod audientes Pharisei deridebant, verum ille quæ proposuerat exemplis astruens, ostendit ideo divitem purpuratum irremediabiliter apud inferos tortum, quia pauperem Lazarum, a quo in vitæ tabernacula recipi posset amicum sibi facere neglexerat : nonnulli autem putant præcepta Veteris Testamenti strictiora esse, quam novi : sed hi mirum improvida consideratione falluntur. In illo enim non tenacia sed rapina multatur, ibi res injuste sublata restitutione quadruplici punitur : hic autem dives iste non abstulisse aliena reprehenditur, sed propria non dedisse ; nec dicitur, quia vi unumquempiam oppressit : sed quia in acceptis rebus, se extulit. Hinc ergo hinc summopere colligendum est : C qua pœna multandus sit, qui aliena diripit, si inferni damnatione percutitur, qui propria non largitur. Et sunt nonnulli qui cultum subtilium pretiosarumque vestium non putant esse peccatum, quod si videlicet culpa non esset nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod dives qui torquetur apud inferos, bysso et purpura indutus fuisset : nemo quippe vestimenta præcipua nisi ad inanem gloriam quærit, videlicet ut honorabilior cæteris esse videatur : quam culpam possumus melius etiam e diverso colligere, quia si abjectio vilis indumenti virtus non esset, Evangelista de Joanne vigilanter non diceret, *erat indutus pilis camelorum.* Sed notandum nobis magnopere est in ore veritatis de superbo divite, et de humili paupere, quantus sit ordo narrationis : D Ecce enim dicitur, *homo quidam erat dives, et protinus subjungit :*

Erat quidem mendicus nomine Lazarus. Certè plus solent in populo nomina divitum, quam pauperum sciri. Quid est quod Dominus de paupertate et divite verbum faciens, nomen pauperis dicit, nomen divitis non dicit, nisi quod Deus humiles novit atque approbat et superbos ignorat. Unde et quibusdam de miraculorum virtute superbientibus in fine dicturus est, *Nescio vos, unde sitis, discedite a me omnes operarii iniquitatis.* At contra Moysi dicitur, *Novi te ex nomine : Ait ergo de divite, Homo quidam, ait de paupere, Egenus nomine Lazarus.* Ac si aperte dicat, pauperem humilem scio, superbum divitiarum

nescio. Illum cognitum per approbationem habeo, A hunc per iudicium reprobationis ignoro.

Qui jacebat ad januam ejus, ulceribus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa divitis : sed et canes veniebant et lingebant ulcera ejus. Plenus ulceribus mendicus Lazarus ante januam divitis jacet, qua de re una, Dominus duo judicia explevit : habuisset enim fortasse aliquam excusationem dives, si Lazarus pauper et ulcerosus ante ejus januam non jacuisset, si remotus fuisset, si ejus inopia non esset in oculis importuna ; rursus si longe esset dives ab oculis ulcerosi pauperis minorem tollerasset tentationem pauper in animo. Sed dum egenum et ulceratum ante januam divitis et deliciis affluentis posuit, in una eademque re et ex visione pauperis non miserentis divitis cumulum damnationis intulit, et rursus ex visione divitis, tentatum quotidie pauperem probavit, cui certe poterat ad poenam sufficere paupertas, etiam si sanus fuisset, rursus sufficisset ægritudo, etiamsi subsidium adesset ; sed ut probaretur amplius pauper, simul hunc et paupertas et ægritudo labefecit, atque insuper videbat procedentem divitem obsequentibus cunctis fulciri et se in infirmitate et inopia a nullo visitari : Nam quia nemo ei ad visitandum aderat, testantur canes qui licenter vulnera lingebant, ex una ergo re omnipotens Deus duo judicia exhibuit, dum Lazarum pauperem ante januam divitis jacere permisit, ut et dives impius damnationis sibi aufereret ultionem, et tentatus pauper cresceret ad remunerationem.

Factum est autem ut moreretur mendicus, et portaretur ab angelis in sinum Abraham. Mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno. Sinus Abraham requies est beatorum pauperum, quorum est regnum cælorum, quo post hanc vitam recipiunt, sepultura inferni poenarum profunditas quæ superbos immisericordes post hanc vitam devorat.

Elevans autem oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe et Lazarum in sinu ejus ; et ipse clamans dixit : Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior hac flamma. O quanta sublimitas judiciorum Dei ! quam districte agitur bonorum actuum malorumque retributio ! certe superius dictum est : quia in hac vita Lazarus cadentes micæ de mensa divitis quærebat, et nemo illi dabat, nunc de supplicio divitis dicitur quia de extremo digito Lazari distillari aquam in ore suo concupiscit. Qui ergo mensæ suæ vel minima dare noluit, in inferno positus, usque ad minima quærenda pervenit : sed notandum valde est, quid sit quod dives in igne positus linguam refrigerari petit. Mos quippe est sacri elogii ut aliquando aliud dicat, sed ex eodem dicto aliud innuat. Superius hunc superbum divitem Dominus non loquacitati vacantem dixerat, sed superflue convivantem, neque hunc de loquacitate narravit, sed cum elatione et tenacia de edacitate peccasse ; sed quia abundare in conviviis

loquacitas solet, is qui hic male convivatus dicitur apud inferos gravius in lingua ardere perhibetur. Sed cum gravi valde pavore pensandum est quod sequitur :

Et dixit illi Abraham : Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala ; nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Ecce enim cum dicitur, *Recepisti bona in vita tua*, indicatur et dives iste boni aliquid habuisse ex quo in hac vita bona reciperet, rursusque dum de Lazaro dicitur, quia recepit mala, profecto monstratur et Lazarum habuisse malum aliquod, quod purgaretur, sed mala Lazari purgavit ignis inopiæ et bona divitis remuneravit felicitas transeuntis vitæ.

Et in his omnibus, inter nos et vos chaos magnum B firmatum est, ut hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare. Qua in re valde quærendum est quomodo dicatur, ut hi, qui volunt ad vos transire non possint, quia enim hi, qui in inferno sunt, ad beatorum sortem transire cupiunt, dubium non est, qui vero jam in beatitudinis sorte suscepti sunt quo pacto dicitur quia transire ad eos, qui in inferno cruciantur, volunt ? Sed sicut transire reprobi ad electos cupiunt, id est, a suppliciorum suorum afflictione migrare, ita ad afflictos atque in tormentis positos transire justorum est, mente ire per misericordiam, eosque velle liberare, sed qui volunt de beatorum sede ad afflictos atque in tormentis positos transire, non possunt, quia justorum animæ quamvis in suæ naturæ bonitate misericordiam habeant, jam tamen auctoris sui justitiæ conjuncti C tanta rectitudine constringuntur, ut nulla ad reprobos compassione moveantur. Sed postquam ardenti diviti de se spes tollitur, ejus animus ad propinquos quos reliquerat, recurrit, quia reproborum mentem poena sua quandoque inutiliter erudit ad charitatem, ut jam tunc etiam suos spiritaliter diligant, qui dum hic peccata diligenter, nec se amabant. Unde nunc sequitur :

Et ait : Rogo ergo te, Pater, ut mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinque fratres, et testetur illis ne et ipsi veniant in locum hunc tormentorum. Qua in re notandum, ardenti diviti quanta ad supplicium cumulantur. Ad poenam namque suam ei et cognitio servatur et memoria. Cognoscit enim D Lazarum, quem desepxit, fratrum quoque suorum meminit, quos reliquit. Perfecta quippe ei ultio de paupere non esset, si hunc de retributione non cognosceret. Et perfecta poena in igne non esset, si non hoc quod ipse patitur suis timeret ; ut ergo peccatores amplius in supplicio puniantur et eorum vident gloriam, quos contempserunt, et de illorum etiam poena torquentur, quos inutiliter amaverunt. Credendum vero est, quod ante retributionem extremi judicii, injusti in requie quosdam justos conspiciunt, ut eos videntes in gaudio, non solum de suo supplicio, sed etiam de illorum bono crucientur. Justi vero in tormentis semper intuentur injustos, ut hinc eorum gau lium orescat, quia malum conspiciunt quod mi-

sericorditer evaserunt. Tantoque majores creptori A suo gratias referant quanto vident in aliis quod ipsi perpeti si essent neglecti potuerunt, quia qui creatoris sui claritatem vident, nihil in creatura agitur quod videre non possint.

Et ait illi Abraham: Habent Moysen et prophetas, audiant illos. Sed qui verba Dei despexerat hoc audire non posse suos sequaces aestimabat, unde respondit dives:

Non, Pater Abraham, sed si quis ex mortuis irerit ad eos, penitentiam agent. Cui mox veraci sententia dicitur:

Si Moysen et prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent. Quia nimirum qui verba legis despiciunt, redemptoris præcepta qui ex mortuis surrexit quanto minus implebunt, tanto hæc B difficultius, et nimirum constat, quia cujus implere dicta renunt: ei procul dabo credere recusant. Inter hæc notandum est, quod ei dicitur, *memento, fili, ecce enim Abraham filium vocat quem tamen a tormento non liberat, quoniam hujus infidelis populi præcedentes patres fideles quia multos a sua fide deviasse considerant, eos nulla compassione a tormentis eripiunt, quos tamen per carnem filios recognoscunt.* In tormentis autem dives positus quinque fratres habere se perhibet, quia superbus isdem Judæicus populus qui ex magna parte damnatus est, sequaces suos, quos super terram reliquit, quinque sensibus corporis deditos novit. Quinario ergo numero fratres quos reliquerat exprimit: quia eos ad spiritalem intelligentiam non assurgere in inferno C positus gemit. Petit ut ad eos Lazarus mittatur, cui quod Moysen et prophetas habeant dicitur. Sed ut quod non credunt nisi quis ex mortuis resurrexerit. Cui protinus respondetur: *Si Moysen et prophetas non audiunt nec si quis ex mortuis resurrexerit credent ei.* Certe de Moyse Veritas dicit: *Si crederetis Moysi, crederetis utique et mihi,* de me enim ille scripsit. Impletur ergo quod per Abraham responsionem dicitur, ex mortuis enim Dominus resurrexit, sed Judæicus populus quia Moysi credere noluit, ei etiam qui resurrexit ex mortuis credere contempsit. Cumque Moysi verba spiritualiter intelligere renuit, ad eum de quo Moyses locutus fuerat non pervenit. Nam Moyses de Domino nostro Jesu Christo auditoribus suis ita pronuntiavit dicens: *Prophetam vobis suscitabit Dominus de fratribus vestris tanquam me, ipsum audietis.* Unde adhuc scriptum est, *et quicumque non audierit prophetam, illum exterminabitur de populo suo,* quia ipse est Dominator cæli et terræ, cui honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

IN NATALI SANCTORUM NABORIS ET NAZARII.

Lectionem et Evangelium requirere in natali sanctorum plurimorum.

Lectio Epistolæ B. Petri apostoli.

Benedictus Dominus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, qui secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis.

PATROL. CX.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Sint lumbi vestri præcincti, etc.

HOMILIA LXXVII.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ B. Pauli apostoli ad Colossenses.

Fratres, mortificate membra vestra quæ sunt super terram, etc.

Quia immortales post resurrectionem effecti peccare ultra non poterimus, mortales vero sequitur ut peccent. Sicuti ergo ex diversis membris peccatorum compositum mortalem hominem supponit propter quod et mortales talia agere possint, nam quod dixit, *membra quæ sunt super terram*, ut dicat actus pravos quos solent mortales sequi. Mortificatis ergo istis membris resurgimus in fide prius. Quomodo autem præcedit mors secundum spiritum resurrectionem, quæ est secundum spiritum, sic præcessura est mors secundum carnem resurrectionem, quæ futura est secundum carnem.

Fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, et avaritiam, quæ est simulacrorum servitus. Neque enim beatus Apostolus ad abscissionem manuum aut pedum aut genitalium immiti nos præceptione compellit, sed corpus peccati et quæ sit ejus destructio consequenter exponit. *Ut jam, inquit, non serviamus peccato,* a quo etiam se liberari cum ejulatu postulat dicens, *infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Hoc itaque peccati corpus multis vitiorum membris probatur exstructum, et ad ejus attinet portionem quidquid et factum et dictum vel cogitatione peccatur. Notandum quod idolorum culturam avaritiam vocavit, quasi quæ a similitudine Dei eos possit divellere. Nec enim possibile est ut quis se a pravis negotiis absterneat, qui plus habendi cupiditate tenetur, ideo avaritiam idolorum servituti comparat. Neque hoc silendum arbitror, quod sicut fornicationis genera sunt tria, quod per commistionem sexus utrumque perficitur secundum quod absque femineo tactu pro quo Jeremiæ patriarchæ Judæ filius a Domino percussus legitur, quod in Scripturis sanctis immunditia nuncupatur: super quo Apostolus, dico, inquit inuuptis et viduis, *bonum est illis si sic permanserunt sicut ego. Quod si se non continent nubant, melius est enim nubere quam uri,* tertium quod animo ac mente concipitur de quo Dominus in Evangelio, qui viderit, ait, *mulierem ad concupiscendum eam jam mæchatus est eam in corde suo.* Ita philargyræ genera sunt tria: primum quod renuntiantes divitiis a facultatibus suis spoliari non sinit, secundum quod ea quæ a nobis dispersa sunt, vel indigentibus distributa, resumere nobis majore cupiditate persuadet: tertium quod ea quæ ne antea quidem possidebamur desiderari et acquiri compellit; et ut ostenderet quomodo non potest quis ista sine noxa facere, *propter quæ, inquit, venit ira Dei super filios diffidentiae,* non solum peccare nos absurdum est, sed et resurgentes si deliquerimus

penam necessariam expectabimus, in quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis in illis, dudum quidem agebantur a vobis quando cum præsentī vita totam spem vestram demetiebamini, nihil amplius exspectantes.

Nunc autem deponite et vos omnia, jam ultra secundum illa vivere vos non convenit qui maxime in immortalitate eritis, in qua consistere nunc forma existimamini. Sed discedendum est nobis ab his omnibus, et deponere debemus iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore nostro. Sciendum autem quod iræ tria sunt genera, unum quod exardescit intrinsecus, aliud quod in verbum et opus effectumque prorumpit, quod odium nuncupatur, de quibus et Apostolus, *nunc autem deponite*, inquit, *et vos omnia, iram et indignationem*; tertium quod non ut illa fervens ad horam digeritur, sed per dies et tempora reservatur quod anni centum dicitur, quæ omnia æquali sunt a nobis horrore damnanda. Quapropter si illam summam divini præmii cupimus adipisci de quo dicitur, *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*, non solum hæc e nostris actibus amputanda est, sed etiam de intimis animæ radicibus extirpanda.

Nolite mentiri invicem. Non dixit alterutrum, sed invicem, hoc enim vult dicere, quoniam non est justum ut cum simulatione vobis narretis, sed sincera mente. Et quoniam membra nominavit, actus seipsum sequentes adjicit.

Exspoliantes vos veterem hominem cum actibus ejus. Ex integro, inquit, convenit vos mortalem deponentes hominem, deponere etiam et actus consequentes illum.

Et induite novum, eum qui renovatur in agnitione Dei, secundum imaginem ejus qui creavit eum. Consentanea agere debetis huic novo, quem induti estis, renovati et facti secundum imaginem ejus, qui istius recreationis nobis auctor exstitit, ut dicamini Christiani: Itaque inconvertibiles manere vos in bono per omnia convenit, hoc enim vobis in futuro aderit pro possibilitate in præsentī vita. Deinde et ostendens hujus recreationis bonum, inquit:

Ubi non est gentilis et Judæus, circumcisio et præputium, barbarus et Scythia, servus et liber, sed omnia et in omnibus Christus. At ubi, inquit, in illa transformatione constiterimus, ultra non erit discretus Judæus et gentilis, nam circumcisionis et præputii discretio interempta est, eo quod immortales sumus effecti, ita ut neque barbarus, neque liberi, neque servi possint ulterius perspicī, Christo in omnibus apparente, ad cujus similitudinem immortalitate potiemur, præstante ipso omnium bonorum largitore, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXIX.

ITEM FERIA IV.

LECTIO sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas: non veni solvere, sed adimplere, etc.

Postquam hortatus est audientes, ut se præparent ad omnia sustinenda pro veritate atque justitia, et non absconderent bonum, quod accepturi erant, sed ea benevolentia discerent ut cæteros docerent non ad laudem suam, sed ad gloriam Dei bona sua opera referentes, incipit eos informare et docere quid doceant, tanquam si quærenter dicentes: *Ecco volumus omnia sustinere pro tuo nomine et doctrinam tuam non abscondere*. Sed quid est hoc ipsum quod vetas abscondi, et pro quo jubes omnia tolerari: nunquid aliud dicturus es contra ea quæ in lege scripta sunt: *non*, inquit, *nolite enim putare quoniam veni solvere legem aut prophetas. Non veni solvere sed adimplere*. In hac enim sententia sensus duplex est, et secundum utrumque tractandus est. Nam qui dicit, *non veni solvere legem, sed adimplere*, aut addendo dicit quod minus habet, aut faciendo quod habet. Ergo prius consideremus quod primo posui. Nam qui addidit quod minus habet non utique solvit quod invenit, sed magis perficiendo confirmavit. Sive ergo ea quæ de se prophetata sunt complere venit inhumanatus, sive illa quæ antea propter infirmitatem audientium rudia et imperfecta fuerant complere, iram tollens et vicem talionis excludens et occultam in mente concupiscentiam habere prohibens.

Amen, quippe, dica vobis, donec transeat cælum et terra, iota unum aut unus apex non præteribit a lege donec omnia fiant. Promittuntur cæli novi et terra nova quæ facturus est Dominus Deus, si enim nova creanda sunt, consequenter hæc erunt transitura. Quod autem sequitur, *Iota unum aut unus apex non præteribit a lege donec omnia fiant*, ex figura litteræ ostenditur quod etiam quæ minima putantur in lege sacramentis specialibus plena sunt, et omnia recapitulantur in Evangelio. Inter litteras ergo, Iota minor est cæteris, quæ uno dicto sit, apex autem etiam ipsius est aliqua in summa particula, quibus verbis ostendit in lege ad effectum etiam minima quæque produci. Aperte autem Iota Græcum et non Ioth Hebræum posuit, quia Iota in numero X significat, et decalogum legis enumerat, cujus quidem apex et perfectio est Evangelium.

Qui, ergo, solverit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cælorum. Itaque nec minima quidem mandatorum Dei, nisi cum piaculo Dei constituti esse solvenda, futuros minimos, id est novissimos ac poene nullos denuntians minima solventes. Nulla autem his minima possunt esse, quæ minima sunt, minimum est autem omnium, Domini passio et crucis mors, quam si quis tanquam erubescendam non confitebitur, erit minimus, contenti vero magnæ in cælo vocationis gloriam pollicetur. Aliter autem suggillat Phariseos hoc capitulo, qui contemptis mandatis Dei statuerunt proprias traditiones quod non eis prosit doctrina in populis, si vel parvum quod in lege præceptum est destruant. Mandata ergo minima significantur per unum Iotam aut unum apicem, sicut supra ostendit

sum est; qui ergo solverit et docuerit sic, id est, secundum id quod solvit, non secundum id quod invenit et legit, *minimus vocabitur in regno cœlorum*: ubi nisi magni esse non possunt. Potest et hoc moraliter accipi; solvit autem mandatum Dei is qui non implet, quanquam non in mandato solutionem faciat, sed in semetipso, firmum est enim Dei mandatum et potest solvi scriptura, lex ergo quodammodo ligatio est, qui autem ligationes Dei excidit, ipse mandata solvit, in semetipso et non in ipsis. Talis quidem ille minimus vocabitur in regno cœlorum: quia despectissimus est in Ecclesia sanctorum. Nam et regnum cœlorum hic presentem Ecclesiam significat, sicut et alibi, ubi scriptum est: *Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare*; et *Regnum Dei intrat vos est*. Qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum; in faciendo enim legis mandata magni nomen meretur ille qui docet quia non doctores, nec auditores, sed factores legis justificantur apud Deum. Quibus merces etenim ab ipso bonorum omnium largitore in futuro retribuetur, Domino videlicet Jesu Christo qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXX.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Impossibile est ut non veniant scandala: vœ autem illi per quem veniunt, etc.

Dicit et Apostolus, *Oportet autem et hæreses esse, ut qui probati sunt manifesti fiant in vobis*. Impossibile ergo in hoc mundo erroribus ærumnisque plenissimo scandala sæpissime non venire, sed vœ illi, qui quod impossibile est non venire suo vitio facit, ut per se veniat ubi quamvis generali sententia vel aliquis falsus frater, vel ipse Judas qui proditioni animum præparabat intelligi queat, tamen juxta consequentiam sermonis hic locus ad superiora respicit, ubi Dominus de eleemosyna danda locutus a Pharisæis irridetur. Qui enim recta loquentem vituperat, scandalum profecto, id est, offendiculum et ruinam auditoribus præbet infirmis, maxime si et ipse cum Pharisæis legis videatur habere scientiam. Quem increpans Apostolus ait, *et peribit infirmus in tua scientia frater propter quem Christus mortuus est*.

Utilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum ejus, et projiciatur in mare, quam ut scandalizet unum de pusillis istis. Secundum morem provincie loquitur, quod majorum criminum ista apud veteres Judæos pœna fuerit, ut in profundum ligato saxo demergerentur, et revera utilius est innoxium pœna quamvis atrocissima, temporaria tamen, vitam finire corpoream quam fratri nocentem mortem animæ mereri perpetuam. *Attendite vobis, si peccaverit in te frater tuus, increpa illum; et si pœnitentiam egerit, dimitte illi*. Tale quid et in Deuteronomio legimus, *Ne oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice argue eum, ne habeas super illo peccatum*. Quo igitur ordine scandala declinare, et vœ per-

petuum vitare possimus insinuat, si nos videlicet ipsos ne quem ledamus attendimus, si peccantem cœlo justitiæ corripimus, si ex eorde pœnitenti misericordie pietatisque viscera pandimus.

Et si septies in die peccaverit in te, et septies in die conversus fuerit ad te, dicens: Pœnitet me, dimitte illi. Septenario numero non veniæ dandæ terminus ponitur, sed vel omnia peccata dimittenda vel semper pœnitenti dimittendum præcipitur. Solet etenim sæpe per septem cujuscunque rei aut temporis universitas indicari, unde et in psalmo canitur: *Septies in die laudem dixi tibi*.

Et dixerunt apostoli ad Dominum: Adauge nobis fidem. Dixerat super Dominus, *qui fidelis in minimo et in majore fidelis est*, et si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est quis dabit vobis? Et ideo Apostoli qui in alieno ac minimo, hoc est, in terrenorum contemptu jam fuere fideles, in suo sibi ac majore fidem postulant augeri.

Dixit autem Dominus: Si haberetis fidem sicut granum sinapis, diceretis huic arbori moro: Eradicare et transplantare in mare, et obediret vobis. Fidem perfectam grano sinapis comparat, quæ sit videlicet et ad faciem humilis et in pectore fervens, vilis quidem passim contuentibus nullarumque virium apprensus, sed pressuris attrita quid intus gerat ostendens. Sed et notandum quod granum sinapis ad purgationem capitis saluberrime prodest, nam si optime tritum et cribellatum tepide pingui mulso admisceas, et hoc jejunos contra solem calidum vel in balneo gargarizes, omnem humorem noxium, etiam si crassior fuerit, de capite purgat et imminentium quoque imbecillitatum facit pericula vitari. Sic profecto fides tentationum pistillo probata, ab omni levium cogitationum superficie criba discretionis castigata, et perfectæ dilectionis melle dulcorata omnes de corde, quod est interioris nostri hominis caput, vitiorum sentinas, non solum ad præsens exhaurit, sed et in futurum ne recolligi valeant præcavet. Arbor autem morus eradicanda et in mare transplantanda vel simpliciter posita potest intelligi, quod videlicet consummatæ fidei indicium sit verbo elementis imperare, ut quod de uno specialiter dictum est, hoc generaliter de omnibus sentientium credatur.

Quis autem vestrum, habens servum arantem aut pascentem? Hæc parabola docet ut fides quo virtutibus foris excellentior, eo in ipsa conscientia fiat intus humilior. Servus quippe arans aut pascens, quilibet Ecclesie doctor intelligitur, de quo Dominus ait: *Nemo mittens manum suam in aratrum et aspiciens retro aptus est regno Dei*. Et alteri sese amare testanti, tertio respondit: *Pasce oves meas*.

Qui regresso de agro dicit illi: Statim transi, recumbe; et non dicit ei: para quod cœnem. Serius de agro regreditur cum intermisso ad tempus opere prædicandi, ad conscientiam doctor recurrit, atque a publico locutionis ad cariam cordis rediens sua secum secretus, acta vel dicta retractat. Cui non

statim Dominus *transi, recumbe* dicit, id est, transi de hac vita mortali et in æternæ vitæ beata sede refovere. Hæc enim postea dicturus interim post pastum atque agriculturam domi sibi jubet parare quod cœnet, hoc est post laborem apertæ locutionis, humilitatem quoque propriæ considerationis exhibere.

Et præcinge te, et ministra mihi donec manducem et bibam. Præcingi est, mentem humiliatam ab omnibus fluctuantium cogitationum sinibus, quibus operum gressus impedire solet constringere, nam qui vestimenta præcingit, hoc agit utique ne incedens involvatur ad lapsum, ministrare vero Deo est minimum se per omnia et absque gratiæ ejus auxilio nihil virium habentem profleri. Minister enim a minore statu, id est, subjectione, sicut et Magister a majori vocabulum sumpsit. Ministrat ergo conditori, qui ejus naturam considerans ejusque judicia pertimescens, de suis se virtutibus humiliat.

Et tu posthæc manducabis et bibes. Postquam, inquit, ipse tuæ prædicationis opere delectatus, tuæque compunctionis epulis fuero refectus, tunc demum tu transeas et recumbes, æternisque meæ sapientiæ dapibus in æternum reficieris.

Nunquid gratiam habet servo illi qui fecit quæ sibi imperaverat? non puto. Sic et vos cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus. Si homo, inquit, ab homine servo non uniforme sed multiplex ministerium exigit, nec tamen ei gratiam habet, quanto magis vos, qui sine me nihil potestis facere, non temporum longitudinem et laborum merita pensare debetis, sed amore et famulatu spontaneo novis semper studiis augere priora. Itaque dicite, *servi inutiles sumus. Servi quidem qui pretio empti estis, inutiles vero quia Dominus honorum vestrorum non indiget.*

Quod debuimus facere, fecimus. Revera debuimus, quia qui non venit ministrari, sed ministrare, debitores sibi nos fecit ne nostris videlicet operibus confidentes, sed de ejus semper examine paventes, cum propheta dicamus: *Quid retribuemus Domino pro omnibus quæ retribuit nobis?* Dabit enim ille in futuro judicio unicuique mercedem condignam, bonis videlicet vitam æternam et malis pœnam perpetuam. Cui sit laus, honor et potestas in omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXXI.

DOMINICA III POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ B. Joannis apostoli.

Charissimi, nolite mirari si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres, etc.

De humanitate erga proximos et de cavendo odio, præsentī lectione admonemur ut audistis dilectissimi nobis; *nolite mirari, inquit, si odit vos mundus:* mundi enim nomine in Scripturis sæpissime amatores mundi dicuntur; *nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.* Per

A magnam Domini nostri Jesu Christi clementiam translati sumus, per ejus passionem et mortem atque resurrectionem de morte et potestate diaboli ad liberam Domini nostri Dei servitutem, de tenebris æterni supplicii ad beatitudinis æternæ gaudia sumus perducti; et hoc in nostra situm est potestate, utrum mortem eligamus, an vitam. Mortem eligimus si in odio proximi et in amore persistimus mundi. Vitam ergo eligimus si Deum toto corde, tota mente totaque virtute diligimus et proximos nostros sicut nosmetipsos.

Qui non diligit, manet in morte. Redeat unusquisque ad cor suum, si ibi inveniet charitatem, id est dilectionem Dei et proximi puram, securus sit, quia transivit de morte ad vitam. Ne ergo putetis, fratres, leve esse odisse aut non diligere fratrem, audite quod sequitur:

Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Jam enim si continebit quis odium fratrum, nunquid homicidium in corde suo contemnit? quamvis enim manus non moveat ad occidendum hominem, per odium proximi jam ut homicida reus est ante Deum. Vivit ille et iste jam interfector judicatur: quia si non proximum, tamen seipsum et animam suam occidit in odio vel invidia proximi sui.

Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in semetipso manentem. Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictam: et ubi odium vel invidia manet, non habet locum ibi charitas, quæ Deus est, nisi per longam benignitatem, humanitatem proximi, per confessionem et pœnitentiam emendet: nam ubi non est charitas, id est, ubi Spiritus sanctus in corde hominis locum non habet, diabolus habet habitarem. Quapropter, dilectissimi, alijcite de cordibus vestris odium et invidiam, quæ præparant in vobis diaboli mansionem. Estote benigni erga proximos et diligite eos et Spiritui sancto per confessionem et pœnitentiam puram, dignum in cordibus vestris habitaculum per opera misericordiæ præparate.

In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille pro nobis animam suam posuit, et nos debemus pro fratribus animas nostras ponere. Exemplum enim Christi et apostolorum nos imitari oportet ut doctrina vel prædicatio nostra operibus comprobetur; nihil enim turpius quam si bonum quod quisque prædicat, explere opere negligat: tunc enim prædicatio utiliter profertur quando efficaciter adimpletur. Proinde sacerdotes nullius hominis inimicitias formidare habent, sed oppressores pauperum, et potentes inique agentes palam debent arguere atque ad indulgentiam inopum et ad sui emendationem sollicitè provocare. Quod si arguunt in charitate Dei et proximi fideles probantur existere. Sed si qui contra divites inique agentes non se ad corrigendum exerierint sacerdotes, mercenarios se non pastores esse demonstrant, et a Dei charitate extraneos, quia vident lupum venientem et fugiunt, dum malos redarguere metuunt. Et pro aliorum iniquitate damnantur, si

eos aut ignorantes non erudiunt, aut peccantes non A arguunt.

Qui autem habuerit substantiam mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Si enim nondum es idoneus mori pro fratre, jam idoneus esto dare de tuis facultatibus fratri, jam percultat viscera tua charitas: et non de jactantia facias, sed de intimo adipe misericordiæ, ut consideres illum la egestate positum. Si enim superflua non curas dare fratri tuo, animam tuam quomodo poteris ponere pro fratre tuo? Jacet pecunia in sinu tuo, quam fures tibi auferre possunt, et si illam non auferunt fures, moriendo illam deseris, etiamsi te illa viventem non deserat. Quid inde facturus es? esurit frater tuus, in necessitate positus est, non habet ipse, tu habes. Considera enim quod simul estis empti, unum est pretium vestrum amborum. Christi enim sanguine redempti estis. Quomodo enim te Christianum esse gloriaris, si opera Christi non feceris? nihil enim tibi prodest Christianum nomen si operibus te christianum esse non probaveris.

Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere et veritate: præstante Domino nostro Jesu Christo qui cum Patre et Spiritu sancto Deus vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXXII.
IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore dixit Jesus similitudinem hanc: Homo quidam fecit cœnam magnam et vocavit multos. Et misit servum suum hora cœnæ dicere invitatis ut venirent quia jam parata sunt omnia, etc.

Quis est iste homo, nisi ille de quo per prophetam dicitur, et homo est et quis cognoscit eum, qui fecit cœnam magnam quia satietatem nobis interæ dulcedinis præparavit. Qui vocat multos, sed pauci veniunt. Quia nonnunquam ipsi qui ei per fidem subjecti sunt, æterno ejus convivio male vivendo contradicunt. Et misit servum suum hora cœnæ dicere invitatis ut venirent, quia jam parata sunt omnia. Quid hora cœnæ nisi finis est mundi? in quo nimirum nos sumus? sicut jam dudum Paulus testabatur dicens: nos in quos fines sæculorum venerunt. Si ergo jam hora cœnæ est, cum vocamur, tanto minus debemus excusare nos a convivio Dei quanto propinquasse jam cernimus finem sæculi. Idcirco autem hoc convivium Dei non prandium, sed cœna nominatur, quia post prandium cœna restat, post cœnam vero convivium nullum restat, et quia æternum Dei convivium vobis in extremo præparabitur: rectum fuit ut hoc non prandium, sed cœna vocaretur. Sed quis per hunc servum qui a patrefamilias ad invitandum mittitur nisi prædicatorum ordo signatur? Ad repellendum autem fastigium nostrum jam parata sunt omnia, quia ad abstergendum mentis nostræ torporem in cœna Dei ille nobis singularis agnus occisus est, qui tulit peccata mundi.

Et cæperunt omnes simul excusare. Offert Deus quod rogari debuit. Non rogatus dare vult quod vis sperari poterat ut dignaretur largiri postulatus et tamen contemnitur. Paratus delicias refectionis æternæ denuntiat, et tamen simul omnes excusant. Sed dicant aliqui, excusare nolumus, ad illud enim supernæ refectionis convivium et vocari et pervenire gratulamur. Qui verum profecto dicunt si non plus terrena quam cœlestia diligunt, si non amplius rebus corporalibus quam spiritualibus occupantur. Unde hic quoque ipsa excusantium causa subjungitur, cum protinus subinfertur:

Primus dixit ei: Villam emi, et necesse habeo exire et videre illam; rogo te, habe me excusatum. Quid per villam nisi terrena substantia designatur? exit ergo videre illam qui sola exteriora cogitat propter substantiam.

Et alter dixit: Juga boum emi quinque, et eo probare illa; rogo te habe me excusatum. Quid in quinque jugis boum nisi quinque corporis sensus accipimus? qui recte quoque juga vocati sunt quia in utroque sexu geminantur. Qui videlicet corporales sensus, quia comprehendere nesciunt interna, sed sola exteriora cognoscunt, et deserentes intima, ea quæ extra sunt tangunt, recte per eas curiositas designatur. Grave namque curiositatis est vitium, quæ dum cujuslibet mentem ad investigandam vitam proximi exterius dicit, semper ei sua intima abscondit. Sequitur rogo te habe me excusatum. Dum enim dicit rogo, et tamen venire contempsit, humilitas sonat in voce, superbia in actione. Et ecce hoc dijudicat pravus quisque cum audit, nec tamen ea quæ dijudicat agere desistit.

Et alius dixit: Uzorem duxi, et ideo non possum venire. Quid per uxorem nisi voluptas carnis accipitur? nam quamvis bonum sit conjugium, atque ad propagandam sobolem providentia divina constitutum, nonnulli tamen non per hoc fecunditatem prolis, sed desideria expelunt voluptatis, et ideo per rem justam significari potest non incongrue res injusta. Ad cœnam nos ergo æterni convivii summus paterfamilias invitat, sed dum hunc terrena cura occupat, illum alieni actus sagax cogitatio devastat, alterius etiam mentem voluptas carnis inquinat, fastidiosus quisque ad æternæ vitæ epulas non festinat.

Et reversus servus nuntiavit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias dixit servo suo: Exi cito in plateas et vicos civitatis, et pauperes ac debiles, cæcos et claudos, introduc huc. Ecce qui terrenæ substantiæ plus justo incubat, venire ad Dominicam cœnam recusat. Qui labori curiositatis insudat, præparata vitæ alimenta fastidit. Qui carnalibus desideriis inhæret, spiritualis convivii epulas respuit. Quia ergo venire superbi renuunt, pauperes eliguntur. Cur hoc? quia, juxta Pauli vocem, infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia. Pauperes autem et debiles dicuntur qui judicio suo apud semetipsos infirmi sunt. Nam pauperes et quasi fortes sunt, qui et po-

biti in paupertate superbunt. Cæci vero sunt qui nullum ingenii lumen habent: claudi quoque qui rectos gressus in operatione non habent. Sed dæmiorum vitia in membrorum debilitate signantur, profecto liquet quia sicut illi peccatores fuerunt qui vocati venire noluerunt, ita hi quoque pauperes sunt, qui invitantur et veniunt, sed peccatores superbi respuuntur et peccatores humiles eliguntur. Sed deductis ad cœnam pauperibus, quid puer jungat audiamus:

Domine, factum est ut imperasti et adhuc locus est. Multi tales ad Dominicam cœnam ex Judæa collecti sunt. Sed multitudo quæ ex Israelitico populo credidit, locum superni convivii non implevit, intravit autem jam frequentia Judæorum, sed adhuc locus vacat in regno ubi suscipi debeat numerositas gentium. Unde et eidem servo dicitur:

Exi in vias et sepes, et compelle intrare, ut impleatur domus mea. Cum de vicis et plateis ad cœnam Dominus invitat, illum videlicet populum designat, qui tenere legem sub urbana conversatione noverat; cum vero convivas suos colligi ex viis et sepibus præcipit, nimirum agrestem populum colligere, id est, gentilem quærit. Notandum vero quod in hac invitatione tertio non dicitur *invita*, sed *compelle intrare*. Nam sunt nonnulli qui bona facienda intelligunt, sed hæc facere desistunt, his, ut superius diximus, plerumque contingit ut eos in carnalibus desideriis suis mundi hujus adversitas feriat, sæpe namque aut longa ægrotudine tabescunt, aut afflicti injuriis concidunt, aut percussi gravioribus damnis affliguntur, seque ipsos in suis desideriis reprehendentes ad Dominum corda convertunt. Qui ergo hujus mundi adversitatibus fracti ad Dei amorem redeunt, atque a præsentis vitæ desideriis corriguntur, quid isti nisi compelluntur ut intrent? sed valde est tremenda sententia, quæ prolius subinfertur. Ait enim:

Dico autem vobis quod nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit cœnam meam. Ecce per se vocat, per angelos vocat, per patres vocat, per prophetas vocat, per apostolos vocat, per pastores vocat, plerumque per miracula vocat, plerumque per flagella vocat, aliquando per hujus mundi prospera vocat, aliquando per adversa, nemo contemnat ne dum vocatus excusat, cum voluerit intrare non valeat.

HOMILIA LXXXIII.

FERIA IV.

Lectio libri Sapientiæ.

In diebus illis dixit Salomon filiis Israel: Diligite justitiam qui judicatis terram.

Admonet sapientia divina præpositos populi Dei quibus judicandi data est potestas, ut justitiam diligant et æquitatem in judicio cõservent. Alias potest hæc sententia ad omnes generaliter pertinere, qui ratione vigent et intelligibilem mentem habent; ut terram, hoc est carnem suam, judicantes justitiam diligant, scilicet ut non faciant carnis curam in con-

A cupiscentiis, sed spiritus imperio illam subjicientes virtutibus, quibus anima nutritur, maxime operam impendant deinde corpori suo secundum necessitatem et non secundum voluptatem consulant, recolentes semper illam sententiam legis: *Quia non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.*

Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærite illum. In bonitate autem de Domino sentit qui sanctam Scripturam secundum pietatem legit atque intelligit. Et in simplicitate cordis eum quærit qui humiliter ejus voluntati se subjicit ad custodiendum videlicet mandata ipsius. Nam qui pie Deum quærit honorat sanctam Scripturam et non reprehendit quod nondum intelligit et propterea non resistit. Quod est mitem esse de quo in Evangelio ait: *Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram.*

Quoniam invenitur ab his qui non tentant illum: apparet autem eis qui fidem habent in illum. Periculosum est enim humana præsumptione Deum tentare, cum scriptum sit, *Non tentabis Dominum Deum tuum, sed salubre est fide recta illum honorare, quia justus ex fide vivit.*

Perversæ enim cogitationes separant a Deo, probata virtus corripit insipientes. Manifestum est quod omnis cogitatio impia et prava voluntas nullo modo jungatur Deo; non concordet summo bono, quia non est *societas lucis ad tenebras, nec conventio Christi ad Belial.* Ubi autem bona intentio et studium sacrarum virtutum inerunt cordi, insipientium semper vitia reprobant atque arguunt errores, unde necesse habent amatores veræ sapientiæ ut mudent sua corda et totam intentionem animi in affectum vertant conditoris sui.

Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Huic testimonio Jacobus apostolus paria sentiendum in Epistola sua scripsit dicens: *Nunquid potest, fratres mei, ficus olivas facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa dulcem potest facere aquam. Quis sapiens et disciplinatus inter vos, ostendat bonam conversationem in mansuetudine sapientiæ. Quasi zelum amarum habetis et contentiones in cordibus vestris, nolite gloriari, et menduces esse adversus veritatem, non est ista sapientia de sursum descendens a Patre luminum, sed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum, nequaquam enim in malevolam mentem vera sapientia intrat, nec in facinoroso homine habitare poterit.*

Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Unde Manichæum, Arium et Eunomium cæterosque hæreticos dogmata sua erroribus plenissima sine Spiritus sancti gratia condidisse, certissimum constat; quia spiritus Domini bonus semper deducit in viam rectam, malignus autem spiritus seducit et

secutores suos in laqueum perditionis aeternae secum A trahit, de quo et subditur :

Corripietur superveniente iniquitate. Quia cum retributionis tempus advenerit, omnes impii et peccatores pro iniquitatibus suis poenam recipient perpetuam.

Benignus est enim spiritus sapientiae et non liberabit maledictum a labiis suis, quoniam renum illius testis est Deus, et cordis ejus scrutator verus, et linguae illius auditor. Haec sententia destruit errorem eorum qui sicut bonas cogitationes a Deo nobis constat inspirari. Ita etiam malas ipso instigante putant in nostra mente generari. Cum nullo modo Deus qui summe bonus est et omnes homines vult salvari, atque ad agnitionem veritatis pervenire, necessitatem mali verbi aut pravi actus alicui imponat, per quae perire possit. Sicut Jacobus apostolus ostendit dicens : Nemo ergo cum tentatur dicat quod a Deo tentatur ; Deus enim intentator malorum est, ipse enim neminem tentat.

Quoniam spiritus Domini replevit orbem terrarum. Spiritus ergo sanctus, qui in primordio creaturarum invisibili potentia ferebatur super aquas, majestate sua omnem implet et continet creaturam, sine dono virtutis suae replet orbem Ecclesiae in qua quotidie universis sui ostendit largitatem : inde est quod subjungitur :

Et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Quia, ut Paulus ait, Alii per spiritum datur sermo sapientiae, alii sermo scientiae secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu. Alii gratia san- C titatum in uno spiritu, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Haec enim omnia operatur unus atque idem Spiritus dividens singulis prout vult. Qui cum Patre et Filio vivit et regnat unus Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA LXXXIV.

ITEM FERIA IV.

Lectio Isaiae prophetae.

Haec dicit Dominus Deus : Audi, Jacob serve meus, et Israel, quem elegi, faciens et formans te, ab utero auxiliator tuus, etc.

Nunc cum prophetica lectio legeretur, audistis, fra- D tres charissimi, Israeliticum populum ad fidem incitantem et bona spiritalia eis promittentem prophetam atque dicentem : *Audi, Jacob serve meus, et Israel, quem elegi.* Bene enim servum prius et postea nominavit electum, quia propter servitium sancti nominis Dei electionem quisque merebitur ante Deum ut justus efficiatur, ac deinde cum quis vitia et peccata supplantat et Domini sui voluntatem sequitur ut Jacob supplantator interpretatur tunc, postremo Israel, quod est vir videns Deum, recte dici potest, qui jam ad aeternam Dei visionem bonis festinat operibus, *faciens et formans te ab utero auxiliator tuus*, quia in principio nascentis Ecclesiae omnes credentes et praecipis meis obediens de persecutorum manibus conservavi, et a crudelitate severentium eum.

Quia ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me, et peccatorum tuorum non recordabor. Quia misericors sum et multarum miserationum, delebo omnes iniquitates tuas in aspersione sanguinis mei ; quem pro totius mundi fundam redemptione : delens chirographum maledictionis, quod Adam meruit in paradiso transgressione praecipii, quod contra humanum genus scriptum erat, et peccatorum tuorum ultra non recordabor. O plebs fidelis, quae tibi si in me recte ac sincere credideris in baptisate dimisurus sum. Deduco me in memoriam et iudicemus simul, narra si quid habes ut iustificeris. Vide simul et recogita ea quae passus es non inmerito sustinere, quia peccata multa quae gessisti hoc tibi promerebantur, ut tanto tempore deseruisti me derelinqueres ; cui tanto tempore deseruisti me derelinquens, et praecipia mea quasi nihil contemnens. Sed et nunc scito me misereri tui non ob meritum tantum, sed propter meam tantum clementiam.

Noli timere, serve meus Jacob, et rectissime, quem elegi. Nunc quia conversus a malitia tua, idola vana muta quae non profuerunt tibi dereliquisti, et ad me per poenitentiam scelerum conversus, et supplicando et deserendo vitia et peccata, electus meus vocaberis, quia jam es mea secutus praecipia.

Effundam enim aquas super sitientem. Qui sicut fontem salutaris doctrinae, effundam super eum per ora sanctorum doctorum in Ecclesia, vel etiam fontem baptismalis effundam super fideles ut emundentur ab omnibus sceleribus suis, et remissionem omnium percipiant peccatorum, et fluentia Evangelicae doctrinae effundam super corda arida, quae nunc usque ad baptismum nullum fructum boni operis protulerant.

Et effundam de spiritu meo super semen tuum, et benedictionem meam super generationem tuam, dicit Dominus omnipotens. Ac si diceret, quia per manus impositionem sanctorum meorum sacerdotum post baptismi sacramentum, effundam super filios meos, quos mihi sponsa Ecclesia paritarvit, spiritum sapientiae et intellectus, spiritum consilii et fortitudinis, spiritum scientiae et pietatis, et adimpleto eos spiritu timoris et amoris mei, et haereditabo eos in benedictione perpetua qui meis fideliter obedire praecipis curaverint ; agnoscat ergo catholicus Christianus fructus operis sui, quia et nihil sunt bona quae fecerat, nisi de sancti Spiritus irrigatione processerint. Unde dicit Apostolus, nullas homini proficere virtutes sine charitate. Idemque dicit charitatem Dei diffusam esse in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Cavendum est ergo ne forte bona quae facimus elatione perdamus. Nam omni se merito despoliat qui de studiis industriae suae in se magis quam Domino gloriatur. Vana sunt enim et noxia unde nos gloriari vult mundus, cum suis amatoribus periturus, quae omnimodis repudiare debemus, ut bona conscientia de sanctitate morum, de acquisitione virtutum, de dono Dei et promissione futuri regni ineffabiliter gloriemur per Jesum Christum

Dominum nostrum, qui cum Patre et Spiritu sancto regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXXV.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore accedentes discipuli ad Jesum dixerunt illi : Dimitte turbas, ut euntes in castella villasque quæ circa sunt, divertant et inveniant escas, etc.

Die declinata turbas Salvator refecit, quia vel sine sæculorum propugnante, vel cum solo iustitiæ pro nobis occubuit, spiritualis inediæ fuimus tæbe salvati.

Att autem ad illos : Vos date illis manducare. Provoeat apostolos ad fractionem panis, ut illi se non habere testantibus magnitudo signi notior fiat : simul insinuans, quia per eos quotidie jejunia nostra sunt corda pascenda. Quid enim ait Petrus cum per epistolas loquitur, nisi ut verbi pabulo corda nostra male jejuna satientur? Quid Paulus? Quid Joannes per epistolas loquentes operantur, nisi ut mentes nostræ cœlestia alimenta percipiant, et inediæ suæ fastidium quo moriebantur vincant? *At illi dixerunt : Non sunt nobis plus quam quinque panes et duo pisces.* Nondum erant apostolis plus quam quinque panes Mosaicæ legis et duo pisces utriusque testamenti, quæ diutius abdito mysteriorum latentium quasi undis abyssi tangebantur atque alebantur occulta.

Erant autem fere vtri quinque millia. Quia quinque sunt exteriores hominis sensus, quinque millia viri Dominum secuti; designant eos qui in sæculari adhuc habitu positi exterioribus quæ possident bene uti noverunt: qui recte quinque panibus aluntur, quia tales necesse est legalibus adhuc præceptis institui. Nam qui mundo ad integrum renuntiant, et quatuor sunt millia et septem panibus refecti: hoc est et Evangelica perfectione sublimes, et spiritali sunt gratia docti. Cujus significandæ distantiae causa, mystice reor in introitu quidem tabernaculi quinque columnas deauratas, ante oraculum vero, id est, Sancta sanctorum quatuor fieri iussas, quia videlicet incipientes, per legem castigantur ne peccent; perfecti autem per gratiam, ut devotius Deo vivant admonentur.

Ait autem ad discipulos suos : Facite illos discumbere per convivia quinquagenos. Et ita fecerunt. Diversi convivantium discubitus diversos per orbem conventus Ecclesiarum quæ unam catholicam faciunt designant. Qui bene non solum quinquageni, sed attestante Marco, etiam centeni discubuerunt: nam quia quinquagesimus pœnitentiæ psalmus est, centenarius autem numerus de læva transit in dextra. Quinquageni ad convivium Domini discumbunt, quia adhuc in pœnitentia commissorum positi verbi auditum percipiunt: centeni autem quia jam præsumpta veniæ spe de solo vitæ æternæ desiderio suspirant.

Acceptis autem quinque panibus et duobus piscibus, respexit in cœlum et benedixit illis : et fregit et distribuit discipulis suis ut ponerent ante turbas. Et

manducaverunt omnes et saturati sunt. Turbis eunientibus Salvator non nova creat cibaria, sed acceptis his quæ habuerunt discipuli, benedixit, quia veniens in carne non alia quam prædicta sunt prædicat; sed prophetiæ dicta mysteriis gratiæ grævida demonstrat. Respicit in cœlum, ut illuc dirigendam mentis aciem, ibi lumen scientiæ doceat esse querendum, frangit et ante turbas ponenda distribuit discipulis: quia clausa legis et prophetiæ sacramenta eis quæ per mundum prædicent patefacit, largitor omnium honorum Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXXVI.

FERIA VI.

Lectio Joelis prophetæ.

Hæc dicit Dominus Deus : Exsultate, filiæ Sion, et lætamini in Domino Deo vestro, quia dedit vobis doctorem iustitiæ, et descendere faciet ad vos imbrem matutinum et serotinum, ut in principio. Et implebuntur horrea frumento, et redundabunt tæcularia vino et oleo. Et reddam vobis annos quos comedit locusta, bruchus, et rubigo, et eruca: fortitudo mea magna, quam misi in vos. Et comedetis vescentes et saturabimini, et laudabitis nomen Domini Dei vestri, qui fecit vobiscum mirabilia: et non confundetur populus meus in sempiternum. Et scient quia in medio Israel ego sum: et ego Dominus Deus vester, et non est amplius, et non confundetur populus meus in æternum.

Dedit, inquit, vobis Deus Pater doctorem iustitiæ, sive tribuit vobis alimenta iustitiæ, et descendere fecit ad vos pluvias temporaneas atque serotinas: pluvia tempestiva est quando primum doctrinam suscipimus; pluvia serotina, quando laboris nostri fructus recipimus, et ad perfectam sanctarum Scripturarum scientiam pervenimus. Potest pluvia temperanea et serotina Vetus et Novum accipi Testamentum. Et non solum, inquit, hoc dedit, sed fecit vos novis virtutum frugibus abundare, et saturari, atque inebriari frumento et vino et oleo, de quo sæpe diximus: et annos quos perturbationibus in vobis regnantibus perdidistis quando opera vestra locusta, bruchus, rubigo erucaque consumpserat. Deus vos perire non passus est, *tunc comedetis fruges iustitiæ, et saturabimini: et laudabitis nomen Domini Dei vestri qui fecit vobiscum mirabilia.* Si autem post pœnitentiam tantam ubertatem Deus rerum omnium pollicetur, quid respondebit Novatus? negans pœnitentiam, et reformari posse peccatores in pristinum statum; si digna fecerint opera pœnitentiæ; in tantum enim Deus recipit pœnitentes, ut vocet eos populum suum, et nequaquam asserat confundendos et habitorem se in eorum medio repromittat nec amplius eos alium habituros Deum, sed in eum toto animo confisuros, qui in illis maneat in æternum regnans in cœlo et in terra, non derelinquet omnes qui sperant in se, sed vitam eis tribuit in regno cœlesti et requiem sempiternam Jesus Christus Dominus

noster, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti per omnia secula seculorum. Amen.

HOMILIA LXXXVII.

ITEM FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore venit ad Jesum vir cui nomen Jairus, et ipse princeps synagogæ erat, etc.

Priori lectioni quam de abjectione Synagogæ fideique Ecclesiæ atque iterum instaurationis Synagogæ sumus interpretati consequenter archisynagogi filia moriens subjungitur, quam dum suscitare properat Dominus, præoccupat hemorroïssa mulier, præcipit sanitatem, sitque ut post veniens prior salute potiat. Æthiopia enim præveniet manus ejus Deo, et cum intraverit plenitudo gentium, tunc omnis Israel salvus fiet.

Et cecidit ad pedes Jesu, rogans eum ut intraret in domum ejus. Si caput Christi Deus, pedes ejus consequenter incarnatio, qua terram nostræ mortalitatis tetigit, accipiendi sunt. *Cecidit* igitur archisynagogus *ad pedes Jesu*, qui legislator cum tota patrum progenie Christum in carne apparentem longe sibi dignitatis gloria præferendum esse cognovit.

Quia filia unica erat illi fere annorum duodecim, et hæc moriebatur. Ipsa Synagoga quæ sola legali institutione composita quasi unica Moysi nata erat, quasi duodecimo ætatis anno, hoc est, tempore pubertatis appropinquante moriebatur, quæ nobiliter a prophetis educata, postquam ad intelligibiles annos pervenerat, postquam spiritalis Deo fructus gignere debebat, subito errorum languore consternata spiritalis vitæ vias ingredi desperabiliter omisit, et si non a Christo succurreretur horrendam per omnia corruisset in mortem.

Et contigit dum iret, a turba comprimebatur. Ad puellam pergens sanandam Dominus a turba comprimitur, quia genti Judææ salutaria monita præbens quibus ægram intus ejus conscientiam erigeret,noxia carnalium populorum est consuetudine gravatus.

Et mulier quædam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim. Mulier sanguine fluens Ecclesia est ex gentibus congregata, quæ ingenito carnalium delectationum polluta fluxu, atque a cœtu jam fuerat segregata fidelium, sed dum verbum Dei Judæam salvare decerneret, paratam jam promissamque aliis præripuit spe certa salutem. Notandum est quod archisynagogi duodenis sit filia, et mulier hæc ab annis duodecim sanguine fluxerit; hoc est eodem quo hæc nata sit tempore illa cœperit infirmari, una enim pene eademque sæculi hujus ætate et synagoga in patriarchis nasci, et gentilium natio per orbem cœpit idololatriæ sanie fedari, nam et geminæ fluxus sanguinis, hoc est et super idololatriæ superstitione, et super his quæ carnis ac sanguinis oblectatione patrantur, potest intelligi.

Quæ in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari. Medicos sive falsos theologos, sive philosophos legumque doctores sæ-

cularium, qui multa de virtutibus vitis que subtilissime disserentes utilia se vivendi credendique instituta mortalibus dare promittebant.

Accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti ejus, et confestim stetit fluxus sanguinis ejus. Accedit et Dominum tangit Ecclesia, quia ei per fidei veritatem appropinquat. Accedit autem retro sive juxta id quod ipse ait: *Si quis mihi ministrat, me sequatur.*

Et ait Jesus: Quis est qui me tetigit? Non ut ipse nesciat doceatur, sed ut virtus fidei quam noverat, imo quam ipse dederat, in muliere declaretur interrogat.

Negantibus autem omnibus, dixit Petrus et qui cum illo erant: Præceptor, turbæ te comprimunt et affligunt, et dicis: Quis me tetigit? Quem turbæ comitantibus passim comprimunt, una credula mulier Dominum tangit, quia qui diversis inordinate glomerantium hæresibus affligitur, sola catholicæ Ecclesiæ fideliter corde quaesitatur.

Et dixit Jesus: Tetigit me aliquis, nam ego novi virtutem de me exisse, etc. Non ergo latet eum qui fimbriam tetigerit; id est, incarnationis mysteria donec ad majora capienda perveniat perfecte amando crediderit.

At ipse dixit illi: Filia, fides tua te salvam fecit: vade in pace. Ideo filia, quia fides tua te salvam fecit; nec dixit fides tua te salvam factura est, sed salvam fecit. Ideo enim quia credidisti, jam salva facta es.

Adhuc illo loquente, venit quidam ad principem synagogæ, dicens ei: Quia mortua est filia tua, noli vexare illum. Salvata a profluvio sanguinis muliere, mox filia principis mortua nuntiatur, quia dum Ecclesia a vitiorum labe mundata et ob fidei meritum, filia est cognominata. Continuo Synagoga perfidiæ simul invidiæque letho soluta est; perfidiæ quidem, quia in Christo credere noluit: invidiæ vero, quia Ecclesiam credidisse doluit.

Jesus autem, audito hoc verbo, respondit patri puellæ: Noli timere, crede tantum, et salva erit. Pater puellæ cœtus doctorum legis accipitur, de quo Dominus ait, *super cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisei*: qui si credere ipsi voluerint etiam subiecta ei Synagoga salva erit.

Et cum pervenisset domum, non permisit intrare secum quemquam, nisi Petrum, et Jacobum, et Joannem, et patrem, et matrem puellæ. Supra publice viduæ filius suscitatur, hic remouentur plures arbitri. Puto ergo quod in eo quoque pietas ibi Domini declaretur; quia vidua mater unici non patiebatur moras, et ideo ne amplius afficeretur maturitas additur. Est jam forma sapientiæ in viduæ filio cito Ecclesiam credituram, in archisynagogi filia credituros quidem Judæos, sed ex pluribus pauciores.

Flebant autem omnes et plangebant illam. Nunquid possunt, inquit, filii sponsi lugere, quandiu cum illis est sponsus: venient autem dies cum auferretur ab eis sponsus, et tunc jejunabunt. Igitur Synagoga quia sponsi ketitiam qua vivere posset amisit,

quasi inter plangentes mortua jacens, ne hoc quidem ipsum quare plangatur intelligit.

At ille dicit: *Nolite flere, non est mortua, sed dormit.* Hominibus mortua qui suscitare nequiverant Deo dormiebat, in cujus ditione et anima recepta vivebat, et caro suscitanda quiescebat.

Et deridebant eum, scientes quia mortua esset: quia verbum resuscitantis deridere quam credere malebant, merito foras excluduntur, indigni qui miraculum resurgentis viderent.

Ipsa autem tenens manum ejus clamavit, dicens: Puella, surge. Tenens ergo manum puellæ Jesus sanavit eam, quia nisi prius mundatæ fuerint manus Judæorum, quæ sanguine plenæ sunt, Synagoga eorum mortua non consurgit.

Et reversus est spiritus ejus, et resurrexit continuo. Marcus ita dicit, et confestim surrexit puella, et ambulavit spiritualiter insinuans, quia quisquis a morte animæ Christo sibi manum confortante respicit, non modo a sordibus exsurgere vitiorum, sed et in bonis continuo perficere debet operibus.

Et jussit illi dari manducare. At testimonium quidem vitæ resuscitatum manducare præcipit, ut non phantasma, sed veritas crederetur. Sed et si quis a spiritali morte surrexerit, cœlesti necesse est mox pane satiari, et divini scilicet verbi et sacrosancti altaris particeps effectus.

Et stupuerunt, inquit, parentes ejus, quibus præcipit ne alicui dicerent quod factum erat. Juvenis extra portam, turba multa comitante atque intente, suscitatur. Lazarus de monumento vocatus in tantum populis innotuit ut ob eorum qui viderunt testimonium, plurimæ Domino turbæ cum palmis occurrerent, et multi propter illum abirent ex Judæis et crederent in Jesum. Quartum vero mortuum Dominus nuntiante discipulo agnoscit, sed quia qui pro ejus ereptione Dominum precarentur vivi defuerant, dimitte, inquit, ut mortui sepeliant mortuos suos, id est, mali malos noxiis laudibus gravent, et quia non adest justus qui corripiat in misericordia, oleum peccatoris impinguet caput suum. Justum est et valde condignum ut conditori et Salvatori nostro Jesu Christo debitas laudes dicamus et gratias illi in omnibus referamus, et pro beneficiis suis atque donis gratulantes devoti in ejus servitio usque in finem perseveremus, quia si hoc fiet, gaudii cœlestis cum sanctis angelis ejus in perpetuum participes erimus præstante ipso qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXXVIII.

SABBATO IN DUODECIM LECTIIONIBUS.

Lectio Joëlis prophetæ.

Hæc dicit Dominus Deus: Effundam spiritum meum super omnem carnem: et prophetabunt filii vestri et filie vestre; senes vestri somnia somniabunt, et juvenes vestri visiones videbunt. Sed et super servos meos et ancillas meas effundam spiritum meum. Et dabo prodigia in celo et in terra, sanguinem et ignem et vaporem sumi. Sol convertetur in tenebras,

et luna in sanguinem: antequam veniat dies Domini magnus et horribilis. Et erit: omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit, etc.

Hunc locum beatus apostolus Petrus impletum tempore Dominicæ passionis exposuit, quando descendens die Pentecostes Spiritus sanctus datus est Apostolis, ita ut mirarentur qui aderant et dicerent: *Nonne omnes isti qui loquuntur Galilæi sunt, et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram in qua nati sumus: Parthi, et Medi, et Elamitæ? etc.*

Neque vero omnis qui acceperit Spiritum sanctum statim habebit et gratiam spiritalem, sed per effusionem Spiritus sancti diversas gratias consequentur, alii prophetiam ut filii et filie qui majoris sunt meriti, alii somnia ut senes jam provectoris ætatis, alii visitationes ut juvenes qui vicerunt malignum; servi vero et ancillæ qui adhuc Spiritum timoris habent et non dilectionis, quia perfectio foras mittit timorem, non habebunt prophetiam, non somnia, non visiones, sed Spiritus sancti effusione contenti, fidei tantum et salutis gratiam possidebunt. Tunc dabit prodigia Dominus in celo et in terra: in celo, quia sol est versus in tenebras, et luna in sanguinem; in terra, quia tam vehementi et insolito motu terra contremuit ut monumenta aperta et saxa disrupta sint, quod autem dicit sanguinem et ignem et vaporem sive vaporem sumi, sanguis ille est, de quo et in Psalmista legimus: *Ut intingatur petrus in sanguine,* et in Isaia: *Quam rubicunda sunt vestimenta tua,* et quem percusso latere Salvatoris

misit aquis Romanus miles effudit, et ignis Spiritus sancti qui descendit de celo, et in Actibus apostolorum legimus: *Apparuerunt illis dispartitæ linguæ, tanquam ignis seditque supra singulos eorum: et repleti sunt omnes Spiritu sancto et cœperunt loqui aliis linguis prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis.* Ille est ignis quem venit Dominus mittere super terram, et antequam pateretur in discipulis optabat ardere. Sol quoque est versus in tenebras, quando pendentem Dominum suum videre non ausus est. Et luna in sanguinem: quod juxta historiam factum esse credamus et ab evangelistis silentio prætermisimus.

Neque enim omnia quæ fecit Jesus scripta referuntur: *Quæ si scribantur per singula, ne ipsum quidem arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros.* Hæc omnia priusquam dies Domini veniat magnus et horribilis futura describit, dies autem Domini magnus et horribilis, aut resurrectionis esse credendus est, aut certe multa post tempora dies judicii qui vere magnus est et horribilis. Sed quod sequitur, et erit omnis qui invocaverit nomen Domini salvus erit, et hoc apostolus Paulus refert ad tempus Dominicæ passionis, magis de resurrectionis die intelligendum est.

Hæc omnia priusquam dies Domini veniat magnus et horribilis futura describit, dies autem Domini magnus et horribilis, aut resurrectionis esse credendus est, aut certe multa post tempora dies judicii qui vere magnus est et horribilis. Sed quod sequitur, et erit omnis qui invocaverit nomen Domini salvus erit, et hoc apostolus Paulus refert ad tempus Dominicæ passionis, magis de resurrectionis die intelligendum est.

Hæc omnia priusquam dies Domini veniat magnus et horribilis futura describit, dies autem Domini magnus et horribilis, aut resurrectionis esse credendus est, aut certe multa post tempora dies judicii qui vere magnus est et horribilis. Sed quod sequitur, et erit omnis qui invocaverit nomen Domini salvus erit, et hoc apostolus Paulus refert ad tempus Dominicæ passionis, magis de resurrectionis die intelligendum est.

HOMILIA LXXXIX.

IN EODEM FESTO.

Lectio libri Levitici.

In diebus illis locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Loquere filiis Israel, et dices ad eos: Cum in-

gressi fueritis terram quam ego dubo vobis, et messueritis segetem, feretis manipulos spicarum, primitias messis vestrae ad sacerdotem. Qui elevabit fasciculum coram Domino ut acceptabilis sit pro vobis, etc.

Terram a Domino datam evangelicam doctrinam et conversationem frequenter docuimus: ipsa enim terra dicitur propter fructus virtutum quae ex ea oriuntur, ab ipso autem data est; neque enim mediatore ad hanc usum est, sed proprio eam annuntiavit ore. Quando ergo ingressi sunt et messuerunt segetes ejus hi qui susceperunt salutare verbum. Illi enim sunt et messores intelligibilis segetis, ad quos Dominus dicebat: *Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo Dominum messis ut mittat operarios in messem suam.* Manipulum autem primitiarum intelligibilis Sacerdos Christus, corpus proprium offerebat. Quia enim capitulum sive summa messis, verbi videlicet Salvatoris et divinae praedicationis mortuorum erat resurrectio, verus manipulus et verae primitiae nostrae messis tunc intelligibilis Sacerdos Christus corpus proprium a mortuis suscitavit. De quo Paulus dicebat: *Nunc autem Christus resurrexit a mortuis primitiae dormientium.* Sed quando hoc factum est? *Altera die sabbati. Et sanctificabit illum sacerdos, esse autem primam diem Dominicæ passionis ea quae ante hoc diximus ostenderunt, in qua Dominus suam hostiam non sine ratione dispensavit, ab altero die sabbati numerari præcepit quinquaginta dies, Dominicum diem procul dubio volens intelligi; hic enim est altera dies sabbati: in hac enim resurrectio facta est, a qua hebdomadae numerantur septem usque ad alteram diem expletionis hebdomadae septimae, Dominica rursus die Pentecostes celebramus festivitatem in qua sancti Spiritus adventum meruimus.*

Et sic offeretis sacrificium novum Domino ex omnibus habitationibus vestris, panes primitiarum duos ex duabus decimis similæ fermentatae, quos coquetis in primitias Domini. Novum sacrificium, dicens, legis sacrificia vetera exclusit. Evangelica autem pro illis introduxit. Deinde addens de *habitationibus vestris* Ecclesiam significavit, et panes quidem primitiarum duos, id est, legem et Evangelium. Sunt ergo ex duabus decimis similæ fermentatae, ex doctrina quae perfectam Dei divinitatem et perfectam humanitatem tradit, nec aliter coqui nisi per talem doctrinam possint. Sed primitiae sunt Domino: primum enim Dominus cum legem perfecit et Evangelium post hoc docuit: *Audite quia dictum est antiquis, non occides, ego autem dico vobis, omnis qui irascitur fratri suo sine causa, reus erit iudicio.* Coniunxit enim hic legem Evangelio propter quod ejus primitiae dicuntur.

Et vocabitis hunc diem celeberrimum atque sanctissimum: omne opus servile non facietis in eo. Legitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis et in generationibus vestris. Quid ergo in ea est quod in his excellit: ecce enim et alios dies sanctos appel-

lat, sed et de hoc primum, inquit, et appellabitur hunc diem celeberrimum, et post hoc atque sanctissimum, ut in eo cognosceres quid cum aliis commune, et quid in se proprium habet. In ipso enim gentium vocatio non praedicari solum, sed et operari coepit, quando Parthi, et Medi, et Elamitae, et qui habitabant Mesopotamiam, Judaeam et Pamphyliam, omnesque reliquae gentes quas Lucas dinumeravit, audire Apostolos linguis suis magnalia Dei loquentes praedicantesque coeperunt. Nullum ergo opus servile in illo die faciamus, id est, quod ad servitutem pertinet, sed legitimum sempiternum in cunctis habitaculis et generationibus nostris servemus, nihil servile operandum in tempore quo ad nos venit Spiritus, quia ubi Spiritus Domini, ibi libertas, cui cum Patre, et Filio laus, honor et gloria permanet in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA XC.

IN EODEM FESTO.

Lectio libri Deuteronomii.

In diebus illis dixit Moyses: Audi, Israel, quae ego praecipio tibi hodie; cum intraveris in terram quam Dominus Deus tuus tibi daturus est possidendam, et obtinueris eam atque habitaveris in illa: tolles de cunctis frugibus tuis primitias et pones in cartallo, pergesque ad locum quem Dominus Deus tuus elegerit ut ibi invocetur nomen ejus, etc.

Per haec verba quibus instruebantur Israelitae quomodo in terra possessionis suae primitias Domino offerrent in cartallo per gratiarum actionem, eo quod erepti sunt de Aegypto, insitumur et nos ut intrantes per spirituales Jordanem, hoc est, per baptismum et fidem sanctae Trinitatis in terram Ecclesiae ponamus in cartallo conversationis nostrae primitias honorum operum, et deferamus Deo in altare fidei catholicae, quatenus ea ibi suscipiat sacerdos noster, ille utique qui secundum ordinem Melchisedech a Deo factus est nobis pontifex, ibique confluemur Domino: dicamusque ei, quod Syrus spiritalis qui interpretatur sublimis vel humectans persequeretur patrem nostrum protoplaston videlicet parentem, ita ut deciperet eum per superbiam et gulam, et transgressorem faciens privaret possessione paradisi. Unde incolae factus est in Aegypto istius mundi, ubi peregrinatus in paucissimo numero, quia multis idololatriam sequentibus pauci permanserunt fideles. Sed postquam per legis conditionem plures excreverunt, qui scientiam et credulitatem unius Dei percipere, affixerunt eos Aegyptii spirituales, maligni scilicet spiritus, qui imponentes onera gravissima peccatorum oppresserunt genus humanum. Sed Deus omnipotens conditor et creator noster respexit humilitatem nostram et laborem atque angustiam, et misit unigenitum Filium suum qui manus Dei et brachium dicitur, ut eriperet nos de potestate tenebrarum et transferret in locum pacis, quatenus filii lucis efficeremur: tradiditque nobis terram lacte et melle manantem: Ecclesiam videlicet praesentem ubi et lac est innocentis

et facilis doctrinæ unde nutriantur sensu parvuli, et mel suavis atque multiplicis scientiæ unde satientur intellectu perfecti. Qui ergo hujusmodi dona Deo offert convivium spiritale in domo Dei cum Levitis veris et advenis potest facere, quia et cum ministris Dei et fratribus suis atque cum omnibus qui se intelligunt in hoc mundo advenas esse et peregrinos, dapibus virtutum et scientiæ spiritualis feliciter reficietur atque implebitur, sicque post completum tempus mortalis vitæ, Deo largiente, perveniet ad regnum cœlestis, ubi cum sanctis ejus lætabitur in æternum: ipso præstante Domino nostro Jesu Christo qui vivit et regnat cum Deo Patre in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XCI.

IN KODEM FESTO.

Lectio libri Levitici.

In diebus illis dixit Dominus ad Moysen: Si in præceptis meis ambulaveritis, et mandata mea custodieritis, et feceritis ea, dabo vobis pluviam temporibus suis. Et terra gignet fructum suum, et pomis arbores replebuntur. Et apprehendet messium tritura vindemiam, et vindemia occupabit sementem: et comeditis panem vestrum in satietate, et absque pavore habitabilis in terra vestra. Dabo pacem in finibus vestris; dormietis et non erit qui exterreat. Auferam malas bestias, et gladius non transibit terminos vestros. Persequimini inimicos vestros et corrueat coram vobis; persequantur quinque de vestris centum alienos, et centum e vobis decem millia: cadent inimici vestri in conspectu vestro gladio. Respiciam vos et crescere faciam; multiplicabimini, et firmabo pactum vobiscum. Comeditis vetustissima veterum, et vetera novis supervenientibus projicietis. Ponam tabernaculum meum in medio vestri, et non abiciet vos anima mea. Ambulabo inter vos et ero vester Deus, vosque eritis populus meus. Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægyptiorum ne serviretis eis, et qui confregi catenas cervicum vestrarum ut incederetis erecti, etc.

Quomodo a Judæis inveniemus omnimodo hæc secundum litteram impleta, cum multi Dei prophetæ custodientes ejus mandata et in præceptis ejus ambulantes, in multa fuerunt afflictione constituti nec panem suum cum satietate, sed cum egestate comederunt, quemadmodum Ezechiel cui ab ipso hoc Deo præceptum est: sed et Paulus eos qui in lege et Prophetis justificati sunt exponens dicebat: *circuierunt in melotis et in pellibus caprinis, humiliati, afflicti, quibus dignus non erat mundus.* Illud autem magis intendere in his quæ dicta sunt oportet, quia custodiens mandata Dei, triginta benedictiones in præsentem lex posuit. Sic enim eas numero invenies unamquamque benedictionem ab alia per conjunctionem in septuaginta editione discernens, quia tot annorum existens Dominus, de quo ait Paulus, *ut occurramus omnes in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi,* venit ad baptismum quatenus donationis perfectionem per ætatem quam agens bap-

zatus est renuntiaret et ostenderet, et sic perfectus secundum tempus factus predicare Evangelium cepit in quo omnis est vitæ et donationis plenitudo, et conversationis retributionisque quæ hic significavit. Ait enim, *et dabo vobis pluviam temporibus suis,* dicit autem verbum Dei ut pote descendens de cœlo gratiæ, de quo Moyses sic dixit, *attende, cœlum, et loquar, et audiat terra verba ex ore meo: expectetur sicut pluvia eloquium meum. Et terra gignet fructum suum:* id est corpus nostrum: hujus enim boni fructus sunt, castitas, sobrietas, abstinencia. *Et pomis arbores replebuntur,* sive, ut Septuaginta transtulerunt, *Ligna campi dabunt fructum suum.* Ligna autem campi sunt animæ motus, ut pote qui sunt motibus intelligibilis nostræ terræ, videlicet carnis sublimiores. Horum enim fructus est veritas, justitia, mansuetudo, compassio et his similia. *Apprehendet messium tritura vindemiam, et vindemia occupabit sementem.* Quia enim tritura terræ colligit fructus, vindemia arborum reete fructus corporis ait fructus animæ comprehendere sive occupare quia hoc maxime quidem benedictionis, uno eodemque tempore stabile et secundum corpus atque animam in virtutibus possidere. *Et absque pavore habitabilis in terra vestra, dabo pacem in finibus vestris.* Si enim corpus stabile fuerit et anima fructificet, securi in terra nostra habitabimus, quia caro non concipiscit contra spiritum. Unde nec bellum per terram transibit, neque habebit tempus in resurrectione concupiscentiarum, de quibus ait Jacobus, *unde bella et lites in vobis, nonne hinc, ex concupiscentiis vestris quæ militant in membris vestris,* quibus destructis pax in terra nostra lege Dei refrenata profligitur. *Et dormietis,* inquit, in retributionis autem specie etiam hoc Scriptura sacra posuit, dormitio enim, ut pote requies, mors sanctorum dicitur: *Et non erit, qui ex terra eat.* Qui enim sic vixit quemadmodum in superioribus dictum est, non habebit qui eum terreat tempore mortis, quæ nobis dormitio est propter spem mortuorum resurrectionis. Non habebit autem qui exterreat. Nihil sibi conscius de quo terreatur. *Auferam malas bestias,* videlicet dæmones. Bestiæ enim sunt ex simili malitia primum sicut latentes: deinde ut venenum importabile et mortiferum habentes. *Persequimini inimicos vestros.* Non possunt enim ante faciem eorum, qui secundum legem vivunt, stare. *Et corrueat coram vobis.* Qua morte? quæ est utique per jejunium et orationem, hoc enim modo nostri intelligibiles inimici dæmones interimuntur, ut nequaquam ultra contra nos possint reviviscere: *Persequantur quinque de vobis centum alienos:* sive, ut Septuaginta transtulerunt, *expellent quinquaginta centum millia.* Quinquaginta dicimus spiritalem hominem, quia die Pentecostes Spiritus de cœlo descendit. Ergo spiritualis ille qualem Paulus dicebat, *Spiritualis autem judicat omnia, et ipse a nemine judicatur:* id est, qui scientiam perfectam habet ad subtilem eorum quæ agenda sunt discretionem, hic quamvis validum dæmonem, verbi gra-

tia qui est ex eis supra centum, et qui Legio appel-
 latur propter multitudinem obedientium ei malorum
 spirituum et cooperantium valet superare atque
 vincere. *Et centum e vobis decem millia.* Qui enim
 non solum scientiam habet subtilem, sed et vitam
 perfectam atque consummatam: hic duplex quo-
 dammodo spiritualis est, et propterea centenario nu-
 mero horrendius est, sicut duplicem fructum ferens
 in spiritu atque perfectum. Ait enim: *Et cadent ini-
 mici vestri in conspectu vestro gladio.* Illum dicens
 quem Paulus sic scribens exposuit: Cum enim prius
 dixisset inimicorum millia, id est, *non est nobis col-
 lectatio adversus carnem et sanguinem: sed adversus
 principes et potestates, adversus mundi rectores tene-
 brarum harum, adversus spiritualia nequitiae in caelestibus,*
 subinfert, *propterea accipite armaturam Dei,* B
 quam sigillatim dinumerans ait: *et gladium spiritus,*
 quod est verbum Dei. *Respiciam vos.* Quid est enim
 melius quam respici a Deo: cujus respectus salus
 est, adversario autem mors est. *Et crescere faciam
 et multiplicabimini.* Auget nos quidem cum parva
 bona quae agimus maxima facit apparere. *Comedetis
 vetustissima veterum,* sive, ut Septuaginta transtule-
 runt*, id est, quae vobis per legem et prophetas pro-
 missa sunt. Et vetera veterum: quae per patriarchas
 in eorum benedictionibus promisit. *Et vetera novis
 supervenientibus projicietis.* Quae sunt nova: Evan-
 gelica scilicet; nam cum maxima sint ea quae per
 patriarchas, legem et prophetas pollicita sunt, tamen
 per Evangelium promissa majora sunt; propter
 quod horum comparatione illa a nobis superflua judi-
 cantur. Ecce enim capitulum quod totam benedi-
 ctionem confirmat infert: id est, quae per Evan-
 gelium acta sunt et impleta per gratiam, *ponam taber-
 naculum meum in medio vestri;* vel sicut, Septuaginta:
constituam testamentum meum vobiscum, quod est
 hoc in quo nova praemisit, cujus sic propheta Jeremias
 memoriam facit, *et constituam vobis testamen-
 tum novum, non secundum testamentum quod dispo-
 sui patribus vestris.* His enim conjuncta sunt, et
 quae sequuntur maxime. *Et non abominabitur anima
 mea vos.* Animam suam Deus voluntatem suam dicit:
*Ambulabo inter vos et ero vester Deus, vosque eritis
 populus meus.* Aperte autem etiam haec a Propheta
 praedicta sicut Septuaginta editio continet scripta
 sunt, hic Deus vester non reputabitur alius ad eum, D
 posthaec in terra visus est, et cum hominibus con-
 versatus est, quod non egisset si nos aversaretur.
 Non ergo nos abominatus est, sed et inambulare in
 nobis per carnem voluit, et fieri noster Deus cum
 esset et prius: sed ignotus quia nos errori conjun-
 cti eramus: postea autem per gratiam ejus a pec-
 catis abluti et donis virtutum abundanter repleti per-
 veniimus sempiternam ad lucem.

HOMILIA XCII.

IN EODEM FESTO.

Lectio Epistolae B. Pauli apostoli ad Romanos.

*Fratres, justificati ex fide, pacem habeamus ad Deum
 per Dominum nostrum Jesum Christum, etc.*

Cum pertractaret apostolus Paulus quod nemo
 ex operibus veteris legis salvus fieri potuisset, adjun-
 xit quod in praesenti lectione audistis. *Justificati igitur
 ex fide,* ad exemplum Abrahae cujus filii esse
 omnes dicuntur fideles, quia Abraham pater om-
 nium credentium interpretatur. Qua ratione ostenditur
 quod nulla generis nobilitate quis justificabitur
 ante Deum, nisi qui recte crediderit in Deum
 Patrem et Filium et Spiritum sanctum, sanctam et
 individuum Trinitatem unum Deum esse unius sub-
 stantiae et unius majestatis in omnibus et per omnia
 coequalis: qua ratione conclusa pacem nos habere
 hortatur, dicens: *Pacem habeamus ad Deum per Do-
 minum nostrum Jesum Christum:* quia nullis nostris
 meritis, sed omnes Dei magna gratia et misericordia
 simul salvati, ideo subjecti esse debemus Deo et pa-
 cem Dei non tantum sancti invicem custodire, et
 concordia inter nos vivere charitate, quia omnes in
 Christo fratres sumus omnesque uno pretio Christi
 sanguinis redempti sumus. Sequitur:

*Per quem et accessum habemus per fidem in gratiam
 istam in qua stamus.* Quia per passionem Christi et
 mortem, atque resurrectionem et ascensionem in
 humana carne ad caelos nos accessum habemus ad
 Deum et reconciliati sumus Deo fideliter in eadem
 qua redempti sumus gratia: si in digna conversa-
 tione et recta fide cupimus permanere. Quoniam
 nos omnes qui eramus longe a Deo per peccatum,
 per Christi gratiam facti sumus prope: et qui ante
 jacuimus in morte, nunc ad Christum erecti sumus
 et stamus in vita, si in praecipis ejus permaneamus.

Et gloriamur in spe gloriae filiorum Dei. Quia spe-
 ramus per adoptionem gratiae Dei quia sumus Deo
 in filios computati; aeternam gloriam simul cum eo
 et omnibus sanctis ejus nos possessuros.

*Non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus,
 scientes quod tribulatio patientiam operatur, pa-
 tientia autem probationem.* Dei namque fideles et de-
 voti famuli, non solum in spe aeternae beatitudinis
 gloriantur, sed etiam in saluberrimis tribulationibus
 magnitudinem praemii considerant, sicut Jacobus ait:
*Omne gaudium existimate, fratres, cum in tentationes
 et tribulationes varias pro Christi nomine incideritis,*
 quia adversitatis sustinentia, quae fit propter Deum
 magnum exspectat gaudium in futuro, unde gau-
 dere debemus aliquid pati pro nomine Dei: ut acqui-
 ramus de tribulatione finienda praemium infinitum.
 In consideratione enim praemiorum nullum possu-
 mus condignum aestimare laborem. Habemus enim
 quod honeste gloriemur ac sine periculo. Magna
 enim gloria est de imis ad summa crescere, de ni-
 hilo ad maxima pervenire; quod et de limo ad coe-
 lum et de servitute vocamur ad regnum: si tamen

* Hoc loco in exemplari ms. expuncta erat illa LXX interpretum translatio.

omni sæculari gloria et jucunditate contempta, in illo solo quod nobis futurum promittitur gloriemur.

Probatio vero spem operatur, spes autem non confundit. Nam spes futurorum bonorum omnem confusionem expellit : unde probatur hunc non habere spem, qui in præceptis confunditur Christi. Sequitur :

Quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris. Magnitudo enim promissorum beneficiorum excitat in homine charitatis magnitudinem, quæ perfecte confidit, nec timere nec desperare novit.

Per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Quomodo nos Deus diligit ex hinc cognoscimus quia non solum nobis per filii sui mortem peccata dimisit, sed et Spiritum sanctum nobis dedit qui nobis omnia futura bona demonstrat, et in fide recta, in spe firma et charitate perfecta corroborat : si nos bonis operibus dignos ejus habitatione præparemus. Si enim ex toto corde diligimus, nihil erit in nobis, unde peccati desiderii serviamus. Et quid est diligere Deum nisi illi occupare animum concipere fruendæ visionis ejus affectum, peccati odium, mundi fastidium, diligere etiam proximum quem ipse censuit diligendum, in ipso amore servare legitimum modum per Jesum Christum Dominum nostrum, cui est honor et gloria cum Patre et Spiritu sancto nunc et semper in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XCIII.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore, egrediente Jesu ab Jericho, secuta est eum turba multa : et ecce duo cæci sedentes secus viam, audierunt quia Jesus transiret, et clamaverunt, dicentes : Domine, miserere nostri, fili David. Turba autem increpabat eos ut tacerent. At illi magis clamabant, dicentes : Domine, miserere nostri, fili David, etc.

Multi latrones erant in Jericho qui egredientes et descendentes de Hierosolymis in Jericho interficere et vulnerare consueverant : idcirco Dominus venit Jericho cum discipulis, ut liberaret vulneratos et multam turbam secum traheret. Denique postquam ab Jericho voluit egredi, *secuta est eum turba multa.* Si mansisset Hierosolymis et nunquam ad humilia descendisset, turba usque hodie sederet in tenebris et umbra mortis. Sed et duo cæci erant juxta viam; cæcos appellat, qui necdum dicere poterant in lumine tuo videbimus lumen. Secus viam quia videbantur quidem habere legis notitiam : sed viam quæ Christus est ignorabant : quos plerique Phariseos intelligunt et Sadduceos, alii vero utrumque populum et Veteris Testamenti et Novi : quod alter scriptam legem, alter naturalem sequens sine Christo cæcus erat. Hi quia per se videre non poterant, audierunt præconia Salvatoris et confessi sunt filium David. Sin autem uterque cæcus refertur ad populum Judæorum : hoc quod sequitur, *increpabat eos turba,* super ethnicos intelligendum, quos Apostolus monet, ne gloriantur et superbiant contra radicem

A suam, sed cum ipsi ab errore priorum inserti fuerunt ex oleastro in bonam olivam, nequaquam debeant invidere priorum saluti. *Miserere nostri, fili David.* Increpantur a turbis et nihilominus non tacent, sed crebrius id ipsum ingeminant, ut desiderium veræ lucis ostendant.

Stetit Jesus, et vocavit eos, et ait : Quid vultis faciam vobis? Dicunt : Domine, ut aperiantur oculi nostri. Cæci erant, quo pergerent ignorabant. Sequi non poterant Salvatorem, multæ foveæ in Jericho, multæ rupes et prærupta in profundum vergentia : idcirco Dominus stat, ut venire possint, et vocari jubet ne turbæ prohibeant, et interrogat quasi ignorans quid velint ut ex responsione cæcorum manifesta debilitas pereat, et virtus ex remedio cognoscatur.

Miserus autem eorum Jesus, tetigit oculos eorum. Et confestim viderunt, et secuti sunt eum. Tangit oculos : et præstat artifex quod natura non dederat : aut certe quod debilitas tulerat donat misericordia. Statimque *viderunt et secuti sunt eum,* qui ante in Jericho contracti sedebant et clamare tantum novebant ; postea sequuntur Jesum non tam pedibus quam virtutibus, quia ipse est via, veritas et vita, Dominus videlicet noster Jesus Christus qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XCIV.

HEBDOMADA IV POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ beati Petri apostoli.

Charissimi, humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis : omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis, etc.

Modo, fratres charissimi, audivimus beatum Petrum apostolum ad humilitatem nos cohortantem atque dicentem, *humiliamini sub potenti manu Dei.* Manus Dei potestas ejus datur intelligi, quia in Deo compaginatio membrorum non invenitur, qui ubique et in omnibus totus plenus est atque perfectus, sed more hominum de Deo loquitur Scriptura ut apertius majestatem atque potentiam sui creatoris homines intelligant : et intelligentes quæ sit voluntas Dei opere adimplere contendant, unde gaudia sibi sempiterna conquirant. Sequitur, *ut vos exaltet in tempore visitationis.* Quia quisquis hic in præsentis sæculo ejus se subdiderit voluntati et præceptis ejus assensum commodaverit, et ea, quantum divina gratia posse dederit, operibus adimplere sategerit carnis superbiam conterendo, in die ultimæ retributionis exaltabitur a Domino atque ad æternæ beatitudinis præmia perducetur : *Omnem sollicitudinem vestram, projicientes in eum : quoniam ipsi cura est de vobis* : ut Psalmista nos admonet, *dicens, jacta cogitatum tuum in Deum et ipse te enutriet.* Et alibi, *quærentes autem Dominum non deficiet omni bono.* Et ipse Dominus in Evangelio : *Nolite solliciti esse dicentes quid manducabimus aut quid bibemus : scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. Quærite ergo pri-*

num regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjiciuntur vobis.

Sobrii estote et vigilate. Semper in sobrietate et modestia habetote vestram vitam carentes semper astutia diaboli, et vigilate jugiter in custodia mandatorum Dei et in custodia animarum vestrarum. Sequitur :

Quia adversarius pester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret. Diabolus enim nunquam dormiens, nunquam ab insidiis hominum requiescens semper die et nocte circuit tentando et insidias ponendo hominibus qualiter quemquam illorum quod Dei voluntati subjecti sunt sua valeat suggestionem decipere. *Quærens quem devoret*, non corpore, sed anima quemque ad nociva et inutilia valeat pertrahere carnalia desideria.

Cui resistite fortes in fide. Exemplo Christi et sanctorum ejus, continentibus dulcedinem carnalis concupiscentiæ et recordantes jugiter, quid sit illis amaritudinis præparatum qui desideris terrenis inserviunt, nec converti a malitiâ sua per pœnitentiam volunt : Nos ergo fideliter Domino adhærere satagamus, ejusque præcepta jugiter meditemur, carnis nostræ desideria conteramus et resistamus fortiter diabolo hosti nequissimo, in fide recta, in spe firma : a Domini Dei omnipotentis misericordia in charitate perfecta ad servitium ejus in operibus ; misericordiæ et pietatis, ut ejus largiente gratia mereamur et de hoste triumphum et æternæ beatitudinis præmium. Sequitur :

Deus autem omnis gratiæ, qui vocavit nos in æternam suam gloriam in Christo, per incarnationem unigeniti filii sui quem pro mundi misit mori saluta-

Modicum passus. Qui in hoc mundo quamvis modici temporis, multas sustinuit pro nobis injurias, ad ultimum etiam crucifixus est et occisus est, pro redemptione nostra : et mori dignatus est pro nobis, modicumque temporis retentus a morte, statimque die resurrexit tertia, ipse perficiet bonum in nobis quod cœperat : nosque in sua semper voluntate et in divina religione confirmet et corroboret, et in perseverantia bonorum operum ipsi gloria et imperium, laus et gratiarum actio in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XCV.

ITEM UT SUPRA.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore erant appropinquantes ad Jesum publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant Pharisei et Scribæ, dicentes, quia hic peccatoris recipit et manducat cum illis.

Quia non solum justus peccare per inertiam, sed et peccator respiscere per solertiam potest, postquam ad infatuatum foras mitti debere narratum est, mox pœnitentium cohors intus admissa describitur, qui ad audiendum Dei verbum appropinquantes, non solum ad colloquendum, sed etiam ad con-

vescendum recepti sunt, quod videntes Pharisei indignati sunt, quia vera justitia compassionem habet, falsa justitia dedignationem, quamvis et justii soleant recte peccatoribus indignari. Sed est aliud quod agitur typo superbiæ, aliud quod zelo disciplinæ, sed qui ægri erant ita, ut ægros se esse nescirent : quatenus quod erant agnoscerent cœlestis eos medicus blandis fomentis curat, benignum paradigma objicit, et in eorum corde vulneris tumorem premit. Ait namque :

Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, et si perdidit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et vadit ad illam quæ perierat donec inveniat illam? Ecce mira dispensatione pietatis similitudinem Veritas dedit, quam et in se ipse homo

recognosceret, et tamen hæc specialiter ad ipsum auctorem hominum pertineret. Quia enim centenarius est numerus perfectus, ipse centum oves habuit, cum Angelorum substantiam et hominum creavit : sed una ovis tunc periit : quando peccando homo pascua vitæ dereliquit. Dimisit autem nonaginta novem oves in deserto, quia illos summos Angelorum choros reliquit in cœlo. Cur autem cœlum desertum vocatur, nisi quod desertum dicitur derelictum, tunc autem cœlum homo deseruit, cum peccavit. In deserto autem nonaginta novem oves remanserant, quando in terra Dominus unam quærebat : quia rationalis creaturæ numerus angelorum videlicet et hominum, qui ad videndum Deum conditi fuerant pereunte homine erat imminutus, et ut perfectius summa ovium integraretur in cœlo : homo perditus quærebatur in terra.

Et cum invenerit illam imponit in humeros suos gaudens. Ovem in humeris suis imposuit quia humanam naturam suscipiens peccata nostra ipse portavit.

Et veniens domum, convocat amicos et vicinos, dicens illis : Congratulamini mihi, quia inveni ovem quæ perierat. Inventa ove ad domum rediit quia pastor noster reparato homine ad regnum rediit, ibi amicos et vicinos invenit, illos videlicet angelorum choros, qui amici ejus sunt, quia voluntatem ejus continue in sua stabilitate custodiunt : vicini quoque ejus sunt quia claritate visionis illius sua assiduitate perfruuntur, et notandum quod non dicat, congratulamini ovi inventæ, sed mihi quia videlicet ejus est gaudium vitæ nostra, et cum nos ad cœlum reducimus, solemnitate lætitiæ illius implemus.

Dico vobis quod ita gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente quam super nonaginta novem justis qui non indigent pœnitentia. Plus de conversis peccatoribus, quam de stantibus justis gaudium erit in cœlo, quia plerumque hi qui nullis se oppressos peccatorum molibus sciunt, stant qui dem in via justitiæ, nulla illicita perpetrant, sed tamen ad cœlestem patriam anxie non anhelant, tantoque sibi in rebus licitis usum præbent, quanto se perpetrasse illicita nulla meminerunt. Et plerumque pigri remanent ad exercenda bona præcipua, quia

valde securi sunt, quod nulla commiserint mala graviora.

Aut quæ mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam et everrit domum, et quærit diligenter, donec inveniat? Qui signatur per pastorem ipse et per mulierem. Ipse enim Deus ipse et Dei sapientia. Et quia imago exprimitur in drachma mulier drachmam, perdidit, quando homo qui conditus ad imaginem Dei fuerat peccando a similitudine sui conditoris recessit. Sed accendit mulier lucernam quia sapientia Dei apparuit in humanitate. Lucerna quippe lumen in testa est, lumen vero in testa est divinitas in carne, accensa autem lucerna everrit domum quia mox ut ejus divinitas per carnem claruit, omnis se nostra conscientia concussit, domus namque everritur cum consideratione reatus sui humana conscientia perturbatur. Eversa vero domo invenitur drachma, quia dum perturbatur conscientia hominis reparatur in nomine similitudo conditoris.

Et cum invenerit, convocat amicas et vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram. Quæ amicæ vel vicinæ nisi illæ potestates sunt cœlestes, jam superius dictæ, quæ tanto supernæ sapientiæ juxta sunt, quanto ei per gratiam continuæ visionis appropinquant, sed intuendum cur ista mulier decem drachmas habuisse perhibetur, angelorum quippe et hominum naturam ad cognoscendum se Dominus condidit, quam dum consistere ad æternitatem voluit, eam procul dubio ad suam similitudinem creavit. Decem vero drachmas habuit mulier, quia novem sunt ordines angelorum, sed ut completeretur electorum numerus, homo decimus creatus est qui a conditore suo nec post culpam perit, quia hunc æterna sapientia per carnem miraculis coruscans ex lumine testæ reparavit. *Ita dico vobis: Gaudium erit coram angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agentē.* Pœnitentiam agere est et perpetrata mala plangere et plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc pœnitentiam agere aut ignorat aut dissimulat. Quid enim prodest, si peccata luxuriæ quis defleat et tamen adhuc avaritiæ æstibus anhellet? aut quid si iræ culpas jam lugeat, et tamen adhuc invidiæ facibus tabescat? Sed minus est valde quod dicimus, ut qui peccata deplorat ploranda minime committat. Nam cogitandum summopere est, ut qui se illicita meminit commisisse a quibusdam etiam licitis studeat abstinere quatenus per hoc conditori suo satisfaciat: ut qui commisit prohibita sibi metipsum abscindere debeat etiam commissa [*Fortē leg. concessa*], sicque in recta fide et bonis operibus religiose vivens, ad gloriā Deo opitulante pervenit sempiternam.

HOMILIA XCVI.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ beati Petri apostoli ad Colossenses.

Fratres, omne quodcumque facitis in verbo aut in

A opere, omnia in nomine Domini Jesu, gratias agentes Deo et Patri per ipsum, etc.

Quodcumque, inquit, aut dicitis aut agitis, intuitentes in Christo, debitam gratiarum actionem Deo et patri referre properate pro illis, quæ per Christum vobis sunt præstita. Etenim psalmis et hymnis et canticis spiritualibus gratiarum actionem vocavit hoc dicens quoniam in cordibus vestris gratias agite Deo, quodcumque, aut dicitis, aut agitis, sic et dicite et agite sicut justum est dicere illos qui talia assequi digni sunt habiti. Hæc enim est vera gratiarum actio, deinde et in hac parte imitans illa quæ ad Ephesios scripserat, vertitur ad specialem consolationem dicens:

Mulieres, subditæ estote viris, sicut oportet, in Domino. Uxores jubet subditas esse maritis.

Viri, diligite uxores vestras, et nolite amari esse ad illas. Viros admonet diligere suas uxores, nec moleste erga illas versari.

Filii, obedite parentibus per omnia: hoc enim placitum est Domino. Suadet filiis ut obediant parentibus.

Patres, nolite ad indignationem provocare filios vestros ut non pusillo animo fiant. Patribus suadet ut non superflue tristrent filios suos.

Servi, obedite per omnia dominis carnalibus, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis, timentes Deum. Quodcumque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, et non hominibus: scientes quod a Domino accipietis retributionem hæreditatis. Domino Christo servite. Jubet et servos obedire suis dominis insipientes in illam mercedis remunerationem, quæ a Deo illis retribuitur pro fidei servitio, et ita facite sicut et justum est facere eos qui a Deo sibi mercedem tribui expectant, non sicut hominibus servientes, sed sicut illi a quo et mercedis vicem sibi tribui expectant. Quicumque enim præcepta apostolica rite servaverit, et Deo per fidem et bona opera placere studuerit, sine dubio remunerationis cœlestis particeps erit, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XCVII.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Esto consentiens adversario tuo cito dum es in via cum eo, ne forte tradat te adversarius judici, et iudex tradat te ministro et in carcerem mittaris. Amen, dico tibi non exies inde donec reddas novissimum quadrantenem, etc.

Ex præcedentibus et consequentibus manifestus est sensus, quod nos Dominus atque Salvator, dum in istius sæculi via currimus, ad pacem et ad concordiam cohortetur, juxta Apostolum dicentem: *Sic fieri potest, quantum ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Nam et in præcedenti capitulo dixerat: *Si offeres munus tuum ad altare et ibi re-*

cordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te. Et hoc infinito statim infert, esto benevolus aut benignus adversario tuo, et reliqua. Et in consequentibus jubet, Diligite inimicos vestros et benefacite his qui vos oderunt, et orate pro persecutoribus vestris. Judicem intelligo Christum, Pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio. Ministrum intelligo angulum: Et angeli, inquit, ministrabant ei; et cum angelis suis venturum credimus ad judicandos vivos ac mortuos. Carcerem intelligo pœnas videlicet tenebrarum, quas alio loco exteriores vocat. Credo propterea quod intrinsecus sint in ipso manentes, vel si etiam quid secretius cogitari potest gaudium divinorum præmiorum, de quo dicitur servo bene merito, Intra in gaudium Domini tui. Quemadmodum etiam et in hac ordinatione reipublice vel a secretario vel a prætorio judicis extra mittitur qui in carcerem truditur. Quadraus genus nummi est, qui habet duo minuta, unde in alio Evangelio mulier illa pauperula et vidua dicitur misisse in carbonam quadrantem, in alio duo minuta, non quod dissonent Evangelia, sed quod unus quadraus duos minutos nummos habeat. Hoc est ergo quod dicit: Non egredieris de carcere donec etiam minuta peccata tua persolvas. De solvendo autem novissimo quadrante potest non absurde intelligi aut pro eo positum quod nihil relinquatur impunitum, sicut loquentes etiam dicimus usque ad facem, cum volumus exprimere aliquid ita exhaustum ut nihil relinqueretur, vel ut significarentur nomine quadrantis novissimi terrena peccata. Quarta enim pars distinctorum membrorum hujus mundi et ea novissima terra invenitur, ut incipiens a celo secundam aerem numeres, aquam tertiam, quartam terram.

Audistis quia dictum est antiquis: Non mœchaberis. Ego autem dico vobis quoniam omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo. Justitia ergo minor est regni Dei non mœchari corporum conjunctione, justitia ergo major est regni Dei non mœchari in corde. Multo facilius custodit ne mœchetur in corpore quisquis non mœchatur in corde; illud ergo confirmavit qui hoc præcepit, non veni solvere legem, sed adimplere. Sane considerandum est quod non dixit Omnis qui concupierit mulierem, sed Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, id est, hoc sine et hoc animo attenderit ut eam concupiscat quod jam non est titillari delectatione carnis, sed plane consentire libidini, ita ut non refrenetur illicitus appetitus, sed si facultas data fuerit satiatur. In his autem duobus, talem differentiam veteres voluerunt quod alterum propassionem, alterum vero passionem nominaverint; inter passionem autem et propassionem hoc interest quod passio reputatur in vitio, propassio licet culpam habeat, tamen non tenetur in crimine; ergo qui viderit mulierem et anima ejus fuerit titillata, hic propassione percussus est; si vero consenserit, et de cogitatione affectum fecerit, sicut scriptum est

PATROL. CX.

A in David: transierunt in affectum cordis, de propensione transivit ad passionem. Et huic non voluntas peccati deest, sed occasio. *Quicumque igitur viderit mulierem ad concupiscendum, id est, si sic aspererit ut concupiscat et facere disponat, iste recte mœchatus eam dicitur in corde suo.*

Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum et projice abs te: expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Quia supra de concupiscencia mulieris dixerat, recte nunc cogitationem et sensum in diversa volutantem nuncupavit oculam. Per dexteram autem et cæteras corporis partes, voluntatis atque affectuum initia demonstrantur: ut quod mente concepimus, ne opere compleamus: cavendum igitur est, ne quod in nobis optimum est cito labatur in vitium. Si enim dexter oculus et dextera manus scandalizant, quanto magis ea quæ in his sinistra sunt | si anima labitur, quanto plus corpus, quod est ad peccatum proclivius!

Et si dextra manus tua scandalizat te, abscinde eam et projice abs te; expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum eat in gehennam. Ergo et dextra manus accipitur dilectus adiutor et minister in divinis operibus. Nam quemadmodum in oculo contemplatio, sic in manu actio recte intelligitur, ut sinistra manus intelligatur in operibus quæ huic vite sunt necessaria, dextra vero in illis actibus in quibus electi Dei in præsentia laborant vita, ut gloria illis per hoc in futuro retribuatur sempiterna, per conditorem et releptorem nostrum Jesum Christum, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XCVIII.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Marcum.

In illo tempore, cum introisset Jesus Hierosolimam in templum, etc.

Quod ingressus civitatem Dominus primo templum adiit formam nobis religionis, quam sequamur præmonstrat, ut cum forte villam aut oppidum, aut alium quemlibet locum, in quo sit domus orationis Deo consecrata intramus, primo ad hanc divertamus, et postquam nos Domino per orationum studia commendaverimus, sic deinde ad agenda ea propter quæ venimus temporalia negotia recedamus.

Et circumspexit omnibus, cum jam vespera esset hora, exivit in Bethaniam cum duodecim. Non hoc semel fecit, sed per omnes quinque dies ex quo Hierosolimam ascenderat usque ad tempus passionis, hoc ipsum semper agere solebat, ut per diem in templo doceret, noctibus vero exiens moraretur in monte Oliveti, sicut in Luca legitur. Docendo enim incredulis officium correctionis sedulus impendebat, commanendo autem apud fideles gratiam is eis benignitatis propitius exhibebat. Bene autem dicitur, quia circumspexit omnibus exivit in Bethaniam. Inspicit quippe internus arbiter omnium corda, et cum in

contradictionibus ac resistentibus veritati, non invenit ubi caput reclinet, secedit ad fideles, et in eis qui obediunt verbo, mansionem sibi una cum Patre facere gaudet, Bethania namque domus obedientiæ dicitur.

Et alia die cum esirent a Bethania, esuriit. Esuriit vel veritatem humanæ carnis ostendens, vel esuriens salutem credentium et æstuans ad incredulitatem Israelis.

Cumque vidisset a longe ficum habentem folia, venit, si quid forte inveniret in ea; et cum venisset ad eam, nihil invenit præter folia: non enim erat tempus ficorum. Et respondens Jesus dixit ei: Jam non amplius in æternum quisquam ex te fructum manducet. Quomodo Dominus multa in parabolis dicere, ita etiam nonnulla in parabolis facere solebat. Quid enim causæ erat ut esuriens fructus in ficulnea quæreret, quorum tempus nondum esse, quilibet homo noverat, arboremque quia fructum per id temporis non haberet, æternæ sterilitatis maledictione damnaret, nisi quia plebem quam verbo docebat, hoc etiam factò terrebat, ne quis habendo folia et fructum non habendo, hoc est verba justitiæ absque operibus prætendendo, excidi, et in ignem mereretur projici. Unaqueque enim arbor non de floribus, non de foliis, sed fructu suo cognoscitur, id est, unusquisque homo non de æstimatione famæ vel sermonum pompa: sed de suarum testimonio probatur actionum.

Et veniunt Hierosolimam, et cum introisset in templum, cœpit ejicere vendentes et ementes in templo, et mensas nummulariorum, et cathedras vendentium columbas evertit. Quod maledicendo ficum infructuosam per figuram fecerit Dominus, hoc idem mox apertius ostendit ejicendo improbos et templo. Neque enim aliquid peccavit arbor, quæ esuriente Domino poma non habuit, quorum necdum tempus advenerat, sed peccavere sacerdotes qui in domo Domini sæcularia negotia gerebant, et fructum pietatis quem debuerant quicumque in eis Dominus esuriebat, ferre supersederant. Arefecit Dominus arborem maledicto, ut homines hæc videntes sive audientes multo magis intelligerent sese divino condemnandos esse judicio, si absque operum fructu de plausu tantum sibi religiosi sermonis velut de sonitu, et tegumento blandirentur viridantium foliorum.

Et non sinebat ut quisquam transferret vas per templum. De vasis dicit illis quæ mercandi gratia inferebantur, cæterum absit ut vasa Deo dicata Dominus ejiceret de templo, vel introferri prohiberet in templum, ubi futuri sui examinis insigne prætendit exemplum. Sed potius immunda et profana eliminat vasa de templo, ac ne amplius inferantur prohibet, quando non solum de Ecclesia omnes repellit ac deturbat reprobos, verum etiam ne ultra ad turbandam Ecclesiam intrent, æterno eos verbere compercit.

Et docebat, dicens eis: Nonne scriptum est quia domus mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus? Omnitibus, inquit, Gentibus, non uni genti Judææ,

nec in uno Hierosolymæ urbis loco, sed in toto orbe terrarum, et nequaquam taurorum et hircorum, et arietum, sed orationis.

Vos autem fecistis eam speluncam latronum. Qui ad accipienda munera in templo residebant, profecto quia quibusdam non dantibus læsiones exquirerent dubium non erat. Domus ergo orationis spelunca latronum facta fuerat, quia ad hoc in templo assistere noverant, ut aut non dantes munera studerent corporaliter persequi, aut dantes spiritualiter necare.

Et cum mane transirent, viderunt ficum aridam factam a radicibus. Non rami tantum aut stipes infructuosæ fici, sed ipsa etiam radix arefaciendo, sententiam divinæ in se reprobationis ostendit, et Joannes ait, *quia securis ad radicem arborum posita est.* Arefacta est itaque ficus a radicibus, ut ostenderetur gens impia non ad tempus, et ex parte corrigenda externorum incursum, et mox miserante Domino post actam poenitentiam prisce restituenda libertati, ut sæpe factum sacra historia refert, sed æterna potius damnatione ferienda, arefacta est radicitus, ut intimaretur nefanda plebs non solum humana gloria forinsecus, verum etiam divino intus favore funditus esse destituenda.

Et respondens Jesus ait illis: Habete fidem Deo. Amen dico vobis quia quicumque dixerit huic monti: Tollere et mittere in mare; et non hæsitaverit in corde suo, sed crediderit quia quodcumque dixerit fiat, fiet ei. Solent gentiles qui contra Ecclesiam maledicta scripsere, impropere nostris quod non habuerint plenam fidem Dei, quia nunquam montes transferre potuerint. Quibus respondendum, non omnia scripta esse quæ in Ecclesia sunt gesta, sicut etiam de factis ipsius Christi, Dei et Domini nostri Scriptura nostra testatur, unde et hoc quoque fieri potuisse, ut mons ablatus de terra mitteretur in mare, si necessitas fieri id poposcisset, quomodo legimus factum precibus B. Patris Gregorii, Neo-Cæsariæ Ponti antistitis viri meritis et virtutibus eximii, ut mons in terra tantum loco cederet, quantum incolæ civitatis opus habebant. Verum quia montis nomine nonnunquam diabolus significatur, videlicet propter superbiam qua se contra Deum erigit, et esse vult similis Altissimo, mons ad præceptum eorum qui fortes fide sunt tollitur de terra, et in mare projicitur, cum prædicantibus verbum doctoribus sanctis, immundus spiritus ab eorum corde repellitur, qui ad vitam sunt præordinati, et in turbulentis amarisque infidelium mentibus, vesaniam suæ tyrannidis exercere permittitur, non quod ibi et ante sedem regnumque non habuerit, sed quod tanto acrius in eos quoslibet desævit, quanto amplius se dolet a læsione piorum fuisse depulsum, quem tamen victoria Salvatoris nostri Domini Jesu Christi, liberans electos suos de manibus, ipsum hostem humani generis pro nequitia sua claustris inferni damnabit in perpetuum.

HOMILIA XCIX.

DOMINICA V POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ ad Romanos.

Fratres, existimo quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis, etc.

Quod ad comparationem æternæ gloriæ, quam sanctis suis Deus ante sæcula præparavit, nihil condignum quis in hoc sæculo possit passionis sustinere; in præsentī lectione apostolus Paulus breviter intimavit dicens: *Existimo enim quod non sunt condignæ passiones hujus temporis, ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.* In quo enim mortale quid immortalī potest comparari, aut invisibili visibile, aut æternis temporalia? Si qua tamen in præsentī vita velut quædam possint semina gloriæ colligi, futura ista semina ex tribulationibus et passionibus, quæque patiuntur propter Dominum colliguntur. Sicut alibi idem dicit Apostolus, quod enim in præsentī momentaneum est, et leve, immensum est enim pondus gloriæ futuræ, quam exspectamus qui non respicimus ad ea quæ videntur, sed ea quæ non videntur et æterna sunt, proinde enim omnis tribulatio qualiscumque sit, quæ acciderit, quamvis sæva, quamvis longa videatur, quasi momentaneum ac leve esse putari oportet. Quicumque enim ad futuram aspiciat gloriam, quæ nobis est revelata, atque quæsitā, ubi transformabitur corpus nostrum mortale, conformis gloriæ corporis Filii Dei.... Quanto majores enim tribulationes in hoc mundo pro Christo patimur, tanto amplius nobis magnitudinem gloriæ credamus cumulari.

Nam exspectatio creaturæ revelationem filiorum Dei exspectat. Exspectatio creaturæ exspectatio hominis rationabilis est, qui exspectat diem judicii, quo revelabitur quanta sit gloria præparata his qui in hoc sæculo fideliter pro Deo tribulationes sustinent, et laborant in Domini voluntate.

Vanitati enim creatura subjecta est. Id est, omnis homo vanitatis hujus mundi invitatus est subjectus, quandiu temporalibus deditus est rebus, vel quandiu istis transitoriis utitur, quæ transeunt tanquam umbra.

Non volens. Non enim sicut sponte peccavit homo, sic etiam sponte damnatus est: sed voluntate ejus qui disponit universa, cujus etiam homo contempsit præcepta. Subjectus est autem homo vanitati, quandiu in hac mortali vixerit carne. Sequitur.

Quoniam et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei. Creatura autem recte dicitur homo, quandiu creaturæ non creatori deservit. Cum autem fidem perceperit, et Dominum Deum suum agnoverit, et ejus obedire cœperit voluntati, non jam creatura, sed Dei filius nuncupatur. Ista autem creatura, id est, homo, cum divina inspirante gratia crediderit, liberabitur a servitute corruptionis, ut non interitui serviat, cui serviunt omnes peccatores, quandiu in peccatis permanent. *Liberabitur* autem ab ista corruptione et

A nequitia, per fidem in libertatem gloriæ filiorum Dei, ita ut jam non carni, nec terrenis serviat desideris, non diabolo sed Christo, cujus gloriæ particeps et cohæres ipsius gratia efficiatur.

Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit. Quod dicit omnis creatura, nunc angelorum et hominum naturam dicit, quia ut in Evangelio Dominus ait: sicut angeli gaudent super poenitentes, ita dolent et ingemiscunt super converti nolentes, et quotidie nostra spectantes certamina, dolent valde cum convincimur a diabolo; cum vero vincimus multo plus gaudent. Quapropter si cum sanctis Angelis in cælo gaudere cupimus, eorum nunc gaudium in bona nostra conversatione, dignis moribus in castitate vite magno studio perficere debemus, ut cum deficiamus ab hac vita carnali, recipiant nos in æterna tabernacula simul gaudere cum illis.

Non solum autem illa sed nosmetipsi. Id est, apostoli et apostolici viri in Ecclesia sanctorum successores apostolorum.

Primitias Spiritus, id est, pignus et dona sancti Spiritus habentes, *intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei exspectantes, redemptionem corporis nostri.* Gemimus enim adoptivos filios Dei fratres nostros, quos docere et instituere missi sumus, donec videamus eos in omni bono proficere, ut filii Dei et hæredes Christi effici mereantur. Donec ergo nos, inquam, qui instituimur ab eis negligimus et moramur, et emendationis nostræ tempus longius protelamus, nec non invisibilibus delectamur, ad dolores apostolos commovemus, ac luctum similiter et sanctis prædicatoribus disciplinam docentibus dolorem ingerimus, qui cum nostras prospiciunt iniquitates, magno se affligunt luctu pro excessibus nostris, et divinam pro nobis implorant pietatem, humiliter de præteritis veniam postulantes, et de futuris custodiam. Hæc ergo et his similia diligenter ac fideliter cogitantes non aquiescamus eis, qui per liberum arbitrium in superbiam elati præcipitare semetipsos, magis quam elevare conantur, sed humiliter consideremus illud quod Apostolus dicit, *Deus qui operatur in vobis et velle et perficere,* gratias agamus Domino ac Salvatore nostro, qui nos nullis præcedentibus meritis vulneratos curavit, et inimicos reconciliavit, et de captivitate redemit, de tenebris ad lucem reduxit, de morte ad vitam revocavit, et humiliter confitentes fragilitatem nostram illius misericordiam deprecemur. Ut quia nos secundum Psalmistam misericordia sua prævenit, dignetur in nobis non solum custodire, sed etiam augere munera et beneficia sua, quæ ipse dignatus est dare, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA C.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Estote misericordes, sicut et Pater vester misericors est.

Misericors est Deus super ingratos, et majore vel multiplo scilicet sua misericordia, qua etiam jumenta salvat, temporalia bona largiendo vel cœlestia bona singulari gratia, qua electos solum glorificat inspirando. Sed sive hoc sive illud sive utrumque intelligas, magna Dei bonitate sit, quæ nobis imitanda præcipitur, si filii Dei esse volumus, gloriamque filiorum Dei obtinere.

Nolite judicare; et non judicabimini, nolite condemnare, et non condemnabimini. Hoc loco nihil aliud nobis præcipi existimo, nisi ut ea facta quæ dubium est, quo animo fiant in meliorem partem interpretemur.

Dimittite; et dimittetur vobis, date et dabitur vobis. Dimittere nos injurias, dare beneficia jubet, ut et nobis peccata dimittantur, et vita detur æterna. Quæ sententia brevi sed eximia cuncta, quæ latissime de conversando cum inimicis mandaverat, comprehendendo concludit.

Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem [dabunt] in sinum vestrum. Huic simile est quod alibi dicit, *ut et ipsi recipiant vos in æterna tabernacula.* Non enim pauperes ipsi, sed Christus mercedem his qui eleemosynam fecere redditurus est. Quam tamen in sinum dare dicuntur, quia promerendo illius occasionem dedere, cum vel egentibus miserti vel improbe sævientes fortiorum sunt, et tolerati patientia, et beneficentia sustentati, et ad ipsam aliquoties fidem indulgentiæ gratia probati.

Eadem quippe mensura qua mensi fueritis, remittetur vobis. Et Apostolus ad eleemosynam Corinthios hortans, inter alia dicit, *qui parce seminat, parce et metet, et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet.* Potest autem de omnibus, quæ mente, manu, lingua, gerimus accipi, quia tu reddes singulis, inquit, secundum opera eorum.

Dicebat autem illis et similitudinem. Nunquid potest cæcus cæcum ducere? Nonne ambo in foveam cadent? Sensus hujusmodi sententiæ pendet ex superioribus, ubi de danda eleemosyna et injuria dimittenda præcipitur. Si te, inquit, ira contra violentum, et contra potentem philargyria cæcaverit, nunquid tua mente vitiosa vitium ejus curare poteris? Aut ille solus qui injuriam fecit, et non tu etiam qui ferre nesciebas reus deputaberis? At si mitem te, tranquillumque pectoris ejus improbitas invenerit, et ille ad poenitentiam movebitur, et tu patientiæ præmio donaberis, quia cæcum vidente oculo, hoc est, corde sereno ducere curabas ad lumen.

Non est discipulus super magistrum; perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister ejus. Si magister, qui utique quasi Deus potuit non suas ultum ire injurias, sed ipsos maluit insecutores patiendo reddere mitiores, eandem necesse est discipuli, qui puri homines sint, regulam perfectionis sequantur.

Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem quæ in oculo tuo est, non consideras? Oculas hic pro sensu mentis ponitur, et hoc ad superiora respicit, ubi cæcum a cæco duci, id est, pec-

cantem a peccatore castigari non posse præmonuit. Multi enim superbia vel odio, philargyria vel avaritia, vel alio quolibet crimine præventi levia hæc aut nulla judicantes acerrime corripiunt, quos subita viderint ira turbatos, oculum mentis a solito puritatis statu quasi festuca irruente mutasse, atque immemores Dominici præcepti, quo ait, *Nolite condemnare et non condemnabimini*, magis amant vituperare et damnare, quam emendare atque corrigere.

Et quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine ejiciam festucam de oculo tuo, ipse trabem in oculo tuo non videns? Hæc cum fratre agis verbi gratia quod ira ille peccavit, tu odio reprehendis. Quantum autem inter festucam et trabem, tantum inter iram distat atque odium. Odium est enim ira inveterata, quæ quasi vetustate ipsa tantum acceperit, ut merito appelletur traves. Fieri autem potest ut si irascaris homini velis eum corrigi; si autem oderis hominem, non potes eum velle corrigere, et ideo impossibile dicitur, ut festucam fratris oculo demat, qui suo trabem gestat in oculo.

Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo, et tunc perspicias ut educas festucam de oculo fratris tui. Id est, primum expelle abs te odium, et deinceps poteris jam eum quem diligis emendare. Et est vere multum cavendum, et molestum hypocritarum, id est, simulatorum genus, qui cum omnium vitiorum accusationes odio et livore suscipiant, etiam consultores videri se volunt, et ideo pie cauteque vigilandum est, ut cum aliquem reprehendere vel objurgare necessitas coegerit, primo cogitemus utrum tale sit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo caruimus, et si nunquam habuimus, cogitemus et nos homines esse, et habere potuisse. Si vero habuimus et non habemus, tangat memoriam communis infirmitas, ut illam reprehensionem aut objurgationem, non odium sed misericordia præcedat, sicque doctrina salubris ex dilectione Dei et proximi confirmata, tam doctori quam etiam auditori ad æternam proficiet salutem, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto, vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CI.

IN VIGILIA SANCTI JOHANNIS BAPTISTÆ.

Lectio Jeremiæ prophetæ.

Priusquam te formarem in utero, novi te; et antequam exires de vulva, sanctificavi te, et prophetam in gentibus dedi te.

Non quod ante conceptionem, ut hæresis suspicatur, fuerit Jeremias, sed quod præscierit eum futurum Dominus, cui necdum facta jam facta sunt, secundum illud quod Apostolus loquitur qui vocat ea quæ non erant, quasi ea essent. Quidam hunc locum super Salvatore intelligunt, qui proprie propheta est gentium, et per apostolos vocavit omnes nationes. Iste enim vere priusquam in utero formaretur virginali, et antequam exiret de vulva matris, sanctifi-

catus in utero est, et notus Patri, quippe qui semper A penetratur, recte et in templo Salomonis mysticus in Patre, et in quo semper Pater.

Et dixi: Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Et dixit Dominus ad me: Noli dicere, Quia puer sum, quoniam ad omnia quae mittam te, ibis; et universa quae mandavero tibi, loqueris. Ne timeas a facie eorum, quia tecum ego sum ut eruam te, dicit Dominus. Quando autem venit in corpus humanum, dicit in exordio: *Nescio loqui, quia juvenis ego sum.* Juvenis propter dispensationem, senex juxta hoc, quod primogenitus omnis creaturae. Juvenis quia in consummatione jam saeculi, et in extremo hujus vitae tempore advenit. Dicit itaque, *nescio loqui*, scio enim quaedam majora loqui, scio eloquium tuum, scio verbum tuum, *Sion, tibi scio loqui, hominibus nescio loqui, juvenis sum.*

Et misit Dominus manum suam et tetigit os meum; et dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo; et constitui te super gentes, et super regna, ut erellas, et destruas, et disperdas, et dissipes, et aedifices, et plantes, dicit Dominus omnipotens. Considerandum quod quatuor tristibus duo laeta succedant. Neque enim poterant aedificari bona, nisi destructa essent mala, nec plantari optima, nisi eradicarentur pessima. Omnis enim plantatio quam non plantavit caelestis Pater eradicabitur, et aedificatio quae super petram non habet fundamentum, sed in arena exstructa est, sermone Dei suffoditur atque destruitur, illam quam consumet Jesus spiritu oris sui, et destruet adventu praesentiae suae, omnem scilicet sacrilegam perversamque doctrinam disperdet in perpetuum. Porro ea quae elevantur contra scientiam Dei, et in sua confidunt sapientia, quae apud Deum stultitia est dissipabit atque deponet, ut aedificentur pro his humilia, et in locum superiorum quae destructa sunt et evulsa, exstruantur atque plantentur, quae ecclesiasticae conveniunt veritati, et impleatur illud quod dicit Apostolus, *Dei aedificatio, Dei agricultura estis.*

HOMILIA CII.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

Fuit in diebus Herodis, regis Judaeae, sacerdos quidam nomine Zacharias.

Sacrosancta praecursoris Domini nobilitas non solum a parentibus, sed et a progenitoribus gloriosa descendit, quatenus adventus illius fidem non subita inspiratione conceptam, verum habita magis propagatione susceptam liberius praedicaret.

De vice Abia. Viginti quatuor de sacerdotibus ordinis in ministerio domus Domini sorte a Salomone sunt divisi, in quibus Abia familiae, de qua Zacharias ortus est, sors contigit octava. Non frustra primus Novi Testamenti praeco in octavae sortis vice nascitur, quia sicut septenario saepe numero propter sabbatum vetus Testamentum, sic Novum aliquoties octonario propter sacramentum resurrectionis exprimitur. Unde quia non aliter quam per observantiam utriusque Testamenti regni caelestis aula

penetratur, recte et in templo Salomonis mysticus quindecim graduum ascensus fuisse narratur.

Et uxor ejus de filiabus Aaron; plena igitur laudatio, quae genus, mores, officium, factum, judicium comprehendit. Genus in majoribus, mores in aequitate, officium in sacerdotio, factum in mandato, in justificatione judicium.

Erant autem justii ambo ante Deum. Beatus qui in conspectu Dei justus est atque laudabilis, evenit quippe ut laudent homines eum, qui non est laudabilis, et ei detrahant, qui minime detractio dignus est. Solus Deus et in laude et in vituperatione justus est iudex.

Incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini, sine querela, etc. Plerumque justitia durior B hominum iram provocat, quae vero temperata est, ipsa suae dulcedinis gratia etiam invidiae quaerimoniam vitat. Quando enim facimus mandatum Dei, et in concupiscentia nostra vanae gloriae sordes spargimus, ut hominibus placeamus, non illud absque querela facimus.

Factum est autem cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis suae, etc. Qui enim sorte eligitur humano judicio non comprehenditur. Ille igitur quaerebatur, quem iste figurabat verus in aeternum sacerdos cui dicitur, *tu es sacerdos in aeternum*, qui non hostiarum cruore, sed proprio Patrem Deum generi reconciliaret humano. Sed tunc sanguis fundebatur in specie, sacerdos ordinabatur, nunc quia veritas venit, relinquamus speciem et veritatem sequamur. Tunc quidem vices erant, nunc autem est perpetuitas. Quem alium significabat Zacharias sacerdos, nisi eum sacerdotem, cui sacrificium non esset commune cum caeteris, qui non manufactis templis sacrificaret pro nobis, sed in sui corporis templo nostra peccata vacuaret?

Sorte exiit ut incensum poneret, etc. Incensum autem in sancta sanctorum a pontifice deferri, expectante foras templum omni populo decima die septimi mensis est jussum, et hanc diem expiationis sive propitiationis vocari, quae apud nos ob varium lunae discursum, qua menses computant Hebraei, modo in mense Septembri, modo incidit in Octobri, qui scilicet mensis quo pascha geritur, et ordine conditionis et edicto legis anni principium tenet, dicente Domino: *Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni.*

Apparuit autem illi angelus Domini, stans a dextris altaris incensi, etc. Non immerito angelus videtur in templo, quia veri sacerdotis jam nuntiabatur adventus, et caeleste sacrificium parabatur, in quo angeli ministrarent. Bene angelus, et in templo et juxta altare, et a dextris apparet, quia videlicet et veri sacerdotis adventum in mysterium sacrificii universalis et caelestis doni gaudium praedicat. Nam sicut per sinistram praesentia, sic per dexteram saepe bona praenuntiantur aeterna.

Ait autem ad illum angelus: Ne timeas, Zacharias, quoniam exaudita est deprecatio tua, et uxor tua Et-

sabeth pariet tibi filium, et vocabis nomen ejus Joannem. Deprecationem dicens exauditam partum continuo promittit uxoris, non quod ille qui pro populo oblatus intraverat, relictis verbis vocis pro accipiendis filiis orare potuerit, sed quod dicit : *Exaudita est deprecatio tua*, populi redemptionem significat. Quod vero adjungit, *et uxor tua pariet tibi filium*, ejusdem redemptionis ordinem pandit, quod videlicet natus Zachariæ filius redemptori illius populi præconando sit iter facturus.

Et erit gaudium tibi et exultatio, et multi in natiuitate ejus gaudebunt. Notandum quod nato præcursore multi gaudent, nato autem Domino annuntiat angelus, *gaudium magnum quod erit omni populo*, quia videlicet hic salutem multis prædicare, ille omnibus qui volunt aduenit donare.

Et erit magnus coram Domino. Non corporis hic, sed animæ magnitudinem declaravit, est coram Domino magnitudo animæ, magnitudo virtutis, est etiam parvitas animæ et pueritia virtutis.

Vinum et siceram non bibit. Sicera interpretatur ebrietas, quo vocabulo Hebræi omne quod inebriare potest poculum, sive de pomis, sive de frugibus, seu de qualibet alia materia confectum significant. Proprium vero in lege Nazarenorum erat, vino et sicera tempore consecrationis abstinere, unde Joannes, Samson et Jeremias, cæterique tales ut semper Nazareni, id est, sancti manere possent, semper his abstinere satagunt.

Et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ. Non est dubium verum hoc angeli esse promissum, siquidem sanctus Joannes, antequam nasceretur, matris adhuc in utero positus Spiritus accepti gratiam designavit.

Et multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum. Cum Joannes, qui Christo testimonium perhibens, in ejus fide populos baptizabat, dicitur filios Israel ad Dominum Deum ipsorum convertisse, patet profecto Christum esse Dominum Deum ipsorum.

Et ipse præcedet ante illum in Spiritu et virtute Eliæ. Bene in spiritu et virtute Eliæ præcedere dicitur, quia sicut ille præco venturus judicis, ita hic præco factus est redemptoris.

Ut convertat corda patrum in filios, et incredulos ad prudentiam justorum, parare Domino plebem perfectam. Corda patrum in filios convertere est spiritalem sanctorum antiquorum scientiam populis prædicando infundere. Prudentia vera justorum est, non de legis operibus justitiam præsumere, sed ex fide salutem querere. Sic ergo plebs Domino perfecte præparatur. Cum in recta fide et sancta conversatione ad Domini servitium pleniter convertitur.

HOMILIA CIII.

IN NATIVITATE SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ.

Lectio Isaïæ prophetæ.

Hæc dicit Dominus : Audite, insulæ, et attendite, populi de longe.

Post vocationem reliquiarum populi Israel, et

A abjectionem increduli populi permanentis, de quibus dixerat, *non est pax impiis* dicit Dominus, transit ad ecclesias de gentibus congregatas, et eis sub insularum nomine loquitur, quæ persecutorum quasi maris fluctibus patent, et ex omni parte sæviente naufragio conduntur potius, quam moventur. Ac ne quis putet violentam esse expositionem nostram, et non ad gentes pertinere quod dicitur, sed ad synagogas populi Judæorum, sequitur, *et attendite populi, sive gentes de longe*, hoc est ab extremis finibus terræ, vel ut LXX transtulerunt : *Post multum tempus stabit*, hoc est, non hoc tempore quo dicuntur, sed post multa sient tempora.

Dominus, inquit, ab utero vocavit me; de ventre matris meæ recordatus est nominis mei. Quod nunc B interim audientibus videtur obscurum, postea autem cunctis gentibus notum fiet, quando Gabriel Joseph de partu dixerit virginali, *et vocabis nomen ejus Jesum*, ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.

Et posuit os meum quasi gladium acutum, posuit quoque os ejus quasi gladium acutum, ut spiritu oris sui interficiat impium. De quo gladio ipse in Evangelio loquitur, *non veni pacem mittere in terram sed gladium*, malos a bonis separans. Veni enim dividere hominem contra Patrem suum, et filiam contra matrem suam, et nurum contra socrum suam.

Et in umbra manus suæ protegit me. In umbra manus Dei se esse protectum asserit, ut carnis vilitas divinitatis potentia tegetur, angelo ad virginem nuntiante, *Spiritus sanctus veniet super te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi.*

Posuit me sicut sagittam electam, in pharetra sua abscondit me. Quando dicitur sagittam electam, ostendit habere Deum sagittas plurimas, sed non electas, quæ sagittæ prophetæ sunt et apostoli qui in toto orbe decurrunt. De quibus in alio loco canitur : *Sagittæ acutæ potentissimæ, populi sub te cadent*, et iterum, *Sagittæ potentes acutæ cum carbonibus desolatoriis*. Christus autem de multis sagittis et filiis plurimis, una sagitta electa et filius unigenitus est, quam in pharetra sua abscondit, id est, in humano corpore, ut habitaret in eo plenitudo divinitatis corporaliter, raraque esset credentium fides, et cui supra dicitur : *Tu es Deus absconditus et nesciebamus.* Quam sagittam et sponsa vulnus accipiens loquitur in Cantico canticorum : *Vulnerata charitate ego sum.*

Et dixit mihi : Servus meus es tu, Israel, quia in te gloriabor. Servus, quia cum in forma Dei esset formam servi est dignatus assumere. Ostendit eum appellari servum, qui sit formatus ex utero, qui et in Psalmo dicit, *de ventre matris meæ Deus meus es tu.* Et Israel, quia natus de semine Judæorum. Quodque de nullo alio servorum intelligi potest, jungitur, *quia in te gloriabor.* Dicit enim et ipse in Evangelio, *Pater, glorificavi nomen tuum*, qui in Psalmo loquitur, *exurge, gloria mea; exurge, psalterium et cithara*, id est, omnium virtutum chorus, *dedit te in*

lucem gentiam, ut sis salus mea usque ad extremum terræ. Id est, ut illumines universum mundum et salutem meam, per quam omnes salvi fiant, usque ad extremum terræ facias pervenire. Hæc enim per apostolorum prædicationem facta cognoscimus, de quibus Psalmista prædicens ait: *In omnem terram exiit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum. Reges videbunt et consurgent principes, et adorabunt propter Dominum Deum tuum, et sanctum Israel, qui elegit te.* Hæc fient quando venerit Christus in gloria Patris cum angelis suis, et sederit in throno gloriæ suæ judicare vivos et mortuos; tunc omnes adorabunt eum, propter Dominum Deum Patrem suum, quia fidelis est qui elegit eum. Sive ita intelligendum, reges quorum cor in manu Dei est, et Ecclesiæ principes sunt, adorabunt eum, quia fidelis est Dominus sanctus Israel. De Christo etenim et quæ sequuntur intelligi possunt, dicit enim in tempore placito exaudivi te, et in die salutis auxiliatus sum tui. Hoc testimonio Apostolus usus dicens, tempore opportuno exaudivi te, et in die salutis auxiliatus sum tui, ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Tempus placitum et opportunum, et dies salutis passio Salvatoris est et resurrectio. Cui et idem Pater in subsequentibus ait: *Dedi te in fœdus populi, ut suscitares terram et possideres hæreditates dissipatas, ut diceres his qui vincti sunt, exite, et his qui in tenebris, relevamini.* In fœdus populi, sabauitur Judæorum, his, videlicet, qui ex illis credere voluerunt, et suscitabit terram, quæ in idololatriæ jacebat erroribus. Et possidebit hæreditates desertas, quæ habitatorem non habebant Dominum, et dicit his qui peccatorum vinctis stringebantur, exite, quia funibus peccatorum suorum unusquisque constringitur. Et his qui sedebant in tenebris et lucem videre non poterant, ait: *relevamini*; hi enim omnes postquam conversi fuerint et clarum Christi lumen aspexerint, pascentur in viis et semitis sanctarum Scripturarum, et dicent: *Dominus pascit me, et nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocabit, super aquam refectionis educabit me, qui cum Patre et Spiritu sancto, vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.*

HOMILIA CIV.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, Elisabeth impletum est tempus pariendi, et peperit filium.

Verbum impletionis sancta Scriptura in bonorum tantum ortu vel obitu, vel actu ponere consuevit, quorum vitam plenitudine perfectionis habere significat. Denique *Elisabeth impletum est tempus pariendi*, impleti dies Mariæ ut pareret, implevit Salomon ædificare domum Domini, defunctus est Abraham, vel alius aliquis patrum senex et plenus dierum, et postquam venit plenitudo temporis misit Deus Filium suum; at contra dies impiorum inanes et vacui. Viri enim sanguinum et dolosi non dimidiabant dies suos.

Et audierunt vicini et cognati ejus quia magnificavit Dominus misericordiam suam cum illa, et congra-

tulabantur ei. Habet sanctorum editio lætitiæ plurimorum quia commune est bonum, justitia enim communis est virtus, et ideo in ortu justitæ futuræ vitæ insigne præmittit, et gratia securæ virtutis exultatione vicinorum præfigurante signatur.

Et factum est in die octavo venerunt circumcidere puerum, et vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater ejus dixit: Nequaquam, sed vocabitur Joannes. Mire sanctus Evangelista præmittendum putavit, quod plurimi infantem patris nomine Zachariæ appellandum putarent, ut advertas matri nomen alicujus displicuisse degeneris, sed in sancto infusum Spiritu, quod ab angelo ante Zachariæ fuerat prænuntiatum, et quidem ille mutus intimare vocabulum filii nequivit uxori, sed per prophetiam Elisabeth didicit, quod didicerat a marito.

*Et dixerunt ad illam: Quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant patri ejus quomodo vellet vocari eum. Et postulans pugillarem, scripsit dicens: Joannes est nomen ejus. Et mirati sunt universi. Joannes est, inquit, nomen ejus, hoc est, non ei nos nomen imponimus, quia jam a Deo nomen accepit, habet vocabulum suum quod agnovimus, non quod elegimus. Nec mireris, si nomen mulier quod non audivit asseruit, quando ei Spiritus sanctus qui angelo mandaverat revelavit, necque poterat Domini ignorare prænuntium quæ prophetaverat Christum, et bene additur, *quia nemo in cognatione ejus vocatur hoc nomine*, ut intelligas nomen non generis esse, sed vatis.*

Apertum est illico os ejus et lingua ejus, et loquebatur benedicens Deum, et factus est timor super omnes vicinos eorum. Quia vox clamantis in deserto nata est, merito est lingua parentis soluta. Neque enim patrem a laudibus silere decebat, qui Verbi præcone sibi nato gaudebat, quippe cui labia, quæ incredulitas vinxerat, fides jam solvit. Verum hæc etiam allegorice si quis perscrutari desideret, Joannis celebrata nativitas, gratiæ Novi Testamenti est inchoata sublimitas. Cui vicini et cognati patris nomen, quam Joannis imponere malebant, quia Judæi qui legis ei observatione quasi affinitate juncti erant, magis justitiam, quæ ex lege est sectari, quam fidei gratiam suscipere cupiebant. Sed Joannes, hoc est, gratiæ Dei vocabulum, mater verbis, pater litteris intimare satagunt, quia et lex ipsa psalmique ac prophetæ apertis sententiarum vocibus gratiam Christi prædicant, et sacerdotium illud vetus figuratis caeremoniarum et sacrificiorum umbris, eidem testimonium perhibet. Pulchreque Zacharias octava die proles editæ loquitur, quia per Domini resurrectionem quæ octava die post septimam sabati facta est, occulta sacerdotii regalis arcana pateverunt, linguaque pontificum Judæorum quam diffidentia vincula strinxerant, intelligentiæ rationabilis est voce soluta.

Et super omnia montana Judææ divulgabantur omnia verba hæc, et posuerunt in corde suo, dicentes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus Domini erat

cum illo. Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus. Ecce enim unum Zachariæ silentium, non ipsi tantum cui datur ad pœnam incredulitatis et signum credendi proficit, sed et cum aufertur, omnes vicinos ejus miraculo ac timore stupefacit, omnia circumquaque montana fama nati prophetae perfundit, omnes qui audire poterant, ad perquirendum diligentius pueri qui natus est modum statimque sollicitat, ut his videlicet atque hujusmodi futurus Christi propheta commendetur auspiciis, itemque, ut ita dixerim, præcursorem veritatis præcurrentia signa præbeant.

Et Zacharias pater ejus impletus est Spiritu sancto, et prophetavit dicens: Benedictus Dominus Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suæ Israel. Ecce loquela quæ sola est ablata diffidenti, cum spiritu prophetiæ est restituta credenti. Visitavit autem Dominus plebem suam quasi longa infirmitate tabescentem, et quasi venditam sub peccato unici Filii sui sanguine redemit, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula seculorum. Amen.

HOMILIA CV.

DOMINICA VI POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ B. Petri apostoli.

Charissimi, omnes unanimes in oratione estote, compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, humiles, non reddentes malum pro malo, et maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes, etc.

Quia superius diversas personas conditionis et sexus congrua sibi discretione docebat, jam nunc omnes communiter admonet in fidei Dominicæ causa unum cor et unam habere animam.

Quia in hoc vocati estis ut benedictionem hæreditate possideatis. Dicentem videlicet judice, venite, benedicti Patris mei, percipite regnum. Potest benedictio hæreditatis et illa intelligi, qua Ecclesiam in futura vita perpetua benedixit, unde etiam nunc spe futurorum gratulabunda canit, exaltabo te, Deus rex meus, et benedicam nomen tuum in æternum, et in sæculum sæculi. Quod ergo quisque in futuro invenire desiderat, hoc in præsentem meditari et agere satagat, et conditorem videlicet, et proximum sincera voce benedicere et seipsum etiam pariter divina ac fraterna benedictione dignum reddere, quia

Oculi Domini super justos, et aures ejus in preces eorum: vultus autem Domini super facientes mala. Quia beatus Petrus malum nos pro malo reddere voverat, imo maledicentibus benedicere jusserat, recte prophetico testimonio astruit, superna inspectione, et bonos semper videri, et malos, quatenus meminimus, et nostram patientiam qua toleramus malos, et nostram benevolentiam qua persequentibus bona optamus æterno præmio remunerandam, et persecutores nostros si pœniteri noluerint digno plectendos esse supplicio. Si vero pœniterint, nos quoque pro ipsorum salute, quam deprecabamur

a Domino coronam justæ congratulationis accepturos.

Et quis est qui vobis noceat, si boni æmulatores fueritis? De his dicit quæ nobis ab adversariis per verba contumeliosa, per damna rerum temporalium, per tormenta corporis accidunt. Hæc enim et hujusmodi omnia cum fidelibus irrogantur, duntaxat qui boni æmulatores sunt, et hoc secundum scientiam nequaquam eis nocere possunt, sed palmam magis patientiæ æquanimiter tolerantibus afferunt, et e contra illis qui irrogant pœnam accumulando æternam plurimum nocent. Si quis autem hujusmodi adversis victus deficit, non huic ille qui malum intulit, sed ipsi sibi qui hoc patienter ferre recusavit nocuit.

Sed et si quid patimini propter justitiam, beati eritis. Non solum, inquit, nihil vobis nocet, qui bonum facientibus mala irrogat, sed etiam cum vos propter bona quæ exsecratur hostis insequitur, causam vobis majoris beatitudinis præstat, cum patientiæ vestræ vires exercet, juxta illud Evangelicum: Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam.

Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris. Quid est Dominum sanctificare in cordibus nostris, nisi sanctitatem ejus, quam sit incomprehensibilis gloriæ, intimo cordis affectu intueri, quantum in se sperantibus vincendi fortitudinem dare valet, cujus inæstimabilis sanctitas fulget. Qui cum Patre et Spiritu sancto, vivit et regnat Deus, per omnia sæcula seculorum. Amen.

HOMILIA CVI.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, cum turbæ irruerent ad Jesum, ut audirent verbum Dei, et ipse stabat secus stagnum Genesareth.

Stagnum Genesareth idem dicunt esse quod mare Galilææ et mare Tiberiadis. Sed mare Galicææ ab adjacente provincia dictum, mare Tiberiadis a proxima civitate, quæ olim Cennerech vocata, sed ab Herode tetrarcha, instaurata in honorem Tiberii Cæsaris, Tiberias est appellata. Porro Genesar a laci ipsius natura, qui a crispantibus aquis de ipso sibi excitare auram perhibetur, Græco vocabulo quasi generans sibi auram dicitur.

Et vidit duas naves stantes secus stagnum. Duæ paves secus stagnum positæ circumcisionem et præputium figurant, quas bene Jesus vidisse perhibetur, quia in utroque populo novit Dominus qui sunt ejus, eorumque cor a fluctibus sæculi hujus ad futuræ vitæ tranquillitatem, quasi ad soliditatem littoris videndo, hoc est, misericorditer visitando provehit.

Piscatores autem descenderant et lavabant retia. Piscatores sunt Ecclesiæ doctores qui rete fidei comprehensos, et de profundo ad lumen elatos, quasi pisces littori, sic terræ viventium advehunt, quasi quædam retia piscantium sunt complexæ prædicationum dictiones, quæ eos quos cœperint in fide non amittant. Unde et retia quasi retinentia sunt vocata,

sed hæc retia modo laxantur in capturam, modo lota plicantur, quia non omne tempus est habile doctrinæ, sed nunc exercenda lingua doctori, nunc suimet cura gerenda.

Ascendens autem in unam navim, quæ erat Simonis, rogavit eum a terra reducere pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas. Navis Simonis est Ecclesia primitiva, de qua Paulus ait: *Qui enim operatus est Petro in apostolatu circumcisionis, operatus est et mihi inter gentes, bene una dicta, quia multitudinis credentium erat cor unum et anima una.* De qua docebat turbas, quia de auctoritate Ecclesiæ usque hodie gentes docet.

Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem: Duc in altum, et laxate retia vestra in capturam. Quod primo rogavit Simonem navim a terra reducere pusillum, significat vel temperate utendum verbo ad turbas, ut nec terrena eis præcipiantur, nec sic a terrenis in profunda sacramentorum recedatur, ut ea penitus non intelligant, vel prius in proximis regionibus gentibus prædicandum, ut qui dicit item Petro, *duc in altum et laxate retia vestra in capturam*, ad remotiores gentes quibus postea prædicatum est, pertineat.

Et respondens Simon dixit illi: Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete. Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laborant qui ædificant eam. Nisi Dominus cor illustraverit auditorum, doctor in nocte laborat. Nisi in verbo supernæ gratiæ laxata fuerint instrumenta disputationum, frustra vocis suæ prædicator jaculum mittet, quia fides populorum non sapientia verbi compositi, sed divinæ vocationis munere prævenit.

Et cum hoc fecissent, concluderunt piscium multitudinem copiosam, rumpebatur autem rete eorum. Præ multitudine piscium rete rumpebatur, quia nunc a confessione fidei etiam cum electis reprobi tanti intrant, qui ipsam quoque Ecclesiam, hæresibus scindant. Rumpitur autem rete, sed non labitur piscis, quia suos Dominus etiam inter persequentium scandala servat.

Et annuerunt sociis qui erant in alia navi, ut venissent et adjuvarent eos. Alia navis, ut prædiximus, est Ecclesia de gentibus, quæ et ipsa non sufficiente una navicula piscibus impletur electis, quia *novit Dominus qui sunt ejus, et apud ipsum certus est suorum numerus electorum.* Dumque tot in Judæa credituros non invenit, quot ad fidem vitamque prædestinatos novit æternam, quasi aliæ navis receptacula piscibus quærens suis, corda quoque gentium fidei gratia replet, et bene rupto reti socia navis advocatur, quoniam ante Judas proditor, ante Simen magus pisces nequissimi capti sunt, ante Ananias et Saphira rete fidei subdole tentabant ingredi, ante ut Joannes testatur, multi discipulorum ejus abierunt retro, etiam non cum illo ambulabant, ac deinde Barnabas et Paulus ad gentium sunt apostolatam segregati.

Et venerunt et impleverunt ambas naviculas, ita ut mergerentur. Harum impletio navium usque in finem

A sæculi crescet. Sed quod impletæ merguntur, hoc est, in submersionem premuntur, non enim submersa, sed sunt periclitata, Apostolus exponit dicens: *In novissimis diebus erunt tempora periculosa, et erunt homines seipsos amantes,* etc. Nam mergi navis, est homines in sæculum ex quo elati per fidem fuerant morum pravitate relabi, quale et ipse Petrus adhuc in infrinitate positus hoc loco demonstrat. Unde sequitur.

Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Jesu, dicens: Exi a me, quia homo peccator sum, Domine. Quia carnales quique in Ecclesia regimen spiritualium in quibus maxime Christi persona eminet, a se quodammodo repellunt. Non enim hac voce linguæ, dicunt bonis ministris Dei ut eos a se repellant, sed voce morum et actuum suorum suadent a se recedi. Ne per bonos regantur et eo vehementius quo deferant eis honores, et tamen factis suis a se recedere admonent, ut honorificentiam eorum significaverit Petrus cadens ad pedes Domini. Mores autem in eo, quod ait: *Exi a me, Domine, quia peccator homo sum*, quod tamen quia non fecit Dominus, non enim recessit ab eis, sed eos subductis navibus ad littus perduxit, significat in bonis et spiritalibus viris, non esse oportere hanc voluntatem ut peccatis turbarum commoti, quo quasi securius tranquilliusque vivant, munus ecclesiasticum deserant.

Et ait ad Simonem Jesus, Noli timere. Confortat Dominus timorem carnalium animosque fragilium consolando erigit, ne quis vel de suæ conscientia culpæ tremens vel de aliorum innocentia stupens) sanctitatis iter formidet aggredi, quod autem sequitur.

Ex hoc jam homines eris captiens, ad ipsum Petrum specialiter pertinet. Exponit ei Dominus quid hæc captura piscium significet, quod videlicet ipse, sicut nunc per retia pisces, sic aliquando per verba sit capturus homines, totusque facti hujus ordo quid in Ecclesia, cujus ipse typum tenet, quotidie geratur ostendat. Quod vero subjungitur,

Et subductis ad terram navibus relictis omnibus secuti sunt eum, potest significare finem temporis quod ab hujus mundi salo qui Christo inhæserint penitus recessuri sint. Sciendum est autem hanc eandem non esse loctionem, qua Matthæus et Marcus binos de naviculis pisces prius Petrum et Andream, deinde filios Zebedæi a Domino narrant esse vocatos. Non enim eos Lucas nunc a Domino vocatos, sed tantum Petro fuisse prædictum quod homines esset capturus insinuat. Nam et post resurrectionem Domini legimus eos esse piscatos. Unde datur intelligi eos ad capturam piscium ex more remeasse, ut postea fieret quod Matthæus et Marcus narrant, quando eos binos vocavit. Tunc etsi non subductis ad terram navibus, tanquam cura redeundi, sed ita eum secuti sunt, tanquam vocantem ac jubentem ut sequerentur, postea vero fide recta imbuti et doctrina Salvatoris sui pleniter instructi, firmiter et stabiliter apud suum permanserunt Dominum et magistrum, cujus

gratia ad vitam perducti sunt æternam, et ibi cum A venimus ad Speciosam portam templi, ut prædica-
mus, verbum vitæ audiendo, intelligendo simul et
operando, et ad apostolos, id est ad eorum exempla,
per illorum sanctorum successorum prædicationem
fide respeximus, tunc stabiliti et confirmati sunt
gressus mentis nostræ, ut jam non claudicemus
amplius in via iniquitatis, sed rectis bonorum operum
gressibus per iter justitiæ ambulemus.

HOMILIA CVII.

IN VIGILIA SANCTI PETRI APOSTOLI.

Lectio Actuum apostolorum.

*In diebus illis Petrus et Joannes ascendebant in
templum ad horam orationis nonam, etc.*

In lectione Actuum apostolorum quæ nunc ob me-
moriâ beatorum apostolorum lecta est, quorum nos
hodie natalitia venerando prævenimus, audistis cha-
rissimi nobis, *Petrus, inquit, et Joannes ascendebant
in templum ad horam orationis nonam.* Apostoli hora
nona templum ingressi, primo claudum, deinde de-
bilem sanabant, deinde ad vesperam usque laboran-
tes, multa hominum millia verbo fidei imbuebant.
Hoc et in ipso suo actu figuraliter se agere demon-
strabant, quia Dominus noster appropinquante mundi
fine in hunc mundum ad salvandos omnes sibi cre-
dentes venerat, et apostolos suos quasi ad ipsam
vesperam mundi per totum orbem ad multitudinem
hominum docendam direxit.

*Et quidam vir qui erat claudus ex utero matris suæ,
bajulabatur : quem ponebant quotidie ad portam tem-
pli quæ dicitur Speciosa, ut peteret eleemosynam ab
introeuntibus in templum.* Hunc cum vidisset Petrus
cum Joanne dixit : respice. At ille respexit in eos,
sperans se aliquid accepturum ab eis, ait autem Pe-
trus :

*Argentum et aurum non habeo, sed quod habeo, do
tibi : in nomine Jesu Christi Nazareni surge et ambula.*
Qui confestim surrexit. In claudis isto si considere-
mus mystica sacramenta cognoscimus præostensa, Per
Speciosam portam templi ubi iste claudus sanabatur,
evangelicam possumus intelligere prædicationem, per
quam templum Dei, id est Christi Ecclesia spiritali
pulchritudine decoratur. In qua qui mente debiles
per infidelitatem et ignorantiam nominis Christi si-
mul et anima claudi sunt, remedium salutis accipiunt
per evangelicam Christi prædicationem. Denique
Speciosa illa porta templi, quam diximus evangeli-
cam prædicationem intelligi, claudum suscipit, id
est incredulos, et integrum reddit, dum ad perpe-
tuam sanitatem animæ illos commovendo, exhor-
tando et docendo perducit : sicut claudus iste cum
esset ad Speciosam portam templi respiciens in
Petrum et Joannem accepit sanitatem, ita et nos
claudi antequam veniremus ad agnitionem Chri-
sti, vere claudi eramus, quia in via justitiæ clau-
dicabamus. Claudicabamus autem non corporis
gressu, sed internæ mentis excessu. Qui enim alie-
nus est a via justitiæ, a via veritatis, id est
a fide et agnitione Christi Filii Dei vivi, hic quamvis
rectos pedes corporis habeat, totus claudus est, quia
mente et anima claudicat, iter enim fidei ac veritatis
in obeditione præceptorum Christi, non gestibus tan-
tum corporis inceditur, sed gestibus mentis internæ.
Unde non dubium est, quia dudum claudicabamus a
via justitiæ, cum veram viam salutis ac vitæ Chri-
stum Dominum nostrum nesciebamus. Sed postq̄ am

*Et apprehensa Petrus manu dextra claudi, allevavit
eum.* Bene quem verbo erexit etiam dextra confor-
tat, quia sermo docentis, in corde audientis minus
valet, si non etiam propriæ actionis commendetur
exemplis.

*Et exiliens stetit, et ambulabat, et intravit cum illis
in templum.* Ordo perfectionis est egregius, primo
illum resurgere qui jacuerat, deinde iter arripere
bonæ operationis, et sic æterni regni januam simul
cum sanctis apostolis intrare. Ideo, fratres charis-
simi, quotiescunque beatissimorum apostolorum me-
moriâ celebramus, prætermisiss omnibus sæculi
actibus sine aliqua dilatione profectu bonorum ope-
rum currere debemus, et reddere illis in Dei laudi-
bus honorificentiam debitam; qui nobis æternam
salutem per effusionem sui sanguinis pepererunt, qui
tantam hostiam in semetipsis pro nostra propitia-
tione Domino obtulerunt. Præsertim cum ipse Domi-
nus dixit ad illos : *Qui vos honorat, me honorat, et
qui vos spernit, me spernit.* Quisquis ergo debita ve-
neratione honorat apostolos et martyres Christi,
Christum honorat, quem diligit, et cum ipsis sanctis
apostolis atque martyribus, simulque cum omnibus
sanctis æternæ beatitudinis præmia consequetur,
largiente Domino nostro Jesu Christo, cui est honor
et gloria per immortalia sæcula. Amen.

HOMILIA CVIII.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

*In illo tempore, dixit Jesus Petro : Simon Joannis,
diligis me plus his? Dicit ei : Etiam, Domine, tu scis
quia amo te.*

Virtutem nobis perfectam dilectionis præsens Do-
mini nostri interrogatio ostendit, perfecta enim di-
lectio est, qua Dominum ex toto corde, tota anima,
tota virtute, proximum autem tanquam nos ipsos
diligere jubemur, et neutra harum dilectio sine altera
valet esse perfecta, quia nec Deus vere sine proximo,
nec sine Deo vere potest proximus amari.

Dicit ei : Pasce agnos meos. Ac si aperte diceret, hæc
sola et vera est probatio integri in Domino amoris,
si erga fratres studueris cum sollicitudine exercere
labores. Nam quicumque fratri opus pietatis, quod
valet, impendere negligit, minus juste se conditorem
diligere ostendit, cujus mandata in sustentanda pro-
ximi necessitate contemnit.

*Dicit ei iterum : Simon Joannis, amas me? Ait illi :
Etiam, Domine, tu scis quia amo te.* Simon namque
obediens, Joannes dicitur Dei gratia, et propterea
recte primus apostolorum cum de amore suo requi-
ritur Simon Joannis, id est obediens Dei gratia vo-

catur, ut liquido cunctis ostendatur, hoc quod majore præ cæteris obedientia Domini jussis obsequitur, quod ardentiori illum charitate amplectitur, non humani meriti, sed muneris esse divini. Cauta ac temperata et simplici voce ait : *Domine, tu scis quia amo te.* Quod est aperte dicere, scio quidem quia ipse te, ut tu melius nosti, integro corde diligo, qualiter vero te alii diligant mihi quidem ignotum, sed tibi sunt omnia nota.

Contristatus est Petrus quia dixit ei tertio, Amas me? et dicit ei : Domine, tu omnia nosti, tu scis quia amo te. Dicit ei : Pasce agnos meos. Provida autem pietate Dominus tertio Petrum an se diligit interrogat, ut ipsa trina confessione vincula quæ illum ter negando ligarunt, absolvat. Et quoties territus ejus passione se illum nosse negaverat, toties ejus resurrectione recreatus, quod illum toto amet corde, testatur. Sed hoc pastori est fixo corde tenendum, ut eos quibus præest, non quasi suos proprios, sed ut Domini sui gregem tractare meminerit, juxta illud quod Petro dicitur : si diligis me, *pasce oves meas.* Meas, inquit, non tuas; meas tibi oves commendatas scito, et has quasi meas regere, si me perfecte amas, recole, ut meam videlicet in eis gloriam, meum dominium, mea non tua propria quæras. Dilectio ampliore quam amor retinet qualitatem, et ideo dicitur Domino : *Simon Joannis, diligis me,* non ausus est Petrus fateri dilectionis se habere mensuram, sed homiliter se profitetur amare. Superior enim amor dilectio reperitur. Denique tertia appellatione Dominus interrogans Petrum, quia non sicut prioribus vicibus duabus dixerat, diligis, sed amas me, *contristatus est Petrus,* cur et in tertia interrogatione non dixerit diligis me, sed amas me, velut non jam de sublimi ordine dilectionis, sed de inferiore amoris gratia percunctatus.

Amen, amen dico tibi : cum esses junior cingebas te, et ambulabas ubi volebas ; cum autem senueris, extendes manus tuas et alius te cinget, et ducet quo tu non vis. Ac si patenter dicat quanta me charitate diligis; hinc aliquando probabis cum pro parvulorum meorum vita usque ad mortem certando perveneris. Et ut illi in corpore possint et mente salvari, ipse tormenta corporis omnia quæ adversarium infligere libet, forti mentis constantia tolerabis, in extensione enim manuum positionem membrorum ejus qui cruci erat aptandus insinuat. In cinctione alterius, impositionem vinculorum quibus a persecutore erat arceus exprimit. In ductu quo nollet, ipsam mortis ac passionis acerbiter indicat, quam corporalis ejus infirmitas horrebat : cujus animi infirmitas spiritalis etiam adversa pro Domino ketabatur cuncta sufferre : non enim voluntatem suam, sed voluntatem quærebat ejus qui misit eum Christi.

Hoc autem dixit, significans qua morte clarificatus esset Deum. Clarificavit quippe Petrus morte sua Deum, quando hoc judicio, quantum Deus esset contentus amandusque monstravit, dum ipse data optione mallet crucis subire tormentum quam a cœ-

lestis verbi prædicatione cessare. Quem ut nos imitemur faciat ille qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CIX.

IN NATALI SANCTI PETRI.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis, misit Herodes rex manus ut affligeret quosdam de Ecclesia, etc.

Hunc Herodem Claudii anno.... sui vero regni 70, ab Angelo percussum narrat historia.

Occidit autem Jacobum fratrem Joannis gladio. De hoc Jacobo Clemens Alexandrinus historiam quamdam dignam memoria refert : *Et is, inquit, qui obtulerat judici ad martyrium Jacobum scilicet motus etiam ipse confessus est se esse Christianum. Ducti autem sunt ambo pariter ad supplicium, et cum ducerentur in via rogavit Jacobum dari sibi remissionem. At ille parumper deliberans, pax tibi, inquit, et osculatus est eum, et ita ambo simul capite plexi sunt.*

Videns autem quia placeret Judæis, apposuit apprehendere Petrum. Quem cum apprehendisset misit in carcerem, etc. Quemadmodum sanctus Petrus missus sit in carcerem ligatus duabus catenis, et traditus quatuor quaternionibus militum, et quemadmodum inde liberatus sit per angelum Domini, audivit per ordinem dilectio vestra. Missus ergo in carcerem est sanctus Petrus causa nominis Christi, sed penam carceris horrere non poterat, qui ipse in carcere templum Dei erat. Ligatus erat duabus catenis, sed catenas criminum in ipso carcere a credentibus detrahebat. Custodiebatur a quatuor quaternionibus militum, id est a sedecim, sicut enim centurio centum, ita quaternio IV sub se milites habet : sed sub ipsa custodia quatuor Evangelia ad fidem venientibus insinuabat. Nec humanam custodiam poterat timere, qui divina custodia servabatur. Cum ergo diligenter Petrus custodiretur in carcere a quatuor quaternionibus militum, ligatus duabus catenis, venit angelus Domini ad eum, ut audivit dilectio vestra, et aperuit ei januas carceris, et ait ei :

Surge et tolle vestimentum tuum, et operi te, et calcea te calceamento, et veni, sequere me ; at ille surgens sequebatur eum. Et cum venisset ad portam ferream cum angelo, statim ab se eadem porta aperta est eis. Nec mirum sane, si sancto Petro porta ferrea sponte aperta est : qui portas jam infernorum in potestate acceperat, dicente Domino ad eum : *Tu es Petrus et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferorum non prævalebunt ei. Et quæcunque ligaveris super terram, erunt ligata et in cælo, et quæcunque solveris super terram erunt soluta et in cælo.* Ille ergo sancto Petro portam ferream aperuit qui portas inferni patefecit. Ille de morte Petrum eripuit, qui mortem ipsam devicit. Sed quod tunc circa sanctum Petrum secundum litteram gestum est, circa nos quoque mystice geri cognoscimus si fidem Petri sequamur. Sumus enim et vos in hoc mundo velut in carcere constituti. Si ergo a Deo visitari

meremur, mittitur ad nos angelus Dei, et dicit ad unumquemque nostrum: Præcinge te et calcea te calceamentis tuis et operi te vestimento tuo et sequere me. Præcingimus enim nos, si lumbos corporis nostri pudicitæ cingulo circumdamus, dicente Apostolo: Sint lumbi vestri in castitate. Calceamus et pedes nostros, si gressus vitæ nostræ præceptis evangelicis ac fidei muniamus, ut securi spinas peccatorum et iniquitatis tribulos conculcemus. Operimus et nos vestimento nostro, si vestem illam nuptialem, id est gratiam baptismi integram conservamus in nobis. Si hæc itaque fideliter impleamus, statim cadent catenæ de manibus nostris, id est catenæ peccatorum, quibus constricti et colligati secundum animam tenebamur. Sed nec aliter de carcere, id est de mundi hujus errore evadere possumus, nisi a Domino per angelum visitemur. Aperietur nobis porta ferrea, id est porta mortis, et pœna quam Filius Dei passionis suæ virtute comminuit. Et tunc venimus ad domum Mariæ ad Ecclesiam Christi, ubi Maria mater Domini habitat, et illic occurrit nobis puella nomine Hrode. Convenienter autem hujusmodi nomen Hrode salutis nostræ mysterium est. Hrode enim secundum litteram Græcam rosa nuncupatur. Venientibus ergo nobis ad domum Mariæ Hrode occurrit, id est congregatio sanctorum quæ sanguine martyrum glorioso velut rosa pretiosa refulget in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti gratia baptismi traditur, per quam emundamur ab omni sorde peccati, ut mundi efficiamur. Quia ergo tantam circa nos Dei misericordiam recognoscimus, ut indigni ad tantam ejus gratiam vocaremur, pie ac juste in conspectu ejus vivere et conversari debemus, ut in adventu ejus gloriæ non cum immundis et impiis pœnas, sed cum sanctis et electis ejus promissa regni cœlestis et remunerationem vitæ perpetuæ consequamur, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in vera unitate Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CX.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore venit Jesus in partes Cæsareæ Philippi.

Philippus iste est frater Herodis, de quo supra diximus, tetrarcha Ituræ et Trachonitidis regionum, qui in honorem Tiberii Cæsaris Cæsaream, quæ nunc Paneas dicitur, appellavit, et est in provincia Phœnicis.

Et interrogabat discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse filium hominis? Non dixit, quem me dicunt esse homines, sed filium hominis, ne jactanter de se quærere videretur. Et nota quod ubicunque scriptum est in Veteri Testamento filius hominis, in Hebræo positum sit filius Adam? Illudque quod in psalmo legimus: Filii hominum, usquequo gravi orde? In Hebræo dicitur, filii Adam. Pulchre autem terrogat, quem dicunt esse homines filium hominis, ia qui de filio hominis loquuntur, homines sunt,

qui vero divinitatem ejus intelligunt, non homines, sed dii appellantur.

At illi dixerunt: Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii vero Jeremiam, aut unum ex prophetis. Miror quosdam interpretes causas errorum inquirere singulorum et disputationem longissimam texere, quare Dominum nostrum Jesum Christum, alii Joannem putaverunt, alii Eliam, alii Jeremiam, aut unum ex prophetis, cum sic errare potuerint in Elia et Jeremia, quomodo Herodes erravit in Joanne dicens: quem ego decollavi Joannem ipse surrexit a mortuis, et virtutes operantur in illo.

Vos autem quem me esse dicitis? Respondit Simon Petrus: Tu es Christus Filius Dei vivi. Prudens lector, attende quod ex consequentibus textuque sermonis apostoli nequaquam homines, sed dii appellentur. Cum enim dixisset, Quem dicunt homines esse filium hominis? subjecit, Vos autem quem me esse dicitis? illis quia homines sunt humana opinantibus, vos qui dii estis, quem me existimatis? Petrus ex persona omnium apostolorum proficitur, tu es Christus Filius Dei vivi. Deum vivum appellat, ad comparisonem deorum eorum qui putantur dii, sed mortui sunt, Saturnum, Jovem, Cererem, Liberum et cætera idolorum portenta significans.

Respondens Jesus, dixit ei: Beatus es, Simon Barjona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cælis. Quod caro et sanguis revelare non potuit, id est, doctrina humana, Spiritus sancti gratia revelatum est. Ergo ex confessione sortitur vocabulum, quod revelationem ex Spiritu sancto habeat, cujus et filius appellandus sit, siquidem Barjona in lingua nostra sonat filius columbæ. Alii simpliciter accipiunt quod Simon, id est, Petrus filius sit Joannis juxta alterius loci interrogationem: Simon Joannis, diligis me? Qui respondit: Domine, tu scis; et volunt scriptorum vitio depravatam ut pro Barjoanna, hoc est, filius Joannis, Barjona scriptum sit una detracta syllaba. Joanna autem interpretatur Domini gratia. Utrumque autem nomen mystice intelligi potest, quod et columba Spiritum sanctum, et gratia Dei donum significet spiritale. Illud quoque quod ait, quia caro et sanguis non revelavit tibi, apostolicæ narrationi comparatur in qua ait, continuo non acquievi carni et sanguini, carnem ibi et sanguinem Judæos et Pharissæos volens intelligi, ut hoc quoque sub alio sensu demonstretur quod ei non per doctrinam Pharissæorum, sed per Dei gratiam Christus Dei Filius revelatus sit.

Et ego dico tibi. Quid est quod ait, Et ego dico tibi, quia tu dixisti, tu es Christus Filius Dei vivi, et ego tibi non sermone casso et nullum habente opus, sed dico tibi, quia meum dixisse, fecisse est.

Quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Sicut ipse lumen apostolis donavit, ut lumen mundi appellentur, et cætera quæ ex Domino sortiti sunt vocabula, ita et Simon

qui credebatur petram Christum, Petri largitus est nomen. Hoc secundum metaphoram petrae recte dicitur ei, *aedificabo Ecclesiam meam super te, sive super hanc petram*, id est, super illum quem modo confessus es dicens: *Tu es Christus Filius Dei vivi*: sive super hanc petram, super confessionem Petri.

Et portae inferi non praevaldebunt adversus eam. Ego portas inferi vitia reor, atque peccata, vel certe haereticorum doctrinas, per quas illecti homines ducuntur ad tartarum. Nemo itaque putet de morte dici, quod apostoli conditioni mortis subjecti non fuerint, quorum martyria videt conruescere.

Et tibi dabo claves regni caelorum, et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis. Istum locum episcopi et presbyteri non intelligentes aliquid sibi de Pharisaeorum assumunt supercilio, ut vel damnent innocentes, et solvere se noxios arbitrentur, cum apud Deum non sententia sacerdotum, sed eorum vita quaeratur. Legimus in Levitico de leprosis, ubi iubentur ut ostendant se sacerdotibus, et si lepram habuerint, tunc a sacerdote immundi fiant, non quod sacerdotes leprosus faciant et immundos, sed quod habeant notitiam leprosi et non leprosi, et possint discernere qui mundus, quive immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos immundum facit, sic et hic alligat vel solvit episcopus et presbyter, non eos qui insontes sunt vel noxii, sed pro officio suo, cum peccatorum audierit varietates, scit qui ligandas sit, qui solvendus. Omni igitur electorum Ecclesiae juxta modum culpae poenitentis ligandi ac solvendi datur auctoritas, sed ideo beatus Petrus, qui Christum vera fide confessus, vero est amore secutus, specialiter claves regni caelorum et principatum iudiciorum potestatis accipit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicumque ab unitate fidei vel societatis illius quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possint regni caelestis ingredi, unde nos necesse est tota intentione, fratres charissimi, et fidei quam docuit sacramenta discere, et congruentia fidei opera demonstrare. Necesse est omni vigilantia multiplices subtilesque portarum inferi cavere insidias, quatenus juxta Psalmistae vocem de his adjuvante Domino eripi, atque ad annuntiandas ejus laudes, portas filiae Sion, hoc est, gaudia mereamur supernae civitatis intrare. Nec sufficere nobis ad salutem arbitremur si turbis negligentium, vel quorumlibet indoctorum fide vel actibus aequemur, quibus in litteris sacris unica est credendi pariter et vivendi regula praescripta, sed quotiescunque nobis errantium ingeruntur exempla, nos confestim avertentes oculos mentis nostrae, ne videant vanitatem, magis quid veritas ipsa decernat sedulo corde scrutemur sequentes exemplum beati Petri, qui spreto errantium sectis, verae fidei arcanum quod cognoverat

A indubia oris confessione protulit, inseparabili cordis cura servavit. Sicque fiet ut nobis supra petram fidei aurum, argentum, lapides pretiosos, hoc est, perfecta virtutum opera construendis nihil tribulationum ignis detrimenti afferat, nihil tentationum turbines praevalcant, quia potius adversitatibus probati, accipiemus coronam vitae, quam ille nobis ante saecula promisit, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti, Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA CXI.

IN NATALI SANCTI PAULI.

Lectio Actuum apostolorum.

In diebus illis: Saulus adhuc spirans minarum et caedis in discipulos Domini, etc. Praesens lectio Actuum apostolorum pronuntiat, fratres charissimi, quomodo apostolus Paulus, cujus singularem hodie festivitatem colimus, ex persecutore Christianorum, praedicator et doctor factus est Christianorum. Christus enim occidit in eo saevitiam et reviviscere fecit in eo mansuetudinem veram: impleta est enim in eo propheta beati patriarchae Jacob qui cum Benjamin filium suum benediceret ait: *Benjamin lupus rapax mane comedit praedam, et vespere dividet spolia.* Qui enim nunc Paulus post conversionem dictus est, antea cum in impietate existeret Saulus vocabatur, quia cum commutavit opera mutavit et nomen. Erat enim de tribu Benjamin, eratque lupus mane, id est, primo persecutor Christianorum; vespere, id est postea, per Christi gratiam mutatus, divisit spolia, id est, gentibus mirifice evangelica sacramenta divisit. Audiamus eum mane comedentem praedam; *Saulus adhuc spirans minarum et caedis in discipulos Domini*, petit et accepit epistolas a principibus sacerdotum in Damascum ubi jam magna pars fidelium erat, ut quoscunque inveniret *hujus viae viros ac mulieres*, in Christum credentes, *vinctos adduceret in Jerusalem* ad martyrium.

Et dum iter faceret, contigit ut appropinquaret Damasco, et subito circumfulsit eum lux de caelo, et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi: Saule, Saule, quid me persequeris? Quia quod uni ex fidelibus meis persequendo feceris, me hoc scito passurum. Quid frustra insanis contra nomen meum, quia jam olim omnium Judaeorum manibus occidisti martyrem meum Stephanum? Olim quidem debui perdere te, sed Stephanus meus oravit pro te.

Et ille: Quis es, Domine? Et Dominus ad illum. *Ego sum Jesus Nazarenus, quem tu persequeris infidelis, sed surge et ingredere civitatem, ibi diceiur tibi quid te oporteat facere.* Et surgens nihil videbat, et ita erat tribus diebus non videns, et non manducavit neque bibit. Ad hoc carnale istud lumen aliquod temporis perdidit, ut spiritale veracius per hanc poenam percipere posset. Et hoc ideo triduo perdidit, quia Dominum non crediderat tertia die rurrexisse. Ananias quidam discipulus Christi erat

Damasco. Cui dixit Dominus : *Surge, vade in vicum qui dicitur Rectus, et quære Saulum, et accede ad eum, et signa eum caractere meo, multa enim patietur pro nomine meo.* Et ille : *Domine, audiri de vtro hoc, quanta mala fecerit sanctis tuis ; ait illi Dominus : Vade, quoniam vas electionis est mihi, ut portet nomen meum in gentibus coram regibus et principibus terræ.* Ideo enim prostrata est in eo superbia, ut erigatur humilitas, et devotio obsequii. Prostrata sunt in eo jam vitia, ut sanctitas erigatur. Venit ergo Ananias, baptizavit Saulum impium, et fecit nobis Paulum prædicatorem pium ; baptizavit lupum et fecit agnum, postque cœpimus habere eum prædicatorem, quem habuimus antea persecutorem ; ecce quomodo vespere divisit spolia. Cœpit enim ubique statim prædicare Christum contra quem antea fortiter expugnavit ; nunc patiebatur Paulus quod fecerat Saulus ; Saulus lapidavit Stephanum, Paulus lapidatus est propter Christum ; Saulus Christianos virgis cececit, Paulus pro Christo quinquies quadragenas una minus ideo accepit, ut iterum cæderetur pro Christo. Nam omnia quæ antea fidelibus irrogat supplicia, multo majora ipse passus est pro Christo tormenta. Si consideremus, dilectissimi nobis : via nostra Christus est. Christum attendite, pati venit, sed glorificari ; contemni, sed etiam exaltari ; mori, sed etiam resurgere. Ista cogitantes, fratres charissimi, non desperemus, quia etsi peccatores sumus, magnum medicum habemus. Ipsum medicum audite, *Non veni vocare justos, sed peccatores ad pœnitentiam.* Utilitas autem rei gestæ hujus hæc est : Apostolus ipse commemorat in epistolis suis, dicit enim, ad hoc sibi datam veniam omnium peccatorum suorum, ut nemo de se desperet, qui fuerit in magnis peccatis involutus, et in magnis sceleribus irretitus, quasi veniam non sit accepturus, si conversus fuerit ad eum, qui pendens in cruce, pro persecutoribus suis oravit, dicens : *Puter, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Factus ille ex persecutore est prædicator et doctor Gentium, *qui prius, inquit, fui blasphemus, et persecutor, et injuriosus.* Vides meritum, pœna debetur. Ergo pœna non redditur, sed misericordiam pro pœna consequitur. Gratia enim salvi efficimur de peccatis nostris, largiente ipso Domino nostro, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXII.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore, respondens Simon Petrus, dixit ad Jesum : Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te, quid ergo erit nobis etc.

Tunc respondens Petrus dixit : *Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te, quid ergo erit nobis ? Grandis fiducia ! Petrus piscator erat, dives non fuerat, cibos manu et arte quærebat, et tamen loquitur confidenter, reliquimus omnia.* Et quia non sufficit tantum relinquere, jungit quod perfectum est, et

A secuti sumus te, fecimus quod jussisti, quid igitur nobis dabis præmii ?

Jesus autem dixit illis : Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim judicantes duodecim tribus Israel. Non dixit, qui reliquistis omnia, hoc enim et Socrates fecit philosophus, et multi alii divitias contempserunt ; sed *qui secuti estis me, quod proprie apostolorum est atque credentium ; in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, quando ex mortuis de corruptione resurgent incorrupti, sedebitis et vos in solis judicantium condemnantes duodecim tribus Israel, quia vobis credentibus illi credere noluerunt. Illic discimus cum discipulis suis judicaturum Jesum ; unde et aliihi Judæis dixit : Si ego in Belzebul ejicio demonia, filii vestri in quo ejiciunt ? Ideo ipsi judices erunt vestri.* Nec quoniam super duodecim sedes scissuros esse ait, duodecim solos homines cum illo judicatos putare deberemus : duodenario quippe numero universa quædam significata est judicantium multitudo propter duas partes numeri septenarii, quo significatur plerumque universitas ; quæ duæ partes, id est, tria et quatuor, altera per alteram partem multiplicatæ duodecim faciunt. Nam et quatuor ter et tria quater duodecim sunt, et signa alia hujus duodenarii numeri quæ ad hoc valeat ratio reperit. Alioquin quoniam in locum Judæ traditoris apostolum Matthiam legimus ordiatum, apostolus Paulus, qui plus omnibus illis laboravit, ubi ad judicandum sedeat non habebit, qui profecto cum aliis sanctis ad numerum judicum se pertinere demonstrat, cum dicit : *Nescitis quia angelos judicabimus ?* De ipsis quoque judicandis in hoc numero duodenario similis causa est. Non enim quia dictum est, judicantes duodecim tribus Israel, tribus Levi, quæ tertia decima est ab eis judicanda non erit, aut solum illam populum, non etiam gentes cæteras judicabunt. Quod autem ait, *in regeneratione, procul dubio mortuorum resurrectionem nomine voluit regenerationis intelligi, sic enim caro nostra regenerabitur per incorruptionem, quemadmodum est anima nostra regenerata per fidem.*

D Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet et vitam æternam possidebit. Multi autem erunt primi novissimi et novissimi primi. Locus iste cum illa sententia congruit in qua Salvator loquitur, non veni pacem mittere, sed gladium, veni quippe separare hominem a patre suo et matrem a filia, et nurum a socru, et inimici hominis domestici ejus. Qui ergo propter fidem Christi et prædicationem Evangelii omnes affectus contempserint, atque divitias et sæculi voluptates, isti centuplum recipient et vitam æternam possidebunt. Ex occasione hujus sententiæ quidam introducunt mille

annes post resurrectionem dicentes, nobis tunc centuplum omnium rerum quas dimisimus et vitam æternam esse reddendam, non intelligentes quod si in cæteris digna sit repromissio, in uxoribus appareat turpitudine, ut qui unam pro Domino dimiserit centum recipiat in futuro. Sensus igitur iste est: qui carnalia pro Salvatore dimiserit, spiritalia recipiat, quæ comparatione et merito sui ita erunt, quasi parvo numero centenarius numerus comparetur. Unde dicit et Apostolus, qui unam tantum domum et unius provincie parvos agros dimiserat, quasi nihil habentes et omnia possidentes. Qui enim Deum propitium habet, et illi rite servierit, nullius rei quæ ad salutem pertinet penuriam sustinebit, sed per ipsam in hoc sæculo solatium congruum habet, et in futura vita gaudium possidebit æternum per Jesum Christum Dominum nostrum, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXIII.

HEBDOMADA VII POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ Pauli ad Romanos.

Fratres, quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus. Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, etc.

Audistis, fratres charissimi, in lectione præsentem dicentem Apostolum, an ignoratis quia quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut sicut Christus tertia die resurrexit a mortuis, ita et nos in aqua demersi, et mundo, atque diabolo mortui, et Christo consepulti, cum post tertiam mersionem elevamur de fonte, quasi Christus resurgimus, novi et immaculati, omnium peccatorum sorde deposita.

Ut quemadmodum Christus resurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus. Tribus enim modis baptismum accipitur in Scripturis, aquæ, Spiritus sancti, qui quasi ignis omnia exurit peccata, et sanguinis in martyrio, propter nomen Christi effusi: de quo Salvator ait: *Baptismo habeo baptizari in sanguine meo, ostendens nos propterea ita baptizari ut per mysterium consepeliatur Christo criminibus morientes, et renuntiantes pristinae vitæ, ut quomodo Pater glori-ficatus est in Filii resurrectione, ita et per nostræ conversationis novitatem post baptismum Christus ab omnibus glorificetur, ut nec signa quidem veteris malitiæ agnoscantur in nobis. Nec enim aliquid velle aut cupere debemus quod volunt aut cupiunt illi quicumque adhuc veteris vitæ erroribus implicantur.*

Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus simul et resurrectionis erimus. Si enim mundo moriamur et concupiscentiis ejus, et consepulti nunc fieri cupimus Christo in morte peccati, in morte corporis nostri resurrectionis ejus merebimur esse participes. Et si in hac vita fuerimus

A novi et immutati in conversatione sancta permanentes, novi et immutati erimus cum Christo in æterna gloria.

Hoc sciemes, quia vetus homo noster simul crucifixus est. Omnes fideles Christi, dicit Apostolus, cum Christo esse simul crucifixi, qui ante abrenuntiationem peccati, vel diaboli servitutem, veterem hominem Adam imitando, peccabant, per abrenuntiationem vitiorum atque per baptismum... quia membrum corporis Christi effecti sunt per sancti lavacri mysterium. Christus quidem innoxium suum corpus appendit ut nos noxium suspendamus a vitis, ut destruat corpus peccati ut ultra non serviamus peccato. Hoc est, ut omnia in nobis vitia, quæ post baptismum commisimus, per puram confessionem et pœnitentiam veram, simulque per eleemosynarum largitatem destruantur penitus, quia unum vitium membrum est peccati. Sicut Christus non ex parte, sed integer est crucifixus, ita ut prædiximus per confessionem, necesse est ut destruat in nobis totum peccati corpus, ut fiat caro nostra justitiæ mancipium, quod solebat esse delicti. Omnis enim qui facit peccatum servus est peccati.

Qui enim mortuus est peccato per confessionem et detestationem peccati, justificatus est a peccato. Mortuus est enim omnino qui non peccat, et qui crucifixus est per pœnitentiam peccatis, dolore ac compunctione peccati, vix poterit etiam peccare.

Si autem mortui sumus cum Christo, credimus quia simul vivemus etiam cum illo. Si comortui non sumus Christo, nec convivemus cum Christo, quia ejus membra non sumus.

Scientes quod Christus resurgens a mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Ita et nos si hic voluntate mortui fuerimus peccatis, secundam non timeamus mortem, nec tenebimur a gehenna.

Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel, id est, non possumus iterum aqua baptizari, quia Christus non potest iterum crucifigi pro nobis. Sicut alibi dicitur: Impossibile est enim eos qui semel illuminati sunt, gustaverunt etiam donum cælestis, et participes sunt facti Spiritus sancti, iterum baptizari, quia ibi non pœnitentiam denegat, sed iterationem baptismi.

Quod autem vivit, vivit Deo, in gloria deitatis.

Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, si fueritis puriter confessi, vivere autem Deo in Christo Jesu Domino nostro, in operibus bonis et conversatione sancta, Dei vos misericordia protegente, cui sit honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXIV.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Amen, dico vobis quia nisi abundaverit justitia vestra plus

quam scribarum et Pharisæorum, non intrabitis in A regnum cælorum, etc.

Id est, nisi non solum illa minima legis præcepta impleveritis, quæ inchoant hominem, sed ista quæ a me adduntur, qui *non veni solvere legem, sed adimplere, non intrabitis in regnum cælorum.* Justitia Pharisæorum est, ut non occidant; justitia eorum qui intraturi sunt in regnum Dei est, ut non irascantur sine causa: minimum est ergo et non occidere, et qui illud solverit minimus vocabitur in regno cælorum. Qui autem illud impleverit ut non occidat, non continuo magnus erit et idoneus regno cælorum; sed tamen ascendit aliquem gradum; perficitur autem si nec irascitur sine causa: quod si perfecerit multo remotior erit ab homicidio; quapropter qui docet ut non irascamur, non solvit legem ne occidamus, sed implet potius ut foris dum non occidimus, et in corde dum non irascimur innocentiam custodiamus.

Audistis quia dictum est antiquis: Non occides: qui autem occiderit reus erit iudicio. In lege enim indicabatur, ut qui occidebat et ipse occideretur:

Ego autem dico vobis. Id est, novus homo vobis novis nova loquor: *Quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio.* Videndum est quantum interest inter justitiam Pharisæorum et Christianorum quæ introducit in regnum cælorum: ibi enim occisio reum facit iudicio, hic autem ira nihilominus reum facit iudicio.

Qui autem dixerit fratri suo, Raca, reus erit consilio. Hoc verbum proprie Hebræorum est: *raca* enim dicitur *רָכָא*, id est, inanis et vacuus quem nos possumus vulgata injuria absque cerebro nuncupare. Si de otioso sermone redditori sumus rationem, quanto magis de contumelia? Sed et signanter additur, *qui dixerit fratri suo, Raca*, frater enim nullus est, nisi qui eundem nobiscum habet patrem. Cum ergo similiter credat in Deum et Christum Dei noverit sapientiam, qua ratione stultitiæ elogio denotari potest? Quid interest inter reum iudicio et reum consilio, et reum gehennæ ignis? Nam hoc postremum gravissimum sonat et admonet gradus quosdam factos a levioribus ad graviora donec ad gehennam ignis veniretur. Et ideo si levius est reum esse iudicio quam esse consilio, item levius est esse reum consilio, quam reum esse gehennæ ignis. Oportet levius esse intelligatur irasci sine causa fratri quam dicere, *Raca*, et rursus levius esse dicere *Raca*, quam dicere, *Fatue*. Non enim reatus ipse haberet gradus, nisi gradatim etiam peccata commemorentur. *Raca* enim obscurum est, quia nec Græcum est nec latinum, nonnulli autem de Græco trahere voluerunt ejus interpretationem putantes pannosum dici: Græce enim pannus *rachus* dicitur. Probabilius autem dicitur vocem esse significantem non ad aliquid aliud nisi indignantis animi motum exprimentum, ut sunt apud grammaticos interjectiones, cum dicitur a dolente, heu! vel ab irascente hem! quæ voces quarumque linguarum sunt propriæ nec in

aliam linguam facile transferuntur: quæ causa utique coegit tam Græcum interpretem quam Latinum vocem ipsam ponere, cum quomodo eam interpretareur non inveniret. Gradus itaque sunt in istis peccatis, ut primo quisque irascatur et eum motum retineat corde, mente conceptum: jam si extorserit vocem indignantis ipsa commotio non significantem aliquid, sed illum animi motum, ipsa eruptione testantem qua feriatur ille cui irascitur: plus est utique quam si surgens ira silentio premeretur. Si vero non solum vox indignantis audiatur, sed etiam verbum quod jam certam ejus vituperationem in quem profertur designet et notet, quis dubitet amplius hoc esse quam si solus indignationis sonus ederetur? Itaque in primo unum est, id est, ira sola, in secundo duo, ira et vox quæ iram significat, in tertio tria, id est, ira et vox quæ iram significet, et in voce ipsa certæ vituperationis expressio. Vide nunc etiam tres reatus, iudicii, consilii, et gehennæ ignis. Nam in iudicio adhuc defensionis datur locus, in consilio autem quanquam et iudicium esse solet, tamen quia interesse aliquid hoc loco fateri cogit ipsa distinctio, videtur ad consilium pertinere sententiæ probatio quando non jam cum ipso reo agitur, utrum damnandus sit, sed inter se qui iudicant conferunt, quo supplicio damnari oporteat quem constat esse damnandum: gehenna vero ignis nec damnationem habet dubiam sicut iudicium, nec damnati poenam sicut consilium. In gehenna quippe certa est et damnatio et poena damnati, gehenna nomen compositum est ex *ge* et *henna*; *ge* enim vallis interpretatur, gehenna autem vallis grævissima; fuit enim vallis filiorum Ennon juxta Jerusalem, in qua multa jacuere cadavera mortuorum: unde et inferni gehenna congruit nomini.

Si ergo offeres munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris quod frater tuus habet aliquid adversum te, relinque tibi munus tuum ante altare et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum. Non dixit, Si tu habes adversum fratrem tuum: sed, Si frater tuus habet aliquid adversum te, ut de prior reconciliationis tibi imponatur necessitas. Quid ergo illum placare non possumus, nescio an consequenter munera nostra offeramus Deo. Docet utique enim qui in fratrem impacificus est pacis hostiam juste Domino offerre non posse. Si in mentem venerit quod aliquid habeat adversum nos frater, id est, si nos enim in aliquo læsimus, tunc enim ipse habet adversum nos frater. Nam nos habemus adversum illum si ille nos, ubi non opus est pergere ad reconciliationem. Non enim veniam postulabis ab eo qui fecit tibi injuriam, sed tantum dimittis sicut tibi dimitti a Domino cupis quod ipse commiseris. Pergendum est ergo ad reconciliationem, cum in mentem venerit quod nos forte fratrem in aliquo læsimus; pergendum autem non pedibus corporis, sed motibus animi, ut te humili affectu prosternas fratri, ad quem chara cogitatione cucurreris in conspectu ejus cui munus oblaturus es. Spiritualiter templum nostrum

interior homo est, altare, fides, munus, prophetia, doctrina, oratio, hymnus, psalmus, et si quid tale spiritualium donorum aliquid occurrerit. Ita etiam si præsens sit, poteris eum non simulato animo lenire, atque in gratiam revocare veniam postulando, si hoc prius coram Domino feceris, pergens ad eum non pigro motu corporis, sed et celerrimo dilectionis affectu. Atque inde veniens, id est, intentionem revocans ad id quod agere cœperas offeres munus unum; omne enim munus quod recta fide et perfecta dilectione a quoquam homine Deo offertur ab ipso gratanter accipitur, et ei mercedem condignam in cœlesti regno ipse tribuet: qui vivit et regnat in unitate et trinitate perfecta Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXV.

IN OCTAVA APOSTOLORUM.

Lectio libri Ecclesiastici.

Illi sunt viri misericordiae, quorum justitiæ oblivionem non acceperunt: cum semine eorum permanent bona, hæreditas sancta nepotes eorum, et in testamentis stetit semen eorum: et filii eorum propter eos usque in æternum manent; generatio eorum et gloria eorum non derelinquetur, corpora eorum in pace sepulta sunt, et nomina eorum vivent in sæcula. Sapientiam eorum narrabunt omnes populi, et laudem eorum pronuntiat omnis Ecclesia sanctorum.

Hæc verba viri sapientis non solum sanctis apostolis atque prophetis conveniunt, sed etiam omnibus sanctis atque fidelibus, qui fidem catholicam tenentes non cessant quotidie pio labore bona opera exercere. Et non tam sibimetipsis bene conversando consulunt, ad promerendam æternam requiem; verum etiam omnibus auditoribus suis student voluntatem Dei intimare, quatenus per rectam fidem et bonam operationem studeant ad salutem perpetuam pervenire. Illi, inquit, *viri sunt misericordiae*, qui recta fide et bonis operibus misericordiam Domini promeruerunt. Nam *miseriçordia ejus a progenie in progenies est timentibus eum*. Horum actiones bonæ non defuere in retributione, sed cum semine eorum, hoc est, unius Dei cultoribus qui nepotes et hæredes fiebant fidei et religiosæ conversationis eorum, testamentum legis Dei firmum stetit, et propago sobolis eorum propter illorum merita longo tempore mansit: nec gloria sanctorum patrum ulla oblivione debitor, sed corpora ipsorum in pace quiescentia expectant resurrectionis diem, ut accipiant gloriam incorruptionis. Nomen autem eorum celebre apud posteros suos perseverat, qui sapientiam ipsorum ubique prædicant, et laudabilem vitam eorum quotidie in Ecclesia sanctorum magnis laudibus exaltant. Hæc quidem juxta historiam ad patriarchas et prophetas pertinere videntur quorum semen, hoc est Israelitæ propter eorum merita et promissiones, quæ ad ipsos factæ sunt, sæpe de angustiis liberatum est, et veniam peccatorum non sua justitia, sed parentum suorum fide et actione bona promeruit. Unde est illud, quod Moyses pro eodem populo Israe-

PATROL. CX.

litico peccante orans Abraham et Isaac et Jacob quibus promissiones datæ sunt ducit in memoriam, ut eorum meritis Dominus placatus peccantibus filiis donaret indulgentiam. Sic et David meritum illius ejus in multis adjuvat, ob cujus memoriam etiam Dominus filiis ejus multo tempore regnum servavit, sed sacratiore sensu viri misericordiae sunt Apostoli Domini nostri Jesu Christi, et prædicatores Novi Testamenti: qui verbo Evangelii et saero baptisate filios Deo dignos quotidie pariunt, qui imitatores parentum suorum facti in fide et conversatione eorum exempla sequuntur. Horum scilicet corpora post finem vite præsentis dormiunt in spe resurrectionis, exspectantes futuram gloriam, quando semen bonorum operum illorum cœlesti mercede a superiori judice remuneretur, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto, vivit et regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXVI.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore, jussit Jesus discipulos ascendere in naviculam, et præcedere eum trans fretum, donec dimitteret turbas, etc.

Discipulis præcipit transfretare et compellit ut ascendant in naviculam. Quo sermone ostenditur invitos eos a Domino recessisse dum amore præceptoris ab eo nolunt separari. Quare coegerit discipulos ascendere navem, et ipse mox dimisso populo in montem oraturus abiit Joannes manifeste declarat, qui completa refectione illa cœlesti continuo subiecit: *Jesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum et facerent eum regem, fugit iterum in montem ipse solus*, tunc necessarium nobis vivendi monstrat exemplum, ut in bonis quæ agimus humani favoris retributionem vitemus, neque nos operatio virtutum spiritualium, ad concupiscentiam reflectat temporalium voluptatum. Nonnullis etenim contigit, ut dum per meritum vite sublimioris mirandi minoribus ac laudabilibus existerent et jure honorandi putarentur, acceptis pecuniis sive prædiis inchoata justitiæ rudimenta perderent. Et cum carnalibus sese illecebris atque avaritia incauti corrumperent, ipsis etiam a quibus honorabantur pro bonis, denuo pro malis actibus, non solum in fastidium, verum etiam devenirent in odium. Minusque multo periculosum est in his quæ recte agimus adversantium improbitate fatigari, quam honorantium favore demulceri. Hic etenim securiorem sæpe corrumpit animum: illa circumspectum semper reddit et cautum. Unde Dominus viam nobis vite quam sequamur nuntians, cum hi qui virtutes ejus admirabantur regem eum facere vellent, *fugit in montem orare*. Cum vero illi qui virtutibus ejus invidabant eum morti tradere disponent, occurrit pronptus, et vincendum se cruciandumque furentibus obtulit. Evidenti nos informans exemplo ut parati simus ad adversa sæculi toleranda, cauti ad blandimenta, cum forte arriserint declinanda, et ne nos

prospera mundi, si affluant, emolliendo decipiant, A
 crobris a Domino precibus imploremus. Quo autem
 discipuli Dominum præcedereat Marcus ostendit, qui
 narrat quod Dominus coegerit discipulos suos as-
 cendere navim, et præcedere se trans fretum ad
 Bethsaidam dum ipse dimitteret populum. Bethsaida
 est ergo in Galilæa civitas Andree et Petri et Phi-
 lippi Apostolorum prope stagnum Genezareth ut in
 Locorum libris invenimus: ubi merito monet quo-
 modo dicat Marcus peracto discipulos miraculo pa-
 num venisse trans fretum ad Bethsaidam: cum vi-
 deatur dicere Lucas quod in locis Bethsaidæ factum
 fuerit miraculum illud memorabile et refectionis cœ-
 lestis. Ait enim: *Assumptis illis recessit seorsum in lo-
 cum desertum, qui est Bethsaida; quod cum cognovissent turbae, secutæ sunt illum, et excepit illos, et* B
cætera quæ sequuntur usque ad completam illam
refectionis sacræ historiam: nisi forte intelligamus
in eo quod Lucas ait, in locum desertum qui est
Bethsaida, non ipsius vicinia civitatis, sed loca des-
erti ad eam pertinentis esse designata; Marcus enim
dicit aperte, quod præcederent eum ad Bethsaidam,
ubi ipsius civitatis fines constat esse notatos. Lucas
vero, qui dicit: in locum desertum qui est Bethsaida.
 Potest, nisi fallor, recte intelligi non Bethsaidam, sed
 locum desertum ipsius: id est, ad ejus confinia per-
 tinentem. Narrat autem Evangelista Joannes man-
 ducasse panem turbas juxta Tyberiadem et ascen-
 dentes navim discipulos venisse trans mare in Ca-
 pharnaum, quæ ambæ sunt civitates in Galilæa juxta
 stagnum Genezareth quod etiam Tyberiadis a civitate C
 Tyberide vocatur.

Et dimissa turba, ascendit in montem orare solus.
 Si fuissent cum eo discipuli Petrus et Jacobus et
 Joannes qui viderant gloriam transformati, forsitan
 ascendissent in montem cum eo. Sed turba ad sub-
 limia sequi non poterat, nisi docuisset eam juxta
 mare in littore et aleret in deserto. Quod autem as-
 cendit solus orare, non ad eum referas qui de quin-
 que panibus quinque millia hominum satiavit exceptis
 mulieribus et parvulis: sed ad eum qui audita morte
 Joannis recessit in solitudinem. Non quod personam
 Domini separemus, sed quod opera ejus inter Deum
 hominemque divisa sint. Ubi est notandum quod non
 omnis qui orat ascendit in montem: est enim oratio
 quæ peccatum facit; sed bene orat qui Deum orando
 quaerit. Hic a terrenis ad superiora progrediens, verti-
 cem eurræ sublimioris ascendit. Qui vero de divitijs
 aut de honore sæculi, aut certo de inimici morte
 sollicitus obsecrat, ipse in infirmis jacens, viles ad
 Deum preces mittit. Orat autem Dominus, non ut
 pro se obsecret, sed ut pro me impetret. Nam etsi
 omnia posuerit Pater in potestatem filii, filius tamen
 ut formam hominis impletet, obsecrandum patrem
 putat esse pro nobis, quia advocatus noster. *Advoca-*
atum enim, inquit Joannes, habemus apud Patrem,
Jesum Christum. Si advocatus est debet pro meis
 intervenire peccatis, non ergo quasi infirmus, sed
 quasi pius obsecrat. Vis scire quoniam omnia quæ

velit possit, et advocatus et iudex est. In altero pie-
 tatis officium, in altero insigne est potestatis.

Vespere autem facta, solus erat ibi. Navicula au-
tem in medio mari jactabatur fluctibus. Erat enim
ventus contrarius. Recte quasi inviti et retractantes
 Apostoli a Domino recesserant, ne illo absente nau-
 fragium sustinerent. Denique Domino in mentis ca-
 cumine commorante, statim ventus contrarius ori-
 tur, et turbatur mare, et periclitantur Apostoli, et
 tandiu imminens naufragium perseverat, quandiu
 Jesus non venit. Labor quidem discipulorum in re-
 migando et contrarius eis ventus labores Ecclesie
 sanctæ varios designat, quæ inter undas sæculi ad-
 versantes et immundorum flatus spirituam ad quie-
 tem patriæ cœlestis, quasi ad fidam littoris statio-
 nem, pervenire conatur. Uti bene dicitur quia navis
 erat in medio mari, et ipse solus in terra, quia nonnun-
 quam Ecclesia tantis gentiliū pressuris, non solum
 afflicta, sed et sædata est, ut si fieri posset, redem-
 ptor ipsius eam prorsus deseruisse ad tempus vide-
 retur. Unde est illa vox ejus inter undas procellas-
 que tentationum verrentium, deprehensa, atque au-
 xilium protectionis illius gemebundo clamore quæ-
 rentis, *Ut quid, Domine, recessisti longe? despicias in*
opportunitatibus, in tribulatione; quæ pariter vocem
inimici persequentis exponit in sequentibus ipsius
psalmi, subjiciens: Dixit enim in corde suo, Oblitus est
Deus, avertit faciem suam, ne videat usque in finem.
 Verum ille non obliviscitur orationem pauperum,
 neque avertit faciem suam a sperantibus in se, quin
 potius et certantes cum hostibus ut vincant adjuvat,
 et victores in æternum coronat. Unde hoc in loco apte
 quoque, per Marcum dicitur, *qui vidit eos laborantes*
in remigando. Videt quippe Dominus laborantes suos
 in mari, quamvis ipse positus in terra, quia etsi ad
 horam differret, videretur auxilium tribulatis impen-
 dere, nihilominus tamen ne in tribulationibus deficiat
 suæ respectu pietatis corroborat, et aliquando
 etiam manifesto adjutorio victis adversitatibus, quasi
 calcatis sedatisque fluctuum voluminibus liberat, sicut
 hic quoque subsequenter insinuat cum dicitur:

Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans
supra mare. Stationes et vigiliæ militares inter hora-
 rum spatia dividuntur. Quando ergo dicit, *quarta vi-*
gilia noctis venisse ad eos Dominum, ostendit eos
 tota nocte periclitatos, et extremo noctis tempore
 eis auxilium præbitum. Laborant ergo toto noctis
 opacæ tempore, sed diluculo appropinquante, et lu-
 cifero solis dieique exortum promittente venit Domi-
 nus, et superambulans tumida freti terga comprimit,
 quia cum pressuris obsita fragilitas humana pusilli-
 tatem virium suarum considerat, nil erga se aliud
 quam tenebras angustiarum, et æstus cernit hostium
 confligentium. Cum vero mentem ad superni lumina
 prasidii, et perpetuæ dona retributionis erexit,
 quasi inter umbras noctis repente exortum luciferi
 conspicit, qui diem proximum nuntiet. Lucifer nam-
 que cum plurimum tres horas noctis, id est, totam
 vigiliam matutinam illuminare perhibetur, aderitque.

Dominus, qui sopitis tentationum periculis plenam libertatis fiduciam suæ protectioni attribuat. Sequitur :

Et videntes eum supra mare ambulanti turbati sunt, dicentes : quia phantasma est. Si juxta Marcionem et Manichæum Dominus noster non est natus ex virgine, sed visus in phantasmate, quomodo nunc apostoli timent ne phantasma videant? Adhuc hæretici putant phantasma fuisse Dominum, nec veram assumpsisse carnem de virgine. Denique Theodorus Pharitanus quondam episcopus ita scripsit, corporale pondus non habuisse secundum carnem Dominum, sed absque pondere et corpore super mare deambulasse. At contra fides catholica, et pondus secundum carnem habere eum prædicat, et onus corporeum, et cum pondere atque onere corporali incedere super aquas non infusis pedibus. Nam Dionysius egregius inter ecclesiasticos scriptores, in opusculis de divinis nominibus, hoc modo loquitur : « Ignoramus enim qualiter de virginis sanguinibus, alia lege præter naturalem formabatur, et qualiter non infusis pedibus, corporale pondus habentibus et materiale onus, deambulabat in humida et instabili substantia. » Intuendum est igitur quomodo Marcus dicat, quod circa quartam vigiliam noctis veniret ad eos Dominus ambulans super mare et vellet præterire eos. Quomodo autem volebat Dominus eos præterire tanquam alienos, ad quos de periculo naufragii liberandos advenerat? nisi ut ad horam turbati et paventes, sed continuo liberati, amplius ereptionis suæ miraculum stuperent, ac majores ereptori suæ gratias referrent, quia et in tempestatibus passionum quæ pro constantia fidei a perfidis ingeruntur talis nonnunquam provisio divinitus ostenditur. Sæpe enim ita fideles in tribulatione positos superna pietas deseruisse visa est, ut quasi laborantes in mari discipulos præterire Jesus voluisse putaretur. Unde est illud Ecclesiæ martyrii certamine desudantis. *Quare mei oblitus es, quare me repulisti? et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus, dum confringuntur omnia ossa mea?* etc. Sed dicant inimici terrentes : *Ubi est Deus eorum?* quasi naufragium fessis nuntiantes Apostolis, dicit ipse Deus eorum : *Cum transieris per aquas, tecum ero, et flumina non operient te. Cum ambulaveris in igne, non combureris et flamma non ardebit in te.* Quod autem sequitur, *et præ timore clamaverunt*, confusus clamor et incerta vox magni timoris indicium est. Sed verum est Psalmistæ testimonium, *quia prope est Dominus timentibus se, et non derelinquit omnes qui sperant in eum.* Unde et subditur :

Statimque Jesus locutus est eis dicens : Habete fiduciam, ego sum, nolite timere. Quod primum versabatur in causa, hoc curat, et timentibus præcipit dicens, *habete fiduciam. Nolite timere*, et quod sequitur, *ego sum*, nec subjungit quis sit : vel ex voce nota poterant eum intelligere, quia per obscuras noctis tenebras loquebatur, vel ipsum esse scire pote-

rant quem locutum ad Moysen noverant, hæc dices filiis Israel, *Qui est misit me ad vos.*

Respondens autem Petrus, dixit ei : Domine, si tu es, jube me venire ad te super aquas. At ipse ait : *Veni.* In omnibus locis ardentissimæ fidei invenitur Petrus. Interrogatis discipulis, quem homines dicerent Jesum, Dei filium confitetur. Volente ad passionem pergere, licet erret in re, tamen non errat in affectu; nolens eum mori quem filium Dei fuerat paulo ante confessus. In montem cum Salvatore inter primos ascendit, et in passione solus sequitur. Peccatum negationis quod ex repentino timore descenderat, amarissimis statim abluit lacrymis. Post passionem cum esset in lacu Genesareth et piscaretur, et Dominus staret in littore aliis paulatim navigantibus, ille non patitur moras, sed accinctus, statim præcipitatur in fluctus. Eodem igitur fidei ardore quo sæpè cætera nunc quoque cæteris latentibus credidit, se posse facere voluntatem magistri, quod ille non poterat per naturam, *jube me*, inquit, *venire ad te supra aquas.* Tu præcipe et illico solidabunt, unde ac leve fiet corpus quod per se grave est.

Et descendens Petrus de navicula, ambulabat super aquam ut veniret ad Jesum. Qui putant Domini corpus ideo non esse verum, quia super molles aquas molle et aerium inaccesserit, respondeant quomodo ambulaverit Petrus, quem utique verum hominem non negabunt.

Videns vero validum ventum, timuit, et cum cepisset mergi, clamavit dicens : Domine, salvum me fac. Ardebat animi fides, sed humana fragilitas in profundum trahebat; paululum ergo relinquitur tentationi ut augeatur fides, et intelligat se non facilitate postulationis, sed potentia Domini conservatum.

Et continuo extendens manum apprehendit eum. Nisi ergo Dominus extendisset manum, qui alibi negantem respexit Petrum, ipse Petrus protinus mergeretur in profundum, nec etiam evaderet infernum. Respexit Dominus et ad poenitentiam convertit, manum extendit et indulgentiam tribuit, et sic salutem perfectam discipulus invenit. Quia juxta Pauli vocem *non est volentis neque currentis, sed mi erant's Dei.* Nec enim nostro salvabimur merito, sed illius dono.

Et ait illi : Modicæ fidei, quare dubitasti? Si apostolo Petro de cujus fide et ardore mentis supra diximus, quod confidenter rogaverit Salvatorem dicens, *Domine, si tu es, jube me venire ad te supra aquas*, quia paululum timuit, dicitur ei, *modicæ fidei, quare dubitasti?* quid nobis dicendum est, qui hujus modicæ fidei nec minimam quidem habemus portiunculam? Mystice autem quod Petrus a Domino jussus venire, fluctus maris calcet quo veniat ad Jesum, significat Ecclesiam cujus ipse pastor est, tendentem ad caelestem patriam, fluctus hujus sæculi vestigiis rectæ fidei et gressibus bonorum operum, superando calcare, et quod Petrus tempestate territus in fluctibus mergi cepit, infirmiores quosque in Ecclesia quos procella persecutionum seu turbo teu-

tationum terret, et a tenore fidei sive a statu bonorum actu paululum reflectit, exprimit. Quos tamen ne funditus in perfidiam et in voraginem peccatorum mergantur, porrecta divinæ propitiationis dextra extrahit. Et sicut Petrum erutum de abyssi pelago, ita illos ereptos de persecutorum scandalo in firmo quietis supernæ solo juxta se collocabit. Quia impossibile est ut eorum aliquis pereat, quos censura justî judicis prædestinatos habet ad vitam æternam. Unde ipsa Veritas ait, *Omne quod dat mihi Pater ad me veniet, et eum qui venit ad me, non ejiciam foras*. Novit enim Dominus pios de tentatione eripere, et non est impotens inter turbines tempestatum hujus sæculi suos ab omni nequitia pravorum illesos custodire. Sed videamus quod sequitur :

Et cum ascendisset in naviculam, cessavit ventus. B Prima ergo trepidantium et periclitantium subventio est, incussum cordibus expellere timorem, secunda tempestatum furias suæ præsentis virtute compescere. Nec mirandum si ascendente in naviculam Domino ventus cessavit. In quocumque enim corde Deus per gratiam sui adest amoris, mox universa vitiorum et adversantis mundi, sive spirituum malignorum bella compressa quiescunt.

Qui autem in navicula erant, venerunt et adoraverunt eum dicentes : Vere Filius Dei es. Ad unum signum tranquillitate maris reddita, quæ post nimias procellas interdum et casu fieri solet, nautæ atque vectores vere Dei filium consententur, et Arius in Ecclesia prædicat creaturam. Non ergo ipsum non juxta hæreticorum dementiam creaturam, inter omnia creatam, sed creatorem ante omnia simul cum Patre et Spiritu sancto existentem atque manentem credamus et confiteamur, et in ipsa confessione dignis honorum operum laudibus veneremur eum et prædicemus in conspectu filiorum hominum ipsum esse filium Dei unigenitum, narrantes virtutes ejus et mirabilia ejus, quæ fecit qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXVII.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Hebræos.

Fratres, habemus gratiam, per quam serviamus placentes Deo cum metu et reverentia; etenim Deus noster ignis consumens est. D

Quomodo alibi dixit, quæ videntur temporalia sunt, quæ vero non videntur æterna, et inde sumpsit exhortationis et consolationis argumentum, promalis quæ in præsentî tempore toleramus, sic etiam hic facit, ac dicit, firmi debemus existere ut habeamus gratiam, hoc est gratias agamus Deo, non solum debemus æquanimitè ferre præsentia mala, sed etiam gratias illi pro futuris bonis offerre. *Per quam*, inquit, *serviamus bene placentes Deo*. Hoc est, sic quippe placentes, Deo servimus cum ei per omnia gratiæ delerunt. *Omnia*, inquit, *facite, sine murmuratione et sine hæsitatione*, quod quippe quis ope-

ratus fuerit murmurans recidetur, et perit merces ejus. Sicut etiam Israelitæ quale judicium perceperunt propter murmuracionem, propterea inquit, *non murmuretis*. Non enim placet Deo quando cum murmuracione servitur, et non ei pro omnibus gratiæ deferuntur, et pro tentationibus, et pro spiritalibus. *Nihil ergo supinum loquamur, nihil impudens, sed submittamus nos ut venerabiliter ac reverenter esse possimus*, hoc est, cum reverentia et metu Domini.

Charitas fraternitatis maneat, et hospitalitatem nolite oblivisci : per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis. Intuere quomodo eos præcipit præcepta præsentia custodire : non enim eis alia superimponit, non dixit : *Efficiamini amatores fratrum, sed permaneat charitas fraternitatis*. Et iterum non dixit hospitales efficiamini, tanquam si non essent, sed *hospitalitatem nolite oblivisci* : ex tribulationibus enim poterat fortasse contingere. *Per hanc enim*, inquit, *quidam placuerunt, angelos hospitio recipientes*. Attendis quantus honor, quantum lucrum, sive secundum aliam editionem quidam latuerunt, hoc est, nescientes, in hospitio receperunt, propterea et multa merces ejus, qui nesciens eos angelos esse in hospitio recepit. Nam si sciret, nihil mirum esset. Quidam dicunt quod in hoc loco etiam Loth significatur.

Mementote victorum, tanquam simul victi; et laborantium, tanquam et ipsi in corpore morantes. Honorabile connubium in omnibus et thorus immaculatus. Fornicatores et adulteros judicabit Deus. Contemplare quantus illi de pudicitia sermo profunditur. *Pacem*, inquit, *cum omnibus sectamini et sanctificationem, ne quis fornicator vel pollutus*. Et iterum, *fornicarios autem et adulteros judicat Deus*. Sed videamus nunc qualiter honorabiles esse nuptias in omnibus dicat et thronum immaculatum, quoniam videlicet in sanctitate pudicitie facit conversari fidelem. Hic etiam Judæos pulsat, qui pollutum putabant conjugalem concubitum, et dicebant ex læto conjugis surgentem mundum non posse constare. Non igitur pollutum est, quod ex natura conceditur, o ingratisissimi et insensatisissimi Judæi, sed quod ex prava voluntate descendit. Nam si honorabiles quædam sunt nuptiæ, mundæ etiam sunt. Cur itaque ex his pollutionem fieri existimatis, et primo ponens honorabile connubium in omnibus et thronum immaculatum, ostendit quia juste intulit quæ sequuntur. Si enim connubium est concessum, juste fornicator suppliciiis afficitur, juste puniuntur adulteri. Hic adversus hæreticos dimicat, et vide quam bene non dixit, iterum nullus sit avarus, sed simul dicens. Tunc intulit veluti commune consilium, non velut ad ipsos solos sermones dirigenis.

Sint mores sine avaritia, contenti presentibus. Sint, inquit, *mores sine avaritia*, non dixit nolite possidere, sed *sint mores sine avaritia*, ostendit philosophiam ejusque voluntatis. Etenim supra dixerat, *et rapinam substantiarum vestrarum cum gaudio suscepistis*, unde ostendit eos non esse avaritiæ deditos. Juste

ergo eos admonet, *sufficiantiam*, inquit, *habentes A presentium*, quod plurimi post exinanitionem substantiarum suarum, postea cupiunt sub obtentu elemosynæ iterum congregare divitias, propterea inquit, *sint mores sine avaritia*, hoc est, ut illud expectemus quod usui opus fuerit, et pro necessariis tantum curam geramus. Quod ergo dicit aliquis, sive ipsorum necessariorum nobis contingat habere suffragia, non est hoc, crede mihi, non est.

Ipse quippe dixit : Non te deseram, neque derelinquam ; ita ut confideret dicamus : Dominus mihi adjutor est, non timebo quid faciat mihi homo. Iterum, in tentationibus consolatio : ipse quippe dixit et protinus nulla ratione mentitus, quoniam *te non derelinquam*, proinde cum confidentia nos dicere possumus, *Dominus mihi adjutor est, non timebo quid faciat mihi homo.* Promissum habes, non debes hæsitare. Ipse promisit non ambigas, quod autem dicit, *non te derelinquam* : non de pecuniis tantum dicit, sed etiam de aliis cunctis. *Dominus*, inquit, *mihi adjutor est, non timebo quid faciat mihi homo*, et recte, hoc igitur etiam nos in universis tentationibus exclamemus, et Deum hærentes propitium humana omnia irrideamus. Sicut enim Deo indignante nihil nobis proderit, ac si cuncti amici consistant, sic etiam Deo nos diligente nulla nobis erit necessitas, nulla læsio, ac si nos cuncti hostiliter insequantur. *Non timebo*, inquit, *quid faciat mihi homo.*

Mementote præositorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbum Dei ; quorum intuentes exitum conversationis, imitamini fidem. In hoc loco etiam de adjutorio in fratres eum existimo dicere : hoc est enim quod dicit, *qui vobis locuti sunt verbum Dei, quorum contemplantes exitum conversationis imitamini fidem.* Quid est contemplantes ? sæpius animo versantes, et apud nosmetipsos examinantes, considerantes, subtiliter discutientes, inquit, *exitum conversationis*, hoc est, perseverantiam usque in finem, quoniam finem habuit bonum eorum conversatio, *Optimam intuentes*, inquit, *eorum vitam ; imitamini fidem.* Ex vita munda, fidem firmatam dicit ; quomodo ? quoniam credunt de futuris. Non enim ostenderent vitam mundam si hæsitarent de futuris.

Jesus Christus heri et hodie, ipse in sæcula sæculorum. Heri omne præteritum significat tempus, hodie præsens et sæcula sæculorum, futurum sine termino. Tanquam si diceret, Audistis pontificem, sed non pontificem qui desinat esse, semper idem ipse est. Veluti si essent quidam qui dicerent, quod non est, sed alter venturus est. Ad hoc respondit, quod qui fuit heri ipse hodie et in sæculum, nam hodieque Judæi dicunt alium esse venturum expertes semetipsos, ab eo redientes qui verus est pontifex declinaverunt in errorem, ut Antichristum putent esse venturum ; quem errorem quicumque secutus fuerit, si non se correxerit, nec poenitentiam condignam inde egerit, inferni cruciatum nullo modo evadere poterit.

HOMILIA CXVIII.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Marcum.

In illo tempore, cum egressus esset Jesus in viam, procurrens quidam genu flexo ante eum rogabat dicens : Magister bone, quid faciam ut vitam æternam percipiam ?

Audierat, credo, iste quæsitör vitæ æternæ a Domino, tantum eos qui parvulorum velint esse similes, dignos esse introitu regni cælestis, atque ideo curam gerens tractatus certioris, sibi non per parabolas, sed aperte quibus operum meritis vitam æternam consequi possit, exponit.

Jesus autem dixit ei : Quid me dicis bonum ? Nemo bonus nisi unus Deus. Quia magistrum vocaverat bonum et non Deum vel Dei filium confessus erat, discit quamvis sanctum hominem, comparatione Dei non esse bonum. De quo dicitur : *Confitemini Domino quoniam bonus.* Unus autem Deus bonus non pater solus intelligendus est, sed et filius qui dicit : *Ego sum Pastor bonus*, sed et Spiritus sanctus, *quia Pater de cælo dabit spiritum bonum penitentibus se.* Il est, ipsa una et individua Trinitas, Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, solus et unus Deus bonus est. Non igitur Dominus se bonum negat, se esse Deum significat. Non se magistrum bonum non esse, sed magistrum absque Deo nullum bonum esse testatur.

Præcepta nosti : Ne adulteres, Ne occidas, Ne furaris, Ne falsum testimonium dixeris, Ne fraudem feceris, Honora patrem tuum et matrem. Hæc est puerilis innocentia castitas, quæ nobis imitanda proponitur si regnum Dei volumus intrare. Notandum sane quod justitia legis suo tempore custodita, non solum bona terræ, verum etiam suis cultoribus vitam conferebat æternam.

Et ille respondens ait : Magister, hæc omnia observavi a juventute mea. Jesus autem intuitus eum, dilexit eum, et dixit illi : Unum tibi deest. Non est putandus homo iste vel voto tentantis, ut quidam putavere, Dominum interrogasse, ea de sua esse vita mentitus, eum se legis mandata custodisse dicebat, sed simpliciter ut vixerit esse confessus, quia si mendacio aut simulationis noxa reus teneretur, nequaquam intuitus arcana cordia ejus diligere diceretur Jesus. Diligit enim Dominus eos qui mandata legis, quantumvis minora, custodiunt, sed nihilominus quod in lege minus fuerat, his qui perfecti esse desiderant ostendit : quia non venit solvere legem aut prophetas, sed adimplere. Ad quam profecto adimplerionem pertinet, quod hic consequenter adjungit.

Vade, quæcunque habes vende et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo ; et veni, sequere me. Quicumque perfectus esse voluerit debet vendere quæ habet, et non ex parte vendere, sicut Ananias fecit et Saphira, sed totum vendere, et, cum vendiderit, dare omne pauperibus, et sic sibi præparare thesaurum in regno cælorum. Nec hoc ad perfectionem

sufficit, nisi post contemptas divitias Salvatorem sequatur, id est, relictis malis, facta bona. Facilius enim sacculus contemnitur quam voluntas. Multi divitias relinquentes Dominum non sequuntur. Sequitur autem Dominum qui imitator ejus est, et per vestigia illius graditur. Qui enim dicit se in Christo credere, debet quomodo ille ambulavit et ipse ambulare, sicque perveniet ad regnum cælestis.

HOMILIA CXIX.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Marcum.

In illo tempore venit Jesus in regionem Gerasenorum. Et exeunti ei de navi statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo. Qui domicilium habebat in monumentis, etc.

Homo iste qui spiritu vexabatur immundo, et Domino vesanus sed mox curandus occurrit, figuram habet populi gentilis, qui usque ad tempora Dominice incarnationis demoniacis delusus doctrinis, idola pro Deo colebat. Qui domicilium habebat in monumentis, quia in mortuis operibus, hoc est, in peccatis delectabatur. Quid enim sunt corpora perfidorum, nisi quædam defunctorum sepulcra? in quibus non Dei habitat sermo, sed anima peccatis mortua recluditur.

Et neque catenis jam quisquam eum poterat ligare, quoniam sæpe compedibus et catenis vinctus dirupisset catenas, et compedes comminuisset, et nemo poterat eum domare. Catenis et compedibus, graves et duræ leges significantur gentium, quibus et in eorum republica peccata cohibentur. Ruptisque catenis, ut Lucas scribit, agebatur a dæmone in deserto, quia etiam transgressis legibus, ad ea scelera cupiditate ducebatur, quæ jam vulgarem consuetudinem excederent.

Et semper nocte ac die in monumentis et in montibus erat, clamans et concidens se lapidibus. Semper nocte ac die furiebat dæmoniosus: quia gentilitas sive adversis rerum casibus laboraret, seu pax et prosperitas aliqua mundi blandientis arrideret, nequaquam a servitio malignorum spirituum collum mentis excutere noverat, sed per operum fœditatem quasi in monumentis jacebat. Per fastum superbiæ in montium jugis errabat, per verba durissimæ infidelitatis, quasi arreptis furibunda cautibus seipsam concidebat. Sed attestante Joanne Baptista, Dominus de lapidibus suscitavit filios Abrahamæ, cum dura infidelium corda ad gratiam pietatis convertit.

Videns autem Jesum a longe, cucurrit, et adoravit eum, et clamans voce magna, dixit: Quid mihi et tibi, Jesu Fili Dei altissimi? Quanta Arii vesania, Jesum creaturam et non Deum credere, quem Filium Dei altissimi dæmones credunt et contremiscunt! quæ impietas Judæorum eum dicere in principe dæmoniorum ejecisse dæmonia, quem ipsa dæmonia fatentur nihil secum habere commune, qui hoc ipsum quod tunc per dæmoniaci clamavere furorem, postmodum in delubris idolorum dicere et confiteri non cessarunt, Jesum videlicet esse Christum Filium Dei

altissimi, nec se aliquid cum illo pacis aut societatis habere.

Adjuro te per Deum, ne me torqueas. Dicebat enim illi: Exi, spiritus immunde, ab homine. Hostis humanæ salutis non exiguum sibi ducit esse tormentum ab hominis læsione cessare, quantoque hunc diutius possidere solebat, tanto difficilius dimittere consentit. Unde studendum summopere est, ut siquano ut homines a diabolo superemur, mox ejus laqueos evitare satagamus, ne si aliquanto tardius ipsi resistatur, laboriosius quandoque pellatur.

Et interrogabat eum quod tibi nomen est? Et dicit ei, Legio nomen mihi est, quia multi sumus. Non velut inscius nomen inquirat, sed ut confessa publice peste quam furens tolerabat, virtus curantis gratior emicaret. Sed et nostri temporis sacerdotes, qui per exorcismi gratiam dæmones ejicere norunt solent dicere, patientes non aliter valere curari, nisi quantum sapere possunt, omne quod ab immundis spiritibus, visu, auditu, gustu, tactu et alio quolibet corporis aut animi sensu vigilantes, dormientesve pertulerunt confitendo patenter exponant. Quod vero dicebat spiritus: Legio mihi nomen est, quia multi sumus, significat populam gentium non uni cuilibet, sed innumeris ac diversis idololatriæ cultibus esse mancipatum, cui contra scriptum est, quod multitudinis credentium erat cor unum et anima una. Unde bene in Babylonis constructione linguarum unitas, per spiritum superbiæ inscisa in Hierosolyma est, per gratiam sancti Spiritus linguarum varietas adunata. Et illa confusio, hæc visio pacis interpretatur, quia videlicet electos in pluribus linguis et gentibus, una fides ac pietas toto orbe pacificandos confirmant, reprobos autem plures sectæ quam linguæ dissociando confundunt.

Et precabatur eum multum, ne se expelleret extra regionem. In Evangelio Lucæ ita scriptum est, et rogabant eum ne imperaret illis, ut in abyssum irent. Sciebant ergo dæmones aliquando futurum ut per adventum Domini mitterentur in abyssum, non ipsi futura prædivinantes, sed Prophetarum de se dicta recolentes, ideoque gloriam Dominici adventus quam mirabantur, ad suam pertimescebant tendere damnationem.

Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus pascens. Et deprecabantur eum spiritus, dcentes: Mitte nos in porcos ut in eos introeamus. Et concessit eis statim Jesus. Ideo permisit eis quod petebant, ut per interfectionem porcorum hominibus salutis occasio præberetur, pastores enim ista cernentes statim nuntiant civitati. Erubescat Manichæus si quippe de eadem substantia, et ex eodem auctore hominum bestiarumque sunt anime, quomodo ob unius hominis salutem duo millia porcorum suffocantur? In quorum tamen inferitu figuratim homines immundi, vocis et orationis expertes indicantur, qui in monte superbiæ pascentes lutulentis oblectantur in actibus, talibus enim per cultus idolorum possunt dæmonia dominari. Nam nisi quis porci more vixerit, non in

eum diabolus accipiet potestatem ad approbandum tantam, non autem ad perdendum accipiet.

Et exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos : et magno impetu grex præcipitatus est in mare ad duo millia , et suffocati sunt in mari. Significat autem hoc, quod jam clarificata Ecclesia et liberato populo gentium a dominatione dæmoniorum, in abilitis agunt sacrilegos ritus suos, qui Christo credere noluerunt cæca et profunda curiositate submersi. Et notandum quod spiritus immundi nec in porcos irent, nisi hoc illis benignus ipse Salvator petentibus, quos certe in abyssum posset relegare, concederet. Rem necessariam docere nos volens, ut scilicet noverimus eos multo minus posse sua potestate nocere hominibus, quæ nec pecoribus qualibuscunque potuerunt. Hanc autem potestatem Deus bonus occulta iustitia nobis dare potest, injusta non potest.

Qui autem pascebant eos, fugerunt et nuntiaverunt in civitatem et in agros. Quod pastores porcorum fugientes ista nuntiant, significat quosdam etiam primates impiorum quanquam Christianam legem fugiant, potentiam tamen ejus pergentes stupendo et mirando prædicare.

Et egressi sunt videre quid esset factum : et venerunt ad Jesum, et vident illum qui a dæmonio vexabatur, sedentem, vestitum, et sanæ mentis, et timuerunt, etc. In Evangelio Lucæ scriptum *sedentem ad pedes ejus.* Significat autem multitudinem vetusta suavitate delectatam honorare quidem, sed nolite pati Christianam legem, dum dicunt quod eam implere non possunt, admirantes tamen fidelem populum a pristina perditâ conversatione sanatum. Sedere namque ad pedes Domini est eum a quo dæmonia exierant, eos qui a peccatis correcti fuerint, fixa mentis intentione vestigia sui Salvatoris, quæ sequantur intueri, vestitum sumere est, virtutum studia quæ vesani perdididerant jam sana mente recipere. Cui figuræ apte congruit illa Domini parabola, in qua rediens ad patrem filius luxuriosus et prodigus, mox stola prima cum annulo induitur, manifeste insinuans, quia quisquis vero corde de admissis penituerit, potest donante Christi gratia prima justitiæ opera de quibus ceciderat cum annulo inviolatæ fidei recuperare.

Et rogare eum cœperunt ut discederet a finibus eorum. Conscii fragilitatis suæ Gerazeni, præsentia Domini se judicabant indignos, non capientes verbum Dei nec infirma adhuc mente pondus sapientiæ sustinere valentes. Quod et Petro ipsi viso piscium miraculo contigisse legitur, et vidua Sarephana B. Helix cujus sensit hospitio benefici, nihilominus se putavit præsentia gravari. *Quid mihi et tibi, inquit, vir Dei? ingressus es ad me ut rememorarentur iniquitates meæ et occideres filium meum.*

Cumque ascenderet navim, cœpit illum deprecari, qui a dæmonio vexatus fuerat, ut esset cum illo : et non admisit eum, sed ait illi : Vade in domum tuam ad tuos, et annuncia illis quanta tibi Dominus fecerit, et misertus sit tui. Hæc ex illa Apostoli sententia

A recte possunt intelligi cum ait, *cupio dissolvi et esse cum Christo*, multo magis optimum, manere autem in carne necessarium propter vos, ut sic quisque intelligat post remissionem redeundum sibi in conscientiam bonam, et serviendum Evangelio propter aliorum etiam salutem, ut deinde cum Christo requiescat, ne cum præpropere jam vult esse cum Christo, negligat ministerium prædicationis fraternæ redemptioni accommodatum. Quid vero Matthæus duos dicit a dæmonum legione curatos, Marcus autem et Lucas unum commemorant, intelligas unum eorum fuisse personæ alicujus clarioris et famosioris quem regio illa maxime dolebat, et pro cuius salute plurimum satagebat : hoc volentes significare duo Evangelistæ, solum commemorandum iudicaverunt, de quo facti hujus fama latius præclariorum flagraverat. Sed et allegoriæ summa concordat quia sicut unus a dæmonio possessus, sic et duo populi gentilis typum non inconvenienter exprimunt. Nam cum tres filios Noe generaverit, unius solum familia in possessionem ascia est Dei, ex duobus reliquis diversarum nationum quæ idolis manciparentur procreati sunt populi, de illis tamen quicumque ad fidem Christi pervenerint, et baptisate ipsius a peccatis abluti sunt regni Dei consortes esse meruerunt, quia juxta Salvatoris sententiam, *Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit, qui vero non crediderit condemnabitur.* Per eandem.

HOMILIA CXX.

HEBDOMADA VIII POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ B. Pauli ad Romanos.

Fratres, humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem, etc.

Magna sollicitudo et cura salutis vestræ ac devotio æterni profectus vestri coram Deo nos admonet ex Apostolica lectione aliquantulum tractare vobiscum quam audistis. *Humanum, inquit, dico propter infirmitatem carnis vestræ*, quia nondum potestis pleniter audire divinum. Sive ita humana ratione dignum loquor quod omnes mecum sentire possunt, et ne ullus abnuere. *Sicut enim, inquit, exhibuistis membra vestra servire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem.* Ingloriam quidem est, ut ita quis virtutibus sicut vitis serviat ; multo enim amplius et multo intentius est honoranda justitia, et ideo dicit humane se loqui. Si ergo humane, inquit, et communiter ago, eadem postulo, similia requiro. Dudum ergo patrum nostrorum pedes curriebant ad dæmonum templa ; nostri nunc currant ad Ecclesiam Dei. Pedes qui prius libenter curriebant ad effundendum proximi sanguinem, nunc multo libentius ad liberandum proximum currant. Manus quæ prius veloces erant aliena diripere, nunc sint multo velociore ad propria largienda. Oculi qui prius in-

tendebant ad pulchritudinem mulierum, vel alienum aliquid ad concupiscendum, nunc multo intentius circumspiciant pauperes, debiles, egenos ad miserandum. Aures quæ delectabantur auditu vano, nunc convertantur ad audiendum verbum Dei, ad explananda divina præcepta, et ad capiendam sapientiæ disciplinam; lingua quæ conviciis et maledictionibus aut turpiloquiis erat assueta, nunc convertatur ad benedicendum Deum, in omni tempore sermonem sanum proferat, et honestum, et qui ædificet audientes, mendacium deserat, et veritatem loquatur cum proximo suo. Sed quid opus est hæc singula præsequi, cum pateat omnibus uniuscujusque membri ministerium, et ita quod antea quis exhibuit vitiiis, nunc ad virtutes et ad opera justitiæ aptare contendat. Et actum quem exhibuit ad adulterium, ad castitatem nunc et sanctificationem omnino convertat. Et ita omnia membra quæ ante iniquitati servire dependebant, hæc conversio in melius proposita ad serviendum justitiæ sanctificationique dependat. Sequitur :

Cum enim servi essetis peccati, liberi fuistis justitiæ. Hoc est, ab omni justitia alieni, quia non est acceptum Deo simul justitiæ peccatoque servire. Unde sequitur :

Quem ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? In quorum recollectione maxima est verecundia his qui diligunt justitiam et veritatem. Quia omnis qui cognoscit aut diligit bonitatem in malis actibus suis erubescit.

Nam finis illorum mors est. Id est, retributio illorum, poena perpetua.

Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum æternam in sanctificatione, finem vero vitam æternam. Notandum vero est esse libertatem culpabilem alienum esse ab operibus justitiæ et laudabilem servitutem esse justitiæ in sanctificatione. Quisquis autem servus erit justitiæ, liber est a peccato, et servus est simul sapientiæ et pietatis, pudicitie et castitatis, et omnium una virtutum, quorum finis, id est retributio, vita æterna est. Unde fratres nosmetipsos incessanter discutere debemus per singula quæ gessimus aut gerimus, et in unoquoque actu considerare cui serviamus, an peccato ad iniquitatem et ad interitum nobismetipsis, nisi eam citius deseramus, an justitiæ in sanctificationem ad promerenda nobis æternæ vitæ gaudia. Nisi enim prius per pœnitentiam peccato moriamur, non possumus per justitiam vivere Deo.

Stipendia enim peccati mors. Peccatum enim nisi per confessionem et pœnitentiam atque eleemosynarum largitatem destruat, accipit remunerationem pœnam æternam.

Gratia autem Dei vita æterna in Christo Jesu Domino nostro. Bene enim additum est, *vita æterna in Christo Jesu*, quia illi, qui resurgunt in confusionem et opprobrium sempiternum, habent quidem vitam æternam, sed in confusione et pœna æterna; justus vero qui resurgunt, ad gaudia sempiterna ha-

bent vitam æternam in Christo Jesu Domino nostro, simul cum illo æterna gaudia possidentes, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXI.

ITEM UT SUPRA.

Lectio sancti Evangelii secundum Marcum.

In illo tempore, cum multa turba esset cum Jesu, nec haberent quod manducarent, convocatis discipulis suis, ait illis : Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducant, et si dimisero eos jejunos, deficient in via, etc.

In hac lectione consideranda est in uno eodemque redemptore nostro distincta operatio divinitatis et humanitatis. Quis enim non videat hoc quod super turbam miseretur Dominus, ne vel inedia vel viæ longioris deficiat labore, affectum esse et compassionem humanæ fragilitatis? Quod vero de septem panibus et pisciculis paucis quatuor millia hominum saturavit, divinæ opus esse virtutis manifestum est.

Mystice autem hoc miraculo designatur, quod viam sæculi præsentis aliter incolumes transire nequimus, nisi nos gratia redemptoris nostri alimento sui verbi reficiat. Hoc vero typice inter hanc refectioem, et illam quinque panum ac duorum piscium distat, quod ibi litteris veteris instrumenti per ritale gratia plena esse signata est, hic autem novi veritas ac gratia testamenti fidelibus ministranda monstrata est. Sane utraque refectio in monte celebrata est, ut aliorum Evangelistarum narratio declarat, quia utriusque scriptura testamenti, recte intellecta, altitudine nobis cœlestium et præceptorum mandat, et præmiorum utraque altitudinem Christi, qui est mons, domus Domini in vertice montium, consona voce prædicat. Qui enim ædificatam super se civitatem sive domum Domini, id est, Ecclesiam in alto bonorum extollit operum, et cunctis manifestam gentibus exhibet; ipse hanc ab infimis delectationibus abstractam pane cœli reficit, atque ad appetitum supernæ suavitatis, dato pignore cibi spiritalis accendit. *Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducant.* Turba autem triduo Dominum propter sanationem infirmorum suorum sustinet, cum electi quique fide sanctæ Trinitatis lucidi, Domino pro suis suorumque peccatis animæ videlicet languoribus perseveranti instantia supplicant; item turba triduo Dominum sustinet, quando multitudo fidelium peccata, quæ perpetravit per pœnitentiam declinans ad Dominum, se in opere, in locutione atque in cogitatione convertit. *Et si dimisero eos jejunos in domum suam deficient in via.* Dimittere jejunos in domum suam Dominus non vult ne deficient in via. Quia videlicet conversi peccatores in præsentis vitæ via deficient, si in sua conscientia sine doctrinæ sancto pabulo dimittantur. Ne ergo lassentur hujus peregrinationis itinere, pascendi sunt sacra admonitione.

Quidam enim ex eis de longe venerunt. Est autem qui nil fraudis et nihil carnalis corruptionis expertus, ad omnipotentis Dei servitium festinavit. Iste de

longinquo non venit, quia per incorruptionem et innocentiam proximus fuit. Alius, nulla impudicitia, nullis flagitiis inquinatus, sola autem conjugia expertus, ad ministerium spiritale conversus est, neque iste venit e longinquo, quia usus conjunctione concessa per illicita non erravit. Alii vero post carnis flagitia, alii post falsa testimonia, alii post facta furta, alii post illatas violentias, alii post perpetrata homicidia ad poenitentiam redeunt, atque ad omnipotentis Dei servitium convertuntur, hi videlicet ad Dominum de longinquo veniunt. Quanto etenim quisque plus in pravo opere erravit, tanto ab omnipotente Domino longius recessit. Dentur igitur alimenta eis etiam, qui de longinquo veniunt, quia conversis peccatoribus doctrinæ sanctæ cibi præhendi sunt, ut in Deum vires raperent quas in flagitiis amiserunt. Item Judæi quicumque in Christo crediderunt, de prope ad illum venerunt, quia legis et Prophetarum erant litteris edocti de illo, credentes vero ex gentibus de longe utique venerunt ad Christum, quia nullis paginarum sacrarum monumentis de ejus erant fide præmoniti.

Et considerant ei discipuli sui : Unde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine ? Et interrogavit eos : quot panes habetis ? Qui dixerunt : Septem. Bene septem panes in ministerio novi testamenti ponuntur, in quo septiformis gratia Spiritus sancti plenius fidelibus cunctis, et credenda revelatur et credentibus datur. Neque hordeacei fuisse produuntur, sicut illi quinque de quibus quinque sunt hominum millia saturata, ne iterum sicut in lege vitale animæ alimentum corporalibus sacramentis obtegeretur, hordei etenim medulla tenacissima palea tegitur.

Et præcepit turbæ discumbere super terram. Supra in refectioe quinque panum turba supra fenum viride discumbebat, nunc ubi septem panibus reficienda est, supra terram discumbere præcipitur, quia per scripturam legis carnis desideria calcare et comprimere jubemur. *Omnis enim caro fenum, et omnis gloria ejus tanquam flos feni.* In novo autem testamento ipsam quoque terram ac facultates temporales derelinquere præcipimur, vel certe, quia mons in quo turba Dominicis panibus reficiebatur, altitudinem, ut supra diximus, receptoris nostri significat, ibi super fenum, hic super terram reficitur. Ibi enim celsitudo Christi propter carnales homines et Jerusalem terrenam carnali spe et desiderio tegitur; hic autem remota omni cupiditate carni convivas novi testamenti, spei permanentis firmitatem tanquam ipsius montis soliditas, nullo feno interposito continebat.

Et accipiens septem panes, gratias agens fregit, et dabat discipulis suis, ut apponerent, et apposuerunt turbæ. Dominus accipiens panes dabat discipulis suis, ut ipsi acceptos turbæ apponerent, quia spiritualis dona scientiæ tribuens Apostolis per eorum ministerium voluit Ecclesiæ suæ per orbem vitæ cilaria distribui. Quod autem fregit panes, quos

A discipulis daret, apertionem designat sacramentorum, quibus ad perpetuam salutem nutriendas erat mundus. Cum enim ait Dominus ipse : *Et nemo novit filium nisi Pater, neque patrem qui's novit nisi filius, et cui voluerit filius revelare ?* quod nisi panem vitæ nobis per se aperiendum demonstravit, ad cæjus interiora cernenda per nos ipsos penetrare nequimus, cui contra Propheta mirabilem quorundam famem deplorans aiebat, *parvuli petierunt panem, nec erat qui frangeret eis ?* Quod est aliis verbis dicere, indocti quæsierunt pabulum verbi Dei, quo ad virtutem bonæ operationis convalescerent refici, nec erat magistris deficientibus qui eis Scripturæ arcana patefaceret, eosque ad viam veritatis instrueret. Acceptis autem ad frangendum panibus Dominus gratias agit, ut et ipse quantum de salute generis humani congaudeat ostendat, et nos ad agendas semper Deo gratias informet, cum vel terreno pane carnem, vel animam cælesti superna gratia largiente reficimus.

Et habebant pisciculos paucos, et ipsos benedixit, et jussit apponi. Si in panibus septem scriptura novi testamenti designatur, in cujus lectione per gratiam sancti Spiritus internas mentium epulas invenimus, quid in piscibus, quos benedicens pariter Dominus turbæ jussit apponi, nisi sanctos accipimus illius temporis quo eadem est condita scriptura, vel quorum ipsa scriptura fidem, vitam et passiones continet, qui de turbulentis hujus sæculi fluctibus erepti, ac divina benedictione consecrati refectioem nobis internam, ne in hujus mundi transeuntis excursu deficeremus, exemplo suæ vel vitæ præbuere vel mortis ?

Et manducaverunt, et saturati sunt. Manducant de panibus Domini ac piscibus, et saturantur qui audientes verba Dei et exempla intuentes, ad profectum vitæ correctionis per hæc excitari atque assurgere festinant, quibus apte congruit illud Psalmistæ, *edent pauperes et saturabuntur et laudabunt Dominum, etc.*

Et susulerunt quod superaverat de fragmentis septem sportas. Quod turbis saturatis superat, Apostoli sustollunt, et septem sportas implent, quia vero sunt altiora perfectionis præcepta vel potius exhortamenta, et consilia, quæ generalis fidelium multitudo nequit servando et implendo attingere, quorum exsecutio illos proprie respicit, qui majori sancti Spiritus gratia plenè generalem populi Dei, conversatione mentis atque operis sublimitate transcendunt. Qualibus dicitur : *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, etc.* Unde bene sportæ quibus Dominicorum sunt condita fragmenta ciborum propter septiformem Spiritus gratiam, septem fuisse memorantur. Nam quia sportæ junco et palmarum foliis solent contexti, merito in sanctorum significatione ponuntur. Juncus quippe super aquas nasci consuevit, palma vero vitricem ornat manum. Et juncis vasis recte comparantur electi, cum radicem cordis, ne forte ab amore æternitatis areseat,

in ipso vite fonte collocant. Assimilantur et eis, quæ de palmarum sunt foliis contexta, cum in defectu jam æternæ retributionis memoriam puro in corde retinent. Et bene turba, quamvis reliquias Domini prædii non caperet, manducasse tamen et saturata esse narratur, quia sunt nonnulli, qui etsi omnia sua relinquere nequeunt, tamen esurientes et sitientes justitiam, saturantur, cum audiendo mandata legis Dei ad vitam perveniunt æternam. Bene quatuor millia, ut ipso etiam numero docerent Evangelicis se pastos esse cihariis, per Dominum nostrum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXII.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Romanos.

Fratres, nihil nunc damnationis est his qui sunt in Christo Jesu, etc.

Nihil nunc damnationis est his qui sunt in Christo Jesu. Lex enim Spiritus vitæ in Christo Jesu liberavit me a lege peccati et mortis. Ex quo intelligitur quotidiana gratia Christi omnes sanctos ab hac lege peccati et mortis, in quam jugiter vel nolentes coguntur, incurrere, cum remissionem debitorum suorum a Domino precantur absolvi. Videtur ergo, non ex persona peccatorum, sed ex illorum qui vere sancti atque perfecti sunt, hanc beatum Apostolum pronupsisse sententiam, Non enim quod volo facio bonum, sed quod odi malum hoc ago, et video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, et captivum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. Lex enim, ait, Spiritus vitæ in Christo Jesu liberavit me a lege peccati et mortis. Magnam in hoc dedit securitatem, quia quod impossibile erat legis, in quo infirmabatur per carnem, Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, de peccato damnavit peccatum in carne. Hæc dicit ut baptizatos securos reddat qui liberati a peccato sunt, quoniam quod impossibile erat, inquit, legis, cui impossibile? nobis scilicet impossibile erat mandatum legis implere, quia subjecti eramus peccato ut justificatio legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Per hanc etenim hostiam carnis, quæ oblata est pro peccato, damnavit peccatum, hoc est fugavit peccatum, et abstulit, ut justificatio legis impleretur in nobis, qui legem secundum spiritum custodimus, et non secundum carnem. In qua parte secundum ea quæ supra exposuimus impossibilis erat lex, et infirma. Id enim egit mors Domini, ne mors timeretur, et ex eo jam appeterentur temporalia bona, nec metuerentur temporalia mala, in quibus carnalis erat illa prudentia in qua impleri legis præcepta non poterant; hæc autem prudentia in homine Dominico extincta et ablata justitia legis impletur cum secundum carnem non ambulatur, sed secundum Spiritum. Unde verissime dictum est, Non veni solvere legem, sed adimplere. Plenitudo ergo legis charitas, et charitas

A eorum est qui secundum spiritum ambulant. Hæc enim ad gratiam pertinent Spiritus sancti, quando enim non erat charitas justitiæ sed timor, lex non implebatur. Ideo igitur damnatum dicit peccatum, ut impleretur in nobis justificatio legis datæ a Moyse. Sublati enim de conditione legis, facti sumus amici ejusdem, justificati enim amici sunt legis. Quomodo autem impletur in nobis justificatio, nisi cum datur remissio omnium peccatorum? ut sublatis peccatis justificatus appareat mente serviens legi Dei, hoc est non secundum carnem ambulans, sed secundum spiritum, ut devotio animi, qui est spiritus, non consentiat desiderio peccati, quia per carnem seminatur concupiscentia animæ, quod est peccatum.

Qui enim secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt; qui vero secundum spiritum, quæ sunt spiritus sentiunt. Hic jam aptius quasi inter nos et Judæos in medio statuens legem Moysi, dicit: Qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt, hoc est, Judæi quos dicit secundum carnem Israel, qui ea quæ carnis sunt, sapiunt in eo quod secundum carnem legem intelligunt: Qui vero secundum spiritum, de his dicens, quos Judæos dicit spiritum non littera, quæ sunt spiritus sentiunt.

Nam prudentia carnis mors est: prudentia autem spiritus vita et pax in Christo Jesu Domino nostro. Nunquid non unum atque idem est, quod dicit, prudentia carnis mors est: cui mors est? animæ, sine dubio; qui enim legem secundum carnem, id est, secundum litteram intellexerit, non venit ad Christum qui est vita, et ideo prudentia carnis mors est, prudentia vero spiritus vita et pax, vitam namque et pacem quæ est Christus habet qui spiritaliter intelligit legem, et bonis operibus implet quod recte in mandatis Dei sibi præceptum intelligit; hic cum Christo ipso præstante in vita regnabit æterna, qui cum Patre et Spiritu sancto, vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXIII.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore accesserunt ad Jesum Pharisei et Sadducæi tentantes, et rogaverunt eum ut signum de celo ostenderet eis, etc.

Signum de celo quærant et quia multa hominum millia secundo paucis de panibus satiavit, nunc in exemplum Moysi manna cœlitus misso et per omnem passim disperso populum omnem multo tempore reficiat. Quod in Evangelio Joannis post edulium panum turbas ab eo quæsisse legimus dicentes: Quod ergo tu facis signum, ut videamus et credamus tibi? quid operaris? patres nostri manducaverunt manna in deserto, sicut scriptum est, panem de celo dedit eis manducare.

At ille respondens ait eis: Facto vespere dicitis: Serenum erit, rubicundum est enim cœlum; et mane: Hodie tempestas, rutilat enim triste cœlum. Faciamus ergo cœli dijudicare nostis, signa autem temporum non potestis? Secundum historiam autem senes in eo

manifestus est, quod ex elementorum ordine atque consonantia possint et sereni et pluvii dies prænosci, scribæ autem et Pharisei qui videbantur esse legis doctores ex Prophetarum vaticinatione, non poterant intelligere Salvatoris adventum : spiritualiter autem quod dixit Dominus, *facta vespere dicitis : Serenum erit, rubicundum est enim cælum*, significat quod per sanguinem passionis Christi in primo adventu indulgentia peccatorum datur. *Et mane : Hodie tempestas, rubet enim cum tristitia cælum* : significat quod in secundo adventu igne præcedente venturus est. *Faciem ergo cæli dijudicare nostis, signa autem temporum non potestis*. Signa temporum dixit de adventu suo, vel passione cui simile est roseum cælum vespere, et item de tribulatione ante adventum suum futurum, cui simile est mane roseum cum tristitia cælum.

Generatio mala et adultera signum quærit, et signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ. Non ergo datur signum generationi illi, id est tentantium Dominum et insultantium verbis ejus, tale utique signum, quale tentantes quærebant, hoc est, de cælo, quibus tamen multa cælestia signa dabat in terra. Cæterum generationi quærentium Dominum, requirantium faciem Dei Jacob, signum de cælo ostendebat, quando cernentibus Apostolis ascendit in cælum, quando misso de Spiritu primitivam implevit Ecclesiam : quanto ad impositionem manus Apostolorum in Samaria, Cæsarea, Epheso, aliisque urbibus ac locis plurimis, gratiam de cælo Spiritui sancto credentibus ministravit. Quid autem signum Jonæ sibi velit, jam supra dictum est, Sequitur :

Et, relictis illis, abiit. Relictis scribis et Phariseis quibus dixerat, *Generatio mala et adultera signum quærit : et signum non dabitur ei nisi signum Jonæ*, recte abiit trans fretum et gentium secutus est populus.

Et cum venissent discipuli ejus trans fretum, obliti sunt panes accipere. Quærat aliquis, et dicat, quomodo panes non habebant qui statim impletis septem sportis ascenderunt in naviculam et venerunt in finibus Magedan, ibique audiunt navigantes, quod cavere debeant a fermento Phariseorum et Sadduceorum, sed Scriptura testatur quod obliti sint eos se cum tollere. Quod autem navigaturi trans fretum obliti sunt viaticum sumere secum, iudicium est quam modicam carnis curam haberent in reliquiis, quibus ipsa reficiendi corporis necessitas quæ naturaliter cunctis mortalibus inest intentione Dominici comitatus mente excesserat. Unus vero panis quem secum habebant in navi mystice ipsum panem vite Dominum videlicet Salvatore designat : cujus amore quia semper intus reficiebantur in corde minus de terreno pane quo corpus pasci solet curabant :

Qui dixit illis : Intuemini, et cavete a fermento Phariseorum et Sadduceorum. In Marco ita scriptum est : *Videte et cavete a fermento Phariseorum et fermento Herodis*. Fermentum Phariseorum est decreta

A legis divinæ traditionibus hominum postponere, vel certe legem verbis prædicare, factis impugnare; fermentum est Sadduceorum Dominum tentare. nec doctrinæ ejus aut operibus credere : sed insultando alia quibus credere debeant petere. Fermentum Herodis est adulterium, homicidium, temeritas jurandi, simulatio religionis, et quod omnium est caput et origo scelerum odium ac persecutio in Christum, et præcursorem ejus, præconemque primum regni cælestis. A quo utrorumque fermento, etiam Apostolus nos prohibens ait : *Itaque epulemur non in fermento malitiæ et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis*.

At illi cogitabant inter se dicentes : Quia panes non accimus. Sciens autem Jesus, dixit : Quid cogitatis inter vos, modicæ fidei, quia panes non habetis? Nondum intelligitis neque recordamini quinque panum [in] quinque millia hominum, et quot cophinos sumpsistis? Neque septem panum [in] quatuor millia hominum, et quot sportas sumpsistis? Quare non intelligitis quia non de pane dixi vobis : Cavete a fermento Phariseorum et Sadduceorum. Per occasionem præcepti quo Salvator jusserat dicens : *Cavete a fermento Phariseorum et fermento Herodis* : docet eos quid significent quinque panes et septem sive pisciculi, aut quinque millia hominum et quatuor millia quæ pasta sunt in eremo, quo licet signorum magnitudo perspicua sit, tamen aliud spirituali intelligentia demonstratur. Si enim fermentum Phariseorum et Sadduceorum et fermentum Herodis non corporalem panem, sed traditiones perversas et hæretica significat dogmata, quare et cibi, quibus nutritus est populus Dei, non veram doctrinam integramque significent? Istiusmodi fermentum, quod omni ratione vitandum est, habuit, Marcion et Valentinus, et omnes hæretici; fermentum hanc vim habet ut si farinæ mistum fuerit, quod parvum videbatur, crescat in majus, et ad saporem suum universam conspersionem trahat. Ita et doctrina hæretica, si vel modicam scintillam in tuum pectus jecerit, in brevi ingens flamma succrescet, et totam hominis possessionem ad se trahet. Hoc est de quo et Apostolus loquitur, *Modicum fermentum totum massam corrumpit*.

Tunc intellexerunt quod non dixerit cavendam a fermento panum, sed a doctrina Phariseorum et Sadduceorum. Quod eis utile erat persuasit, quod nocivum vitare jussit; doctrina enim superstitionosa et hæretica gravat magis quam adjuvat, mergit et non erigit. A bono ergo magistro discipuli instructi intellexerunt in fermento seductionem Phariseorum et Sadduceorum, imo omnium hæreticorum qui contraria sapiunt veritati expressam vitandam esse, quam et omnino ipsi vitaverunt et nobis fugiendam esse censuerunt, quatenus omnem errorem spernentes et viam veritatis per omnia sequentes, portam æternam evadere et vitam æternam promereri festinemus, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula seculorum. Amen.

HOMILIA CXXIV.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Mathæum.

In illo tempore abiit Jesus sabbato per sata : discipuli autem ejus esurientes cœperunt vellere spicas et manducare, etc.

Ut in alio quoque Evangelista legimus propter nimiam importunitatem ne vescendi quidem habebant locum, et ideo quasi homines esuriebant; quod autem spicas segetum manibus confricabant et in ediam consolabantur, vitæ austerioris indicium, non præparatas epulas, sed cibos simplices quærentium.

Pharisæi autem videntes dixerunt ei : Ecce discipuli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis. Nota quod primi apostoli Salvatoris, litteram legis Sabbathatis destruunt adversum Ebionitas, qui cum cæteros recipiant Apostolos, Paulum quasi transgressorem legis repudiant.

At ille dixit eis : Non legistis quid fecerit David, quando esuriit, et qui cum eo erant, quomodo intravit in domum Dei, et panes propositionis manducavit, quos non licebat ei edere, nec his qui cum eo erant, nisi solis sacerdotibus ? Ad confutandam calumniam Pharisæorum veteris recordatur historiæ, quando David fugiens Saulem in Nobaia, et ab Achimelech sacerdote susceptus, postulavit cibos, qui cum panes laicos non haberet, dedit ei consecratos, quibus non licebat vesci nisi solis sacerdotibus et Levitis, et hoc tantum interrogavit, si mundi fuerint a mulieribus. Et illo respondente ab heri et nudiuertius, non dubitavit panes dare, melius arbitratus, Propheta dicente : *Misericordiam volo et non sacrificium*, de famis periculo homines liberare, quam Deo offerre sacrificium; hostia enim placabilis Deo, hominum salus est. Opponit ergo Dominus et dicit, si et David sanctus est et Achimelech pontifex a vobis non reprehenditur, sed legis uterque mandatum probabili excusatione transgressi sunt, et famis in causa est, cur eandem famem non probatis in Apostolis, quam probatis in cæteris? Quanquam et in hoc multa distantia sit : isti spicas in sabbato manu confricant, illi panes comederunt Leviticis, et ad Sabbathi solemnitatem accedebant neomeniarum dies, quibus in convivio requisitus fugit ex aula regia. Observa quod panes propositionis nec David nec pueri ejus acceperint antequam se a mulieribus mundos esse responderunt.

Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant, et sine crimine sunt ? Calumniamini, inquit, discipulos meos, cur per segetes transeuntes spicas triverint, et hoc fecerunt famis necessitate cogente : cum ipsi Sabbathum violentis in templo immolantes victimas, cædentes tauros, holocausta super lignorum struem incendio concremantes, et juxta alterius Evangelii fidem, circumcidentes parvulos in Sabbatho, et dum aliam legem servare cupitis Sabbathum destruatis. Nunquam autem leges Domini sibi contrariæ sunt, et prudenter

A ubi transgressionis discipuli sui argui poterant, David et Achimelech dicit exempla sectatos. Veram autem et absque necessitatis obtentu Sabbathi prævaricationem in ipsos refert, qui calumniam fecerant.

Dico autem vobis quia templo major est hic. Hic non pronomen, sed adverbium loci legendum, quod major templo sit locus qui Dominum templi teneat.

Si autem sciretis quid est : Misericordiam volo et non sacrificium, nunquam condemnassetis innocentes. Quid est, *misericordiam volo et non sacrificium* supra diximus. Quod autem sequitur, *nunquam condemnassetis innocentes*, de Apostolis intelligendum est. Et est sensus, misericordiam comprobastis Achimelech, eo quod fame periclitante David refocillare et pueros ejus, quare simili modo meis discipulis fame laborantibus non compassi estis, qui vos pane verbi cœlestis quotidie pascunt, quatenus ejus satietate replati ad vitam possitis pervenire perpetuam, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXV.

HEBDOMADA IX POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ B. Pauli ad Romanos

Fratres, debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis, etc.

Apertissime nos beatus Apostolus, fratres charissimi, præsentis lectione quam audistis, carnis desiderii non debere servire docet, dicens : *Ergo, fratres, debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus.* Neque propterea nos fecit Deus ad imaginem suam, ut carnis servituti essetis obnoxii, sed potius ut creatori suo anima deserviens ipso servitio ac ministerio carnis uteretur. Sed fortasse dicat aliquis quomodo carni non sumus debitores, cum et victum ei et indumentum providere naturæ necessitate cogamur? Sed ut ostenderet Apostolus non carni aliquid conferre propriæ necessitatis culpabile esse, sed ipsam vitam carnis concupiscentiis mancipare, ideo addidit, *si enim secundum carnem vixeritis, moriemini.* Secundum carnem vivere est carnalibus desiderii indulgere. In hoc ergo negat Apostolus nos debitores esse, sicut et alibi dicit : *Et carnis curam non feceritis in concupiscentiis ejus.* Non utique denegat, et ibi carnis curam habendam in necessariis vitæ usibus, sed ejus concupiscentiis consentire. Sequitur : *Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis.* Qui ergo secundum spiritualia vivit desideria, et mortificat actus carnis suæ, ipse vivit propter inhabitantem in se Spiritum vitæ. Isto enim modo quis actus carnis mortificare potest? Nam fructus spiritus est charitas, odium actus est carnis. Odium ergo per charitatem mortificatur et extinguitur. Gaudium in Deo similiter fructus est spiritus. Tristitia hujus sæculi quæ mortem

operatur, carnis est actus, hæc ergo exstinguitur si perfectum in nobis est gaudium in Deo. Pax fructus est spiritus, discensio et discordia carnis sunt. Sed certum est discordiam mortificari posse per pacem. Castitas et continentia fructus spiritus sunt, adulterium et fornicatio carnis sunt. Verum est enim mortificari posse libidinem per continentiam, et emundari mala acta, adulteria et fornicationes, sicut continentia [F., patientia] impatientiam exstinguit, et bonitas malitiam perimit, et mansuetudo ferociam, et castitas impudicitiam necat, talique ordine qui per spiritum actus carnis mortificaverit, vivet. Sequitur :

Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei. Nam qui in peccatis sunt spiritu Diaboli aguntur, qui autem Spiritu sancto gubernari merentur, et qui secundum doctrinam Spiritus sancti vivunt, ipsi Spiritu Dei aguntur.

Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, non spiritum illum in quo timore tantum Domino servire debeatis, sed eam legem qua per dilectionem potius Deo servatis : sed per spiritum servitutis in timore, qui est initium sapientiæ et scientiæ Dei, cum primo Dominum cœperit timere et diabolo repugnare in quo spiritu timoris Domini quisque Domino servire debet initio bonæ conversationis, quasi puer sub pædagogis, ut discat timere Dominum, et mandata ejus custodire, quo usque ad perfectionem honorum operum ætas perveniat et mereatur adoptionis spiritum percipere, et esse jam Filius Dei per assueta bona opera, sicut in sequentibus dicit idem Apostolus :

Sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum Dei. Ut non jam timore pœnæ Deo serviamus, sed pura perfectaque dilectione quæ prædictum ab homine expellit timorem ; cum ergo peccatis mortui erimus per pœnitentiam et confessionem, et desierimus esse quod fuimus servi peccati, illi serviendo per assueta opera pietatis et justitiæ, ac per Spiritus sancti gratiam et vocari et esse jam Filii Dei mereamur.

In quo clamamus : Abba Pater. Quia jam per sanctificationem sancti Spiritus, quem bonis et sanctis moribus meremur in nobis manere, fiduciam habemus, Deum nobis Patrem nominare, cum nos filios ejus esse cognoscimus in adimpletione voluntatis ejus. Ideo voluntate simplici operemur omnia bona quæ possumus, ut filios nos Dei esse comprobemus, in dilectione et non jam in timore servientes. Quia qui vocat patrem, filium se esse proficitur. Debet ergo patrum moribus placabilis filius inveniri, ne pro nomine quoque in vanum usurpato majori pœnæ subjiatur.

Ipse enim Spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei. Ipse quippe Spiritus servitutis per quem in timore tantum Domino servivimus, testimonium reddit spiritui adoptionis, in quo perfecto per charitatem Deo servierimus, quod sumus filii Dei. Quia non nisi filii Dei arrham sui spiritus percipere merentur.

Si autem filii et hæredes : hæredes quidem Dei, co-hæredes autem Christi. Mercedem namque servus exspectat, hæreditatem filius sperat. Ideoque satagamus ut non jam servi per timorem Domino simus servientes, sed per amorem Patris omnia bona facientes, ut mereamur hæreditatem incorruptionis et immortalitatis, æternæ simul gloriæ possidere, et illud etiam adipisci quod ipse nobis Salvator adoptavit a Patre, dicens : *Pater, volo ut ubi sum ego, illic sint et ministri mei.* Hoc modo cohæredes suos Christum non solum in partem hæreditatis, sed etiam in consortium beatitudinis æternæ perducit, cui sit honor, laus et gratiarum actio, una cum Patre et Spiritu sancto, per infinita sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXVI

ITEM UT SUPRA.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis : Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimento ovium, intus autem sunt lupi rapaces, etc.

Et de omnibus quidem intelligi potest, qui alium habitu ac sermone promittunt, aliud opere demonstrant. Sed specialiter de hæreticis intelligendum, qui videntur continentia, castitate, jejuniis quasi quadam pietatis se veste circumdare, intrinsecus vero habentes animum venenatum simpliciorum fratrum corda decipiunt. Ex fructibus ergo animæ quibus innocentes ad ruinam trahunt, lupis rapacibus comparantur.

Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Quæramus ab hæreticis, qui duas inter se contrarias dicunt esse naturas, si juxta intelligentiam eorum arbor bona malos fructus facere nunquam potest, quomodo Moyses arbor bona peccaverit ad aquam contradictionis : et David, Uria interfecto, cum Bethsabee concubuerit ; Petrus quoque in passione Deum negaverit, dicens, *nescio hominem* ; aut qua consequentia Jethro socer Moysi arbor mala, qui utique in Deum Israel non credebat, dederit consilium Moysi bonum ; et Achior Holopherni aliquid utile sit locutus ; et comicus dixerit, quod bene dictum Apostolus comprobavit, corrumpunt mores bonos confabulationes pessimæ ; et cum non invenerint, quid respondeant, nos inseremus et Judam arborem quondam bonam fecisse fructus malos, postquam prodiderit Salvatorem, et Paulum arborem malam eo tempore quo persequabatur Ecclesiam Christi, fecisse postea fructus bonos quando in vas electionis de persecutore translatus est. Tandiu ergo arbor bona fructus non faciet malos, quandiu in bonitatis studio perseverat, et mala arbor manet in fructibus peccatorum quandiu ad pœnitentiam non convertitur. Nemo enim permanens in eo quod fuit, incipit id esse quod nondum cœperit.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur et in ignem mittetur. Quia unusquisque perversus per validam judicii sententiam de terra viventium eradicatus in gehennæ ignem mittitur qui hic boni operis fructum fecisse non inventur.

Igitur ut fructibus eorum cognoscetis eos. Qui sunt ergo fructus, quibus inventis cognoscimus arborem malam: dicit Apostolus: *Manifesta opera carnis, quæ sunt fornicationes, immundities, luxurie, idolorum servitium, venusitas, inimicitie, contentiones, amulationes, amositates, dissensiones, hæreses, invidie, ebrietates, comessationes, et his similia quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur.* Et qui sunt per quos cognoscimus arborem bonam, idem ipse Apostolus consequenter dicit: *Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, fides, mansuetudo, continentia, etc.*

Non omnia qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum; sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum. Regnum cælorum sola verborum officia non obtinent, neque qui dixerint, *Domine, Domine*, coheredes illius erunt. Quid enim meriti est Domino dicere, *Domine?* nunquid Dominus non erit, nisi dictus fuerit a nobis? et quæ officii sanctitas est nominis nuncupatio, cum cælestis regni iter potius obedientia voluntatis non Dei nuncupatio repertura sit? Ergo, sicut supra dixerat, eos qui habere vestem bonæ vitæ non recipiendos propter dogmatum nequitiam, ita nunc e contrario asserit, ne his quidem accommodandam fidem, qui cum polleant integritate fidei turpiter vivant, et doctrinæ integritatem malis operibus destruant. Utrumque enim Dei servis necessarium est, ut et opus sermone, et sermo operibus comprobetur, huic sententiæ potest illud videri contrarium: *Nemo potest dicere Dominus Jesus nisi in Spiritu sancto.* Sed moris est Scripturarum dicta pro factis accipere, ut statim in consequentibus approbatur, refutari eos qui jactant sine operibus scientiam Domini, et audiant a Salvatore: *Recedite a me, operarii iniquitatis, nescio vos.* Et Apostolus huic sensum loquitur: *Confitentur se Dominum scire, factis autem negant.* Quoniam recte eadum Salvatoris sententiam, qui mandata Dei recte credens operibus bonis consummaverit et docuerit sic homines, hic magnus vocabitur in regno cælorum; qui autem docuerit et non fecerit, minimus vocabitur in regno cælorum.

HOMILIA CXXVII.

FERIA IV.

Lectio: Epistolæ beati Pauli apostoli ad Romanos.

Fratres, si cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est, multo magis, justificati nunc in sanguine ipsius, salvi erimus ab ira per ipsum, etc.

Hoc dicit, quia si pro peccatoribus filium suum Deus occidi permisit, quid faciat pro justificatis, nisi servet eos ab ira, id est, totos illos præstet ab illatione diaboli? ut securi sint in die iudicii cum cæperit perfidos ultio devastare, quoniam enim bonitas Dei nullam perire vult, mortem dignissimam dedit, ut intelligentibus Dei gratiam circa se adderet dignitatem et gloriam. Ingrati hi sunt qui, Deo vocante, dissentiant, Dei gratiam abeuntes ut in proposito erroris et malignitatis permanent. Non putat

A sane quod otiosa sit apud Paulum varietas ipsorum verborum, quod aliquando infirmos, aliquando impios, aliquando peccatores nominat, pro quibus Christum mortuum dicit, et quamvis Imperitum se fateatur in sermone, non tamen arbitratur quod in his ille imperitia, sed potius profundam scientiam variaverit. Per hæc namque tria omne peccati colligitur genus: aut enim ignorans Deum quis et volens servare mandatum, vincitur fragilitate carnis, et illecebris presentis vitæ decipitur, et infirmus appellatur; aut sciens volensque contemnit mandatum et odit disciplinam Dei, ac projicit sermones ejus post se, et peccator nominatur; atque ita Paulus qui se imperitum, ut diximus, in sermone præstetur, in tribus his diversitatibus universa pro quibus Christus prædicatur mortuus esse complexus est. Quod si interdum etiam hi qui sub lege sunt, et Deum colere videntur, impii in Scripturis divinis nominantur, ideoque sit quia relinquentes Deum patrum suorum, deos gentium colunt: quod vero Paulus se cum peccatoribus numerat, qui aliis dicit: *Nos natura Judæi et non ex gentibus peccatores*, humilitatis ejus est virtus; imitatur enim illum qui, cum peccatum non fecisset, peccatum pro nobis factus est, et cum Deus esset inter homines conversatus est. *Commendat ergo suam charitatem Deus in nobis*: hic commendat et confirmat, et amabilem facit pro beneficiis præstitis. Quod enim Christus, cum adhuc peccatores essemus pro nobis mortuus est, spem nobis dat quod multo magis nos a peccato purgatos et justificados, ab ira quæ imminet peccatoribus salvavit per ipsum, et qui alienos et inimicos ita dilexit, ut pro nobis ad mortem unicuique suam daret, multo magis suos effectos et reconciliatos sibi æterna salute donabit. *Multo ergo, inquit, magis justificati nunc in sanguine ipsius salvati erimus ab ira per ipsum.* In superioribus quidem dixerat: *Justificati igitur ex fide pacem habemus ad Deum*; et nunc dicit: *Multo magis nunc justificati in sanguine ipsius salvi erimus ab ira per ipsum.* Ex quo ostendit quod neque fides nostra, sine Christi sanguine, neque sanguis Christi nos sine fide nostra justificat; ex utroque tamen multo magis sanguis Christi nos quam fides nostra justificat, et ideo mihi videtur cum in superioribus simpliciter dixerit, *justificati ex fide*, hic addidisse, *multo magis ergo nunc justificati in sanguine ejus*, ut doceret quia ab ira ventura, etiamsi fides nostra nos salvet, etiam opera justitiæ, super hæc tamen omnia multo magis sanguis Christi salvos nos faciat ab ira ventura. Si enim cum essemus reconciliati, sumus Deo per mortem filii ejus, multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius. Manifestum est quia si ut reconciliaret nos sibi Deus, filium suum morti tradidit: quanto magis reconciliatos salvos faciet in vita ipsius! Si enim mors Salvatoris profuit nobis, quanto magis vita ipsius cum resurgit a mortuis, quia sicut mors ejus a diabolo nos eruit, ita et vita ejus de die iudicii nos liberabit: ergo Christus pro impiis mortuus est, et Christus Deus est; quomodo non regnabit inventus

in vita Dei justus, quando ne periret, morte Dei quasi impius. In vita enim Dei salvi erimus, quia in vita nostra perieramus. Sed cum audimus et vitam Dei, et mortem Dei discernamus quid unde sit, vitam quippe attulit nobis, mortem vero accepit a nobis, nec tamen pro suo merito, sed pro nostro, finimus, inquit, et nos natura filii iræ sicut et ceteri. In hac ira cum essent homines per originale peccatum tanto gravius et perniciosius, quanto majora vel plura insuper addiderunt: *Necessarius erat mediator, hoc est reconciliator, qui hanc iram sacrificii singularis, cujus erant umbræ omnia sacrificia legis et prophetarum, oblatione placaret.* Cum autem Deus irasci dicitur, non ejus significatur perturbatio, qualis est in animo irascentis hominis, sed ex humanis motibus translato vocabulo, vindicta ejus, quæ non nisi justa est, iræ nomen accepit. Quod ergo per mediatorem reconciliamur Deo et accipimus Spiritum, ut ex inimicis efficiamur filii Dei, quotquot enim spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei, hæc est gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Si enim, inquit, cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus, multo magis reconciliati, salvum erimus in vita ipsius. Et reliqua. Evidenter ostenditur non esse aliquam substantiam quæ, secundum definitionem Marcionis et Valentini, naturaliter sit inimica Deo. Alioquin si quod inimicum est, naturæ esset et non voluntatis, qui inimici sunt Deo reconciliationem utique non haberent, ubi autem ex inimico quis amicus efficitur, certum est quod dum ea opera agit, quæ non amat Deus, inimicus est Dei, et ejus quisque tam gravis et tam odibilis efficitur inimicus, quam multiplicaverit opera inimicitii digna. Sunt ergo mensuræ et gradus quidam in his peccatorum qualitate et quantitate distincti, qui inimici sunt Deo, unde et ille qui supra omnes peccavit a Paulo ultimus inimicus destruendus esse memoratur. Versa autem vice et ordine, etiam eos qui reconciliati sunt per mortem Filii ejus, in amicis haberi certum est, et esse aliquem ita amicum, sicut Moyses amicus Dei appellatus est; esso quoque alios, quibus dicit Salvator: *Jam non dico vos servos, sed amicos.* Credo autem esse adhuc magis familiares aliquos in cælestibus amicos apud Deum, vel illos qui semper vident faciem Dei, vel eos qui semper astant in conspectu Altissimi, ut supra diximus esse quendam novissimum amicum, ita ut et ibi pro virtutum meritis habeantur aliqui summi, aliqui posteriores amici; cum hæc autem ita sint nescio, si is qui adhuc permanet in his operibus quæ odit Deus, et pro quibus inimicitia sunt inter Deum et homines reconciliatus esse Deo per sanguinem Christi merito dicatur. Quomodo enim reconciliatus est, qui est inimicus? Paulus ergo merito et de se, et sibi similibus dicit: *Qui cum inimici essemus, reconciliati sumus per sanguinem Filii ejus.* Grandis pudor est, ubi talis reconciliatio facta est, ubi inimicitias inter Deum et homines, non sermo peccatoris, sed sanguis intercessoris absolvit, iterum non converti ad ini-

micitias, et agere ea quæ odit ille, quem nobis nomen effusio sanguinis sacri reconciliaverat.

Non solum autem hoc, sed et gloriamur in Deo per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem nos reconciliationem accepimus. Non tantam pro accipia salute et securitate Deo gratias agendas docet, sed et gloriandum per Jesum Christum in Deo qui dignatus est ex impiis et inimiciis dei nos suos amicos, ut omnia beneficia per Christum consecutos nos gauderemus, et ut quia per ipsum cognovimus Deum gloriantes in eo reddamus ei honorificentiam parem Deo Patri ipso sibi idoneo teste predicante, *ut honorificent, inquit, Filium, sicut honorificant Patrem:* qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deum, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXVIII.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Marcum.

In illo tempore dixit Joannes ad Jesum: Vidimus quemdam in nomine tuo ejicientem demonia, qui non sequitur nos, et prohibuimus eum, etc.

Joannes præcipua devotione Dominum amans, ideoque redamari dignus, excludendum beneficio putavit eum qui non utatur officio. Sed Dominus docet neminem a bono quod ex parte habet arcendam, sed ad hoc potius quod nondum habet esse provocandum. Nam sequitur:

Jesus autem ait: Nolite prohibere eum, nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo, et possit citumale loqui de me. Qui enim non est adversum vos, pro vobis est. Hæc doctus sententia dicit Apostolus: *Sed sive occasione, sive veritate Christus annuntietur, et in hoc gaudeo, sed et gaudebo.* Sed licet ille gaudeat, etiam de his qui Christum annuntiant non sincere, et tales aliquando in nomine Christi signa facientes, ab aliorum salute sentiantur non esse prohibendi, non tamen ipsis per talia signa secunda sua conscientia redditur quin potius in illa die, cum dixerunt, *Domine, Domine, in nomine tuo prophetavimus, et in tuo nomine demonia ejecimus, et in tuo nomine virtutes multas fecimus,* responsum accipiant, *quia nunquam novi vos, discedite a me, qui operamini iniquitatem.* Itaque in hæreticis et malis catholicis non sacramenta communia in quibus nobiscum sunt et adversum nos non sunt, sed divisionem paci veritatique contrariam qua adversum nos sunt et Dominum non sequuntur, nobiscum detestari et prohibere debemus.

Quisquis enim potum dederit vobis calicem aquæ in nomine meo, quia Christi esis: amen, dico vobis, non perdet mercedem suam. Legimus in propheta David ad excusandas excusationes in peccatis, quia multi peccatorum suorum quasi justas prætendunt occasionem, ut quod voluntate delinquant, videantur necessitate peccare: Dominus autem scrutator cordis et renum, et qui futuras cogitationes in singulis contuetur, dixerat: *Quisquis unum parvulum receperit in nomine meo, me recipit.* Poterat aliquis causari et dicere, Paupertate prohibeor, tenuitas me retinet, et

hospitatis esse non possum, et hanc excusationem levissimo præcepto diluit, ut calicem aquæ et hoc frigide juxta Matthæum toto animo porrigamus : *frigida, inquit, aqua, non calida, ne et in calida paupertatis et penuriae lignorum occasio quaeretur.* Talo quid et Apostolus ad Galatas præcipit, *Communicet is qui catechizatur verbo, ei qui se catechizat in omnibus bonis.* Et discipulos ad magistrorum refrigeria cohortatur : et quia poterat qualibet tendere [*Fortè, prætendete*] paupertatem et præceptum eludere, priusquam illud proponat imminens solvit questionem, dicens : *Nolite errare, Deus non irridetur. Quæ enim seminaverit homo, hæc et metet.*

Et quisquis scandalizaverit unum ex his pusillis credentibus in me, bonum est ei magis, si circumdaretur mola asinaria collo ejus, et in mare mitteretur. Quanquam hæc generalis possit esse sententia adversum omnes qui aliquem scandalizant, tamen juxta consequentiam sermonis, etiam contra Apostolos dictum intelligi potest, qui inter se disputantes, quis esset illorum major, videbantur invicem de dignitate contendere, et si in hoc vitio permansissent, poterant eos, quos ad fidem vocabant, per suum scandalum perdere, dum Apostolos vident inter se de honore pugnare. Quod autem dixit : *Bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo ejus,* secundum ritum provinciæ loquitur, quod majorum criminum ista apud veteres Judæos pœna fuerit, ut in profundum ligato saxo dimergerentur. Et revera melius est innoxium, pœna, quamvis atrocissima, temporali tamen, vitam finire corpoream, quam lædendo fratrem mortem animæ mereri perpetuam. Recte autem, qui scandalizari potest pusillus appellatur. Qui enim magnus est quodcumque viderit, quodcumque passus fuerit non declinat a fide ; qui autem pusillus est animo et parvus occasiones quaerit quomodo scandalizetur. Propterea denique oportet nos maxime his consulere qui parvi sunt in fide, ne occasione nostri offendantur et recedant a fide, ac decidant a salute. Notandum sane, quod in nostro bono opere aliquando cavendum est scandalum proximi, aliquando vero pro nihilo contemnendum. In quantum enim sine peccato possumus, vitare proximorum scandalum debemus. Si autem de veritate scandalum ponitur, utilius permittitur scandalum nasci, quam veritas relinquatur. Item per inolam asinariam sæcularis vitæ circuitus ac labor exprimitur, et per profundum maris extrema damnatio designatur : qui autem ad sanctitatis speciem deductus, vel verbo cæteros destruit vel exemplo, melius profecto erat, ut hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quam sacra officia in culpa cæteris invitabilem demonstrarent, quia nimirum si solus caderet, utcumque huic tolerabilior inferni pœna cruciaret.

Et si scandalizaverit te manus tua, abscinde illam, bonum quippe est tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam inextinguibilem. Quia supra docuerat ne scandalizemus eos, qui

credunt in eum, nunc consequenter admonet, quantum cavere debeamus eos qui scandalizare nos, id est, verbo vel exemplo suo ad ruinam peccati propellere certant. Manum quippe nostram appella!, necessarium amicum. Cujus opere atque auxilio quotidiano opus habemus. Sed talis si nos lædere in causa animæ voluerit, excludendus est a nostra societate, ne si eum perditio in hac vita partem habere volumus, simul in futuro cum ipso pereamus ; quod autem subjungitur :

Ubi vermis eorum non moritur, et ignis non extinguitur, in verme putredinem gehennæ, sicut in igne ardorem designat, sive vermem dicit : seram scelerum pœnitundinem, quæ nunquam in tormentis conscientiam afflictorum mordere cessabit. Ut ignis sit pœna extrinsecus serviens, et vermis dolor interius accusans.

Et si pestus te scandalizat, amputa illum : bonum est tibi claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis. In pede sicut et in manu, charos inemendabiles docet alienandos a nobis, ne per immunditiam eorum, quos castigare nequimus, et ipsi polluti pereamus. Sed manus propter opus necessarium nobis : pes, sunt dicti tales propter ministerium discursisque nostris usibus accommodum.

Quod si oculus tuus scandalizat te, erue eum ; bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. In oculo quoque propter scandalum eruendo, iidem nostri carnaliter amici, spiritualiter vero adversarii designantur. Sed cum nos eorum consultis ac provisione opus habemus, illi vero consilio nos pravo decipere atque in iter erroris deflectere quaerunt ; scandalum quippe sermo Græcus, quod nos offendiculum et ruinam et impactionem pedis dicere possumus, quod quantum possumus, evitare debemus quatenus pœnam gehennæ evadentes ad vitam possimus pervenire sempiternam, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXIX.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore dixit Jesus turbis Judæorum et principibus sacerdotum : Væ vobis, Scribæ et Pharisei hypocritæ, quia clauditis regnum cælorum ante homines. Vos quippe non intratis, nec introeuntes sintis intrare, etc.

Habent Scribæ et Pharisei legis Prophetarumque notitiam, sciunt esse Christum filium Dei, non ignorant natum esse de virgine, sed dum adventum ejus corporeum a Prophetis prædicatum, doctriæ simulatione abscondunt, et prædam de subjecta sibi plebe appetunt, nec ipsi introeunt in regna cælorum, nec eos qui poterant intrare permittunt. Hoc est quod in Osee propheta Dominus arguit dicens : *Abconderunt sacerdotes viam, interfecerunt sicimam. Et*

rursus sacerdotes non dixerunt, ubi est Dominus, vel certe omnis magister qui verbo ædificat, et scandalizat malis operibus discipulos suos, claudit ante eos regnum cœlorum.

Væ vobis, scribæ et Pharisæi hypocritæ, quia circumcitis mare et aridam ut faciatis unum proselytum; et cum fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo quam vos. Non eo studio servamus quæsitæ quo quærimus. Scribæ et Pharisæi totum lustrantes orbem propter negotiationes et diversa lucra, tam a discipulis captanda, quam per imagines sanctitatis, id studii habebant de gentibus facere proselytum, id est, advenam, et incircumcisum miscere populo Dei. Sed qui ante dum esset ethnicus, simpliciter errabat et erat semel filius gehennæ, videns magistrorum vitia et intelligens destruere eos operibus, quod verbis docebant, revertitur ad vomitum suum, et gentilibus factus, quasi prævaricator, majore pœna dignus erit, filius autem vocatur gehennæ, quomodo filius perditionis, et filius hujus sæculi. Vocatur filius gehennæ, ad illam præparatus, non ex illa generatus; unusquisque enim cujus opera agit, ejus filius appellatur.

Væ vobis, duces cæci, quia dicitis: Quicumque juraverit per templum, nihil est; qui autem juraverit in auro templi, debet. Stulti et cæci, quid enim majus est? aurum an templum quod sanctificat aurum? et quicumque juraverit in altari nihil est, quicumque autem juraverit in dono quod est super illud, debet.

Cæci: quid enim majus est, donum an altare quod sanctificat donum? Qui ergo jurat in altari, jurat in eo et in omnibus quæ sunt super illud. Et qui juraverit in templo, jurat in illo et in eo qui habitat in ipso. Et qui jurat in cælo, jurat in throno Dei et in eo qui sedet super eum. Supra, ut visum nobis est, exposuimus quid significaret traditio Pharisæorum dicentium, donum quodcumque est ex me tibi proderit, nunc duplex et ad unam avaritiæ occasionem trahens Pharisæorum traditio condemnatur, ut arguantur cuncta pro lucro facere et non pro timore Dei. Sicut enim in phylacteriis et sumbriis dilatatis opinione sanctitatis captabant gloriam, et per occasionem gloriæ quærebant lucra, sic alia traditionis inventa strophæ impietatis arguit præceptores. Si quis in contentione seu in aliquo jurgio vel in causa ambigua jurasset in templo, et postea convictus esset mendacii, non tenebatur criminis reus. Si autem jurasset in auro et pecunia quæ in templo sacerdotibus offerebantur, statim in quo juraverat cogebatur exsolvere. Rursum si quis jurasset in altari, perjuriæ reus nemo tenebat; si autem perjurasset in dono vel in oblationibus, hoc est, in hostia, in victimis, in simila, et cæteris, quæ offeruntur Deo super altare, hæc studiosissime repetebant. Arguit ergo eos Dominus et stultitiæ et fraudulentæ, quod multo majus sit templum, quam aurum quod sanctificatur a templo, et altare, quam hostiæ quæ sanctificantur ab altari, totum autem faciebant non ob Dei timorem, sed ob divitiarum cupiditatem. Spiritualiter autem quod

PATR. CX.

A Dominus dixit, *quid enim majus est aurum an templum quod sanctificat aurum; et iterum: quid enim majus est donum an altare quod sanctificat donum:* ita intelligendum est, templum et altare ipsum Christum, aurum et donum laudes et sacrificia precum, quæ in eo per eum offerimus: non enim ille per hæc sed ista per illum sanctificantur.

Væ autem vobis, scribæ et Pharisæi hypocritæ, qui decimatis mentham, et anethum, et cyminum, et reliquistis quæ graviora sunt legis, judicium et misericordiam, et fidem: hæc oportuit facere et illa non omittere. Multa in lege præcepta sunt, quæ typos profertur futurorum: alia verò quæ aperta sunt, et illuminant oculos juxta Psalmistam dicentem, *mandatum Domini lucidum illuminans oculos*, quæ statim opera desiderant, verbi gratia: non adulterabis, non furtum facies, non falsum testimonium dices, et cætera, Pharisæi autem quia præceperat Dominus, interim ut intellectus mysticos dimittamus, propter alimoniam sacerdotum et Levitarum, quorum pars erat Dominus, omnium rerum offerri in templo decimas, hoc unum habebant studii, ut quæ jussa fuerant comportarentur, cætera quæ erant majora utrum quis faceret an non parvi pendebant. Et ex hoc itaque capitulo arguit eos avaritiæ, quod studiose etiam vilium olerum decimas exigant, et judicium in disceptatione negotiorum, misericordiamque in pauperes pupillos et viduas, et fidem in Deum, quæ magna sunt, præmittant: *Hæc, inquit, oportuit facere*, id est, judicium, misericordiam, et fidem, ut et nos veraciter de nostra miseria judicantes, et Dei charitatem quam donavit ipse diligentes, pie recteque vivamus. Justum ejus judicium consentientes quo miseri effecti sumus, de quo dicit Apostolus: *Judicium quidem ex uno in condemnationem*; et magnæ charitati ejus gratias agentes, de qua ipse idem dicit, *gratiæ prædicator, commendat autem suam charitatem Deus in nobis quoniam cum adhuc peccatores essemus Christus pro nobis mortuus est.* Oportuit et illa non omittere, id est, eleemosynas fructuum terrenorum, quia per rectam fidem et sacrarum virtutum operationem simul cum elemosynarum largitate debet quisque studere ut ad vitam perveniat æternam, largiente ipso mediatore Dei et hominum, Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXX.

HEBDOMADA X POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ ad Corinthios.

Fratres, non simus concupiscentes malorum, sicut et illi concupierunt, etc.

Ecce quam peritus medicus apostolus Paulus cœlestis medici Christi veri veraxque discipulus, qui ad removendam diuturnam infirmitatem nostram, et ad instaurandam in nobis corporis et animæ sanitatem nobis a Domino destinatus, ostendit salubria quæ tenenda sunt, ubique in prædicatione sua demonstravit quæ noxia, quæ cavenda sunt, unde in

presenti lectione quam audistis, sub figura infidelis Israelitici populi nos admonet dicens: *Fratres, non simus concupiscentes malorum, sicut et illi concupierunt.* Nam illi propter malam cupiditatem in deserto prostrati sunt, ita ut nullus ex illa innumerabili plebe qui de Ægypto exierant nisi duo terram repromissionis intrarent, quod nobis in eorum figura cavendum est; Ægyptus enim hunc mundum significat, unde nos sumus per abrenuntiationem diaboli et omnium operum ejus egressi, et omnibus concupiscentiis carnis abnegantes, Deo nos servituros promissimus, ut terram repromissionis, quod est regnum cœlestis, sive terram viventium, mereamur in hæreditatem percipere; si autem in deserto, hoc est in vasta mundi solitudine post sponsonem quam Domino fecimus iterum ad concupiscentiam mundi labimur, timendum est nobis, ne claudatur subita mortis interruptione, porta regni cœlestis, quæ nobis aperta est, quo usque in justo permanemus opere, et voluntate fugienda est, fratres charissimi, rerum temporalium insana cupiditas, quæ mortiferis hominem laqueis irretitum in hoc sæculo ut exerceat distentat, et cruciat, in futuro autem inextinguibilibus mancipat flammis.

Neque idololatræ efficiamini, sicut quidam ex ipsis, quemadmodum scriptum est, sedit populus manducare et bibere, et surrexerunt ludere. Scimus enim quia idolum nihil est nisi vana superstitio et offensio Dei, et qui idola colit diabolum colit, et Deum fortiter offendit, unde similis illi dicitur, qui confidit in eo, nisi quod idolum pertransiit uno momento, pœna autem quæ idolum colentibus præparatur nunquam præteribit, sed æterna est.

Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, et ceciderunt una die viginti tria millia. Fornicatio autem, similiter ad idolorum pertinet culturam, cum creatura pro creatore colitur, et anima in diis vanis fornicatur, verum sponsum suum Christum contemnens; similiter et qui corpus suum quod in templum sibi optaverat Deus, per donum Spiritus, quod in baptismo mersis tradidit, per immunditiam fornicationis templum efficit diaboli, disperdet illum Deus nisi cito per pœnitentiam et confessionem atque per bonum continentiam convertat se ad Dominum Deum suum, emundans ei templum suum jeuniis, vigiliis, orationibus, cæterisque pietatis operibus, elemosynarumque largitate, dignum iterum Domino in corde suo habitaculum præparet, sanctum, et bonorum operum floribus adornatum.

Neque tentemus Christum sicut quidam eorum tentaverunt et a serpentibus perierunt. Tentat enim Dominum suum qui ultra suam ipsius custodiam incerto se periculo tradit. Similiter qui scienter [facit] quæ Dominus prohibuit ne faceret, eaque facientibus mortem minatur, non istam communem sed æternam, nisi cito reversi et emendati per pœnitentiam fuerint.

Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt et perierunt ab exterminatore. Unde cavendum

valde est, cum vel in infirmitates corporis vel in alias hujusmundi angustias pro peccatis nostris inciderimus, ne contra Dominum murmuremus, quia vel propter mala merita nostra ad correptionem nostram hæc patimur, vel ad probationem, ut justiores etiam coram Domino simus effecti si tanta ac talia patienter in nomine Domini cum gratiarum actione portemus.

Hæc omnia in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram. Omnia quæ incredulis Judæis contigerunt, secundum merita sua receperunt, sed tamen ideo scripta sunt, ne nos existimemus impune nos posse peccare.

Itaque qui se existimat stare in perfectione bonorum operum, videat ne per inanem gloriam cadat. Tentatio vos non apprehendat, nisi quantum humana potest sustinere et superare fragilitas; fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari super id quod potestis. Qui se semper pollicitus est sui nominis causa tribulatis affuturum. Ut in Psalmo: *multas tribulationes justorum, et de his omnibus liberabit eos Dominus.*

Sed faciet cum tentatione etiam proventum, ut possitis sustinere. Ipse tentationes a nobis diaboli insuperabiles aufert, sicut in oratione quam ipse composuit nos docuit orare dicens, *et ne nos inducas in tentationem, ne amplius nos patiatu tentare diabolum quam nostra possit fragilitas sustinere, sed liberet nos ab omni malo*, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXXI.

ITEM UT SUPRA.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Homo quidam erat dives, qui habebat villicum: et hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius. Et vocavit illum, et ait illi: Quid hoc audio de te? reddere rationem villicationis tuæ, jam enim non poteris villicare, etc.

In villico hoc quem Dominus ciebat de villicatione, et laudavit eum, quod in futurum sibi prospexerit, non omnia debemus ad imitandum sumere: non enim aut Domino nostro facienda est in aliquo fraus, ut de ipsa fraude elemosynas faciamus, aut eos a quibus recipi volumus in tabernacula æterna, tanquam debitores Dei et Domini nostri fas est intelligi, cum justi et sancti significentur hoc loco, qui eos introducunt in tabernacula æterna, qui eis in necessitatibus suis terrena bona communicaverunt, de quibus etiam dicit, *quod si quis alicui eorum calicem aquæ frigidæ dederit tantum in nomine discipuli, non perdet mercedem suam, sed etiam e contrario dicuntur istæ similitudines, ut intelligamus, si laudari potuit ille a domino, cui fraudem faciebat, quanto amplius placeant Domino Deo, qui secundum ejus præceptum ulla opera faciunt. Villici sane vocabulo dicimus eos, qui pecunias habent, non jam dominos suæ, sed alienæ potius rei dispensatores esse dispu-*

tandos, qui si juxta hujus servi exemplum sedulo A
 finiendæ villicationis ac rationis reddendæ tempus
 præviderint, facile terrenorum delectatione simul et
 dilectione nudati, plus sibi de amicis conquirendis in
 iuturo quam divitiis in præsentis colligendis prospice-
 cere curabunt.

Ait autem villicus intra se, Quid faciam quia Do-
minus meus aufert a me villicationem? fodere non va-
leo: ablata quippe villicatione fodere non valemus,
quia finita hac vita, in qua tantum licet operari, ne-
quaquam ultra bonæ conversationis fructum ligone
devotæ compunctionis licet inquirere.

Mendicare erubescio, et cætera. Mendicare confu-
sionis est, illo scilicet pessimo genere mendicandi,
quo virgines illæ fatuæ mendicasse referuntur, quæ
ingruente tempore nuptiarum, oleo virtutum defi-
ciente, sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo ve-
stro quia lampades nostræ extinguuntur. Et de
quo Salomon ait, Propter frigus piger aræ noluit,
mendicabit ergo æstate et non dabitur ei.

Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui,
dicebat primo: Quantum debes domino meo? at ille
dixit: Centum cados olei; dixitque illi: Accipe cau-
tionem tuam et sede cito, scribe quinquaginta. Deinde
alii dixit: Tu vero, quantum debes? qui ait: Centum
coros tritici; ait illi: Accipe litteras tuas, et scribe
ocloginta. Cadus Græcæ amphora est, continens
urnas tres. Corus vero modis triginta completur.
Quod autem de centum cadis olei quinquaginta
scribi fecit a debitore, et de centum coris tritici
octoginta, ad nihil aliud valere arbitrator nisi ut ea
quæ similiter inter sacerdotes atque Levitas Judæos
quisque operatur in Christi Ecclesia, abundet justitia
ejus super scribarum et Phariseorum, ut cum illi
decimas darent, isti divinas [Forte, divitias] dent,
sicut non de fructibus, sed de ipsis bonis suis fecit
Zachæus, aut certe duplicet decimas, aut duas decimas
dando superet impendia Judæorum. Nisi forte quis
simpliciter accipiendum putet, quod omnis qui indi-
gentiam cujuslibet pauperis sanctorum, vel ex di-
midia vel certe ex quinta parte, quantum viginti
vel quinquaginta ad centum sunt, alleviaverit, certa
sux misericordiæ sit mercede donandus.

Et laudavit dominus villicum iniquitatis, quia pru-
denter fecisset: quia filii hujus sæculi prudentiores
filii lucis in generatione sua sunt. Audiant sapientes
hujus sæculi, ut stultam sapientiam deserere, et sap-
ientem Dei stultitiam queant discere, quanti eorum
sapientiam divina æquitas æstimaverit: quos non
vere prudentes sed in generatione sua prudentes
esse commemorat. Juxta hoc, quod alibi dicitur:
Væ qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vo-
bismetipsis prudentes, nec non amatores æternæ vitæ;
filios lucis appellando non aliud eos qui sapientes
sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt
quam filios esse tenebrarum: filii autem lucis et filii
hujus sæculi vocantur, quomodo filii regni et filii per-
ditionis. Cujus enim agit quisque opera, ejus cogno-
minatur et filius.

Et ego vobis dico: Facite vobis amicos de mam-
mona iniquitatis, ut, cum defeceritis, recipiant vos in
æterna tabernacula. Mammona iniquitatis ob hoc
appellat istam pecuniam, quam possidemus ad ten-
pus, quia mammona divitiæ interpretantur, nec sunt
istæ divitiæ, nisi iniquis qui in eis constituunt spem
atque copiam beatitudinis suæ, a justis vero cum
hæc possidentur, est quidem ista pecunia; sed non
sunt illis divitiæ, nisi cælestes et spiritales, quibus
indigentiam suam spiritualiter suppletes, exclusa
egestate miseræ, beatitudinis copia ditabuntur. Si
autem hi, qui præbent eleemosynam de iniquo mam-
mona faciunt sibi amicos, a quibus in æterna taber-
nacula recipiantur, quanto magis hi qui spiritales
largiuntur epulas, qui dant cibaria conservis in tem-
pore suo, certissima debent spe summæ retributio-
nis erigi per largitorem omnium bonorum Dominum
nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu
sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæcu-
lorum. Amen.

HOMILIA CXXXII.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Romanos.

Frates, nescitis quia cum exhibuistis vos servos ad
obediendum, servi estis ejus cui obedistis, sive pec-
cati in mortem, sive obeditionis ad justitiam.

Ne aliquid profitentes, aliud faciamus, et cum
 servi Dei dicimur, gestis servi diaboli inveniamur,
 præmonet et denuntiat ejus nos servos esse cujus
 voluntatem explemus operibus: et non parum ob-
 esse Deum confiteri Dominum, et actibus diabolo
 famulari. Nam hoc olim Deus denotat et accusat,
 dicens, *Plebs hæc labiis me honorat, cor autem eorum*
longe est a me; et Dominus ait in Evangelio: *Nemo*
potest duobus dominis servire; et in lege dictum est,
Deus non irridetur. Hoc est ergo quod in hoc loco
 Apostolus docet, quia unusquisque in manu sua ha-
 bet et in arbitrii potestate, ut aut peccati servus sit,
 aut justitiæ, ad quamcunque enim partem declina-
 verit obediens, et cuicumque parere voluerit, hæc sibi
 eum vindicat servum, in quo, ut dixi, absque ulla cun-
 ctatione in nobis esse ostendit arbitrii libertatem, in
 nobis nanque est exhibere obedientiam nostram, vel
 justitiam vel peccatum. Nemo autem potest duobus
 simul dominis servire, peccato et justitiæ, aut enim
 unum odio habebit, peccatum scilicet, et alium ama-
 bit, id est, justitiam. Aut unum patietur, peccatum
 duntaxat, et alium contemnet, id est, justitiam.
 Simile ergo est, et quod dixit Apostolus, *servi cati*
ejus, cui obedistis, sive peccati, sive justitiæ. Sed et
 omnis qui peccatum facit, servus est peccati, ad hoc
 respicit quamvis non adjecerit, et omnis qui fecerit
 justitiam, servus est justitiæ. Quod fortassis putet
 aliis idcirco subrelictum, ut quasi ex consequenti-
 bus debeat intelligi, mihi tamen videtur consulto
 non additum, neque enim conveniebat dici, quia
 omnis qui facit justitiam servus est justitiæ, ut om-
 nis qui facit peccatum servus est peccati: nam et
 ipse diabolus sine dubio peccati servus est, quippe

qui discessit a servitute justitiæ et in conspectu Domini omnipotentis rebellavit, propter quod et apostata appellatus est. Constat ergo ex his sermonibus Pauli, quibus dicit, quia *cui vos exhibetis servos ad obediendum, servi estis ejus cui obedistis, sive peccati sive justitiæ*, quia sponte nostra ipsi exhibemus nullo cogente vel peccato servire vel justitiæ per obedientiam nostram, et ideo horum semper meminisse debemus, ne inanes querelas in peccati excusatione proferamus, dicentes quia diabolus fecit ut peccator essem, aut naturæ necessitas, aut fatalis conditio, aut cursus astrorum; sed audi apertam Pauli sententiam, qua dicit, *cui exhibetis vos servos ad obediendum, servi estis ejus cui obedistis, sive peccati sive justitiæ*.

Gratias autem Deo, quod fuistis servi peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ in qua traditi estis. Credentes autem in Christum servi facti sumus justitiæ, ejus enim servi dicimur cui obedimus, et quia justum est obedire Christo, et ipse enim justitia est, et quæ præcepit justa sunt, idcirco dicit *servos nos factos justitiæ*, ex corde non ex lege, ut professio nostra animi judicio promatur, per naturam enim inducti sumus ad fidem non per legem, in qua forma doctrinæ, Dei imperio facti sumus, qui finxit naturam, in natura enim habemus ut cognoscamus a quo et per quem et in quo sumus creati. Forma ergo doctrinæ est in quam tradidit nos creator naturaliter, hoc est, quod supra dixit, *ipsi sibi lex sunt, dum vident naturæ suæ esse quod credunt*, ut quod Judæis lex et prophetæ prædicarunt de Christo, hoc gentiles ex corde confidant. Hinc refert gratias Domino, quia cum essemus servi peccati obedivimus ex corde credentes in Christum ut serviremus Deo, non per legem Moysi sed per legem naturæ. Quod enim dicit *gratias Deo, quia fuistis servi peccati*, ostendit omnes homines primo servire peccato, sic enim scriptum est, *quia non justus super terram qui faciat bonum et non peccaverit*. Primo enim necesse est in omni homine illud compleri quod scriptum est, Sed ubi venit mandatum, peccatum revixit; hoc vero quod sequitur ad paucos dicitur, ad eos qui jam emendantur, quod dicitur: *Gratias autem Deo, quia fuistis servi peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ in qua traditi estis.* Servi ergo fuimus omnes peccati, sed ubi tradita est nobis forma doctrinæ et huic non utcumque, neque solis verbis, sed ex corde, ex animo, ex tota devotione eligimus obedire, liberamur a servitute peccati et efficimur servi justitiæ. Quod autem dixit, *formam doctrinæ, in qua traditi estis*, requirendum puto, quomodo unusquisque tradatur. Invenimus namque, quia eos qui non probantur Deum habere in notitiam, tradat Deus secundum desideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis, et alios qui commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei tradat in passiones ignominie, de quibus in locis suis prout potuimus diximus, et hic ergo qui semetipsos exhibent servos

A justitiæ per obedientiam, Deus tradat ut instituantur et imbuantur, secundum formam justitiæ, movet me etiam hoc, quod non dixit obedistis ex corde doctrinæ, in quam traditi estis, sed formam doctrinæ posuit: nec puto quod unum esse senserit Apostolus doctrinam et formam doctrinæ. Sed mihi videtur quod formam doctrinæ minus esse scierit, quam ipsam doctrinam, et nunc quidem in præsentī vita dum in corpore sumus, et aggravat terrenum hoc habitaculum sensum multa cogitantem, formam doctrinæ habemus, non ipsam doctrinam, sicut idem Apostolus in aliis dicit: *Nunc autem videmus per speculum in ænigmate*, ipsa autem doctrina sit, de qua dicit, *tunc autem videbimus facie ad faciem*. Unde et in præsentī vita puto, quod formam atque umbram virtutum tenere possimus: ipsas vero virtutes tunc cum venerit illa quæ perfecta sunt, et ideo justus nunc magis ut mihi videtur in umbra virtutum quam in ipsis virtutibus vivit.

Liberati autem a peccato, servi facti estis justitiæ. Expositio est in his eorum quæ superius diximus. Si enim ultra non servietis peccato, certum est quod liberati ab eo servi facti estis justitiæ, sed requiritur, quis est qui liberat a peccato: sine dubio veritatis agnitio. Sic enim dicebat Jesus ad Judæos qui crediderunt ei, *Si credideritis verbo meo, agnosceitis veritatem, et veritas liberabit vos*. Veritas est ergo quæ liberat a peccato, et veritatis agnitio; certum est autem quia omnis qui liberatus fuerit a peccato justitiæ serviat. Quod autem dicimus justitiæ serviat, quoniam justitia una est ex virtutum choro, simile est, ut si diceremus: quia si quis liberatus est a peccato serviet veritati et serviet sapientiæ et serviet pudicitie et serviet pietati. Quæ omnia cum cæteris speciebus virtutum, oportet servum Dei, ut in eis bene operando usque in finem perseverans ad vitam perveniat sempiternam, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXXIII.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Qui fidelis est in minimo, et in majore fidelis est; et qui in modico iniquus est, et in majore iniquus est.

Sunt qui viscera pietatis et opera misericordie, quæ proximis debentur ignorantes, merito se castitatis, vigiliarum, longæ orationis, plenæ fidei, jejuniorum, cæterarumque virtutum, quæ Dei dilectio gignere solet, veraciter fideles existimant; sed ipso judice attestante, *qui fidelis est in minimo*, id est, in pecunia cum paupere participanda, *in majore fidelis est*, illo videlicet actu, quo specialiter adherere Creatori, et unus cum eo spiritus effici desiderat. At qui temporalia quæ possidet recte dispensare dissimulat, æternorum sibi gloriam de qua tumet evacuat. *Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere, et*

sicut idem dicit, *qui habuerit substantiam mundi, et viderit fratrem suum necesse habere et clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?*

Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis, quod vestrum est, quis credet vobis? De iniquo mammona, quod divitias malorum significet, supra explanatum est, quarum mentionem Salvator faciens alibi dicit, *quia fallacia divitiarum suffocat verbum.* Veras autem divitias vel ipsa æternæ vitæ gaudia de quibus scriptum est, *quæ divitiæ hæreditatis ejus in sanctis, vel virtutum spiritualium quibus ad vitam pervenit copiam significat, de quibus dicit Isaias: divitiæ salutis sapientia et scientia, timor Domini ipse est thesaurus ejus.*

Et si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis? Alienæ sunt a nobis hujus sæculi facultates, id est, extra naturam sitæ: nihil enim intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid possimus. Nostra autem possessio regnum cælorum, nostra vita est, nostræ opes sunt spiritualium operum fructus, de quibus Salomon ait, *redemptio animæ viri propriæ divitiæ ejus.* Arguit ergo Phariseos fraudis et avaritiæ, qui quoniam in facultatibus suis fideles non fuerunt, communia conditoris bona privatim habere malentes, nec Christum accipere meruerunt quem publicanus ille cujus paulo ante memini Zachæus ut acquirere posset dimidiam partem bonorum suorum obtulit.

Nemo servus potest duobus dominis servire. Quia non valet simul transitoria et æterna diligere: si enim æternitatem diligimus, cuncta temporalia in usu non in affectu possidemus.

Aut enim unum odio habebit, et alterum diligit; aut uni adhaerebit, et alterum contemnet. Hæc verba diligenter considerata sunt, nam qui sint duo domini consequenter exponit dicens:

Non potestis Deo servire et mammonæ. Audiat hoc avarus, audiat qui censetur vocabulo Christiano, non posse simul mammonæ, hoc est, divitiis, Christoque se servire. Et tamen non dixit, qui habet divitias, sed qui servit divitiis; qui enim divitiarum servus est, divitias custodit, ut servus; qui autem servitutis excussit jugum, distribuit eas, ut dominus: sed qui servit mammonæ, illi utique servit, qui rebus istis terrenis merito suæ perversitatis præpositus princeps hujus sæculi a Domino dicitur. Ergo aut unum odiet, et alterum diligit, ut fieri debet, odiet scilicet diabolum, diligit Deum; aut uni adhaerebit, et alterum contemnet. Adhaerebit scilicet diabolo, cum quasi ejus præmia temporalia sectatur, contemnet autem Deum, non dixit odiet, sed sicut solent minas postponere cupiditatibus suis, qui de bonitate ejus ad impunitatem sibi blandiuntur, quibus per Salomonem dicitur: *Fili, ne adjicias peccatum super peccatum, et dicas: Miseratio Dei magna est.*

Audiebant autem omnia hæc Pharisei, qui erant avari, et deridebant illum. Monebat quidem Scribas et Phariseos non superbe sapere, non de sua justitia

præsumere, sed et peccatores publicanosque recipere pœnitentes, et sua quæ forte inciderent elemosynis peccata redimere. Sed illi præceptorem misericordiæ, humilitatis et parcimoniæ, duas maxime deridebant ob causas, quia scilicet vel minus utilia, neque unquam facienda quasi noxius imperaret, vel certe utilia a se jam facta superfluis ingereret.

Et ait illis: Vos estis, qui justificatis vos coram hominibus: Deus autem novit corda vestra, quia quod hominibus altum est, abominatio est apud Deum. Justificant se coram hominibus, qui peccatores quidem quasi infirmos desperatosque contemnunt, se autem ipsos quasi perfectos in omnibus cunctæque fragilitatis expertes elemosynarum remedio opus habere non credunt. Sed hæc noxii tumoris altitudo, quam sit juste damnanda, videt ille, qui illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium, Jesus Christus Dominus noster qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXXIV.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, rogavit Jesum quidam Phariseus ut pranderet apud se, et ingressus recubuit. Phariseus autem cepit intra se reputans dicere, quare non baptizatus esset ante prandium, etc.

Causam Pharisei cogitationis Evangelista Marcus aperuit dicens: *Pharisei enim et omnes Judæi nisi crebro manus lavent non manducant, tenentes traditionem seniorum, et a foro venientes nisi baptizentur non comedunt.*

Et ait Jesus ad illum: Nunc vos, Pharisei, quid deforis est calicis et catini mundatis, quod autem intus est vestrum, plenum est rapina et iniquitate. Et Marcus quidem refert eos baptismata calicum et utreorum lectorumque et æraimentorum observare solitos, sed magis sub nomine vasorum, ipsi mendacii et simulationis arguuntur, quod aliud ostendant hominibus foris, aliud domi agant, formam pietatis habentes extrinsecus, sed intus vitiorum sorde deformes, vult enim Dominus explicare latius, quæ supra breviter de mundando cordis oculo protulerat.

Stulti, nonne qui fecit quod deforis est, etiam id quod deintus est fecit? Qui, inquit, utraque mundari desiderat. Hoc contra Manichæos, qui animam tantum a Deo, carnem vero putant a diabolo creatam, hoc contra illos, qui corporalia peccata, fornicationem videlicet, immunditiam, libidinem, furtum, rapinam, et cætera talia quasi gravissima detestantur, spiritualia vero, quæ non minus damnat Apostolus, hoc est, *amaritudinem, iram, indignationem, clamorem, blasphemiam, superbiam et avaritiam, quæ est idolorum servitus, ut levia contemnunt.*

Veruntamen quod superest, date elemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis. Quod necessario victui et vestimento superest date pauperibus, juxta quod et Joannes præcipit: *qui habet duas tunicas det non*

habenti, neque enim ita facienda iubetur eleemosyna ut te ipsum consumas inopia : sed ut tui cura corporis expleta, inopem quantum vales sustentens, vel ita intelligendum, quod superest, quod tam multo scelere præoccupatis, solum remedium restat dare eleemosynam, qui sermo ad omnia, quæ utili miseratione fiunt, valet, non solum enim qui dat esurienti cibum, sitiienti potum, nudo vestimentum, peregrinanti hospitium, et cætera hujusmodi; verum etiam, qui dat veniam peccanti, eleemosynam dat, et qui emendat verbere, in quem potestas datur, vel coercet aliqua disciplina, et tamen peccatum ejus, quo ab illo læsus aut offensus est, dimittit ex corde, vel orat, ut ei dimittatur, non solum in eo quod dimittit, atque orat, verum etiam in eo, quod corripit, et aliqua emendatoria pœna plectit, eleemosynam dat, quia misericordiam præstat. Multa itaque genera sunt eleemosynarum, quæ cum facimus, adjuvamus ut dimittantur nobis nostra peccata, sed ea nihil est majus, qua ex corde dimittimus, quod in nos quisque peccavit. An vero, quod ait, *date eleemosynam et ecce omnia munda sunt vobis*, ita intellecturi sumus, ut Pharisæis non habentibus fidem Christi etiamsi non in eum crediderint, nec renati fuerint ex aqua et Spiritu sancto munda sunt omnia, tantum si eleemosynas dederint, sicut quidam eas dandas putant cum sint immundi omnes, quos non mundat fides Christi, de qua scriptum est: *mundans fide corda eorum*, et tamen verum est, quod audierant, *date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis*. Qui enim vult ordinate eleemosynam dare, a se ipso debet incipere et eam sibi primum dare, est enim eleemosyna opus misericordiæ, verissimeque dictum est, *miserere animæ tuæ placens Deo*, propter hoc renascimur ut Deo placeamus, cui merito displicet quod nascendo contraximus. Hæc est prima eleemosyna, quam nobis dedimus, quoniam nos ipsos miseros per miserantis Dei misericordiam requisivimus. Propter dilectionis ordinem dictum est, *Diliges proximum tuum tanquam te ipsum*. Cum ergo increpasset eos quod forinsecus se lavarent, intus autem rapina et iniquitate pleni essent, admonens quamdam eleemosynam, quam sibi homo debet primitus dare, et interiora mundare; verumtamen, inquit, *quod superest date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis*. Deinde ut ostenderet quod admonuisset, et quod ipsi facere non curarent, ne illum putarent eorum eleemosynas ignorare: *Sed vae vobis*, inquit, *Pharisæis*. Ta:quam diceret, Ego quidem commonui vos eleemosynam dandam per quam vobis munda sint omnia.

Sed vae vobis, quia decimatis mentham, et rutam, et onne olus. Has enim novi eleemosynas vestras ne de illis me nunc vos admonuisse arbitremini.

Et præteritis iudicium et charitatem Dei: qua eleemosyna possetis ab omni inquinamento interiore mundari, ut vobis munda essent et corpora quæ lavatis. Hoc est enim omnia, et interiora scilicet, et exteriora, sicut alibi legitur, *Mundate quæ intus*

sunt, et quæ foris sunt munda erunt. Sed ne istas eleemosynas, quæ fiunt de fructibus terræ respuisse videretur,

Hæc autem, inquit, *oportet facere*, et iudicium, et charitatem Dei, ut et nos veraciter de nostra miseria judicantes, et Dei charitatem, quam donavit ipse, diligentes, pie recteque vivamus, justum iudicium ejus confitentes, quoniam miseri effecti sumus, de quo dicit Apostolus: *Judicium quidem ex uno in condemnationem*, et magnæ charitati ejus gratias agentes, de qua idem ipse dicit gratiæ prædicator: *Commendat autem suam charitatem Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus Christus pro nobis mortuus est*.

Hæc autem oportuit facere, et illu non omittere, id est, eleemosynas fructuum terrenorum. Non ergo se fallant qui per eleemosynas, quaslibet largissimas fructuum suorum vel cujusque pecuniæ impunitatem se emere existimant, in facinorum immanitate, ac flagitiorum nequitia permanendo.

Vae vobis Pharisæis, qui diligitis primas cathedras in synagogis et salutationes in foro. Vae nobis miseris, ad quos Pharisæorum vitia transierunt, qui breve et incertum vitæ nostræ curriculum quo peccata humiliter plangere debueramus, pro prioratu invicem superbe certando peccatis amplius onerare non metuimus.

Vae vobis, quia estis ut monumenta quæ non patent, et homines ambulantes supra, nesciunt. Et hæc superstitutionem Pharisæorum sententia redarguit, quia foris speciem rectæ doctrinæ prætendant: intus vero quid fœditatis gerant occultent, instar monumentorum quæ cum superficiem terræ communis ostendant, intus vermescentium sunt cadaverum plena, de quibus Psalmista cum diceret, *sepulcrum patens est guttur eorum*, mox, quid dixisset aperuit, adjungens, *Linguis suis dolose agebant*.

Respondens autem quidam ex legisperitis, ait illi: Magister, hæc dicens, etiam nobis contumeliam facis. Quam misera conscientia, quæ auditæ Dei verbo sibi contumeliam putat fieri, et commemorata pœna perfidorum se semper intelligit esse damnandam! Unde mihi meisque similibus unicum suffugium semper est Domino cum Propheta supplicare, *Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas! tunc non confundar dum respexero in omnia mandata tua*.

At ille ait: Et vobis legisperitis vae, qui oneratis homines oneribus quæ portare non possunt, et ipsi uno digito vestro non tangitis eorum sarcinam. Non possunt onera legis portari eo modo quo isti legisperiti ea imponebant hominibus, unde recte audivit, quod sarcinas ejus uno digito non tangerent, hoc est, ne in minimis quidem eam perficerent, quam se contra mortem [Fortè morem] patrum sine fide et gratia Jesu Christi et servare et servandam tradere præsumebant. Atque ideo jugum Christi suave et sarcinam ejus levem, ubi requies est animarum, procul abjicere et exterminare tentabant, cum scriptum sit:

Justus ex fide vivit, et apostolus Petrus his, qui credentes ex gentibus circumcidi docebant, protestetur, et dicat, et nunc quid tentatis Deum, imponere jugum super cervicem discipulorum, quod neque patres nostri neque nos potuimus portare, sed per gratiam Domini Jesu credimus salvari quemadmodum et illi? Qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA CXXXV.

DOMINICA XI POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolae B. Pauli ad Corinthios.

Fratres, scitis quoniam cum gentes essetis, ad simulacra muta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio quod nemo in Spiritu Dei loquens, dicit anathema Jesu, etc.

De divinis charismatibus et de distributione donorum Spiritus sancti, quae omnipotens Deus per Spiritum suum sanctum fidelibus suis dispensat Paulus apostolus breviter disputans ait, ut in praesenti lectione audistis: *Scitis enim quoniam cum gentes essetis, ad simulacra muta prout ducebamini euntes: hoc est, antequam verae fidei rationem cognovissetis, et ante agnitionem filii Dei idola muta et vana colebatis. Ideo notum vobis facio quod nemo in Spiritu Dei loquens, dicit anathema Jesu.* Optat Apostolus ut jam irrationabiles immobilesque non sitis, cum religione enim et mores notare debetis, et noscere fidei rationem.

Et nemo potest dicere, Dominus Jesus, nisi in Spiritu sancto. Quomodo enim operarios iniquitatis Dominus non agnoscit, quamvis virtutes operentur, ita et Christus eos non cognoscit qui eum Dominum Jesum, tantum voce, non rectis operibus constituentur. Ut ipse ait: *Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnum caelorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum.*

Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem Spiritus; et divisiones ministracionum sunt, idem autem Dominus; et divisiones operationum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus. Hic vult ostendere gratias Spiritus sancti multas esse, ac divisas: non ipsam divinam substantiam esse divisam, unde ipsae gratiae largiuntur. Dicendo enim semper idem omnia se dicere de Spiritu sancto declarat: unde subditur, *haec autem omnia operatur unus atque idem Spiritus.* Manifesta est enim praedicationis unius Deitatis uniusque substantiae Patris et Filii et Spiritus sancti, qui sua potestate Dominus Deus singulis quibusque prout vult gratiarum dona largitur.

Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. Ut appareat illum Spiritum sanctum accepisse, ut increduli credant, et credentes firmentur.

Alii quidem datur per Spiritum sermo sapientiae. Sapientiae sermo est, sapienter et aperte ac rationally loqui et posse disserere vel docere quod nove-

rit. Sane qui ex dolo habet sapientiam, sine suo conatu loquitur et labore, et nemo potest illi resistere. Sequitur:

Alii autem sermo scientiae secundum eundem Spiritum. Ut sciat legis mysteria explanare, et de praeteritis etiam cognoscere.

Alteri fides in eodem Spiritu. Quia alii veracior atque perspicacior intellectus datur ad fidem.

Alii gratia sanitarum in uno Spiritu. Per ipsum datur Spiritum sanctum ut curare possit aegrotos.

Alii prophetia. Et futura praedicant.

Alii discretio spirituum. Ut quali quis spiritu veniat, vel loquatur intelligat.

Alii genera linguarum. Ut multis ac diversis linguis valeat loqui.

B *Alii interpretatio sermonum.* Ut quod alii diversis loquuntur linguis, is per donum sancti Spiritus possit interpretari alius ad notitiam.

Haec autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult. Bene de eodem Spiritu scriptum est: *ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia quaecunque dixerit vobis.* Bonus igitur magister est, idem paracletus Spiritus, qui omnia nos docet, quae Christus docere promisit. Hoc quoque non solum die Pentecostes, hoc est, in adventu Spiritus sancti celebrare debemus, sed ita necesse est agamus, ut quotidie eum ad nos castis operibus et castis pectoribus invitemus. Ita enim puri atque purgatis sensibus et cogitationibus esse debemus: ita nos oportet ori et cordi adhibere custodiam, ut nos dignos semper ejus visitatione et illuminatione faciamus, ut videamur liberi esse ab omni immunditia cogitationum, quia, ut dixi, perversae cogitationes separant a Deo. Studeamus liberi esse ab omni obtreptione, omni que malitia, quia *in malevolam animam non ingreditur sapientia, nec habitat in corpore subdito peccatis.* Per iram ac superbiam animae negligentium Spiritus sancti custodia et protectione nudantur. Non ergo per hujusmodi passiones contristemus Spiritum sanctum, sed potius eum ad sedem cordis nostri per gratiam humilitatis et pacis ac mansuetudinis evocemus, ac laetificemus eum operibus nostris, ut emundati penitus ac purificati habitaculum Dei efficiamur, et Spiritus sanctus, qui descendisse die octava legitur, in nobis semper esse dignetur. Praestante Domino nostro Jesu Christo, cui est cum aeterno Patre et eodem Spiritu sancto honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA CXXXVI.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, cum appropinquaret Jesus Jerosolymam, videns civitatem, flevit super illam, dicens: Quia si cognovisses et tu, etc.

Quod fletu Domino illa Jerosolymorum subversio describatur, quae a Vespasiano et Tito Romanis principibus facta est, nullus qui historiam eversio- nis ejusdem legit, ignorat. Sed querendum prius

est, quid sit quod dicitur, *videns civitatem flevit super illam dicens quia si cognovisses et tu*. Flevit etenim pius Redemptor ruinam perfidæ civitatis, quam ipsa sibi civitas non cognoscebat esse venturam, cui a fiente Domino recte dicitur, *quia si cognovisses et tu*, subaudit, flevisse, sed modo quia nescis quid immineat exsultas. Unde et subditur :

Et quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi. Cum enim carnis se voluptatibus daret, ventura mala non prospiciens, in die sua, quæ ad pacem ei esse poterant habebat. Cur vero bona præsentia ad pacem habuerit, manifestatur, cum subditur :

Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Si enim cordis ejus oculis mala quæ imminerent abscondita non essent, læta in præsentibus prosperis non fuisset. Cujus mox etiam pœna, quæ de Romanis, sicut B prædixi, principibus imminebat adjuncta est, cum dicitur :

Quia venient in te dies; et circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt te, et coangustabunt te undique; et ad terram prosternerunt te, et filios tuos qui in te sunt. Hoc quoque quod additur : *Et non relinquent in te lapidem super lapidem*. Etiam ipsa jam ejusdem civitatis transmigratio testatur, quia dum nunc in eo loco constructa est ubi extra portam Dominus crucifixus fuerat : prior illa Jerusalem funditus est eversa. Cui ex qua culpa eversionis suæ pœna fuerit illata, subjungitur :

Eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ. Creator quippe omnium per incarnationis mysterium hanc visitare dignatus est, sed ipsa timoris et amoris illius recordata non est, unde etiam per Prophetam in increpatione cordis humani aves cœli ad testimonium deducuntur, cum dicitur : *Milvus in celo cognovit tempus suum, turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui, populus autem meus non cognovit iudicium Dei*.

Et ingressus in templum, cepit ejicere ementes et vendentes in illo, dicens illis : Scriptum est, quia domus mea domus orationis est. Qui enarravit mala ventura, protinus in templum ingressus est, ut de illo vendentes et ementes ejiceret, profecto innotans, quia ruina populi maxime ex culpa sacerdotum fuit, eversionem quippe describens, sed vendentes et ementes in templo feriens, in ipso effectu sui operis ostendit, unde radix prodiit perditionis :

Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Qui ad accipienda munera in templo residebant, profecto quia quibusdam non dantibus læsionem exquirerent dubium non erat. Domus ergo orationis, spelunca latronum facta fuerat, quia ad hoc in templo assistere noverant, ut aut non dantes munera studerent corporaliter persequi, aut dantes spiritualiter necare. Quia vero Redemptor noster prædicationis verba nec indignis et ingratis subtrahit, postquam disciplinæ vigorem ejiciendo perversos tenuit, donum mox gratiæ ostendit. Nam subditur :

Et erat docens quotidie in templo. Hæc juxta hi-

A storiâ breviter tractando transcurramus : nunc eadem morali intellectu discutienda repetamus : *Videns civitatem flevit super illam, dicens quia si cognovisses et tu*. Hoc semel egit, cum perituram civitatem esse nuntiavit, hoc quotidie Redemptor noster per electos suos agere nullatenus cessat, eum quosdam ex bona vitâ ad mores reprobos pervenisse considerat. Plangit enim eos qui nesciunt cur plangantur, qui juxta Salomonis verba lætantur cum male fecerunt, et exsultant in rebus pessimis, qui, si damnationem suam, quæ eis imminet, agnovissent, semetipsos cum lacrymis delictorum plangerent. *Et quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi sunt*, suam hic diem habet anima perversa, quæ transitorio gaudet in tempore, cui ea quæ adsunt ad pacem sunt, quia dum rebus temporalibus lætatur, dum honoribus extollitur, dum in carnis voluptate resolvitur, dum nulla venturæ pœnæ formidine terretur, pacem habet in die sua, quæ grave damnationis suæ scandalum in die habebit aliena. Ibi enim affligenda est ubi justi lætantur. *Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis*, perversa anima rebus præsentibus dedita in terrenis voluptatibus resoluta abscondit sibi mala sequentia, quia prævidere futura refugit, quæ præsentem lætitiâ perturbent. dumque in præsentis vitæ oblectatione se deserit, quid aliud, quam clausis oculis, ad ignem vadit : *Quia venient dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo*. Qui unquam sunt humanæ animæ majores inimici, quam maligni spiritus, qui hanc a corpore C exeuntem obsident, quam in carnis amore positam deceptorii delectationibus fovent : quam vallo circumdant, quia ante mentis ejus oculos reductis iniquitatibus quas perpetravit, hanc ad societatem suæ damnationis trahentes coarctant. *Et circumdabunt te, et coangustabunt te undique*. Maligni spiritus undique animam coangustant, quando ei non solum operis, verum etiam locutionis, atque insuper cogitationis iniquitates replicant, ut quæ prius se per multa dilatavit in scelere, ad extremum de omnibus angustetur in retributione. *Et ad terram consternerunt te, et filios tuos qui in te sunt*. Tunc anima per cognitionem reatus sui ad terram consternitur, cum caro, quæ in vitam suam credidit redire ad pulverem urgetur. Tunc in morte filii illius cadunt, cum cogitationes illicitæ, quæ modo ex illa prodeunt, in extrema vitæ ultione dissipantur, sicut scriptum est, in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Quæ scilicet duræ cogitationes intelligi etiam per lapidum significationem valent : nam sequitur, *et non relinquent in te lapidem super lapidem*. Perversa etenim mens, cum perversæ cogitationi adhuc perversionem adjicit, quid aliud quam lapidem super lapidem ponit, sed in destructa civitate super lapidem lapis non relinquitur, quia cum ad ultionem suam anima deducitur, omnis ab illa cogitationum suarum constructio dissolvitur. *Eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ*, perversam quamcunque animam omnipotens

Deus modis multis visitare consuevit; nam assidue A hanc visitat præcepto, aliquando autem flagello, aliquando vero miraculo, et ut vera quæ nesciebat, audiat et tamen adhuc superbiens atque contemnens aut dolore compuncta redeat, aut beneficiis devicta malum quod fecit erubescat, sed quia visitationis suæ tempus minime cognoscit, illis in extremo vitæ inimicis traditur, cum quibus in æterno judicio damnationis suæ societate colligatur. *Et ingressus in templum cepit ejicere vendentes in illo et eementes.* Sicut templum Domini in civitate est, ita et in plebe fidei vita religiosorum, et sæpe nonnulli religionis habitum sumunt, sed dum sacrorum ordinum locum percipiunt, sanctæ religionis officium in commercium terrenæ negotiationis tribuant. Vendentes quippe in templo sunt, qui hoc quod quibusdæ jure competit, ad præmium largiuntur, justitiam enim vendere est, hanc pro præmii acceptione servare. Eementes vero in templo sunt, qui dum hoc persolvere proximo, quod justum est non volant, dumque rem jure debitam facere contemnunt dato patronis præmio emunt peccatum. Quibus bene dicitur: *Domus mea domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum.* Quia dum nonnunquam perversi homines locum religionis tenent, ibi malitiæ suæ gladiis occidunt, ubi vivificare proximos orationis suæ intercessione debuerunt. Templum quoque et domus Dei est ipsa mens atque conscientia fidelium, quæ si quando in læsionem proximi perversas cogitationes profert, quasi in spelunca latrones resident, et simpliciter gradientes interficiunt, quando in eos, qui in nullo rei sunt, læsionis gladios defigunt. Mens enim fidelium, non jam domus orationis, sed spelunca latronis est, quando relicta innocentia et simplicitate sanctitatis illud conatur agere, unde valeat proximis nocere; sed quia contra perversa hæc omnia verbis Redemptoris nostri per sacras paginas indesinenter instrumur, nunc usque ad hoc agitur quod factum fuisse perhibetur, cum dicitur. *Et erat docens quotidie in templo.* Cum enim mentem fidelium ad cavenda mala subtiliter erudit, quotidie Veritas docet, Jesus Christus videlicet, Dominus noster qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXXVII.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Corinthios.

Fratres, non omnis caro eodem caro, sed alia hominum, alia pecorum, alia volucrum, alia piscium. Et corpora cælestia, et corpora terrestria, sed alia quidem cælestium gloria, alia autem terrestrium, alia claritas solis, alia claritas lunæ, et alia claritas stellarum. Stella enim ab stella differt in claritate; sic et resurrectio mortuorum, etc.

In his omnibus iste sensus est. Si genera carnis cum sint cuncta mortalia, differunt tamen inter se pro diversitatibus animantium; etsi corpora enim

sint omnia visibilia, differunt tamen inter se pro diversitatibus locorum, unde alia est cælestium gloria, alia terrestrium, et si in locis sublimum, cum sint cuncta cælestia, differunt etiam ipsa claritate luminum, non mirum est, quod in resurrectione mortuorum distabit gloria meritorum, cum ex eadem massa omnis caro sit. Unde et quomodo in his tanta diversitas est, ut una impensa faceret genera diversa, dicant nunc sophistæ mundi et scrutatores siderum, si valent comprehendere, quæ extra se sunt cum quid intra se sit nesciant. Denique omnes mundani philosophi, quia mentem suam legi Dei humiliare, ut fidem ejus susciperent noluerunt, diversa semper et contraria asserentes, inanissimis disputationibus invicem se confuderunt, quia in nullo horum testificatur veritatis signum. Agnitum est, quod ante positum verbum commendat doctrinam sicut et Deus discrevit disciplinam nostram quæ non verbis probatur, sed virtute, cui non possunt verba resistere. Quemadmodum enim ex una impensa diversa animantium caro est, ita et unius carnis hominis diversæ erunt dignitates in resurrectione, ut talis unusquisque appareat, qualis fuerit meriti, quippe cum hic etiam diversitatem corporum videamus: *Et corpora, inquit, cælestia, et terrestria: sed alia quidem cælestium gloria, alia autem terrestrium.* Cælestia corpora sunt resurgentium, terrestria autem antequam moriantur, aut surgant, ut quia Christus cælestis est, ex eo corpora cælestia dicantur. Ex Adam vero quia terrestris est terrestria corpora. *Alia claritas solis, alia claritas lunæ, alia claritas stellarum, stella enim ab stella differt in claritate.* Unius naturæ comparatione utitur ad indiscretæ substantiæ reddendam rationem, quia sicut sol et luna et stellæ cum sint unius quidem naturæ, diversæ tamen claritatis sunt, ita et homines cum sint unius generis, merito tamen dissimiles erunt in gloria, ut claritatem solis illorum dignitas exsequetur, qui centesimum numerum habent, qui ut perfecti essent primi gradus æmuli fuerunt. De quibus dictum est: *tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris sui.* Lunari autem claritati hi comparandi sunt, qui sexagesimum numerum bonis operibus mercati sunt, ut secundi gradus meritum haberent. Stellis autem clarioribus eorum merita comparanda sunt, qui tricesimum numerum, tertii gradus dignitatem, justis laboribus quæsierunt. Sequentibus vero stellis, quæ inter claras et obscuriores mediæ sunt, peccatores homines coaptandi sunt, qui de tribus nullius gradus honorem adipisci noluerunt, cæteris [Tetricis] autem stellis et omnium novissimis perfidorum resurrectio similis est, quia errorem secuti, stellis in errorem ducentibus comparandi sunt, sicut dicit in Epistola sua Julius apostolus, *infidelitas enim non potest claram resurrectionem habere, quia sicut carbocinere suo coopertus obcæcatur, ita et hi perfidia sua erroris tenebris circumdati luce carebunt.* Ita et resurrectio mortuorum: exempla dat ut non sit du-

bium resurrectionem futuram mortuorum, ut accepta ratione nemo ambigat.

Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Seminare est sepelire ut corrumpatur, resurgere autem, in incorruptela, jam exsuscitatum non posse corrumpi, sed habere claritatem immortalitatis. *Seminatur in ignominia, surget in gloria.* In ignominia seminatur dum in tetrico ponitur, sit fetidum et scatet vermibus. Resurgere autem est in gloria, quia exsuscitatum et lumen erit, et nullam squaloris injuriam patietur.

Seminatur in infirmitate, surget in virtute. In infirmitate seminatur, quia immobile est et irregibile; surgit autem in virtute, quia jam totum vivum erit ac vegetum.

Seminatur corpus animale, surget corpus spiritale, licet enim pronuntiemus nonnullas esse spirituales naturas, ut sunt angeli, archangeli, cæteræque virtutes, ipsa quoque anima nostra, vel certe aer iste subtilis, tamen * incorporeæ nullatenus æstimandæ sunt, habent enim secundum se corpus, quo subsistunt, licet multo tenuius, quam nostra sunt corpora, secundum Apostoli sententiam, ita dicentis, *Et corpora cælestia et corpora terrestria;* et iterum, *seminatur corpus animale, surget corpus spiritale.* Quibus manifeste colligitur nihil esse incorporeum nisi Deum solum, et idcirco ipsi tantummodo posse penetrabiles omnes spirituales atque intellectuales esse substantias, eo quod solus et totus et ubique et in omnibus sit, ita ut cogitationes hominum et internos motus, aditæque mentis universa inspicat atque perlustret. De ipso siquidem solo pronuntiavit beatus Apostolus dicens: *Unius enim est sermo Dei, et efficax et acutior super omnem gladium ancipitem et perlingens usque ad divisionem animæ et spiritus, compagum quoque, et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis, et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus, omnia autem nuda et aperta sunt oculis ejus.* Et beatus David, *Qui fingit,* inquit, *sigillatim corda eorum.* Et iterum: *Ipse enim novit occulta cordis.* Animale corpus est, dum cibus sustentatur ut juvat, spiritale autem cum horum nihil indigebit conversum in vitam. Omnia supradicta hoc sensu clauduntur, non enim corpus animale semper hic habere potest Spiritum sanctum. Tunc vero, id est, resurrectione semper manebit in sanctis. Surget corpus spiritale, quod possit ire obviam Christo.

Sicut scriptum est: *Factus est primus homo Adam in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem.* Notandum est, quod cum duos Adam dicit ejusdem naturæ utrosque demonstrat. Quod contra Manichæos et Apollonaristas facit, qui negant Dei verbo perfectum hominem esse susceptum. Sed non prius quod spiritale est, sed quod animale est. Deinde quod spiritale.

Primus homo de terra terrenus, secundus homo de

A cælo cælestis dicitur. Quia non humanæ fragilitatis ritu, sed divinæ majestatis nutu, et conceptus est, et enixus. Nam usque adeo naturam nostram habuit, ut secundus Adam dicatur, et homo, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXXXVIII.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, respondens Jesus discipulis suis dixit: Cum videritis circumdari ab exercitu Jerusalem, tunc scitote quia appropinquet desolatio ejus, etc.

Hactenus ea quæ per quadraginta annos necdum fine veniente futura erant, hinc ipse finis desolationis, quæ a Romano exercitu facta est, Domini verbis exponitur.

Tunc qui in Judæa sunt fugiant in montes. Ecclesiastica narrat historia, cunctos qui in Judæa erant Christianos imminente Hierosolymorum excidio commonitos a Domino loco decessisse, et trans Jordanem in civitate quadam Pella nomine donec desolatio Judææ completeretur habitasse.

Et qui in medio ejus, discedant: et qui in regionibus, non intrent in eam. Quia dies ultionis hi sunt, ut impleantur omnia quæ scripta sunt. Videtur quidem ad congruam pertinere admonitionem ut qui extra sunt, non in eam intrent. Qui autem in medio sunt quomodo discedent ab exercitu jam civitate circumdata? nisi forte quod præmisit, *tunc,* id est, *tunc qui in Judæa sunt fugiant,* non ad ipsum tempus obsidionis, sed ad proximum ante obsidionem tempus, cum se primo miles Romanus per Galicææ vel Samariæ fines cœpisset diffundere pertinere dicamus, ut tunc fugere quisque, cum fugere adhuc tempus esset, acceleraret. *Dies autem ultionis hi sunt,* Dominici videlicet sanguinis ultionem petentes.

Væ autem prægnantibus et nutrientibus in illis diebus. Væ præsentate captivitate prægnantibus et nutrientibus sive mammantibus, ut quidam interpretantur, quarum vel uteri et manus filiorum sarcinæ prægravatæ fugæ necessitatem non minimum impediunt; lege Regum historiam, ubi uxor Jonathæ malum captivitatis propra fuga vitando, lapso suo filio, perpetuo illum claudum recepit.

Erit enim pressura magna super terram, et ira populo huic. Hæc pressura et ira populo illi usque hodie per omnes gentes disperso individua comes adhæret, non tamen in æternum adhæsura credenda est: nam postquam ordinem ejusdem pressuræ vel iræ Dominus ostendit dicens,

Et cadent in ore gladii, et captivi ducentur in omnes gentes, et Jerusalem calcabitur a gentibus, prolinus juxta Prophetiam, quæ canit, in ira misericordiæ memor eris, subjunctum, atque ait:

Donec impleantur tempora nationum. Tempora quippe nationum illa sunt, quæ commemorat Apostolus dicens, *quia cæcitas ex parte facta est in*

* Vid. Dionys. Petavii Dogmata theolog. t. III, tract. de Angelis, lib. 1, cap. 2, p. 3, edit. Antwerp. EDIT.

Israel donec plenitudo gentium introiret et sic omnis Israel salvus feret, qui cum promissa salute fuerit potius, patrium quoque rediturus ad solum, et metropolis quondam suæ possessionem atque inhabitationem speratur, quia non in perpetuum sed donec tempora nationum impleantur, ira premendus esse narratur. Quid autem, impletis nationum temporibus, et sic omni Israel salvato sequatur, Dominus ex ordine manifestat. Nam et de hoc secundum Matthæum discipuli interrogantes, non solum templi evertendi tempus, sed et signum adventus ejus, et, consummationis sæculi, quærebant.

Et erunt signa in sole, et luna, et stellis, et in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris et fluctuum. Quia ergo sicut Dominus in sequentibus intimat apparente universali judicio *cælum et terra transibunt*, et sicut in Joannis Apocalypsi legimus, *mare jam non erit*, merito eodem incumbente judicio sonitus maris et fluctuum confunditur, terrarum orbis prementibus se invicem colonis inficitur, maxima cæli luminaria percussis horrore novo radiis turbatam faciem velant, et quomodo impulsæ ad casum arbores fragores motusque sui præmittere solent indicia, sic termino appropiante quasi paventia nutant ac trement elementa. Ergo quod ait Matthæus, *Sol obscurabitur et luna non dabit lumen suum, et stellæ cadent de cælo*, ipsam judicii præsentiam significat, quando apparente veræ gloria lucis omnia mundi lumina tenebris umbrisque comparantur. Quod vero dicit Lucas, *erunt signa in sole et luna et stellis*, præcursores vicini ejusdem judicii quasi nuntios indicat. E quibus est illud prophetæ, *sol vertetur in tenebras et luna in sanguinem antequam veniat dies Domini magnus et manifestus.* Item quod Lucas ait, *et in terris pressura gentium*, ipsum esse reor quod Antichristi tempora describens Matthæus dicit: *Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo nec fiet.* Quod autem Lucas subjungit, *Præ confusione sonitus maris et fluctuum*, præco est illius, quod inter cætera mutabilia sæculi Joannes mare abiturum conspexit.

Arescentibus hominibus præ timore et expectatione quæ supervenient universo orbi. Credo ipsum judicis adventum hac sententia designari quando juxta alterius loci parabolam omnes, hoc est prudentes et fatuæ virgines insolito clamore suscitæ lampades ornant, idem sua secum opera numerant, pro qui us maximo cum timore jam jamque instantem æterni discriminis expectant eventum. Nam eatenus absque ullo timore judicis universus pene orbis acturus est, Apostolo attestante, qui ait: *Cum enim dixerint pax et securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus.* Tunc itaque superveniente universo orbi timore et expectatione districti examinis, multi qui in hoc mundo florere videbantur, cum se sine fructu conspexerint, arescent. Tunc fides quæ sine operibus viruerat, probante se justi judicis igne

A marcescet, quia fides sine operibus mortua est in semetipsa. Reddet enim tunc judex vivorum et mortuorum Dominus noster Jesus Christus unicuique secundum opera sua.

HOMILIA CXXXIX.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Attendite vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula, et ebrietate, et curis hujus vitæ, et superveniat in vos dies illa: tanquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terræ, etc.

O stulta præsumptio cordis humani, cum lamentabilem finem cupiditatis, ebrietatis et crapulæ nec ipso judice contestante prævideat, sed edictum regis æterni more servi nequam postquam didicerit spernat! Et certe si quis nobis peritus ac sapiens medicus ita præciperet: Attendite, inquit, vobis, ne quis verbi gratia de illius et illius herbæ succo avidius sumat, quod si fecerit repentinus ei superveniet interitus, quanto quisque studio præmonentis medici mandata servaret, ne videlicet vetitum gustando perfret! At nunc animarum simul et corporum salvator ac Dominus jubet ebrietatis herbam et crapulæ vitandam, nec non curarum sæcularium, velut mortiferos succos esse cavendos, et quanti tamen nostrum his non solum sauciari, sed et etiam consumi non timent! Nulla credo alia causa nisi quia fidem quam medicis præbent, dictis Domini præbere contemnunt. Si enim credidissent, credendo utique timerent, timendo autem impendens periculum caverent; sed illi e contra torpendo, quam juste dictum sit probant, Filius hominis veniens putas inveniet fidem in terra?

Vigilate itaque omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia quæ futura sunt, et stare ante filium hominis. Qui ante filium hominis stare, eique juxta Apocalypsim Joannis die noctue in templo ejus servare desiderat, nec ab ejus aspectibus in ignem æternum maledictis abjici: non solum ab illecebris sæcularibus castigari sed et orare et vigilare, et hoc non certis quibusdam diebus sed omni tempore facere debet. Juxta quod Psalmista ait: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo.* Sic namque merebitur habitare in domo Domini et in sæculum sæculi laudare eum. Præstante ipso Redemptore et Salvatore generis humani Domino videlicet nostro Jesu Christo qui cum Patre et Spiritu sancto in unitate perfecta regnat in sempiterna sæcula. Amen.

HOMILIA CXL.

HEBDOMADA XII POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ B. Pauli ad Corinthios.

Fratres, notum vobis facio Evangelium, etc.

Illic prætermisso ordine prædicandi, ad doctrinam se contulit resurrectionis, eo quod nonnulli Corinthiorum de resurrectione dubitabant,

Quod et accepistis. Id est, quod acceptum habuistis. Et hæc dicit, ne illi hoc non credidisse viderentur.

In quo et statis. Id est, in bonis operibus perseverantes, in cujus doctrina ad cœlestia estis erecti.

Per quod et salvamini. Id est, per cujus doctrinam salutem speratis, et animarum et a diversis infirmitatibus corporum, quia sine fide resurrectionis perit omnimodo spes salutis.

Qua ratione prædicaverim vobis. Ac si diceret, Tota ratio prædicationis nostræ hæc est, ut resurrectionem credatis. Hoc est enim præmium omnium qui Christum crediderunt, alioquin superfluous est omnis labor juniorum, et omnium tribulationum, quas in hac vita pro Christo patimini.

Si retinetis, nisi frustra credidistis. Id est nisi obliiti estis, vel certe, si fidei vestræ vel laboris præmium resurgendo non speratis, vane creditis.

Tradidi enim vobis inprimis, id est, ex quo vobis in primordio prædicavi tradidi mysterium resurrectionis, quod vel nostræ constat, vel primum....

Quod et accipi. Accipere se dixit sive a lege, sive a senioribus, sive ab ipso Domino per revelationem.

Quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum Scripturas. Ut majore posset beatus Apostolus auctoritate firmare quod prædicabat, hunc esse Christum salvatorem mundi dicit, quem Moyses et Prophetæ annuntiaverunt, ideo et secundum Scripturas prædictum esse commemorat, ut illud, Sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tondente se obmutescet; et illud, Traditus est propter iniquitates nostras, et livore ejus sanatus sumus, et multa alia in divinis de passione ejus invenies Scripturis.

Et quia sepultus est. Ut illud Isaïæ, et dabit impios pro sepultura ejus, et divites pro morte sua. Item ipse, Sepultura ejus sublata est de medio.

Et quia surrexit tertia die secundum Scripturas. Habes in Osce, vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos, et vivemus in conspectu ejus.

Et quia visus est Cephæ, id est, Petro. Cephæ enim Syrum nomen est. Apparuit Petro sicut in Evangelio scriptum est, quia apparuit Simoni.

Et post hoc undecim. Quando ad eos januis clausis intravit. Hoc intelligendum, quia in Evangelio non omnes scriptæ sunt visiones, sed tantum quæ ad audientium sufficerent fidem.

Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul; ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Ut enim major fides haberetur, multitudinem testium interposuit. Ex quibus multi vivere dicuntur, qui possint interrogati dicere quæ viderunt. Multi vero jam dormire dicuntur in morte.

Deinde visus est Jacobo. Jacobo Alphæi seorsum apparuit, ferunt enim quod ipse Jacobus Alphæi testatus sit, in cœna Domini dicens, non se comesturum panem usquedum videret Christum a mortuis resurgentem.

Deinde Apostolis omnibus. Multi hic Apostolos, illos omnes septuaginta quos Dominus misit ad prædicandum intelligi volunt.

Novissime autem omnium tanquam abortivo risus est et mihi. Visus est illi in via quando lux circumfulsit eum sive in templo. Hæc ideo dicit, ne putarent eum audita potius quam visa narrare. *Tanquam abortivo dicit,* quia est synagogæ mortuus, et natus ecclesiæ, *tanquam abortivo,* de cujus vita fuerat desperatum nisi per gratiam Domini violenter fuisset attractus. Attractus autem prædicationibus non cætenis et præ stupore novitatis invitatus, qui erat in legis eruditione perfectus, sive ideo abortivus, quia merito synagoga eum male conceptum imperfectumque peperit.

Ego enim sum minimus apostolorum. Hæc de se propter humilitatem dicit; cæterum erat minimus tempore non labore: nam alibi ait, *plus omnibus laboravi.*

Qui non sum dignus vocari apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei. Quare non sit dignus ipse exponens ait, *Quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei.* Docet nos exemplo suo etiam si ad præsens proficiamus, deslere præterita, melius est enim dimissa recordari peccata, quam oblivisci commissa. Scriptum est enim, *Fili, peccasti, ne adjicias iterum, sed et de præteritis deprecare.*

Gratia autem Dei sum id quod sum, et gratia ejus in me vacua non fuit. Quia gratia qua redempti sumus laborem conatuum non meritum quæsit. Quotidiana autem gratia post baptismum quotidianum servitium laboris expectat, in quo quisque bene operans usque in finem perseveraverit in perpetuum salvus erit.

HOMILIA CXXI

ITEM UT SUPRA.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, duo homines ascenderunt in templum ut orarent: unus Pharisæus et alter publicanus, etc.

Publicanus humiliter orans ad illa præfatæ viduæ, hoc est Ecclesiæ membra pertinet, de quibus supra dicitur, *Deus autem faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se.* Pharisæus autem merita jactans, ad ea, de quibus terribilis in conclusione sententia subditur, *verumtamen filius hominis veniens putas inveniet fidem in terra?*

Pharisæus stans, hæc apud se orabat dicens: Deus, gratias ago tibi quia non sum sicut cæteri hominum, raptores, injusti, adulteri: voluit etiam hic publicanus. Quatuor sunt species quibus omnis tumor arrogantium demonstratur, vel cum bonum a semetipsis habere se existimant; aut si sibi datum desuper credunt pro suis se hoc accepisse meritis putant, aut certe jactant se habere quod non habent, aut despectis cæteris singulariter videri appetunt habere, quod habent, quia Pharisæus iste jactantiæ peste laborasse deprehenditur, qui idcirco de templo absque justificatione descendit,

quia bonorum operum merita sibi quasi singulariter A tribuens, oranti publicano se prætulit.

Jejuno bis in sabbato: decimas de omnium quæ possideo. Ezechiel propheta de ostensis sibi cœli animalibus scribit, et totum corpus plenum erat oculis in circuitu ipsorum quatuor. Corpora quippe animalium idcirco plena oculis describuntur, quia sanctorum actio ab omni parte circumspecta est, bona desiderabiliter prævidens, mala solerter cavens, sed nos sæpe dum aliis rebus intendimus, sit, ut alia negligamus, ibi procul dubio oculum non habemus. Nam ecce Pharisæus ad exhibendam abstinentiam; ad implendam misericordiam, ad referendas Deo gratias oculum habuerat, sed ad humilitatis custodiam non habebat, et quid prodest, quod contra hostium insidias pene tota civitas caute custoditur, si unum foramen apertum relinquitur, unde ab hostibus intretur?

Et publicanus, a longe stans, nolebat nec oculos ad cælum levare; sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori. Amen dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam ab illo. Quantam veniæ fiduciam digne pœnitentibus præbet quod publicanus qui reatum suæ nequitie perfecte cognovit, fleuit, confessus est, etsi injustus ad templum venit, justificatus a templo rediit! Typice autem Pharisæus Judæorum est populus qui ex justificationibus legis extollit merita sua; publicanus vero gentilis est, qui longe a Deo positus confitetur peccata sua: quorum unus superbiendo recessit humiliatus, alter lamentando C appropinquare meruit exaltatus.

Quia omnis, qui se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur. Et de utroque populo præfato, et de omni superbo vel humili recte potest intelligi, sicut et illud quod alibi legimus, Ante ruinam exaltatur cor, et ante gloriam humiliatur; quapropter et de verbis elati Pharisæi, quibus humiliari meruit, possumus ex diverso formam humilitatis qua sublimemur assumere, ut sicut ille consideratis et pejorum vitiis, et suis virtutibus, est elatus ad ruinam, ita nos non nostra solum pigritia, sed et meliorum virtutibus inspectis, humiliemur ad gloriam, quatenus unusquisque nostrum hæc apud se supplex ac submissus obsecret, Deus omnipotens miserere supplici tuo, quia non sum, sicut innumeri servi tui contemptu sæculi sublimes, justitiæ merito gloriosi, castitatis laude angelici, velut etiam multi illorum qui post flagitia publica pœnitendo tibi mernerunt esse devoti; qui etiam si quid boni tua gratia largiente fecero quo fine hoc faciam, quave a te districtione pensetur ignoro, quia, ut Scriptura dicit, *judicia Dei sunt abyssus multa*, hic enim novit omnia, et non est quidquam absconditum coram oculis ejus, ipse enim scius vivit, et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXLII.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ B. Pauli apostoli ad Corinthios.

Fratres, nescitis quia corpora vestra membra Christi sunt, etc.

Corpora nostra membra Christi sunt, sed in novo homine, qui secundum Deum creatus est, quia ipse est caput Ecclesiæ.

Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit. Quia meretrici adhærentia membra desinunt esse membra Christi.

An nescitis quia qui adhæret meretrici, unum corpus sit? Hoc dicit, quia qui contaminationi se admiscet, unum fit cum eo, cui se admiscet; fornicatio enim ambos unum facit ut quomodo in natura sic et B in macula unum sint.

Erunt (inquit), duo in carne una. Manifestum est, ut quia mulier de viro est, ambo in carne unum sint.

Qui autem adhæret Domino, unus spiritus est. Quoniam in bene agentibus spiritus Dei est communis cum Deo et hominibus. Cum sic dicitur unum ut non addatur, quid unum, et plura unum dicuntur, eadem natura atque essentia non dissidens, neque dissentiens significatur; cum vero additur quid unum, potest aliquid significari ex pluribus unum factum quamvis diversis natura, sicut anima et corpus non sunt utique unum, quid enim tam diversum? nisi addatur aut subintelligatur quid unum, id est, unus homo, aut unum animal; inde Apostolus *qui adhæret meretrici*, inquit, *unum corpus est*, non dixit unum sunt aut unum est, sed addidit corpus, tanquam ex duobus diversis masculino et feminino unum corpus adjectione compositum. *Et qui adhæret Domino*, inquit, *unus spiritus est*, non dixit, qui adhæret Domino unum est, aut unum sunt, sed addidit spiritus: Diversus enim natura spiritus hominis et spiritus Dei, sed inhærendo sit unus spiritus ex diversis duobus, ita ut sine humano spiritu beatus sit Dei spiritus perfectus, beatus autem hominis spiritus non nisi cum Deo. Quamobrem sive ita dicatur Deus de Deo, ut et singulis hoc nomen conveniat, non tamen ut ambo simul duo dii, sed unus Deus sit. Ita enim sibi cohererent; quod etiam in distantibus diversisque substantiis fieri Apostolus testis est. Nam et solus Domini spiritus, spiritus est, et solus hominis spiritus utique spiritus est, tamen si hæreat Domino, unus spiritus est. Quanto magis ibi, ubi est omnino inseparabilis atque æterna connexio! Sic ordinata est mens naturarum ordine, non locorum, ut supra illam non sit, nisi Deus, denique cum illi penitus adhæserit unus erit spiritus, cui rei attestatur Apostolus dicens, *Qui autem adhæret Domino unus spiritus est*, accedente quidem ista ad participationem naturæ, veritatis et beatitudinis illius, non tamen crescente illo in natura veritatis beatitudine sua; in illa itaque natura cui feliciter inhæserit immutabile videbit omne, quod viderit, tunc sicut ei divina Scriptura promittit, *satiabitur in bonis desiderium ejus*, in immuta-

bilibus, hoc est, ipsa trinitate Deo suo, cujus imago est, et ne uspiam deinceps violetur, erit in abscondito vultus ejus, tanta ubertate ejus impleta, ut eam nunquam peccare delectet.

Fugite fornicationem. Recte fugiendam monet fornicationem, per quam filii Dei fiunt filii diaboli.

Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Ostendit fornicationem gravissimum esse peccatum, quia ex hoc omne deperit corpus, in cæteris autem peccatis portio perit, non totum. Totum enim corpus vir est et mulier, quia portio viri est mulier, quicumque enim aliud peccatum admiserit extra se peccat: fornicarius vero in carnem suam peccat. Age si laqueo vitam finiat, aut ferro se trucidet, non in corpus suum videtur peccare? non in corpus suum peccat, sed in animam cui vim facit, fornicari autem corporale delictum est, quod et corpus contingit et animam, non enim sine desiderio carnis, quia habet et caro proprium motum, anima concupiscit, ut peccet in carnem, quamvis sine anima nihil possit per id quod in carnem quæ esse est peccat. Ad originem enim retulit, in corpus suum dicitur peccare, ut desinat a fornicatione, quasi sibi parcens. Novatiano tamen hic is qui fornicatur non in corpus suum videtur peccare sed in Christi. Aliter enim pronuntiat hoc, ut etiam illum qui fornicatur in Spiritum sanctum dicat peccare, propter causam qua scissus est ab Ecclesia. Hoc nulla ratione astrui potest, corpus enim Christi non est unus aut duo Christiani, sed omnes, *singuli autem membra sunt.* Quomodo ergo qui fornicatur in Christi corpus peccat, cum non omnes contaminet? Quod si ita esset, ut Novatiano videtur, cætera omnia peccata extra Deum essent, et sola fornicatio peccatum esset in Deum. Etiam qui vadit ad idola non peccat in Deum, nec qui negat in persecutione, quia omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus Christi est, sicut illi videtur. Si autem et hoc aliter voluerit pronuntiare, ut neget aliquid extra corpus esse peccatum, cogetur dicere quia omnis quicumque quodcumque peccatum fecerit, in Deum peccat, et in Spiritum sanctum, ut et fur et perjurus, et mendax in Spiritum sanctum, peccare dicatur, quomodo est illud quod ait Dominus, *quia omnia peccata et blasphemiae remittentur hominibus, qui autem peccaverit in Spiritum sanctum non remittetur ei neque hic neque in futuro.* Apparet utique exceptis peccatis cæteris aliud esse peccatum, quod peccatum dicitur in Spiritum sanctum. Quibusdam iterum videtur quia qui fornicatur ideo in corpus suum dicitur peccare, quia Ecclesiae membrum est, et se contaminans in Ecclesiam peccat, cujus membrum est. Quia ergo Ecclesiae membrum est, dicendum est illi cum fornicatur, quia non sibi sed in Ecclesiam peccat. Porro autem dicit Apostolus quia qui fornicatur per id quod in portionem suam deliquit, in corpus suum peccat. *An nescitis, inquit, quoniam qui adhæret meretrici unum corpus est? erunt enim,*

A inquit, duo in carne una. Nunquid posset hoc dici de aliis atque aliis quibusque facinoribus hominum? liberum est enim animo humano in aliis quibusque sceleribus et unum aliquid eorum operari, et eo ipso tempore alibi cogitatione distendi, in fornicationis autem ipso opere ac tempore non licet animo ad aliud aliquid cogitandum liberum esse, sic enim totus homo absorberetur ab ipso, et in ipso corpore, ut jam dici non possit ipse animus suus esse, sed simul totus homo dici possit, quod caro sit, et spiritus vadens, et non rediens. Sic ergo possumus intelligere quia *omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est, qui autem fornicatur in corpus proprium peccat,* ut videatur Apostolus in tantum exaggerare voluisse fornicationis malum, ut in comparatione hujus cætera extra corpus habenda esse dixerit, quæcumque peccata, et solo hoc tantummodo fornicationis malo in corpus proprium peccare dixerit, quia majore libidinis ardore quo superior nullus est, voluptas ipsius corporis tenet servum efficitque captivum. Ait *an nescitis corpora vestra templum Dei?* dixit, hic *templum Spiritus sancti* quem habetis a Deo; superius *templum Dei* dixit, hic *templum Spiritus sancti* quia in substantia, hoc est spiritus, quod Deus. Hoc idcirco dixit ut corpora nostra incontaminata servemus, ut possit illic Spiritus sanctus habitare.

Et non estis vestri, empti enim estis pretio magno. Manifestum est, qui emptus est, non est sui arbitrii, sed ejus a quo emptus est, ut non suam, sed illius faciat voluntatem. Et quia chare empti sumus propensius Deo nostro servire debemus, ne offensus a qua nos redemit morti nos reddat, quam enim charissimo pretio nos emit ut sanguinem suum daret pro nobis!

Clarificate et portate Deum in corpore vestro. Hoc est *clarificate et portate Deum in corpore,* ut secundum legem ejus ambulemus, per legem enim suam ipse videtur in nobis; *portate, inquit, Deum,* hoc est, imaginem Dei in rebus bene gestis ostendite. Duo sunt peccata et duo genera peccatorum, aut enim in Deum homo peccat, aut in hominem. Peccatur autem in Deum etiam corrumpendo templum ejus in te, etenim Dominus redemit te sanguine Filii sui quanquam et antequam redimereris, cujus eras, nisi ejus qui condidit omnia? Peculiariter tamen quodammodo habere voluit redemptum sanguine filii sui. *Non estis, inquit, vestri, empti enim estis pretio magno, glorificate et portate Dominum in corpore vestro.* Ergo ille a quo redemptus es efficit te domum suam. Nunquid tu vis domum tuam everti? si nec Deus suam, hoc est, te ipsum? Si tibi non parcis propter te ipsum, parce tibi vel propter Deum, qui te fecit templum suum, templum enim Dei sanctum est quod estis vos, et qui templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Ideo necesse est ut studeat unusquisque mundare cor suum ab omni concupiscentia mala, et vitam suam ab omni sordibus peccatorum et opere nefario, quatenus mereatur in

se habitatorem habere Deum; qui in unitate et A Trinitate perfecta omnipotens Deus regnat per omnia saeculorum. Amen.

HOMILIA CXLIII.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthaeum.

In illo tempore dixit Jesus Pharisaeis: Qui non est mecum, contra me est; et qui non congregat mecum, spargit, etc.

Non putet quisquam de haereticis dictum et schismaticis, quanquam et ita ex superfluo possit intelligi, sed ex consequentibus textuque sermonis ad diabolum refertur, quod non possint opera Salvatoris B Belsebub operibus comparari; ille cupit animas hominum tenere captivas, Dominus liberare; ille praedicat idola, hic unius Dei notitiam; ille trahit ad vitia, hic ad virtutes revocat. Quomodo ergo possunt habere concordiam inter se quorum opera divisa sunt?

Ideo dico vobis: Omne peccatum et blasphemia remittentur hominibus. Omnia peccata et blasphemiae non passim dimittuntur omnibus hominibus, sed his qui dignam pro erratibus suis in hac vita poenitentiam egerint. Neque ullum habet locum pravae assertionis, vel Novatianus, ut poenitentibus eis qui in martyrio lapsi sunt, veniam neget esse tribuendam, vel Origenes, ut asserat post iudicium universale transactis licet saeculorum voluminibus innumeris, C cunctos peccatores ac blasphemos veniam peccatorum esse consecuturos, atque ad regnum caeleste perducendos, cuius errorem sequentia quoque Domini verba redarguunt, cum subsequitur:

Spiritus autem blasphemiae non remittetur. Qui ergo manifeste intelligens opera Dei, cum Dei virtutem negare non possit, stimulatus invidia calumniatur Christum, Deique verbum, et opera Spiritus sancti dicit esse Belsebub: isti non dimittentur, neque in praesenti saeculo neque in futuro. Non quod negemus et ei si poenitentiam agere voluerit posse dimitti, ab eo qui vult omnes homines salvos fieri, et in agnitionem veritatis venire; sed quod ipsi iudici et largitori veniae credentes qui et se poenitentiam semper accepturum et hanc blasphemiam nusquam dicit esse remittendam, credamus hunc blasphemum exigentibus meritis sicut nunquam ad remissionem, ita nec ad ipsos dignae poenitentiae fructus esse perventurum. Juxta hoc D quod Joannes Evangelista, de quibusdam blasphemiae suae merito excacatis veracissime scripsit: *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: Excavavit oculos eorum, et induravit eorum cor ut non videant oculis, et intelligant corde et convertantur et sanem illos.* Sola ergo blasphemia in Spiritum sanctum, qua quisque in similitudinem diaboli et angelorum ejus contra conscientiam suam majestatem Deitatis oppugnare non trepidat, non habet remissionem in aeternum, sed reus erit aeterni delicti, sicut Evangelista Marcus manifeste declarat, qui posito hoc Domini testimonio subjunxit, atque ait: *Quoniam dicebant: Spiritum immundum habet: nam*

neque hi, qui Spiritum sanctum non esse, neque qui hunc Deum quidem esse, sed Patre Filioque minorem credunt et constituentur, quia non invidentia diabolica, sed humana ignorantia ducti faciunt, hoc irremissibilis blasphemiae crimine tenentur. Quapropter principes Judaeorum et quique similis invidiae peste corrupti majestatem blasphemant, sine fine peribunt.

Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei. Ac si aliis verbis diceret, quicumque convitia dixerit contra me, scandalizatus quippe carne mea, et me hominem tantum arbitrans quod filius sim fabri, et fratres habeam Jacobum, et Joseph, et Judam, et homo vorator, et vini potator sim, talis opinio atque blasphemiam quamquam culpa non careat erroris, tamen habet veniam propter corporis vilitatem. Nam in eo quod sequitur:

Qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc saeculo, neque in futuro, ex his verbis Deum datur intelligi quasdam culpas in hoc saeculo, quasdam vero in futuro laxare; quod enim de uno negatur, consequens intellectus patet, quia de quibusdam conceditur. Sed tamen hoc de parvis minimisque peccatis fieri posse credendum est, sicut est assiduus otiosus sermo, immoderatus risus, vel peccatum curae rei familiaris, quae vix sine culpa vel ab ipsis agitur, qui culpam qualiter declinari debeat sciunt, aut non gravibus culpis errore ignorantiae, quae cuncta etiam post mortem gravant si adhuc in vita hac positus minime fuerint relaxata. Hoc autem sciendum est, quia illic saltem de minimis nil quisque purgationis obtinebit, nisi bonis hoc actibus in hac adhuc vita positus, ut illic obtineat promereatur.

Aut facite arborem bonam et fructum ejus bonum; aut facite arborem malam et fructum ejus malum; ex fructu siquidem arbor agnoscitur. Constringit eos syllogismo, quem Graeci vocant Apicton [Aphucton], nos autem inevitabilem possumus appellare, qui interrogatos hinc inde concludit, et utroque cornu premit. Si inquit, diabolus est malus bona opera facere non potest, si autem bona sunt quae facta cernitis, sequitur ut non sit diabolus qui ea facit: neque enim fieri potest, ut ex malo bonum, aut ex bono oriatur malum.

Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui cum sitis mali? Progenies viperarum eos dicit, quia diaboli filios eos appellat: in tantum enim quis filius ejus est, in quantum eum peccando imitatur. Quod enim dicit *quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali?* ostendit illos arborem malam, et tales adferre fructus blasphemiam redundantes, qualia habebant semina diaboli.

Ex abundantia enim cordis os loquitur. Humanum quidem iudicium saepe fallit, quia cor proximi nescit, nisi ex ore et opere pensare: Dominus autem ipsum opus et sermones nostros, quos cordis os loquitur iudicat, qui ex qua intentione promantur verba non ignorat.

Bonus homo de bono thesauro profert bona; et ma-

lus homo de malo thesauro profert mala. Thesaurus cordis, intentio est cogitationis, ex qua proventum operis æternus arbiter iudicat, unde fit plerumque ut minora bona, nonnulli majore cœlestis gratiæ mercede operentur; videlicet propter intentionem cordis, qua majora voluerant patrare bona si possent; alii majora virtutum opera ostentantes, ob incuriam cordis tepidi, minora a Domino præmia sortiantur. Sed in hoc loco vel ipsos Judæos Dominus blasphemantes ostendit, de quali thesauro, hoc est, de abscondito cordis blasphemiam proferant, vel cum superiori quæstione hæret sententia, quod quomodo non possit bonus homo proferre mala, nec malus bona opera facere: sic non possit Christus mala, diabolus bona opera facere.

Dico autem vobis quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. Hoc quoque hæret cum superioribus et est sensus: Si otiosum verbum, quod nequaquam ædificat audientes, non absque periculo ejus qui loquitur profertur, et in die iudicii redditurus est unusquisque rationem sermonum suorum, quanto magis vos qui opera Spiritus sancti calumniamini et dicitis me in Besebub principem dæmoniorum ejicere dæmonia, reddaturi estis rationem calumniæ vestræ. Otiosum verbum est quod sine utilitate et loquentis dicitur et audientis, hoc est si ommissa ratione de rebus frivolis loquamur et fabulas narremus antiquas. Cæterum qui scurrilitatem replicat, cachinnis ora dissolvit, et aliquid profert turpitudinis: hic non otiosi sermonis, sed criminosi tenebitur reus.

Ex verbis tuis justificaberis, et ex verbis tuis condemnaberis. Ex præcedentibus adhuc pendet sententia ubi ait: Ex abundantia enim cordis os loquitur. Ex malis verbis dubium non est quod damnetur homo a Deo, qui ea protulerit. Justificari autem ex bonis verbis nullo modo poterit, nisi de intimo cordis ea recta intentione proferat. Bonæ autem etiamsi sint, et non recto studio fuerint prolata, justificare non poterunt loquentem: sicut nec Caiphas in prophetando justus inventus est, qui dixit: *Expediit ut unus moriatur homo pro populo, et non tota gens pereat.* Illa ergo verba justificant loquentem, qui bonum quod ore profert, medullitus corde retinet et intentione sana profert, in verborum enim pondere probatio consistit vitæ humanæ, quia, ut Salomon ait, *mors et vita in manibus linguæ: et qui custodit os suum custodit ab angustiis animam suam. Qui autem inconsideratus est ad loquendum sentiet mala.*

HOMILIA CXLIV.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, interrogatus Jesus a Pharisæis quando venit regnum Dei, respondit et dixit: Non venit regnum Dei cum observatione, etc.

Interrogabant de tempore regni Dei, quia, sicut infra Lucas aperuit, existimabant quod veniente Jerosolymam Domino, confestim regnum Dei ma-

nifestaretur, ita ut et ipsi Apostoli hac opinione ducti, post resurrectionem ejus interrogantes dicerent, *Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel;* et alibi Cleophas, *Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israel.*

Non venit autem regnum Dei cum observatione; neque dicent: Ecce hic. Quia quando veniat neque ab angelis, neque ab hominibus potest observari, sicut tempus Dominicæ incarnationis, certissimis et prophetarum vaticiniis præfixum, et angelorum est manifestatum præconiis, adeo ut conceptus, natus et baptizatus, prædicans, etiam moriens et resurgens, atque ad cœlos rediens comitantibus indesinenter vel angelorum, vel hominum, vel certe miraculorum sit declaratus indicis.

Ecce enim regnum Dei intra vos est. Regnum Dei se ipsum dicit, intra illos utique positum, hoc est in cordibus eorum ubi crediderit regnantem, unde scriptum est: *Prope est verbum in ore tuo, hoc est verbum fidei quod prædicamus.*

Et ait ad discipulos suos: Venient dies quando desiderabitis videre unum diem filii hominis, et non videbitis. Hoc est regnum Dei quod venturum speramus, diem videlicet Christi videre, et bene unum diem, quia in illa beatitudinis gloria, de qua Propheta suspirans aiebat *quia melior est dies una in atriiis tuis super millia:* tenebrarum interruptio nulla est, nulla saltem memoria miseræ vel doloris quæ prima abierunt, lucem perpetuæ pacis obnubilat. Hujus ergo Dei bonum est desiderare præsentiam, nec tamen magnitudine desiderii nobis omnia fingere, quasi instet dies Domini. Unde et apte Dominus ventura prænuntiando subjunxit,

Et dicent vobis: Ecce hic, ecce illic; nolite ire, neque sectemini. Quamvis hæc sententiæ non solum ad tempus sed etiam ad personam possit intelligi. Ad tempus quidem quia existere nonnulli, qui curricula computantes ætatum, certum se consummationis sæculi annum, diem et horam dicerent invenisse: contra auctoritatem Domini dicentis: *Non est vestrum nosse tempora et momenta, ad personam vero quia multi contra Ecclesiam venere, multi venturi sunt hæretici, qui se Christos asseverent, quorum primus Simon Magus, extremus autem ille major cæteris est antichristus.* Si qui ergo dixerint, *Ecce hic, ecce illic,* id est, in hac vel illa persona, vel hora venire vel venturum esse regnum Dei, non sequendi, quia altiora se quærere et infanda dicere non timent.

Nam sicut fulgor coruscans de sub cælo, in ea quæ sub cælo sunt, fulget, ita erit filius hominis in die sua. Hoc est, quod Psalmus ait: *Deus manifestus veniet, Deus noster et non silebit,* quia videlicet secundus Salvatoris adventus non in humilitate ut prius; sed in gloria sit, et majestate futurus, et pulchre ait *coruscans de sub cælo:* hoc est in aeris medio geretur, testante Apostolo, qui ait, *simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Domino in aera.*

Primum autem oportet illum multa pati et reprobari

a generatione hac. Loquens multa Dominus de adventu sui gloria, terrorem quoque passionis paucis inserere curavit, ut cum morientem cernerent, quem glorificandum audierant, dolorem passionis spe promissæ glorificationis mitigarent, simulque se ipsi pararent, si gloriam regni diligenter, mortis non horrere periculum. Generationem autem non tantum Judæorum, verum omnium reproborum appellat a quibus etiam nunc filius hominis in corpore suo, hoc est, in ecclesia multa patitur et reproborum.

Et sicut factum est in diebus Noe, ita erit et in die filii hominis. Subitum adventus sui diem plurimis affirmat exemplis: nam quem fulguri cito omnia transvolanti comparaverat, eundem diebus Noe vel Loth, quando repentinus mortalibus supervenit interitus, æquiparat.

Edebant et bibebant, uxores ducebant, et dabantur ad nuptias. Non hic juxta vesanum Marcionis et Manichæi, et Tatiani principis encratarum dogma conjugia vel alimenta damnantur, cum in his successionis, in illis naturæ sint posita subsidia. Sed juxta quod Apostolus ait, *omnia mihi licent, sed non omnia expediunt*, immoderatus potius licitorum usus arguitur; neque enim quia hæc agebant, sed quia his se totos dedendo Dei judicia contemnebant, aqua vel igne perierunt.

Usque in diem qua intravit Noe in arcam, et venit diluvium, et perdidit omnes. Noe arcam ædificat cum Dominus ecclesiam de viris fidelibus quasi lignis levigatis adæquando construit, quam perfecte consummatam ingreditur, cum hanc in die iudicii præsentia suæ visionis æternus habitator illustrat. Sed cum arca ædificatur, iniqui luxuriantur, cum vero intratur, intereunt, quia qui sanctis hic certantibus insultant, eis illic coronatis, æterna damnatione plectentur.

Similiter sicut factum est in diebus Loth: edebant et bibebant, emebant et vendebant, plantabant et ædificabant. Prætermisso Dominus illo maximo et infando Sodomorum scelere, sola ea quæ levia vel nulla putari poterant delicta commemorat, ut intelligas illicita quali pœna feriuntur, si licita et ea sine quibus hæc vita non ducitur immoderatus acta igne et sulphure puniuntur.

Qua die autem exiit Loth a Sodomis, pluit ignis et sulphur de celo et omnes perdidit. Hactenus Loth in Sodomis, id est, electorum populus inter reprobos ad adversa moratur, et ipse aspectu et auditu justus, et juxta interpretationem nominis Loth, eorum flagitia quantum valet declinans. Exeunte autem Loth Sodoma peribit, quia in consummatione sæculi exhibent angeli et separabunt malos de medio justorum, et mittent eos in caminum ignis. Ubi notandum quod ignis et sulphur, quæ de celo pluisse commemorat, non ipsam perennis supplicii flammam, sed subitaneum diei illius significat adventum; neque enim ignis ille perpetuus superveniens inpios punit, sed ipsi potius a conspectu iudicis ejecti, in ignem mittentur æternum. Quamvis et eidem igni sulphur non

dubitemus inesse testante Joanne qui utrumque ignem et subitæ scilicet correptionis et sempiternæ concremationis describens ait, *et descendit ignis a Deo de celo, et devoravit eos, et diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris*, ubi et bestia et pseudoprophetæ cruciabantur die ac nocte in sæcula sæculorum.

Secundum hæc erit qua die filius hominis revelabitur. Pulchre revelabitur, qui interim non apparens omnia videlicet tunc apparens iudicabit.

In illa hora, qui fuerit in tecto, et vasa ejus in domo, ne descendat tollere illa. Hactenus de eo, quod regnum Dei, id est Christus, non cum observatione, sed insperatus adveniat; nunc a qualibus idem adventus expectari debeat ostenditur. In tecto ergo est qui excedens carnalia tanquam in aura libera spiritaliter vivit, vasa ejus in domo concupiscentiæ sunt carnales, quas in imis amaverat, sed superna petens in hoc mundo reliquerat, quas imminente iudicio necesse est nullatenus repetat, illam enim horam non eam qua iudex venit, sed qua venturus est dicit.

Et qui in agro, non redeat retro. Qui operatur in Ecclesia, et sicut Paulus et Apollo plantat et rigat, non respiciat ad sæculum cui renuntiavit.

Memores estote uxoris Loth. Uxor Loth significat eos qui in tribulatione retro respiciunt, et se ab spe divinæ promissionis avertunt. Et ideo in statuam salis facta est, ut admonendo homines ne hoc faciant tanquam condiat cor eorum, ne sint fatui.

Quicumque quæsierit animam suam salvam facere, perdet illam. Duobus modis hæc sententia recte potest intelligi, sed ad unum omnino finem uterque intellectus refertur, ut videlicet adversa pro Christo pati, imo ipsam mortem non timeamus obire, qui enim, minante morte persecutore, si non negaverit Christum, magis eligit ad tempus salvare animam suam; negando, æternæ hanc procul dubio perditioni præparat, item qui salutem animæ suæ quærit æternam temporaliter eam inter persecutorum manus perdere, hoc est, in mortem dare non dubitat. Utri autem sensui congruat apte quod sequitur.

Et quicumque perdidit illam, vivificabit eam. Id est qui hic perdidit, illie vivificabit, qui propter Christum morti tradiderit, tota die æstimans eam ut ovem occisionis exurgente tunc et adjuvante Christo liberam eam inveniet propter nomen Christi.

Dico vobis: Illa nocte erunt duo in lecto uno. Dixerat supra Dominus eum qui in agro sit redire non debere: quod ne de his tantum, qui aperte de agro redituri, hoc est, palam Dominum negaturi sunt dictum putares, pergit ostendere nonnullos qui cum faciem in anteriora tenere videantur, animo tamen ac mente retro respiciant. In illa ergo nocte dixit ne illa tribulatione tam tenebrosa ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi, duo erunt in lecto, illi videlicet, qui otium et quietem eligunt: neque negotiis sæcularibus, neque negotiis ecclesiasticis occupati, quæ illorum quies lecti nomine significata est.

Unus assumetur et alter relinquetur. Non quasi de duobus hominibus dictum est, sed de duobus generibus affectionum. Qui enim propter Deum continentiam studuerit, ut sine sollicitudine vivens cogitet quæ Dei sunt; assumetur a Deo; qui vero vel humane laudis amore et alia qualibet vitiorum correptione, statum monasticæ vitæ, quo imbutus est, læserit; hic ubi relinquendus sit Hieremiæ lamentationes insinuant, qui otiose cujuslibet et peccatricis anime sub Judææ specie lapsum describens ait, *viderunt eam hostes et deriserunt sabbata ejus.*

Duæ erunt molentes in unum. Molentes appellat eos, qui in plebibus constituti reguntur a doctoribus agentes ea quæ sunt hujus sæculi. Quos et seminarum nomine significavit, quia consillis ut dixi peritorum regi eis expedit; et molentes dixit, propter temporalium negotiorum orbem atque circuitum, quas tamen in unum molentes dixit, in quantum de ipsis rebus et negotiis suis præbent usibus ecclesiæ: unaquæque enim hujus mundi actio mola est, quæ dum multas curas congerit, humanas mentes quasi per gyrum vertit, atque ex se velut farinas projicit, quia inquieto corde semper minutissimas cogitationes gignit.

Una assumetur, et altera relinquetur. Assumetur ea pars quæ connubia propter amorem tantum generis exercuerit, terrenamque substantiam ob acquirenda cœlestia dispensaverit; relinquetur autem quæ conjugii ob illecebras carnis servierit, terrena vero si qua ecclesiæ vel pauperibus obtulerit, ideo fecerit ut quasi redemptio Domini his amplius abundet.

Duò in agro, unus assumetur, et alter relinquetur. Sicut supra in lecto, et molentes in unum posuit, sic et hic in agro uno reor intelligendum, significat autem eos qui operantur in ecclesiæ ministerio, tanquam in agro Dei, cui suus agricola dicebat: *Dei agricultura estis*; assumetur autem ille, qui non adulterans verbum Dei, sed sicut ex Deo coram Deo locutus fuerit in Christo: qui vero Christum annuntiaverit non caste, sed occasione, relinquetur ab eo.

Respondentes dicunt illi: Ubi, Domine? Qui dixit eis: Ubi cumque fuerit corpus, illuc congregabuntur aquilæ. Duo Salvator interrogatus, ubi scilicet boni assumendi, et ubi sint mali relinquendi, unum dixit, aliud subintelligendam reliquit: sanctos enim secum futuros asseverando reprobos nimirum a sua visione discernendos, et ideo non alibi quam cum diabolo damnandos instruat. Ubi cumque ergo fuerit Dominus corpore, illuc congregabuntur electi, qui ejus passionem humilitatemque imitando tanquam de ejus carne saturantur, quorum per resurrectionem renovabitur ut aquilæ juvenas ut vivant et regnent cum salvatore suo in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXLV.

IN VIGILLA SANCTI LAURENTII.

Lectio libri Ecclesiastici.

Confitebor tibi, Domine rex, et collaudabo te Deum salvatorem meum. Confitebor nomini tuo, quoniam adjutor et protector factus es mihi, et liberasti corpus

A meum a perditione, a laqueo linguæ iniquæ et a labiis operantium mendacium, etc.

Dominus enim et rex Deus et salvator ecclesiæ est Jesus Christus qui et caput et sponsus ejus est, unde Apostolus monendo mulieres viris suis subditas esse ad Ephesios scripsit dicens: *Mulieres viris suis subjectæ sint sicut Domino, quoniam vir caput est mulieris, sicut et Christus caput est Ecclesiæ, ipse salvator est corporis.* Et item: *Viri, inquit, uxores vestras diligite sicut et Christus dilexit Ecclesiam et se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret mundans lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta et immaculata.* Hic ergo adjutor et protector factus est sponsæ suæ cum tradidit semetipsum pro illa ut liberaret illam a perditione, in quam per prævaricationem primi hominis lapsa est, et a laqueo linguæ iniquæ, a blasphemia nimiam idololatriæ, ne immolaret neque serviret creature potius quam creatori, et a labiis operantium mendacium, hoc est doctrinis falsis philosophorum atque hæreticorum.

Et in conspectu astantium factus es mihi adjutor. Et liberasti me secundum multitudinem misericordiæ nominis tui a rugientibus præparatis ad eam. Hoc testimonio exprimit persecutores Ecclesiæ qui propter odium nominis Christi persequuntur fideles et tradunt eos suppliciis diversis morte afficiendos, quatenus eos avertant a confessione catholice fidei et a cultura veri et unius Dei. Quos bene comparat sævis bestiis quæ rugitu forti et feroci histu escam appetunt. Sed de his Dominus electos suos liberat, cum animas eorum a persecutionum æstibus illasas servat, propter quarum eversionem sævi persecutores corpora maxime laniant. Unde sequitur:

De manibus quærentium animam meam, et de portis tribulationum quæ circumciderunt me. Portas ergo tribulationum, quas melius sentire possumus quam ora principum et tyrannorum, unde mihi procedunt, et fraudulentæ suasionis indictionesque suppliciorum, ut sive per ficta blandimenta, seu per atrocia tormenta servos Dei a fide Christi abnegare faciant? Sed immittet angelum Dominus in circuitu timentium eum, et eripiet eos.

Et a pressura flammæ quæ circumdedit me: et in medio ignis non sum æstuatus. Hoc plerumque historialiter in passionibus martyrum contigisse legimus, ut sicut tres pueri in camino ignis ab ardore flammæ illæsi servati sunt, ita et isti ab incendio ignis incontaminati servarentur. Sed quia hoc omnibus martyribus Dei non est concessum, cum plurimi eorum in igne corporaliter concremati essent; verum tamen animæ eorum libere cœli secreta potuerunt, melius hic ignem et flammam validum persecutionis æstum intelligimus, qui licet sanctos Dei temporaliter affligere possit, usque ad animæ tamen intermedionem pertinere non potuit. Ideo subiungit:

De altitudine ventris inferi, et a lingua coquinata, et a verbo mendacii, a rege iniquo, et a lingua injurata,

Subauditur *liberavit me* : non enim prevalebat vis nefanda inimicorum usque ad interitum pervenire animarum, quem hic ventrem inferi appellat, nec lingua coinquinata blasphemis, nec verba mendacia a rege iniquo, et lingua injusta prolata potuerunt aliquo modo violare sanctorum præcordia, sed licet corpora pœnis variis afficerent et morti temporali addicerent, animæ tamen in confessione nominis Christi usque ad finem vitæ perstiterunt. Unde et felices post mortem in æterna vita cum sanctis angelis Dei sine fine gaudebant. De quo et subditur :

Laudabit usque ad mortem anima mea Dominum, et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum. Vitam suam in inferno appropinquare dicit, quia carnis vita quotidie desciendo ad mortem appropinquat, infernus enim hic pro morte positus est quia mors carnis prævaricationis primæ est vindicta, sicut infernus peccatricium animarum perpetua pœna. Sed mortem carnis nemo evadit. *Quis est enim homo qui vivit et non videbit mortem?* Unde alibi scriptum est : *Nemo est ergo qui semper vivat, et hujus rei habeat fiduciam,* inferni vero cruciatum sancti homines per gratiam Christi evadere possunt, quia de carnis vinculo absoluti ad celeste gaudium mox migrabunt.

Circumæderant me undique, et non erat qui adjuvaret. Respiciens eram ad adjutorium hominum, et non erat. Memoratus sum misericordiæ tuæ, Domine, et operationis tuæ, quæ a sæculo est : quoniam eruis sustinens te, Domine, et liberaas eos de manibus angustiarum. Dominus Deus noster, videns ecclesiam membra sua undique ab hostibus circumdari, et humanum solatium desleri : inde quærit adjutorium unde novit omnium honorum venire profectum, non suis ergo meritis, nec humanis actibus, sed misericordiæ Dei tribuit, quod se ab inimicis ereptam et liberatam esse agnoscit : et non solum liberatam, imo etiam honore virtutum sublimatam, atque miraculorum fulgore glorificatam. Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia, ipsi honor et gloria in secula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXLVI.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis : Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me, etc.

Postquam discipulis mysterium suæ passionis et resurrectionis ostendit, hortatur eos ad sequendum suæ passionis exemplum, et omnibus propter se tribulationem perpassis, salutem in futuro promittit animarum; non tamen omnibus, verum perfectioribus quanta ipse passurus, quodve a mortuis esset resurrecturus aperuit, si quis vult, inquit, post me sequi, abneget semetipsum; tunc autem nos ipsos abnegamus, cum vitam quod per vetustatem fuimus, et ad hoc nitimur quod per novitatem vocamur. Et tollat crucem suam et sequatur me. Duobus etenim modis crux tollitur, cum aut per abstinentiam afflic-

tor corpus, aut per compassionem proximi affligitur animus, pensemus qualiter utroque modo Paulus crucem suam tolerit, qui dicebat : *Castigo corpus meum et in servitatem redigo, ne forte aliis prædicans ipse reprobus efficiar.* Ecce in afflictione corporis audivimus crucem carnis, nunc in compassione proximi audiamus crucem mentis, ait : *Quis infirmatur et ego non infirmor? quis scandalizatur et ego non uror?* Perfectius quippe prædicator ut exemplum daret abstinentiæ crucem portabat in corpore, et qui in se trahebat damna infirmitatis alienæ crucem portabat in corde.

Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam, qui autem perdidit animam suam propter me, inveniet eam. Magna et mira sententia quemadmodum sit hominis in animam suam amor, ut pereat; odium ne pereat, si male amavoris, tunc odisti; si bene oderis, tunc amasti felices qui oderunt custodiendo ne pereant amando.

Quid enim prodest homini si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiat? Cum persecutio ab adversariis deest, valde vigilantius cor custodiendum est, nam pacis tempore quia licet vivere, libet etiam ambire, plerumque autem et avaritiam vincimus, sed adhuc obstat, quod vias rectitudinis minori tenemus custodia perfectionis. Nam sæpe labentia cuncta despiciamus; sed tamen adhuc humanæ verecundiæ usu præpedimur, ut rectitudinem quam servamus in mente, nondum exprimere valeamus in voce, et tanto Dei faciem ad justitiæ defensionem negligimus, quanto humanas facies contra justitiam veremur.

Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Pro Israel datur commutatio Ægyptus et Æthiopia, et pro anima humana illa sola retributio quam Psalmista canit : *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? calicem salutaris accipiam et nomen Domini invocabo.*

Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum angelis suis. Quia qui in hominis natura minor est Patre, ipse in unitate unius ejusdemque est gloriæ cum Patre.

Et tunc reddet unicuique secundum opera ejus. Petrus prædicatione mortis Dominicæ scandalizatus, sententia Domini fuerat increpatus, provocatis discipulis suis ut abnegent se et tollant crucem suam, et morientiam animo magistrum sequerentur, grandis terror audientium, et qui posset principe Apostolorum pertarrito etiam aliis Apostolis metum injicere. Idcirco tristibus læta succedunt, et dicit : *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui cum angelis suis.* Times mortem, audi gloriam triumphantis; vereris crucem, auscultas angelorum ministeria. *Et tunc, inquit, reddet unicuique secundum opera ejus,* non est distinctio Judæi et Græci, viri et mulieris, pauperum et divitum, ubi non personæ, sed opera considerantur.

Amen, dico vobis, sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant filium hominis

venientem in regno suo. Regnum Dei in quo filius Dei idem qui et filius hominis regnat, hoc loco præsens Ecclesia vocatur; et quia nonnulli ex discipulis usque adeo victuri in corpore erant, ut Ecclesiam Dei constructam conspicerent, et contra mundi hujus gloriam per auctoris sui potentiam erectam consolatoria promissione nunc dicitur: *Sunt quidam de his stantibus qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in regno suo*, hoc est, ostendentem potestatem suam. Sed cum tanta Dominus subeundæ mortis præcepta ederet quid necessarium fuit, ut ad hanc subito promissionem veniret? Quod si subtiliter attendimus, quanta dispensatione pietatis agatur, agnoscimus; discipulis enim rudibus, etiam de præsentis vita aliquid promittendum fuit ut possent robustius in futura solidari: quod etiam ubicunque fuerit, gratia Dei factum erit qui vult omnes homines salvos esse et ad agnitionem veritatis pervenire, ipsi gloria et imperium in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CXLVII.

IN NATALI SANCTI LAURENTII.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Corinthios.

Fratres, qui parce seminat, parce et metet; et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet vitam æternam, etc.

Beati Laurentii, fratres charissimi, hodie festa celebramus, qui fidelis est inventus Domini sui dispensator in omnibus, nam ecclesiæ opes a magistro commendatas sicut fideliter dispensavit, ita a Domino Deo suo feliciter meruit coronari; unde et de fidei dispensatore præsens Lectio restulit quam audistis: *Qui parce, inquit, seminat, parce et metet*, quia quanta hic quisque pro Domino de terrenis istis et transitoriis dederit, tanta in futuro recipiet præmia, si ea bono ac simplici dederit animo; multi enim multa donantes perdunt mercedem, quia recipiunt ab hominibus quam exquirunt laudem. Unde sequitur, *et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet*, ac si diceret: Qui bonum quod potest ea tantum intentione agit, ut futura et æterna a Domino recipiat præmia, econtrario fructus boni seminis mensurus est in cœlesti patria.

Unusquisque prout destinavit in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate. Id est, voluntarius, non coactus. Sequitur:

Hilarem enim datorem diligit Deus, ideoque secundum illam faciamus Salomonis sententiam, *in omni dato hilarem vultum ostende, quia Deus scrutatur cordis arcana*, hilarem vult hic esse in labore suo doctorem, unde Paulus alibi ait: *Si enim volens hoc ago mercedem habeo, si autem invitus, dispensatio mihi credita est, quam si digne non facio, ultionem recipio.*

Potens est enim Deus omnem gratiam abundare facere in nobis. Facit suam Deus semper in omnibus misericordiæ largitatem, quicumque sincero corde ejus quæsierint bonitatem. Proinde nostrum est tantum voluntatem nostram puriter Deo commendare,

et omnia quæcunque bona ejus gratia largiente valeamus, ejus misericordiæ non nostris unquam meritis deputemus. Ipse in nobis omnem suam gratiam dignabitur implere:

Ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundemus in omne opus bonum. Sicut scriptum est: Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in æternum. Quia qui hic fideliter Domini sui commissa dispensat desiderabilem illam evangelici servi mereatur audire sententiam: *Euge, bone serre, in modico fidelis, intra in gaudium Domini tui.* Quid est enim gloriosius homini quam dare terrena et transitoria, et emere cœlestia regna, offerre Domino acceptissimum munus sinceram voluntatem, et devotæ mentis industriam et indefessam vocem laudationis, et Christum comitari, cum venire cœperit judicare, cohæres Christi fieri? angelis adæquari? Honoremus igitur, fratres charissimi, beatum Laurentium, qui dum fide sua persecutoris flammam vicit, ostendit nobis per ignem fidei gehennæ incendia superari. Gaudeamus quoque gaudio spirituali, et de felicissimi viri sine gloriemur in Domino, cujus oratione et patrocinio adjuvari nos sine cessatione confidimus, si ejus sollempnia dignis moribus et sanctis operibus celebremus; corroboremus nos invicem spiritu charitatis ad superandas omnes tentationes et insidias, mirum constantes simus, et in omni bono unanimes contra omnium vitiorum stimulos fidei clypeo muniamur, per eum qui vicit diabolum et nobis illum vincere valetudinem dedit, Jesus Christus Dominus noster cui laus et gloria per omnes æternitates. Amen.

HOMILIA CXLVIII.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem.

In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.

Se dicebat ipsum esse mortificandum et multiplicandum: mortificandum in infidelitate Judæorum, multiplicandum fide omnium populorum; jam vero exhortans ad passionis auzæ sectanda vestigia, subjungit:

Qui amat animam suam, perdet eam; quod duobus modis intelligi potest: qui amat perdet, id est si amas, perde, si cupis vitam tenere in Christo, noli timere mori pro Christo. Item alio modo: Qui amat animam suam, perdet eam: noli amare in hac vita, ne perdas in æterna vita; hoc autem quod posterius dixi magis habere videtur evangelicus sensus. Sequitur enim:

Et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Ergo quod supra dictum est, qui amat, subintelligitur, in hoc mundo, ipse utique perdet; qui autem odit, utique in hoc mundo, in vitam æternam ipse custodit eam. Magna et mira sententia quemadmodum hominis sit in animam suam amor ut pereat, odium ne pereat: si male amaveris,

tunc odisti; si bene oderis, tunc amasti. Felices qui a libus mundo corde et casto corpore dignum sapientiæ Dei habitaculum in se præparet unusquisque. Nam subditur: *Et in hæreditate ejus morabor.* Hæreditas Dei sunt omnes diligentes Deum, et ejus voluntatis fideles cooperatores in suam ipsorum salutem. *Tunc præcepit et dixit mihi creator omnium, et qui creavit me, requievit in tabernaculo meo.* Dei sapientia, id est, Dei filius manens in æternitate cum Patre æquali per omnia Patri in majestate, hominem quem ad suam imaginem fecit æternæ immortalitatis possessorem esse constituit; sed seducto a diabolo, et per peccatum mortali facto, sua misericordia proposuit humana se indui mortalitate, ut humanitatem iterum ad æternam reduceret immortalitatem.

Si quis mihi ministrat, me sequatur. Quid est me sequatur, nisi me imitetur? Christus enim passus est pro nobis, ut ait Apostolus Petrus, relinquens nobis exemplum ut sequamur vestigia ejus. Ecce quid dictum est, *si quis mihi ministrat me sequatur?* quo fructu? qua mercede? quo præmio?

Et ubi sum, inquit, ego, illic et ministri mei erunt. Merces est amoris et operis pretium quo ministratur Christo esse cum illo cui ministratur, ubi enim bene erit sine illo, aut quomodo male esse cum illo poterit? Audi evidenter:

Et si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus, qui est in cælis. Quo honore nisi ut sit cum filio ejus? Quod enim superius ait, *ubi ego sum illic et minister meus erit,* hoc intelligitur exposuisse cum dicit *honorificabit eum Pater meus.* Nam quem majorem honorem accipere poterit adoptatus, quam ut sit ibi ubi est unicus non æqualis factus divinitati, sed conscius æternitati. Quid sit autem ministrare Christo, cui operi merces tanta promittitur considerandum est, *si quis mihi ministrat me sequatur,* hoc intelligi voluit, ac si diceret, si quis me non sequitur, non mihi ministrat. Ministrant ergo Jesu Christo qui non sua quærunt sed quæ Jesu Christi; hoc enim est, *me sequatur, vias ambulet meas, non suas, sicut alibi scriptum est: Qui se dicit in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, et ipse ambulare.* Igitur qui tali modo sequitur Dominum Christum, scilicet ut mandata ejus custodiens in fide recta usque in finem perseveret, ipse cum eo in cælesti regno gaudebit in perpetuum.

HOMILIA CXLIX.

IN ASSUMPTIONE SANCTÆ MARIÆ.

Lectio libri Ecclesiastici.

In omnibus his requiem quæsivi, et in hæreditate Domini morabor. Tunc præcepit et dixit mihi creator omnium: et qui creavit me, requievit in tabernaculo meo, etc.

Dei filius verbum et sapientia Dei patris locutus per Salomonem in persona sapientiæ quod est ipse, annuntians humano generi quod in eis requiescere et in illis manere desideraret, quia homo ad imaginem Dei factus, si in Deo manere voluerit, mundo corde et sincera voluntate Deus in eo manet, et ipse in Deo. Unde in præsentī lectione, quam audistis loquitur sapientia Dei ad homines filius Dei: *In omnibus his requiem quæsivi,* ut est illud quod Apostolus ait: *Deus enim vult omnem hominem salvum fieri et in agnitionem veritatis venire, ut relicto errore terrenæ concupiscentiæ et desiderii expugnatis carna-*

Et dixit mihi. Multis modis antea per patriarchas et prophetas suum huic mundo nuntiavit adventum.

In Jacob inhabita. In eis enim se habitare promisit, qui vitia et peccata supplantant, et conculcant ea bonæ operationis studio divina gratia largiente: sequitur.

Et in Israel hæreditare. Id est, in his qui in castitate et bonorum operum sanctitate Dei visione dignos se exhibent, ut est illud: *Beati mundi corde, quoniam ipsi Deum videbunt.*

Et in electis meis mitte radices. Hi sunt enim electi Dei, qui omnia oblectamenta hujus mundi tota deserunt voluntate, qui huic mundo inhærent sola tantum necessitate, de quibus dicit Apostolus: *Qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur,* id est, necessitate tantum, et non delectationis consensu.

Et sic in Sion firmata sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in Hierusalem potestas mea. In talibus enim Dei sapientia filius Dei manere dignatur, qui bonorum operum exemplis speculum vitæ aliis præbent in semetipsis, et in sancta Ecclesia sanctis moribus sibimetipsis et aliis operantur salutem, et ad æternæ pacis visionem festinant.

Radicavi in populo honorificato, et in partes Dei mei hæreditas illius. Elegit enim Deus præ omnibus gentibus Israeliticum populum peculiarem, quia Israel vir videns Deum dicitur, eos vult spiritualiter intelligi, qui castitate vitæ in sancta conversatione ad æterna semper gaudia contemplanda festinant. Quod eorum tantum donum est, qui divina gratia largiente pro solo appetitu æternæ gloriæ continentæ vel etiam virginitalis propositum servant.

Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion. Cedrus atque cypressus qui summi odoris sunt arbores, et altiores cæteris in Libano arboribus, qui ecclesiam significant excelsioris in ecclesia virtutis viros possumus intelligere, id est, virgines qui centesimum merentur metere fructum. Quod manifeste signatum est in beatissima Dei genitrice Maria, cujus hodie annum diem beatissimæ assumptionis celebramus in cælum, quia quod Deus Dei filius se in hunc mundum ad redemptionem humani generis venisse promissit, non per nuptiam quamvis sanctam, ut legitur multis in scripturis, non

per viduam castam, sed per solum hæc virginium corpus implevit. Quia quasi sol oriens nitidus ab omni pollutionis sorde processit ex utero virginis matris; felix certe et omni laude dignissima, quæ de cælo suscepti prolem et mundo genuit salvatorem: cum igitur tanta sint merita virginitatis, non tamen repudiandus est thorus castitatis: quia bonum virginitatis non nisi a conjugali thoro procedit, castitas igitur in virgine alta est et summa si in corde simul persistit et corpore, sed castitas conjugalium sanctior est quæ in corde simul persistit et corpore constat, quam illa quæ in corde tantum est casta et corde diversis est modis adulterata, sive in jactantia aut in superbia aut etiam in appetitu libidinis. Unde dilectissimi, nobis omni studio servemus, non solum corpus, sed etiam cor nostrum ab omni quod olit Dominus, et in omni quod ei placet confirmare cor nostrum ejus misericordiam postulemus; et inter hæc omnia toto cordis affectu nos auxilium beatæ Virginis imploremus; quia dum nos eam supplicii obsequio frequentamus in terris, ipsa nos sedula prece Christo Domino nostro commendare dignatur in cælis; quod ipse prestare dignetur qui in trinitate perfecta regnat et dominatur per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CL.

IN EODEM FESTO.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, intravit Jesus in quoddam castellum; et mulier quædam, Martha nomine, excepit illum in domum suam: et huic erat soror nomine Maria, etc.

Hæc lectio superiori pulcherrima ratione connectitur, quia videlicet illa dilectionem Dei et proximi verbis et parabolis, hæc autem ipsis rebus et veritate designat. Duæ quippe istæ Domino dilectæ sorores duas vitas spirituales quibus in præsentia sancta exercetur Ecclesia, demonstrant. Martha quidem actualem, qua proximo in charitate sociamur; Maria vero contemplativam, qua in Dei amore suspiramus. Activa enim vita est panem esurienti tribuere, verbo sapientiæ nescientem docere, errantem corrigere ad humanitatis viam, superbientem proximum revocare, infirmitatis curam gerere, quæ singulis quibusque expodiant dispensare, et commissis nobis qualiter subsistere valeant providere. Contemplativa vero vita est charitatem quidem Dei et proximi tota mente retinere, sed, ab exteriori actione quiescere, soli desiderio conditoris inhærere ut nihil agere libeat, sed calcatis curis omnibus ad videndam faciem creatoris sui animus inardescat, ita ut jam noverit carnis corruptibilis pondus cum mœnore portare, totisque desideria appetere illis hymnidicis angelorum choris interesse, admisceri cælestibus civibus, de æterna in conspectu Dei incorruptione gaudere.

Quæ etiam sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius; Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Hæc utrique vitæ congruere nemo qui dubitet, et contemplativæ quidem uniformis perfe-

ctio est, exutam mentem a cunctis habere terrenis eamque quantum humana imbecillitas sinit unire cum Christo, activæ vero quam frequens sit ministerium, gentium magister edocet, qui creberrimis epistolarum dictis suos pro Christo terra marique labores ac sua pericula commemorat. In quibus etiam visiones et revelationes Domini commendans, non minus se in speculativa virtute quod est imitabile, consummatum fuisse significat. Unde dicit, sive enim mente excedimus Deo, sive sobrii sumus vobis.

Quæ stetit et ait: Domine, non est tibi curæ quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi ut me adjuvet. De illorum persona loquitur, qui adhuc divinæ contemplationis ignari solum quod didicere fraternæ dilectionis opus Deo placitum ducunt ideoque cunctos qui Christo devoti esse velint huic mancipandos autamant.

Et respondens dixit illi Dominus: Martha, Martha, sollicita es et turbaris erga plurima; porro unum est necessarium. Et beatus David solum hoc necessarium homini esse definiens, Deo jugiter inhærere desiderat dicens: Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam; et alibi: Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ, ut videam voluptatem Domini et visitem templum sanctum ejus. Una ergo et sola est theoria, id est, contemplatio Dei cui merito omnia justificationum merita, universa virtutum studia postponuntur.

Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Ecce pars Marthæ non reprehenditur, sed Mariæ laudatur, neque enim bonam partem elegerit Mariam dicit, sed optimam, ut etiam pars Marthæ judicaretur bona. Quare autem pars Mariæ sit optima subinfertur cum dicitur quæ non auferetur ab ea. Activa etenim vita cum corpore deficit: quis enim in æterna patria panem esurienti porrigat ubi nemo esurit? quis potum tribuat sitiienti ubi nemo sitit? Quis mortuum sepeliat ubi nemo moritur? Cum præsentem ergo sæculo vita auferatur activa: contemplativa autem hic incipitur, ut in cælesti patria perficiatur, quia amor ignis, qui hic ardere inchoat, cum ipsum, quem amat, viderit, in amore amplius ignescit. Contemplativa ergo vita minime auferitur, quia subtracta præsentis sæculi luce perficitur in æterna gloria per Jesum Christum Dominum nostrum qui cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CLI.

HEBDOMADA XIII POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ ad Corinthios.

Fratres, fiduciam talem habemus per Christum ad Deum: non quod sufficientes [simus] cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est, etc.

Dubitandum non est, dilectissimi, omnem observationem Christianam conditionis esse divinæ et quidquid in ecclesiæ consuetudine est receptum de traditione apostolica et de sancti Spiritus prodire de-

ctria. Unde dicit in præsentī lectione apostolus, *A illa vita beati futuri sunt, quia ibi omnium beatorum beatitudo perfecta erit. Quapropter si ad illam beatam vitam pervenire volumus, sollicite vivere debemus semperque terminum vite hujus sollicite considerare. Unusquisque nostrum in contemplatione illius vite, hujus sæculi prospera caveat. Scriptum est enim; In omnibus operibus tuis memorare novissima tua et in æternum non peccabis. Ideo mori oportet hominem in carne mundo, ne moriatur in anima Christo. Nam tunc quisque vivere creditur, si sæculi desideriis moriens in solo Deo vivere delectatur, largiente ipso et auxiliante Domino nostro Jesu Christo qui vivit et regnat cum Patre et Spiritu sancto Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

Sed sufficientia nostra ex Deo est. Qui omnia quæcunque voluerit operatur in servis suis.

Qui et idoneos nos fecit ministros Novi Testamenti. Ut adimpleretur prophetia quæ dicit: Aperi os tuum, et ego adimplebo illud; et ipse Dominus: Non enim vos estis, inquit, qui loquimini; sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis; et iterum, Ego enim dabo vobis os et sapientiam. Unde enim nisi a Spiritu sancto Apostoli tam idonei fuerunt ut tanta per eos divina mysteria credentibus revelarentur? Sequitur:

Non littera. Non enim omnia hæc in litteris veteris legis repererunt, sed Spiritus sancti docente gratia didicerunt.

Littera enim occidit. Quia in lege litteræ nulla remissio, sed semper ultio exercetur, ut hoc est: Si quis hoc vel illud fecerit, morte moriatur.

Spiritus autem vivificat. Il est, lex gratiæ spiritalis omnem hominem vult salvum fieri et in agnitionem veritatis venire, æternamque vitam omnibus fideliter querentibus præstat.

Quod si ministratio mortis, litteris deformata in lapidibus, fuit in gloria. Quæ mortificat peccatores et damnat, et tantum observantibus eam præsentia bona promittit, et de futuris nec mentio: em facit, et tamen in magna gloria erat observanda, quia umbram futurorum bonorum monstravit. Ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi, propter gloriam vultus ejus, quæ evacuatur per Christi passionem atque resurrectionem, quæ omnium superexcellit gratiam.

Quomodo non magis ministratio Spiritus erit in gloria? Si enim quod evacuari potest in gloria est, quanto magis quod ad æternam gloriam ducit glorificandum est operibus sanctis et justis, ut æterna etiam gloria per hæc mereatur! Nam sicut orto sole lumen obtunditur lunæ, cum tamen suo tempore magnum habeat lumen, ita comparatione gloriæ evangelicæ obumbratur omnis gloria veteris legis. Nam si ministerium damnationis gloria est, quanto magis ministerium justitiæ, dimittendo peccata hominibus et de filiis diaboli filios Dei faciendo! Quod contra sunt qui dicuntur in hac vita beati, quibus omnia hujus mundi prospera cedunt, quæ beatitudo simul cum ipsa mundi evanescit prosperitate; hi autem vere beati dicuntur qui spe futuræ beatitudinis beati sunt, qui hic multa propter Deum sustinent adversa, et quantomajores et multipliciores hujus sæculi tolerant injurias, tanto semper sunt in animo lætiores, quia tanto major eis gloria cumulatur, qui non hic, sed in

illa vita beati futuri sunt, quia ibi omnium beatorum beatitudo perfecta erit. Quapropter si ad illam beatam vitam pervenire volumus, sollicite vivere debemus semperque terminum vite hujus sollicite considerare. Unusquisque nostrum in contemplatione illius vite, hujus sæculi prospera caveat. Scriptum est enim; In omnibus operibus tuis memorare novissima tua et in æternum non peccabis. Ideo mori oportet hominem in carne mundo, ne moriatur in anima Christo. Nam tunc quisque vivere creditur, si sæculi desideriis moriens in solo Deo vivere delectatur, largiente ipso et auxiliante Domino nostro Jesu Christo qui vivit et regnat cum Patre et Spiritu sancto Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CLII.

ITEM UT SUPRA.

Lectio sancti Evangelii secundum Marcum.

In illo tempore, evians Jesus de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilææ, inter medios fines Decapoleos, etc.

Decapoleis est, ut ipso nomine probat, regio decem urbium trans Jordanem ad orientem circa Ippum et Pellam et Gadaram contra Galileam. Quod ergo dicitur, quia Dominus venit ad mare Galilææ inter medios fines Decapoleos, ipses fines Decapoleos eum intrasse significat, neque enim mare transnavigasse dicitur, sed potius ad mare usque venisse atque ad ipsum pervenisse locum qui medius fines Decapoleos longe trans mare positos respiciebat.

Et adducunt ei surdum et mutum, et deprecabantur ut imponat illi manum. Surdus et mutus est qui nec aures audiendi Dei verbum, nec os aperit proloquendi. Quales necesse est ut hi qui loqui jam et audire divina eloquia longo usu didicerant, Domino sanandos offerant, quatenus eos quos humana fragilitas nequit, ipse gratiæ suæ dextera salvet.

Et apprehendens eum de turba secorsum edeicit, cum mentem peccatis languidam visitatione suæ pietatis illustrans, a consuetis humane conversationis moribus evocat, atque ad sequenda præceptorum suorum itinera provocat.

*Misit digitos suos in aurículas ejus. Mittere digitos in aurículas est per dona Spiritus sancti aures cordis ad intelligenda ac suscipienda verba salutis aperire. Nam digitum Dei appellari Spiritum sanctum testatur ipse Dominus cum dicit Judæis: Si ego in digito Dei ejicio dæmonia, filii vestri in quo ejiciunt? quod exponens alius Evangelista dicit: Si ego in spiritu Dei ejicio dæmonia. Et magi in Ægypto sperati dixerunt: *Digitus Dei hic est; et lex in tabulis digito Dei scripta est lapideis. Digiti ergo Dei in aurículas ejus missi qui sanandus erat, dona sunt sancti Spiritus, quibus corda, quæ a via veritatis aberraverunt ad sciendam salutis viam, ad audiendam discendamque revelat. Et quia cognita veritatis luce, sequi confessio debet, apte subjungitur:**

Et exspuens linguam ejus tetigit. Exspuens quippe Dominus, linguam tetigit ægroti cum ad confessio-

neque fidei ora catechizatorum instituit, cum ora diu bruta ad verba sapientiæ proferenda tactu suæ pietatis informat, sputu namque Domini saporem designat sapientiæ.

Et suspiciens in cælum. Suspexit namque in cælum, ut inde mutis loquelam, inde auditum surdis, inde cunctis infirmantibus medelam doceret esse querendam.

Ingemuit. Ingemuit autem non quia ipsi opus esset cum gemitu aliquid petere a Patre, qui cuncta petentibus donat cum Patre, sed ut nobis gemendi daret exemplum; cum vel pro nostris vel pro nostrorum erratibus proximorum, supernæ præsidia pietatis invocamus.

Et ait illi: Ephpheta, quod est adaperire. Quod autem ait ephpheta, id est, adaperire, ad aures proprie pertinet. Aures etenim ad audiendum aperiendæ: lingua vero ut loqui posset a retinaculis erat suæ tarditatis solvenda.

Et statim apertæ sunt aures ejus, et solum est vinculum linguæ ejus, et loquebatur recte. Ille etenim solus recte loquitur, sive Deum confitendo, sive aliis prædicando, cujus auditum, ut cælestibus possit auscultare, et obsecundare mandatis divina gratia reserat, cujus linguam Dominus tactu sapientiæ quæ ipse est ad loquendum instituit. Talis autem merito potest dicere cum Psalmista, *Domine, labia mea aperies, et os meum annuntiabit laudem tuam;* et cum Isaiâ, *Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam suscitare eum qui lapsus est verbo; erigit mane, mane erigit mihi aurem ut audiam quasi magistrum.*

Et præcepit illis ne cui dicerent. Quanto autem præcipiebat, tanto magis plus prædicabant, et eo amplius admirabantur dicentes: *Bene omnia fecit: et surdos fecit audire, et mutos loqui.* Si sciebat eos, sicut ille, qui notas habebat et præsentem et futuras hominum voluntates, tanto magis prædicaturos, quanto magis ne prædicarent eis præcipiebat, ut quid hoc præcipiebat nisi quia pigris volebat ostendere quanto studiosius quantoque ferventius eum prædicare debeant, quibus jubet ut prædicent quando illi qui prohibebantur, tacere non poterant; studendum quippe est omni homini qui vult ad vitam ingredi ut bene docens et bene operans præsentem vitam consummare contendat, quia sic absque ullo dubio ad gaudia æterna Deo miserante perveniet.

HOMILIA CLIII.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Corinthios.

Fratres, non prædicamus nosmetipsos, sed Dominum nostrum Jesum Christum, etc.

Hoc est, non nostram gloriam annuntiamus ne quis nos dicat propter nos ipsos evangelizare ut nobis proficiat forte ad tempus: *Sed Jesum Christum Dominum nostrum annuntiamus, subjicientes nos virtuti majestatique ejus.* Quando ergo nullum concutimus, nullum gravamus, et Christum Dominum nostrum fatemur, quid est ut elati judicemur? quasi pro nostra

A propria utilitate prædicare ut gloriosi appareamus.

Nos autem servos vestros per Jesum. In tantum se servum Christi esse probat ut jubente ipso ministrum se horum in prædicatione testetur, et pro utilitate horum subjectum in ministerio Evangelii. Servos ergo dicens ministros significat, sed humiliter loquens sic dixit, ut vere ostenderet non ad suam gloriam prædicari a se Evangelium, sed ad claritatem Domini Christi, cui obedit, cui servit, sicut ipse Dominus ait: *Ego sum in medio vestrum, ut non ministrer, sed ut ministrem.* Non merito horum quibus ministrat, sed propter imperium Domini.

Quoniam Deus, qui dixit de tenebris lucem splendescere, illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ claritatis Dei, in facie Christi Jesu. Hoc dicit quia misericordia Dei factum est; ut nos, inquit, qui fuimus incredibiles in ignorantia, hoc est, in tenebris per nos daret Deus lumen cæteris gentibus. Quantum se adhuc humiliat, ut Dei solius et Christi gloriam proferat; illuminantur enim ut cognitionem habeant gloriæ Dei per Christum, ideo gloriæ Dei ait cognitionem, id est, non Dei solius, sed et Christi, qui est gloria ejus ut significaret non Deum solum cognosci, sed et opera ejus et misericordiam et providentiam, qua et condidit, et salvavit genus humanum visus in Christo per gloriam virtutis suæ.

Habemus autem thesaurum istum in vasculis fictilibus, uti sublimitas sit virtutis Dei, et non ex nobis. Thesaurum sacramentum significavit Deus in Christo, quod credentibus manifestatur, incredulis vero quodam velamine tectum est, quia sicut thesaurus in occulto ponitur, ita et sacramentum Dei intra hominem, id est, in corde humano absconditur. Hunc ergo thesaurum in animo et corpore dicit esse a Deo datum, ut eminentia virtutis ejus appareat per homines, prædicatores dumtaxat ut reconcilietur omnis lingua creatori suo.

In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur; nunc ostendit propter quod idonei erant prædicatores quia semper illis in necessitate adfuit Deus, ideo pressuram ait passi, sed non coangustati, hoc est, non permisit Deus tantum nos opprimi, ut cederemus inopiam passi, sed non destituti, id est, in inopia positi adfuit pastor Deus.

Persecutionem patimur, sed non derelinquimur. Verum est, quia consulebat eis Deus, ne satia sibi facerent de his inimici.

Dejecti, sed non perimus. Id est, verberibus prostrati obstante Deo non mortificati, sive enim clausi sive vinculati, adjutorio Dei manus hostium evadebant. Denique Paulus et Silas cum essent clausi jam cæsi, et pedes eorum essent in nervo conclusi, alacres hymnum canebant Deo fortiores his facti qui non erant cæsi.

Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Jesu in corporibus nostris manifestetur. Dubium non est quia in martyribus Christus occiditur, et in his qui pro fide patiuntur aut exitus, aut vincula, aut verbera Christi passiones sunt,

ut et vita ejus in corpore eorum palam fiat. Passiones enim sunt, quæ ostendunt meritum ad futuram vitam quam promisit Christus, unde alio loco dicit: *Cum infirmior tunc potens sum*; et iterum: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei*. Quod nobis præstare dignetur, ipse Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CLIV.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore transeunte inde Jesu, secuti sunt eum duo cæci, clamantes et dicentes: Miserere nostri, fili David. Cum autem venisset domum, accesserunt ad eum cæci, etc.

Transeunte per domum principis Domino Jesu et pergente ad domum suam sicut supra legimus: *Ascendens naviculam transfretavit et venit in civitatem suam*: clamabant duo cæci dicentes: *Miserere nostri, fili David*. Et tamen non sanati sunt in itinere, non transitorie, ut putabant, sed postquam venit in domum suam, accedunt ad eum et introeunt. Quod autem dicunt cæci, *fili David*, audiat Marcion et Manichæus et cæteri hæretici, qui vetus laniabant instrumentum, et discant salvatorem appellari filium David; si enim non est natus in carne, quomodo filius David vocatur?

Et dicit eis Jesus: Creditis quia possum hoc facere vobis? Fidem eorum ipse noscens interrogat, ut fidem confessione promat, et confessionem virtus consequatur salusque virtutem comitetur, quia ut Apostolus ait: *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*.

Dicunt ei: Utique, Domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens: Secundum fidem vestram fiat vobis. Per utique foris affirmant quod intus corde credulo gestant, et Deo firma professio factum meruit divinæ pietatis. *Secundum fidem, inquit, vestram fiat vobis: Hoc est quia fides jam mentem illuminat, oculorum lucem ipsa vobis restituit.*

Et aperti sunt oculi eorum. Quia secundum Prophetæ sententiam, omnis qui crediderit in illum non confundetur. Quia ipsa ipse est lux vera, quæ illuminat omnem hominem vententem in hunc mundum.

Et comminatus est eis Jesus dicens: Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamaverunt eum in tota terra illa. Et Dominus propter humilitatem fugiens jactantiæ gloriam hoc præcepit: et illi propter memoriam gratiæ non possunt tacere beneficium. Nota ergo aliquod inter se justum esse contrarium.

Egreasis autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mutum, dæmonium habentem. Et ejecto dæmone, locutus est mutus. Homo iste gentilem populum significat qui mutus erat, quia confessionem veræ fidei in ore non habebat, nec non et surdus, quia audire legem Dei non consentiebat. Quod enim Græce dicitur *κωφός* magis tritum est sermone communi, ut surdus potius quam mutus intelligatur, sed moris est scripturarum, *κωφός* indifferenter vel mutum vel surdum

A dicere. Hic ergo homo dæmonium habebat, quia idololatriæ per omnia deditus erat. Cum ergo per prædicatores sancti Evangelii ad salvatorem perducebatur, ablato errore gentilitatis, confessionem nominis Dei clarius resonare incipiebat.

Et miratae sunt turbæ dicentes: Nunquam sic apparuit in Israel. Pharisei autem dicebant: In principe dæmoniorum efficit dæmones. Turba opera Dei confitetur et dicit nunquam sic apparuisse in Israel: in turba nationum confessio est. Pharisei autem quia negare virtutem Dei non poterant, opera calumniantur et dicunt: *In principe dæmoniorum hic efficit dæmonia*, per suam calumniam usque hodie Judæorum infidelitatem demonstrantes.

Et circumibat Jesus omnes civitates et castella, docens in synagogis eorum, et prædicans Evangelium regni, et curans omnem languorem et omnem infirmitatem. Cernis quod æqualiter et villis et urbibus et castellis, id est et magnis et parvis Evangelium prædicaverit ut non consideraret nobilium potentiam, sed salutem credentium: *Circuibat civitates*, hoc habens operis, quod mandaverat pater, et hanc esuriem ut doctrina sua salvos faceret infideles. *Docebat in synagogis et in villis Evangelium regni*, et post prædicationem atque doctrinam curabat *omnem languorem et omnem infirmitatem*; nil quippe et impossibile est, qui cuncta creavit et omnium dominatur Jesus Christus Dominus noster qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CLV.

FERIA VI.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore cepit Jesus exprobrare civitatibus in quibus factæ sunt plurimæ virtutes ejus, quia non egissent pœnitentiam, etc.

Exprobratio civitatum Corozaim et Bethsaida et Capharnaum capituli hujus titulo panditur quod ideo exprobraverit eis quæ post factas virtutes et signa quam plurima non egerint pœnitentiam.

Væ tibi, Corozaim, væ tibi, Bethsaida. Quæramus ubi scriptum sit quod in Corozaim et Bethsaida Dominus signa fecerit. Supra legimus: *Et circumibat Jesus civitates et omnes vicos curans omnem infirmitatem, etc.* Inter cæteras ergo urbes et vicos æstimandum est quoque in Corozaim et Bethsaida Dominum signa fecisse.

Quia si in Tyro et Sidone factæ essent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio et cinere pœnitentiam egissent. Notandum quod Tyrus metropolis est Phœnicis in tribu Nephtalim. Hæc quondam insula fuit posita alto mari, sed nunc contigua terræ. Sidon quoque urbs est Phœnicis insignis olim terminus Chananæorum ad aquilonem respiciens et postea regionis Judææ. Cecidit autem in sortem tribui Aser, sed non eam possedit, quia hostes nequaquam valuit expellere. Interpretatur autem Tyrus angustia et Sidon venatio, et significat gentes quas venator diabolus in angustia peccati comprehendit, sed salvator Jesus per Evangelium absolvit.

Galilæa. Soli mortalium Herodes et Pharaeo leguntur diem natalis sui gaudiis festivis celebrasse, sed uterque rex infausto auspicio festivitatem suam sanguine sædavit; verum Herodes tanto majore impietate quanto sanctum et innocentem Doctorem veritatis et præconem vitæ ac regni celestis occidit, et hoc pro voto ac petitione saltatricis, neque enim caput occisi ante convivas inferre pudit; nam Pharaeo nil talis vesaniæ commisisse legitur, sed tantum peccantem sibi eunuchum vita privari jubens, quo longius a veræ cultu religionis aberat, eo levius in violatione suæ festivitatis deliquit. Atamen ex utriusque exemplo probatur, utilius esse nobis diem mortis futuræ timendo et caste agendo sæpius in memoriam revocare, quam diem nativitatis luxuriando celebrare. Homo enim ad laborem nascitur in mundo, et electi ad requiem per mortem transeunt e mundo.

Cumque introisset filia ipsius Herodiadis, et saltasset, et placuisset Herodi, simulque recumbentibus, rex ait puellæ: Pete a me quod vis, et dabo tibi, et juravit illi, etc. Non excusatur Herodes quod invitus et nolens propter juramentum homicidium fecerit, quia ad hoc forte juravit, ut futuræ occisioni machinas præparet. Alioquin si ob jusjurandum fecisse se dieit, si patris, si matris postulasset interitum facturus fuerat an non? quod in se repudiaturus fuit, contemneret debuit et in Propheta.

Quæ cum exisset, dixit matri suæ: Quid petam? At illa dicit: Caput Joannis Baptistæ. Herodias timens ne Herodes aliquando respisceret, vel Philippo fratri amicus fieret, atque illicitæ nuptiæ repudio solverentur, monet filiam, ut in ipso statim convivio caput Joannis postulet, dignum opus saltationis, dignum sanguinis præmium.

Et contristatus est rex: propter jusjurandum et propter simul recumbentes noluit eam contristare, sed misso spiculatore præcepit afferri caput ejus in disco, etc. Consuetudinis Scripturarum est, ut opinionem multorum sic narret historicus, quomodo eo tempore ab omnibus credebatur. Sicut Joseph ab ipsa quoque Maria appellatur pater Jesu, ita et nunc Herodes dicitur contristatus, quia hoc discumbentes putabant; dissimulator enim mentis suæ, et artifex homicida, tristitiam præferbat in facie, cum lætitiâ haberet in mente, scelusque excusat juramento, ut sub occasione pietatis impius fieret. Quod autem subjicit: *Et propter simul recumbentes,* vult omnes sceleris ejus esse consortes, ut in luxurioso impuroque convivio cruentæ epulæ deferrentur.

Et attulit caput ejus in disco, et dedit illud puellæ, et puella dedit matri suæ. Quo audito discipuli ejus venerunt et tulerunt corpus ejus, et posuerunt illud in monumento. Hoc juxta litteram factum sit, nos autem usque hodie cernimus in capite Joannis prophetæ, Judæos Christum qui caput Prophetarum est perdidisse; aliter: Decollatio Joannis minorationem famæ illius qua Christus a populo credebatur insinuat, sicut exaltatio in cruce Domini salvatoris profectum designabat fidei, qua ipse qui prius a

turbis Propheta esse putabatur Dominus Prophetarum et Christus Dei filius a cunctis fidelibus est agnitus. Minutus ergo capite Joannes, exaltatus est in cruce Dominus, quia sicut idem Joannes ait, *illum oportebat crescere, Joannem autem minui*; illum autem qui Propheta æstimabatur, Christum cognosci, et eum qui Christus pro virtutum sui limitate putabatur, Christi esse prophetam, et præcursorem decebat intelligi, quod ipsum quoque distinctione temporis quo uterque illorum natus est, satis aperte signatum est: qui Joannes quidem quem oportebat minui, cum diurnum lumen decrescere incipit natus est, Dominus autem qui vera lux mundi est, eo anni tempore, quo dies crescere incipit, luciflua nobis suæ dona nativitatis exhibuit; qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CLVIII.

HEBDOMADA XIV POST PENTECOSTEN.

Lectio Epistolæ ad Galatas.

Fratres, Abrahamæ dictæ sunt promissiones et semini ejus. Non dicit: Et seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno: Et semini tuo, qui est Christus, etc.

De lege per Moysen data populo Israel, et de promissionibus Abrahamæ sanctissimi patriarchæ, tractans Apostolus, ut in præsentî lectione audivit dilecti vestra, *Abrahamæ dictæ sunt, inquit, promissiones redemptionis et salvationis humani generis et semini ejus, ut dicitur ei: In semine tuo benedicentur omnes tribus terræ, ut maledictionis pars prima deleteretur, et benedictio daretur pro maledictione omnibus qui Dei credere et obedire voluerint præceptis. Non dicit: Et seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno: Et semini tuo, qui est Christus, quia per nullius hominis merita nec promissio, nec ipsa data est benedictio, et facta redemptio in sola gratuita Christi Filii Dei misericordia.*

Hoc autem dico, testamentum confirmatum a Deo, quæ post quadringentos et triginta annos facta est Lex, non irritum facit ad evacuandam promissionem. Hic docet Apostolus non posse per Legem, quæ postea data est, repromissiones quæ ante factæ sunt ad Abrahamam destrui, et posteriora prioribus præjudicare, cum repromissiones predictæ Abraham ante quadringentos et triginta annos Legis datæ fuerint, quod benedicentur in semine ejus, hoc est in Christo, universæ nationes, et ab omni maledictionis vinculo liberarentur.

Nam si ex lege hæreditas. Ac si dicatur: Si per legis observationem nobis redderetur æternæ patriæ hæreditas, quæ per Adam perdita est, jam non ex promissione. Non enim ad evacuandam promissionem vel destruendam data est Lex, ut in consequentibus dicitur:

Quid ergo Lex? Propter transgressiones omnino posita est. Propter offensiones enim multas, quas fecit Dei populus, lex transgressiones prohibendi data est, donec veniret semen, id est Christus, cui

repromiserat mundi liberationem. Lex ordinata per angelos mansit peccata prohibens, ut qui per arbitrii libertatem noluerunt innocentes exspectare promissum, legalibus vinculis præpediti et in servitum mandatorum redacti, custodirentur usque in adventum futuræ in Christo fidei, quæ impletionem promissionis afferret. Quod autem ait, *ordinata per angelos*, hoc vult intelligi quod in omni Veteri Testamento, ubi angelus primo visus refertur, postea quasi Deus loquens inducitur, Mediator in illo, id est, Deus ipse iudex et rector loquebatur. Qui dixit: *Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob, mediator Dei et hominum*. Inter dantem et accipientem Legem medius dicitur. Sic Lex ipsa quæ post promissionem data inter repromissionem et completionem ejus media subrepsit, in custodiam B Isaias quoque, Michæas et multi alii prophetæ viderunt gloriam Domini, qui et propterea *videntes* sunt appellati. Sed hi omnes, a longe aspicientes et salutantes, per speculum et in ænigmate viderunt; apostoli autem impræsentiarum habentes Dominum convalescentesque ei, et quæque voluissent interrogando discentes, nequaquam per angelos aut varias visionum species opus habebant doceri. Quos vero Lucas multos prophetas et reges dicit, Matthæus apertius prophetas et justos appellat: ipsi sunt enim reges magni qui tentationum suarum motibus non consentiendo succubuere, sed regendo promoverunt:

Mediator autem unius non est partis, sed inter Deum et hominem est medius: id est, qui suum humano generi in hunc mundum promisit adventum ut cum pacificaret Deo homines et reconciliaret.

Deus autem unus est. Hoc ideo addit, ne quis putaret Christum ab unitate divinæ naturæ posse dividi, quia mediatoris suscepisset officium. Mediator enim Dei et hominum homo Christus Jesus, nequaquam alter in humanitate, alter in deitate est, sed in utraque idem unus est: nec purus homo conceptus, nec purus homo natus est, sed Deus Verbum Dei assumpsit carnem pro salute humana, in qua qui impassibilis erat Deus, homo passibilis appareret: in qua immortalis Deus, homo posse mori, et homo mortalis mori posse ostenderetur, qui peccatum non admisit, sed pœnam pro nobis suscepit, ut per indebitam mortem ablueret culpam nostram. Agamus ergo gratias, dilectissimi, Deo Patri per Filium ejus in Spiritu sancto, quia propter multam charitatem qua dilexit nos, misertus est nostri; et cum essemus mortui in peccatis, convivificavit nos in Christo, ut essemus in ipso nova creatura novumque sumentum. Deponamus ergo veterem hominem cum actibus suis, et adepti participationem generationis Christi, carnis renuntiemus operibus. Agnosce, o Christiane, dignitatem tuam et divinæ consors factus naturæ, noli in veterem vilitatem de generi conversatione recedere. Memento capitis tui, et cujus sis corporis membrum reminiscere, qui erutus de potestate tenebrarum, translatus es in Dei lumen et regnum, per baptismatis sacramentum Spiritus sancti factus es templum. Noli tantum habitorem pravis actibus effugare, et diaboli iterum subire servitium. quia pretium redemptionis tuæ sanguis est Christi. Ipse in veritate judicabit, qui misericordia te redemit, Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Deo Patre et Spiritu sancto in unitate Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA CLIX.

ITEM UT SUPRA.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Beati oculi qui vident quæ vos videtis, etc.

Non oculi scribarum et Phariseorum, qui corpus Domini tantum videre, sed illi beati sunt oculi qui ejus possunt cognoscere sacramenta. De quibus dicitur: *Et revelasti ea parvulis. Beati oculi parvulorum, quibus et se et Patrem Filius revelare dignatur.*

Dico enim vobis quod multi prophetæ et reges voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt; et audire quæ auditis, et non audierunt. Abraham exultavit ut videret diem Christi, et vidit, et gavisus est. B Isaias quoque, Michæas et multi alii prophetæ viderunt gloriam Domini, qui et propterea *videntes* sunt appellati. Sed hi omnes, a longe aspicientes et salutantes, per speculum et in ænigmate viderunt; apostoli autem impræsentiarum habentes Dominum convalescentesque ei, et quæque voluissent interrogando discentes, nequaquam per angelos aut varias visionum species opus habebant doceri. Quos vero Lucas multos prophetas et reges dicit, Matthæus apertius prophetas et justos appellat: ipsi sunt enim reges magni qui tentationum suarum motibus non consentiendo succubuere, sed regendo promoverunt:

*Et ecce quidam legisperitus surrexit, tentans eum dicens: Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? Legisperitus, qui de vita æterna Dominum tentans interrogat, occasionem, ut reor, tentandi de ipsis Domini sermonibus sumpsit, ubi ait: *Gaudete quod nomina vestra scripta sunt in cælis.* Sed ipsa sua tentatione declarat quam vera sit illa Domini confessio, qua Patri loquitur: *Quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis.**

At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est, quomodo legis? Ille respondens dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua et ex omnibus viribus tuis, et ex omni mente tua, et proximum tuum sicut teipsum. Dum legisperito respondet, perfectum nobis Salvator iter vite cælestis ostendit, cui primo de dilectione Dei, proximi, D Legis scripta proponenti dicit: *Recte respondisti; hoc fac et vives.* Deinde post inductam parabolam respondentem illum fuisse proximum vulnerato qui fecit misericordiam in illum, adjecit: *Vade et tu fac similiter;* id est, tali misericordiæ studio proximum tuum necesse habentem diligere et sustentare memento, apertissime declarans solam esse dilectionem et ipsam non verbotenus ostentatam sed operis executione probatam, quæ perpetuam ducat ad vitam.

Ille autem volens justificare seipsum, dixit ad Jesum: Et quis est proximus meus? Quanta inanis gloriæ dementia, legisperitus, ob vulgi favorem captandum, quo sapienter respondisse jactaretur, primum

se Legis fatetur ignorare manlatum : vere, juxta Salvatoris sententiam sapiens et prudens in lege, sed quia non humiliari cum parvulis Christi, sed seipsum justificare desiderat, beatos oculos columbarum, innocentie lacte lotarum, quibus Christi arcana videre posset, accipere recusat. Cui profecto Dominus ita responsum temperavit suum, ut et omnem qui misericordiam faceret, cuilibet proximum doceret; et tamen hæc eadem parabola specialiter ipsum Dei Filium, qui nobis per humanitatem proximus fieri dignatus est, designaret. Neque enim ita proximum, quem sicut nos diligere jubemur, super Christo interpretari debemus, ut moralia mutæ fraternitatis instituta sub allegoriæ regulis extenuare et auferre conemur.

Suspiciens autem Jesus dixit: Homo quidam descendebat ab Hierusalem in Jericho. Homo iste Adam intelligitur in genere humano: Hierusalem civitas pacis illa cælestis, a cujus beatitudine lapsus in hanc mortalem miseramque vitam devenit; quam bene Jericho, quæ luna interpretatur, significat, variis videlicet defectuum laboribus erroribusque semper incertam.

Et incidit in latrones. Latrones diabolorum et angelos ejus intellige, in quos qui descendebat incidit: nam nisi prius intus intumesceret, foris tentatus tam facile non recederet. Vera est enim satis sententia quæ dicit: *Ante ruinam exaltabitur cor.*

Qui etiam dispoliaverunt eum. Gloria videlicet immortalitatis et innocentie veste privarunt. Hæc est enim prima stola qua, juxta aliam parabolam, luxuriosus filius per poenitentiam annulis ornatur, et qua protoplasti amissa cognoverunt esse se nudos, tunicasque pelliceas naturæ mortalis induti sunt.

Et plagis impositis abierunt semivivo relicto. Plagæ peccata sunt, quibus naturæ humanæ integritatem violando, seminarium quoddam, ut ita dicam, augendæ mortis fessis indidere visceribus. Abierunt autem, non ab insidiis aliquatenus cessando, sed earumdem insidiarum fraudes occultando. Semivivum reliquerunt, quia beatitudinem vitæ immortalis exuere, sed non sensum rationis abolere valuerunt. Ex qua enim parte sapere et cognoscere Deum potest, vivus est homo; ex qua vero peccatis contabescit et miseria deficit, mortuus idem lethiferoque est vulnere fœdatus.

Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem via, et viso illo præterii. Similiter et Levita cum esset secus locum, et videret eum pertransiit. Samaritanus autem quidam iter faciens venit secus eum, et videns eum, misericordia motus est. Samaritanus, qui interpretatur custos, Dominum significat (cui rectissime Propheta, ne hos latrones possit incurrere, supplicat: *Custodi me, inquit, a laqueo quem staterunt mihi et a scandalis operantium iniquitatem*); qui propter nos homines et propter nostram salutem descendens de caelo vitæ præsentis iter arripuit, et venit secus eum qui vulneribus tabescebat inflictiis,

id est, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo, compassionis nostræ susceptione, finitimus et misericordiæ factus est collatione vicinus.

Et appropians alligavit vulnera ejus, infusaens oleum et vinum. Peccata quæ in hominibus invenit, redarguendo cohibuit, spem veniæ poenitentibus, terrorem poenæ peccantibus incutiens: alligat enim vulnera dum præcipit: *Poenitentiam agite*; infundit oleum, dum addit: *Appropinquabit enim regnum celorum*; infundit vinum dum dicit: *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur.*

Et imponens illum in jumentum suum duxit in stabulum, et curam ejus egit. Jumentum ejus est caro, in qua ad nos venire dignatus est, in quo saucium imposuit, quia peccata nostra portavit in corpore suo super lignum; et juxta aliam parabolam, inventam quæ erraverat ovem humeris suis impositam reportavit ad gregem. Itaque imponi jumento est in ipsam incarnationem Christi credere ejusque mysteriis initiari, simul et ab hostis incursione tutari. Stabulum autem est Ecclesia præsens, ubi reficiuntur viatores de peregrinatione hac, in æternam patriam redeuntes, et bene jumento impositum duxit in stabulum, quia nemo nisi baptizatus, nisi corpori Christi adunatus, Ecclesiam intrabit:

Et altera die protulit duos denarios et dedit stabulario et ait: Curam illius habe. Altera dies est post Domini resurrectionem, nam et ante eundem per Evangelii sui gratiam illuminaverat hos qui in tenebris et in umbra mortis sedebant, sed potior resurrectione celebrata perpetuæ lucis splendor effulsit. Duo denarii sunt duo Testamenta, in quibus æterni regis nomen et imago continetur. Finis enim legis est Christus, qui altera die prolati dantur stabulario, quia tunc aperuit illis sensum ut intelligerent Scripturas. Altera die stabularius denarios, quorum pretio vulneratum curaret, accepit, quia Spiritus sanctus adveniens docuit apostolos omnem veritatem, quo gentibus erudiendis instare atque Evangelium prædicare sufficeret.

Et quodcumque supererogaveris, ego cum rediero reddam tibi. Supererogat stabularius quod in duobus denariis non accepit, cum dicit Apostolus: *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Itemque et Dominus ordinavit his qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivere; sed non usi sumus hac potestate, ne quem vestrum gravaremus. Cui rediens quod promiserat debitor reddet, quia veniens in judicio Dominus dicit: *Quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in regnum domini tui.*

Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones? At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum. Juxta litteram manifesta est Domini sententia, nullum nobis amplius quam qui miseretur esse proximum, sicut Hierosolymitæ civi, non sacerdos, non Levita ex eadem gente, imo in

eadem urbe nati et nutriti, sed externæ gentis accola, quia magis misertus est, factus est proximus. Sacratiore autem intellectu, quoniam nemo magis est proximus quam qui vulnera nostra curavit, diligamus eum quasi Dominum Deum nostrum, diligamus quasi proximum: nihil enim tam proximum quam caput membris. Diligamus etiam eum qui inceptor est Christi; hoc est enim quod sequitur:

Et ait illi Jesus: Vade et tu fac similiter. Id est, ut vere te proximum sicut te ipsum diligere manifestes, quidquid vales in ejus vel corporali vel spiritali necessitate sublevanda devotus operare, sicque ad regni cœlestis præmia poteris pervenire.

HOMILIA CLX.

FERIA IV.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Hebræos.

Fratres, habentes fiduciam in introitu sanctorum, in sanguine Christi, quam initiavit nobis viam novam et viventem per velamen, id est carnem suam, et sacerdotem magnum super domum Dei.

Hic ostendit distantiam pontificis et hostiarum, et tabernaculi, et Testamenti, et repromissionis, et multam differentiam: siquidem illa quidem temporalia, hæc autem æterna; illa quidem infirma, hæc autem perfecta; illa quidem formæ, hæc autem veritas. Non enim juxta legem mandati, inquit, carnalis, sed juxta virtutem vitæ insolubilis, et tu es sacerdos in perpetuum. Ecce perpetuitas sacerdotis et Testamento illo dixit quod vetustum est; quod autem veterascit et senescit proximum est interitui. Hoc autem Testamentum Novum et remissionem peccatorum habet, illud autem nihil hujusmodi; illud quidem manu factum, hoc autem non manu factum; illud quidem sanguinem hircorum habebat, hoc autem Domini; illud quidem stantem sacerdotem, hoc autem sedentem. Quoniam igitur cuncta illa minora sunt, hæc autem majora, propterea, inquit, habentes, fratres, fiduciam. Unde? Sicut enim confusionem faciunt peccata, sic fiduciam omnium remissio peccatorum, et quod coheredes effecti sumus, et quod tanta dilectione fruimur. *In introitu,* inquit, *sanctorum.* Introitum hic cœlum dicit et accessum ad spiritalia. Quam dedicavit, hoc est, quam construxit, quam præparavit et quam initiavit. Dedicatio quippe dicitur initium utendi. Quam præparavit, inquit, et per quam ipse perrexit viam novam, hinc satisfactionem spei declarat novam dicens, conatur enim ostendere cuncta majora nos habere. Siquidem innumerate sunt portæ cœli, quod neque ad Abraham contigit. Viam novam dixit vitæ, sed viam illam vocavit, hoc est præcepta; ipse autem dedicavit novam, dedicavit autem illam hac ratione quoniam ipse in ea perrexit. Velamentum autem vocavit: cum enim elevatus est in excelsum, tunc apparuerunt cœlestia.

Accedamus cum vera corde in plenitudine fidei, aspersi corda a conscientia mala, et abluti corpus aqua munda. In quo accedamus, scilicet fide, spiri-

tali cultura, veraci corde, sine simulatione, in satisfactione fidei, quia nihil est visibile horum, neque sacerdos jam, neque sacrificium, neque altare. Propterea, inquit, *in plenitudine fidei* sic oportet credere, quomodo certi sumus de visibili etenim et adhuc amplius. Hinc enim aliquando carnis sensus erant in his quæ videntur, illic autem nequaquam, quia spiritu spiritalia percipimus, et non licet hæsitare de his; ideo ait: *Aspersi corde a conscientia mala,* ostendens quia non fides sola, sed etiam vita cum virtute quæritur, quia fides sine operibus otiosa est. Illi autem corpora mundabant, nos conscientiam. *Et abluti aqua munda.* Lavacrum baptismatis in hoc loco dicit: baptismum enim corporis mundatio non est, sed animæ, si fides adest baptizato,

sive parentum, sive sui met ipsius, si ad rationabilem ætatem perveniret.

Teneamus spei nostræ confessionem indeclinabilem: fidelis est enim qui repromisit. Nihil enim scrutaris, nil rationis expectes: fide opus habent hæc omnia, quia *sine fide impossibile est placere Deo.* Sicut Deus fidelis est in promissis suis, ita fideles vult nos esse in promissis nostris, quæ novimus, diabolo contradicere et Christo dicere.

Et consideremus invicem in provocatione charitatis et bonorum operum, non deserentes collectionem nostram, sicut est consuetudinis quibusdam. Quid est intelligamus invicem? si quis fuerit virtute præditus, hunc imitemur, et intendamus in eum, ut diligamus et diligamur; ex dilectione quippe bona opera fiunt. *Magnum quippe bonum est congregatio: ipsa namque charitatem operatur ferventiorum et ex ea cuncta bona opera generantur.* Nihil namque bonum, quod non per charitatem fit; istam igitur confirmamus invicem, quia plenitudo Legis charitas est. Non enim laboris opus habemus sat sudoris; si dilexerimus invicem, spontanea nobis vita prosternitur dicens ad virtutem et ad cœlestia. Sicut enim in itinere contingit, si quis initium comprehendit rectam viam, ducitur ubi oportet, sic etiam in charitate tantum arripe principium, et statim manus tibi præbens, ipsa te ducit et dirigit. *Sicut, inquit, est consuetudinis quibusdam.* In hoc loco non solum admonuit, sed etiam culpavit et terruit unitatem charitatis scindentes.

Sed consolantes, et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem. Quem diem designat, nisi diem iudicii, in quo singulorum merita examinantur? Vel etiam extremum diem vitæ nostræ; dicit enim alio loco: *Dominus prope est, nihil solliciti estis, id est, de terrenis; et item:*

Nunc propius est nobis salus nostra quam cum credidimus, tempus quippe abbreviatum est; voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis jam non relinquitur hostia pro peccatis. Sponte namque peccantibus nobis, postquam accepimus veritatis agnitionem, ultra non relinquitur hostia pro peccatis, sicut in veteri Lege donatum fuit hostiæ offerre sæpius pro peccato. Neque enim Christus ipse

iterum immolandus est pro peccatis nostris, hoc enim semel factum est, et secundo non est opus; sed magis opus est post acceptam gratiam permanere in fide et charitate bonorum operum. Arbores quæ institutæ sunt et cæteram habuerunt diligentiam agricolarum, adhibitam manibus atque laboribus, si nullam referant laboris vicissitudinem, radicibus evulsæ, igni tradentur: tale quiddam et in causa contingit baptismatis; cum enim Christus nos instituerit et irrogatione spiritali potiti fuerimus, si deinde nullum fructum afferamus, ignis nos exspectabit *geheunæ* et flamma inextinguibilis. Paulus igitur hortatur ad charitatem et fructificationem bonorum operum, ex utilibus invitans. Quæ sunt autem hæc utilia, quoniam introitum habemus ad sancta, dedit nobis viam novam; postquam ex utilibus mutavit ad opera bona, vult etiam nunc ex metuendis et tristibus idipsum item facere; postquam enim dixit: *Non derelinquamus congregationem nostram, quemadmodum quibusdam usus est; sed exhortantes tanto amplius quanto videtis appropinquantem diem, intulit dicens: Sponte namque peccantibus nobis postquam accepimus agnitionem veritatis, [opus est, inquit, bonis operibus; opus est enim et valde opus: sponte namque peccantibus nobis postquam accepimus veritatis agnitionem] ultra non relinquitur hostia pro peccatis. Mundatus es, liber es a criminibus, factus es filius Dei; si ad primum vomitum reversus fueris, aliud te exspectat iudicium, nisi per poenitentiam renovatus fueris. Ideo subsequenter ait:*

Terribilis autem quædam expectatio iudicii ignis æmulatio quæ consumptura est adversarios. In hoc non poenitentiam exclusit, neque propitiationem quæ fit per poenitentiam; neque repellit per desperationem delinquentem: non enim ita est iniuicis salutis nostræ ut secundi baptismatis lavacrum, hoc est poenitentia, excludat. Non enim dixit, Non est ultra poenitentia; neque dixit, Ultra non est remissio; sed Hostia, inquit, ultra non est, hoc est crux secunda ultra non est: una namque perfecit in perpetuum eos qui sanctificantur, non sicut Judæi; cautos nos volens efficere, ne ultra vel Christi crucem vel hostias Judaicas expectemus pro peccatis, et quicumque poenitentia medicamentum neglexerit, ignis æmulatio devorabit eum. Quapropter unusquisque ad poenitentiam, dum tempus habet, medicamentum confugiat, ne igni tradatur æterno, quia juxta sacræ Scripturæ sententiam, Qui bona egerunt, ibunt ad vitam æternam: qui vero mala egerunt, in supplicium æternum.

HOMILIA CLXI.

ITEM FERIA IV.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore exeuntes Pharisei consilium faciunt adversum Jesum, quomodo eum perderent, etc.

Exeuntes eos dicit, non adentes, vel appropinquantes, quia eorum mens prava semper a Domino aversa fuit, nec pertinebant ad eorum sortem qui-

*bus Scriptura dicit: Accedite ad eum, et illuminamini, et cætera. Exeuntes videlicet cum magistro suo diabolo, de quo scriptum est: Exiit Satan a facie Domini. Consilium fecerunt quomodo vitam perderent. Non quomodo vitam ipsi invenirent. Quod autem Domino iniqui moluntur insidias, livor in causa est: quid enim fecerat ut Phariseos ad interfectionem sui provocaret? Nempe quod homo extenderat manum. Quis enim Phariseorum in die Sabbati non extenderat manum, portans cibos, calicem porrigens, et cætera quæ victui necessaria sunt? Si ergo manum extendere et alimenta sublevare vel potum in sabbato non est criminis, cur hoc mali arguant quod ipsi coguntur facere, præsertim cum iste cæmentarius nihil tale portaverit, sed ad præceptum Domini salvam extenderet manum, neque enim ille qui dixit: *Et facta sunt omnia, Sabbato laborare poterat convinci.**

Jesus autem sciens, recessit inde. Sciens insidias eorum, quod vellent perdere Salvatorem suum, recessit inde, ut Phariseis contra se impietatis occasionem auferret. Recessit quasi homo, fugiens persequentium insidias, quia neque adhuc venerat hora passionis ejus, neque extra Jerusalem fuit locus passionis. Recessit fugiens sese odio persequentes, sed ibi accessit ubi plures invenit sese per amorem sequentes. Nam subditur:

Et secuti sunt eum multi, et curavit eos omnes. Ecce Pharisei, magistri videlicet plebis, unanimi Dominum consilio perdere quærun; at turba indocta et vulgus undecunque collectum unanimi illum dilectione sequuntur. Illi violentes opera virtutum ejus, et verba doctrinæ audientes, nihil amplius discere quam ut eum persequerentur, volebant; isti, opinione tantum ducti virtutum ejus, congesto agmisse permaximo veniunt ad audiendum eum, openque salutis flagitandam.

Et præcepit eis ne manifestum eum facerent. Præcepit enim hoc, non propter timorem mortis, ne forte proditus jam occideretur, cui erat in potestate anima sua, sed parcendo Judæis, ne ipsi invidia trucidarentur innocentem persequendo. De quibus alibi legitur, *vere stultos interfecit iracundia, et parvulos occidit invidia.* Nos autem, tropologice, instruit, ut cum aliquid inagni fecerimus, laudem forinsecus non quæramus.

Ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam dicentem: Ecce puer meus, quem elegi, dilectus meus in quo bene complacuit anime mee. Quod enim propheta de illo futurum prædixit, necesse erat in ipso impleri, ut innocentia et mansuetudo ejus verum comprobaret prophetarum oraculum. Puer ergo Domini est Jesus, quia formam servi accepit et habitu inventus est ut homo; sed tamen electus, quia ipse, sicut Scriptura dicit, *electus est ex millibus,* verus scilicet David, vir secundum cor Domini inventus, qui fecit omnes voluntates ejus. Electus est enim in opus quod nemo alius fecit, ut redimeret genus humanum et pacificaret mundum cum

Deo. Quando enim ipse eligitur, homo est; quando eligit, Deus est: in duabus quidem naturis una persona est Christus. In ipso autem bene complacuit sibi anima Dei, quia ipse solus est Agnus sine peccati macula, de quo et paterna vox dicit: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.*

Ponam spiritum meum super eum et iudicium gentibus nuntiabit. Ex persona Patris hoc per prophetam dicitur; spiritus quippe ponitur non super Dei Verbum, et super Unigenitum qui de sinu Patris processit, sed super eum de quo dictum est: *Ecce ovis meus*; et item: *Requiescet, inquit, super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini.* Iudicium ergo Dei Dominus Jesus gentibus nuntiavit, quia futurum iudicium suum, quod illæ minime crediderunt, per Evangelium suum et per prædicatores Novi Testamenti patefecit, docuitque eas modo agere iudicia justa et devitare iudicia injusta. Sequitur:

Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem ejus. Non contendit ergo Christus neque clamavit, neque audita est in plateis vox ejus, quia cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur: tradebat autem iudicanti se injuste, corpus suum dedit percutientibus, et genas suas vellentibus, *sicut ovis ad occisionem ductus est, et non aperuit os suum.* Allegorice autem, non audit quisquam in plateis vocem Christi, quia *lata est via quæ ducit ad perditionem, et multi qui ingrediuntur per eam*; qui multi non audiunt vocem Salvatoris, quia non sunt in arcta via, sed in spatiosa.

Arundinem quassatam non confringet, et linum fumigans non exstinguet. Arundinem quassatam Judæos dicit, propter quod unus populus erat, et ab invicem discrepabant. *Linum fumigans non exstinguet.* Populum videlicet de gentibus congregatum, qui, extincto legis naturalis ardore, fumi amarissimi et qui noxius oculis est tenebræque caliginis involvebatur erroribus, quem non solum non exstinxit et redegit in cinerem, sed e contrario de parva scintilla et pene moriente maxima suscitavit incendia, ita ut totus orbis arderet igne Domini Salvatoris, quem venit mittere super terram. Sive aliter, qui peccatori non porrigit manum, nec portat onus fratris sui, iste quassatum calamum confringit; et qui modicam scintillam contemnit in parvulis, hic linum exstinguit fumigans: quod Christus utrumque non fecit; ad hoc enim venerat ut salvum faceret quod perierat, et ovem erroneam ad gregem in suis sacris humeris reportaret; unde sequitur:

Donec ejiciat ad victoriam iudicium. Iste autem qui arundinem quassatam non contrivit et linum fulminans non exstinxit, iudicium quoque perdidit ad victoriam, cujus iudicia vera sunt justificata in semetipsis, tandiu lumen prædicationis ejus in mundo resplendet, nullusque conteretur nec supera-

bitur insidiis, donec ponat in terra iudicium, et impleatur illud quod scriptum est: *Fiat voluntas tua sicut in cælo et in terra.*

Et in nomine ejus gentes sperabunt. Merito ergo in nomine ejus gentes sperabunt, quia ipse est sœcæ de quo promissum est Abrahamæ quod in sœcivæ ejus benedicerentur omnes gentes terræ: de quo et prædictus Isaias ait. *Radix Jesse qui exsurget regere gentes, in eum gentes sperabunt, ipsumque deprecabuntur.*

In nomine quippe ejus omnes gentes sperabunt, quia, ut Petrus ait, *non est aliud nomen sub cælo datum hominibus, per quod possint salvari: sed in nomine Jesu, juxta Pauli vocem, omne genua flectatur, cælestium, terrestrium et infernorum; et omnis lingua confitebitur, quia Dominus Jesus in gloria est Dei Patris: qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA CLXII.

FERIA VI.

LECTIO sancti Evangelii secundum Lucam.

In illo tempore, dum iret Jesus per civitates et castella, docens et iter faciens Jerusalem, ait illi quidam: Domine, si pauci sunt qui salvantur? Ipse autem dixit ad illos: Contendite intrare per angustam portam, etc.

Per angustam portam aula salutis intratur, quia necesse est ut per labores et jejunia fallentis sæculi illecebra vincatur; et bene dixit: *Contendite intrare,* quia nisi mentis contentio ferveat, unda mundi non vincitur, per quam anima semper ad ima revocatur.

Quia multi, dico vobis, quærunt intrare et non poterunt. Quærunt intrare salutis amore provocati, et non poterunt, itineris asperitate deterriti: quærunt hoc ambitione præmiorum, a quo mox laborum timore refugiant; non quia jugum Domini asperum aut onus est grave, sed quia nolunt discere ab eo, *quoniam mitis est et humilis corde* ut inveniant requiem animabus suis; eoque fit angusta porta qua intratur ad vitam.

Cum autem intraverit paterfamilias, et cluserit ostium, tunc incipietis foris stare, et pulsare osium, dicentes: Domine, aperi nobis. Paterfamilias, Dominus videlicet Christus, qui ubique totus est ex divinitate, intus quidem est eis quos in cœlesti patria præsens sua visione lætificat, sed quasi foris est adhuc eis quos in hac peregrinatione certantes occultus consolator adjuvat, juxta quod ipse promisit: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Intrabit autem et claudet ostium, quando totum corpus suum, quod est Ecclesia, resurrectionis gloria glorificatum ad suæ contemplationis gaudium perducens, reprobis locum penitentiae tollet, quem nunc pie pulsantibus aperit: nam foris stantes ostium pulsare, est a beatorum sorte secretos misericordiam, quam neglexerant, a Deo frustra flagitari.

Et respondens dicit vobis : Nescio vos unde sitis. Quomodo nescit unde sint, cum psalmus dicat : *Domini novit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt*; et alibi scriptum sit : *Ipse novit decipientem et eum qui decipitur*; nisi quia scire Dei aliquando cognoscere dicitur, aliquando approbare? Quoniam novit Deus viam justorum, qui autem ignorat, ignorabitur, et scit ergo reprobos, quos cognoscendo, judicat, neque enim judicasset quos minime cognosceret; tamen quodammodo nescit eos unde sint, apud quos fidei et dilectionis suæ characterem non approbat.

Tunc incipietis dicere, Manducavimus et bibimus coram te et in plateis nostris docuisti. Vel simpliciter intelligendum quod fidei mysteria spermentes Judæi, eo se Domino notos arbitrentur, si solum victimas ad templum deferant, et coram Domino epulentur, prophetarum lectioni auscultent, nescientes illud Apostoli : *Non est regnum Dei escæ et potus, sed justitia et pax, et gaudium in Spiritu sancto*; et alibi : *Quorum Deus venter est, et gloria in confusione ipsorum*, id est, in circumcissione carnali. Vel mystice sentiendum manducare eos et bibere coram Domino, qui verbi pabulum digna aviditate suscipiant; unde ipsi qui hæc dicunt, velut exponendo subjungunt, *et in plateis nostris docuisti* : Scriptura enim sacra aliquando cibus nobis est, aliquando potus. In iocis obscurioribus cibus est, quia quasi exponendo frangitur, et mandendo glutitur. Potus vero est in locis apertioribus, quia ita sorbetur sicut invenitur. Et occulta ergo mandata sacri eloquii et aperta se intellexisse testantur, qui reprobanti se judici quia manducaverint coram illo et biberint conqueruntur. Sed timendum est valde quod additur :

Et dicit vobis, Nescio vos unde sitis : discedit a me, omnes operarii iniquitatis. Non, inquit, legalium festivitatum epulatio juvat, quem fidei pietas non commendat; non Scripturarum scientia Deo notum facit, quem operum iniquitas obtutibus ejus ostendit indignam.

Ibi exit fetus et stridor dentium. Fletus de ardore, stridor dentium solet excitari de frigore : ubi duplex ostenditur gehenna, id est, nimii frigoris et intolerabilis esse fervoris; cui beati Job sententia consentit dicentis : *Ad colorem nivium transibunt ab aquis nivium.* Vel certe stridor dentium prodit indignantis affectum, eo quod sero unumquemque poeniteat, sero ingemiscat, sero irascatur sibi, quod tam pervicaci improbitate deliquerit.

Et ecce sunt novissimi qui erant primi, et sunt primi qui erant novissimi. Principalis quidem hujus sententiæ sensus ex superioribus patet; quia populi gentium diu sine fide viventessent ad fidem vocandi, et Judæi, caput fidei et justitiæ per tot sæcula tenentes, futuri essent in caudam. Potest autem et ita intelligi : quia nonnulli, ad sæculum despecti, magnam in futuro sint gloriam habituri; et alii apud homines gloriosi, a districto sint iudice dam-

nandi. Potest et ita, quia multi sero ad Dei servitium venientes magnis vitæ meritis excellant; alii vero, a prima ætate spiritali studio ferventes, ad extremum otio torpente latescant. Tamen hoc sciendum est quod Salvator noster, qui est iudex vivorum et mortuorum, unicuique in die iudicii propriam mercedem restituet, et ibunt impii in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam.

HOMILIA CLXIII.

Initium sancti Evangelii secundum Matthæum.

Liber generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham, etc.

Liber generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham. Ordo præ posterus, sed necessario commutatus : si enim prius posuisset Abraham et postea David, rursus ei repetendus esset Abraham, ut generationis series excretur. Ideo autem, prætermissis aliis, horum filium dixit : quia ad hos tantum facta est repromissio de Christo. Ad Abraham enim dictum est : *In semine tuo benedicentur omnes gentes*; ad David : *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Vel ideo prior positus est David, quia propior fuit Christo.

Abraham genuit Isaac. Recte a capite fidei et ipso initio promissionis Christi genealogia usque ad ipsum Christum dirigitur : hanc utique in fide regis [*Forte, in retis capite*], et in fine genealogiæ positus, quo aduncatus est Leviathan maxillaque ejus perforata, poenitentia ejus janua aperta est. *Genuit*, non fuit, neque generavit. Divinitatem Christi ostendit dicens Divinitas : *Ego hodie genui te*; item : *Ante Luciferum genui te.* Matthæus, *genuit*, quia filios naturæ, dicit; Lucas, *fuit*, quia filios legis.

Jacob autem genuit Judam et fratres ejus. Ismael primogenitus Abrahæ, et Esau primogenitus Isaac quasi alieni a populo Dei prætermissi sunt, fratres Judæ commemorantur : qui patriarchæ duodecim tribuum, quia erant de populo Dei, non sunt etiam de genealogia Christi alieni.

Judas genuit Phares et Zaram. Isti non sunt primogeniti Judæ; sed qui simul nati sunt, recte simul commemorantur : et istorum uterque nulla culpa ratus est ut excluderetur de genealogia.

De Thamar. Prætermissis legitimis conjugibus, quatuor extraneæ mulieres sumuntur in genealogia Christi : Thamar enim, sub habitu meretricis in bivio sedens; Raab meretrix, Salmoim principi tribus Judæ de Jericho se jungens; Ruth, mortuo viro suo de Moabitida regione veniens, jungens se David; Bersabee, de regis David adulterio concipiens. Hoc factum est ut secundum litteram Domini clementiam admiraremur maximam, quia propter hominis peccatum delendum, non solum de hominibus, sed etiam de peccatoribus et meretricibus nasci dignatus est. Secundum vero sensum [spiritualem], in istis tribus mulieribus Ecclesia ventura ad Dominum de gentilitatis errore significatur : quæ prius aliena et sterilis, postea vero conjuncta est Domino matrona, quæ plures adoptivos filios Deo parit quam Synagoga, quæ

prius, dum proprium habuit virum, generavit. *David* A regem dixit, non quasi solus rex de Judæa, sed quia primus regum usque ad transmigratiorem Babylonis, velut alii distinguunt a David milite.

Ex ea que fuit Uriæ. Sola Bersabee non nominatur, pro scelere conjugii sine pœnitentia. Nam aliæ tres non solum non debent culpari, sed et laudem meruerunt. Urias vero nominatur, qui justus occisus est. David vero, etiamsi adulter et homicida, hic nominatur, in exemplum veræ pœnitentiæ ejus, et de suo adulterio talis filius nascitur, ex cujus semine Christus generatur. Ab Abraham usque ad David patriarchæ et duces; a David usque ad transmigratiorem reges et a transmigratiore deducuntur.

Joram genuit Oziam. In historia Regum legimus *Ochoziam, Joab, Amasiam*, tres reges, quos hic B evangelista prætermisit. Ideoque proposuit evangelista tres tessarescedecades diverso statui temporum ponere; et qui volebat numerum quadraginta duo ponere consecratum, rectius erat ut tres mali reges prætermittentur, quam nullus ex bonis. Et quia Joram miscuerat se generi pessimo Jezabelis, accipiens filiam Achab Athaliam in conjugio, ex qua generavit Ochoziam: ideo usque in tertiam generationem memoria ejus de sanctæ nativitalis ordine tollitur, dicente Domino in lege: *Ego sum Deus zelotus, visitans peccata patrum in filios usque in tertiam generationem eorum, qui oderunt me.* In illos utique peccata patrum visitantur, qui peccatis odio Domini pertinaces fuerunt; et in illis misericordia efficitur, qui in dilectione Domini permanent. Bonus enim homo, a quo vis pertransit, dignus est misericordia; malus vero pœna. Joram utique accepit Athaliam: que, defuncto Ochozia, filium ejus et nepotes suos, filios Ochoziam, occidit; et ipsa regnavit septem annis in Judæa. Quibus mortuis, occultatus est Joab, quem Josabet filia regis Joram, soror Ochoziam, internecioni que exerebatur ab Athalia subtraxit in templum. Qui, occisa avia sua, a Joiada sacerdote nutritore suo in regem ordinatur. Qui mortuo Joiada nutritore suo, filium ejus Zachariam sacerdotem occidit inter templum et altare. Amasias vero Dominum renuit, et idola adoravit. Isti ergo tres, id est: Ochozias, Joab, et Amasias, Joram hæredes impietatis, merito per omnes a genealogia Christi excluduntur.

Josias autem genuit Jechoniam et fratres ejus. D Communis impietatis et coequalis infamiæ, et omnium transmigratiorem Jechonia simul et fratrum ejus fecit mentionem. Pro Josia enim in bello contra Necheco regem Ægypti occiso, Joachas filius ejus tres menses in Jerusalem regnavit, et transtulit eum rex Ægypti in Ægyptum, et constituit pro eo fratrem ejus Eliachim, qui et Joachim. Qui duodecim annis regnavit: quem malum coram Domino Nabuchodonosor vinctum catenis duxit in Babylonem; et regnavit Joachim, qui et Jechonias, filius ejus, pro eo tres menses. Quem quoque malum coram Domino, mittens Nabuchodonosor duxit in Babylonem, et

constituit Sedechiam, patrum ejus, regem pro eo super Judæam. Quem malum coram Domino Nabuchodonosor incendens templum, et auferens vasa Domini, duxit in Babylonem. Si voluerimus Jechoniam in fine prius tessarescedecades ponere, non quatuordecim, sed tredecim sequuntur. Restat ergo ut Jechoniam priorem sciamus ipsum esse Joachim patrem Jechonice filium, qui in Danielis scribitur initio; secundum Jechoniam ipsum esse Joachimum, nepotem Josie, qui ipse in Ezechielis initio dicitur, Quorum prior per α et μ , sequens per χ et μ scribitur. Quod ita apud Græcos et Latinos confusum est scriptorum vitio, et longitudine temporum, ut ab errantibus idem in duorum prophetarum commemoratus patetur principiis. Deinde si dixeris Jechoniam ab Josia genitum, sit nepos non filius. Christianis Joachim Jechoniam fuisse vocatum, licet alio loco Evangelii locum legamus, nullus de filiis dicit, sed si invenerit, recitatur usque evangelista: Ileo patrem nuncupat Jechoniam, quia *preparatio Domini*, quia ita hunc sicut et alium merito preparavit Dominus ad transmigratiorem. Unde in transmigratiore filios Josie dicit genitos, cum antea nati sint; quia ad hoc nati sunt præsentia Dei, ut transmigrarentur pro suis peccatis. Secundum vero Augustinum Jechonias bis numeratur, in fine prioris, et in capite deflexionis ad gentes extraneas Babylonis. Sed cur pater ejus prætermittitur, nisi quia significat Christum a circumcissione ad præputium, sicut ab Jerusalem ad Babylonem, quodammodo migraturum: et hinc utrisque in se credentibus sicut lapidem angularem futurum.

Jacob autem genuit Joseph. Ideo per Joseph, cum non sit pater, genealogia Christi deducitur, primo, quia ut mulierum ordo genealogiæ texetur non est consuetudinis Scripturæ; secundo, ut per Joseph origo Mariæ monstraretur, quia de eadem tribu fuerunt, contestante Lege ut nemo accipiat uxorem nisi de tribu sua. Lucas vero dicit: Cui fuit alter secundum naturam pater, alter secundum legem. Scimus enim hoc præceptum per Moysen, Domino jubente, ut si frater vel propinquus sine liberis mortuus fuerit, accipiat alius uxorem ejus ad suscitandam semen fratris sui vel propinqui. Jacob autem et Heli fratres uterini fuerunt, id est, vivis matris Estha nomine, quæ post Melch, Mathan affinitatis jure juncta est. Cumque Heli major natu uxorem duxisset, sine filiis defunctus est: in cujus nomine suscitatus est Joseph ex Jacob carnaliter generatus. Hac expositione duorum patrum Pamphylus et Eusebius, Hieronymus, Ambrosius et Eucherius usi sunt. Augustinus vero dicit duos patres habuisse Joseph, unum a quo genitus est, alterum a quo adoptatus fuit. Antiqua etenim consuetudo adoptandi filios in populo Dei erat, ut Jacob nepotes suos, filios Joseph, sibi filios adoptavit Ephraim et Manassen, et illud auxit numerum tribuum Israel: et Moysen filia Pharaonis. Et in Christo hoc factum est, ut dicit Maria: *Fili, quid fecisti nobis*

• Locus corruptus, sicut et alii bene multi, quemadmodum legenti nimis patet. Edit.

sic: ego et pater tuus querebamus te; itaque Joseph non genuit Jesum, sed adoptavit. Lucas quadraginta tres a Christo usque ad David, Matthæus a David usque ad Christum viginti octo posuit: quia vel post transmigracionem unus bis numeratur; vel Lucas, avum maternam qui dicit, solvit istam quæstionem, causa adoptandi.

Virum Mariæ, id est, sponsum, quia sponsæ vocantur uxores, sicut sponsi viri et mariti dicuntur. Matthæus genealogiam initio libri sui posuit, quo ad Judæos scripsit, ut intelligant illam jam venisse per hos patres quos [quem] prophete venturum esse prædixerant ex eisdem. At vero Lucas non ante sed post baptismum posuit genealogiam Domini, ut nullus postquam audivit vocem Domini dicentis: *Hic est Filius meus dilectus*, credidisset quod filius Joseph fuisset. Ab Abraham usque ad Christum, secundum Mathæum, quadraginta duo sunt in genealogia, hoc est a capite fidei usque ad terram viventium, relicto errore gentilitatis, in figura quadraginta duarum mansionum filiorum Israel de Ægypto in terram re-promissionis: quibus tres mansiones prætermisæ sunt, ubi Aaron mortuus est, et ubi populus contra Dominum et Moysen de fastidio manna murmuraverunt, et ubi a serpentibus vulnerati, in figuram trium regum qui de genealogia tolluntur. Secundum vero Lucam septuaginta septem in genealogia sunt, inter Adam et Christum, propter remissionem peccatorum, ut Dominus ad Petram: *Non dico tibi septies, sed septuagies septies*. Item interpretatio nominum. Primum nomen, id est, pater Abram interpretatur *pater excelsus*; Abraham *pater multarum* interpretatur, subaudiis *gentium*, significat Christum, quia ipse filios multarum gentium habet, ut dicitur: *Si custodierint filii tui legem meam*. Isaac *risus* interpretatur, quia risit Sara et Abraham præ gaudio, significat Christum, ut: *Ecce annansio vobis gaudium magnum*. Jacob interpretatur *supplantator*, quia ter supplantavit fratrem suum, primo ex utero matris, secundo per lentem, tertio per benedictionem: significat Christum, quia ter supplantavit diabolus: primo, *Non in solo pane vivit homo*; secundo: *Non tentabis Dominum Deum tuum*; tertio: *Dominum Deum tuum adorabis*; et alibi: *Nemo potest diripere raso fortis, nisi prius alligaverit sortem*. Judas *confessio* interpretatur. Sic mater ejus ait: *Nunc confitebor Dominum, quia dedit mihi quartum filium*; significat Christum, ut *Confitebor tibi, Pater cæli et terræ*. Phares interpretatur *diviso* vel *divisit*, ut dixit obstetrix: *Quare divisisti maceriam*; significat Christum, ut: *Statuit oves a dextris, hædos autem a sinistris*; et dividet eum partemque ejus ponet cum hypocritis. Sara *oriens* vel *coccineus* interpretatur: oriens, quia prius oriri debuit; coccineus, quia filius coccineus alligatus est digito ejus; significat Christum, ut, *Visitavit nos oriens ex alto*; et: *Quare rubrum est indumentum tuum?* Thamar interpretatur *palma*, et *amara fames*, vel *impetus*: palma propter victoriam, quia suscitavit semen mariti sui; amara,

propter viduitatem; fames, propter desiderium liberorum; impetus, quia impetum fecerunt in eam ut comburerent: Ecclesiam significat. Esron *sagittam vidit* vel *atrium eorum* interpretatur: sagittam, quia eo tempore natus est quando Chananeæ inimicitias exercebam contra Israel pro nece Sichem et Euvor; atrium, eo quod ipsius tempore habitabat Israel in tabernaculis et tentoriis: significat Christum, ut: *Sagittæ tuæ acutæ*; et: *Stantes erant pedes nostri in atriiis tuis, Jerusalem*. Aram *electus* sive *excelsus* interpretatur: significat Christum, ut: *Hic est filius meus dilectus*; et: *Et excelsus super omnes gentes Dominus*. Aminadab *populus meus spontaneus* interpretatur, eo quod tempore nativitatibus suæ habitabat populus Israel sponte in terra Ægypti: significat Christum, ut: *Nemo tollit a me animam meam*. Naason *augurians* vel *augur fortis* interpretatur, eo quod ipsius tempore cœpit Israel in Ægypto augurari et idola adorare: significat Christum, quia augurabatur de præterito, ut: *Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum*; de præsentibus: *Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris?* de futuro: *Et erunt homines sicuti angeli Dei*. Salomon interpretatur *sensibilis* sive *sensus*, ac ideo factus est dux tribus Judæ: significat Christum, ut: *Quis me tetigit? sentio virtutem de me exisse*. Raab interpretatur *latitudo*, quia prius dilatavit peccatum carnis suæ ut meretrix, et postea dilatatum est genus ejus inter filios Israel: significat Ecclesiam per totum mundum dilatam. Booz interpretatur *in quo robustus* sive *in ipso fortitudo*, qui fortitudinem visus est facere quando accepit Ruth ut suscitaret semen propinqui sui, quod alius vir facere noluit: significat Christum, ut: *Si exaltatus fuero a terra, viam traham mecum*. Obed interpretatur *serviens*, eo quod bene servivit Deo: significat Christum, ut: *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare*. Ruth interpretatur *festinans*, eo quod de terra aliena festinavit ad populum Dei: significat Ecclesiam, quæ festinavit ad Christum. Jesse interpretatur *in sole sacrificium* vel *incensum*, de quo genuit filium, qui pluries sacrificium vel incensum Deo offerre constituit: significat Christum, ut: *In sole posuit tabernaculum suum*; et: *Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut ardeat?* David interpretatur *fortis manu* sive *desiderabilis*, quia vicit Goliath, et diligebat eum omnis Israel: significat Christum, ut: *Dominus fortis et potens, Dominus potens in prælio*; et: *Ecce veniet desiderabilis cunctis gentibus*. Bethsabee interpretatur *filia juramenti* vel *potens satiæ*: significat Legem, quæ juncta est alii viro, id est Christo, post mortem viri sui, id est post mortem Moysi. Urias *lux mea Deus* interpretatur: significat Moysen, sicut supra diximus. Salomon interpretatur *pacificus*, eo quod dedit illi Deus pacem in regno: significat Christum: *Ipse est enim pax nostra, qui fecit utraque unum*. Roboam interpretatur *latitudo* vel *impetus populi* per antiphrasim, eo quod angustum regnum, id est parvum habuit, vel eo quod undecim tribus se dividerunt a regno ejus: significat Chri-

stam, ut: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis*. Abia interpretatur *pater Dominus*, quia pater fuit populi, et bene fecit prius coram Domino; significat Christum: *Nolite invocare patrem super terram, unus est Pater vester qui in caelis est*. Asa interpretatur *delens, tollens sive attollens*: doluit enim peccata populi, abstulit autem idola de regno suo, et exaltavit civitates plures: significat Christum, ut: *Vidit Dominus Jerusalem, flevit super eam*; et: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*; et: *Attollite portas, principes, vestras*. Josaphat ipse judicans, vel *Domini iudicium*, vel *Dominus iudicavit*, quia populum suum bene iudicavit, vel inter prophetas Domini et Achab iudicio discrevit; et quia Dominus iudicavit inter ipsum et Achab cum persequerentur eos Syri: significat Christum, ut: *Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio*. Joram excelsus sive *sublimavit* interpretatur: significat Christum, ut: *Nemo ascendit in caelum nisi qui descendit de caelo filius hominis qui est in caelo*. At vero Ochozias, Joas et Amasias non numerantur in genealogia Christi ob causas superius dictas. Ozias interpretatur *robustus Domini*, qui contra quamlibet gentem pugnabat, vincebat; significat Christum, ut: *Lazarus, veni foras*. Joathan interpretatur *consummatus sive perfectus*, quia consummavit mandata Domini: significat Christum, ut: *Cum consummasset Jesus omnia verba haec*. Achar interpretatur *apprehendens*: apprehendit enim idola et coluit: significat Christum, qui *apprehendit manum puellae, et suscitavit eam*. Ezechias interpretatur *fortis Dominus* vel *Dominus confortavit*, quia confortavit eum Dominus ab iniquitate, et annos vitae illi adjecit: significat Christum, ut: *Confidite, quia vici mundum*. Manasses *oblitus* interpretatur, quia oblitus est prius mandata Dei, et postea obliviscens idola et fecit mandata Dei: significat Christum, ut: *Dimittantur tibi peccata tua, id est, obliviscantur*. Amon *fidelis sive honestus*, quia fidelis fuit pater ejus, et ipse honestus fuit in pulchritudine formae: significat Christum, ut: *Petite et dabitur vobis*; et: *Speciosus forma prae filiis hominum*. Josias interpretatur, *ubi est incensum Domini*? quia non solum fecit voluntatem Domini in omnibus, sed etiam tale Pascha fecit Domino quale ante non factum est: significat Christum, ut: *Prolitius orabat*; et: *Dirigatur oratio uea sicut incensum*. Item Eliachim, qui et Joachim, qui scribitur in principio libri Danielis, hic fuit filius Joas, qui non scribitur in genealogia: interpretatur autem *resurrectio Domini*, quia ille transmigravit de Judaea in Babylonem in captivitate; ita Christus de circumcissione ad praepitium, ut: *Cum resurrexero, praecedam vos in Galilaam*; et: *Ascendens in altum captivitatem nostram sua duxit virtute captivam, id est, de terra ad caelum*. Joarim autem interpretatur *preparatio Domini*. Ipse scribitur in principio libri Ezechielis, ipse qui et Jechonias, hic nepos Josiae et non filius: interpretatur autem *preparatio Domini*, ut: *Venite, benedicti Patris mei,*

A percipite regnum quod vobis paratum est; et: Si ascendero et praeparavero vobis locum. Babylon *confusio* interpretatur, ut: *Confundantur qui adorant sculptilia*. Galathiel interpretatur *petitio mea Deus*; eo quod tempore ejus petivit populus captivitatis ut reverteretur in terram: significat Christum, ut: *Pater, sanctifica eos quos dedisti mihi*. Zorobabel interpretatur *iste magister de Babylone*: significat Christum, aliquando de confusione, ut: *Venite ad me, omnes, et caetera*; aliquando de erubescenti, ut: *Hic cum publicanis et peccatoribus manducat*. Abiud interpretatur *Deus meus iste*: significat Christum: *Ego et Pater unum sumus*. Eliachim interpretatur *Dei resurrectio*: significat Christum, ut: *Qui credit in me non morietur in aeternum, sed ego resuscitabo eum*. Azor interpretatur *adjutus*: significat Christum, ut: *Non sum ego solus, sed Pater mecum est*. Sadoch interpretatur *justificatus vel justus*: significat Christum, ut: *Veritatem loquor, quia verax est qui mecum est*. Achim interpretatur *frater meus*, ut: *Dicite fratribus meis ut eant in Galilaam*. Eliud interpretatur *Deus meus es tu*: significat Christum, ut: *Deus me s et Dominus meus*. Eleazar interpretatur *Deus meus adjutor*: significat Christum, ut: *Qui me misit mecum est*. Mathan interpretatur *donans*: significat Christum, ut: *Omne debitum dimisi tibi*. Jacob interpretatur *supplantator*. Joseph interpretatur *auctus*: significat Christum, ut: *Alias oves habeo quae non sunt ex hoc ovili*. Maria interpretatur *stella maris, sive illuminatrix, vel domina*; quia stella dulcis est nautis, mare amarum est, sic Maria in mare, id est, in mundo fuit inter peccatores: et quia mos est ut stella viros ad portum adducat; sic Maria in mundo ubi natus est Christus, qui omnes ad vitam ducit dum sequantur illum, illuminatrix et domina dicitur, quae verum lumen et Dominum nobis peperit. Cur mulieres in genealogia etiam peccatrices? Quia ipsae ad vitam veniunt aeternam ut viri. Et ideo peccatores recipiuntur, quia ipse dixit: *Non veni vocare justos, sed peccatores*.

Cur Abraham et David in capite genealogiae ponuntur secundum Matthaeum? quia illis promissus est Christus venturus. Abraham dictum est: *In semine tuo benedicentur omnes gentes*; ad David dictum est: *De fructu ventris tui, etc*. Cur Matthaeus incipit genealogiam ab Abraham, Lucas vero a Christo ad Abraham? Ideo Matthaeus ab Abraham quia Abraham auctor et caput fidei, ut est: *Credidit Abraham*; ideo vero Lucas a Christo incipit, quia Christus verus genitor humani generis. Cur secundum Matthaeum genealogia praecedat baptismum, secundum vero Lucam baptismus genealogiam praecedat: ideo Matthaeus [secundum Matthaeum] praecedat genealogiam, ut de genere Christi dixisset antequam dixisset de munere gratiae ejus; Lucas vero [prius] voluit predicare de gratia divina, quam de genere humano: vel ideo post baptismum dixit Lucas, ut ostenderet vocem Patris vel angelorum

testantes de Filio, et quia nemo ascendit ad Patrem nisi post baptismum. Cur Matthæus quadraginta duos posuit ab Abraham usque ad Christum, Lucas vero quinquaginta septem? Ideo quia Matthæus majores Dominici generis, Lucas vero ordine id per adoptionem generationis texuit. Cur Matthæus per Salomonem, Lucas per Nathan, genealogiam texuit? Ideo ut per regalem et sacerdotalem familiam Christi ostenderent generationem: quia ille fuit secundum carnem rex ex regibus, et sacerdos ex sacerdotibus; ut: *Deus judicium tuum regi da*; item: *Tu es sacerdos in æternum*. Cur Matthæus dividit generationes inter quatuordecim? Ideo ut ostenderet patriarchas ab Abraham usque ad David, et reges a David usque ad transmigrationem Babylonis, et regnum postea a Judæis discessisse usque ad Christum. Ideo Lucas quinquaginta septem ab Abraham usque ad Christum, ut ostenderet numeri quinquagesimi mysterium in Veteri et Novo Testamento, qui ad pœnitentiam pertinet: et septimi numeri qui pertinet ad hominem septimum, id est, corde et anima, et mente, et terra, et aqua, et igne, et aere. Lucas a Christo ad Adam dicit, ostendens quod per Christum genus Adæ solvitur a peccato; sive quod ex Christo exeunt qui redeunt ad Patrem. Item quid significat per quatuor genera venire ad Christum, nisi fidem, spem et charitatem? quid per quatuordecim nisi decem verba legis et quatuor virtutes animæ? Prima, prudentia, servire Deo, non idolis; secunda, temperantia, non concupiscere; tertia, justitia, non adulterari; quarta, fortitudo, dimittere, non occidere. Item septies sexies aut sex septies quadraginta duo sunt. Idem secundum Matthæum significat Ecclesiam, cum septem donis Spiritus sancti scilicet laborantem. Item si in crescenti numero uno, duobus, tribus, quatuor, jungis hos simul, decem sunt, qui significat Legem veterem in gratia Evangelii esse adimplendam. Per unum enim legem naturæ; per duo, legem Moysi; per tria, legem prophetarum; per quatuor, gratiam Evangelii. Sicut enim ab his procedunt decem, sicut dixit tota Lex in his quatuor Evangelii adimpletur vel in quatuor virtutibus animæ. Item per duo qui remanent post quadraginta, si Jechoniam bis numeraveris; sin autem, duo Testamenta significat: superexstat primus, qui Christum significat, qui est super omnes. Item per quatuordecim ter fidem sanctæ Trinitatis significat, qui est funiculus triplex qui difficile rumpitur. Item secundum Lucam septuaginta in septem. In hoc numero sunt undecim septies; per decem legem significat, et per unum qui super decem remanet, transgressorem legis significat: per septem hominem qui septenus est significat. Et ille qui in hoc numero legem transgreditur, recte erat ut per eundem numerum redimeretur. Cur Ruth Moabita in genealogia Domini ponitur, cum legatur: Moabita non intrabunt in Ecclesiam Dei usque in seculum? Ideo quia sancta et immaculata moribus su-

A per legem facta est. Si enim lex impiis et peccatoribus posita, utique Ruth quæ definitionem legis excessit, intravit in Ecclesiam. Et cur Matthæus genuit semper, Lucas vero *fuit dicit*? Quia Matthæus de generatione propria dixit, Lucas de adoptione plurimum dixit. Item Matthæus qui filius, nunc idem postea pater; Lucas vero, qui pater est, nunc filius est postea? Cur Lucas quatuor nomina tantum de patriarchis in genealogia posuit, Judas, Joseph, Simeon, Levi? Propter figuram: in Juda enim illo superiore, Dominicæ passionis mysterium significatur; in Joseph castitatis exemplum; in Simeone, vindicta læsi pudoris; in Levi, officium sacerdotis. Cur Christus non de alia tribu nasci voluit, nisi de Juda tantum? Quia quartus fuit filius Jacob. Ideo quia Ruben maculavit stratum patris, grande scelus ibi commisit. Simeon, et Levi interfecerunt homines pacificos Sichen et Emor, de quibus pater ait: *Odiosum me fecistis Chananæis*. Et ille non fuerunt digni ut essent patres Christi. Fuit autem de tribu Juda, qui quartus est filius, quis in quarta lege, id est gratia Evangelii, venit nos redimere. Cur Christus per mulierem, et non per aliam creaturam, venire dignatus est? Quia mundus per mulierem periit, recte erat ut per mulierem recuperaretur; ut Sedulius:

Sola fuit mulier paluit qua janua letho,
Et qua vita redit sola fuit mulier.

Item per quatuor fuit perditio mundi: per mulierem, per virum, per lignum, per serpentem; per quatuor restauratur: per Mariam, per Christum, per crucem, per Joseph. Quia serpens qui fuit in Israel Christum significat. Ipse de ære factus est, cum quatuor rotundis, et elevatur in caput virgæ ut viderent illum, et fugerent animalia deserti præ timore rotarum: et sic unusquisque sanatur si inspexerit pendentem in capite virgæ, id est in cruce. Timor rotarum, timor prædicationum quatuor Evangeliorum; et sic fugient animalia, id est, demones vel cogitationes, de cordibus nostris. Item botrus qui portabatur in desertum a duobus viris in veste: botrus Christus est, duo viri Judæi et gentes. Qui ante ibat, et dorsum ad botrum vertebat, Judæos significat, qui videbantur anteire in Lege et prophetis, habentes mandata Dei, et quibus promissus erat Christus: ergo viderunt illum in veste pendentem, hoc est in cruce, dorsum non faciem verterunt. Qui vero post ibat, gentes sunt, quæ conversæ sunt ad Christum pendentem in cruce. *Christi autem generatio sic erat*, ut dictum est in genealogia. *Jacob genuit Joseph virum Mariæ de qua natus est Christus*. Vel sic erat ut numeraretur genealogia per Joseph, de quo natus non erat Christus, et non per Mariam, de qua natus est Christus, quia non erat mos per feminas genealogias numerari.

DE SEPTEM SIGNIS NATIVITATIS DOMINI.

Multa signa Dominus ante nativitatem suam præfiguratione sui adventus in mundum, præmisit: multa etiam in ipsa nativitate ostendit: de quibus.

primum signum erat quod princeps unus per omnem orbem regnabat, quod nunquam antea fuerat; unum totius creaturæ Dominum Christum prænuntians venturum.

Secundum autem signum: erat pax admirabilis super omnem terram, qualis nec ante, nec postea unquam fuerat; veram mundi pacem designans, quæ est Christus ille, qui fecit pacem inter Deum et homines.

Tertium signum fuit, quod, Cæsare concedente, captivis absolutis, in quacunq[ue] fuissent captivitate, possessio propria reddebatur: et census singuli reddere Cæsari profitebantur, qui trium denariorum habentes pensionem, drachmæ nomine censebantur: hoc præsignans quod genus humanum a captivitate et dominio diaboli esset per Christum liberandum et ad patriam paradisi, si fidem sanctæ Trinitatis profiteatur, reducendum.

Quartum signum erat, quod una die mille et triginta facere servi qui ad proprios redire dominos

A noluerunt post captivitatem laxatam: hoc prænuntians quod qui a vitis ad Christum redire noluerit, æternaliter peribit.

Quintum signum fuit stella nova in Oriente orta, cuius ducatu Magi ad Christum pervenerunt: cuius mira supra omnes stellas claritas Dei gratiam significat: per quam non solum ex Judæis, sed et multa plures ex gentibus ad vitam, qui Christus est, perducuntur.

Sextum signum est circulus magnus aureo splendens fulgore circa solem tota illa die nativitate Christi, significans eum cujus ambitu excellentissimæ etiam naturæ continentur.

Septimum signum erat quod ipsa die tota rivulus olei in urbe Roma trans Tiberim large effluebat: significans gratuitam misericordiam Dei, qua genus humanum Christus venit querere et salvare quod perierat. Hæc etiam septem signa, septem dona Spiritus sancti significant.

BEATI RABANI MAURI

FULDENSIS ABBATIS ET MOGUNTINI ARCHIEPISCOPI

POENITENTIALE

(ANNO 841.)

(Apud Canisium, Lectiones Antiquæ, tom. II.)

PRÆFATIO

AD HERBALDUM EPISCOPUM ANTISSIODORENSEM.

Dilecto fratri HERBALDO episcopo RABANUS peccator, et servorum Dei vilissimus servus, in Christo salutem.

Capitula quædam in petratio [pittatio] conscripta per nuntium Cunradi comitis mihi allata sunt, quæ de diversis quæstionibus me vobis respondere coegerunt. Sed quia sigillatim omnibus respondere non valui, strictim ea denotare curavi. Fuerunt enim ibi loca quædam, quæ de homicidio facto interrogabant; quædam de fornicatione et adulterio; quædam etiam de his, qui ante gradum se libidine polluerunt; quædam autem de illis, qui post gradum acceptum se coinquinaverunt: et tamen ab officio ecclesiastico et ministerio altaris se prohibere noluerunt. Præter cætera quoque alia capita ibi inveni scripta, de quibus me vobis respondere postulastis.

Ego autem ea, quæ in sacris canonibus inde explicita reperi: in præsentī epistola inserere non tardavi. Vos autem inde facite quod justum vobis videtur: et, quod sacra Scriptura vos agere docet. In

C libris enim Veteris et Novi Testamenti, quam abominabilia sint coram Deo, homicidia, fornicationes, avaritia, maleficia, et magicæ artis scelera, omnesque malorum operum actiones manifestissime declaratur: de quibus hic inserere curavi. Cæterum autem de ipsis divinis libris, si colligere intente volueritis, et eis obedire decerneritis: quid vobis inde agendum et salubre sit, per vosmetipsos valeis investigare, et utile documentum inde accipere. Deus autem dirigat cor vestrum, et studium in omne opus bonum, ut præsentī vita ea doceatis atque agatis, quæ sibi sunt placita: sicque per ejus gratiam ad mercedem plenam, et ad vitam perveniatis æternam.

Prohibentur enim in lege Domini homicidia, et adulteria, sicut supra dictum est, omniaque vitia. Unde in Levitico scriptum est, quod Dominus jussit populo suo dicens: « Sanctificamini, et estote sancti, quia ego sanctus Dominus Deus vester. « Nolite facere iniquum aliquid in judicio, in regula, in pondere. Non stabis contra sanguinem